

Міністерство освіти і науки України
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана (м. Київ),
кафедра корпоративних фінансів і контролінгу;
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця (м. Харків), кафедра фінансів;
Одеський національний економічний університет (м. Одеса),
фінансово-економічний факультет, кафедра фінансів,
кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами

Збірник матеріалів

VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
студентів, аспірантів та молодих вчених

м. Київ
15 листопада 2023 р.

Оргкомітет конференції

Стеценко Б.С., декан факультету фінансів КНЕУ ім. В. Гетьмана, д.е.н., професор;
Мартинюк І.В., декан фінансово-економічного факультету ОНЕУ, к.е.н., доцент;
Терещенко О.О., завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, д.е.н., професор; **Слатвінська М.О.**, завідувач кафедри фінансів ОНЕУ, д.е.н., професор; **Баранова В.Г.**, завідувач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ, д.е.н., професор; **Журавльова І.В.**, завідувач кафедри фінансів ХНЕУ ім. С. Кузнеця, д.е.н., професор; **Бабяк Н.Д.**, заступник зав. кафедри, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., професор; **Свідерська І.М.**, заступник зав. кафедри, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., доцент; **Романишин В.О.**, заступник декана факультету фінансів, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., доцент; **Нагорний Є.О.** – ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана
Секретар: Круш В.В – ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»,
Протокол № 4 від 30.11.2023*

***Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність
за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків,
достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.***

С 91 **Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами:** 3б. Матеріалів
VII Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих
вчених [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2023. – 677 с.
ISBN 978-966-926-460-2

Визначено ключові тренди та виклики, які постають перед корпоративними фінансами: охарактеризовано новітні інструменти фінансування корпоративного сектору; досліджено корпоративні фінанси в умовах трансформації до ЄС; обґрунтовано методики оцінки вартості бізнесу та моделі впровадження вартісно-орієнтованого управління; наголошено, що запровадження системи фінансового контролінгу в діяльність підприємств є ключовим напрямом розвитку бізнесу; визначено основні методи та моделі антикризового управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України; обґрунтовано інноваційні форми та фінансові інструменти активізації інвестиційної діяльності корпоративного сектору в умовах підвищених ризиків; визначено роль і значення ефективної фінансової інфраструктури та диджиталізації фінансового сектору.

УДК 658.14/.17:334.78]:005.334](06)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ заборонено*

ЗМІСТ

Платформа І

Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору

<i>Bestuzheva Mariia</i>	CROWDFUNDING AND CROWDSOURCING AS CAPITAL RAISING TOOLS FOR BUSINESS DEVELOPMENT	20
<i>Бондар А.В., Урванцева С.В.</i>	ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРОСЕКТОРУ ЗА ПРОГРАМОЮ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%»	24
<i>Волоснова К.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІРО У ФІНАНСОВІЙ ПРАКТИЦІ КОМПАНІЙ	27
<i>Гладищенко М.О.</i>	НОВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ	31
<i>Зубрин С.В.</i>	ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА» В КОНТЕКСТІ ЗРОСТАННЯ РОЛІ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	34
<i>Коновалова В.С.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	37
<i>Кубась І.Є.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	40
<i>Манченко В.В.</i>	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКОСТІ БАНКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	43
<i>Матухно Д.К.</i>	МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО РАНЖУВАННЯ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ БАНКУ	47

<i>Павленко А.А.</i>	АУДИТОРСЬКА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ	49
<i>Савельєва А.Ю.</i>	РОЛЬ СМАРТ-КОНТРАКТІВ У КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСАХ	52
<i>Середюк В.Д.</i>	КРАУДФАНДИНГ В УКРАЇНІ: РОЛЬ У РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ	56
<i>Сирова М.О.</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ, ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ	59
<i>Староватова В.В.</i>	ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOKCHAIN У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ	62
<i>Щербак К. С.</i>	АГРАРНІ РОЗПИСКИ, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	65
<i>Щур В.В.</i>	ФІНАНСОВИЙ РИЗИК ТА ЙОГО УПРАВЛІННЯ У КОРПОРАЦІЯХ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ	68

Платформа II

Корпоративні фінанси в умовах трансформації до ЄС

<i>Аксенко В. С.</i>	ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	72
<i>Бондаренко В.А.</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ	75
<i>Верховець А. С.</i>	МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	78
<i>Гвоздкова Ю.С.</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОЦЕСИ ТА МЕТОДИ	81

<i>Гончаренко Д. С.</i>	УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	84
<i>Даник Д.П.</i>	ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЛІКВІДНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	87
<i>Догадаєва І.О.</i>	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	90
<i>Ищенко В.В.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	93
<i>Карбань К. Є.</i>	ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ	96
<i>Колесник К. О.</i>	КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	99
<i>Колосов А.С., Бондаренко П.В.</i>	ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ	103
<i>Корягіна Д.О.</i>	ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І РЕГУЛЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПРИЄДНАННЯ ДО ЄС	106
<i>Кочегарова С.М.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	108
<i>Красножон С.В., Піддубний В.А.</i>	ВЕНЧУРНІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА ПРОВІДНИХ ТНК СВІТУ	111
<i>Лубковський С.А., Шульга Т.О.</i>	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СТАВКАХ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ	114
<i>Мацегора Є. О.</i>	ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	119
<i>Мотузка А. О.</i>	ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНОК ЄС	122
<i>Муха Д. А.</i>	ГАРМОНІЗАЦІЯ З ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС В РОЗРІЗІ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	125

<i>Назімова С.О.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	128
<i>Науменкова С.В.</i>	ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ПРОЄКТНОГО ГРОШОВОГО ПОТОКУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПРАКТИКИ	131
<i>Романишин В.О.</i>	ЕТИКА В КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСАХ	134
<i>Россохань В.І.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ	138
<i>Садчикова О.О.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ	141
<i>Садчикова О.О.</i>	ПРОБЛЕМА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	145
<i>Самойлова К.О.</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	149
<i>Скрипник А.В.</i>	ЩОДО МІЖНАРОДНОГО ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ В РАМКАХ БАГАТОСТОРОННЬОЇ УГОДИ CRS	152
<i>Стрільчук Ю.І.</i>	ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ	156
<i>Сус Т.Й.</i>	ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	159
<i>Ходзицька В.В.</i>	ІНСТИТУЦІЙНА КВИНТЕСЕНЦІЯ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	162
<i>Юркевич О.М., Ніколенко Р.М.</i>	АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМАМ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	165

Платформа III

Оцінка вартості бізнесу та вартісно-орієнтоване управління

<i>Лурко Дарія</i>	THE ESSENCE OF TRANSFER PRICING AND CHALLENGES FOR COMPANIES NOWADAYS	169
<i>Безвиненко Б.В.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ РЕАЛЬНИХ ОПЦІОНІВ ДЛЯ ОЦІНКИ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	172
<i>Валько Я.І.</i>	ВПЛИВ ЦІНОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ НА ПРИБУТОК КОМПАНІЇ	175
<i>Вернодубов В.І.</i>	ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНИ	179
<i>Гаврилюк Ю. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ФУНКЦІЇ ЛАГРАНЖА ДЛЯ ПОШУКУ ОПТИМАЛЬНОГО ПОРТФЕЛЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	182
<i>Гайченя І.Ю.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНИ	185
<i>Дідух І.В., Богач М.В., Безвиненко Б.В.</i>	ПРОБЛЕМАТИКА РОЗРАХУНКУ СТАВКИ ДИСКОНТУВАННЯ В УКРАЇНИ	188
<i>Кіржнер Д.Д.</i>	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА В СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ	192
<i>Колосов А.С., Добриніна Л.В.</i>	МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	196
<i>Коровкін Н.А. Стащук Д.М.</i>	ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВІ	199
<i>Львович М. І., Пінті А.В.</i>	МЕТОДИ РОЗРАХУНКУ ВАРТОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ, АКЦІЇ ЯКИХ НЕ МАЮТЬ РИНКОВОЇ ОЦІНКИ	203

<i>Моїсеєв В.В.</i>	ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	206
<i>Прохніцька Д. В.</i>	ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ ПРИ ВИХОДІ З РИНКУ РОСІЇ	209
<i>Руда В. Г.</i>	ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	212
<i>Семенюк І.О., Юркевич О.М.</i>	РОЗРАХУНОК СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНОЇ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ: СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ, МОДИФІКАЦІЇ МОДЕЛІ САРМ	215
<i>Сорокін Д.С., Яценко Д.В.</i>	ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ESG ПРИ ОЦІНЮВАННІ КОМПАНІЙ	220
<i>Стаднійчук А. В.</i>	ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА МАКСИМІЗАЦІЇ ЙОГО ВАРТОСТІ	225
<i>Ушеренко С.В., Косько О.В.</i>	ОСНОВНІ ТРЕНДИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ В СЕКТОРІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	228
<i>Шепіло Д.В.</i>	ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	235
<i>Якубовська В.Т.</i>	ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ	239

Платформа IV

Фінансовий контролінг у бізнесі

<i>Gernego Iuliia, Yurkova Vladyslava</i>	ENTERPRISE RESOURCE PLANNING (ERP) AS ONE OF THE MODERN CORPORATE FINANCE MANAGEMENT TOOL	243
<i>Андросова М.О.</i>	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	246
<i>Білик О. С.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ ТА ЇХ АУДИТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ	249

<i>Бондаренко В. Ю.</i>	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	253
<i>Громадський К.О.</i>	РОЛЬ І ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ	257
<i>Козел П.В.</i>	ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	260
<i>Куліш Г.П., Берча А.В.</i>	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
<i>Куц В.В., Тищенко В.Ф.</i>	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	268
<i>Ніколаєва Т.О.</i>	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	271
<i>Писарчук Л.М.</i>	БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	273
<i>Приймачук А. Р.</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У БІЗНЕСІ	276
<i>Слободян Т. А.</i>	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	280
<i>Супруненко А. О.</i>	РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	283
<i>Тутов В. О.</i>	МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	287

Платформа V

Антикризове управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України

<i>Бондар А. В.</i>	ФІНАНСОВИЙ СТАН МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС	291
---------------------	--	-----

<i>Боровська О. В., Баранова В. Г.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКОМ	294
<i>Василенко І. А.</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЗАДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА	297
<i>Галагуз А.В.</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	300
<i>Гречанна О.А.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОВЕДІНКИ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	304
<i>Дмитренко О. С.</i>	ПЕРСПЕКТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ	307
<i>Дягілева І.В.</i>	МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	311
<i>Зайцева В. В.</i>	АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ОСНОВІ ВСТАНОВЛЕННЯ ЛІМІТІВ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	314
<i>Капустинська В.В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	317
<i>Карцева Д. Ю., Урванцева С. В.</i>	РОБОТА ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	320
<i>Кириленко А. О., Руда В. Г.</i>	АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	324
<i>Кондратюк І.С.</i>	ВІЙНА В УКРАЇНІ: УДАР ПО РЕАЛЬНОМУ ТА ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ	328
<i>Львович М.І.</i>	ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ БЕЗРИЗИКОВОЇ СТАВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	331

<i>Люліна Ю.П.</i>	ДІАГНОСТИКА РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ОСНОВІ ДИСКРИМІНАНТНИХ МОДЕЛЕЙ	333
<i>Марчук Д.О.</i>	МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ФІНАНСОВИМ КРИЗАМ	337
<i>Мулько А.С.</i>	АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	340
<i>Николишин Д. І.</i>	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	343
<i>Ольховський Д. О.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	347
<i>Островська О.А., Васькова А.М.</i>	ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ САНАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ	351
<i>Павленко О. В.</i>	ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА	354
<i>Пушкарьова А. Ю.</i>	УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	356
<i>Радужан Д. І.</i>	СКЛАДОВІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	359
<i>Свідерська І. М., Пономаренко Н.С.</i>	СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ ЯК ДРАЙВЕР ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	362
<i>Смаліцька О.А.</i>	ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ЇЇ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	366
<i>Страхов А. О.</i>	СТРАТЕГІЧНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА-ПОЗИЧАЛЬНИКА КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТРИЦІ ФРАНШОНА-РОМАНЕ	369

<i>Чепеленко А. В.</i>	НАПРЯМИ ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	372
------------------------	---	-----

Платформа VI

Інвестиційна діяльність підприємства в умовах підвищених ризиків

<i>Pinti Anastasiia, Zavadskyi Vitalii</i>	RISK MANAGEMENT IN BANK INVESTMENT ACTIVITY	375
<i>Безніс В. А.</i>	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УМОВАХ КРИЗИ	378
<i>Бугай В.Б.</i>	ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ВОЄННИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	380
<i>Герасімова Д.А., Нікольчук Ю.М.</i>	ДО ПИТАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	383
<i>Гончаренко Я.І.</i>	СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	386
<i>Греміт К. С., Добриніна Л. В.</i>	ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ: НЕРУХОМІСТЬ ЧИ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ	390
<i>Диба М. В.</i>	ПОТЕНЦІАЛ ФІНАНСУВАННЯ ВЕНЧУРНИХ СТАРТАПІВ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	393
<i>Ємець О.І., Зарічний А.Б.</i>	АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	396
<i>Іванов І.О.</i>	ПРОБЛЕМА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЮ В УМОВАХ КРАХУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ	399

<i>Карцева Д. Ю.</i>	АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	402
<i>Козинець Н.В.</i>	УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ РИЗИКІВ	405
<i>Коховська Т. С.</i>	ХЕДЖУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ	408
<i>Кузьменко А. О.</i>	МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	411
<i>Липко Д. В.</i>	РИЗИКИ ІНВЕСТУВАННЯ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ	416
<i>Макарчук В. Є.</i>	СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	420
<i>Максименко О. Р.</i>	ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	424
<i>Мартинова К.О., Лазаренко І.І.</i>	ВПЛИВ ЦІНОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ	427
<i>Павленко А. А.</i>	СТРАХОВІ КОМПАНІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	430
<i>Перебийніс Ю.В.</i>	РИНОК ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ЦІНОУТВОРЕННЯ	433
<i>Пінті А.В., Грамастик А.О. Рагуліна А.О.</i>	ІНВЕСТИЦІЇ В ЗЕМЛЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ	436
	СТРАТЕГІЇ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	439
<i>Ратушна А.І.</i>	ПОВНОМАШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІСЛЯ НЕЇ	442
<i>Редька М.І., Мартинова К.О.</i>	МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	446
<i>Ряко А. Р.</i>	ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ "ФІНАНСОВИЙ РИЗИК"	450

<i>Саврей К. М.</i>	ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	453
<i>Соломатіна О.А.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ	456
<i>Тимошенко О. В.</i>	МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	459
<i>Трунько В.С., Добриніна Л.В.</i>	УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	462
<i>Ушеренко С.В., Грищук А.С.</i>	РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	465
<i>Шуплат О.М.</i>	СТАН ІНВЕСТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВКЛАДЕНЬ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	469
<i>Щербак К.С.</i>	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАР'ЄРІВ ВХОДЖЕННЯ НА ТОВАРНІ РИНКИ УКРАЇНИ	475
<i>Щур В.В.</i>	ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ПРИВЕРТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛУ	478

Платформа VII

Роль ефективної фінансової інфраструктури у повоєнному відновленні України

<i>Kulikova Anna, Gernego Iuliia</i>	FINANCING OF AGRARIAN SECTOR IN UKRAINE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	481
<i>Chernyak Roman</i>	FINTECH AND SOCIAL RESPONSIBILITY: A NEW LOOK AT FINANCIAL INFRASTRUCTURE IN THE POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE	484
<i>Алексін Г.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ФІНАНСУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН ОКРЕМИХ	487

КРАЇН В ПІДТРИМЦІ ЗАДАЧ ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ В УКРАЇНІ

<i>Андрусенко Н.О.</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ	490
<i>Бабій В. О.</i>	ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ: НСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД	493
<i>Білошапка В.С., Охрименко І.Б.</i>	ПРИЗНАЧЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ ТА МІСЦЕ БІРЖ В ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ	497
<i>Богачук М.І.</i>	ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	500
<i>Бондаренко В.А.</i>	ІНВЕСТИЦІЙНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ	503
<i>Ботнарєнко Ю. Ю.</i>	РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	506
<i>Валько Я. І.</i>	БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВІДБУДОВУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	509
<i>Веремієць М.Д.</i>	УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	513
<i>Веремієць М.Д., Островська О.А.</i>	ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	517
<i>Гайченя І. Ю.</i>	СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В АГРОБІЗНЕСІ	520
<i>Дмитренко О. С.</i>	ДІЯЛЬНІСТЬ ЄІБ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОЇ СПІВПРАЦІ	522
<i>Дроботенко В.Ю.</i>	АНАЛІЗ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ	526

<i>Дудко Д.</i>	ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	529
<i>Дядечко А.М.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	532
<i>Єфанова Ю.В.</i>	РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТОРАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	536
<i>Жечева О. І.</i>	РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ФІНАНСУВАННІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	539
<i>Загуровська В.А.</i>	ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	541
<i>Карамон Є.О.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	543
<i>Карпов О.О.</i>	ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ	547
<i>Кириленко А.О., Руда В.Г.</i>	СТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ	550
<i>Котенко О.М.</i>	ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЖЕРЕЛ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФГ «ЗЬОРНИШКО»)	553
<i>Кравченко С.С.</i>	ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ПОНЯТТЯ RERs У ЧИННІЙ ПРАКТИЦІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ	556
<i>Кривошеєва А.О.</i>	ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	560
<i>Літвіченко Ю.В.</i>	АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІДНОСИН МВФ І УКРАЇНИ	563
<i>Лобода К.П.</i>	МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА В УКРАЇНІ	566

<i>Марченко К.М., Добриніна Л.В.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ	570
<i>Мацур С.М.</i>	МІЖНАРОДНИЙ ОБМІН ФІНАНСОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ В МЕЖАХ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ	573
<i>Мурашова Д.Р.</i>	ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНУ	576
<i>Нагорна О.В.</i>	СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ВИМОГИ ДО НИХ ТА ПРИНЦИПИ	579
<i>Ниник Я.В.</i>	АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І СВІТОВОГО БАНКУ	581
<i>Омельченко Ю.С., Мащенко К.С.</i>	МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	583
<i>Палагін Є.А.</i>	КРЕДИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	586
<i>Петров Є.М.</i>	ВИКЛИКИ СТРАХОВИМ КОМПАНІЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	589
<i>Пензова Ю.О.</i>	ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ БАНКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	592
<i>Петкова К.М.</i>	СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	595
<i>Петкова К.М.</i>	ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	598
<i>Самусевич О. В.</i>	УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВ	601
<i>Свідерська І.М., Джунь А.Д.</i>	ТІНЬОВІ КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ: ПРИЧИНИ І ФОРМИ ПРОЯВУ	604
<i>Семенюк І.А., Пшеничний В.В.</i>	АВТОТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	607

<i>Тихоплав А.М.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	610
<i>Ткаченко Є.О.</i>	ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ»	613
<i>Триндик А. М.</i>	РОЛЬ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ	616
<i>Ушеренко С.В., Мазур В.В.</i>	ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ	619
<i>Чалий А.В.</i>	УМОВИ КРЕДИТУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ	623
<i>Чудновець С.О.</i>	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ	626

Платформа VIII

Диджиталізація фінансового сектору економіки

<i>Ivanova T.</i>	TRENDS IN THE UK DIGITAL BANKING SECTOR EXPERIENCE	630
<i>Білокінь І.В.</i>	ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ: ВПЛИВ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В ЕКОНОМІЦІ 4.0	633
<i>Волковська А.І.</i>	ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	637
<i>Капустинська В.В.</i>	ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ	639
<i>Колісник Р.О.</i>	АНАЛІЗ РІВНЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ УКРАЇНИ	641
<i>Кореновська В.О.</i>	ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	645

<i>Куліш Г.П., Круш В.В., Бур'янов В.О.</i>	РОЛЬ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ (МСБ) У ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	648
<i>Кучер Р.О.</i>	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	652
<i>Лісова Р. М.</i>	ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ (DIGITAL PROCESS AUTOMATION) У ПЕРЕТВОРЕННІ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	655
<i>Марченко О.В.</i>	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ БІЗНЕС- ПРОЦЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	658
<i>Олійник А.А.</i>	NFT: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	661
<i>Росоха Я.І., Круш В.В.</i>	НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ	663
<i>Соловей О. І.</i>	РОЗВИТОК КІБЕРБЕЗПЕКИ БАНКІВ, ЯК ЧАСТИНА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ	666
<i>Тарвердієв М.Е.</i>	МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	669
<i>Цимбал М.Ю.</i>	ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ: БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЯ	673

Платформа I
Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору

UDC 336

Bestuzheva Mariia

3rd-year student of Faculty of Finance,

Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

Academic supervisor: Gernego Iuliia Oleksandrivna

doctor of economic sciences, associaty professor, associaty professor of

Corporate Finance and Controlling Department Kyiv, National University of

Economics named after Vadym Hetman

**CROWDFUNDING AND CROWDSOURCING AS CAPITAL RAISING
TOOLS FOR BUSINESS DEVELOPMENT**

Modern economic realities require corporations to constantly adapt and develop in order to ensure competitiveness in the market and implement innovations in various fields of activity. One of the key aspects of such development is ensuring financial stability and access to capital for strategic projects and investments. In this context, crowdfunding and crowdsourcing have become new and dynamic tools for attracting capital and resources, giving corporations the opportunity to open the door to new sources of financing and innovative solutions.

The implementation of crowdsourcing technology and crowdfunding practices allows both solving important tasks for the population and authorities along with business development support: involving the broad masses of the population in the process of making management decisions; involvement of citizens in the development of important crowd projects; search for talented and creative groups and individuals; increasing loyalty and trust in the activities of public authorities; organization of

flexible and innovative communications; increasing the competitiveness of territories; improving the quality of life of the population [3].

Crowdsourcing involves obtaining work, information, or opinions from a large group of people who submit their data via the Internet, social media, and smartphone apps [1]. It can be considered as a specific technology for managing the socio-economic development of the region, and here it is possible to highlight the priority areas of its use: attraction of investments in regional development; development of socio-economic strategies for the development of the region; support and development of small businesses in the region; creation of new high-tech workplaces [2, P.73]. The application of crowdsourcing is, as a rule, carried out using social networks or dialogic Internet sites [3].

The crowdsourcing widespread as a tool of business development support is connected with its advantages, including the following ones:

1. Reaching a large number of interested persons. By offering the search for a solution to a certain task to a large group of potential performers, the customer automatically achieves a wide coverage. At the same time, its costs are lower than under the condition of announcing a tender for the performance of certain works.

2. Involvement of users. When a person undertakes tasks, exchanges ideas, discusses the results of work, tells about the project to his friends, he becomes incredibly motivated and a politically valuable asset.

3. Obtaining a large number of options for achieving the goal. Modern technologies allow you to receive options from people from different continents, who represent different professions and have different experiences. The customer gets hundreds, if not thousands of options at his disposal, among which he is much more likely to find what he was looking for.

4. Fixed terms. Most crowdsourcing projects have strictly limited deadlines, within which participants must adhere. This allows not to delay solving the problem and to have clear time guidelines.

5. Saving resources, speed, availability, structure, participation on a voluntary basis.

However, crowdsourcing also has disadvantages: the crowd cannot be completely intelligent and put forward intelligent ideas, their uselessness for the cause is possible, the so-called "noise"; unfair reward principle; quality of the result; leakage of valuable information; a large number of unscrupulous customers and contractors, the possibility of fraud on the Internet; disorganization and unpredictability of the crowd.

Crowdfunding is a type of crowdsourcing, it is often used to finance start-up projects, which are a variety innovative projects. Currently, there is no single definition of the term "crowdfunding". For example, in the work "Peculiarities of crowdfunding of CI projects" of the Ukrainian Cultural Foundation, the following definition of this term is given: crowdfunding is a model of collective financing, which involves the accumulation of funds for a product, project or organization at the expense of numerous, usually small amounts collected from backers. A backer is a person or organization that financially supports a project (team) during a crowdfunding campaign [4].

The most famous crowdfunding platform in the world is Kickstarter (USA). Kickstarter funds various projects in 13 categories: art, comics, dance, design, fashion, film and video, food, video games, music, photography, publishing, technology, theater. During the 3 years of its existence, more than 1,800,000 people have successfully financed more than 20,000 projects with their donations, raising more than \$200,000,000 [5].

In conclusion, the adoption of crowdfunding and crowdsourcing as capital raising tools for business development has ushered in a new era of financial flexibility and innovation in the corporate world. These dynamic approaches have empowered businesses to tap into fresh sources of financing and harness the collective wisdom and resources of the crowd. Crowdsourcing offers an expansive reach, fosters user involvement, and provides an abundance of diverse solutions, making it a valuable asset for businesses seeking creative solutions and decision-making processes. Crowdfunding has enabled startups and innovative projects to secure financial support from a wide audience of backers. However, it is crucial to acknowledge that both

crowdfunding and crowdsourcing come with their share of challenges, such as the potential for low-quality contributions, security concerns, and the need for effective management. As businesses continue to adapt and evolve, crowdfunding and crowdsourcing are poised to play an increasingly pivotal role in shaping their path to success.

References:

1. Hargrave M. Crowdsourcing: Definition, How It Works, Types, and Examples. *Investopedia*.
URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/crowdsourcing.asp> (date of access: 04.11.2023).
2. Kirieieva, O. (2016), “Crowdsourcing as an innovative tool for public participation in public administration”, *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, Vyp. 3 (30), pp. 72-78. available at:
[http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_03\(30\)/12.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_03(30)/12.pdf).
3. Dynnyk, I. (2020), “Crowdsourcing technologies in civil society: modern mechanisms of participative democracy”, *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid*, vol. 21-22, pp. 119–123. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.119, available at:
http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020/22.pdf.
4. Features of crowdfunding of CI projects, available at:
[https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/06_Finance_for_Creative_Industries_crowdfunding_PPV_2020_UA .pdf](https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/06_Finance_for_Creative_Industries_crowdfunding_PPV_2020_UA.pdf)
5. Contributors to Wikimedia projects. Kickstarter - Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Kickstarter> (date of access: 04.11.2023).

УДК 336.77

Бондар А. В.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів,

ОП «Корпоративні фінанси»

Урванцева С. В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРОСЕКТОРУ ЗА ПРОГРАМОЮ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%»

Створення умов для прогресивного й ефективного розвитку підприємств агросектору та формування конкурентних переваг національного аграрного ринку вимагає значних фінансових ресурсів, у тому числі розробки відповідних державних програм підтримки діяльності компаній.

В Україні одним з головних джерел фінансування підприємств аграрного сектору є кредитні ресурси. Незважаючи на певний рівень підтримки з боку банківських установ, існують проблеми, які перешкоджають його розвитку. Фінансові установи стикаються з недостатнім рівнем довгострокової ресурсної бази, нестачею ліквідності, особливо в періоди великої активності видачі кредитів. Однією з проблем є низька платоспроможність підприємств, зіпсована ділова репутація, брак належної звітності, необґрунтованості бізнес-планів, що також обмежує можливості кредитування.

Держава надає підтримку аграрному сектору через різні програми, такі як пільгові кредити, субсидії, гранти, податкові пільги та інші заходи. На даний момент, важливим прикладом такої підтримки є програма «Доступні кредити 5-7-9%». Вона передбачає надання аграріям позики до 90 млн грн на строк до 3 або до 5 років, залежно від цілей фінансування [1].

Мета програми – здешевлення вартості кредитів, що пов’язані із провадженням суб’єктами малого, у тому числі мікропідприємництва, середнього підприємництва господарської діяльності.

Старт програми був повільним через стриманий попит на кредити на інвестиційні потреби та невелику максимальну суму кредиту – 1,5 млн грн. Крім того, пандемія COVID-19 та запровадження карантину ускладнили умови роботи бізнесу. Тож уже в квітні 2020 року умови програми змінилися – було додано два нових напрями: антикризові кредити (під 3%, з грудня 2020 року – 0%) та кредити на рефінансування наявної заборгованості (під 0% до кінця березня 2021 року, далі – 3%), а також вперше збільшено максимальну суму кредиту до 3 млн грн (надалі ця сума переглядалася декілька разів). Це дало поштовх розвитку програми [1].

Після широкомасштабного вторгнення росії, у березні 2022 року програму було розширено двома новими напрямками: підтримка посівної кампанії та надання кредитів для подолання наслідків агресії. Початково вартість кредитів для позичальників за цими напрямками становила 0 %. Подальші зміни скасували обмеження на розмір підприємств – учасників програми. У жовтні додався механізм відновлення зруйнованих через війну виробничих потужностей під 9 % річних [2].

Строками кредитування за програмою є:

- до 5-ти років на фінансування інвестиційних цілей;
- до 2-х років на фінансування потреби в оборотних коштах;
- на строк до 31 березня 2024 р. – за кредитами, наданими сільськогосподарським товаровиробникам для провадження сільськогосподарської діяльності.

За 9 місяців 2023 року майже 11,3 тисяч українських аграріїв отримали 58,8 млрд гривень банківських кредитів на розвиток господарств, з них – понад 34 млрд гривень за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9». За даною програмою більше всього отримали кредити підприємства таких областей: Кіровоградська – 3,8 млрд грн виділено для 1246 господарств; Вінницька – 3,5

млрд грн – для 1001; Одеська – 3,4 млрд грн – для 817; Київська – 3,2 млрд грн – для 675 [1].

Перевагами даної програми є:

- знижена відсоткова ставка. Здешевлення вартості кредиту для суб'єктів підприємництва завдяки наданню державної фінансової підтримки з можливістю зниження відсоткової ставки за умови створення нових робочих місць;

- фінансування обігового капіталу. Поповнення обігового капіталу для придбання сировини, матеріалів та інших витрат, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства;

- інвестування в розвиток підприємства. Високий темп економічного розвитку підприємства завдяки довгостроковому фінансуванню інвестиційних потреб бізнесу;

- зручний графік погашення кредиту. Погашення кредиту рівними частинами або адаптований графік. Спеціальний графік для агробізнесу [3].

На даний момент, інвестиційні кредити займають вагому частину від укладених договорів і продовжують набувати популярності, що в свою чергу означає активний розвиток й підтримку аграрного сектору навіть на період війни.

Отже, програма «Доступні кредити 5-7-9%» важлива і актуальна для забезпечення стійкого розвитку агросектору, підтримки сільськогосподарських підприємств і забезпечення продовольчої безпеки. Вона сприяє зменшенню фінансових обмежень та зниженню вартості кредитів, стимулює інновації та розвиток виробництва, що робить її важливим інструментом для розвитку сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/dostupni-krediti-5-7-9-z-pochatku-roku-agrariyi-otrimali-34-mlrd-grn>

2. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H2.pdf?v=4

3. Основне про держпрограму «Доступні кредити 5-7-9» URL: <https://privatbank.ua/business/5-7-9>

УДК 339.727.22

Волоснова К.В.

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий менеджмент та контролінг»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Куліш Г.П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВИКОРИСТАННЯ ІРО У ФІНАНСОВІЙ ПРАКТИЦІ КОМПАНІЙ

В сучасних умовах український бізнес потребує залучення додаткового капіталу для фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств та модернізації їх основних фондів, враховуючи нестабільність у світовій економіці після пандемії та військову агресію російської федерації проти України. В умовах низького рівня пропозиції дешевих довгострокових фінансових ресурсів кредитними установами, українським підприємствам необхідно розглядати альтернативні шляхи залучення капіталу, а саме залучення додаткового акціонерного капіталу шляхом проведення первинного публічного розміщення акцій (ІРО) на міжнародних фінансових ринках.

Первинне публічне розміщення акцій компаніями (ІРО, від англ. Initial Public Offering) є одним із сучасних джерел залучення додаткового капіталу. Інвестиції, залучені шляхом ІРО, використовуються компаніями-емітентами для розвитку, розширення виробництва чи надання послуг, підвищення конкурентоспроможності та позицій у відповідному секторі економіки, виходу

на нові ринки, і в кінцевому рахунку посилюють вплив на національну економіку в цілому [1].

При тому, що IPO вважається одним із найбільш дорогих, але ефективних джерел залучення капіталу, за даними звіту Ernst & Young за 3 квартал 2023 року EY Global IPO Trends Q3 2023, останні 2 роки ринок демонструє спадну динаміку, після рекордного рівня IPO у 2021 році. Проте, за словами експертів E&Y, існує низка передумов для того, щоб ринок IPO знову став активнішим: позитивні настрої та зростання показників фондового ринку; зниження інфляції та припинення підвищення процентних ставок; ослаблення геополітичної напруги; та зменшення впливу пандемії COVID-19 на економіку [2].

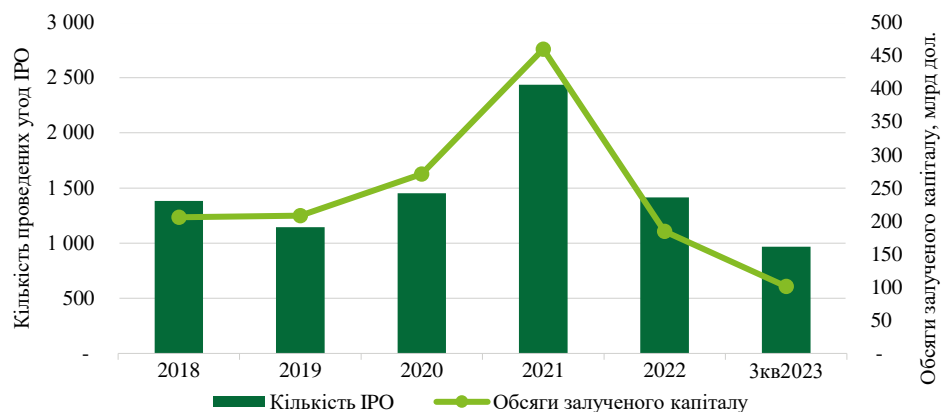

Рис. 1. Динаміка обсягів залучених коштів до кількості укладених угод на ринку IPO за період 2018-3кв.2023 рр. [2]

Необхідно зазначити, що наведені вище дані стосуються лише зарубіжних компаній, оскільки останнє первинне публічне розміщення української компанії на міжнародній фондовій біржі відбулось у 2013. З 2005 по 2013 лише 28 компаній з базовими українськими активами здійснили вихід на IPO, майже половину із розміщень було здійснено на Варшавській фондовій біржі (WSE). Наступні роки, після 2013, виявилися складними для України як в політичному,

так і в економічному контексті, що спричинено в першу чергу війною, що створила величезні складності в залученні капіталу шляхом IPO через нестабільність та підвищені ризики для інвесторів, внаслідок чого активність українських компаній на міжнародних ринках була зведена до нуля.

Крім цього, експерти виділяють наступні проблеми, які перешкоджають ефективному виходу українських компаній на IPO:

- вимога з боку вітчизняного законодавства щодо випуску акцій компаній в національній валюті;
- заборона українським законодавством випуску більш ніж 25% акцій за кордоном;
- необхідність відповідності компанії всім вимогам публічної компанії;
- необхідність демонстрації стійкої та перспективної динаміки фінансових показників та інших складових фінансової звітності;
- значні фінансові витрати для розміщення акцій на міжнародній фондовій біржі (в середньому становлять 5-20% від суми розміщення);
- довгий час на залучення капіталу (процес підготовки та виходу на IPO може тривати від 1 до 3 років);
- невідповідність положень національного законодавства вимогам іноземних фондових бірж;
- відмінності в бухгалтерській та податковій звітності з іноземними компаніями [2; 3].

В останні роки IPO не користується популярністю серед українських компаній. На це впливає кілька чинників, зокрема, першим та головним фактором є війна в країні, що триває з 2014 року, підвищуючи нестабільність політико-економічного середовища та створюючи значні ризики для можливих інвесторів, відсутність ефективних державних програм для підтримки бізнесу, значний податковий тиск на бізнес та інші аспекти. Проте, IPO може стати ефективним методом залучення капіталу для українських компаній у майбутньому, дозволяючи їм отримати значні інвестиції для розширення та

інновацій, підвищити свою видимість на ринку та отримати нових інвесторів. Окрім потенціалу по забезпеченню підприємства капіталом, IPO можуть зіграти важливу роль у відновленні та підвищенні привабливості економіки, створюючи нові інвестиційні можливості та сприяючи росту галузей. Залучений капітал може бути використаний компаніями для подальшого розширення та зростання, що стимулює можливості створенні нових робочих місць на ринку праці. Вихід компаній на IPO може також сприяти підвищенню конкурентоспроможності у відповідних галузях, змушуючи компанії більше інвестувати у свою робочу силу та інші галузі, такі як дослідження та розробки. Враховуючи ці фактори, це сприятиме покращенню іміджу країни серед міжнародних інвесторів та економічному зростанню. Отже, розширення залучення додаткового капіталу шляхом проведення первинного публічного розміщення акцій, можливо лише після закінчення війни, усунення пов'язаних з нею ризиків та вирішення проблем та недоліків у процесах підготовки та виходу українських компаній на IPO.

Список використаних джерел:

1. Світ на порозі змін: монографія / кол. авт.; кер. авт. кол., канд. екон. наук Н. О. Краснікова. Дніпро: Біла К. О., 2021. 278 с.
2. EY Global IPO Trends Q3 2023. URL: https://www.ey.com/en_gl/ipo/trends#IPOreport. (accessed: 13.11.2023).
3. Полякова А. Огляд ринку первинного публічного розміщення акцій та перспективи виходу українських компаній на IPO. InVenture. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/oglyad-rinku-pervinnogo-publichnogo-rozmishennya-akcij-ta-perspektivi-vihodu-ukrayinskih-kompanij-na-ipo>. (дата звернення: 13.11.2023).

УДК 336.71

Гладишенко М. О.

«Банківський бізнес», 4 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Ходакевич С. І.

к.е.н., професор кафедри

банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

НОВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку технологій, глобалізації та постійних змін у економічному середовищі, корпоративні підприємства стикаються з рядом викликів у справі залучення необхідних фінансових ресурсів для ефективного функціонування та розвитку. Традиційні методи фінансування, такі як банківські кредити, часто недостатні або обмежені у можливостях, і тому виникає необхідність в пошуку та впровадженні новітніх інструментів фінансування корпоративного сектору.

Однією з центральних проблем є нестабільність фінансового ринку та зростаючий ризик, пов'язаний із залежністю підприємств від традиційних форм фінансування. Банківські кредити часто піддаються впливу фінансових криз та економічних коливань, що ускладнює доступ компаній до необхідних ресурсів у критичних моментів.

Іншою актуальною проблемою є обмежена можливість малого та середнього бізнесу залучити фінансові ресурси через традиційні канали. Великі корпорації можуть використовувати свою репутацію та розмір для залучення інвестицій, тоді як менші компанії, навпаки, зазнають труднощі у конкурентному фінансовому оточенні.

Додатковою проблемою є відсутність гнучкості та швидкості в процесі прийняття фінансових рішень у традиційних банківських установах. Сучасне

підприємство вимагає оперативності та адаптивності у фінансовому плануванні, що іноді недоступно в межах класичних фінансових систем.

Також важливою проблемою є ризикованість та нестабільність ринку криптовалют. Хоча ці інноваційні інструменти можуть відкривати нові можливості для залучення капіталу, їх використання пов'язане з великим ризиком та потребує ретельного регулювання [1].

Результати дослідження. Дослідження проведене в рамках теми "Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору" в Україні надає важливі висновки щодо сучасних тенденцій та перспектив розвитку фінансового середовища для корпоративних структур. Основні результати дослідження можна узагальнити в наступних пунктах:

1. Фінтех-інновації та альтернативне фінансування:

Вивчення показало, що компанії в Україні починають активніше використовувати фінтех-інструменти для отримання фінансування. Застосування технологій блокчейну, штучного інтелекту та онлайн-платформ дозволяє корпораціям швидше та ефективніше отримувати необхідні ресурси.

2. Розширення ринку корпоративних облігацій:

Дослідження підтверджує тенденцію до зростання ринку корпоративних облігацій в Україні. Цей інструмент надає підприємствам можливість залучати кошти на більш вигідних умовах, а інвесторам — додатковий спосіб диверсифікації портфеля.

3. Криптовалюти та блокчейн-технології [3]:

Зауважено зростання інтересу до використання криптовалют та блокчейн-технологій для фінансування корпоративного сектору. Однак відзначається потреба в ретельному регулюванні та визначенні стандартів для забезпечення стабільності та впевненості в цьому напрямку.

4. Зелені фінанси та соціальна відповідальність [2]:

Результати вказують на зростання важливості зелених фінансів та соціально відповідальних інвестицій в українському корпоративному секторі. Компанії, що

впроваджують екологічні та соціально відповідальні практики, мають можливість отримувати підтримку інвесторів та забезпечувати сталий розвиток.

5. Виклики та перспективи:

Дослідження визначило деякі виклики, зокрема щодо невизначеності в регулюванні новітніх фінансових інструментів та ризиків, пов'язаних із використанням криптовалют. Проте, загальний висновок полягає в тому, що існують значні перспективи для розвитку та впровадження новітніх інструментів фінансування в корпоративному секторі України.

Висновки.

Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору в Україні відкривають широкі можливості для сталого розвитку підприємств. Використання фінтех-інновацій, ринку корпоративних облігацій, криптовалют та зелених інвестицій стає стратегічними кроками у забезпеченні фінансової стабільності та конкурентоспроможності компаній. Важливим є постійний моніторинг та адаптація до змін в фінансовому середовищі, а також розробка ефективних механізмів регулювання для забезпечення стійкості ринку. Розвиток і впровадження новітніх фінансових інструментів відкриває шлях для підприємств до нових можливостей і створює передумови для створення конкурентноспроможного та стійкого корпоративного сектору в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вплив кризи на фінанси реального сектора економіки України та шляхи їх оздоровлення / НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прог. НАН України". Київ, 2014. 520 с.

2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах ринків фінансових послуг України. "Зелені фінанси в Україні: перспективи розвитку" – Режим доступу: <https://www.nfcu.gov.ua>.

3. Перспективи блокчейн-технологій у бізнесі – Режим доступу: <https://trueua.info/news/perspektivi-blokchejntehnologij-u-biznesi>

УДК 336.7

Зубрин С.В.

*студент-магістрант Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича*

**ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ
ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА» В КОНТЕКСТІ ЗРОСТАННЯ РОЛІ КРЕДИТНИХ
РЕСУРСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Забезпечення стабільної та ефективної роботи підприємства залежить, в першу чергу, від наявності достатніх за обсягом фінансових ресурсів. Безсумнівно, головним джерелом фінансування повинен бути власний капітал, однак обмеження обсягів його залучення може стримувати розвиток підприємства або ставити під загрозу його існування у разі гострої нестачі джерел самофінансування або обмежених можливостей залучення коштів з фінансового ринку.

З огляду на це виникає необхідність дослідження управління кредитоспроможністю підприємства, на основі якого можна робити висновки про можливість і доцільність залучення кредитних ресурсів.

Початок воєнних дій в Україні суттєво обмежив надання банками нових кредитів на звичайних умовах. Більшість нових кредитів підприємницькому сектору надавалася в межах кредитних програм, підтримуваних урядом. За даними МВФ, відношення портфеля наданих банками кредитів до ВВП в Україні зменшилося з 18,7% у 2021 р. до 16,2% у 2022 і трохи збільшиться у 2023 р. Але навіть за наднизького рівня банківських кредитів до й під час війни макроекономічні сценарії поствоєнного відновлення, розроблені МВФ для України, не передбачають більш-менш значущого використання кредитних важелів активізації економічної діяльності. Так, базовий сценарій МВФ для України передбачає, що на кінець 2033 р. відношення банківських кредитів в

економіку до ВВП складатиме лише 24,1% і приріст за 10 років становитиме 8,2 в.п. ВВП відносно очікуваного часу закінчення військових дій [1].

З огляду на це, ймовірно, що конкуренція підприємств за одержання банківських кредитів зростатиме і одним із основних напрямів роботи менеджерів буде управління кредитоспроможністю підприємства.

Розглянемо основні підходи науковців щодо визначення «управління кредитоспроможністю підприємства». Так, Головко О.Г., Губарев О.О., Пономарьова А.Ю. розглядають управління кредитоспроможністю як: «... сукупність управлінських дій, яка спрямована на розробку і реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням достатнього потенціалу підприємства та його ефективної діяльності для залучення позикового капіталу та його повного повернення і сплати відсотків за користування ним» [2, с. 53]. Таким чином, дане визначення повністю відображає зміст поняття «управління» як сукупності дій, направлених на прийняття управлінських рішень, та зміст поняття «кредитоспроможність» як здатності залучати та повертати позиковий капітал.

Схоже визначення дають Кужелєв М.О., Ковальова К.В., які зазначають, що: «...управління кредитоспроможністю підприємства – це складова системи управління підприємством, спрямована на забезпечення певного рівня кредитоспроможності» [3, с.58]. Особливість полягає у тому, що автори звертають увагу на важливу деталь – управління кредитоспроможністю повинно обов'язково бути інтегроване у загальну модель управління та підпорядковуватись загальним завданням фінансового менеджменту. Це важливо, адже рівень кредитоспроможності тісно пов'язаний із рівнем ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності та ін. аспектами оцінки фінансового стану і не може не залежати від даних характеристик.

Бровко Л.І., Карпова Д.Д. дають наступне визначення управління кредитоспроможністю підприємства: «...це поняття яке включає в себе: планування, аналіз, організацію, мотивацію та контроль який забезпечуватиме такий стан, формування і розподіл фінансових ресурсів, який дозволить

підприємству одержувати та відповідати за кредитними зобов'язаннями в повному обсязі та встановлений строк» [4]. Особливість визначення полягає у виділенні конкретних функцій управління таких як планування, аналіз та ін., що дещо дублює функції фінансового менеджменту в цілому.

Отже, управління кредитоспроможністю – процес прийняття управлінських рішень щодо підтримання належного рівня кредитоспроможності підприємства, який дозволяє підприємству в разі необхідності отримувати позикові кошти та виконувати зобов'язання щодо обслуговування боргу.

Управління кредитоспроможністю на належному рівні дозволить суб'єктам господарювання в Україні залучати кредитні кошти для максимальної реалізації усіх їх переваг в процесі використання, підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Як доступ до кредитів визначає рівень економічного зростання. *Економічна правда*: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/04/27/699542/> (дата звернення: 5.11.2023)
2. Головка О. Г., Губарєв О. О., Пономарьова А. Ю. Удосконалення управління кредитоспроможністю підприємств. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2020. №21. С. 52-58.
3. Кужелєв М.О., Ковальова К.В. Теоретичні аспекти управління кредитоспроможністю підприємства. *Економіка та держава*. 2019. №12. С.55-60.
4. Бровко Л.І., Карпова Д.Д. Методологічні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/83.pdf (дата звернення: 5.11.2023).

УДК 658.1

Коновалова В. С.

*Студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна завдала руйнівної шкоди економіці країни і загрожує тривалою бідністю та соціальною дезорганізацією. Масштаби війни та спричинені нею руйнування ставлять під загрозу важко здобуті досягнення України у сфері розвитку. Виробництво дестабілізовано, майно знищено, торговельні шляхи перервано, а інвестиції скоротилися. Лише 17% все ще працюють на повну потужність, 1% закрилися, а 29% не працюють. Лише 43% цих великих підприємств мають достатньо фінансових ресурсів на кілька місяців, тоді як 6% вже вичерпали свої фінансові ресурси. Додаткове опитування 155 малих і середніх підприємств (МСП) та фізичних осіб-підприємців показало, що 42% з них не працюють і лише 13% працюють на повну потужність. Чверть МСП та фізичних осіб-підприємців вже вичерпали свої фінансові ресурси [1].

Ризики фінансування діяльності суб'єктів господарювання за рахунок зовнішніх джерел та нестача власних фінансових ресурсів актуальні в часи відсутності прояву кризових явищ, при цьому загострюються і проявляються в умовах воєнного стану. З цього приводу, науковці та практики в свої роботах широко висвітлюють ці питання та надають обґрунтовані висновки щодо доцільності використання певних інструментів подолання кризи нестачі фінансових ресурсів, серед них: Вдовенко Л., Мельник Т., Роїк О., Бегун С. та інші. Дехто з авторів акцентує увагу на ефективності державної підтримки бізнесу в умовах дії воєнного стану, інші розглядають перспективи міжнародної фінансової підтримки діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, доцільним вбачається і зміна методів організації та управління бізнес-процесами. Тому вимагає ретельного дослідження

особливостей фінансування суб'єкта господарювання та обґрунтування прийнятних джерел в умовах воєнного стану, що і є метою роботи.

Умови воєнного стану можуть значно ускладнити фінансування суб'єкта господарювання. Воєнний стан може призвести до зниження економічної активності, зменшення обсягів виробництва та збуту товарів і послуг, а також збільшення ризиків для бізнесу. У таких умовах суб'єкти господарювання можуть зіткнутися з нехваткою ліквідності, втратою доступу до кредитів та інших джерел фінансування, а також збільшеним ризиком неплатоспроможності. Уряд може встановлювати обмеження на фінансові операції, введення воєнного податку, а також мобілізацію фінансових ресурсів для потреб оборони.

Проте, існують деякі безпечні джерела фінансування, на які підприємства можуть спиратися навіть в умовах конфлікту:

державні програми підтримки. Уряд може запровадити спеціальні програми фінансової підтримки для підприємств, що потрапили під вплив воєнного стану. Це може включати субсидії, кредити за пільговими умовами, гранти та інші форми допомоги. Заходами, які були реалізовані з боку держави, стали: призупинення з 01.04.2022 р. сплати єдиного податку фізичним особам-підприємцям та юридичним особам будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 10 мільярдів гривень; певні зміни щодо сплати єдиного соціального внеску; скасування проведення перевірок; запровадження програми щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів. Відповідно до цієї програми, українські суб'єкти бізнесу, які знаходяться у зоні активних бойових дій, можуть отримати державну допомогу в переміщенні своїх потужностей до західних областей України; зміни до Державної програми «Доступні кредити 5–9 %» шляхом розширення кола суб'єктів, які можуть скористатись нею, зростання сум кредитування та застосування нульової відсоткової ставки під час дії воєнного стану [2].

міжнародні фінансові установи. Підприємства можуть звертатися до міжнародних фінансових установ, таких як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та інші, для отримання фінансової допомоги та кредитів. Так наприклад, у

березні 2022 року ЄБРР оголосив початковий «пакет стійкості» у розмірі 2 млрд євро. Підтримка для українських компаній передбачена, зокрема, у формі відстрочених кредитів, підтримки ліквідності та торговельного фінансування [3]. Наразі Міністерство фінансів України та Фонд розвитку підприємництва працюють з Німецьким банком розвитку KfW та Світовим банком над залученням нових коштів фінансової допомоги, які вже цього року будуть спрямовані на фінансування Програми 5-7-9%, завдяки якій з березня 2022 року підприємці отримали 37 451 кредит на загальну суму 144,4 млрд грн, а з початку реалізації програми ця сума становить понад 234 млрд грн [4].

інвестиції. Пошук інвесторів, які зацікавлені в розвитку підприємства в умовах воєнного стану, може бути ще одним джерелом фінансування. Іноземні інвестори або фонди можуть бути зацікавлені в стабільності та перспективах розвитку підприємства в умовах кризи;

власні ресурси. Підприємства можуть також спробувати збільшити свою ліквідність та ефективно використовувати власні фінансові ресурси, наприклад, шляхом оптимізації витрат та управління оборотним капіталом.

В умовах воєнного стану важливо бути обережним і ретельно аналізувати всі можливості фінансування, звертаючи увагу на ризики та потенційну допомогу від держави та міжнародних партнерів.

Список використаних джерел:

1. Допомога, відновлення та стійка відбудова. Надання допомоги Україні у задоволенні невідкладних та середньострокових економічних потреб. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099547405052230400/pdf/IDU063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c.pdf>.
2. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2(100). С. 3 – 11. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-3-11](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-3-11).

3. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями.

URL: <https://mfa.gov.ua/mizhнародni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhнародnimi-finansovimi-instituciyami>.

4. 90% нових кредитів для бізнесу — програма 5-7-9%. URL:

<https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/18/704416/>

УДК 336.64

Кубась І.Є.

*Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стійкість підприємства обумовлена ефективним управлінням фінансовими ресурсами та визначається оптимальною структурою активів, що включає оптимальне співвідношення власних та позикових коштів. Зацікавлені у результатах аналізу фінансової стійкості можуть бути засновники підприємства, його керівництво, ділові партнери та банки.

Слід зазначити, що ефективне управління ресурсами повинно бути ретельно продуманим та обґрунтованим з економічної точки зору. Рішення про можливість залучення зовнішніх фінансових ресурсів повинно супроводжуватися необхідними розрахунками, включаючи аналіз ключових показників ефективності.

Ефективне управління ресурсами повинно бути ретельно продуманим та обґрунтованим з економічної точки зору. Рішення про можливість залучення зовнішніх фінансових ресурсів повинно супроводжуватися необхідними розрахунками, включаючи аналіз ключових показників ефективності.

Моделювання процесу оптимізації управління власним капіталом підприємства є складним завданням, що включає в себе розробку математичних моделей та стратегій для максимізації вартості підприємства та рентабельності власного капіталу.

Запропонована модель – це алгоритм проведення покрокового аналізу управління структурою власного капіталу [3]. Передбачається, що після проведення покрокового аналізу буде розроблено два варіанти управління: 1) якщо структура капіталу оптимальна, то необхідно її підтримувати; 2) якщо структура капіталу не оптимальна, то необхідна розробка програми реструктуризації. Такі висновки можна зробити тільки після проведення всіх розрахунків від першого до п'ятого кроку (рис.1)

Рис.1 Модель аналізу відповідності структури капіталу признакам оптимальності [2]

На підставі прийнятого висновку розробляється комплекс заходів, що є основою фінансової стратегії підприємства. В рамках комплексу заходів здійснюється технічна робота з мінімізації виявлених негативних наслідків порушення оптимальності структури пасивів підприємства.

Реалізація даної моделі дозволяє підприємству промисловості своєчасно та ефективно приймати обґрунтовані фінансові управлінські рішення. Унікальність даних розрахунків полягає у тому, що вони дають змогу побудувати модель рентабельності власного капіталу в залежності від таких факторів, як обсяг реалізації (виручки) та структура капіталу [2].

Моделювання процесу оптимізації управління власним капіталом підприємства є складним завданням, що включає в себе розробку математичних моделей та стратегій для максимізації вартості підприємства та рентабельності власного капіталу. Нижче наведено загальний підхід до моделювання цього процесу:

- визначення цілей та обмежень;
- створення математичної моделі;
- збір та аналіз даних;
- параметризація та калібрування моделі;
- вибір стратегій оптимізації [1].

Отже, моделювання процесу оптимізації управління власним капіталом вимагає інтеграції фінансових, економічних та стратегічних знань для розробки ефективних стратегій, які відповідають конкретним цілям та обмеженням підприємства, що в подальшому забезпечать ефективний розвиток компанії в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Єршова Н. Ю. Аналітичне забезпечення управління власним капіталом для сталого розвитку підприємства. Імплементація інновацій обліково-

аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу : тези доп. 1-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 2018. Харків : ХДУХТ. С. 79-80.

2. Журавльова І. В. Методичний підхід до організації моніторингу структури капіталу підприємства. Приазовський економічний вісник. 2021. № 6 (29). С. 41-48.

3. Руденко О. О. Оптимізація структури капіталу та його вплив на фінансовий стан підприємства. Управління розвитком. 2012. №4. С. 67 - 69

УДК 336.7

Манченко В.В.

студентка магістратури

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКОСТІ БАНКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Однією з найсерйозніших сучасних проблем є забезпечення стійкого розвитку економіки, зокрема важливої частини її - банківської системи. Своєчасний аналіз фінансової стійкості є ключовим для уникнення більшості проблем, пов'язаних з операціями банківських установ, і сприяє не лише зміцненню та стабільності окремого банку, але й узагальненій стабільності банківської системи. Національний банк України використовує практику моніторингу фінансової стійкості банків на основі різних показників та нормативів, що стосуються фінансової діяльності банків [1].

Для детального аналізу управління активами та пасивами системно важливих банків України проведено аналіз економічних нормативів НБУ за 2022 рік (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Економічні нормативи НБУ за 2022 р. системно важливих банків України

Нормативи		Нормативне значення	2022р.			
			Приват Банк	Ощадбанк	Укргазбанк	Укрексімбанк
1	Мінімальний розмір регулятивного капіталу	200 млн. грн.	66 565 163	27 468 585	10 344 128	8 608 487
2	Адекватність регулятивного капіталу/ платоспроможність	не менше 10%	27,77	19,00	16,14	10,05
3	Норматив достатності основного капіталу	не менше 7%	13,89	9,52	13,12	5,55
CR	Коефіцієнт покриття ліквідністю	не менше 100%	479,3033	297,5049	180,1648	238,8058
7	Максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента	не більше 25%	5,23	6,74	15,14	29,64
8	Великі кредитні ризики	не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	0	54,82	246,51	534,28
9	Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру	не більше 5%	0,01	0,09	0,15	0,07
11	Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	не більше 15%	0	0	0,07	0,06
12	Загальна сума інвестування	не більше 60%	0	0,01	0,13	0,06
13-1	Нормативи загальної довгої валютної позиції банку	Не більше 10%	76,0563	173,2014	1,1915	1,0452
13-2	Нормативи загальної короткої валютної позиції банку	не більше 5%	0,5014	0,0553	0,0000	0,0289

З табл.1. можемо зробити висновок, що майже всі показники економічних нормативів НБУ системно важливих банків України в 2022 році відповідають нормативному значенню, незважаючи на не стабільну ситуацію в країні.

Норматив Н2 – адекватність регулятивного капіталу показує Чи може банк вчасно та повністю виконувати свої зобов'язання щодо розрахунків. В нашому випадку в 2022р. значення відповідають нормативам. В Приватбанку частка показника достатності регулятивного капіталу є найвищою 27,77%, що свідчить про більший обсяг ризику, який несуть власники банку. В Укрексімбанку цей показник є найменшим.

Норматив достатності основного капіталу в 2022р. відповідає нормативному значенню, окрім Укрексімбанку. Даний норматив свідчить про рівень захищеності активів банку з точки зору відповідності обсягу капіталу.

Всі значення показника покриття ліквідністю знаходяться в межах оптимального значення, це вказує на достатній рівень ліквідності для покриття очікуваного відтоку грошових коштів.

Максимальні розміри кредитного ризику на одного контрагента в 2022р. також знаходиться в нормативному значенні. Але у Укркрексімбанкі не є нормативним значення, що згодом, якщо не прийняти ніяких заходів оптимізації, може призвести до високого ризику кредиту, що виникає внаслідок невиконання деякими контрагентами своїх зобов'язань.

За нормативом великих кредитних ризиків в 2022р. відповідає нормативному значенні в усіх банках.

Максимальний розмір кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру становлять нормативному значенню в усіх банках. Це свідчить про зменшення негативного впливу операцій пов'язаних з банком особами на діяльність банку.

Норматив загальної суми інвестування в 2022р. в усіх банках відповідає нормативному значенню. Це показує зниження ризику, пов'язаного з інвестуванням.

Проаналізувавши фінансовий стан банків України в цілому та відповідність оптимальним значенням економічних нормативів НБУ можна сказати, що майже всі банки мають гарний фінансовий стан, і лише Укресімбанк має дещо не оптимальні значення, що свідчить про трішки гірший фінансовий стан.

Підвищення фінансової стійкості банку в умовах фінансової нестабільності може бути досягнуто за допомогою інноваційних підходів та стратегій. Загалом, інноваційні підходи можуть допомогти банку зберегти стійкість та адаптуватися до змін у фінансовому середовищі, покращити ризик-менеджмент та збільшити конкурентоспроможність. Також дуже змістовним буде звертати увагу на роботу закордонних світових банків та брати досвід у них [3,4].

Список використаних джерел:

1. Майорова Т.В., Шуплат О.М. Банківське проектне фінансування: глобальний ринок та проблеми розвитку в Україні. *Фінанси, облік і аудит*. К.: КНЕУ, 2017. Вип. 2. С. 110–125
2. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>
3. Чмутова І. М., Ткачова Є.О. Фінансова стійкість банку як індикатор ризику відмивання коштів та фінансування тероризму. *Економіка і суспільство*. 2018. №.14. С. 867–875
4. MacDonald, C., & van Oordt, M. R. Using market-based indicators to Assess banking System Resilience. *Bank of Canada Financial System Review*. 2017. p. 29-41.

УДК 336.078.3

Матухно Д.К.,

студентка 4 курсу, спеціальності 072 «Фінанси та кредит»,

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Науковий керівник - Журавльова І.В.,

кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО РАНЖУВАННЯ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ БАНКУ

Визначення кредитоспроможності позичальника є критично важливим для банку з погляду мінімізації ризику і забезпечення стабільності фінансового сектору. Оцінюючи фінансовий стан та платоспроможність клієнта, банк може приймати обґрунтовані рішення щодо виділення кредиту, визначати його обсяг і умови, а також встановлювати відсоткові ставки. Аналіз кредитоспроможності допомагає уникнути ситуацій невиконання кредиту та небажаних фінансових втрат для банку, сприяючи при цьому стабільності банківської системи в цілому.

У зв'язку з цим був запропонований метод ранжування позичальників на основі методу кластерного аналізу.

Кластерний аналіз – це метод статистичного аналізу, який спрямований на групування схожих об'єктів в класи, або кластери, на основі спільних характеристик.

У контексті оцінки кредитоспроможності позичальників, метод кластерного аналізу може бути застосований для визначення груп схожих позичальників за різними параметрами, такими як доходи, кредитна історія, ризиковані звички тощо.

Використовуючи цей метод, можна поділити позичальників на категорії з аналогічними ризиковими профілями, що в свою чергу дозволяє банку впроваджувати ефективніші стратегії ризик-менеджменту.

Методичний підхід щодо ранжування позичальників складається з таких етапів: формування інформаційної бази, нормування показників бази даних,

побудова дендограми кластеризації методом Уорда на основі евклідових відстаней, перевірка кластеризації підприємств методом к-середніх.

Апробація запропонованого підходу до ранжування позичальників була проведена на прикладі групи підприємств, які надають поштові та транспортні послуги : «Укрпошта», «Нова Пошта», «Міст Експрес», «Делівері», «Сатурн Експрес», «Гюнсел», «Автолюкс», «Делфаст», «Пан Логістик», «Глобал – Пост». Кластеризація відбувалася в середовищі STATISTICA за 3 показниками, обов'язково використовуваними за всіма методиками визначення платоспроможності клієнта банку: коефіцієнт поточної ліквідності; чистий прибуток(збиток); коефіцієнт мобільності.

В результаті побудови дендограми методом Уорда на основі евклідової відстані всі підприємства, що надають поштові послуги поділились на три кластери. До першого кластеру потрапили такі підприємства, як «Сатурн Експрес», «Міст Експрес» та «Делівері», потім «Глобал Пост», бо для них характерні показники з низьким рівнем поточної ліквідності, низьким чистим прибутком, але високим показником мобільності, відносно інших досліджуваних підприємств.

Окремий кластер утворився на базі ТОВ «Нова пошта», бо в цього підприємства чистий прибуток багаторазово перевищує цей показник у всіх інших компаній, тому вона одноосібно утворює другий кластер.

Підприємства «Делфакс», «Автолюкс», «Пан Логістик», «Гюнсел» і «Укрпошта» об'єдналися в третьому кластері. Для цих підприємств характерні високий коефіцієнт поточної ліквідності, низький чистий прибуток і середній рівень коефіцієнта мобільності.

На наступному етапі відбувалася перевірка результатів кластеризації методом к-середніх.

Застосування кластерного аналізу для ранжування позичальників може значно полегшити прийняття рішень щодо надання кредитів, забезпечуючи більш точне оцінювання ризиків та враховуючи індивідуальні особливості кожного класу позичальників.

УДК 657.6:336.225.674

Павленко А. А.

студентка 4 курсу ОП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Вакуленко Є.В.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АУДИТОРСЬКА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ

Аудиторська оцінка фінансової діяльності корпорацій є важливою частиною корпоративного управління. Це дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно компанія використовує свої ресурси та які її перспективи на майбутнє. Оцінка аудитором фінансової діяльності підприємства включає об'єктивну оцінку майнового стану підприємства, ліквідності, платоспроможності, господарської діяльності, рентабельності та інших показників.

Роль аудитора при виконанні аудиторської оцінки полягає в проведенні незалежної об'єктивної оцінки фінансової звітності компанії та виявленні ризиків і недоліків. Можна виділити декілька аспектів в чому полягає роль аудитора[1].

По-перше, це незалежність. Аудитор повинен бути незалежним від оцінюваного бізнесу. Це важливо, щоб уникнути конфлікту інтересів і забезпечити об'єктивність у виконанні аудиторських процедур.

По-друге, це експертиза. Так як аудитори мають досвід у сфері аудиту та фінансового аналізу, вони мають знання та навички, необхідні для аналізу фінансової звітності та виявлення можливих проблем.

По-третє, це використання міжнародних стандартів. Аудитори використовують міжнародні стандарти аудиту для оцінки фінансової звітності. Ці стандарти встановлюють загальні принципи та процедури, яких повинні дотримуватися аудитори.

По-четверте, це визначення ризиків і недоліків. Зазвичай, аудитори визначають потенційні ризики та недоліки у фінансовій звітності підприємства. Це включає оцінку ефективності внутрішнього контролю, аналіз зовнішнього середовища та виявлення можливих помилок або шахрайства.

По-п'яте, це висновки та звіти. Аудитори надають свої висновки та звіт про фінансову звітність компанії. Це важливий етап, на якому вони надають висновок про те, чи відповідає фінансова звітність стандартам і чи потрібно виправити виявлені проблеми.

Процес аудиту є невід'ємною частиною ділової практики, покликаної забезпечити достовірність фінансової інформації компанії. Цей процес включає комплексний аналіз та оцінку фінансової звітності, процедур внутрішнього контролю, внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, а також виявлення ризиків і недоліків у фінансовій звітності. Аудитори використовують стандарти та методи, щоб об'єктивно оцінити фінансову інформацію та зробити відповідні висновки.

Саме аудитор повинен проводити оцінку фінансової діяльності та фінансового стану підприємства. Головна причина – незалежність та об'єктивність оцінювання. Аудитори не мають особистого інтересу в бізнесі і не перебувають під впливом внутрішніх політичних або фінансових структур бізнесу. Вони працюють в інтересах інвесторів, кредиторів і громадськості, надаючи надійні, об'єктивні оцінки фінансової інформації.

Сучасні інструменти для аудиторської діяльності є необхідною складовою в умовах бізнес-середовища, який швидко змінюється. Ці інструменти революціонізують аудиторську практику, сприяючи більш точному та ефективному аналізу фінансової звітності та операцій підприємств. Наприклад, сучасна програма LOGINventory, яку вже активно використовує близько 12 000 користувачів, забезпечує комплексний аналіз інформаційної безпеки організації[2].

Ключовою перевагою LOGINventory є його роль у керуванні ліцензіями. Інтегрована система дозволяє точно визначити кількість та тип ліцензій, забезпечуючи дотримання ліцензійних умов та уникнення зайвих витрат.

На мою думку, LOGINventory, як інструмент аудиторської діяльності варто використовувати і в Україні, для спрощення рішень завдань. LOGINventory демонструє свою ефективність завдяки автоматизованим процесам аудиту, що значно економить час і ресурси. Аналіз зібраних даних дозволяє виявляти зміни в конфігурації апаратного та програмного забезпечення, що спрощує виявлення і реагування на будь-які зміни.

У вигляді аналітичного інструменту, LOGINventory допомагає організаціям отримати цінний інсайт у забезпеченні та ефективності використання ресурсів, сприяючи оптимізації та ефективному використанню програм та обладнання.

Також, можна зазначити, що LOGINventory виступає важливим сучасним інструментом для аудиту, дозволяючи забезпечити безпеку, точність та дотримання ліцензійних умов у сфері ІТ. Автоматизовані функції та розширені аналітичні можливості роблять його незамінним для сучасних організацій, які прагнуть до ефективного керування своїми ІТ-активами та забезпечення безпеки інформації.

Отже, з позиції підприємства, аудиторська оцінка сприяє покращенню внутрішніх контрольних процедур та процесів управління, що допомагає уникати помилок та недоліків у фінансовій звітності. Крім того, сприяє створенню довіри на ринку та забезпечує стабільність та розвиток підприємства, оскільки інвестори та кредиторі можуть бути впевнені в достовірності фінансової інформації.

Список використаних джерел:

1. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1735/1/919.pdf>

2. Management of Software Licenses with LOGINventory [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.loginventory.de/license-management/?lang=en>

УДК 336.012.324: 004.75

Савельєва А.Ю.

студентка факультету маркетингу, 3 курс

Науковий керівник – Куліш Г. П.,

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ СМАРТ-КОНТРАКТІВ У КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСАХ

Стрімкий розвиток технології блокчейн в останні роки змінив підхід до корпоративного управління та регулювання фінансів. Вона змогла вийти далеко за межі інформаційних технологій як таких. Це явище, яке кардинально змінює управління бізнес-процесами та зберігання інформації. В процесі розвитку з'явилися такі елементи як електронні гаманці, трейдинг за допомогою крипто-токенів, що обумовлює необхідність ґрунтовного аналізу переваг та ризиків використання блокчейн-технології, умов інвестування у криптоактиви та пришвидшення транзакцій за допомогою смарт-контрактів.

Сьогодні цифровізація економіки, технологія блокчейн та криптовалюти привертають все більше уваги. Ці процеси також знаходять своє відображення в академічних колах серед фахівців з інформаційних технологій, експертів та економістів. Все більше питань викликає технологія блокчейн, розвиток ІСО та первинних біржових пропозицій (ІЕО), процес випуску перших токенів для залучення коштів, а також дослідження основних ризиків, пов'язаних з інвестуванням у криптовалюти. На сьогодні основними ризиками є: недовіра з боку держави, нерегульованість цієї сфери, відсутність контролю за фінансовим

станом емітентів та цільового нагляду за використанням коштів. Це обумовлює необхідність більш детального аналізу можливостей блокчейну в процесі діджиталізації економічних відносин.

Це питання стає актуальним у контексті все більш прозорого суспільства та інтенсифікації процесу сингулярності. Технології випереджають усі інші сфери людської діяльності завдяки своєму швидкому застосуванню для споживання та використання в реальних процесах [1].

Поряд з технологіями блокчейн в корпоративному управлінні з'являється термін "смарт-контракти" (Smart Contracts). Автором концепції смарт-контрактів вважається американський криптограф Нік Сабо (Nick Szabo). У своїй роботі «Smart Contracts: Building Blocks for Digital Markets» (1996), він визначив смарт-контракт як комп'ютерний протокол, який самостійно проводить угоди та контролює їх виконання за допомогою математичних алгоритмів.

На практиці ідея смарт-контрактів була реалізована із появою блокчейн технологій. У 2009 році з'явився Bitcoin, але в ньому не було розкрито весь потенціал, так як смарт-контракти в цій системі використовуються лише для передачі криптовалюти.

Смарт-контракт – це комп'ютерна програма, пов'язана із виконанням зобов'язань. Вона має 2 функції: смарт-контракт або безпосередньо виконує, або відстежує виконання (порушення) волі відповідно до угоди [2].

Ринковий дохід від смарт-контрактів на кінець 2021 року склав 150,2 мільйона доларів США. Очікується, що до 2032 року промисловість досягне 1515,4 млн доларів США [3].

Однак, при автоматизації правовідносин не варто забувати, що у смарт-контрактів є суттєві технічні обмеження. Так, наприклад, смарт-контракт може взаємодіяти із зовнішніми джерелами, отримувати або надсилати повідомлення, але він не може самостійно оцінити деякі події реального світу та перевірити стан орендованого приміщення, порівняти тексти документів, дізнатися чи добре надано послугу, чи діє контрагент сумлінно тощо.

Смарт-контракт може обробити повідомлення від GPS-датчика про те, що товар знаходиться в місці отримання та відправити повідомлення в банк про переказ грошей, але він не зможе оцінити якість цього товару. Як результат, смарт-контракт не може повністю виключити участь сторін на певних етапах виконання зобов'язання [2].

Щодо проблем та вразливостей з технічного боку, то в січні 2018 року було виявлено вразливість у смарт-контракті платформи Ethereum, шахраї вкрали 866 ЕТН. У липні 2018 року хакери вкрали з японської криптовалютної біржі Zaif близько \$60 млн [4].

Однак, смарт-контракти залишаються безпечними за рахунок використання блокчейн технології. Більшість заходів безпеки смарт-контрактів застосовуються у процесі розробки. На відміну від традиційних систем смарт-контракти практично неможливо виправити після розгортання. Тому дуже важливо, щоб розробники розуміли кілька основних принципів безпеки смарт-контрактів. Перш ніж випустити смарт-контракт для публічного використання, корисно найняти довірену команду для проведення аудиту безпеки смарт-контракту. Аудит безпеки може бути дорогим, але такі компанії, як Certik, відомі тим, що усувають помилки, які потенційно можуть завдати шкоди після випуску коду [5].

Смарт-контракти можуть працювати не лише з криптовалютою у замкнутому просторі розподілених реєстрів. Існує багато прикладів застосування смарт-контрактів у різних сферах бізнесу, таких як: комерційні договори, оренда приміщення/техніки/програм, франчайзинг тощо.

Експертами визначено, що глобальний ринок блокчейнів у страхуванні становитиме 1,39 мільярда доларів США у 2023 році із загальним річним темпом зростання 85 відсотків. При цьому розумні контракти можуть покращити процеси страхування шляхом автоматизації управління претензіями та збору даних. Так, фінтех-компанія Arbol, яка фокусується на параметричному страхуванні, забезпечуючи данні про погоду та клімат за допомогою смарт-контрактів на основі Ethereum для сільського господарства, енергетики,

мореплавства та індустрії гостинності. Розумні контракти отримують дані про погоду майже в режимі реального часу та платять правильній стороні, коли відбувається зазначена подія [6].

Отже, технології блокчейну та смарт-контрактів мають потенціал для подальшого розвитку в майбутньому і можуть слугувати надійним засобом безпосередньо в фінансових операціях. Смарт-контракти у сфері корпоративних фінансів можна застосовувати для отримання іпотеки, довгострокових та короткострокових позик, миттєвої обробки заяв, здійснення господарської діяльності, необхідних для формування і використання капіталу, доходів і грошових фондів.

Список використаних джерел:

1. Василь Воробець. Переваги використання блокчейн технології в умовах цифровізації фінансових інструментів. 2020. Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40876/1/%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%95%D0%A6%D0%AC.pdf>
2. Антон Вашкевич. Смарт-контракти: що, навіщо і як. 2018. Режим доступу до ресурсу: <https://www.digital-energy.ru/wp-content/uploads/2019/12/smart-contracts.pdf>
3. Smart Contracts Market. Режим доступу до ресурсу: <https://www.futuremarketinsights.com/reports/smart-contracts-market>
4. Михайло Кухар, Андріан Пантюхов. Global history of crypto. Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/file/d/1eC8hRfjWA6wwMxk1X1jKsafNeH5sg2mc/view?pli=1>
5. A Guide to Smart Contract Security. Режим доступу до ресурсу: <https://hedera.com/learning/smart-contracts/smart-contract-security#:~:text=What%20makes%20smart%20contracts%20secure,basic%20smart%20contract%20security%20principles>
6. Cem Dilmegani. Top 9 Smart Contract Use Cases & Examples. 2023. Режим доступу до ресурсу: <https://research.aimultiple.com/smart-contracts-examples/>

УДК 336.71

Середюк В.Д.

*Студентка факультету фінансів
ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Тимошенко І.П.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

КРАУДФАНДИНГ В УКРАЇНІ: РОЛЬ У РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Краудфандинг здобуває популярність як важливий ресурс фінансування для проєктів малого бізнесу і продовжує динамічно розвиватися. Детальне вивчення його принципів та розповсюдження цієї інформації не лише підвищує ефективність використання цього інструменту, але й надає можливість новим проєктам реалізовуватися.

Очікується, що з розвитком технологій краудфандинг досягне нових висот, пропонуючи захоплюючі перспективи як для компаній, так і для інвесторів [6]. У контексті цифрової трансформації економіки відбувається перетворення механізмів та форм фінансування підприємств, і виникають нові підходи, базовані на цифрових технологіях та соціальних мережах, де краудфандинг, як вдосконалений інструмент, сприяє інноваціям, знижуючи витрати на трансакції та підтримуючи розвиток цифрових проєктів [5].

Краудфандинг вирізняється рядом значущих переваг, що роблять його ключовим інструментом фінансування. Він забезпечує доступність фінансування для підприємців, відкриваючи можливості для привласнення коштів від широкого кола інвесторів. Такий підхід стимулює взаємодію та залучення спільноти, що допомагає встановити міцні відносини з аудиторією та побудувати активну спільноту прихильників. Розподілення фінансових ризиків

серед численних інвесторів зменшує тиск на окремих фінансових спонсорів. Крім того, краудфандинг виступає як ефективний маркетинговий інструмент, оскільки залучення інвесторів відбувається публічно, що сприяє просуванню та визнанню проєкту чи бізнесу в широких масах. [1].

Незважаючи на ефективність краудфандингу для розвитку малого бізнесу, важливо враховувати його недоліки, такі як низький рівень довіри, ризик шахрайства, обмежені обсяги фінансування для великих проєктів та конкуренція. Несумлінність позичальників, невдачі проєктів та залежність від онлайн-платформ становлять потенційні виклики, які потребують уважного управління для досягнення успішних результатів [2].

Щодо юридичних аспектів краудфандингу в Україні, зараз використання цього фінансового інструменту не має чіткого законодавчого визначення. Участь у проєктах здійснюється через укладання простих договорів, але відсутність чіткого правового регулювання може відлякувати інвесторів та гальмувати розвиток краудфандингу в Україні [4].

Україна вже має успішні приклади краудфандингових проєктів, що свідчить про потенціал. Проєкти, такі як Petcube, Lametric та iBlazr, зібрали значні суми на платформі Kickstarter, демонструючи не лише вдалі фінансові результати, а й талант українських інноваторів [3]. Однак, низький рівень доходів населення, відсутність культури колективних приватних інвестицій та нерозвинена краудфандингова інфраструктура, обмежують його розвиток в країні. Ці виклики вказують на необхідність розширення знань, підвищення довіри до краудфандингу серед населення та бізнес-середовища, а також на удосконалення правового регулювання для стимулювання росту цього фінансового інструменту в Україні.

Для ефективного розвитку краудфандингу в Україні важливо спрямовувати зусилля в кілька напрямків. По-перше, необхідно встановити чіткий юридичний порядок, що визначатиме права та обов'язки учасників краудфандингових проєктів, що сприятиме збільшенню довіри інвесторів та підприємців до цього механізму фінансування. Одночасно проведення

інформаційних кампаній та партнерство з освітніми закладами допоможе підвищити свідомість громадян про переваги краудфандингу та розширить коло його користувачів, вирощуючи нове покоління інвесторів.

У підсумку слід зауважити, що краудфандинг в Україні має значний потенціал для розвитку малого бізнесу. Незважаючи на специфічні виклики, такі як низький рівень доходів населення та відсутність розвиненої краудфандингової інфраструктури, цей фінансовий інструмент може стати ключовим ресурсом для інновацій та стартапів. Краудфандинг в Україні не лише відкриває нові можливості для підприємців, але й сприяє взаємодії з громадськістю та залученню широкої аудиторії до підтримки інновацій. Цей фінансовий інструмент може стати важливим каталізатором для розвитку малого бізнесу в епоху цифрової трансформації економіки.

Список використаних джерел:

1. Ахновська І.О., Левченко О.В. Розвиток краудфандингу для фінансування малого бізнесу в умовах інформаційної економіки. Підприємництво та інновації. 2021. № 16. С. 76-82. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/16.13> (Дата звернення: 10.11.2023)
2. Молибог М.А. Івашова Н.В. Краудфандинг як інноваційний інструмент фінансування проєктів. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. Суми : СумДУ, 2015. - С. 252-253.
3. Краудфандинг: як зібрати кошти на реалізацію своєї ідеї. URL: <https://inspired.com.ua/ideas/crowdfunding> (Дата звернення: 10.11.2023)
4. Crowdfunding in Ukraine: How it works and how it can be of use to business. URL: <https://en.thepage.ua/business/crowdfunding-ukraine-what-it-is-what-platforms-exist-and-what-are-the-benefits> (Дата звернення: 10.11.2023)
5. Шевченко О. М., Казак О. О. Розвиток краудфандингу в умовах цифрової трансформації економіки України. Ефективна економіка. 2019. № 3.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6957> (Дата звернення: 12.11.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.3.43

6. Crowdfunding Industry Report 2023: Empowering Global Causes Through Social Networks <https://finance.yahoo.com/news/crowdfunding-industry-report-2023-empowering-081800097.html> (Дата звернення: 10.11.2023)

УДК.336.02:330.3

Сирова М.О.,

студентка Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця, 6 курс

Науковий керівник: Полтініна О. П.

к.е.н., доцент

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ, ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ

Сьогодні, в умовах ринкової економіки, функціонування будь якого підприємства нерозривно пов'язано з фінансовими відносинами, матеріальними носіями яких виступають фінансові ресурси. Останнім належить особливе місце в управлінні діяльністю підприємства.

В наш час багато українських підприємств мають незадовільний фінансовий стан, а також відчувають нестачу фінансових ресурсів для відтворення через недостатність власних коштів і недоступність окремих зовнішніх джерел фінансових ресурсів, а також низьку ефективність їх використання. Саме тому виникає необхідність організації ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств задля вирішення вказаних проблем. За думкою Поддєрьогіна А.М. керування фінансовими ресурсами – це система принципів і методів розробки та впровадження управлінських рішень, що тісно пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів компанії [4].

Структура фінансових ресурсів підприємства повинна формуватися таким чином, щоб поєднання власних і позикових джерел фінансування сприяло зростанню рентабельності капіталу, платоспроможності, фінансової стійкості, зниженню фінансових ризиків та середньозваженої вартості фінансових ресурсів тощо [2].

Проблему управління формуванням та використанням фінансових ресурсів слід розглядати на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Технологія управління фінансовими ресурсами реалізується за допомогою певного набору методів, важелів, елементів правового, нормативного та інформаційного забезпечення, які дають змогу здійснювати комплексний аналіз ефективності використання фінансових ресурсів.

Система управління фінансовими ресурсами підприємства є складовою фінансового механізму підприємства. Як зазначає І.О.Бланк «механізм фінансового менеджменту представляє собою систему основних елементів, регулюючих процес виробки і реалізації управлінських рішень в області фінансової діяльності підприємства» [1, с. 14].

Управління фінансовими ресурсами – складний і багатогранний процес, який поділяють на наступні етапи: визначення і постановка проблеми; збір та обробка даних згідно поставленої проблеми; аналіз отриманої інформації; прийняття управлінських рішень на основі проведеного аналізу; реалізація прийнятих рішень; оцінка результатів реалізації рішень [1;3].

Одним із дієвих інструментів управління фінансовими ресурсами і фінансами підприємств в цілому є фінансове планування, використання якого дозволяє оцінювати можливі рівні платоспроможності і фінансової стійкості.

Фінансове планування підпорядковується місії і загальній стратегії підприємства, тісно переплітається з маркетинговими, виробничими і but операційними планами підприємства. Базою здійснення фінансового планування є прогнозування, під яким слід розуміти передбачення фінансового стану підприємства у певний період часу.

Управління грошовими потоками має здійснюватися відповідно до поставлених цілей, спираючись на обставини сучасного економічного та політичного становища в державі, а саме:

своєчасне покриття фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;

підтримання достатнього рівня ліквідності та платоспроможності;

організація фінансових грошових потоків з метою оптимізації структури капіталу;

підтримання балансу між формуванням резерву ліквідності та альтернативними можливостями використання грошових ресурсів підприємства;

узгодження політики управління грошовими потоками з потребами операційної діяльності підприємства

Елементи планування діяльності підприємства, що входять до системи управління фінансовими ресурсами, забезпечують повну мобілізацію внутрішніх резервів підприємства за рахунок їхнього виявлення ще на стадії планування обсягів і структури активів, необхідних для досягнення планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Таким чином, фінансове планування може виступати одним із інструментів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Воно сприятиме забезпеченню його діяльності необхідним обсягом фінансових ресурсів та оптимальною їх структурою.

Список використаних джерел:

1. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту : Том 1. Київ : Ельга-Ніка-Центр, 2007, 621 с.

2. Дропа Я.Б., О.М. Терешко. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи [Електронний ресурс].

-

Режим

доступу: URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf>

3. Колодізев О. М. , Коцюба О.В. Управління грошовими потоками суб'єктів господарювання на основі методів аналізу ефективності використання фінансових ресурсів. [Електронний ресурс].- Режим доступу: URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/upravlinnya-groshovimi-potokami-subektiv-gospodaryuvannya-na-osnovi-metodiv-analizu-efektivnosti-vikoristannya-finansovih-resursiv/viewer>

4. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: підручник / Київ: Вид-во КНЕУ, 2008. 552 с.

УДК 336.02

Староватова В. В.

студентка 4-го курсу,

ОП «Міжнародний бізнес»,

факультету міжнародної економіки і менеджменту,

Науковий керівник: Іващенко А. І.

д. е. н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Технологія Blockchain має потенціал суттєво змінити сферу електронної комерції, пропонуючи нові можливості для підвищення безпеки, ефективності та прозорості процесів. Метою дослідження є вивчення та обґрунтування переваг і недоліків використання Blockchain в електронній комерції, а також визначення впливу цієї технології на розвиток та оптимізацію електронної комерції.

За своєю суттю блокчейн — це безпечна розподілена цифрова книга, яка записує та зберігає дані в захищений від несанкціонованого доступу спосіб. У бухгалтерській книзі реєструється кожна транзакція, що ускладнює будь-якій

стороні змінювати записи. Це створює довіру та прозорість у ланцюжку постачання, оскільки всі сторони мають доступ до одних і тих самих даних. [1].

Електронна комерція - це процес купівлі та продажу товарів через інтернет. Вона включає в себе роздрібну торгівлю, онлайн-покупки та електронні транзакції. За останні кілька десятиліть електронна комерція набула популярності і певною мірою замінює традиційні магазини.

З погляду виробників та постачальників електронна комерція – це просування та надання своїх товарів чи послуг через інтернет. А з погляду покупців (клієнтів) це перегляд торгових пропозицій, вибір, замовлення та оплата прямо в мережі [2].

Основними перевагами платформ електронної комерції є зручність та доступність, велике різноманіття товарів та вичерпні їх характеристики. Однак, оскільки галузь продовжує розвиватися, такі платформи стикаються з низкою проблем, серед яких управління ланцюгами поставок, безпека даних та прозорість ринку.

Застосування Blockchain дозволить вирішити вищезгадані проблеми. Наприклад, дана технологія дозволяє контролювати та відстежувати всі ланки ланцюга постачання в режимі реального часу. Продавці можуть використовувати Blockchain для запису інформації про виробництво, транспортування та продаж товарів і гарантувати якість та оригінальність товарів. Споживачі, в свою чергу, можуть отримати доступ до інформації про походження товарів, їхній склад і умови зберігання, що підвищить їхню довіру до продукції та самих продавців.

Децентралізований характер Blockchain забезпечує максимальний захист даних від шахраїв і хакерів. У такій системі кожна транзакція зберігається у вигляді блоку, а кілька транзакцій утворюють зашифрований ланцюжок на всіх кінцях. Чим довший Blockchain, тим складніше хакерам зламати блоки та змінити дані, що забезпечує максимальний захист.

У той час як традиційні способи оплати мають обмеження щодо максимальної чи мінімальної суми або навіть географічні обмеження, Blockchain не має таких обмежень. Крім того, транзакції виконуються майже миттєво і не

проходять через традиційні фінансові установи, тому для них відсутні будь-які затримки або відкладення.

Окрім зазначених переваг є й певні недоліки, які слід враховувати, перш ніж застосовувати технології Blockchain у сфері електронної комерції. Одним з головних недоліків Blockchain, можна вважати високе енергоспоживання. Дана технологія вимагає великої кількості обчислювальних ресурсів, що також призводить до значних викидів CO₂.

Іншим недоліком цієї технології є складність. Її впровадження вимагає повного розуміння та знань про те, як правильно використовувати Blockchain, а для забезпечення безперебійної роботи системи необхідна підтримка фахівців. Крім того, Blockchain все ще перебуває на ранніх стадіях розвитку. Тому існує невизначеність щодо його довгострокового впливу на електронну комерцію.

Потенціал блокчейну величезний, і в міру того як все більше і більше секторів засвоюють цю технологію, її вплив буде тільки швидко зростати [3]. Тому, можна зробити висновки, що незважаючи на певні недоліки, особливість використання Blockchain в електронній комерції полягає в тому, що вона вигідна як продавцям, так і покупцям, що призводить до взаємовигідного положення. До того ж, технологія Blockchain забезпечує зручне вирішення питань кібербезпеки та фінансової безпеки, а також може зменшити витрати на управління запасами та обробку платежів.

Список використаних джерел:

1. Блокчейн для електронної комерції: як він допомагає покращити ланцюг поставок і обробку платежів [Електронний ресурс] // TS2 SPACE. – Режим доступу: <http://surl.li/mypiu>

2. E-Commerce: що це таке та як працює електронна комерція в Інтернеті [Електронний ресурс] // IT-компанія повного циклу розробки програмних продуктів WEZOM - Київ, Україна. – Режим доступу: <https://wezom.com.ua/ua/blog/elektronna-komertsiya>

3. 7 Ways Blockchain Can Be Applied to eCommerce [Електронний ресурс] // Acowebs. – Режим доступу: <https://acowebs.com/blockchain-in-ecommerce/>

УДК 336.64

Щербак К. С.

студентка 3-го курсу факультету фінансів

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АГРАРНІ РОЗПИСКИ, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Належне фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств є ключовим фактором розвитку національного аграрного сектору. Водночас наявність підвищеного рівня ризиків, нестабільність грошових надходжень, що пов'язана з сезонністю виробництва, відсутність високоліквідного та надійного забезпечення призводять до низької оцінки кредитоспроможності сільгоспвиробників фінансовими установами, що в результаті викликає підвищення процентної ставки за кредитом чи призводить до відмови у його наданні.

Аграрії часто стикаються із проблемами в процесі отримання додаткового фінансування, необхідного як для сталого розвитку бізнесу, так і для проведення високовитратних сезонних заходів. Основна причина – відсутність у таких осіб достатнього обсягу ліквідних активів, які могли б виступити забезпеченням, співрозмірним сумі отриманої позики [1].

Ефективним способом вирішення даної ситуації вбачається використання спеціального механізму, впровадженого для вирішення проблеми кредитування агросектору ще у 2013 році – аграрних розписок. Згідно Закону України «Про аграрні розписки» аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах [2].

Умови функціонування аграрних розписок передбачають ряд переваг для кредиторів, а саме: наявність єдиного Реєстру аграрних розписок та публічний доступ до нього; можливість контролю технології вирощування урожаю, що наданий в заставу; у разі неврожаю чи інших форс-мажорних обставин аграрна розписка може бути відтермінована, процедура стягнення не потребує судового розгляду, а здійснюється через виконавчу службу. Такі переваги дають можливість розглядати фінансову аграрну розписку, як якісне ліквідне забезпечення за банківськими кредитами [3]. Використання аграрних розписок як забезпечення за банківськими кредитами дозволить розширити обсяги банківського кредитування сільського господарства, у тому числі суб'єктів малого та середнього бізнесу галузі.

Урожай – це рухоме і швидкопсувне майно, яке можливо ідентифікувати лише за видом, воно не містить індивідуальних особливостей. Саме тому Законом про аграрні розписки введено низку положень, які включають специфіку предмета застави і при цьому захищають права кредитора та одночасно надають можливість виробнику фінансуватись, навіть якщо у нього відсутній реальний предмет застави, нерухомість тощо [2].

Особливу увагу, в контексті розвитку аграрних розписок як забезпечення за банківськими кредитами, привертають операції рефінансування шляхом продажу аграрних розписок та сек'юритизація аграрних розписок. Можливість рефінансування та сек'юритизація передбачає списання активів з банківського балансу, що покращує його структуру в контексті дотримання економічних нормативів. Списання активів з банківського балансу не потребує формування резервів за активними операціями, отже не вилучає коштів з обороту та зменшує потребу в регулятивному капіталі. Операції рефінансування та сек'юритизації аграрних розписок дозволять не очікувати строків погашення зобов'язань, а отримати ліквідні кошти одразу після продажу цих активів [1].

Аграрні розписки використовуються агровиробниками та кредиторами з різних сегментів. Найпоширеніші ринкові практики було узагальнено в кілька

основних бізнес-моделей, що можуть стати орієнтиром для початку роботи з інструментом. Можна виділити чотири основні моделі:

1. Товарна чи фінансова аграрна розписка у співпраці з постачальником матеріальнотехнічних ресурсів, послуг, техніки. Фактично, розписка стає додатковим забезпеченням при товарному кредитуванні і використовується додатково до контракту на постачання товарів чи послуг.

2. Фінансова аграрна розписка у співпраці з банком. Аграрна розписка використовується як супровід до кредитного договору, їхні умови гармонізовані.

3. Фінансова аграрна розписка у співпраці з кредитною спілкою.

4. Товарна аграрна розписка у співпраці з трейдером чи переробником (плюс форвардний контракт). Аграрна розписка може використовуватися як гарантія поставки чи збуту продукції паралельно з форвардним договором поставки, як додаткове забезпечення [4].

Не дивлячись на можливість ефективного примусового виконання аграрних розписок варто пам'ятати, що аграрна розписка – це перш за все домовленість двох сторін, яка спрямована на реалізацію взаємовигідної мети, досягнути якої неможливо без поваги до прав іншої сторони та дотриманні взятих на себе обов'язків.

Аграрні розписки – це зазвичай зручніша та вигідніша альтернатива банківському кредитуванню для сільськогосподарських виробників. Вони можуть стати для українського агробізнесу саме тим інструментом, який допоможе подолати системну кризу у сфері виробництва та збуту сільськогосподарської продукції, відкриє нові можливості для розвитку галузі.

Список використаних джерел:

1. Петрук О. М. Роль аграрних розписок у розвитку кредитування сільськогосподарських підприємств. Електронне фахове наукове видання «Ефективна економіка» URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/16.pdf

2. Про аграрні розписки. Закон України № 5479-VI від 06.11.2012 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text>

3. За 5 років в аграрний сектор залучено 19.5 млрд грн завдяки аграрним розпискам. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/za-5-rokiv-v-agrarnij-sektor-zalucheno-195-mlrd-grn-zavdyaki-agrarnim-rozpiskam>

4. Аграрні розписки: довідник на основі матеріалів та напрацювань Проекту IFC «Аграрні розписки в Україні», що реалізується у 2015-2020 роках за підтримки Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO). URL: <https://ukravit.ua/wp-content/uploads/2019/12/Agrarni-rozpiski-gid-dlya-rochatkivtsiv-2019.pdf>.

5. Мосунов Ю., Новаковський П. Аграрні розписки: що це таке і як працює URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/187773_agrarn-rozpiski-shcho-tse-take--yak-pratsyu

6. Залучити кошти на бізнес через аграрні розписки. Як це працює та чи є ризики. ЕКОНОМІЧНА ПРАВДА, IFC URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/02/15/682393/#4>

УДК 130.131

Щур В.В.

*Факультет фінансів та банківської справи 4 курс
Одеського національного економічного університету*

Науковий керівник - Лапіна І.С.

к.е.н., доцент кафедри ФМ та ФР

ФІНАНСОВИЙ РИЗИК ТА ЙОГО УПРАВЛІННЯ У КОРПОРАЦІЯХ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Фінансовий ризик – це ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства. [1]

У сучасних умовах бізнесу, де фінансовий ландшафт є динамічним і нестабільним, управління фінансовим ризиком стає важливою складовою для забезпечення стійкості та успішності корпорацій.

Фінансовий ризик є невід'ємною частиною управління корпоративними фінансами. Визначений як можливість зазнати втрат або непередбачуваних змін у фінансовому стані, він виникає внаслідок різних факторів, таких як коливання валютних курсів, процентних ставок, ринкових умов та кредитних ризиків.

Управління фінансовим ризиком – це стратегічний процес, спрямований на аналіз, ідентифікацію та мінімізацію можливих фінансових збитків. Основні аспекти цього процесу включають глибокий аналіз різних фінансових ризиків, таких як валютний, процентний, ринковий та кредитний, з метою точної ідентифікації потенційних загроз. Методи управління фінансовими ризиками включають розробку політик та стратегій, спрямованих на зменшення або уникнення цих ризиків. До основних підходів входять диверсифікація портфеля, використання фінансових похідних інструментів, таких як опціони та ф'ючерси, фінансове планування, активний моніторинг ринкових умов та застосування страхових продуктів. Ці стратегії сприяють створенню ефективного механізму управління фінансовими ризиками, забезпечуючи фінансову стабільність та оптимальне використання ресурсів корпорації.

Ефективне управління фінансовими ризиками залишається завданням мінімізації, яке включає у себе процес формування та впровадження стратегічних фінансових рішень з метою зниження або усунення можливих негативних наслідків. Мінімізація фінансових ризиків може здійснюватися такими методами:

1. Локалізація ризиків: розмежування системи прав та відповідальності таким чином, щоб наслідки ризикових ситуацій не впливали на реалізацію управлінських рішень.
2. Мінімізації ризиків або утримання ризику у межах прийняттого: визначення мінімальних розмірів високоліквідних активів підприємства, встановлення граничного розміру позикових коштів у господарському

обігу; встановлення максимального розміру депозитного вкладу, розміщеного в одному банку; лімітування концентрації ризиків; отримання від контрагентів певних гарантій при наданні комерційних кредитів та позик.

3. Розсіювання ризиків: здійснюється шляхом диверсифікації напрямків діяльності підприємства.
4. Ухилення від ризиків: відмова від співпраці з ненадійними партнерами, відмова від роботи над ризиковими проектами, пошук гарантів. [2]

Сучасні технології також відіграють важливу роль у управлінні фінансовими ризиками. Застосування інформаційних технологій та аналітики дозволяє корпораціям ефективно аналізувати великі обсяги фінансових даних, швидко виявляти ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Стратегії сценарійного аналізу та стрес-тестування стають невід'ємною частиною сучасного управління фінансовим ризиком, дозволяючи корпораціям прогнозувати та адаптуватися до різних сценаріїв розвитку подій.

Застосування інновацій, таких як технології блокчейн, а також удосконалені підходи до електронного управління ліквідністю, є частиною сучасних методів управління фінансовим ризиком, які допомагають корпораціям бути більш конкурентоспроможними та гнучкими в умовах тисячних змін.

Ці інструменти розглядаються як інтегрована система управління фінансовими ризиками, що дозволяє корпораціям ефективно адаптуватися до змін у фінансовому середовищі та забезпечувати стійкість у змінних умовах ринку.

Отже, управління фінансовим ризиком у корпораціях в сучасному світі вимагає комплексного та інноваційного підходу. Застосування передових методів та інструментів, зокрема в області аналізу даних, технологій блокчейн та розробки гнучких стратегій управління, є ключовим для забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та сталого розвитку корпорацій у сучасних умовах фінансового середовища.

Список використаних джерел:

1. Бездітко О. Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. Вип. 3. С. 43–49.
2. Корж Наталія Володимирівна. Методи управління фінансовими ризиками. Международный электронный научный журнал. 2016. Т.2, №10. С.1.1-1.5
3. Кузьмінець Т. Г., Перегняк Ю. А. Управління фінансовими ризиками підприємства в умовах ринкової економіки. Молодий вчений. 2017. № 12 (52). С. 677–680.
4. Горячий Юрій, Андрійченко Жанна. Сутність поняття «фінансовий ризик» підприємства.

URL: <https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2018.pdf>

Платформа II
Корпоративні фінанси в умовах трансформації до ЄС

УДК 330.142.26

Аксенко В. С.

магістрант 2 року навчання

факультету фінансів і обліку ХНЕУ ім. С. Кузнеця

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ
АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Управління оборотними активами є важливою складовою фінансового та операційного менеджменту, виходячи з розуміння стратегії та довгострокових планів підприємства є цілеспрямованою діяльністю, пов'язаною з визначенням розміру оборотних активів, контролем за їх формуванням і використанням, що обумовлює необхідність фінансового управління ними та пошуку можливих варіантів для підвищення ефективності їх використання.

Підвищення ефективності використання оборотних активів важливе для підприємства для збільшення ліквідності, можливості своєчасно погашати свої фінансові зобов'язання, підвищення фінансової стабільності, прибутковості, зменшення ризику неплатоспроможності та покращення загального фінансового стану та здатності швидше вживати заходів для покращення своїх показників діяльності.

Для вибору оптимального варіанту серед заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління оборотними активами використовується метод експертного аналізу – метод аналізу ієрархій, який є методологічною основою, що допомагає визначити взаємозв'язки та пріоритетність між альтернативами для прийняття обґрунтованих та оптимальних рішень для вирішення визначених проблем за допомогою ієрархічної моделі та рейтингування альтернативних рішень [1].

Метою дослідження є обґрунтований вибір заходів для підвищення ефективності управління оборотними активами з використанням методу аналізу ієрархій.

Розрахунки проводяться на базі фінансової звітності АТ «Українські енергетичні машини», що займається проектуванням та виробництвом енергетичного обладнання енергомашинобудівного комплексу [2]. Метою застосування методу аналізу ієрархій є обґрунтування вибору заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства. Критеріями вибору для досягнення поставленої мети є: час реалізації – період впровадження певного варіанту, що дозволяє виділити заходи, які зможуть швидше досягнути поставленої мети та покращити загальний фінансовий стан підприємства, що так важливо в сучасних умовах; вартість впровадження заходів – грошові затрати, необхідні для підвищення ефективності використання оборотних активів; рівень платоспроможності – здатність вчасно й повністю виконувати свої поточні фінансові зобов'язання. За цими критеріями доцільно провести порівняльний аналіз для вибору одного з трьох шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів.

Декомпозиція задачі ієрархії щодо підвищення ефективності використання оборотних активів представлена на рис. 1.

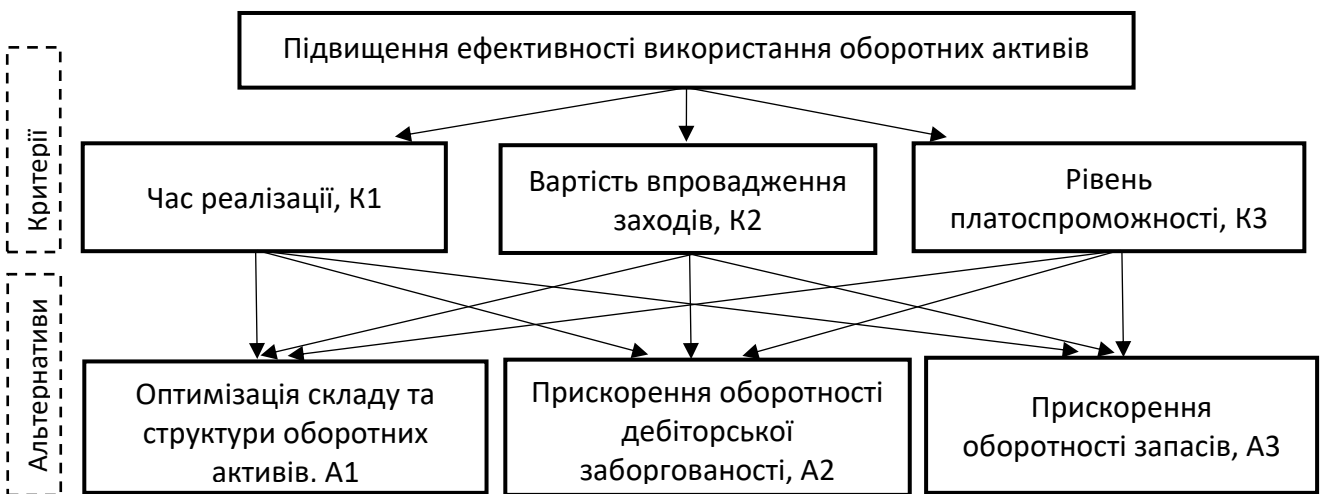

Рис. 1. Ієрархічна модель вибору заходів з підвищення ефективності управління оборотними активами

Альтернативами обрано заходи, що стосуються підвищення ефективності управління оборотними активами: оптимізація складу та структури оборотних активів, що допомагає підвищити загальну ефективність використання ресурсів за допомогою мінімізації витрат на зберігання та управління ними, підвищити прибутковість, покращити фінансову стабільність; прискорення оборотності дебіторської заборгованості, тобто швидше отримання заборгованості від клієнтів та зменшення ризику їх неплатоспроможності, що дозволить підприємству краще управляти своїми грошовими потоками та знижувати фінансові ризики; прискорення оборотності запасів є третьою альтернативою, що допоможе підприємству зменшити витрати на зберігання запасів та знизити ризик накопичення застарілих товарів, що підвищить ліквідність та фінансову стійкість підприємства.

Після визначення критеріїв, згідно з якими проводитиметься оцінка альтернатив, розраховується матриця попарних порівнянь, за результатами якої можна побачити пріоритетність критеріїв: найвагомим критерієм є рівень платоспроможності (0,73), на другому місці – вартість впровадження заходів (0,19), на третьому – час реалізації (0,08). Надалі, за розрахунками глобального пріоритету альтернатив з урахуванням значимості критеріїв, визначено, що найбільше значення глобального пріоритету (0,62) має альтернатива прискорення оборотності дебіторської заборгованості, що значно впливає на підвищення ефективності використання оборотних активів, покращує ліквідність та знижує фінансові ризики для підприємства.

Таким чином, застосування методу аналізу ієрархій дозволяє підвищити якість та обґрунтованість управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту підприємства, та зокрема, у сфері управління оборотними активами.

Список використаних джерел:

1. Міца О.В., Лавер В.О. Системний аналіз : навч.-метод. посіб. Ужгород : вид-во ПП «АУТДОР - ШАРК», 2021. 63 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/>
2. Фінансова звітність АТ «Українські енергетичні машини». URL: <https://ukrenergymachines.com/investors/reports/298>

УДК 336:66

Бондаренко В.А.

магістрант освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

Сучасна економічна обстановка вимагає від власників та фінансових менеджерів підприємств ефективного управління, уважного контролю і своєчасного впровадження змін у структурі капіталу. Оптимальна структура капіталу грає ключову роль у досягненні максимального прибутку, забезпеченні рентабельності, фінансової стійкості та високих показників ліквідності і платоспроможності. Під час фінансової діяльності підприємства виникає необхідність визначити, на які ресурси слід вкладати капітал і приймати рішення щодо необоротних та оборотних активів, іншими словами, стосовно структури капіталу. Установлена структура капіталу на підприємстві має важливе значення для фінансової, операційної та інвестиційної сфер його діяльності і пов'язана із певними фінансовими ризиками, що впливають на прибутковість підприємства. Управління структурою капіталу передбачає ефективне залучення оптимальних та вигідних фінансових ресурсів, а також відповідальність за підтримання

оптимальних співвідношень власного та позикового капіталу. Основною метою цього управління є досягнення максимально позитивного впливу на реалізацію стратегічних цілей підприємства [1].

На багатьох українських підприємствах сучасних умовах структура капіталу формується без належного аналітичного обґрунтування, часто лише на інтуїтивній основі або відповідно до традицій. Це створює необхідність науково-практичного підходу до управління цим процесом. Прийняття рішень щодо структури капіталу включає в себе пошук балансу між рівнем ризику та прибутковістю. Збільшення частки позикового капіталу може збільшити ризик шляхом підвищення нестабільності чистого грошового потоку, але при цьому воно може призвести до більшої прибутковості на власний капітал. Отже, управління структурою капіталу спрямоване на мінімізацію витрат залучення довгострокового фінансування і максимізацію віддачі від інвестицій.

Оптимальна структура капіталу визначається як співвідношення між власним та позиковим капіталом, яке забезпечує оптимальне поєднання ризику та прибутковості, що в свою чергу призводить до максимізації цінності акцій та ринкової оцінки всього капіталу в конкретний момент часу, враховуючи інші внутрішні і зовнішні фактори.

У цілому теорія структури капіталу виходить із твердження, що ціна підприємства (V) складається з поточної ринкової ціни власного капіталу (S) і поточної ринкової ціни позикового капіталу (D): $V=S+D$. В умовах України західні теорії структури капіталу не можуть бути використані без відповідної адаптації.

В якості критерію оптимальної структури капіталу підприємства нами запропоновано використовувати показник «середньозважена вартість капіталу». Мінімізація даного показника приймається як функція мети для оптимізації структури капіталу підприємства.

$$WACC = (X1 + X2 * C1 + X3 * C2 + X4 * C3) / X5 * 100 \rightarrow \min,$$

де WACC середньозважена вартість капіталу, %; $X1$ – дивіденди, тис. грн.; $X2$ – величина довгострокових позикових коштів, тис. грн.; $X3$ – величина

короткострокових позикових коштів, тис. грн.; X_4 – кредиторська заборгованість, тис. грн.; X_5 – загальна вартість капіталу підприємства, тис. грн.; C_1 – ставка за довгостроковим кредитом, частки од.; C_2 – ставка за короткостроковим кредитом, частки од.; C_3 – ставка за кредиторською заборгованістю, частки од [2].

Якщо виходити з припущення про те, що багатство є наведеною вартістю майбутніх грошових потоків, дисконтованих за необхідною інвесторами нормою прибутковості, то ринкова вартість компанії дорівнює наведеній вартості її майбутніх грошових потоків, дисконтованих з використанням WACC компанії:

$$\text{Ринкова вартість компанії} = \text{Майбутні грошові потоки} / \text{WACC}$$

Зверніть увагу, що з цієї формули випливає, що чим нижче WACC, тим вищою є ринкова вартість компанії, як легко переконатися на простому прикладі: якщо WACC становить 10%, то ринкова вартість компанії дорівнює 1 000; а якщо WACC знижується до 5%, ринкова вартість компанії збільшується до 2 000.

Ринкова вартість компанії

$$100 / 0.1 = 1\,000$$

$$100 / 0.05 = 2\,000$$

Отже, якщо ми змінимо структуру капіталу так, щоб знизити WACC, ми збільшимо ринкову вартість компанії і тим самим збільшимо багатство акціонерів.

Виходить, що пошук оптимальної структури капіталу перетворюється на пошук найнижчої WACC, тому що вартість компанії (величина багатства акціонерів) максимізується саме тоді, коли WACC зведена до мінімуму. Тому забезпечення оптимальної структури капіталу, яка забезпечить найнижчу WACC, стає одним із найважливіших завдань будь-якого фінансового менеджера. Оскільки головною фінансовою метою є максимізація багатства акціонерів, компанії повинні прагнути звести до мінімуму свою середньозважену вартість капіталу (WACC). Насправді це можна досягти рахунок включення до структури капіталу певної частини позикових коштів, оскільки позиковий капітал дешевший, ніж власний. При цьому слід уникати крайніх ситуацій надто

низької частки позикового капіталу (у цьому випадку WACC можна ще більше зменшити) або надто великої частки позик (щоб уникнути ризиків банкрутства, агентських витрат та вичерпання ефекту економії на податку). Компаніям слід прагнути розумних рівнів фінансового важеля.

Список використаних джерел:

1. Лапіна І. С., Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку : монографія. Харків, 2020. 256 с.
2. Дробот Я. В., Туча В. О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. 2019.
URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/handle/123456789/5363> (дата звернення: 15.11.2023).

УДК 336.64

Верховець А. С.,

студентка

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічне зростання в Україні можливе лише за умови зростання підприємницької активності в усіх сферах економіки. Зростання результативності, прибутковості, конкурентоспроможності, платоспроможності, ринкової вартості суб'єкта господарювання, формують основні засади стабільного економічного розвитку підприємств. Тому, для забезпечення економічного розвитку суб'єктів господарювання необхідно сформувати

ефективну систему управління фінансовими результатами, оскільки, цей показник є ключовим індикатором розвитку підприємства.

Забезпечення ефективного управління фінансовими результатами, спонукає до необхідності побудови механізму управління фінансовими результатами діяльності у рамках загальної системи управління промисловим підприємством.

Механізм управління фінансовими результатами необхідно розглядати з погляду однієї із домінуючих організаційно-управлінських підсистем загальної системи управління господарською діяльністю промислового підприємства, реалізація якої націлена на забезпечення тенденції стійкого зростання прибутковості та оптимального економічного розвитку підприємства протягом довгострокової перспективи його господарської діяльності, що у сукупності сприятиме збільшенню ринкової вартості суб'єкта господарювання. Механізм управління фінансовими результатами діяльності підприємства повинен забезпечувати: виконання усіх функцій управління фінансовими результатами (стимулювання, організаційна, інформаційна, координування, прогнозування, планування, моніторингу, аналізу, оптимізації, контролю); реалізацію головної мети та ключових завдань управління фінансовими результатами у відповідності до визначеної мети, цілей, завдань загальної системи управління господарською діяльністю підприємства [1].

Механізм управління фінансовими результатами діяльності підприємства формується на базі чотирьох основних спеціальних процедур (організації, забезпечення інформаційною базою, управління, контролю), здійснення яких управлінським персоналом, забезпечує реалізацію головної мети, ключових завдань та функцій управління фінансовими результатами [2].

Здійснення процедур організації в економічному механізмі управління фінансовими результатами забезпечує формування належних умов праці, залучення найбільш кваліфікованих та високопрофесійних фахівців, що сприяє оптимізації процесів розробки, прийняття та реалізації рішень, пов'язаних з управлінням фінансовими результатами господарської діяльності підприємства.

Ефективність здійснення процедур інформаційного забезпечення має важливе значення, оскільки, значною мірою впливає на якість реалізації процедур організації, управління та контролю в економічному механізмі управління фінансовими результатами підприємства.

Процедури управління виступають базовою ланкою реалізації механізму управління фінансовими результатами в діяльності підприємства, оскільки, передбачають здійснення головних операцій процесу управління фінансовими результатами суб'єкта господарювання.

Ефективність реалізації процедур управління, значною мірою, визначається рівнем якості процедур організації та інформаційного забезпечення працівників системи управління фінансовими результатами, які здійснюють виконання набору головних управлінських операцій, що складають основу безпосереднього управління підприємством.

Цільова стратегія управління фінансовими результатами – це комплексна програма реалізації набору адекватних управлінських заходів щодо забезпечення оптимального управління фінансовими результатами з метою досягнення головної цілі та ключових завдань функціонування економічного механізму діяльності підприємств. Ефективну реалізацію цільової стратегії управління фінансовими результатами забезпечує виконання комплексу заходів, а саме, оцінка динаміки фінансових результатів та співвідношень темпів їх зростання за видами господарської діяльності підприємства; оцінка рентабельності, рівня та стану фінансової результативності видів господарської діяльності підприємства; діагностика стану фінансової рівноваги господарської діяльності та фінансової стійкості підприємства; оцінка якості фінансових результатів в процесі їх кругообігу тощо [3].

Таким чином, практичне впровадження розробки економічного механізму управління фінансовими результатами в діяльності підприємств, в повній мірі сприяє досягненню головної мети та вирішенню ключових завдань управління фінансовими результатами, що є об'єктивною необхідною умовою забезпечення стабільного зростання прибутку, оптимальної мобілізації та реалізації

потенціалу економічного розвитку підприємств впродовж довгострокового періоду.

Список використаних джерел:

1. Миколенко І. Г., Дігтяр В. Ю. Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL:

<https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/750/721>

2. Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2019. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/27923/2/GEV_2019v56n1_Mytsak_O-Improvement_of_the_management_115-122.pdf

3. Побережець О.В. Механізм управління результатами діяльності промислового підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2015. №6. С. 199-205. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2015/No6/199.pdf>

УДК 338.512:005.93

Гвоздкова Ю.С.,

студентка

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА:

ПРОЦЕСИ ТА МЕТОДИ

Основною метою діяльності суб'єктів господарювання є отримання прибутку та здобуття конкурентної переваги. Важливою складовою, що впливає на результати діяльності й фінансовий стан підприємства, є витрати. Вони характеризують ефективність використання наявних ресурсів, що обумовлює необхідність їх оптимізації. Оптимізація та аналіз витрат є невід'ємною частиною управління суб'єктом господарювання. В сучасних умовах ведення бізнесу, коли

рівень конкуренції постійно підвищується, менеджмент витратами стає критично важливим завданням для забезпечення стійкого розвитку та прибутковості підприємства [2].

Згідно П(С)БО 16 «Витрати», їх економічна сутність визначається як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) [3]. Виходячи з даного визначення, витрати можна розглядати як суму ресурсів, витрачених на виробництво продукції (робіт, послуг), а також як вартісну оцінку спожитих у процесі виробництва матеріалів, палива, основних засобів, трудових ресурсів, фінансових активів та інших витрат. Отже, система оптимізації витрат підприємства повинна надати змогу отримати інформацію про кількісну оцінку суми витрат на виготовлення продукції, тобто, перш за все, на виробничу собівартість. Такий підхід дасть змогу реагувати керівництву підприємства на відхилення фактичних витрат від нормативних значень [0].

Оптимізація витрат підприємства, перш за все, спрямована на вирішення наступних питань: оцінку обґрунтованості абсолютної величини витрат; оцінку факторів формування величини та структури витрат; своєчасне виявлення резервів зменшення витрат та виявлення і обґрунтування механізмів мобілізації таких резервів. Відповідно, оптимізація витрат суб'єкта господарювання є однією із сукупності технологій планування прибутку. Під методом оптимізації витрат підприємства розуміють сукупність фінансових, математичних та статистичних прийомів цільового моделювання фінансових процесів та показників, що дозволяють із прийнятним рівнем статистичної достовірності обґрунтовувати рішення щодо визначення абсолютної величини чи структури витрат підприємства. Слід відмітити, що серед таких методів оптимізації абсолютної величини витрат суб'єкта господарювання заслуговують на увагу наступні: ABC - аналіз; XYZ - аналіз; вартісний аналіз.

ABC-аналіз представляє технологію обґрунтування та прийняття рішень щодо цільової локалізації витрат суб'єкта господарювання. Основою ABC-

аналізу є поняття «центру витрат» – відокремленого функціонально-організаційного процесу або явища, що пов'язаний із формування однорідної сукупності витрат підприємства. Центр витрат може розглядатися як у масштабах усього підприємства, так і окремого структурного підрозділу.

XYZ-аналіз є технологією обґрунтування рішень щодо оптимізації витрат підприємства шляхом виявлення та ідентифікації резервів їх зменшення, а також визначення методів мобілізації таких резервів. Організація та проведення XYZ-аналізу ґрунтується на таких припущеннях: величина економії витрат підприємства має корегувати із величиною зусиль на виявлення резервів економії та їх мобілізації; співрозмірна економія підприємства витрат може досягатися, перш за все, шляхом скорочення фінансування тих статей витрат, що складають суттєву частку у структурі сукупних витрат суб'єкта господарювання.

Якщо попередні методи оптимізації витрат підприємства були зорієнтовані виключно на пошук та мобілізацію резервів скорочення витрат, то вартісний аналіз передбачає дослідження процесу формування витрат суб'єкта господарювання у співвідношенні із їх доцільністю – співставлення величини витрат на виготовлення продукції із її впливом на рівень якості такої продукції.

ABC-аналіз є більш складним методом, ніж XYZ-аналіз. Він вимагає більш детального аналізу витрат і може бути застосованим тільки в тому випадку, якщо існує достатня кількість інформації про витрати [5]. Отже, якщо підприємство має складну структуру витрат і хоче зосередитися на найбільш важливих витратах, то йому варто використовувати ABC-аналіз. Якщо підприємство має просту структуру витрат і хоче забезпечити точність та наочність аналізу, то йому варто використовувати XYZ-аналіз.

Таким чином, найактуальнішою проблемою кожного суб'єкта підприємства є мінімізація витрат та максимізація прибутковості. Зниження витрат, а саме їх оптимізація є основним засобом максимізації прибутку та забезпечення конкурентоспроможності. Сучасні методи оптимізації витрат мають бути гнучкими, простими у використанні, своєчасно та оперативно надавати необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію.

Список використаних джерел:

1. Латишева О. В., Касьянюк С. В., Голубова І. В., Хаджийський Є. А. Витрати підприємства: можливості управління та оптимізації на основі функціонального моделювання та перепроектування бізнес-процесів. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 2 (37). С. 67-72. URL: <http://www.venue-journal.org/download/2019/2/11-Latysheva.pdf>
2. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. №31. С. 301-309. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/47.pdf
3. Скрипник Н.І. Сутність витрат як економічної категорії. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2018. С. 159-166. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3084/1/33.pdf>
4. Чубірка Г.І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. С. 118-124. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2616.pdf>
5. Яценко Т.О., Свистун Л.А. Процеси та методи оптимізації витрат у системі завдань управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. №5. С. 1-9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7076>

УДК 334.716

Гончаренко Д. С.,

студент

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова діяльність підприємства тісно пов'язана з формуванням і використанням оборотного капіталу. Йому належить особливе місце у структурі капіталу підприємства і від якості управління залежить безперервність процесу

виробництва та реалізації продукції, ліквідність підприємства, його платоспроможність і рентабельність. Крім того, оборотний капітал бере безпосередню участь у створенні нової вартості, функціонуючи в процесі кругообігу всього капіталу. Тому зі збільшенням частки оборотного капіталу в загальній сумі авансованого капіталу час обороту всього капіталу скорочується, а отже, уможлиблюється зростання нової вартості, тобто прибутку. Відтак, управління ним має актуальне значення для поліпшення чи стабілізації фінансового стану підприємства.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства [1]. Управління оборотним капіталом підприємств є одним із основних елементів управління діяльністю підприємства загалом, що становить систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням оборотного капіталу і організацією обороту грошових засобів підприємства [2].

Управління оборотним капіталом спрямоване на вирішення таких завдань:

забезпечення необхідного обсягу оборотного капіталу з метою підтримки поточної платоспроможності;

оптимізація структури оборотного капіталу задля забезпечення нормативів ліквідності;

пошук джерел фінансування оборотного капіталу з врахуванням умов щодо забезпечення фінансової стійкості суб'єкта господарювання;

контроль обсягу оборотного капіталу та поточних зобов'язань;

забезпечення ефективності використання оборотного капіталу з метою підвищення прибутковості діяльності підприємства [3].

В основі організації управління оборотними коштами мають лежати ключові принципи управління: управління оборотними коштами неможливе без

відповідної координації роботи підприємства з оновленими зовнішніми фінансовими чинниками; поліпшення управління оборотними коштами – це процес безперервний, що зумовлено постійними змінами в зовнішніх умовах підприємства та систематичними коливаннями показників ефективності використання оборотних коштів, на які впливають розроблена стратегія розвитку та менеджмент підприємства; управління оборотними коштами відноситься до управління операційними та фінансовими ризиками, що не лише дає привід для використання механізмів ризик-менеджменту під час управління оборотними засобами, але й змушує пам'ятати про співвідношення «більший дохід – більший ризик» під час вибору варіантів рішень [4].

Слід відмітити, що управління оборотним капіталом ґрунтується на таких принципах: взаємопов'язаність; своєчасність, координація, безперервність, раціональність та оптимальність.

Ефективність управління оборотним капіталом підприємства впливає на результати його фінансово-господарської діяльності. Вона характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Серед заходів для підвищення ефективності використання оборотних коштів чинне місце належить: оптимізації запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скороченню тривалості виробничого циклу; поліпшенню організації матеріально-технічного забезпечення; прискоренню реалізації товарної продукції. Оптимальний розмір власного оборотного капіталу визначається сферою діяльності підприємства, обсягами виробництва, кон'юнктурою ринку.

Отже, процес управління оборотним капіталом відіграє важливу роль у діяльності суб'єктів господарювання, оскільки саме від прийняття раціональних управлінських рішень щодо формування оборотного капіталу залежить ефективність фінансової діяльності, конкурентоспроможність та платоспроможність підприємства. Більше того, ефективне формування оборотного капіталу суб'єктів господарювання та оптимізація його використання з врахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу є одним із найважливіших чинників стабілізації економіки в цілому

Список використаних джерел:

1. Кічук О. С., Тарасова Ю. А. Управління оборотним капіталом промислових підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1234/1189>
2. Стрій Л. О., Алієва А. С. Управління оборотним капіталом підприємств як один із основних елементів управління економічною діяльністю підприємства. I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування потенціалу економічного розвитку промислових підприємств». 2015 р. URL: https://economics.net.ua/files/science/form_ek_rozv/2015/77.pdf
3. Забедюк М. С. Теоретичні аспекти управління оборотним капіталом підприємств. *Економічні науки*. 2019. Випуск 16 (61). URL: <http://oblik-i-finansy.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni-nauky-oblik-i-finan/article/view/44/40>
4. Лисьонкова Н. М., Захарчук В. Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 5(10). С.354-358. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/5_10_uk/63.pdf

УДК 336.201.2

Даник Д.П.

студент-магістрант

*Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича*

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЛІКВІДНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну, пандемія мають наслідком достатньо негативні наслідки для вітчизняних підприємств, діяльність яких суттєво ускладнюється тривалою кризою неплатежів, гострим дефіцитом

фінансових ресурсів, зростанням рівня дебіторської та кредиторської заборгованостей, несвоєчасним здійсненням розрахунків контрагентами, зменшенням обсягів реалізації тощо.

Такі негативні наслідки підкреслюють значимість фінансового управління в цілому та такими напрямками як ліквідність та платоспроможність, зокрема. Ефективне управління ліквідністю та платоспроможністю дозволить забезпечити виживання підприємства як в поточному періоді, так і в довгостроковій, стратегічній перспективі, бути конкурентоспроможним серед суб'єктів господарювання ЄС.

Категорія «ліквідність» має тривалий період формування, її зародження як економічного явища пов'язане з процесом торгового обміну, у якому один товар обмінювався на інший, а згодом на єдиний еквівалент, який став загальним засобом обміну, - гроші. Висловлюючись мовою сучасної термінології, ліквідним є товар або будь-яке інше благо тоді, коли швидко і легко реалізується. Ліквідність означає легкість, з якою активи можна конвертувати в готівку. Якщо актив легко купити і продати, тоді він належить до ліквідних.

Бердар М.М. визначає ліквідність як: «...рівень здатності підприємства як найшвидше продати свої активи задля погашення зобов'язань» [1, с. 206].

Базилінська О.Я. відзначає, що ліквідність: «...характеризується показником, що формується завдяки реалізації активів та додаткових зовнішніх джерел» [2, с. 87].

Школьник І.О. вважає, що ліквідність: «...характеризує ступінь покриття активами своїх зобов'язань при співпадінні перетворення активів і строків погашення зобов'язань» [3, с.98].

Отже, на нашу думку, найбільш повне визначення ліквідності можна дати наступне. Ліквідність підприємства – це його характеристика, що відображає здатність до перетворення активів на грошові кошти у разі необхідності виконання поточних зобов'язань.

Розглянемо підходи до трактування платоспроможності. Зятковський І.В. зазначає наступне: «...платоспроможність як складова частина господарської

діяльності направлена на забезпечення планомірного надходження і витрачання грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його використання» [4, с. 265].

Макарчук І.М. ототожнює фінансову стійкість із платоспроможністю [5, с. 121]. На нашу думку, таке ототожнення не зовсім є коректним, адже ці поняття характеризують різні позиції загального стану підприємства. Платоспроможність є зовнішнім проявом фінансового стану підприємства, а фінансова стійкість – внутрішнім, адже відображає збалансованість грошових і товарних потоків, коштів і джерел їх формування, доходів і витрат у довгостроковій перспективі.

Одне з найбільш точних визначень платоспроможності, на нашу думку, дають Непочатенко О., Мельничук Н.: «...можливість суб'єкта наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити чинні строкові зобов'язання» [6, с. 365].

Отже, ліквідність та платоспроможність – два важливих аспекти, які характеризують фінансовий стан підприємства, які перебувають у тісному взаємозв'язку та разом з тим мають відмінності. Якщо платоспроможність характеризує підприємство з точки зору можливості виконувати зобов'язання як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі, то ліквідність більше характеризує фінансові можливості з точки зору погашення поточних боргів через механізм перетворення майна на грошові кошти. З огляду на роль ліквідності та платоспроможності у стабільності функціонування та розвитку підприємства надзвичайно важливим є процес управління даними аспектами діяльності суб'єктів господарювання.

Запровадження ефективної системи управління платоспроможністю та ліквідністю є стратегічним та важливим завданням для вітчизняних підприємств в умовах прагнень до вступу в ЄС та потребує підтримання вітчизняних суб'єктів господарювання на конкурентоспроможному рівні. Як ліквідність, так і платоспроможність підприємства є результатом складної системи причинно-

наслідкових процесів, який визначає стан підприємства як в поточному періоді, так і в стратегічній перспективі.

Список використаних джерел:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
3. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / За ред. І.О. Школьника. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
4. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Кондор, 2003. 364 с.
5. Макаруч І. М. Платоспроможність і ліквідність аграрних підприємств. *Фінанси України*. 2014. №4. С. 120-126.
6. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підруч. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 504 с.

УДК 005.915 : 334.724.6

Догадаєва І.О.

Студентка 62Ф групи

Факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Добриніна Л.В.

к. е. н. ст. викладач

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Комунальні підприємства є важливим елементом інфраструктури будь-якого населеного пункту. Вони забезпечують населення та підприємства міста чи села необхідними послугами, такими як водопостачання, водовідведення, електропостачання, теплопостачання, транспорт, тощо.

Ефективне управління фінансовими ресурсами є запорукою стабільної та прибуткової діяльності будь-якого підприємства, в тому числі й комунального. Адже саме фінансові ресурси забезпечують його функціонування та розвиток. Вони дозволяють закуповувати необхідні матеріали та обладнання, оплачувати праці працівників, здійснювати інвестиції в розвиток підприємства.

Фінансові ресурси комунальних підприємств формуються за рахунок власних, залучених та запозичених коштів. До власних належать статутний капітал, прибуток, амортизаційні відрахування. Залучені - це кошти від продажу цінних паперів, отримані інвестиції тощо. Запозичені фінансові ресурси - банківські та бюджетні кредити [1].

Ефективне управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств є ключовим аспектом їх сталого розвитку. Воно дозволяє забезпечити:

- *Фінансову стійкість комунальних підприємств.* Це означає, що підприємства мають мати достатні фінансові ресурси для виконання своїх зобов'язань та забезпечення безперебійної діяльності, навіть у разі несприятливих економічних умов.
- *Оптимальне використання фінансових ресурсів.* Це означає, що підприємства мають використовувати свої фінансові ресурси максимально ефективно, щоб досягти найкращих результатів у наданні комунальних послуг.
- *Фінансову безпеку комунальних підприємств.* Це означає, що підприємства мають бути захищені від фінансових ризиків, таких як інфляція, зміни ринкових умов, тощо [2].

Управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств включає в себе такі основні етапи:

- *Планування фінансової діяльності.* На цьому етапі визначаються цілі та завдання фінансової діяльності підприємства, розробляються плани та бюджети.

- *Організація фінансової діяльності.* На цьому етапі створюється система фінансового управління, яка включає в себе фінансові служби, процедури та процеси.

- *Контроль фінансової діяльності.* На цьому етапі здійснюється контроль за виконанням фінансових планів та бюджетів, виявляються та усуваються відхилення [3].

Для ефективного управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств необхідно дотримуватися таких принципів:

- *Прозорість.* Фінансова діяльність підприємства має бути відкритою для громадськості, щоб громадяни могли контролювати її.

- *Ефективність.* Фінансові ресурси мають використовуватися максимально ефективно, щоб досягти найкращих результатів.

- *Пріоритетність.* Фінансові ресурси мають розподілятися відповідно до пріоритетів діяльності підприємства [3].

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств необхідно вжити таких заходів:

- *Розробити та запровадити ефективну систему фінансового планування та контролю.* Це дозволить підприємствам краще прогнозувати свої фінансові потоки та виявляти та усувати відхилення від планів.

- *Запровадити сучасні інформаційні технології.* Це дозволить підприємствам автоматизувати фінансові процеси та підвищити їхню ефективність.

- *Співпрацювати з іншими комунальними підприємствами.* Це дозволить підприємствам отримувати вигоду від масштабу та економити на закупівлі ресурсів [4].

Отже, ефективне управління фінансовими ресурсами є вкрай важливим для комунальних підприємств. Воно дозволяє підвищити їх прибутковість, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість. Тому постійний аналіз

і вдосконалення фінансового менеджменту має стати пріоритетом в діяльності комунальних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Школьник І.О. Фінансове забезпечення розвитку комунальних підприємств в умовах децентралізації. Економіка та держава. 2019. № 6. С. 4-9.
2. Іванова Н.Г. Фінансовий менеджмент комунальних підприємств: сучасний стан та напрями удосконалення. Фінанси України. 2019. № 5. С. 76-89.
3. Момот Т.В., Чубай В.М. Бюджетування в системі управління фінансовими ресурсами комунальних підприємств. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 3. С. 6-11.
4. Сисоєва І.М. Контролінг - інструмент управління фінансовою стійкістю комунальних підприємств. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/218.pdf.

УДК 336.774

Іщенко В.В.

*студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку,
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах економічної нестабільності, що негативно впливають на ефективність функціонування підприємств в Україні, дослідження понять ліквідності та кредитоспроможності підприємств стає критично важливим завданням для можливості розуміння основних факторів, що визначають стійкість фінансового стану підприємств та їхню здатність ефективно виконувати фінансові зобов'язання, що обумовлює актуальність обраної теми.

Так, в сучасній науковій літературі зустрічаються різноманітні погляди щодо трактування понять «ліквідність підприємства» та «кредитоспроможність підприємства», систематизація яких дозволила виділити основні підходи. Так, на думку Берест М. М. [1], Халатур С. М., Бровко Л. І., Чайки Т. Ю., Александрової В. О., Бабіч В. В., Калетнік Г.М., Колосінської М. І. та інших, ліквідність розглядається як здатність перетворення активу на грошові кошти. В той же час, на думку Лопатовської О.О., Пономарьова К. В. [4], Лютої О. В., Пігуль Н. Г., Глядько К. [5] це поняття розглядається як здатність покривати зобов'язання активами, час конвертації яких в грошову форму відповідає терміну погашення зобов'язань. Такі науковці, як Теницька Н. Б., Гришко Ю. С. поняття ліквідності підприємства розглядають як його безумовну плато-спроможність. Також це поняття розглядається як якість управління активами на думку Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. [6].

Що стосується визначення економічної сутності поняття «кредитоспроможність» підприємства, то такі науковці, як Бровко Л. І., Карпова Д. Д., Берест М. М, Отенко І. П. під кредитоспроможністю розуміють спроможність підприємства своєчасно розрахуватися за раніше оформленими позиками; Кондратенко Н. О., Великих К. О. [2] вважають, що кредитоспроможність це одна з умов для виникнення та реалізації кредитних відносин між банком (кредитором) і суб'єктом підприємницької діяльності (боржником) у зв'язку з наданням кредиту позичальнику у грошовій формі, при умові його повернення протягом визначеного терміну із сплатою відсотків; на думку Кузьмінської К. І., Данканич М. В. [3] кредитоспроможність - це наявність у підприємства передумов для отримання кредиту.

Ліквідність підприємства та його кредитоспроможність є тісно пов'язаними поняттями, що взаємодіють у контексті забезпечення фінансової стійкості. Ця взаємодія виявляється в важливих аспектах фінансового управління, які впливають на сприйняття підприємства банками та іншими кредиторами, сприяючи підвищенню рівня довіри до його фінансової надійності.

Роль ліквідності полягає в умінні підприємства забезпечувати вчасно грошові кошти для вирішення поточних зобов'язань. Це не лише забезпечує безперервність фінансових операцій, а й відображає його здатність ефективно управляти фінансами. Ліквідність, як важливий аспект фінансового здоров'я підприємства, позитивно впливає на кредитоспроможність, свідчачи про те, що підприємство може оперативним чином виділити кошти на оплату своїх зобов'язань, що є ключовим фактором у формуванні довіри з боку кредиторів.

Крім того, слід відзначити, що банки враховують наявність ліквідних активів як ефективний механізм для забезпечення кредитів та зниження ризику втрати кредитором. Це виявляється у тому, що ліквідні активи можуть слугувати гарантією надійності позичальника, адже вони можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти, що забезпечує більш високий рівень впевненості у виплаті кредитних зобов'язань. Тобто висока ліквідність, яка демонструє здатність швидко реагувати на фінансові зобов'язання, позитивно впливає на рівень довіри банків та кредиторів, створюючи сприятливий фінансовий клімат для підприємства.

Таким чином можемо побачити що поняття «ліквідність підприємства» та «кредитоспроможність підприємства» є взаємозв'язаними таким чином, що наявність готівки, яка може бути отримана з перетворення активів, впливає на можливість отримання кредиту та його умови, а ефективне використання грошей і своєчасне їх повернення впливають на взаємовідносини підприємства з банками та його кредитоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.
URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/18549>
2. Кондратенко Н. О. , Великих К. О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2020. 166 с.

3. Кузьмінська К. І., Данканич М. В. Організаційні аспекти аналізу кредитоспроможності підприємства *XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, Львів, 2022. С. 82-84.

4. Лопатовська О.О., Пономарьова К. В. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету* : Хмельницький : Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, 2022. № 5, Том 1. С. 221-228. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-36](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-36)

5. Люта О. В., Пігуль Н. Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*: стаття, Суми : Сумський державний університет, 2019. №4. С. 14 – 23. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/4-2019-2>

6. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. *Фінансовий аналіз* : навчальний посібник. Полтава. 2020. 434 с.

УДК 336.64

Карбань К. Є.

студентка 4 курсу

факультету фінансів і обліку

Харківський національний економічний

університет імені Семена Кузнеця

**ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ КЛАСТЕРНОГО
АНАЛІЗУ**

Діагностика фінансового стану підприємств стає ключовим фактором у стратегічному управлінні підприємством у сучасних умовах. В умовах зростаючої конкуренції та швидких змін на ринку, знання фінансового здоров'я підприємства стає визначальною складовою успішності. Аналіз фінансів

допомагає підприємствам точно оцінити їхню фінансову стійкість, ефективність управління ресурсами, ліквідність та платоспроможність.

Здійснення діагностики фінансового стану дозволяє вчасно виявити можливі проблеми, такі як погіршення платоспроможності, невірний розподіл фінансових ресурсів, або зростання фінансових ризиків. Ці важливі відомості надають можливість підприємствам приймати обґрунтовані рішення щодо корекції стратегій, управління капіталом та розвитку бізнесу.

Доцільним виявляється формування сучасного підходу до діагностики фінансового стану підприємств з використанням економіко-математичних методів. Метою дослідження є діагностика фінансового стану підприємств харчової промисловості України за допомогою методу кластерного аналізу.

Кластерний аналіз – багатовимірна статистична процедура, яка виконує збирання даних, що містять інформацію про вибір об'єктів, і потім упорядковує об'єкти в порівняно однорідні групи [1]. На відміну від інших комбінаційних групувань, кластерний аналіз передбачає одночасне розбивання на групи з урахуванням всіх ознак групування і тому елементи всередині групи подібні за заданими параметрами, а елементи з різних груп відрізняються один від одного.

Цей метод дозволяє групувати компанії за схожими фінансовими характеристиками, що допомагає в ідентифікації типових зразків і трендів. Також кластерний аналіз допомагає виявити аномалії в фінансових даних, спрощуючи виявлення підприємств з несприятливими фінансовими показниками або потенційними ризиками. Крім того, цей метод може виявити внутрішні закономірності та зв'язки в даних, що сприяє більш глибокому розумінню фінансової динаміки підприємства.

Проведемо кластерний аналіз за допомогою програмного продукту Statistica. Вихідні дані підприємств харчової промисловості України розміщено на офіційних сайтах [2]. В даній роботі метод кластерного аналізу використовується для діагностики рівня їх фінансового стану з застосуванням таких критеріїв: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт автономії та коефіцієнт рентабельності оборотних активів.

Проведемо кластерний аналіз на основі ієрархічної класифікації з використанням методу повного зв'язку. Результатом кластеризації є дендрограма (рис. 1).

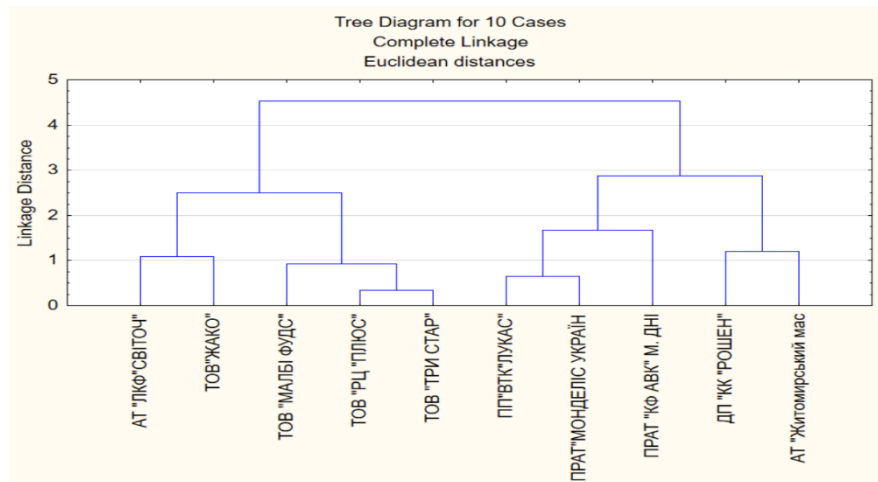

Рис.1. Вертикальна дендрограма класифікації за методом повного зв'язку

Отже, в результаті кластеризації за даним методом було виділено два кластери: до 1-го ввійшли АТ "Житомирський маслозавод", ДП "Кондитерська корпорація "Рошен", ПрАТ "Кондитерська фабрика "АВК" м. Дніпро", ПрАТ "Монделіс Україна", ПП "Виробничо-торгова компанія "Лукас"; до 2-го кластера - АТ "Львівська кондитерська фабрика "СВІТОЧ", ТОВ "Три стар", ТЗОВ "Жако", ТОВ "Малбі Фудс", ТОВ "Розподільчий центр "Плюс"

Далі пропонується здійснення кластерного аналізу методом к-середніх, при якому початково задається кількість кластерів. У даному випадку кількість кластерів – 2. До першого кластеру тепер потрапили шість підприємств, які мають стійкий фінансовий стан, бо вони мають вище значення коефіцієнту поточної ліквідності, коефіцієнту автономії та коефіцієнту рентабельності оборотних активів. Бачимо, що АТ "Львівська кондитерська фабрика "СВІТОЧ" змінило кластер, тобто його фінансовий стан все ж визначається як стійкий. Тоді як підприємства другого кластеру мають нестійкий фінансовий стан, бо вони мають нижче значення представлених коефіцієнтів.

Отже, застосування методу кластерного аналізу дозволило виділити дві групи підприємств харчової промисловості за рівнем їх фінансового стану –

стійкий або нестійкий. Цей результат є досить суттєвим для стратегічного управління та прийняття рішень в сфері фінансового менеджменту підприємства. Підприємства, які виявилися фінансово стійкими, можуть зосередитися на подальшому розвитку та інвестуванні у нові можливості. З іншого боку, підприємства, які знаходяться в кризі, повинні усередині аналізувати причини цього стану та вживати ефективні заходи для поліпшення своєї фінансової ситуації, що сприятиме стабільності та зростанню економіки.

Загалом, дослідження фінансового стану підприємств за допомогою кластерного аналізу може слугувати допоміжним інструментом для підвищення якості управління фінансовою стійкістю підприємств, сприяти збалансованому розвитку бізнесу та підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-аналітика багатовимірних процесів : навчальний посібник / Т. С. Клебанова, Л. С. Гур'янова, Л. О. Чаговець та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 272 с. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22020>
2. Фінансова звітність підприємств. Clarity project: веб-сайт. URL: <https://clarity-project.info/edrs>

УДК 336.64

Колесник К. О.

студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку

Харківський національний економічний

університет імені Семена Кузнеця

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Кластерний аналіз підприємств кондитерської галузі є дуже актуальним і важливим в сучасних умовах. Кондитерська галузь у кожній країні є не лише

складовою частиною харчової промисловості, але й важливим сектором економіки, який впливає на забезпечення населення продуктами харчування та створює робочі місця. Кластерний аналіз може виявити загальні проблеми та шляхи їх вирішення для підвищення конкурентоспроможності галузі. Кондитерська галузь характеризується значним оборотом товарів, і управління запасами має велике значення. Кластерний аналіз дозволяє встановити кращі практики управління запасами та уникнути надмірного або недостатнього запасу сировини.

Метою даного дослідження є визначення груп схожих підприємств у кондитерській галузі України за допомогою кластерного аналізу, а також аналіз фінансової стійкості підприємств на основі показників ліквідності.

Кластерний аналіз – це сукупність методів, які дозволяють класифікувати багатомірні спостереження, кожне з яких описується набором вихідних перемінних $X_1, X_2, \dots, X_m$. Метою кластерного аналізу є утворення груп схожих між собою об'єктів, що прийнято називати кластерами [0].

Для проведення оцінки стану кондитерського ринку України було обрано 10 підприємств кондитерської галузі України: АТ «ЛФК «Світоч», ТОВ «БК «Рошен», ПАТ «КФ «АВК» м. Дніпро», ТОВ «КФ «Стимул», ЗАТ «Житомирські ласощі», ТОВ «КФ «Солодкий світ», ПАТ «ККФ «Рошен», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», ПАТ «Монделіс Україна» та ТОВ «АВК Конфекшері». Для проведення кластеризації доцільно використати наступні показники: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами та обсяг власних оборотних коштів.

Перелічені показники розраховані станом на 31.12.2022 з фінансових звітів підприємств на сайті Clarity Project [2]. Для проведення аналізу було використано модуль Cluster Analysis статистичного пакету Statgraphics Plus for Windows.

Після розрахунку усіх необхідних показників ліквідності та їх стандартизації програма розділила підприємства на два кластери (рис. 1).

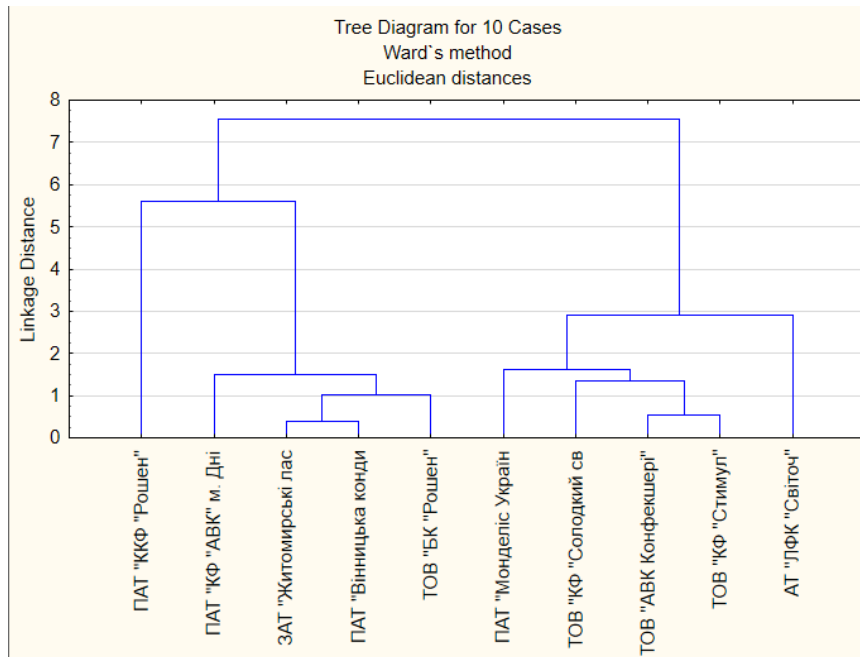

Рис. 1. Вертикальна дендрограма класифікації за методом Варда

Таким чином бачимо, що до першого кластеру можна віднести ПАТ «ККФ «Рошен», ПАТ «КФ «АВК» м. Дніпро», ТОВ «БК «Рошен», ЗАТ «Житомирські ласощі», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика». А до другого – ПАТ «Монделіс Україна», ТОВ «КФ «Солодкий світ», ТОВ «АВК Конфекшери», ТОВ «КФ «Стимул» та АТ «ЛКФ «Світоч».

Проведена оцінка свідчить, що найбільш репрезентативним показником при поділі на кластери є коефіцієнт поточної ліквідності, для якого значення міжгрупової дисперсії перевищує значення внутрішньогрупової. Після аналізу лінійного графіку середніх значень кластерів (рис. 2), робимо висновок, що високий рівень ліквідності та платоспроможності мають підприємства, які ввійшли у другий кластер.

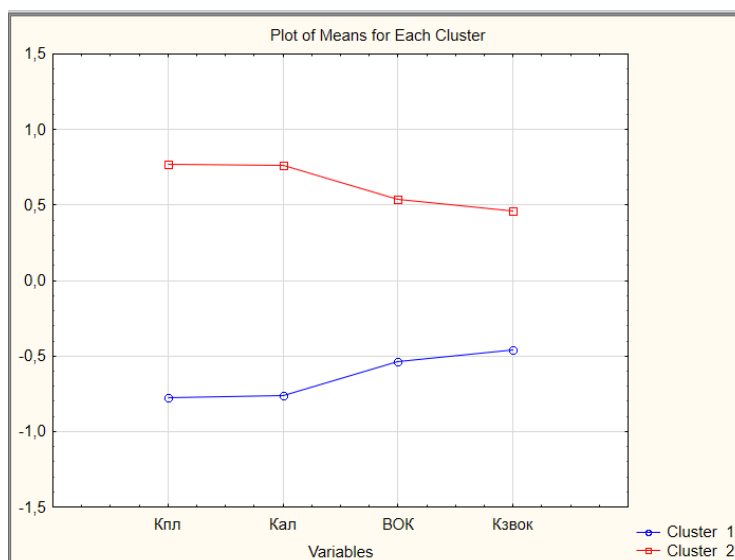

Рис. 2. Графік середніх значень для кластерів

Отже, у результаті дослідження визначено групи схожих підприємств у кондитерській галузі України за допомогою кластерного аналізу. Кластерний аналіз підприємств кондитерської галузі України за показниками ліквідності є надзвичайно актуальною темою, оскільки він допомагає зрозуміти фінансовий стан цього сектору, ідентифікувати важливі проблеми та визначити шляхи для покращення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Аналіз ліквідності може бути важливим інструментом для підвищення фінансової стійкості, оптимізації управління запасами, розробки інновацій та забезпечення стабільного росту галузі.

Список використаних джерел:

1. Пістунов І. М., Антонюк О. П., Турчанінова І. Ю. Кластерний аналіз в економіці: навч. посіб. Дніпро: НГУ, 2008. 84с.
2. Фінансова звітність підприємств. *Clarity project*: веб-сайт. URL: https://clarity-project.info/edr/00382154/finances?current_year=2022

УДК 336.6

Колосов А.С.

*Студент 3 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,*

Одеського національного економічного університету

Бондаренко П.В.

Ст. викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеського національного економічного університету

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Сектор страхування переживає значні зміни завдяки технологічним інноваціям. Ці досягнення не лише змінюють спосіб роботи страхових компаній, але й те, як вони обслуговують своїх клієнтів, керують ризиками та залишаються конкурентоспроможними.

Нижче досліджені ключові технологічні тренди у сфері страхових послуг.

1. Штучний інтелект (ШІ) стає наріжним каменем у страховій галузі. Він допомагає автоматизувати завдання, покращити процеси прийняття рішень і надавати персоналізовані клієнтські рішення. Технології ШІ можуть аналізувати великі обсяги даних для виявлення закономірностей, прогнозування ризиків і адаптації страхових продуктів до індивідуальних потреб [2].

2. Технологія блокчейн все частіше використовується в страхуванні через її можливості щодо підвищення прозорості, безпеки та ефективності. Це дозволяє безпечно та децентралізовано керувати контрактами та претензіями, зменшуючи шахрайство та покращуючи довіру між сторонами [3].

3. Вбудоване страхування – ця тенденція передбачає інтеграцію страхового покриття в інші продукти чи послуги. Наприклад, пропонувати страхування в торгових точках для товарів або послуг, що робить його більш зручним і актуальним для клієнтів [3].

4. Інтернет речей (IoT), як системи розумного дому та переносні монітори здоров'я, дозволяють страховикам збирати дані в режимі реального часу. Ці дані можна використовувати для більш точної оцінки ризиків, розробки нових страхових продуктів і пропонування більш динамічних моделей ціноутворення [3].

5. Кібербезпека – оскільки страховий сектор стає все більш цифровим, важливість кібербезпеки зростає. Компанії інвестують у надійні заходи кібербезпеки, щоб захистити конфіденційні дані клієнтів і забезпечити дотримання нормативних стандартів [3].

6. Майбутнє зв'язку – ця тенденція стосується нових способів з'єднання пристроїв і систем, включаючи мережі 5G. Покращене підключення забезпечує більш ефективну передачу даних, полегшуючи аналітику в реальному часі та віддалені послуги в страхуванні [1].

7. Автоматизація наступного рівня. Страхові компанії використовують передові інструменти автоматизації для більш ефективної обробки претензій, андеррайтингу та обслуговування клієнтів. Це включає в себе використання чат-ботів на основі ШІ та автоматизованих систем обробки претензій [1].

8. Багатоканальне обслуговування клієнтів – цифрова трансформація в страхуванні також включає багатоканальний підхід до обслуговування клієнтів. Це означає, що клієнти можуть безперебійно взаємодіяти зі своїм постачальником страхових послуг через кілька каналів – онлайн, мобільний, особисто [4].

Ці технологічні інновації дозволяють страховим компаніям працювати ефективніше, пропонувати кращі продукти та покращувати клієнтський досвід. Вони представляють стрибок вперед у здатності галузі управління ризиками, обробки претензій та взаємодії з клієнтами.

Страхова галузь переживає значну цифрову трансформацію. Запровадження таких технологій, як штучний інтелект, Інтернет речей і блокчейн, не тільки корисне, але й важливе для того, щоб страховики залишалися конкурентоспроможними та відповідали очікуванням клієнтів, що постійно

змінюються. Технологічний прогрес кардинально змінює взаємодію клієнтів із страховими компаніями. Такі інструменти, як керовані штучним інтелектом чат-боти, персоналізовані рекомендації щодо політики та багатоканальна підтримка покращують взаємодію з клієнтами, роблячи її більш персоналізованою, ефективною та доступною. Використання аналітики великих даних, штучного інтелекту та пристроїв Інтернету речей дозволяє точніше оцінювати ризики та динамічні моделі ціноутворення. Це призводить до більш справедливого ціноутворення для клієнтів і кращого управління ризиками для страховиків. Автоматизація та розширені можливості обробки даних оптимізують операції, зменшують витрати та підвищують швидкість і точність таких послуг, як обробка претензій і андеррайтинг. Інтеграція блокчейну та вдосконалених алгоритмів штучного інтелекту допомагає боротися з шахрайством і підвищити безпеку даних, що має вирішальне значення в галузі обробки конфіденційної особистої інформації.

У міру того, як галузь запроваджує ці нові технології, дотримання нормативних стандартів залишається критично важливим питанням. Страховики повинні орієнтуватися в складнощах законів про конфіденційність даних і правил кібербезпеки. Страховики, які інвестують у ці технології, не лише покращують свою поточну діяльність, але й позиціонують себе для майбутніх досягнень. Перебування на передньому краї технологій забезпечує готовність до нових тенденцій і викликів.

Список використаних джерел:

1. Krishnakanthan K., McElhaney D., Milinkovich, N., Pradhan A. (2021). How top tech trends will transform insurance. *McKinsey & Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/how-top-tech-trends-will-transform-insurance>
2. McNamee J. (2023). The top insurance trends taking off in 2023. *Insider Intelligence*. URL: <https://www.insiderintelligence.com/content/top-insurance-trends-taking-off-2023>

3. Top 8 Insurance Technology Trends & Innovations in 2023. (2023). *StartUs Insights*. URL: <https://www.startus-insights.com/innovators-guide/insurance-technology-trends>

4. Wargin J. (2022). 10 Insurance Company Technology Trends Transforming the Industry in 2023. *Duck Creek Technologies*. URL: <https://www.duckcreek.com/blog/insurance-technology-trends>

УДК 336.025.12(4-6ЄС)

Корягіна Д.О.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Спеціалізація «Корпоративні фінанси»

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник - Алексін Г.О.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І РЕГУЛЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПРИЄДНАННЯ ДО ЄС

Питання фінансового моніторингу та регулювання стали дуже актуальними в контексті приєднання країн до Європейського Союзу. Процес приєднання вимагає від країни-кандидата не тільки відповідності юридичним та економічним критеріям, але й готовності до впровадження сучасних стандартів фінансового моніторингу та регулювання, які сприяють забезпеченню стабільності економіки та захисту від фінансової злочинності. Далі розглянуто основні аспекти фінансового моніторингу і регулювання у контексті приєднання до Європейського Союзу.

По-перше, фінансовий моніторинг є важливим елементом фінансової системи країни. У контексті приєднання до ЄС існують декілька значних викликів, з якими може зіткнутись держава або ж підприємство. Одним з основних таких викликів є боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням

тероризму. Країни-кандидати мають створити ефективну систему фінансового моніторингу, щоб запобігти потраплянню "брудних" коштів у легальний обіг. Це вимагає гармонізації законодавства та посилення міжнародного співробітництва. Зокрема, це включає в себе створення правової бази, узгоджену з європейськими стандартами, а також надання ресурсів і підготовку персоналу для проведення моніторингу [1].

По-друге, ключовим аспектом приєднання до ЄС є забезпечення стабільності та прозорості фінансового ринку. Країна-кандидат повинна адаптувати свої правила та стандарти до вимог Європейського Союзу, які включають в себе гармонізацію нормативних актів та створення наглядових органів для контролю за фінансовим ринком. Це сприятиме створенню гарного інвестиційного клімату та забезпечить захист інвесторів [2].

По-третє, фінансовий моніторинг і регулювання в контексті приєднання до ЄС також передбачають співробітництво з іншими країнами та міжнародними організаціями. Це допомагає обмінюватися інформацією про фінансову злочинність та забезпечувати взаємну підтримку в цій сфері.

Приєднання до Європейського Союзу вимагає від країн-кандидатів великих зусиль у сфері фінансового моніторингу та регулювання. Ефективна система моніторингу та регулювання є ключовою для забезпечення стабільності фінансової системи та захисту від фінансової злочинності. Країни-кандидати повинні активно працювати над гармонізацією своїх законів та стандартів із європейськими нормами та сприяти розвитку міжнародного співробітництва в цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Financial Action Task Force. (2022). Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/outcomes-fatf-plenary-october-2023.html>
2. European Banking Authority. (2022). Financial Regulation in the EU. URL: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Ab

out%20Us/Annual%20Reports/2022/1056351/EBA%202022%20Annual%20Report.pdf

УДК 631.16:658.14.02

Кочегарова С.М.

студентка,

Харківській національній економічній університет

ім. Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Важливу роль в системі провідних економічних ресурсів відіграють фінансові ресурси. Їх достатня наявність є необхідною умовою успішного функціонування будь-якого підприємств.

Для стабільної діяльності підприємства велике значення має формування в максимальних обсягах внутрішніх власних фінансових ресурсів. Ці ресурси формуються за рахунок чистого прибутку підприємства, амортизаційних відрахувань на відновлення вартості, виторгу від реалізації власного майна підприємства, дооцінки вартості товарних запасів та інших джерел [1].

Економічна категорія «ресурси» має ряд певних особливостей: потреба в ресурсах пов'язана з процесом суспільного виробництва та створення споживчої вартості; структура ресурсів динамічна та залежить від розвитку продуктивних сил і виробничих відносин; використання будь-якого виду ресурсів передбачає їх вартісне відтворення (ресурси з матеріально-уречевленої форми переходять у вартісну або фінансову).

В економічній літературі зустрічаються різні визначення межі функціонування фінансових ресурсів. Поняття «кошти» значно ширше, ніж «фінансові ресурси» [1]. Характерною рисою фінансових ресурсів є те, що вони, на відміну від коштів, виражають не зміну форм вартості, а фінансовий результат

процесу відтворення. Фінансові ресурси свідчать про наявні можливості економічного і соціального розвитку.

В ринкових умовах кошти не надходять на підприємство просто так. Обов'язково проти коштів, залучених підприємством, виступає товар, або зобов'язання підприємства. Підприємство в таких умовах не може тримати довго на розрахунковому рахунку залучені кошти або ж формувати спочатку спеціальні фонди з них, а вже потім вкладати в реальні основні та оборотні засоби. Чим швидше підприємство пустить їх в обіг, тим більшу величину доходу і прибутку воно може отримати в майбутньому.

В умовах мінливої економіки фінансисти оперують частіше поняттям «капітал», який є для них реальним об'єктом, на який вони можуть постійно впливати з метою отримання нових доходів. В цій якості капітал для фінансиста – об'єктивний фактор виробництва. Отже капітал – це частина фінансових ресурсів, що введені підприємством в обіг і приносять доходи від цього обігу. В такому сенсі капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів.

Якщо розглядати фінансові ресурси в контексті часу, то принципова відмінність між фінансовими ресурсами і капіталом підприємства полягає в тому, що в будь-який момент фінансові ресурси більше або дорівнюють капіталу фірми. При цьому рівність означає, що у підприємства немає ніяких фінансових зобов'язань і всі наявні фінансові ресурси перебувають в обігу. До речі в сучасній обліково-аналітичній практиці поширено використання тільки дефініції власний капітал «як частини в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань» [2].

За способом формування фінансові ресурси підприємства поділяються на: ті, що створювались при заснуванні підприємства, тобто за рахунок внесків засновників у статутний фонд; ті, що створені за рахунок власних та прирівнених до них коштів, тобто за рахунок надходжень, доходів і прибутку; ті, що мобілізувались на фінансовому ринку (акції, облігації, цінні папери, кредити, кошти інвесторів); ті, що поступили у порядку розподілу грошових надходжень

(дивіденди, відсотки, доходи на пайові внески, страхові відшкодування, бюджетні субсидії, дотації).

Основними ознаками грошових коштів, які характеризують фінансові ресурси, матеріальної основи функціонування фінансів підприємств є джерела їх походження і право суб'єкта господарювання розпоряджатися ними без будь-яких обмежень.

Фінансові ресурси підприємств за джерелами створення поділяються на сукупність власного, позичкового та залученого грошового капіталу, який використовується для формування активів підприємства та здійснення його діяльності.

Власний, позичковий і залучений капітал, який формують, з одного боку, фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активів, з іншого боку, є зобов'язаннями перед конкретними власниками.

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад та структуру фінансових ресурсів підприємства. Так, підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів на акції, процентів по облігаціях, зменшує ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства[3].

Таким чином, під фінансовими ресурсами слід розуміти сукупність коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства і до яких належать усі грошові фонди і та частина грошових коштів, яка використовується у не фондovій формі на певну дату.

Список використаних джерел:

1. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2016. No 2. С. 71–74.

2. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 1. С.16-19

3. Фоміних В.І., Беспалова Д.І., Довгопола А.Д. Аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2017. № 27(2). С. 61–64.

УДК 339.92

Красножон С.В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Піддубний В.А.

*д.т.н., професор
професор кафедри технології і організації*

ресторанного господарства

Державний торговельно - економічний університет

ВЕНЧУРНІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА ПРОВІДНИХ ТНК СВІТУ

Специфічними саме для венчурної сфери передумовами стали такі обставини: відсутність або недостатня кількість у межах національної економіки привабливих для венчурного інвестування об'єктів і галузей, відсутність або недостатня кількість венчурних інвестиційних коштів та їхніх джерел, відсутність або низький професіоналізм венчурних керуючих. Важливою передумовою також стало існування міжнародних аутсорсингових моделей, за яких індійські, китайські та інші діаспори у США та інших розвинених країнах надсилали замовлення на виконання високотехнологічних проєктів на свою батьківщину [1]. Участь ТНК у процесі міжнародного венчурного інвестування

має стратегічний характер - венчурні фонди є для таких компаній "компонентом глобального інвестиційного портфеля, що стимулює розвиток інформаційно-комунікаційних технологій за рахунок фінансування новаторських розробок" [2].

ТНК часто організовують дослідницькі центри та венчурні підприємства, незалежні від головної корпорації, з метою найефективнішого використання інновацій, навіть тих, що поки що не затребувані головною ТНК або є не профільними. (Наприклад, Lucent Technologies і Xerox Technology Ventures). Функціонування венчурних підприємств зумовлене розвитком стратегічно важливих аспектів науково-дослідницької діяльності та необхідністю підтримки інноваційних проєктів окремих груп спеціалістів, а іноді й окремих співробітників-новаторів.

Виходячи на глобальний ринок інновацій, ТНК здійснюють інтеграцію інноваційної діяльності в рамках усієї структури головної корпорації, при цьому філії ТНК спеціалізуються на тих інноваціях, де вони найбільш конкурентоспроможні, при цьому відбувається процес інтернаціоналізації інноваційної діяльності.

Однією з тенденцій розвитку ТНК є подальша інтернаціоналізація їхньої діяльності. Особливе зацікавлення інвесторів останнім часом — Generative AI, штучний інтелект, який перетворює текстові команди на зображення, відео чи зв'язний текст. Якщо у 2018 році інвестування в продукти з ШІ було \$408 млн, то у 2022 ця цифра сягнула \$4,5 млрд. Тому, фаундерам варто подумати про інтеграцію ШІ у свій продукт — чи то як інноваційну розробку, чи то як інструмент, що оптимізує процеси в команді [3].

Інвестування в Generative AI може призвести до створення інноваційних продуктів та послуг, а також відкрити нові ринки та можливості в різних галузях. Однак важливо розуміти потенційні етичні, правові та соціальні виклики, які можуть виникнути внаслідок використання цієї технології, і дотримуватися відповідних норм і правил. Звісно, інвестування в ШІ також пов'язане з ризиками, і успішність інвестицій залежить від багатьох факторів, включаючи технічний потенціал проєкту, конкурентну обстановку і спроможність команди. Важливо

провести ретельний аналіз і розглянути всі аспекти перед тим, як приймати рішення щодо інвестування в цей сектор.

Розвиток технологічної інфраструктури та штучного інтелекту (ТНК) в Україні під час війни може мати кілька важливих переваг і сприяти покращенню ситуації в країні:

-збереження інфраструктури. Розвиток ТНК може допомогти в збереженні критичних інфраструктурних об'єктів, моніторингу стану доріг, мостів, ліній електропередачі тощо, щоб забезпечити безпеку громадян та відновлення після війни;

-гуманітарна допомога. ТНК можуть використовуватися для кращої координації та поставки гуманітарної допомоги, а також визначення найбільш необхідних ресурсів та місць для їхньої доставки;

- освіта та наука. Розвиток ТНК в освіті може покращити доступ до якісної освіти, створити нові можливості для дистанційного навчання та досліджень, а також підвищити рівень наукових досліджень в Україні;

-моніторинг та розвідка: За допомогою дронів і супутникового зображення, ТНК можуть сприяти ефективнішому моніторингу та розвідці на передовій, що може допомогти військовим і цивільним владам отримувати важливу інформацію;

-кібербезпека. Розробка ТНК в сфері кібербезпеки може допомогти в захисті критичних інформаційних інфраструктур та даних від кібератак;

-ефективність ресурсів. Використання ТНК може допомогти оптимізувати розподіл ресурсів, що особливо важливо під час війни, коли ресурси можуть бути обмеженими;

-взаємозв'язок із світом. Розвиток ТНК може покращити спілкування та зв'язок України з міжнародною спільнотою, що може сприяти отриманню підтримки та допомоги;

-психологічна підтримка. Технології віртуальної реальності та інші ТНК можуть використовуватися для психологічної підтримки військових та цивільних осіб, які потерпають від війни.

Звісно, розвиток ТНК потребує інвестицій та координації зусиль, а також вирішення питань щодо кібербезпеки та етики використання таких технологій. Однак він може сприяти покращенню ситуації в умовах війни та забезпечити більшу безпеку та ефективність дій влади та громадян України. Загалом, розвиток ТНК є ключовим фактором для створення майбутнього України, яка буде конкурентоспроможною на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. Zagariy V. K. Transnational companies and strategic alliances and their impact on the world economy. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017ua/26.pdf (accessed 09.05.2022).
2. Karzhauv, A.T. National system of venture capital investment / A.T. Karzhauv, A.M. Folomiev. - Moscow: Ekonomika, 2006. - 238 с.
3. World Investment Report 2020: Special economic zones [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org>

УДК 336.227.8

Лубковський С.А.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

Шульга Т.О.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

факультет фінансів,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СТАВКАХ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ

Оподаткування прибутку підприємств, як відомо, виступає одним із ключових факторів у прийнятті суб'єктами господарювання управлінських

рішень. Це пояснюється його прямим та опосередкованим впливом на різні показники їх фінансово-господарської діяльності, зокрема на фінансові результати і рентабельність, ліквідність та платоспроможність, ціну, а отже, і структуру капіталу, фінансову стійкість, вартість бізнесу тощо. Разом з іншими факторами специфіка оподаткування прибутку визначає привабливість відповідної юрисдикції та виду економічної діяльності для господарювання, здійснення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, розвитку інновацій, створення продукції з високим вмістом доданої вартості, нових робочих місць, нарощування експортного потенціалу, виходу на нові ринки та інших аспектів.

Ключовими елементами механізму податку на прибуток підприємств, що чинять найбільш суттєвий вплив, є ставка (або шкала ставок у разі застосування прогресивного підходу) та база оподаткування. Як показує практика, вони різняться у розрізі країн, залежно від податкової політики, яку проводять ті чи інші держави з метою досягнення цілей соціально-економічного розвитку та забезпечення вигідних позицій у конкурентній боротьбі за залучення капіталу на міжнародній арені. Віддаючи належне вагомості бази оподаткування, у рамках нашого дослідження увага буде сконцентрована навколо комбінованих законодавчо визначених базових ставок податку як одного з найбільш виражених проявів пріоритетів політики відповідних держав у сфері оподаткування прибутку підприємств.

Такі ставки визначаються наступним чином: законодавчо встановлена на центральному рівні базова – пласка або найвища гранична – ставка податку плюс базова законодавча ставка податку субцентрального рівня (комбінація обласної/регіональної та місцевої). Перша включає також додатковий податок, у разі його наявності, та коригується, якщо це передбачено до застосування, аби показати чисту ставку, у разі коли центральний уряд забезпечує можливість вирахування в дотримання субцентрального прибуткового податку. Друга, аналогічно до першої, включає субцентрального додатковий податок, якщо такий є [1].

Зважаючи на шлях України до інтеграції в Європейський Союз, актуальним є визначення сучасних тенденцій, що відбуваються у його країнах-членах щодо пріоритетів у сфері оподаткування прибутку підприємств у формі означених ставок, та їх порівняння з вітчизняними (табл.).

Таблиця – Комбіновані законодавчо визначені базові ставки податку на прибуток підприємств у країнах Європейського Союзу та Україні протягом 2014-2023 років, %

Країни	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2023/2014, в.п.
Австрія	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	24,00	-1,00
Бельгія	33,99	33,99	33,99	33,99	29,58	29,58	25,00	25,00	25,00	25,00	-8,99
Болгарія	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	0,00
Греція	26,00	29,00	29,00	29,00	29,00	24,00	24,00	22,00	22,00	22,00	-4,00
Данія	24,50	23,50	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	-2,50
Естонія*	21,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	-1,00
Ірландія	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	0,00
Іспанія	30,00	28,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	-5,00
Італія	31,293	31,293	31,293	27,806	27,806	27,806	27,810	27,810	27,810	27,810	-3,483
Кіпр	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	0,00
Латвія	15,00	15,00	15,00	15,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	5,00
Литва	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	0,00
Люксембург	29,22	29,22	29,22	27,08	26,01	24,94	24,94	24,94	24,94	24,94	-4,28
Мальта	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00	0,00
Нідерланди	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,80	25,80	0,80
Німеччина	29,707	29,780	29,819	29,889	29,897	29,938	29,830	29,941	29,941	29,941	0,234
Польща	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	0,00
Португалія	31,50	29,50	29,50	29,50	31,50	31,50	31,50	31,50	31,50	31,50	0,00
Румунія	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	0,00
Словаччина	22,00	22,00	22,00	21,00	21,00	21,00	21,00	21,00	21,00	21,00	-1,00
Словенія	17,00	17,00	17,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	2,00
Угорщина	19,00	19,00	19,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	-10,00
Фінляндія	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	0,00
Франція	38,000	38,000	34,433	44,433	34,433	34,433	32,023	28,408	25,825	25,825	-12,175
Хорватія	20,00	20,00	20,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	-2,00
Чехія	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	0,00
Швеція	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	21,40	21,40	20,60	20,60	20,60	-1,40
Україна	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	0,00

*Примітка: З 1 січня 2000 року податок на прибуток підприємств стягується з розподіленого прибутку.
Джерело: побудовано авторами на основі [1]

Проведений аналіз засвідчує різновекторність тенденцій. Так, у більшості країн протягом десяти років спостерігалось зниження рівня комбінованих

законодавчих базових ставок податку. Найбільше, якщо порівнювати 2023 з 2014 роком, знизили Франція (на 12,175 в.п., а саме з 38% до 25,825%), Угорщина (на 10 в.п., з 19% до 9%) та Бельгія (на 8,99 в.п., з 33,99% до 25%). В інших країнах зниження було менш значним: в Іспанії на 5 в.п., у Люксембурзі на 4,28 в.п., у Греції на 4 в.п., в Італії на 3,483 в.п., у Данії на 2,5 в.п., у Хорватії на 2 в.п., у Швеції на 1,4 в.п., в Австрії, Естонії, Словаччині на 1 в.п.

Натомість, ряд держав підвищували свої комбіновані законодавчі базові ставки. Серед них Латвія (+ 5 в.п., а саме з 15% у 2014 році до 20% у 2023 році), Словенія (+ 2 в.п., з 17% до 19%), Нідерланди (+ 0,8 в.п., з 25% до 25,8%) та Німеччина (+0,234 в.п., з 29,707% до 29,941%).

В інших країнах (Болгарія, Ірландія, Кіпр, Литва, Мальта, Польща, Португалія, Румунія, Фінляндія, Чехія) у комбінованих законодавчо визначених базових ставках змін не відбувалось, що свідчить про загальну стабільність їх податкової політики у досліджуваному контексті. Про таку ж стабільність можна говорити і стосовно України, оскільки протягом 2014-2023 років основна ставка податку на прибуток підприємств не зазнавала змін, перебуваючи на рівні 18%.

Загалом же, рівень зазначених ставок у середньому по Європейському Союзі протягом аналізованого періоду поступово знижувався від 22,934% у 2014 році до 21,127% у 2023 році, тобто на 1,807 в.п.

При цьому, топ-5 країнами-членами Європейського Союзу, які мали найвищі ставки у 2014 році, були Франція (38%), Мальта (35%), Бельгія (33,99%), Португалія (31,5%) та Італія (31,293%). У 2023 році ситуація дещо змінилася. Ними стали Мальта (35%), Португалія (31,5%), які вийшли з другого і четвертого місць відповідно на перше і друге, не змінюючи свою ставку, Німеччина (29,941%) після незначного підвищення, а також Італія (27,81%) і Франція (25,825%), навіть не зважаючи на її значне зниження.

У свою чергу, до топ-5 країн з найнижчою ставкою у 2014 році входили Болгарія (10%), Ірландія і Кіпр (12,5%), Латвія та Литва (15%). У 2023 році такий топ-5 майже не змінився: Угорщина (9%), Болгарія (10%), Ірландія та Кіпр

(12,5%), Литва (15%), що свідчить про дотримання ними обраного вектору податкової політики в досліджуваній сфері.

Отже, можна зробити висновок про стійке тяжіння до зниження рівня комбінованих законодавчо визначених базових ставок податку на прибуток підприємств як у середньому по Європейському Союзі, так і в розрізі більшості країн його членів. Це свідчить, в цілому, про розповсюджену тенденцію зміни пріоритетів в сфері політики оподаткування прибутку підприємств у напрямку пом'якшення податкового тягаря поряд з рядом ініціатив, які імплементуються під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку, спрямованих на протидію розмиванню податкової бази та переміщенню прибутків. Крім того, дослідження показало значну різницю між зазначеними ставками у межах європейського співтовариства, що свідчить про досить жорстку внутрішню конкуренцію за підприємницький капітал, інвестиції, новітні технології та, в подальшому, наповнення бюджетів і соціально-економічний добробут.

У зв'язку із зазначеним, Україні на євроінтеграційному шляху варто глибоко досліджувати специфіку податкової політики Європейського Союзу, зокрема безпосередньо в сфері оподаткування прибутку підприємств, аби, розуміючи сучасні тенденції, одразу здійснювати інноваційні кроки в процесі вдосконалення вітчизняного податкового законодавства та його гармонізації з європейським. Це необхідно не лише для забезпечення потужної податкової конкурентоспроможності на європейському та світовому ринку, а й успішного відновлення та подальшого випереджаючого розвитку України.

Список використаних джерел:

1. OECD (2023). Statutory Corporate Income Tax Rates. URL: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=CTS_CIT.

УДК 330.658

*Мацегора Є. О.,**студентка**Харківський національний економічний**університет імені С. Кузнеця*

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із факторів, який визначає успішність роботи підприємства є фінансовий потенціал. Чим він вищий, тим більш конкурентоспроможним та інвестиційно привабливим є підприємство. Фінансовий потенціал є основою діяльності підприємства, адже є підґрунтям створення й розвитку стійких конкурентних переваг. Головним завданням управління фінансовим потенціалом підприємства є оптимізація фінансових ресурсів із метою максимізації позитивного фінансового результату.

Фінансовий потенціал підприємства – це сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства [0].

За умов оптимального використання фінансового потенціалу підприємство збільшує свою ринкову вартість, що є сигналом для потенційних інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних структур та інших зовнішніх суб'єктів оцінювання щодо доцільності інвестування коштів у досліджуване підприємство та його платоспроможності.

В даний час досягнення стійкого розвитку промислових підприємств є однією з актуальних задач економіки України, оскільки значний відсоток промислової галузі складають збиткові підприємства, частина яких знаходиться на межі банкрутства. Стійкий розвиток підприємства слід розглядати як необоротна, спрямована, якісна його зміна, що супроводжується зростанням рівня технологій і кваліфікації персоналу, а також стійкістю факторів

зовнішнього і внутрішнього середовища. Слід врахувати, що необхідним компонентом для підтримки відповідного стану на машинобудівному підприємстві є його фінансовий потенціал. При цьому найбільш значущими факторами з точки зору фінансів є джерело фінансування і фінансова ефективність. В умовах сучасної економічної нестабільності необхідно додержуватись деяких переваг по впровадженню заходів із забезпечення сталого розвитку підприємств, а саме: покращення фінансових показників діяльності; зниження операційних витрат; збільшення обсягів реалізації і покращення лояльності клієнтів; посилення іміджу бренду та репутації підприємства; підвищення продуктивності та якості праці; збільшення можливостей залучення та втримування працівників; зниження регулюючого нагляду; зниження відповідальності за безпечність продукції; вихід на ринок капіталу.

Оцінка фінансового потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку дозволяє визначити конкретні стратегічні цілі і завдання, які можуть бути реалізовані через систему формування фінансової політики, розробку програм, а також підрахунок ресурсів, що виділяються на бюджети. Розробка і реалізація заходів фінансової політики дозволяють вибрати з усього різноманіття найбільш оптимальні механізми і методи досягнення поставлених цілей, більш чітко визначити єдину концепцію розвитку підприємства в довгостроковій і короткостроковій перспективі [2].

Можна виділити основні етапи, за якими відбувається оцінка фінансового потенціалу підприємства: аналіз інформації для визначення загальної вартості обігу фінансових ресурсів підприємства та можливих резервів нарощування їх обсягу; визначення показників, за якими відбуватиметься оцінка ефективності використання фінансового потенціалу; формулювання висновків щодо якості управління фінансовим потенціалом на базі обраних раніше показників; прийняття управлінських рішень щодо зміни фінансового потенціалу в напрямі стратегічного бачення розвитку підприємства [3].

Оцінювання існуючого фінансового потенціалу підприємства має ґрунтуватися на аналізі показників його ділової активності, рентабельності, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, майнового стану тощо.

Основою формування фінансового потенціалу підприємства, як зазначалося вище, є фінансові ресурси. Сутність фінансового потенціалу полягає насамперед не так у наявності фінансових ресурсів у конкретний проміжок часу, як у здатності підприємства формувати та відтворювати необхідні активи у повному обсязі з мінімальними витратами та у стислі терміни.

Для ефективного використання фінансового потенціалу, необхідно також брати до уваги підприємницькі здібності (людський фактор). Адже на кожному підприємстві необхідно адекватно оцінювати поточні та перспективні фінансові можливості і приймати ефективні рішення щодо оптимізації фінансових ресурсів. Окрім того, грає також важливу роль сама система управління. За неефективної управлінської системи втрачаються складові елементи фінансового потенціалу, що призводить до неефективності діяльності підприємства та ускладнює досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства [2].

Таким чином, фінансовий потенціал є критерієм, який визначає здатність підприємства до пристосування при змінах економічної кон'юнктури, адже саме він відіграє вагомую роль у спроможності підприємства генерувати необхідний обсяг позитивних грошових потоків, бути інвестиційно привабливою, ліквідною та фінансово надійною [3].

Список використаних джерел:

1. Бова В.А., Хринюк О.С. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. №11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102585>
2. Ткач О. Ю., Почтовюк А. Б. Фінансовий потенціал в контексті стійкого розвитку на прикладі машинобудівного підприємства ПрАТ «Кредмаш».

Ефективна економіка. 2020. №10. URL:
http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2020/152.pdf

3. Ареф'єва О.В., Андрієнко М.М., Кравченко О.Р. Управління фінансовим потенціалом підприємства. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 252-257. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/35.pdf

УДК 336.6

Мотузка А. О.

Студентка

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Шаховалова Е. О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РИНОК ЄС

Формування капіталу є важливим процесом для будь-якого підприємства, незалежно від його розміру та форми власності. Воно забезпечує фінансову основу для діяльності підприємства, дозволяє йому здійснювати інвестиції, розширювати виробництво, створювати нові робочі місця та конкурувати на ринку. В Україні законодавчо закріплено принцип пріоритетності формування статутного капіталу за рахунок власних коштів. Це означає, що підприємство передусім має формувати статутний капітал за рахунок коштів засновників (учасників), а потім уже залучати додаткові кошти з інших джерел [1].

Становлення корпоративного сектору економіки в Україні проходило в умовах трансформації економіки з планової на ринкову. Цей процес супроводжувався приватизацією державних підприємств, створенням нових приватних підприємств, а також розвитком фондового ринку. Формування

капіталу корпоративного підприємства є важливим процесом, який забезпечує фінансову основу для його діяльності. Важливо, щоб цей процес був ефективним і сприяв розвитку підприємства [2].

Вплив інтеграції до ЄС на формування капіталу корпоративних підприємств: інтеграція до ЄС ставить перед українськими підприємствами ряд викликів, які впливають на формування їх капіталу. Зростання конкуренції вимагає від українських підприємств підвищення їх ефективності та конкурентоспроможності. Це, у свою чергу, потребує додаткових інвестицій у розвиток виробництва, технологій і персоналу.

Зміни в законодавстві, що регулює фінансову діяльність підприємств, зокрема, введення вимог щодо публічного розкриття фінансової інформації, також вимагають від підприємств додаткових витрат на дотримання цих вимог. Розширення доступу до фінансових ресурсів на міжнародних ринках відкриває для українських підприємств нові можливості для фінансування свого розвитку.

Однак, для того, щоб успішно залучати фінансування на міжнародних ринках, підприємствам необхідно відповідати суворим вимогам і стандартам.

Виходячи з довоєнних статистичних даних, питома вага власного капіталу підприємств України знаходилася в межах 25–27%, а частка позикового капіталу – 73–75%. При цьому варто зазначити, що питома вага довгострокових зобов'язань значно менше поточних зобов'язань, а саме вони дорівнюють 14–17% та 58–59% відповідно.

На графіку нижче показано Динаміку капіталу вітчизняних підприємств за 2017–2020 рр., тис. грн. (за даними офіційного сайту Держстату України станом на 2022р.) (рис.1)[3]:

Рис. 1 Динаміка капіталу вітчизняних підприємств за 2017–2020 рр., тис. грн.

Протягом 2017–2020 рр. спостерігався дефіцит власного капіталу в структурі капіталу підприємств України, а отже у них виникає залежність від позикових фінансових ресурсів.

Основною причиною низької частки власного капіталу в Україні є те, що більшість підприємств в Україні є приватними, і їх власники не мають достатніх коштів для фінансування розвитку своїх бізнесів. Крім того, в Україні відсутній розвинений ринок корпоративних облігацій, що також ускладнює для підприємств доступ до довгострокового фінансування.

Підсумовуючи, можна сказати, що інтеграція до ЄС створює для українських підприємств як нові можливості, так і нові виклики у сфері формування капіталу. Для того, щоб успішно адаптуватися до нових умов, підприємствам необхідно переглянути свою стратегію формування капіталу з метою підвищення їх конкурентоспроможності та ефективності.

Важливо, що за даними журналу “Форбс Україна”, станом на 2023 рік багато українських підприємств вже працюють на ринку ЄС через зрозумілу систему оподаткування, правила функціонування корпоративних підприємств, низький рівень корупції та відсутність воєнних ризиків. Серед них “Нова Пошта”, “Dnipro-M”, «Львівські круасани» та ін [4].

Очевидно, що зміна державної політики України в напрямку створення прозорої системи оподаткування, правил функціонування корпоративних підприємств, судочинства, зниження рівня корупції сприятиме значному

припливу інвестицій, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня заробітної плати і зможе забезпечити економічний розвиток країни.

Список використаних джерел:

1. N.S. Prokopenko THE CONCEPT OF FORECASTING OF INDICES FOR THE FORMATION OF CORPORATE ENTERPRISES CAPITAL *Ekonomika i prohnozuvannia*.
2. Гуцал С. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ПІД ВПЛИВОМ КРИЗИ ЄВРОЗОНИ. ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ, Національний інститут стратегічних досліджень, Аналітична доповідь.
3. Статистичні дані з офіційного сайту Держстату України, розділ Економічна статистика / Макроекономічна статистика / Тенденції <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Євроінтеграційний портал (Комунікаційна команда офісу Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>

УДК 658.14/.17:334.78:341

Муха Д. А.,

*здобувачка 3 курсу факультету фінансів,
освітньої програми «Управління фінансовим бізнесом»,*

Науковий керівник – Круш В.В.,

*ст.викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ГАРМОНІЗАЦІЯ З ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС В РОЗРІЗІ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Галузь корпоративних фінансів вивчає та застосовує фінансові методи та інструменти для забезпечення фінансової діяльності підприємств.

Трансформація до ЄС передбачає гармонізацію українського законодавства з ЄС, зокрема в сфері корпоративних фінансів.

Метою дослідження є визначення можливостей та викликів для розвитку корпоративних фінансів в Україні в умовах трансформації до ЄС та комплексний аналіз.

Результати дослідження. В Україні корпоративні фінанси розвиваються в умовах ринкової економіки. Основними джерелами фінансування підприємств є власні кошти та кредити. Гармонізація законодавства ЄС у сфері корпоративних фінансів є важливим завданням для України, оскільки вона сприяє розвитку внутрішнього ринку та підвищенню конкурентоспроможності українських компаній.

Внутрішній ринок ЄС є найбільшим економічним простором у світі. Він включає 27 країн з населенням понад 500 мільйонів осіб. Створення єдиних правил для компаній з різних країн ЄС полегшує транскордонне інвестування, робить процес реєстрації та функціонування компаній у ЄС більш простим та прозорим, в свою чергу Україна має доєднатися до данного правового регулювання.

Виклики гармонізації законодавства ЄС у сфері корпоративних фінансів для України пов'язані з різними правовими системами. Найбільшою проблемою постають економічні реалії України. Це може призводити до того, що деякі вимоги законодавства ЄС можуть бути неактуальними або неможливими для виконання в Україні, також варто зауважити що рівень розвитку фінансового ринку України також відрізняється від рівня розвитку фінансового ринку ЄС.

В розрізі інвестування однією з проблем постає низький рівень ESG в більшості українських компаній. ESG – аббревіатура від environmental, social, governance (навколишнє середовище, суспільство, управління). Це підхід, при якому під час прийняття рішень до уваги береться структура корпоративного управління компаній з оцінкою впливу її діяльності на екологію та суспільство. [3]

Якщо зосередитися виключно на поточному фінансовому результаті, ESG потребує регулярних витрат, які аж ніяк не збільшують його. Досягнення сталого

розвитку тепер регулярно визнаються поряд із традиційними ключовими показниками ефективності (KPI). [3]

Приєднання України до європейського економічного простору у контексті корпоративних фінансів передбачає такі зміни: запровадження механізму захисту прав, принципів рівності та прозорості діяльності. Введення нових інструментів фінансового ринку, таких як облігації корпоративного сектору, а також створення єдиного фондового ринку України. В результаті змін будуть спостерігатимуться нові тенденції в корпоративних фінансах:

- зростання ролі небанківського фінансування
- розвиток венчурного капіталу
- зростання ролі ESG-факторів

Вже зараз Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" (поточна редакція, від 29.07.2023р.) посилює захист прав інвесторів, зокрема, шляхом введення нових вимог до діяльності професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків. Це сприятиме підвищенню довіри інвесторів та ефективності корпоративного управління і як наслідок зростання інвестиції

Для оцінки ефективності трансформації до ЄС у сфері корпоративних фінансів для українських підприємств можна використовувати показники фінансової ефективності підприємств, такі як рентабельність активів (ROA), рентабельність продажів (ROS) та коефіцієнти ліквідності. А також показники корпоративного управління, такі як рівень корпоративних конфліктів, рівень збитків від корупції та рівень захисту прав акціонерів.

Дослідження цих показників може допомогти визначити, які саме зміни в законодавстві про корпоративні фінанси мають найбільший позитивний вплив на діяльність українських підприємств. Для більшої ефективності трансформації до ЄС у сфері корпоративних фінансів для українських підприємств уряд України може створити стимули для розвитку корпоративних фінансів, такі як податкові пільги та гранти.

Висновки та напрямки подальших досліджень

Гармонізація законодавства ЄС у сфері корпоративних фінансів є складним завданням, але воно має значний потенціал для розвитку економіки України та підвищення її конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Закон України ” Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” : від 23.02.2006 р. / Верхов. Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2023. — (Серія ”Закони України”).
2. Thomas Brent, SCIENCE BUSINESS [Електронний ресурс] : стаття «Робота зі створення єдиного європейського ринку досліджень переходить у наступну фазу» – Режим доступу : <https://sciencebusiness.net/news/european-research-area/work-creating-single-european-market-research-enters-next-phase>
3. Олена Коробкова, НАБУ [Електронний ресурс] : стаття «Чи є місце для ESG в Україні сьогодні» – Режим доступу : <https://nabu.ua/ua/olena-korobkova-54.html>

УДК 336.64

Назімова С. О.,

студентка

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Матеріальною основою діяльності підприємства є фінансові ресурси. Саме ними забезпечується поточна фінансово-господарська діяльність суб’єкта господарювання, відбувається модернізація основних фондів, здійснюються розрахунки постачальниками, працівниками та фінансовими установами. У процесі формування фінансових ресурсів важливе значення має структура їхніх

джерел. Фінансові ресурси є важливим видом ресурсів підприємства, що трансформується в будь-який інший вид ресурсів. Тому дослідження аспектів формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства є актуальним питанням в умовах нестабільного економічного середовища.

Фінансові ресурси - це сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння й які використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства. Вони, є головною метою у здобутті фінансової стійкості, що дозволяють збільшувати шанси на виживання у ринковій стихії, забезпечуючи розрахунок за зобов'язаннями перед державними органами та кредиторами та принести дохід власникам [1].

Можна виділити основні ознаки, які притаманні фінансовим ресурсам, відповідно до яких:

формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення,

фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування тощо) [3].

Ддієвість утворення і застосування фінансових ресурсів підприємства підпорядкована процесу управління, що включає вирішення наступних завдань:

1) задоволення генерування необхідного об'єму фінансових ресурсів у відповідності до перспективних задач розвитку у майбутньому періоді. Це завдання реалізується за допомогою встановлення загальної потреби у фінансових ресурсах підприємства на майбутній період, виявлення необхідного обсягу їхнього залучення;

2) встановлення оптимального складу структури засобів генерування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечує мінімізацію вартості капіталу, що залучається. Даний вид оптимізації поєднаний із встановленням максимізації

обсягу встановлення власних фінансових ресурсів за рахунок власних джерел, визначенням доцільності мобілізації фінансових ресурсів на фінансовому ринку;

3) оптимізація розподілу сформованих фінансових ресурсів з точки зору ключових напрямів господарської діяльності підприємства;

4) забезпечення найефективнішого застосування фінансових ресурсів підприємства у кожному з напрямів його господарської діяльності.

Джерелами фінансових ресурсів є власні, залучені та позикові кошти. Під власними фінансовими ресурсами варто розуміти кошти, що були сформовані зокрема внаслідок його фінансово-господарської діяльності. Формування фінансових ресурсів підприємства починається на етапі його заснування із формування зареєстрованого капіталу. Потім відбувається створення фінансових ресурсів із власних і прирівняних до них коштів (прибуток, що залишається в розпорядженні суб'єкта господарювання). Залучені – кошти, що виникли внаслідок системи розрахунків та тимчасово знаходяться в обороті підприємства, як правило, на безоплатній основі. Позикові – кошти, які не тільки не належать підприємству, а й використовуються на відповідних умовах [1].

Фінансові ресурси, опосередковуючи виробничу діяльність господарюючого суб'єкта, забезпечують її безперебійність, що досягається переважно за рахунок синхронізації їх формування й використання. В іншому випадку дисбаланс використання фінансових ресурсів загрожує зниженням ефективності діяльності підприємства або навіть банкрутством. Кошти, що отримує підприємство від реалізації продукції, уможливають відновлення процесу виробництва, однак при цьому частина доходу може спрямовуватись на відтворення фінансових ресурсів. Таке використання фінансових ресурсів з метою отримання доходу є їх розширеним відтворенням, що підвищує ефективність усього відтворювального процесу на підприємстві.

Отже, роль фінансових ресурсів в діяльності підприємства є надзвичайно важливою, адже вони дозволяють в короткий термін перетворюватися в будь-який інший вид ресурсів й забезпечувати їхній кругообіг. Тому від наявності у підприємства достатньої кількості фінансових ресурсів залежить й успішність

підприємницької діяльності в цілому. Особливістю фінансових ресурсів є те, що вони мають забезпечувати зберігання акумульованої вартості краще за інші види ресурсів. Джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні фінансові ресурси та залучені з різних джерел кошти.

Список використаних джерел:

1. Масюк Ю., Шкода А. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. №34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-27>
2. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8361>
3. Стороженко О.О., Шейко О.П., Романенко Т.В. Теоретичні аспекти формування, розміщення та використання Фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 29. Частина 2. С. 133-137 URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/221/216>

УДК 336.64

Науменкова С.В.,

*д.е.н., професор кафедри фінансів Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ПРОЄКТНОГО ГРОШОВОГО ПОТОКУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПРАКТИКИ

Кредитування довгострокових інвестиційних проєктів в Україні в складних умовах повоєнного відновлення потребує застосування додаткових фінансових інструментів для оцінювання впливу ризикових подій, а також підвищення фінансової дисципліни позичальника щодо обслуговування боргу [1, с.134-135].

Для контролю за стійкістю проєктного грошового потоку кредитори мають відображати в кредитних угодах необхідність виконання певних умов, у т.ч. щодо підтримання значень конкретних фінансових показників на відповідному рівні. Фінансові умови, зазвичай, приймають форму фінансових коефіцієнтів, які, відповідно до умов кредитного договору, позичальник вимушений підтримувати на встановленому кредитором рівні. Фінансові кovenанти є важливою складовою кредитної угоди та усе частіше використовуються для зниження ймовірності дефолту позичальника та захисту інтересів кредиторів. Порухення кovenантних умов може сприйматися як підстава для задоволення певних вимог кредиторів [2, с.109-111].

Упродовж останнього часу фінансові кovenанти використовуються центральними банками при формуванні наглядових вимог щодо оцінювання кредитних ризиків [3]. З огляду на це, механізм використання цього інструменту регуляторами в Україні потребує більш ретельного дослідження з огляду на необхідність стандартизації наглядових вимог умовам міжнародної практики та гармонізації механізму вирішення спорів між кредиторами та позичальниками.

НБУ для оцінки фінансової стійкості інвестиційного проєкту встановив цільові значення таких показників, як:

- коефіцієнт достатності коштів від операційної діяльності боржника - юридичної особи для обслуговування боргу протягом терміну дії кредитного договору (Loan Life Coverage Ratio/LLCR);
- коефіцієнт достатності коштів від операційної діяльності боржника - юридичної особи протягом строку корисного використання (експлуатації) активу/об'єкта для обслуговування боргу за залученими для реалізації проєкту коштами (Project Life Coverage Ratio/PLCR);
- коефіцієнт участі ініціатора проєкту у фінансуванні проєкту (Debt to Equity Ratio/DER);
- кумулятивний коефіцієнт обслуговування (покриття) боргу (Debt Service Coverage Ratio cumulative/DSCRc) [3].

Водночас доцільно звернути увагу на необхідність підвищення гнучкості та обґрунтованості наглядових підходів при застосування фінансових ковенантів у проєктному фінансуванні [4, с. 75, 80]

Використання фінансових ковенантів як інструменту захисту інтересів кредиторів не повинно перетворюватися на інструмент надмірного фінансового тиску на позичальників в умовах відсутності належної координації між грошово-кредитною та монетарною політиками в Україні [5, с.46; 6, с.56, 58].

Крім того, окремі підходи НБУ не повною мірою узгоджуються з діючою міжнародною практикою та потребують коригування. Так, з метою підвищення гнучкості та обґрунтованості рішень у сфері банківського нагляду доцільно поряд з диференціацією цільових значень фінансових ковенантів встановити маржу на коливання процентних ставок при проєктному фінансуванні.

При визначенні ймовірності дефолту позичальника (PD) наглядові вимоги НБУ, на відміну від підходів BCBS, не охоплюють такий напрям, як політичне та правове середовище, що для умов України є актуальним та може суттєво вплинути на позицію інвесторів [7, 262].

Основні фінансові показники, які застосовують банки для оцінювання проєктного грошового потоку (DSCR, LLCR) доцільно диференціювати залежно від галузевої спрямованості та сфери реалізації проєкту, що відповідає діючій міжнародній практиці.

На нашу думку, доцільно уточнити регуляторні підходи до розрахунку «коридору» процентних ставок при визначенні вартості позикового капіталу з огляду на цільові значення показників фінансової стійкості проєкту. Практична реалізація такого підходу дозволяє підвищити обґрунтованість оцінки компонентів кредитного ризику для інвесторів та оптимізувати вартість капіталу для позичальників.

Список використаних джерел:

1. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія. За ред. д.е.н., проф. О.В.Дзюблюка. Тернопіль. 2017. 298 с.

2. Науменкова С. Проектне фінансування. К. Знання України. 2022. 217 с.
3. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями Постанова Правління Національного банку України №351 від 30.06.2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>
4. Naumenkova S., Tishchenko I., Mishchenko S., Mishchenko V., Ivanov V. Assessment and mitigation of credit risks in project financing. *Banks and Bank Systems*. 2020. №15(1). P.72-84. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.15\(1\).2020.08](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.15(1).2020.08)
5. Mishchenko S., Naumenkova S., Mishchenko V., Ivanov V., Lysenko R. Growing discoordination between monetary and fiscal policies in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2019. №14(2). P.40-49. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(2\).2019.04](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(2).2019.04)
6. Mishchenko V., Naumenkova S., Mishchenko S. Assessing the efficiency of the monetary transmission mechanism channels in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2021. №16(3), P.48-62. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16\(3\).2021.05](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.16(3).2021.05) 53
7. Mishchenko V., Naumenkova S., Ivanov V., Tishchenko I. Special Aspects of Using Hybrid Financial Tools for Project Risk Management in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. №15 (2). P. 257-266. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(2\).2018.23](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(2).2018.23)

УДК 316.3:336.7

Романишин В.О.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ЕТИКА В КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСАХ

У сфері сучасного бізнесу, що постійно розвивається, де прибуток часто займає центральне місце, значення етики важко переоцінити. Етика в бізнесі виходить за рамки простого списку того, що можна і чого не можна робити; вона охоплює комплексний набір принципів, на які опираються при прийнятті рішень

і виборі варіанта поведінки. Тому питання необхідності і важливості етики в сучасному бізнесі, обґрунтування її ключової ролі у забезпеченні його стійкості, довіри до бізнесу та загальному його успіху є актуальними.

Ділову етику розуміють як сукупність моральних принципів, політику та цінності, якими керуються підприємства та окремі особи у процесі бізнес-діяльності [1]. Таким чином, поняття «ділової етики» стосується набору моральних принципів, якими керується поведінка компанії. Ці принципи регулюють усі аспекти діяльності компанії, включаючи її взаємодію з урядом та іншими підприємствами, її ставлення до своїх працівників та її відносини з клієнтами. Щоразу, коли виникають будь-які етичні дилеми чи суперечки, компанія посилається на ці основоположні принципи, щоб допомогти вирішити ці ситуації.

Бізнес у 21 столітті має бути відповідальним; він повинен реагувати на законні вимоги свого середовища та брати зобов'язання перед суспільствами, в яких він існує. У бізнеса є два дуже важливі мотиви для етичного поведіння: переконання та власний інтерес [2]. Переконання, тому що етика та позитивні цінності повинні становити ядро його корпоративної культури, та інтерес, тому що компанії мають спілкуватися з дедалі краще поінформованим і вимогливим суспільством і, отже, потребують більшої легітимності, щоб успішно брати участь у своїй діяльності в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Тому основними факторами, що обумовлюють все більшу увагу суб'єктів бізнесу до питань етичності його ведення, на наш погляд, є такі.

1. *Споживча довіра та репутація*: в епоху доступності інформації споживачі є значно вимогливими і перебірливими, ніж раніше. Етична бізнес-практика відіграє вирішальну роль у формуванні та підтримці довіри споживачів. Позитивна репутація, заснована на прозорих і чесних угодах, не тільки приваблює клієнтів, але й сприяє їх лояльності, створюючи явну конкурентну перевагу.

2. *Моральний дух і залученість співробітників*: етична бізнес-практика не тільки приваблює найкращі таланти, але й сприяє підвищенню рівня

задоволеності, залученості й утримання співробітників.. Співробітники шукають організації, які відповідають їхнім особистим цінностям і принципам. Етична бізнес-практика сприяє підвищенню морального духу співробітників, їх залученості та утримання. Культура на робочому місці, заснована на чесності та повазі, сприяє формуванню мотивованої та відданої робочої сили.

3. *Дотримання законодавства та зменшення ризиків*: діяльність у межах закону є основним етичним принципом. Підприємства, які застосовують неетичні дії, не лише стикаються з правовими наслідками, але й наражаються на репутаційні збитки. Таким чином, етична поведінка є превентивним заходом, який забезпечує дотримання правових рамок і пом'якшує ризики, пов'язані з потенційними судовими суперечками.

4. *Довгострокова стійкість*: етичні міркування виходять за рамки миттєвих здобутків і охоплюють ширший спектр сталості. Підприємства, які дотримуються етичних принципів, з більшою ймовірністю запровадять екологічно свідомі практики, сприяючи довгостроковій стабільності. Це зобов'язання не тільки відповідає суспільним очікуванням, але й дає змогу компаніям адаптуватися до мінливих вимог світового ринку.

Сучасний бізнес потребує не більше, а кращого регулювання, Крім того, потрібно більше принципів, більше етики як у бізнесі загалом, так і у фінансовій сфері. Це тому, що етичні принципи забезпечують належну поведінку в незліченній кількості ситуацій, які не охоплюються законом (або не суворо регулюються органами, відповідальними за його дотримання).

Значення фінансової етики неможливо переоцінити, особливо в сучасному швидкоплинному та динамічному діловому світі. Етичні практики організацій визначають їхню репутацію, а репутація є вирішальним фактором у залученні та утриманні клієнтів. Хороша репутація означає збільшення доходів і прибутковості компаній. Під час прийняття фінансових рішень компаніям також важливо враховувати соціальні та екологічні наслідки своїх дій.

Запровадження фінансової етики в організації передбачає створення культури, яка цінує чесність, прозорість і підзвітність. Це вимагає ефективного

інформування про політику, процедури та вказівки для всіх зацікавлених сторін, включаючи працівників, акціонерів та клієнтів. Навчальні та освітні програми також можуть допомогти працівникам зрозуміти важливість етичної поведінки та застосування її в щоденній роботі.

Щоб забезпечити ефективне впровадження фінансової етики, компанії повинні встановити механізми внутрішнього контролю та моніторингу. Ці механізми включають регулярні аудити, оцінку ризиків і постійний моніторинг фінансових операцій. Це допомагає запобігти шахрайству, корупції та іншим неетичним діям, які можуть завдати шкоди репутації компанії.

Водночас, слід враховувати, що фінансова етика не є статичною концепцією. Фінансовий і банківський сектори зазнають реконфігурації, оскільки кліматична криза посилює контроль над усіма аспектами повсякденного життя. Фактори навколишнього середовища зараз відіграють все більшу роль у бізнес-стратегії. У багатьох організаціях соціальна відповідальність живе поруч зі своїм фіскальним відповідником. Тому статус-кво змінюється.

Традиційна фінансова етика розглядає використання суттєвої неpubлічної інформації та має справу з повідомленнями про неетичні дії.

Водночас сучасна фінансова етика також охоплює і враховує фактори навколишнього середовища, соціальну відповідальність та корпоративне управління як важливі аспекти прийняття етичних рішень фінансовими установами. Так, відповідальне інвестування є прикладом сучасної фінансової етики на практиці. Оскільки інвестори краще розуміють вплив своїх інвестицій, то багато хто з них вирішує застосувати новий тип аргументації до того, куди вони спрямовують свої інвестиційні ресурси.

Підсумовуючи зазначимо, що фінансова етика є важливою складовою успішної діяльності бізнесу. Організації, які віддають пріоритет етичній поведінці, з більшою ймовірністю залучать і утримають клієнтів і матимуть позитивний вплив на суспільство та навколишнє середовище. Компанії повинні створити культуру, яка цінує чесність, прозорість і підзвітність, і встановити внутрішній контроль, щоб забезпечити ефективне впровадження фінансової

етики. Таким чином організації можуть захистити свою репутацію та досягти довгострокового успіху.

Список використаних джерел:

1. Business Ethics: Definition, Principles, Why They're Important. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/business-ethics.asp#toc-what-is-business-ethics>
2. Francisco González. Ethics in Business and Finance: the Great Post-Crisis Challenge. URL: <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/ethics-in-business-and-finance-the-great-post-crisis-challenge/>

УДК 658.1

Россохань В. І.

магістрант освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Діяльність і функціонування бюджетних установ здійснюється у відповідності з Бюджетним кодексом. Саме згідно з пунктом 12 статті 2 Бюджетного кодексу України, «...під бюджетними установами розуміють органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету... бюджетні установи є неприбутковими» [1].

У сучасний час функціонування та розвиток бюджетних установ та організацій, особливо в умовах воєнного стану, потребує нового практичного погляду на виконання своїх обов'язків з обмеженими фінансовими ресурсами.

Отже, існує потреба в ефективному управлінні та оцінці бюджетних коштів, з наголосом на їх розподілі та аналізі видатків.

Функціонування бюджету установи вимагає виділення коштів на видатки, а також отримання доходу через різні операції. Ці операції можуть мати обмінний або необмінний характер і складатися як з витрат, так і з доходів.

Розглянемо та проаналізуємо видатки державної установи на прикладі 6 державного пожежно-рятувального загону Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Одеській області (ДУ 6 ДПРЗ ГУ ДСНС України в Одеській області). У мирний час для забезпечення витрат створюється план асигнувань, який, по суті, виступає як «бізнес-план» для бюджетної установи. Але в умовах війни чи воєнного стану завдання порятунку мирного населення часто лягає на головне управління ДСНС України, навіть якщо це доводиться жертвувати життями власних працівників. У результаті стає обов'язковим постійна динамічна оцінка обсягу та складу витрат. Це можна побачити, проаналізувавши витрати установи, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз видатків за елементами витрат обмінних операцій ДУ 6 ДПРЗ ГУ
ДСНС України в Одеській області

Статті видатків	2020 рік, грн	2021 рік, грн	2022 рік, грн	Темпи зміни, %		Коефіцієнт випередження динаміки, %
				2021 рік	2022 рік	
Витрати на оплату праці	99831614	105597568	299640154	105,78	283,76	268,26
Відрахування на соціальні заходи	18081986	18841516	54210907	104,20	287,72	276,12
Матеріальні витрати	7428052	10386418	15588275,3	139,83	150,08	107,34
Амортизація	7106450	10939507	22267100,7	153,94	203,55	132,23
Інші витрати	448272	145315	756423,647	32,42	520,54	1605,78
Всього	132896374	145910324	392462861	109,79	268,98	244,99

Джерело: складено самостійно за даними Звіту про фінансові результати установи за період 2020-2022 рр.

Аналіз динаміки витрат свідчить про значне прискорення їх зростання. Загальні видатки за повоєнний 2022 рік зросли на 268,98% порівняно з 2021 роком, що вказує на їх значне збільшення з темпом прискорення видатків 244,99%. Серед різних витрат найсуттєвіше зросли витрати на оплату праці – 283,76%. Темп прискорення їх також був дуже високим – 268,26%. Також варто відзначити статтю витрат на інші витрати, які зросли на 520,54% при найвищому рівні прискорення 1605,78%. Таким чином з аналізу видно, що кошти установи спрямовані на досягнення стратегічних завдань та сприяють державному стимулюванню та забезпеченню страхування життя рятувальників.

При аналізі структурних змін видатків бюджетних установ за видами витрат прогноз в динаміці може сприяти створенню короткострокових прогнозів на період до одного року. Ці прогнози дають можливість вносити корективи в план розподілу бюджетних коштів закладу, що особливо актуально у воєнний та післявоєнний періоди.

Прогнозування соціально-економічних явищ передбачає різноманітні методи, усі з яких ґрунтуються на аналізі закономірностей динамічних змін і застосуванні рівнянь трендів [2]. Використання цього методу для прогнозування є найбільш доречним у часи миру та стабільності. Це пояснюється тим, що розрахунок тенденції спирається на довгострокову динаміку, яку неможливо точно передбачити під час війни. Як альтернативу можна використовувати коефіцієнт динамічних змін для прогнозування витрат на короткострокову перспективу, а саме на рік. Такі розрахунки було зроблено в таблиці 2.

Таблиця 2

Прогноз видатків за елементами витрат обмінних операцій ДУ 6 ДПРЗ ГУ

ДСНС України в Одеській області

Статті видатків	2020 рік, грн	2021 рік, грн	2022 рік, грн	Темпи зміни, %		Коефіцієнт випередження динаміки, %	Прогнозні зміни на 2023 рік, грн.
				2021 рік	2022 рік		
Витрати на оплату праці	99831614	105597568	299640154	105,78	283,76	268,26	803822733

Відрахування на соціальні заходи	18081986	18841516	54210907	104,20	287,72	276,12	149688277
Матеріальні витрати	7428052	10386418	15588275,3	139,83	150,08	107,34	16731677
Амортизація	7106450	10939507	22267100,7	153,94	203,55	132,23	29443169
Інші витрати	448272	145315	756423,647	32,42	520,54	1605,78	12146493
Всього	13289637 4	145910324	392462861	109,79	268,98	244,99	961475493

Таким чином, ми визначили, що для пом'якшення будь-яких ризиків, пов'язаних з діяльністю бюджетних стратегічних установ, вкрай важливо виконувати короткі прогнози видатків на основі складових витрат установи за обмінними операціями. Застосовуючи такий підхід, можна гарантувати роботу бюджетної стратегічної установи як під час війни, так і після неї.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Галушак М. П., Галушак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. Тернопіль: ФОП Паляниця, 2021. 160 с.

УДК 336.22.001.76:339.7

Садчикова О. О.

студентка 4 курсу,

факультету фінансів та банківської справи,

Науковий керівник: Дубовик О. Ю.,

к. е. н., доцент кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Податок на прибуток підприємств є потужним інструментом, який сприяє збалансованому та динамічному економічному зростанню на основі

інноваційного розвитку. Він може стимулювати підприємців до інвестицій у нові технології, розширення та підвищення продуктивності бізнесу.

Україна, відзначаючи важливість цього податку як фіскального інструменту та джерела доходів для державного бюджету, також повинна розглядати його регулятивні можливості. Через велике бюджетне значення податку дослідження та адаптація міжнародного досвіду оподаткування прибутку підприємств стають актуальним завданням для знаходження оптимальних шляхів удосконалення системи стягнення та адміністрування цього податку в Україні.

У розвинутих країнах податок на прибуток підприємств – це потужний інструмент регулювання соціально-економічних відносин. Він формує вибір діяльності бізнес-структур, спрямовує розподіл прибутку, визначає методи фінансування інвестицій, впливає на розподіл ВВП та ресурсів між галузями господарської діяльності і темпи економічного зростання.

Варто відзначити, що податок на прибуток підприємств в Україні є аналогічним податку на прибуток корпорацій у багатьох інших країнах світу. Проте, питома вага корпоративного податку в доходах бюджетів зарубіжних країн є різною в залежності від конкретної національної податкової політики: у США – коливається від 8 до 11% [1], у Франції та Німеччині – лише 5,5 %, тоді як у Великобританії – 11 % [2]. Питома вага податку на прибуток в доходах зведеного бюджету України становить 5,9 % станом на кінець 2022 року [3].

У різних країнах оподаткування прибутку ґрунтується на однаковому принципі – відніманні витрат від загального доходу підприємства. Однак у багатьох іноземних юрисдикціях існують заохочувальні заходи, такі як прискорена амортизація та пільги за інноваційні проекти та дослідницьку роботу. Особливі пільги надаються при використанні альтернативних джерел сировини та енергії, а також за використання сонячної та вітрової енергії.

В Німеччині ставка податку на прибуток становить 29,89 %, існує можливість прискореної амортизації, дозволяючи переносити витрати на

обладнання на готову продукцію на рівні 50% у перший рік та до 80 % протягом перших трьох років.

У Франції діє податок на чистий прибуток, який обчислюється як різниця між доходами та витратами підприємства. Основна ставка оподаткування складає 31 %. Збитки в попередніх або наступних роках можуть бути враховані в обчисленнях, а розрахунок прибутку базується на річному розмірі прибутку підприємства.

У Канаді корпоративний податок також є високим (26,5 %) і включає як федеральний, так і провінційний компоненти [4]. Тут використовуються різноманітні податкові пільги, зокрема податковий кредит для підприємств специфічних секторів, таких як аерокосміка, фармацевція, інформаційні технології та телекомунікації.

В Австрії обов'язковий мінімальний корпоративний податок становить 437,5 євро для компаній з обмеженою відповідальністю та 875 євро для акціонерних товариств кожен квартал, або 1750 і 3500 євро на рік відповідно. Новим компаніям надається знижка до 273 євро за квартал протягом першого року. У разі збитку оплата може бути перенесена на майбутнє.

У США діє альтернативний мінімальний податок, який має на меті уникнення ухилення від податків. Якщо зазначений податок перевищує звичайний, платник сплачує 20% альтернативного податку. Це спрощує систему оподаткування для тих, хто користується податковими пільгами.

Інвестиційний податковий кредит – ще один інструмент регулювання діяльності підприємств, популярний у Великобританії, Франції, США, Канаді та інших країнах, що представляє собою відстрочку сплати податку на прибуток для підтримки інноваційних програм. Система має свої переваги, такі як стимулювання інновацій та розвитку, але є й недоліки: складність визначення витрат і відсутність гарантій на цільове використання коштів. Важливо враховувати, що ефективність інвестиційного податкового кредиту може зменшуватися при спаді підприємницької активності.

З 2015 року в Україні обговорювалася ідея перетворити податок на прибуток підприємств на податок на виведений капітал. Пропозиції включали податок на розподілений прибуток та інші податкові зміни. Однак, експертна оцінка та аналіз досвіду інших країн показали, що позитивні ефекти цього податку для економіки не є однозначними, і є ризик втрат податкових надходжень.

У грудні 2021 року було прийнято Закон № 5376, спрямований на заохочення розвитку цифрової економіки в Україні через створення податкових переваг для ІТ-компаній, що мають статус резидентів Дія Сіті. Вони мають можливість вибору між ставкою 18% податку на прибуток підприємств і 9 % податку на виведений капітал для окремих операцій.

Досвід Латвії, Грузії, Молдови, Македонії та, зокрема, Естонії свідчить, що впровадження податку на виведений капітал повинно супроводжуватися комплексом реформ. Основні складові успіху останньої в цьому напрямку включають цифровий уряд, ефективне податкове адміністрування, електронну подачу звітності та спрощені правила для бізнесу. Ці заходи зменшують адміністративне навантаження та сприяють розвитку ІТ-галузі. Тобто введення податку на виведений капітал для резидентів Дія Сіті в Україні є недостатнім кроком для сприяння розвитку ІТ-галузі, який має серйозні недоліки, такі як податкова дискримінація та порушення принципу рівності в оподаткуванні. Необхідно одночасно впроваджувати цифрові сервіси для платників податків, щоб полегшити процес виконання податкових зобов'язань і створити більш сприятливі умови для інноваційного росту [5].

Отже, механізм оподаткування прибутку підприємств в Україні вимагає вдосконалення для посилення його регулюючої ролі. Наразі цей податок переважно спрямований на фіскальні потреби бюджету, що спонукає компанії до приховування, мінімізації прибутку та ухилення від оподаткування, що поглиблює економічну кризу. Важливо пам'ятати, що податок на прибуток підприємств може бути не лише інструментом збору коштів, але й регулятором,

що сприяє інноваціям та економічному зростанню. Під час податкових реформ слід акцентувати увагу на цьому потенціалі.

Список використаних джерел:

1. United States Federal State and Local Government Revenue : веб-сайт. URL : <http://www.usgovernmentrevenue.com>.
2. Ярема Я. Р., Бей І. М. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. Приазовський економічний вісник. 2019. номер 2 (13). С. 320-325. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/55.pdf.
3. Офіційний сайт Фінансового порталу Мінфін. Доходи зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>.
4. KPMG. Corporate tax rates table : веб-сайт. URL : <https://home.kpmg/kh/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>.
5. Ганна Мельничук. Аналіз наслідків запровадження в Україні податку на виведений капітал як стимулу до розвитку цифрової економіки // II Міжнародний податковий конгрес. Панель 4. Економічні реалії та перспективи розвитку податкової та митної політики України, 2021. С. 507-513.

УДК 330.101

Садчикова О. О.

студентка 4 курсу,

факультету фінансів та банківської справи,

Науковий керівник: Мартинюк І. В.,

к. е. н., доцент кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Зростання частки тіньового сектору в економіці держави стає соціально-економічною загрозою, оскільки тіньові процеси охоплюють всі етапи

виробництва та розподілу ресурсів, що призводить, зокрема до ухилення від оподаткування. Податки, як головне джерело доходів зведеного бюджету України, забезпечують підтримку уразливих верств населення та гарантують соціально-економічну стабільність країни, включаючи обороноздатність, що виступає актуальним аспектом у теперішній час для України. Втрати, які виникають внаслідок зазначеної проблеми, ставлять під загрозу бюджетно-податкову систему та викликають серйозні наслідки для соціально-економічної безпеки держави.

Розвиток тіньового сектору економіки України спричинений наступними факторами: застосуванням неефективного Вашингтонського консенсусу в реформах, що не враховував особливостей української економіки; несистемними змінами в оподаткуванні; зростанням бюрократії та втратою ефективності державних механізмів управління; високою інфляцією; соціальними потрясіннями через втрату доходів, масові звільнення та бездіяльність держави у створенні нових робочих місць [1].

Пандемія COVID-19, військова агресія Росії, корупція та фіскальна нестабільність стали основними факторами, що сприяли поширенню тіньової економіки. Недоліки у фіскальній та інформаційній політиці держави додали свою частку до цього складного економічного пазлу.

За даними Міжнародної організації праці, немає жодного регіону, де б тіньовий сектор був повністю усунений. Загальний рівень тіньової зайнятості у світі становить близько 61,2% від загальної кількості зайнятих, інтенсивність варіює від 85,8% в Африці до 14,3% в Північній, Південній та Західній Європі [2].

Щодо структури тіньової зайнятості в Україні по економічних галузях за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі у 2021 році, найвищий рівень "тінізації" було зафіксовано у сільському господарстві, лісовому господарстві та рибному господарстві (45,5%), будівництві (17,4%) та оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті транспортних засобів і мотоциклів (15,5%) [3].

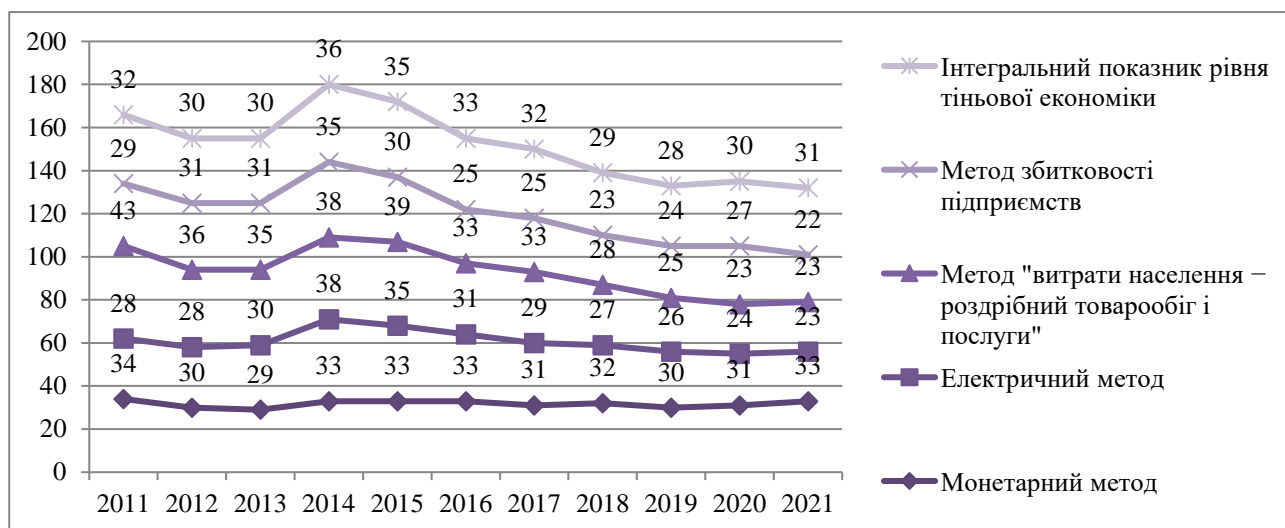

Рис. 1. Рівень тіньової економіки України за певними методами розрахунку за 2011-2021 рр., % до ВВП [4].

За даними, представленими на рис. 1, можемо побачити, що у 2021 році рівень тіньової економіки України досяг 31% обсягу ВВП країни, що тільки на 1% менше, ніж у 2011 році. За методом збитковості підприємств відзначається зростання тіньової економіки на 5% порівняно з 2020 роком (22% ВВП), що було пов'язано зі значним погіршенням фінансового стану підприємств через обмеження діяльності через пандемію. Метод «витрати населення — роздрібний товарооборот і послуги» демонструє стабільність, тоді як «електричний метод» відзначив тенденцію до зниження рівня тіньової економіки на 1%. Монетарний метод підтвердив зростання тінізації з 31% до 33%.

Зменшення рівня корупції серед економічних учасників є важливим чинником для стимулювання зайнятості та сприяння економічному розвитку на ринку праці. У корупційному рейтингу Corruption Perceptions Index 2022, де значення у 100 балів свідчить про високий рівень корупції, Україна має 33 бали [5]. Дослідження науковців показують, що в умовах поширеної корупції контролюючі органи намагаються збільшити перевірки та підвищити податкові штрафи, що підриває ефективність фіскальної системи.

Негативна тенденція підкріплюється відсутністю довіри громадян до державних інституцій, що ускладнює процес впровадження ефективних соціально-економічних реформ. Крім того, подолання корупції стає ключовою передумовою для вступу України до Європейського Союзу, а інші проблеми, такі

як політична нестабільність, а також невідповідність критеріям конвергенції, тісно пов'язані із поширенням тіньової економіки.

Аналіз причин активного розширення тіньового сектору в економіці України виокремлює фіскальну політику як ключовий фактор цього явища. Масштаби податкового обтяження, заплутаність вітчизняної системи оподаткування, непередбачуваність у розробці та впровадженні податкового законодавства, висока інтенсивність податкового тиску та нерівномірне розподілення податкового навантаження між підприємницьким сектором і особистими доходами громадян є важливими факторами, що підштовхують значну частину економіки в "тінь".

На момент 2022 року загальний коефіцієнт податкового навантаження в Україні склав 45,2%, що виявилось на 9,9% вищим, ніж у 2011 році. Зростання показника було особливо помітне у сфері оподаткування праці, де рівень податкового навантаження у 2022 році сягнув майже 18% (у 2011 році – 15,8%), що засвідчує підвищену зацікавленість роботодавців у зменшенні обсягів сплачуваних податків [3].

Таким чином, масштаби тіньової економіки в Україні сьогодні визначаються соціально-економічною політикою, проведеною після отримання незалежності. Для ефективної боротьби з цим явищем необхідно враховувати конкретні передумови, що сприяли її розвитку. Лише врахування цих факторів дозволить розробити державну, зокрема податкову політику, спрямовану на скорочення рівня тіньової економіки, що підвищить її ефективність та відповідність сучасним реаліям економіки України.

Список використаних джерел:

1. Подмазко О. М. Тіньова економіка України: основні передумови виникнення та функціонування // *Modern problems of science, education and society: Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference, 2023*. С. 500-504.
2. Grishnova O., Brintseva O. & Cherkasov A. (2019). Transition to a new economy

transformation trends in the field of income and salary functions. Problems and Perspectives in Management, 17(2), 18-31.

3. Вадим Поліщук, Ірина Кравченко. Сучасні чинники формування та шляхи зменшення тіньової зайнятості в Україні / Поліщук Вадим, Кравченко Ірина // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – №64, 2023 – URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/download/11837/12204>.

4. Як змінювався рівень тіньової економіки в Україні (2021). Слово і діло – URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/07/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-tinovoyi-ekonomiky-ukrayini>.

5. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI). Transparency International – URL: <https://www.transparency.org>.

УДК 658.15

Самойлова К. О.,

студентка

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Управління фінансовим результатом підприємства є одним із функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, який досить тісно пов'язаний з іншими системами управління, органічно входить до системи управління доходами та витратами, рухом активів, капіталу і грошових коштів й іншими аспектами його діяльності.

Основними завданнями управління фінансовими результатами є: максимізація прибутку в межах ресурсного потенціалу підприємства; оптимізація рівня позитивного фінансового результату та допустимого рівня

ризик; регулярне отримання власниками підприємства очікуваного рівня доходу; формування власних фінансових ресурсів підприємства за рахунок прибутку у розмірі, відповідно до завдань розвитку підприємства в стратегічному періоді; постійне зростання ринкової вартості підприємства тощо.

До складу основних функцій управління фінансовим результатом підприємства відносяться: розроблення та впровадження комплексної політики управління фінансовими результатами підприємства; формування ефективних інформаційних систем, які забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання прибутку підприємства; проведення аналізу формування, розподілу й використання прибутку; контроль за реалізацією прийнятих рішень у питаннях формування й використання прибутку [2].

Зауважимо, що система управління фінансовими результатами значної частини вітчизняних підприємств налічує багато недоліків. Такими є: управління, яке базується лише на поточних цілях та досягнення максимальних кінцевих результатів в короткотерміновому періоді; відсутність елементів стратегічного управління, зокрема при розподілі та використанні прибутку; недосконала система планування та прогнозування; нехтування показниками платоспроможності та фінансовими ризиками діяльності, що призводить до збитковості, тощо [2]. Виходячи з цього, актуальним постає питання щодо вдосконалення існуючих інструментів управління фінансовими результатами підприємства, які б враховували як тактичні, так і стратегічні аспекти управління. Управління фінансовими результатами – це процес розроблення і прийняття рішень відносно формування, розподілу й використання прибутку на підприємстві з метою забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах. Тож, для ефективного управління фінансовими результатами підприємств необхідно удосконалити існуючі інструменти та підходи до його управління, створити нову інформаційно-облікову модель, яка зможе якісно та ефективно задовольнити

різноманітні потреби системи управління в процесі створення та оптимального прийняття управлінських рішень.

Дослідивши сучасні інструменти, погоджуємось з В. С. Крамаренко, аспірант; А. І. Мілька щодо сформованої ними низки інструментів, які зможуть забезпечити отримання позитивного фінансового результату на різних етапах розвитку та діяльності підприємства [3]. До головних інструментів стратегічного управління фінансовими результатами належать: SWOT-аналіз – аналіз сильних і слабких сторін підприємства; бенчмаркінг – порівняння окремо взятого бізнес-процесу з еталонним процесом провідної організації; таргет-костинг – передбачає розрахунок собівартості виробу виходячи з попередньо встановленої ціни реалізації; портфельний аналіз – диференційний підхід до розроблення стратегії залежно від різних видів діяльності; аналіз потенціалу – дозволяє здійснити оцінювання ресурсного потенціалу підприємства та факторів, що впливають на збільшення його конкурентного потенціалу; збалансована система показників – методика деталізації стратегії підприємств на основі встановлення конкретних параметрів стратегічних цілей та ін. Інструментами оперативного управління фінансовими результатами є: ABC-аналіз – ранжування товарів за певними ознаками. З його допомогою визначають найбільш пріоритетні товарні позиції та позиції, від закупівлі яких можна відмовитися; XYZ-аналіз – класифікація ресурсів за стабільністю їх споживання та фактором впевненості в очікуваному обсязі їх споживання у майбутньому; CVP-аналіз – аналіз співвідношення «витрати – обсяг реалізації – прибуток», який досліджує вплив зміни обсягів виробництва на зміну фінансових результатів діяльності підприємства; бюджетування – процес планування майбутньої діяльності підприємства і оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів; кайзен-костинг – оцінювання відхилення фактично досягнутого скорочення витрат від запланованого; стандарт-костинг – порівняння фактичних витрат з нормативними з метою уникнення виникнення невиправданих витрат.

Використання зазначених інструментів в управління фінансовими результатами дозволить підвищити ефективність управлінських рішень і забезпечити довготермінове функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/27923/2/GEB_2019v56n1_Mytsak_O-Improvement_of_the_management_115-122.pdf

2. Бондаренко Н. С., Тюленева Ю.В Удосконалення управління прибутком на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2017. Вип. 11. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22587/1/2017-11_4-02.pdf

3. Крамаренко В. С., Мілька А. І. Інструменти управління прибутком підприємств. *Наука і молодь у ХХІ сторіччі : збірник тез доповідей Всеукраїнської молодіжної науково-практичної інтернетконференції (м. Полтава, 30.11.2022 року)*. Полтава : ПУЕТ, 2022. 167 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream>

УДК 336.2

Скрипник А.В.

студент 42 групи

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Мартинюк І.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

ЩОДО МІЖНАРОДНОГО ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ В РАМКАХ БАГАТОСТОРОННЬОЇ УГОДИ CRS

Розвиток бізнесу в Україні має ряд значних проблем, зокрема – тенденція до тінізації капіталу та виведення коштів у офшорні зони. Згідно досліджень

економістів, близько 50% активів України належать компаніям, зареєстрованим у офшорних зонах [1, с. 1]. Деофшоризація капіталів давно є одним з ключових завдань, які ставлять перед собою розвинені країни світу.

У 2013 Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) було розроблено план дій BEPS, який направлений на протидію розмиванню бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування. Україна долучилася до ініціативи у 2017 році. Загалом план включає 15 основних пунктів, які формують міжнародний інструментарій для забезпечення повноцінного оподаткування прибутку в країнах-учасниках.

Одним із основних інструментів, щодо контролю за вимиванням коштів в офшори, є використання спеціального стандарту обміну інформацією в податкових цілях – CRS (Загальний стандарт звітності) [2, с. 83]. Згідно стандарту CRS країни-учасниці (станом на 2022 р. – 169 учасниць Глобального Форуму) здійснюють щорічний автоматичний обмін інформацією. З 2018 по 2022 рік програма добровільного розкриття інформації (Voluntary disclosure programmes) принесла близько 126 мільярдів євро додаткових податкових доходів для країн-учасниць [3].

Окрім автоматичного обміну інформацією існують також інші формати: за запитом та спонтанний. Дані формати передбачають документальне надання інформації, на нерегулярній основі.

В Україні довгий час використовувався лише обмін інформацією за запитом. Ця форма передбачає надання необхідної інформації лише за умови надання податковим органом запиту, в якому зазначається конкретна підстава (подія), стосовно якої потрібна інформація. Зазвичай, відповіді надаються, якщо запит пов'язаний із кримінальним провадженням. Також проблема в тому, що до поки не надійде відповідь на запит, ДПС не може сформувати повноцінну доказову базу з податкових порушень. У певних випадках податкова перевірка можлива лише за умови отримання матеріалів із контролюючих органів іноземних країн. Згідно статистики ДПС, найбільше спеціальних запитів

надсилаються до: Республіки Кіпр – 32%, Швейцарії – 18%, Великобританії – 9%, Німеччини та Люксембургу – по 7% [4].

Вирішення зазначених проблем стало можливе у квітні 2023 року, коли Верховна Рада України прийняла законопроект про впровадження Загального стандарту звітності (CRS - Common Reporting Standard), що нарешті дало змогу Державній податковій службі та іншим контролюючим органам отримувати інформацію в автоматичному режимі. Головною метою автоматизованого обміну є формування бази даних про резидентів, які володіють значними фінансовими активами за кордоном [5, с. 175].

Завдяки автоматизації обміну інформації ДПС матимуть у розпорядженні усю необхідну інформацію, що забезпечить зростання ефективності податкового контролю, шляхом прискорення податкових перевірок, повноцінним формуванням доказової бази та підвищення точності визначення рівня ризиковості платників податків.

Формування звітів для ДПС, які будуть згруповані у загальний звіт CRS, та проведення перевірок по рахунках покладено на підзвітні фінансові установи, які зазначені в 4 розділі Загального стандарту звіту: депозитарні установи (банки, кредитні союзи), кастодіальні установи (депозитарні компанії), інвестиційні установи та страхові організації (страховики та недержавні пенсійні фонди).

З 1 липня 2023 року відповідно до нового закону підзвітні фінансові установи України повинні застосовувати належні заходи перевірки фінансових рахунків для визначення, чи підлягають ці рахунки автоматичному обміну і, чи вони є підзвітними.

Міністерство фінансів України очікуваною датою першого автоматизованого обміну податковою інформацією з іншими країнами ставить 30 вересня 2024 року по рахункам з великою вартістю та новим рахункам [6].

Впровадження системи автоматичного обміну інформацією із понад 100 країнами світу, забезпечить підвищення ефективності податкового контролю, що в свою чергу призведе до економічного зростання України. Можливість визначити кінцевих українських бенефіціарів рахунків в іноземних фінансових

установах дасть змогу: зменшити ухилення від сплати податків; сформувати доказову базу для справ по розкраданню державних коштів та корупційним схемам. Підвищення прозорості податкового та фінансового контролю стане важливим кроком для України на шляху євроінтеграції та загального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Можайкіна Н.В., Льовушкіна С.В. Розвиток офшорного бізнесу та процесів деофшоризації в Україні та сучасній світовій економіці. 2022: Актуальні питання розвитку світової економіки та міжнародного співробітництва зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків, 2022 – URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2914> (дата звернення 19.11.23)
2. Олейнікова Л. Г., Долженко І. І. Удосконалення податкового контролю в Україні на основі реалізації інструментів плану BEPS та автоматичного обміну інформації. Наукові праці НДФІ. 2020. № 3. С. 79-94 – URL: https://web.archive.org/web/20210428093544id_/http://npndfi.org.ua/docs/NP_20_03_079_uk.pdf (дата звернення 19.11.23)
3. Global forum of transparency and exchange of information for tax purposes. OECD. – URL: <https://www.oecd.org/tax/transparency/> (дата звернення 19.11.23)
4. Міжнародний обмін податковою інформацією – ефективний інструмент контролю в межах трансфертного ціноутворення та міжнародного оподаткування. Головне управління ДПС в Київській області. – URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/716832.html> (дата звернення 19.11.23)
5. Розмош В.І. Адміністративно-правове забезпечення автоматичного обміну податковою інформацією. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. 2023. С. 166-178. – URL: <http://www.apdp.in.ua/v97/21.pdf> (дата звернення 19.11.23)
6. CRS (Загальний стандарт звітності). Міністерство фінансів України – URL: <https://mof.gov.ua/uk/crs-578> (дата звернення 19.11.23)

УДК 336.71

*Стрільчук Ю.І.**к.е.н., доцент, доцент кафедри**банківської справи та страхування**КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Досягнення високого рівня розвитку економіки забезпечується значною мірою завдяки ефективному функціонуванню банківської системи. В умовах системних криз та макроекономічної нестабільності діяльність банків зазнає впливу значної кількості ризиків. Під впливом процесів діджиталізації набували розвитку та поширення інноваційні банківські продукти та технології на основі дистанційного обслуговування, посилює роль операційного та технологічного ризиків. У зв'язку зі специфікою своєї діяльності, а саме значним переважанням зобов'язань над власним капіталом у структурі пасивів банку та високим рівнем ризику, банківська діяльність вимагає специфічного регулювання та нагляду для забезпечення її прибутковості, ефективності та транспарентності. Тому до банків встановлюється ряд вимог щодо складання, подання та оприлюднення фінансової звітності.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності банку. Метою її складання є надання користувачам для прийняття рішень повної, зрозумілої, достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів банку, материнського банку та учасників консолідованої групи як єдиної економічної одиниці [1].

Клієнти банку можуть використовувати фінансову звітність для оцінки надійності банку та безпеки своїх вкладів. Інвестори можуть використовувати для оцінки інвестиційних можливостей банку, а наглядові органи – для регулювання діяльності банків. Питання, що стосуються фінансової звітності

банків України, регулюються такими вітчизняними законодавчими та нормативно-правовими актами:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV;
- Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 №2121-III;
- Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління НБУ від 24.10.2011 № 373;
- Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності у банках України, затверджене постановою Правління НБУ від 30.12.1998 № 566.

Крім того, варто зауважити, що банки зобов'язані складати фінансову звітність відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Згідно з Інструкцією [1] фінансова звітність складається з таких форм:

- Звіт про фінансовий стан (Баланс).
- Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати).
- Звіт про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал).
- Звіт про рух грошових коштів.

Варто зауважити, що невід'ємною складовою фінансової звітності банку є примітки. Банк самостійно визначає склад і структуру приміток з урахуванням вимог МСФЗ, складає примітки до кожної суттєвої статті фінансової звітності на основі даних синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку. У примітках надається загальна інформація про банк, основні принципи облікової політики банку, зміни, що в ній відбулися протягом звітного періоду, їх вплив на фінансовий стан та результати діяльності банку, іншу інформацію, розкриття якої передбачається МСФЗ [1]. Банк може також використовувати Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України [2]. Крім того банки коригують річну фінансову звітність і відповідну порівняльну інформацію за попередні звітні періоди, якщо вона складається в умовах гіперінфляції, що необхідно для оцінки діяльності банку стейкхолдерами.

Для забезпечення прозорості банківської діяльності встановлюються окремі вимоги щодо оприлюднення фінансової звітності. Банки зобов'язані не лише подавати звітність до НБУ на паперових носіях у встановлені терміни, а й оприлюднювати її на власних веб-сайтах, зокрема, проміжну фінансову звітність та консолідовану проміжну фінансову звітність шляхом розміщення на веб-сайті банку на щоквартальній основі та річну фінансову звітність й річну консолідовану фінансову звітність разом із аудиторським звітом шляхом публікації в періодичних виданнях або поширення як окремих друкованих видань чи розміщення в мережі Інтернет [1].

Крім того, банки зобов'язані складати Звіт про управління, який є доповненням до фінансової звітності, складається відповідно до вимог МСБО 1 та передбачає розкриття фінансової та нефінансової інформації щодо результатів діяльності банку, перспектив його розвитку, ризиків, на які наражається банк. Складання та оприлюднення Звіту про управління є цілком необхідним для повної оцінки діяльності банку його клієнтами та іншими контрагентами.

Отже, складання та оприлюднення фінансової звітності банку відповідно до вимог МСФЗ сприяє забезпеченню прозорості, надійності та доступності фінансової інформації для всіх зацікавлених сторін, посиленню довіри та стабільності в банківському секторі.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою правління НБУ від 24.10.2011 № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
2. Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України, схвалені Постановою правління НБУ від 29.12.2015 № 965 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0965500-15#Text>

УДК 336.143.232

Сус Т.Й.

к.е.н., доцент кафедри

Менеджменту і маркетингу

Прикарпатський національний

університет ім. В. Стефаника

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

В сучасних умовах здійснюється перехід на інноваційну соціально та екологічно орієнтовану модель розвитку аграрного сектору. Вимогою часу є проведення структурної модернізації аграрного сектору, шляхом розвитку конкурентоздатних виробництв в рослинництві, тваринництві та харчовій промисловості, направлених на розвиток видів діяльності зі зростаючою віддачею, з використанням інноваційних технологій та фінансових інструментів. Здійснення перетворень в аграрному секторі можливе шляхом проведення ряду інституціональних реформ, однією з ключових якої є розширення джерел фінансування та модернізація фінансових механізмів стимулювання та розвитку інноваційної діяльності в аграрному секторі.

Для одержання синергічного ефекту інноваційного розвитку від взаємодії та співпраці сільгоспвиробників, держави та наукових установ, необхідно їх стимулювати та диверсифікувати джерела фінансування інноваційного розвитку, де ключову роль у їх формуванні повинна відігравати держава, при достатньо високому рівні використання власних коштів (табл. 1).

З боку держави вдосконалюється нормативна база стосовно держпідтримки, зокрема у 2022 році попри війну, відбулося формування нормативної бази щодо державної підтримки сільгоспвиробників, зокрема в напрямках підтримки сільгоспвиробників, які використовують меліоровані землі, та організаціям водокористувачів (постанова КМУ № 973 від 30.08.2022), запроваджене грантове фінансування створення бізнесу з розвитку садівництва, ягідництва,

виноградарства, тепличного господарства (постанова КМУ № 738 від 21.06.2022), спеціальна підтримка на одиницю оброблюваних угідь для фермерів (до 120 га) та на утримання корів (до 100 голів) (постанова КМУ № 918 від 16.08.2022)[1].

Таблиця 1.

Джерела фінансування інноваційного розвитку в аграрному секторі

Суб'єкт економічної діяльності	Потенційні джерела фінансування інноваційної діяльності
Наукові установи	Державний бюджет; фінансування в рамках виконання госпдоговірних тем; фінансування виконання спільних міжнародних досліджень; кошти інноваційних фондів; фінансування розробок на замовлення.
Агротехнопарки	Приватні інвестиції; венчурний капітал; гранти; держпідтримка та податкові пільги; кредити; кошти інноваційних фондів; випуск облігацій.
Фермерські господарства та сільгосп підприємства	Самофінансування; кредити; лізинг; державні дотації та податкові пільги; фінансова підтримка з місцевих бюджетів; фінансування в рамках міжнародного співробітництва; кошти інноваційних фондів; аграрні розписки; інноваційні ваучери; держзакупівлі; агрострахування; додаткова фінансова підтримка сімейних фермерських господарств; кредитні субсидії.
Агрохолдинги	Самофінансування та кошти власників; кредити; лізинг; емісія акцій, IPO; іноземні запозичення; державні дотації та податкові пільги; кошти інноваційних фондів; аграрні розписки; інноваційні ваучери; держзакупівлі, агрострахування; кредитні субсидії.
Промислові та переробні підприємства	Самофінансування; приватні інвестиції; державно-приватне партнерство; прямі іноземні інвестиції; лізинг технологічного обладнання; державна фінансова підтримка та податкові пільги; емісія акцій; випуск облігацій; держзакупівлі; кредитні субсидії.
Стартапи	Кошти засновників; венчурний капітал; гранти; кошти інноваційних фондів; кредити; краудфандінг.
ІТ компанії	Самофінансування; венчурний капітал; гранти; кошти інноваційних фондів; кредити; держзамовлення.
Особисті селянські господарства	Самофінансування; державні дотації та пільги; кредити.

*Складено автором

Характерною ознакою сучасного стану функціонування підприємств аграрного сектору є розроблення принципово нових моделей фінансування інноваційного розвитку підприємств, що ґрунтуються на оптимальному поєднанні власних коштів підприємства з потенційними джерелами

фінансування. В сучасних економічних умовах актуалізувались проблеми технічного забезпечення виробництва, його модернізації та переозброєння в умовах нестабільного фінансово-економічного становища сільгосп підприємств, нерозвиненості системи маркетингу та впровадження інновацій, інституціонального забезпечення формування гнучких фінансових моделей сприяння інноваційному розвитку, що в свою чергу загрожує конкурентоздатності аграрного сектору та його залежності від зарубіжних технологій, імпорту сільськогосподарської техніки, посівного матеріалу та порід тварин. Для ефективної інноваційної діяльності велике значення має вибір фінансової моделі на основі поєднання та комбінації потенційних джерел фінансування. У сільськогосподарських підприємств існує можливість і необхідність використання комбінації моделей фінансування інноваційного розвитку, що зумовлюється специфікою фінансування інновацій, особливостями галузі, неоднорідністю науково-технічного потенціалу, їх територіальним розташуванням та географією збуту продукції.

В Україні спостерігається процес зміни природно-кліматичних умов вирощування сільгосп культур та зростання проблем із їх водозабезпеченням, врожайністю, стійкістю до хвороб та шкідників, що пов'язано з глобальними процесами зміни клімату. Дані тенденції створюють величезний попит на інновації в усій агропродовольчій сфері та зумовлюють пошук оптимальних моделей їх фінансування.

Список використаних джерел:

1. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції.

URL:http://www.aau.org.ua/media/publications/1894/files/CAP_2023_02_10_12_36_02_818740.pdf

УДК 657

*Ходзицька В.В.**к. е.н., доцент**доцент кафедри**бухгалтерського обліку та консалтингу**КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ІНСТИТУЦІЙНА КВИНТЕСЕНЦІЯ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Господарюючі суб'єкти відіграють ключову роль у сталому розвитку. Бухгалтерський облік залишається ключовим інструментом для прийняття рішень, але адаптується до нових реалій. Врахування екологічних та соціальних аспектів стає загальноприйнятим, хоча практики бухгалтерського обліку та підзвітності можуть потребувати часу для повної ефективності в сталому світі.

Сучасне розуміння впливу людей і їхньої діяльності на довкілля постійно еволюціонує. Роль бухгалтерського обліку в цьому контексті надзвичайно важлива. Він відображає економічну діяльність людей і їхніх організацій, включаючи витрати, прибутки і вплив на довкілля. Бухгалтерський облік може бути інструментом, що допомагає оцінювати та керувати впливом організацій на сталість та довкілля, сприяючи виробленню стратегій та рішень, які сприяють досягненню ЦСР [1].

На оперативному рівні, будь-які організації, незалежно від своєї структури та розміру, широко використовують ресурси, включаючи природні та соціальні ресурси. Останнім часом використання цих ресурсів стало предметом публічного обговорення, і громадськість стала дедалі більш свідомою щодо впливу організацій на довкілля. Зокрема, наша увага зосереджується на екологічних питаннях, таких як зміна клімату та пластикове забруднення. Проте важливо зазначити, що ці питання не нові, вони стурбували суспільство протягом тривалого часу. Варто врахувати, що існують інші наслідки, деякі з яких мають довгостроковий характер та пов'язані із сталістю, але їм приділяється менше

уваги, зокрема, такі як кругообіг азоту та деградація ґрунту. Зростаюча свідомість та обурення громадянського суспільства грають важливу роль у формуванні поведінки організацій та підсиленні почуття терміновості у вирішенні цих актуальних проблем. Важливу роль в цьому відіграють ЗМІ та соціальні мережі, які служать додатковими засобами поширення інформації.

Організації, включаючи великі корпорації, є ключовими гравцями в суспільстві та мають значний вплив як на соціальні, так і на екологічні сфери. Їх вплив охоплює суспільство, довкілля та економіку. Наприклад, організації, як правило, залучають людей та використовують ресурси, що може призводити до викидів вуглекислого газу та інших наслідків, які можуть бути як позитивними, так і негативними. Крім того, організації, окрім свого впливу на довкілля, також залежать від нього: вони залежать від різних соціальних елементів, таких як робоча сила та клієнти, і впливають на соціально-економічну рівність [11]. Також, організації мають залежності від довкілля та отримують різні екосистемні послуги, включаючи кліматичні регулюючі послуги. Так, вплив та залежність кожної організації різняться. Деякі організації мають більший вплив і більшу залежність, ніж інші. Зокрема, корпорації грають ключову роль у дискусіях про сталість, особливо ті, що діють у розвинених західних регіонах або задовольняють їхні потреби. Ці корпорації мають великий вплив на довкілля і суспільство, і тому є важливими учасниками у забезпеченні сталого розвитку.

Таким чином, в сучасному контексті зростає увага до операційних методологій та альтернативних бізнес-моделей суб'єктів господарювання. Деякі організації відхиляються від традиційної лінійної економічної моделі, яка базується на базовому підході. Ця модель спричиняє велике утворення відходів та використання невідновлюваних ресурсів. Споживачі також часто сприяють цій практиці, наприклад, купуючи нові товари чи гаджети при випуску нових моделей. Але існують спроби перетворити ці бізнес-моделі: концепція циркулярної економіки акцентує увагу на інноваційних підходах, таких як повторне використання, ремонт, модернізація та переробка продукції для зменшення використання свіжих ресурсів і утворення відходів. Також, ця модель

ставить завдання перетворення відходів на корисні цілі. Трансформація від лінійної до циркулярної економіки вимагає переорієнтації бізнес-стратегій та розвитку нових відносин підзвітності. Також потрібно переглянути підходи до обліку та практики бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Paper by Claire Jeffery with the support of Jade Tenwick and Ginevra Bicciole. Editor: Filip Gregor, Head of Responsible Companies at Frank Bold Comparing the implementation of the EU Non-Financial Reporting Directive in the UK, Germany, France and Italy// URL <http://www.purposeofcorporation.org/comparing-the-eu-non-financial-reporting-directive.pdf>
2. Olena Petryk , Oleksii Kurylo, Oleksandra Karmaza, Vitalii Makhinchuk and Olga Martyniuk (2018). Non-financial reporting of companies and the necessity of its confirmation by auditors in Ukraine. Problems and Perspectives in Management, 16(2), 385-395. // URL <https://businessperspectives.org/journals/problems-and-perspectives-in-management/issue-282/non-financial-reporting-of-companies-and-the-necessity-of-its-confirmation-by-auditors-in-ukraine>
3. Laura Saraite-Sariene , Juana Alonso-Cañadas , Federico Galán-Valdivieso and Carmen Caba-Pérez Non-Financial Information versus Financial as a Key to the Stakeholder Engagement: A Higher Education Perspective *Sustainability* 2020, 12(1), 331// URL <https://doi.org/10.3390/su12010331>
4. Hervé Stolowy & Luc Paugam (2018) The expansion of non-financial reporting: an exploratory study, *Accounting and Business Research*, 48:5, 525-548 // URL <https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1470141>

УДК 334.7

Юркевич О.М.

*к.е.н. доц. кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Ніколенко Р.М.

*студент 3-го курсу
факультету Економіки та Управління*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМАМ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Попри війну, зміну політичної та культурної кон'юнктури в зазначений період, українці продемонстрували не аби яку міць та певну систему мислення, прагнення розвивати на користь майбутнього нашої країни. На нашу думку цікавим є питання динаміки кількості господарюючих суб'єктів та обрання ними організаційно-правових форм (далі - ОПФ) для ведення бізнесу.

Аналізуючи показники с 2011 по 2022 роки прослідковується позитивна динаміка в частині зростання кількості суб'єктів господарювання в Україні з кожним роком. Так, загальна кількість юридичні особи станом на 2022 порівняно з 2011 зросла на 42%, що склало майже 1450 тис. юридичних осіб [1].

Це можна пояснити такими факторами, як:

1. Економічне відновлення після кризи 2014-2015 років, яке сприяло підвищенню довіри до бізнес-середовища та стимулювало підприємницьку активність.
2. Спрощення процедури реєстрації юридичних осіб, яке зменшило час та витрати на створення нових компаній.
3. Розвиток інноваційних та технологічних секторів економіки, які потребують більшої кількості юридичних осіб для реалізації своїх проєктів.

4. Збільшення обсягу іноземних інвестицій та співпраці з міжнародними партнерами, які також вимагають наявності юридичних осіб для укладання договорів.

Загалом впродовж воєнного часу (24 лютого 2022 – 12 лютого 2023) в Україні було зареєстровано 17,1 тисяч нових компаній та 178,5 тисяч ФОПів. Передумовами для старту економічного відновлення стали: звільнення від окупації північних регіонів навесні у перші місяці агресії, а також адаптація бізнесу в умовах воєнно-фінансової підтримки союзників. [2].

Якщо проводити аналіз суб'єктів господарювання в розрізі організаційно-правових форм, то варто зазначити, що найпопулярнішою та найдинамічнішою ОПФ юридичних осіб в Україні є товариство з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ), які складають в більше ніж 50% від загальної кількості.

Це можна пояснити такими факторами:

1. ТОВ має просту та гнучку структуру управління, яка дозволяє партнерам самостійно визначати права та обов'язки кожного з них, а також розподіляти прибутки та збитки.
2. ТОВ має обмежену відповідальність своїх учасників, яка не перевищує їх внесків до статутного капіталу. Це знижує ризики для партнерів та захищає їх особисте майно від стягнення кредиторами.
3. ТОВ має спрощену податкову систему, яка дозволяє обирати оптимальний режим оподаткування, залежно від обсягу доходів та виду діяльності. Наприклад, ТОВ може скористатися пільгою по єдиному податку або сплатити податок на прибуток за загальною системою.

Доцільно звернути увагу на зростання, майже у півтора рази, динаміки товариств з додатковою відповідальністю (далі - ТДВ) в період з 2011 по 2019. ТДВ зазвичай обирається для створення товариств, які здійснюють діяльність, пов'язану з великими ризиками, наприклад, будівельними, транспортними або виробничими.

На другому місці із значним відривом знаходяться приватні підприємства (далі – ПП), їх питома вага в 2022 році склала 14% при загальній тенденції до

зменшення. Причиною цього можна зазначити зростання податкового та адміністративного тиску на приватний сектор, який призводить до зниження рентабельності та конкурентоспроможності приватних підприємств. А також стирання різниці між ПП та ТОВ і формування більш привабливих умов для організації ТОВ.

Варто зазначити, що кількість акціонерних товариств (далі - АТ) в Україні зменшується з кожним роком протягом тривалого періоду їх частка коливається в межах одного відсотка від загальної кількості. Серед АТ домінуючою формою є приватне акціонерне товариство (ПрАТ) (темپ приросту - 300%).

Слід зазначити, що за цей час досить багато ОПФ показало тенденцію до зменшення, а деякі зникли майже зовсім, наприклад споживче товариство. А деякі навпаки показали вражаючий ріст за десять років, так кількість громадських спілок з 151 до 2071 і це складає 1272% приросту. Громадська спілка є формою громадської організації, яка об'єднує громадян за спільними інтересами, цілями або видами діяльності. Громадські спілки стали популярними в Україні через такі причини: зростання громадянської свідомості та активності; потреба в самореалізації та самовизначенні; бажання впливати на суспільно-політичну ситуацію в країні; можливість отримання фінансової та іншої підтримки в рамках проектної діяльності.

Спостерігається ріст благодійних організацій, які є формою неприбуткової організації, яка займається благодійною діяльністю на користь суспільства або окремих його груп. Благодійні організації стали актуальними в Україні за таких обставин: підтримка армії; збільшення соціальної нерівності та бідності в країні; недостатність державного фінансування соціальних програм та послуг; поширення добровільного та філантропічного руху в суспільстві; підтримка міжнародних та вітчизняних донорів.

Аналіз ОПФ засвідчив про наявність певних тенденцій, які обумовлені змінами в регулюванні компаній різних ОПФ, політичними, громадянськими рухами в країні. Відновлення економіки України залежить від активності

господарюючих суб'єктів всіх ОПФ, їх можливості залучати капітал і створювати додану вартість.

Список використаних джерел:

1. “Статистичний щорічник України” за 2021 рік . URL:
https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf
2. Бізнес в рік війни. URL: <https://blog.youcontrol.market/biznies-v-rik-viini/>

Платформа III
Оцінка вартості бізнесу та вартісно-орієнтоване управління

УДК 338.22

Lypko Daria

3rd year student of the Faculty of Finance EPP "Corporate Finance"

Kyiv National Economic University named after V. Hetmana

Scientific supervisor: Liakhova Olena

Ph. D., Associate Professor

Associate Professor of corporate finance and controlling department,

Kyiv National Economic University named after V. Hetmana

**THE ESSENCE OF TRANSFER PRICING AND CHALLENGES FOR
COMPANIES NOWADAYS**

Transfer pricing is a bunch of rules where two parties state a price to cooperate with different purposes that are involved in a cross-border transaction. The main purpose of transfer pricing is to generate profit by distributing resources with the usage of reducing tax rates and preventing high tariffs.

Transfer pricing is a crucial measurement for companies to define their “transferring” costs which includes transportation, shipment, packing and other cost that are chargeable.

Due to the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) definition, enterprises are associated if:

(a) an enterprise participates directly or indirectly in the management, control or capital of another enterprise or (b) the same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of two enterprises [3].

The importance is to run the management processes correctly and candidly. Therefore, the value creation analysis should be done by entities to identify the profitability channels and clarify the economic environment within their businesses.

The following task was pointed out by the Base erosion and profit shifting (BEPS) project as a basic tax principle so that “transfer pricing outcomes should be aligned with value creation” [1].

One aspect of the Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations is an arm’s length principle implemented by the OECD. This principle aims to possess a clear price with market value concerning the following rules of independence between two parties and lack of impact on each other.

Even by following the jurisdiction and Guidelines of the OECD, there is a big deal for enterprises to construct transfer pricing policy, especially to make it correctly without aggregating themselves.

Firstly, it is quite complicated for enterprises even when they initiate transfer pricing within a lot of enterprises to stay in tune with the compliance of every country. Usually, it is costly enough for companies to be sure they will not be sanctioned. In such a way, the management board can devote a compliance budget to that country’s policies where the risk is the highest so that this challenge can be solved [5].

Nevertheless, paying attention to the news and changes is also mandatory. The challenge here is to make sure the board of directors has planned the strategic direction in case of any unexpected turns.

A centralized or decentralized way of behavior in a transfer pricing system is another non-technical difficulty that most companies can face. Whether it is better for everyone to act by the rules or to have one local supervisor who will check the adherence to local guidelines. The answer depends on the company structure.

Operational transfer pricing (OTP) is a security for some challenges. Operational transfer pricing is a way of pricing individual intercompany transactions to accurately reflect transfer pricing policies [4].

This process has some positive and negative sides. Starting with the positive, the OTP helps to avoid risk from financial calculations. However, in this regard, it is quite a lot of arguments about OTP calculations and which one is better to use. Another challenge is to ensure that sources that are used within groups are identical. By this, data will be identical and correct.

With the OTP, companies can make a forecast. Thus, while making a forecast, companies should be aware of having a forecasting team, as personal risk can occur (e.g., retirement or personal willingness to quit the job).

The OTP attracts more and more. Firstly, it can be explained by making the process less complex with lots of advantages. Secondly, the outlook from BEPS directions that for now companies can reach the amount of data they need from reaffirming requirements to reports.

In fact, according to a previous Deloitte market survey, almost 70% of Heads of Tax at over 250 multinationals believe there is room for improvement in their Group's OTP processes [2].

Altogether, every entity while implementing transfer pricing should be aware of the essence, jurisdiction and challenges to act fairly with a successful outcome.

References:

1. Aibidia. Five Facts About Value Chain Analysis Every Transfer Pricing Professional Should Know. 2022. URL: <https://aibidia.com/five-facts-about-value-chain-analysis-every-transfer-pricing-professional-should-know/>
2. Deloitte. Five common challenges with Operational Transfer Pricing. URL: <https://www.deloitte.com/global/en/services/tax/perspectives/five-common-challenges-with-operational-transfer-pricing.html>

3. OECD. International collaboration to end tax avoidance. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/>

4. Valentiam Group. What You Need To Know About Operational Transfer Pricing. Latest news&insights. 2020. URL: <https://www.valentiam.com/newsandinsights/operational-transfer-pricing>

5. Valentiam Group. 5 Challenges Of Transfer Pricing To Consider. Latest news&insights. 2021. URL: <https://www.valentiam.com/newsandinsights/challenges-transfer-pricing>

УДК 336.77

Безвиненко Б.В.

*Студент 6 курсу факультету фінансів,
ОПП “Фінансовий менеджмент і контролінг”,*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Тимошенко І.П.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ РЕАЛЬНИХ ОПЦІОНІВ ДЛЯ ОЦІНКИ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ведення бізнесу в Україні завжди супроводжувалось певним ризиком. Проблема цього постала ще задовго до початку повномасштабної війни, COVID, або ж анексії Криму. Недосконалість законодавства, проблеми ринку або ж кризові явища можуть призвести до того, що підприємству доведеться приймати непередбачувані рішення, або ж змінювати певним чином курс своєї діяльності. Це, зазвичай, не дозволяє здійснювати довгострокові прогнози, і призводить до виникнення невизначеності.

Неможливо правильно провести оцінку проєкту, в якому можлива якась значна гнучкість у майбутньому з використанням традиційних методів дисконтування грошових потоків. У свою чергу, використання реальних опціонів передбачає врахування додаткових факторів, які можуть вплинути на вартість проєкту або інвестиції, і які можуть бути неочевидними при попередньому розгляді. Зазначимо, що використання реальних опціонів не призначене не може повністю замінити традиційні методи оцінки, а скоріше виступає у ролі доповнення, яке дозволяє провести більш точну оцінку [1].

Реальні опціони існують в інвестиційному проєкті за наявності майбутніх можливостей для дій, і коли відоме вирішення поточної невизначеності. Типовим прикладом є нафтові концесії. Нафтова свердловина буде працювати чи ні в залежності від майбутньої ціни на нафту. Розробка нового продукту також є реальною можливістю: фірма має змогу розширити свої виробничі потужності або скасувати дистрибуцію залежно від майбутнього зростання ринку. Інвестиції в дослідження і розробки можна також проаналізувати за допомогою теорії опціонів [2].

Оцінка реальних опціонів може здійснюватися за допомогою використання моделі оцінки опціонів Блека – Шоулза. В той же час однією з основних помилок у цьому процесі є використання неправильних вихідних даних через те, що з самого початку даний метод був призначений для оцінки біржових опціонів. Формула для розрахунку має наступний вигляд [3]:

$$C = S * N(d_1) - Xe^{-rT} * N(d_2).$$

У цій формулі:

$$d_1 = \frac{\ln\left(\frac{S}{X}\right) + \left(r + \frac{\sigma^2}{2}\right)T}{\sigma\sqrt{T}}; \quad d_2 = d_1 - \sigma\sqrt{T}.$$

Оцінка біржових та реальних опціонів означатиме використання різних вихідних даних, і як наслідок – одна й та ж сама змінна включатиме в себе зовсім різні поняття для визначенню вартості (див. табл. 1):

Таблиця 1. Порівняння змінних в реальних та біржових опціонах

Змінна	Біржовий опціон	Реальний опціон
S	Вартість базового активу	Очікувані грошові потоки від проєкту – вартість проєкту
X	Ціна виконання	Вартість інвестиції
T	Час до виконання	Час до виконання
σ	Волатильність базового активу	Волатильність грошових потоків по проєкту
r	Безризикова відсоткова ставка	Ставка дисконтування з врахуванням ризику

Джерело: [4]

Вартість опціону пов'язана з невизначеністю проєкту. На відміну від аналізу DCF, у якому вартість інвестицій зменшується зі збільшенням волатильності, цей метод намагається віднайти та оцінити управлінську гнучкість у проєкті. Перед оцінкою реальних опціонів їх обов'язково потрібно визначити. Було розроблено чотирьохступеневу модель, що широко використовується для ідентифікації та оцінки реальних опціонів [5]. Ці чотири кроки включають:

- розрахунок NPV проєкту без врахування гнучкості;
- використання дерева подій для моделювання невизначеностей;
- використання дерева рішень для ідентифікації та інтеграції можливого управління гнучкістю;
- розрахунок нової вартості проєкту з управлінською гнучкістю та без неї (тобто визначення загальної вартості проєкту та вартість опціону).

Загалом ми можемо сказати, що в умовах невизначеності, і особливо в умовах діяльності в кризових ситуаціях, як це є наразі Україні, використання реальних опціонів є перспективним напрямком для досліджень, а також для застосування на практиці в оцінці бізнесу, що може дозволити менеджменту та інвесторам робити більш точні припущення і, як наслідок, – приймати правильні рішення у процесі своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Fernández P. Valuing real options: frequently made errors. IESE Research Papers D/455, IESE Business School. 2022. 24 p.
2. Сохацька О., Расевич Н. Використання реальних опціонів у корпоративному управлінні. Наукові записки. 2005. №14. С. 13-16.
3. Macbeth J. D., Larry J. Merville An Empirical Examination of the Black-Scholes Call Option Pricing Model. The Journal of Finance. 1979. №34. С. 1173-1186.
4. Rakić B., Rađenović T. Real options methodology in public-private partnership projects valuation. Economic Annals. 2014. №200. С. 91-113.
5. Copeland C., Copeland T. E., Antikarov V. Real Options: a Practitioner's Guide. 1st Edition. New York: Texere. 2003. 384 c.

УДК 519.865

Валько Я.І.

Студентка 3-го курсу Факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О. О.

к.е.н., доцент

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЦІНОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ НА ПРИБУТОК КОМПАНІЇ

Цінова дискримінація є одним із важливих економічних явищ, яке впливає на функціонування ринку та розподіл ресурсів. Ця стратегія ціноутворення передбачає набір різних цін на один і той же товар або послугу для окремих груп споживачів. Вона може бути використана як в монополістичних, так і в конкурентних умовах. У контексті України цінова дискримінація має важливий вплив на економічні процеси та споживачів, оскільки країна переживає ряд економічних викликів і переходить до більш ринкових умов. [2]

Перш ніж розглядати вплив цінової дискримінації на економіку України, варто розібратися у різних типах цінової дискримінації. [1] Перший вид цінової дискримінації - дискримінація за кількістю. Ця стратегія включає у себе надання знижок чи інших переваг покупцям, які купують більшу кількість товарів. Українські компанії часто використовують цей метод, надаючи знижки оптовим клієнтам або споживачам, які купують великі обсяги товарів. Другим видом є дискримінація за групами споживачів. У цьому випадку компанія встановлює різні ціни для різних груп споживачів в залежності від їхніх характеристик, таких як вік, доход, місце проживання тощо. Також сюди відноситься дискримінація за часом. Цей метод передбачає встановлення різних цін на один і той же товар в різні часи. Наприклад, компанії можуть пропонувати знижки під час акцій або в певні дні тижня. І останній, четвертий вид цінової дискримінації - дискримінація за регіонами. Цей вид передбачає різні ціни для споживачів в різних географічних областях. В Україні ця практика також досить поширена через різницю в рівні доходів та економічних умов між регіонами. [2]

Цінова дискримінація може мати різноманітний вплив на економічні процеси в Україні, і цей вплив може бути як позитивним, так і негативним. [4] Один із головних позитивних аспектів цінової дискримінації - це можливість збільшити обсяг продажів. Завдяки різним цінам для різних груп споживачів, компанії можуть привернути більше клієнтів, які були б не готові придбати товар за однаковою ціною. Це особливо актуально в умовах складної економічної ситуації, коли багато споживачів мають обмежений бюджет. Цінова дискримінація може призвести до збільшення прибутку компаній. Якщо компанія правильно ідентифікує своїх цільових споживачів і встановлює для них оптимальні ціни, це дозволяє збільшити маржинальну прибутковість і загальний прибуток. Цінова дискримінація може бути корисною для споживачів з низькими доходами. Вона дозволяє підтримувати доступ до товарів і послуг для цієї соціальної групи, оскільки ціни можуть бути знижені для них. Цінова дискримінація може допомогти українським компаніям стати більш

конкурентоспроможними на світовому ринку. Вона дозволяє адаптувати ціни до особливостей ринку та конкуренції, що забезпечує більшу ефективність в умовах глобалізації.

Цінова дискримінація може значно вплинути на прибуток компанії, і це стосується як монополістичних, так і конкурентних умов на ринку. У випадках, коли компанія має монопольну позицію на ринку і може контролювати ціни, цінова дискримінація дозволяє оптимізувати прибуток. Вона дозволяє встановити вищі ціни для споживачів, які готові платити більше, тим самим максимізуючи прибуток від цільових груп споживачів. У контексті цінової дискримінації важливо враховувати еластичність попиту на товари чи послуги. Якщо попит на товар є нееластичним (зміна ціни мало впливає на кількість продажів), то компанія може встановити вищі ціни для цього товару для деяких груп споживачів, що призведе до збільшення прибутку. [3]

Цінова дискримінація може стати ефективним інструментом для сегментації ринку і маркетингу. Компанії можуть створювати спеціальні пропозиції для різних груп споживачів, враховуючи їхні потреби та можливості. Це дозволяє покращити сприйняття товару або послуги і залучити різні аудиторії. Цінова дискримінація може стати ефективним інструментом для сегментації ринку і маркетингу. Компанії можуть створювати спеціальні пропозиції для різних груп споживачів, враховуючи їхні потреби та можливості. Це дозволяє покращити сприйняття товару або послуги і залучити різні аудиторії. Цінова дискримінація також може допомогти компаніям оптимізувати витрати. Вони можуть використовувати цей метод для збільшення обсягу продажів та заповнення виробничих потужностей. Це дозволяє покращити виробничу ефективність та знизити витрати на одиницю товару.

Незважаючи на позитивні аспекти цінової дискримінації, є деякі проблеми та обмеження, які важливо враховувати. Однією з основних проблем цінової дискримінації є соціальна несправедливість. Якщо ціни встановлюються на основі доходу чи інших характеристик споживачів, це може призвести до того,

що більш заможні групи матимуть доступ до якісних товарів і послуг, тоді як менш заможні будуть обмежені в їхньому виборі. Впровадження цінової дискримінації може вимагати складної адміністративної роботи з боку компаній. Вони повинні визначити критерії для визначення різних груп споживачів і здійснювати відповідний моніторинг. Якщо цінова дискримінація не використовується ретельно, вона може призвести до ризику втрати прибутку. Неправильно встановлені ціни можуть призвести до відмови від товару або послуги споживачами.

Цінова дискримінація є важливим інструментом ціноутворення для багатьох компаній в Україні. З одного боку, вона дозволяє компаніям збільшити прибуток і підтримувати доступ до товарів для споживачів з низькими доходами. З іншого боку, вона може призвести до соціальної несправедливості та адміністративних труднощів.

Однак важливо пам'ятати, що цінова дискримінація - це не єдиний шлях до досягнення успіху на ринку. Компанії повинні ретельно вивчати своїх клієнтів і враховувати конкретні умови ринку, перш ніж використовувати цей метод. Важливо забезпечити баланс між здійсненням прибутку та забезпеченням справедливості та доступності товарів для всіх верств населення.

Список використаних джерел:

1. Мікроекономіка / П. Ю. Буряк, О. Г. Гупало, І. В. Стасюк. – Київ: Хай-ТекПрео, 2008. – 368 с.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Слівінська В.В. Цінова дискримінація сутність та форми прояву [Електронний ресурс] / В.В. Слівінська / Національний університет харчових технологій. – Режим доступу: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21552/1/62.pdf>

4. Юсіфлі Б.Т. Цінова дискримінація в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Б.Т. Юсіфлі, Ю.В. Тищенко. – Режим доступу: elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/8491/1/РОЛЬ%20ПРАВООХОРОНИ%20ІХ%20Ч%201_p458-460.pdf

УДК 334.716

Вернодубов В.І.

Студент 6 курсу

ФФБС ОНЕУ

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНИ

У конкурентному середовищі точний аналіз фінансового стану підприємства, зокрема його балансу, має важливе значення для підтримки сталого розвитку його фінансово-господарської діяльності. Оцінка балансу підприємства допомагає визначити обсяг наявних активів, ефективну пропорцію між запасами та виробничими потребами, рівень платоспроможності та забезпечити своєчасність здійснення платіжних операцій. Такий фінансовий аналіз дає конкретний напрямок, в якому повинна працювати компанія. Результати цього аналізу дають відповідь на питання, як поліпшити загальний фінансовий стан компанії в даному періоді управління.

Для того, щоб з'ясувати, чи раціонально ТОВ "МАТІС" організовує свою фінансову діяльність, як поліпшити управління фінансовими ресурсами підприємства і наскільки ефективно воно розподіляє свої матеріальні та фінансові ресурси, було проаналізовано структуру балансу ТОВ "МАТІС", тобто його активи та джерела їх формування, і за цим балансом виявлено основні тенденції в динаміці основних статей.

Спочатку було проведено горизонтальний аналіз активів підприємства як важливої основи для ведення господарської діяльності та ступеня забезпечення ними оптимальних умов для ефективної фінансової діяльності.

З таблиці 1 видно, що у 2020 році оборотні активи суттєво зросли на 1145 тис. грн, а у 2021 році оборотні активи зросли більш ніж на 4311 тис. грн, що можна пояснити значним збільшенням дебіторської заборгованості, що є досить позитивним для підприємства. У 2022 році оборотні активи збільшилися на 32,4% або на 1687 тис. грн., але це не має суттєвого впливу на загальну ситуацію.

Таблиця 1

Оборотні активи ТОВ «МАТІС», тис.грн.

Показник	На кінець 2019	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022	Відхилення 2021/2020		Відхилення 2022/2021	
					тис.грн.	%	тис.грн.	%
Оборотні активи	918,8	2064,2	2495,3	807,6	431,1	120,9%	-1687,7	-32,4%
Запаси	88,1	167	186,3	309,3	19,3	111,6%	123	166,0%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	378,3	899,1	1244,4	112,9	345,3	138,4%	-1131,5	-9,1%
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,8	0,5	0	6,1	-0,5	0,0%	6,1	0,0%
Інша поточна дебіторська заборгованість	226,6	365,2	260,7	77,9	-104,5	-71,4%	-182,8	-29,9%
Гроші та їх еквіваленти	224,5	610,1	757,1	128,4	147	124,1%	-628,7	-17,0%
Інші оборотні активи	0,4	19,4	45,3	172,5	25,9	233,5%	127,2	380,8%

*Розраховано самостійно автором [2]

На рисунку 1 для більшої наочності представлена структура оборотних активів ТОВ «МАТІС» у динаміці.

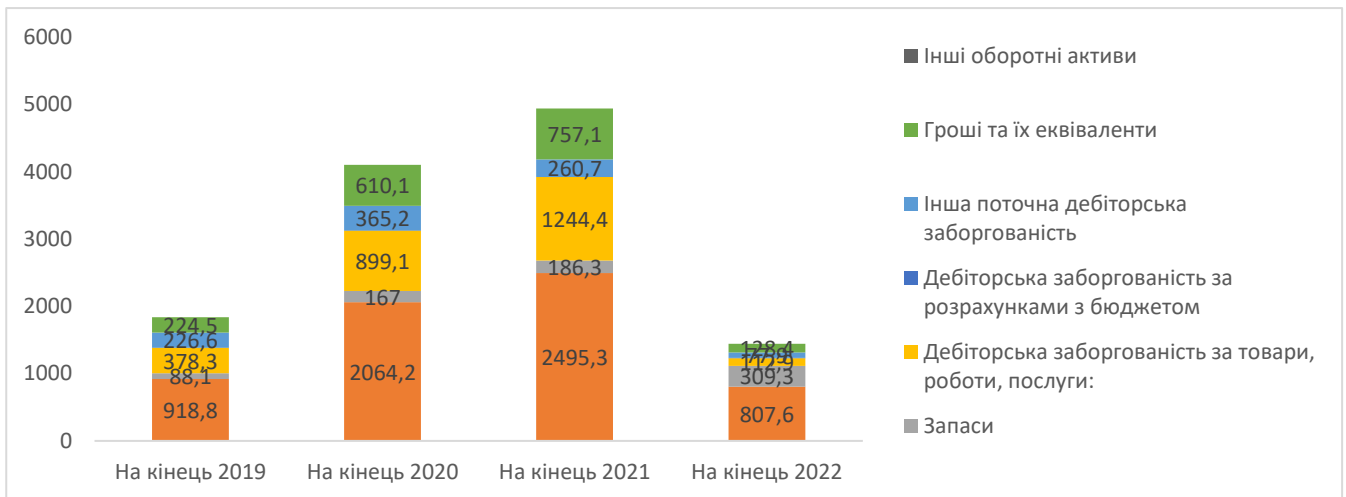

Рис. 1. Динаміка оборотних активів ТОВ «МАТІС» за 2019-2022р.р., тис.грн.

Джерело: Розроблено автором на основі таблиці 1

Вартість необоротних активів протягом розглянутих років мала позитивну динаміку (табл. 2).

Таблиця 2

Необоротні активи ТОВ «МАТІС», тис.грн.

Показник	На кінець 2019	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022	Відхилення 2021/2020		Відхилення 2022/2021	
					тис.грн.	%	тис.грн.	%
Необоротні активи	157,2	203	176,8	127,9	-26,2	87,1%	-48,9	72,3%
Основні засоби	0	203	154	105,1	-49	75,9%	-48,9	68,2%

*Розраховано самостійно автором [2]

Варто зазначити, що грошові кошти є одним з основних показників фінансової стійкості, оскільки компанія здатна профінансувати всі свої першочергові платежі за рахунок готівки. Так, грошові кошти та їх еквіваленти зменшилися на 17% у 2022 році, що можна пояснити зниженням ліквідності та платоспроможності ТОВ «МАТІС». Ця проблема пов'язана з тим, що компанія не має якісної політики управління грошовими потоками: У 2021 році цей

показник збільшився на 124,1%. Таке різке збільшення грошових коштів свідчить про хорошу тенденцію розвитку фінансового стану компанії, але наявність великих залишків грошових коштів протягом тривалого періоду часу може бути наслідком нецільового використання капіталу організації, тому їх слід залучати до обігу, враховуючи, що у 2022 році ця стаття балансу зменшилася на 1687,7тис.грн.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко.П.В. Проблеми малого підприємства в Україні. *Збірник тез XIX міжнародної науково-практичної конференції «Наукові проблеми господарювання на макро-,мезо-, мікроекономічному рівнях»* 17-18 травня. Одеса. 2021р. (дата звернення: 02.11.2023).
2. Фінансова звітність ТОВ «МАГІС» за 2019, 2020, 2021, 2022р.р.

УДК 519.8

Гаврилюк Ю. В.

Здобувач вищої освіти факультету

фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Пінті А.В.

викладач кафедри фінансового

менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

ВИКОРИСТАННЯ ФУНКЦІЇ ЛАГРАНЖА ДЛЯ ПОШУКУ ОПТИМАЛЬНОГО ПОРТФЕЛЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Актуальність оптимізації інвестиційних портфелів є ключовою у сучасних фінансових умовах. Вона дозволяє інвесторам зменшити ризики та збільшити потенційний прибуток від вкладень. Уміння ефективно управляти активами, враховуючи їх волатильність та очікувану віддачу, є важливим навиком для досягнення довгострокового фінансового успіху. Сучасна теорія фінансів активно модифікується під впливом розширення математичного інструментарію,

для зростаючих потреб аналізу складних фінансових інструментів. Використання матричного підходу для розрахунку дисперсії портфелю та визначення оптимальних часток активів забезпечує точність і глибину аналізу, необхідну для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень [1]. У даній роботі спробуємо розглянути використання методів пошуку умовного екстремуму для розв'язування задачі пошуку оптимального портфеля в умовах невизначеності [2, 3].

Часто віддачу від портфелю (прибутковість) будемо визначати як скалярний добуток векторів частки активів в портфелі та випадкового вектору їх вартостей, або використовуючи матричний підхід отримаємо, що це є добутком транспонованої матриці-вектору часток активів в портфелі на матрицю-вектор вартостей активів маємо [2]:

$$\pi(P) = \sum_{i=1}^n x_i p_i = X^T \cdot P = [x_1, x_2, \dots, x_n] \cdot \begin{bmatrix} p_1 \\ p_2 \\ \dots \\ p_n \end{bmatrix}$$

Основна задача, яку ми поставимо в нашій моделі це мінімізація дисперсії портфеля з отриманням максимальної віддачі. Позначивши кореляційну матрицю як S перейдемо до матричного рівняння наступного вигляду

$$\sigma^2(P) = X^T \cdot S \cdot X$$

Отримуємо наступну задачу оптимізації:

$$\begin{cases} \sigma^2(P) = X^T \cdot S \cdot X \rightarrow \min \\ X^T \cdot P = \pi \\ X^T \cdot 1 = 1 \end{cases}$$

Як ми можемо бачити це є задачею знаходження умовного екстремуму. Для знаходження її розв'язку знайдемо функцію Лагранжа, маємо [3]:

$$L(x, \lambda) = \frac{1}{2} X \cdot S \cdot X^T - \lambda_1 (X^T \cdot P - \pi) - (1^T \cdot X - 1)$$

Розв'язуючи за X , отримуємо оптимальний вектор часток активів у портфелі, що мінімізує волатильність портфелю за вказаною віддачою:

$$X = S^{-1}[1, P]I^{-1} \begin{bmatrix} \pi \\ 1 \end{bmatrix}$$

Для спрощення ми можемо чітко виразити елементи в інформаційній матриці та визначити їх наступним чином:

$$I = \begin{bmatrix} P^T S P & P^T S^{-1} \mathbf{1} \\ \mathbf{1}^T S^{-1} P & \mathbf{1}^T S^{-1} \mathbf{1} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A & B \\ B & C \end{bmatrix}$$

Якщо ми підставимо значення з інформаційної матриці в рівняння для знаходження оптимального портфеля, ми отримаємо оперативну формулу:

$$X = \frac{1}{\det I} S^{-1} (CP - B)\pi + \frac{S^{-1} \mathbf{1}}{\det I} (A - BP)$$

Волатильність (дисперсія) портфелю визначається наступним чином:

$$\sigma_p^2 = [\pi, 1]I^{-1} \begin{bmatrix} \pi \\ 1 \end{bmatrix} = \frac{1}{\det I} (A - 2B\pi + C\pi^2)$$

Можливо, маючи матрицю даних D побудувати портфель, що має мінімальну волатильність серед усіх можливих портфелів з цих активів. Мінімальна дисперсія задається так:

$$\sigma_{gmv}^2 = \frac{1}{C} = \frac{1}{\mathbf{1}^T S^{-1} \mathbf{1}}$$

Прибутковість портфелю, що визначається математичним очікуванням за заданої дисперсії визначається як:

$$\pi_{gmv} = \frac{B}{C} = \frac{\mathbf{1}^T S^{-1} P}{\mathbf{1}^T S^{-1} \mathbf{1}}$$

Частки активів, що визначають портфель з глобальним мінімумом функції дисперсії задається наступним чином:

$$X_{gmv} = \frac{S^{-1}\mathbf{1}}{\mathbf{1}^T S^{-1}\mathbf{1}} = \frac{S^{-1}\mathbf{1}}{C}$$

Здійснення аналітичного пошуку та виведення повного рішення задачі у загальному форматі надає значні переваги порівняно з іншими методами розв'язання, такими як метод Монте-Карло. Технічні обмеження сучасних обчислювальних систем роблять неможливим ідеальне тестування на базі моделі Монте-Карло, особливо в контексті відсутності адекватних випадкових вибірок, що може суттєво впливати на точність та надійність розрахунків [4].

Список використаних джерел:

1. Platen, E., & Heath, D. (2006). *A benchmark approach to quantitative finance*. Springer Science & Business Media.
2. Stefanica, D. (2014). *A linear algebra primer for financial engineering*. FE Press, 946, 947.
3. Gilli, M., Maringer, D., & Schumann, E. (2019). *Numerical methods and optimization in finance*. Academic Press.
4. Blum, L., Blum, M., & Shub, M. (1986). A simple unpredictable pseudo-random number generator. *SIAM Journal on computing*, 15(2), 364-383.

УДК 338.24

Гайченя І.Ю.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О. О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах досить вибіркового підходу банків до кредитування реального сектору економіки та високих кредитних ставок, що пропонуються

вітчизняними банками, торговельне фінансування є однією із небагатьох альтернатив залучення коштів для розвитку бізнесу.

Торговельне фінансування (англ. trade finance) – це комплекс методів, інструментів та механізмів з фінансування зовнішньоторговельних операцій клієнтів шляхом залучення кредитних ресурсів. [3] Торговельне фінансування проявляється у формі акредитивів, гарантій або страхування і зазвичай надається посередниками, такими як банки.

Ключовим інструментом торгового фінансування в усьому світі виступає кредитування експортних операцій під гарантії експортно-кредитних агентств (ЕКА). Наприклад, ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» — уповноважене урядом агентство, метою якого є підтримка і стимулювання масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження. В результаті роботи агентства за 2023 рік підтримано 55 експортерів, укладено 66 угод, обсяг підтриманого експорту становить 3 181,18 млн грн, а обсяг отриманого експортерами фінансування завдяки ЕКА – 601,37 млн грн.

Українські банки також активно виступають в якості установ, які авізують акредитиви, резервні акредитиви та банківські гарантії. Наприклад АБ «УКРГАЗБАНК» пропонує своїм клієнтам послуги з торговельного фінансування, які дозволяють отримувати кошти для сплати за імпортований товар/послуги/роботи, за ставками нижчими від стандартних кредитних, чи отримати фінансування при експорті товару/послуг/робіт. Загалом станом на 01 серпня 2023 року для підтримки торгівлі, експорту та імпорту АБ «УКРГАЗБАНК» реалізував 400 угод для українських підприємств на суму більше 6 млрд грн.[4]

Варто зазначити, що Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) виконує також важливу роль у підтримці торговельного фінансування. Він суттєво збільшує торговельне фінансування в Україні з метою підтримки торгівлі та продовольчої безпеки в умовах, коли країна намагається забезпечити

функціонування її економіки після російського вторгнення. Ці заходи є частиною обсягу 1 млрд євро, який ЄБРР планує реалізувати у 2023 році в Україні у співпраці з донорами та іншими партнерами. Додаткове фінансування збільшує обсяг Програми торговельного фінансування ЄБРР в Україні до 330 млн. євро або більш ніж на 40% з початку війни в Україні 24 лютого. Оскільки цей кредит є відновлюваним, він передбачає підтримку експортно-імпортних операцій українських компаній через десять банків-партнерів ЄБРР на суму не менше 500 млн. євро щороку [2]. ЄБРР також посилює відповідну підтримку в секторі агробізнесу та інших критично важливих секторів.

Торговельне фінансування є невід'ємною частиною світової економічної системи. У рамках аналізу цього важливого аспекту, ми розглянемо, в яких секторах економіки Європи було найбільше укладено угод щодо торговельного фінансування.

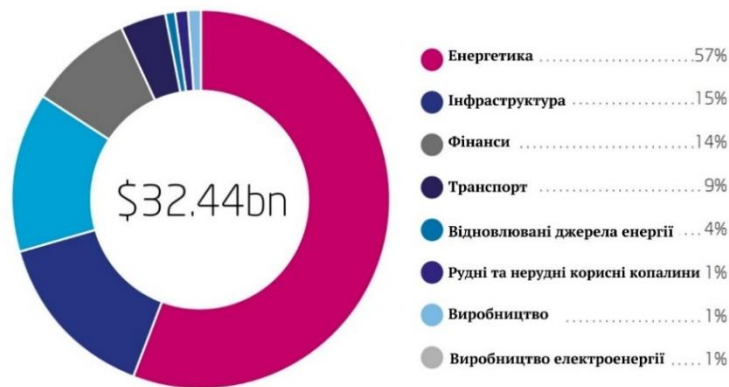

Рисунок 2. Вартість закритих угод за секторами в Європі

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Більшою мірою інструменти торгового фінансування застосовувалися в секторі енергетики – 57%. Це включає видобуток та постачання палива, електроенергетику та інші суміжні діяльності. Друге та третє місце займають інфраструктура та фінанси по 15% та 14% відповідно.

Таким чином, можна зробити висновок, що практика торгового фінансування починає використовуватися вітчизняними компаніями та банками України. Окремі банки пропонують клієнтам досить розроблені пакети інструментів торгового фінансування, при цьому вони активно співпрацюють з іноземними виробниками товарів та їх постачальниками, які виробляють і поставляють в Україну необхідні товари та технології.

Список використаних джерел:

1. Euromoney Institutional Investor plc. League Tables Analysis. London, 2019.16 р.
2. ЄБРР збільшує торговельне фінансування в Україні. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). URL: <https://www.ebrd.com/sites/>
3. Ковтонюк К. Торговельне фінансування українських підприємств. Університет економіки та права «КРОК». 2015. С. 181–182.
4. Фінансовий клуб. Прибуток Укргазбанку. URL: <https://finclub.net/ua>

УДК 336.6

Дідух І.В.,

Богач М.В.,

Безвиненко Б.В.,

студенти факультету фінансів

ОПП «Фінансовий менеджмент та контролінг», 6 курс

Науковий керівник – Терещенко О.О.

*д.е.н., професор, професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗРАХУНКУ СТАВКИ ДИСКОНТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Оцінка діяльності компанії є надзвичайно важливим завданням в процесі прийняття менеджментом будь-яких рішень. Відповідно, важливим елементом

оцінки є використання актуальної та максимально точної ставки дисконтування. Правильне визначення ставки дисконтування потребує обробки значної кількості інформації. На даний момент в Україні з огляду військовий стан, введений через повномасштабну російську агресію проти України, доступ до багатьох джерел є закритим. Також ще навіть до початку повномасштабних бойових дій, пандемії COVID-19 та анексії Криму Україну можна було віднести до країн що розвиваються.

В більшості випадків у якості ставки дисконтування для оцінки застосовують ставку середньозваженої вартості капіталу, або ж WACC. Стандартна формула WACC виглядає наступним чином [1]:

$$WACC = Re \times \frac{E}{E + D} + Rd \times \frac{D}{E + D} \times (1 - t)$$

де: Re – вартість власного капіталу; Rd – вартість позикового капіталу; t – ставка податку на прибуток; E – власний капітал; D – позиковий капітал.

Ставка витрат на власний капітал є найскладнішим елементом WACC. Під час оцінки компаній труднощі зазвичай виникають через необхідність точної оцінки ризиків інвестування в малорозвинені ринки з нестабільною політичною чи економічною ситуацією. Стандартна формула CAPM передбачає використання фондового ринку, однак, оскільки Україна не має свого розвиненого фондового ринку, ми вважаємо що для неї буде доцільно використовувати один з двох методів визначення R_E :

Один із них використовує local RFR та global MRP, а також враховує надбавку за ризик, пов'язаний із величиною (SRP) та специфікою діяльності (SpRP) підприємства:

$$R_E = RFR_l + MRP_G * \beta_l + SRP + SpRP;$$

У свою чергу, інший вимагає застосування global RFR та lokal MRP, а також премії за ризик країни: [2]

$$R_E = RFR_G + MRP_l * \beta_l + CRP;$$

Ще одним важливим елементом визначення вартості власного капіталу є розрахунок безризикової ставки. На ринку України цей процес ускладнюється оскільки у зв'язку з кризовою ситуацією державні облігації мають підвищений ступінь ризику.

А. Дамодаран пропонує декілька підходів до розрахунку безризикової ставка в країнах [3]: з використанням кредитних спредів державних облігацій, з використанням спредів суверенних кредитних дефолтних свопів (CDS), з застосуванням спреду на основі кредитного рейтингу країни.

Для знаходження безризикової ставки варто посилатися на дохідність державних облігацій в місцевій валюті. Окрім цього потрібно обчислити суверенний дефолтний спред, тобто розрахувати різницю між ставкою за локальними державними облігаціями, деномінованими в доларах США та ставкою за казначейськими облігаціями США. Оскільки в Україні відсутні десятирічні облігації в іноземній валюті, доцільно застосовувати спред на основі суверенного рейтингу країни. Останнім кроком є знаходження різниці між ставкою за державними облігаціями у місцевій валюті та дефолтним спредом розрахованим у попередньому кроці. Знайдене значення дорівнюватиме локальній безризиковій ставці.

Оскільки безризикова ставка спирається на дохідність державних облігацій, і діє в умовах невизначеності, ми теоретично можемо застосовувати метод переваг стану (state preference approach). Суть цього методу полягає в тому, що стан світу, країни та економіки в майбутньому є невизначеним, однак за його застосування припускається, що всі варіанти майбутнього можуть статися. Одночасно з цим вважається, що вони є взаємно виключними. Таке припущення діє по причині суттєвої відмінності потенційних станів (війна та мир, криза та стабільність і т.д.). В даному випадку варто враховувати вірогідність настання тієї чи іншої події, а також потенційні вигоди від різного розвитку подій. [4]

Наступним етапом є визначення систематичного ризику на ринках, що розвиваються, ускладнюється відсутністю фондового ринку та обмеженою доступністю даних щодо його волатильності. Натомість, ми можемо використати галузеве значення β , яке публікується аналітичними агенціями, або використати медіанне (або середнє) значення β компаній-аналогів (peer group), які мають лістинг на біржі. Даний підхід ускладнюється дуже обмеженим доступом до інформації щодо peer group.

Премія за ризик країни відображає місцеві політичні та економічні фактори ризику та мінімальний дохід, необхідний інвесторам для інвестування в конкретну країну. [5] Найчастіше CRP розраховується, як спред між державними облигаціями країн, що розвиваються, деномінованими у валюті розвиненого ринку (часто в доларах США), і облигаціями розвиненого ринку (наприклад, казначейські облигації США). [6]

Проблемою України в рамках концепції CRP є те, що державні облигації можуть не бути деноміновані в доларах США. Одним із можливих шляхів вирішення даної проблеми є використання кредитного рейтингу країни, як відображення ризику її суверенного дефолту. Окрім цього, премія за ризик країни є динамічним показником і може змінюватися з часом. Застосування єдиного значення премії за ризик країни на довгий прогнозний горизонт може призвести до неточних результатів оцінки.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О. Прагматика розрахунку ставки дисконтування в період фінансової кризи // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 58-71.
2. Pereiro L. The Valuation of Closely-Held Companies in Latin America / L.E. Pereiro. // Emerging Markets Review, Vol. 2. – 2011. – №4. – С. 330–370.
3. Damodaran A. Investment valuation: Tools and techniques for determining the value of any asset / Aswath Damodaran., 2012. – 992 с. – (John Wiley & Sons). – (666).

4. Shishko R. Choosing the Discount Rate for Defense Decisionmaking / Robert Shishko. // The Rand Corporation. – 1976. – С. 12–18.

5. Roggi O. Valuing emerging markets companies: New approaches to determine the effective exposure to country risk / O. Roggi, A. Giannozzi, T. Baglioni. // Research in International Business and Finance. – 2017. – №39. – С. 553–567.

6. Damodaran A. Country Risk and Company Exposure: Theory and Practice / Aswath Damodaran. // Journal of Applied Finance, Vol. 13. – 205. – №2. – С. 1–14.

УДК 658.155-047.44:502

Кіржнер Д.Д.

Студент магістр

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА В СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ

Метою статті є дослідження основних аспектів, чинників та заходів, які впливають на ефективність роботи підприємств в сфері переробки відходів задля досягнення кліматичної нейтральності.

Нагадаємо, що кліматична нейтральність це стан, при якому викиди парникових газів в атмосферу збалансовані або компенсовані захопленням або видаленням тих же парникових газів з атмосфери, зазвичай шляхом впровадження енергоефективних технологій, переходом до відновлювальних джерел енергії, впровадженням вуглецевого зберігання і програмами заліснення. Отримані результати зменшують вплив викидів парникових газів на клімат, сприяючи зниженню глобального потепління та запобігаючи негативним змінам клімату. В основі концепції кліматичної нейтральності лежить природний баланс

між викидами та засвоєнням парникових газів, що дозволяє зберегти стабільний клімат.

Вашій увазі пропонується авторський підхід та алгоритм періодизації етапів аналізу по формулюванню оцінки вартості бізнесу в області побудови підприємства, яке займається переробкою відходів, що позитивно впливає на досягнення кліматичної нейтральності. Ми систематизували власну методику у семи пунктах, які є квінтесенцією довгої практичної роботи у сфері переробки відходів. Пропонуємо для ознайомлення, обговорені та використання зацікавленим особам в їхній професійній діяльності.

1. Підібрати тип необхідного основного та допоміжного технологічного обладнання. На цьому етапі провести порівняльну оцінку за параметрами:

- привабливості його технологічних характеристик, порівняння його термінів окупності з термінами окупності аналогічних обладнань, але, можливо, за інших параметрів роботи, при цьому дотримуючись ідентичних параметрів відповідності екологічним вимогам;

- вартість купівлі основного і допоміжного обладнання;

- оцінка впливу додаткового обладнання на надійність та якість роботи всього комплексу;

- оцінка та підбір можливих вітчизняних аналогів, з огляду на їх якість, терміни поставки, ціну, наявність необхідної сертифікації, ремонтпридатність, можливість спільної роботи з обладнанням іншого виробника;

- вартість експлуатаційних витрат, до яких входять: прямі витрати на обслуговування обладнання, витратні матеріали, вартість та кількість людино-годин обслуговуючого персоналу. Кількість та вартість щорічних поточних і капітальних ремонтів. Доступність матеріалів і комплектуючих, швидкість і ціна їхньої доставки, надійність постачання, з огляду на політичні та географічні особливості, не забуваючи про національні особливості та свята. Не враховуючи

ці нюанси, можна легко втратити навіть кілька місяців роботи, що позначиться фінансових результатах роботи.

2. Провести розрахунки логістичних витрати на доставку сировини і витрати на збут готової продукції.

3. Оцінити сезонні та річні коливання і спрогнозувати попит на закупівельну і вироблену товарну групу, з урахуванням багатofакторності ринку, наявності альтернативних систем енергозабезпечення підприємства та альтернативних технологічних рішень.

4. Розробити чітку та ефективну структуру підприємства з точним визначенням системи управління процесом і контролем, та управлінням фінансовими потоками, враховуючи витрати на обслуговуючий персонал.

5. Підібрати місце для розгортання бізнесу, враховуючи вартість купівлі або оренди ділянки, з можливим, або неможливим, правом подальшого викупу землі. За можливості, викупити територію під об'єкт. Тоді подальша вартість бізнесу буде одразу ж вищою, завдяки меншим ризикам бути вигнаним з цього місця, що призведе до більших втрат грошей через технологічний простій, пов'язаний зі зміною дислокації. Така причина може призвести і до повного завершення бізнесу через банкрутство, неможливість сплачувати платежі, які сформувалися, і закрити боргові зобов'язання.

Можна купити або будувати бізнес у якомусь територіально віддаленому, незручному місці, тоді щоденні витрати на доставку співробітників значно збільшуються, але це може бути несуттєво, порівняно з вартістю аналогічного об'єкта в зручнішому місці для колективу та логістики. Також необхідно враховувати можливість доставки великогабаритних вантажів у цю місцевість. Іноді може з'явитися необхідність поліпшення дорожнього покриття, яке прилягає до обраної ділянки, що збільшить вартість самого проекту.

6. Оцінити вартості прав інтелектуальної власності як складової, яку можна продати як невід'ємну частину технологічного обладнання, або вона може виступати замість фінансового внеску, що дасть змогу без матеріальних вкладень мати свою частку у бізнесі.

7. Розглянути які можуть бути побічні та надлишкові енергоресурси, варіанти їх доцільного застосування. Провести оцінку кількості та потенціалу для розширення спектра напрямків бізнесу, товарної групи продуктів. Цей потенціал може значно збільшити привабливість і стабільність роботи, при цьому незначно позначившись на збільшенні у структурі підприємства, його витратах на робочий персонал.

Отже, запропоновані етапи стануть у нагоді при здійсненні оцінки привабливості та ліквідності бізнесу. Після прогнозування вартості побудови бізнесу, факту створення робочого бізнесу, або його купівлі, в перспективі можна буде виводити його на IPO, що істотно вплине на вартість бізнесу, а під час первинної оцінки бізнесу такі зміни потрібно прогнозувати для розрахунку привабливості інвестування своїх часових і фінансових та інших витрат.

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства [Електронний ресурс]: підручник / [Г. О. Швиданенко, К. С. Бойченко, В. Г. Васильков, А. І. Дмитренко та ін.] ; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - 2-ге вид., перероб. і допов. - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2018. – 551с
2. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / [Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул та ін.]; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2010. – 364 с.
3. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка промислового підприємства: Навч.посіб.: К.: Центр учбової літератури, 2017. – 172 с.

4. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб./І.І. Грибик. - К. : Ліра-К. 2014. - 428 с.
5. Неоекономіка та імперативи розвитку підприємництва : монографія / І. М. Репіна, В. П. Кукоба, О. О. Кизенко та ін. К. : КНЕУ, 2021. 243 с.

УДК 336.6

Колосов А.С.

*Студент 3 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,*

Одеського національного економічного університету

Добриніна Л.В.

к.е.н., ст.викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеського національного економічного університету

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

Оцінка вартості бізнесу — це критично важливий процес для визначення економічної вартості компанії або бізнес-підрозділу. Існують традиційні та інноваційні підходи до оцінки бізнесу, кожен із яких має власний набір принципів і застосувань.

Розпочнемо з традиційних методів оцінки вартості бізнесу.

1. Оцінка на основі активів. В основному обертається навколо вартості чистих активів (NAV) бізнесу. Цей метод передбачає комплексну оцінку сукупних активів і пасивів компанії. Активи зазвичай включають нерухомість, обладнання, інвентар та дебіторську заборгованість, тоді як пасиви охоплюють усі борги та зобов'язання підприємства. Оцінка розраховується шляхом віднімання загальної суми зобов'язань із загальної суми активів, що дає чітке уявлення про чистий капітал компанії на основі її балансу. Цей підхід часто

передбачає коригування балансової вартості активів і зобов'язань, щоб відобразити їх справжню ринкову вартість, яка може відрізнятись від їх зареєстрованої історичної вартості [5].

2. Оцінка на основі доходу (дисконтований грошовий потік, DCF), базується на принципі, що вартість бізнесу дорівнює теперішній вартості його майбутніх грошових потоків. Цей підхід передбачає прогнозування майбутніх грошових потоків компанії, а потім їх дисконтування до поточної вартості за допомогою ставки дисконтування, яка відображає ризик і часову вартість грошей. Метод DCF вимагає глибокого розуміння структури доходів і витрат бізнесу, інвестиційних потреб і потенційних траєкторій зростання. Це перспективний підхід, який робить його чутливим до припущень щодо майбутніх показників і обраної ставки дисконту [6].

3. Ринкова оцінка, або метод порівняння, передбачає оцінку бізнесу порівняно з оцінкою інших подібних компаній. Цей підхід використовує такі коефіцієнти, як ціна-прибуток (P/E), ціна-продаж (P/S) або вартість підприємства до EBITDA (EV/EBITDA), отримані від порівнянних компаній, які торгуються на біржі або були нещодавно придбані. Ключовим є ідентифікація набору порівнянних компаній або компаній, подібних за розміром, зростанням, прибутковістю та галузевим сектором. Потім оцінка базується на застосуванні цих множників до відповідного фінансового показника оцінюваного бізнесу [4].

Розглянувши традиційні методи оцінки вартості бізнесу, доцільно перейти до інноваційних методів.

1. Оцінка реальних опціонів — це складний метод оцінки бізнесу, який застосовує концепцію фінансових опціонів до реальних бізнес-рішень. На фінансових ринках опціон дає його власнику право, але не зобов'язує, купити або продати актив за заздалегідь визначеною ціною. Подібним чином у бізнесі реальні варіанти представляють вибір або можливості, якими керівництво може скористатися в майбутньому. Вони можуть включати опцію розширення,

відкладення або припинення проекту, серед іншого. Real Options Valuation кількісно оцінює цінність цієї управлінської гнучкості, визнаючи, що майбутнє є невизначеним і що сьогоднішні рішення можуть вплинути на здатність компанії використовувати майбутні можливості. Цей підхід зазвичай включає складні математичні моделі та такі фактори, як нестабільність, ризик і часова вартість стратегічних рішень [1].

2. Підхід, заснований на цінності людського капіталу, визнає, що співробітники компанії, зокрема їхні навички, знання та досвід, є критично важливими активами, які значною мірою сприяють її вартості. Цей метод оцінює економічну цінність цих атрибутів і те, як вони сприяють продуктивності компанії та конкурентній перевазі. Враховуються такі фактори, як кваліфікація співробітників, рівень освіти, навчання, інноваційні можливості та навіть культура компанії. Цей підхід часто використовує такі показники, як вартість заміни працівників, окупність інвестицій у розвиток працівників і прогнозований внесок працівників у майбутні прибутки [2].

3. Оцінка на основі життєвої вартості клієнта (CLV) – оцінює вартість бізнесу шляхом розрахунку чистого прибутку, пов'язаного з усіма майбутніми відносинами з клієнтами. Цей підхід передбачає аналіз даних про витрати на залучення клієнтів, показники утримання, частоту покупок, середню вартість транзакції та маржу. Розуміючи ці показники, компанії можуть оцінити, який дохід клієнт отримає протягом своїх відносин з компанією, дисконтований до поточної вартості. Цей підхід робить значний акцент на довгострокових відносинах з клієнтами, а не на короткострокових продажах [3].

Кожен метод оцінки має свої сильні сторони та найкраще підходить для конкретних видів бізнесу та галузей. Вибір методу часто залежить від характеру бізнесу, мети оцінки (наприклад, інвестиція, придбання чи продаж) і доступних даних. Поєднання кількох методів може забезпечити більш повну та точну оцінку.

Список використаних джерел:

1. Aspinall Th. Making Real Options Valuation a Real Option. *Ivey business journal*. 2023. URL: <https://iveybusinessjournal.com/making-real-options-valuation-a-real-option/>
2. Garima S., Nemiraja J., Anto J. The relationship between human capital and firm value: Evidence from Indian firms. *Cogent Economics & Finance*. Vol. 9. Iss. 1. pp. 1-15
3. McCarthy D., Fader P. How to Value a Company by Analyzing Its Customers. *Harvard Business Review*. 2020. URL: <https://hbr.org/2020/01/how-to-value-a-company-by-analyzing-its-customers>
4. Merriman K.K. Market Approach to Value. *Valuation of Human Capital*. 2017. pp. 59-67
5. Thurman C.J. Application of the Asset-Based Approach to Conclude a Going-Concern Value. *Insights*. 2020. P. 47-54
6. Wang H. Application of Discounted Cash Flow Model in Company Valuation- A Case Study of Netflix. *ICEDBC*. 2022. pp. 1808–1815

УДК 330.1

Коровкін Н.А.,

студент 6-го курсу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

факультету фінансів групи ФМК-604

Стащук Д.М.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Висока вартість підприємства – це компонента якісного ведення бізнесу, що є перспективним в майбутньому та має усі можливості бути успішним в

довгостроковій перспективі, попри конкуренцію на ринку, динамічне середовище та інші фактори, що прямо або опосередковано впливають на компанію.

Вартість підприємства є одним із критеріїв, на основі яких приймаються рішення щодо здійснення інвестицій у певне підприємство чи його купівлі-продажу як цілісного майнового комплексу, тому для реальних і потенційних інвесторів велике значення має правильність визначення вартості підприємства. Достовірність результатів оцінки вартості підприємства залежить від вибраного підходу та його методів, а також від наявності достовірної інформації про об'єкт оцінки [1].

Вартість підприємства – це комплексний показник, який характеризує усі аспекти діяльності підприємства та виступає індикатором розвитку, враховуючи внутрішні і зовнішні фактори та інтереси стейкхолдерів.

Вартісно-орієнтований менеджмент можна описати як комплексний підхід до управління, що фокусується саме на створенні цінності шляхом досягнення поставлених перед підприємством цілей.

Для того, щоб якісно конкурувати на даному етапі розвитку та визначати загальний рівень діяльності підприємства, формування окремих підходів щодо вартісно-орієнтованого управління підприємствами, в основу яких покладено вартість бізнесу, як ключовий підсумковий критерій ефективності, на основі якого відбуватиметься реалізація планів стратегічного розвитку суб'єктів господарювання, є надзвичайно важливим завданням.

Система вартісно-орієнтованого управління фінансами суб'єктів господарювання базується на визначенні вартості самого підприємства або бізнесу, якщо мова ведеться про складніші економічні суб'єкти [2]. Традиційні підходи передбачають застосування кількох типових методів оцінювання вартості бізнесу, до яких відносяться:

- витратний підхід;

- дохідний підхід;
- порівняльний підхід.

Причини популярності вартісно-орієнтованого управління фінансами в світі є наступні:

- загроза поглинання бізнесу інвесторами, що шукають підприємства з поганою системою менеджменту;
- визначення справедливої вартості в разі продажу бізнесу;
- переконання в тому, що традиційні способи вимірювання, що базуються на даних бухгалтерського обліку (наприклад, EPS), не пов'язані з підвищенням ціни акцій [3];
- потенційні інвестори та акціонери звертають увагу на вартість бізнесу;
- відбувається чітке створення пріоритетів управління;
- розуміння того, що системи довготермінової винагороди для менеджерів повинні бути пов'язані з цінністю, що є створеною для власників.

Для вимірювання ефективності за VBM встановлюється організаційна метрика ефективності, наприклад, така як економічна додана вартість (EVA). Потім визначаються «драйвери вартості» – це фактори, що пов'язані з акціонерною вартістю, на які можуть впливати менеджери компанії. Така концепція управління розробляється на всіх рівнях компанії, пов'язуючи цілі менеджерів та персоналу.

Важливим є дотримання принципів стратегічної орієнтованості, інтегрованого мислення, узгодженості інтересів стейкхолдерів, мотивації, ефективності, а також вибір підходу до оцінки компанії та раціональних методів і інструментів аналізу.

Концепція управління вартістю дозволяє розкривати все більше можливостей для якісної реалізації функцій менеджменту на підприємстві, адже широкий перелік показників вартості (чистий залишковий прибуток – RE,

економічний прибуток – EP, додана економічна вартість – EVA, додана грошова вартість – CVA, додана акціонерна вартість – SVA, ринкова вартість – MV, стратегічна вартість – SV, загальна віддача акціонерам – TSR та інші) дозволяє диференційовано підходити до вибору цільових критеріїв, а також грає ключову роль у виборі методів управління, що найбільшою мірою відповідають умовам, у яких функціонує підприємство, а також враховують його масштаби та специфіку діяльності [4]. Ця особливість при введенні вартісно-орієнтованого фінансового менеджменту на підприємстві є чи не основною його перевагою. Управління, що прагне до максимізації вартості, дозволяє налагодити усі основні процеси на виробництві, досягти довгострокового розвитку, а розширений інструментарій допомагає якісно оцінити наявні проблеми та виправити їх.

Отже, впровадження на підприємстві вартісно-орієнтованого фінансового менеджменту потребує постійного аналізу фінансового стану компанії та розрахунок вартісних показників, що будуть свідчити про рівень ефективності управління на всіх ланках та збільшення доданої вартості для акціонерів.

Список використаних джерел:

- 1) Чубка О. М., Федевич Л. С., Курило О. Б. Витратний підхід до оцінки вартості підприємства: характеристика методів. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. С. 1198–1203. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/179.pdf (дата звернення: 10.11.2023).
- 2) Стащук О. В. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1645/1582> (дата звернення: 11.11.2023).
- 3) Гринюк І. М. Управління вартістю підприємства як складова загальної концепції управління: закордонний досвід. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2017. Вип. 2(62). С. 59–65. URL: <http://irbis->

nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Uprv_2017_2_8.pdf (дата звернення: 12.11.2023)

4) Давиденко Н. М., Жовніренко О. В. Вартісно-орієнтоване управління фінансами. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. №48-3. С. 53-57 URL: http://bses.in.ua/journals/2019/48_3_2019/10.pdf (дата звернення: 11.11.2023).

УДК 338.1

Львович М. І.

*Здобувач вищої освіти факультету
фінансів та банківської справи ОНЕУ*

Пінті А.В.

*викладач кафедри фінансового
менеджменту та фондового ринку ОНЕУ*

МЕТОДИ РОЗРАХУНКУ ВАРТОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ, АКЦІЇ ЯКИХ НЕ МАЮТЬ РИНКОВОЇ ОЦІНКИ

Для того, аби ефективно керувати коштами, що інвестовані в діяльність компанії, і обережно витратити їх на придбання активів, необхідно не тільки точно оцінити вартість цих активів, але й враховувати всі фактори, які впливають на формування їх ціни. Значення цих активів, в свою чергу, впливає на вартість капіталу.

У світовій і вітчизняній практиці найпоширенішими є такі методи оцінювання вартості власного капіталу:

- 1 цінова модель оцінки капітальних активів (CAPM- Capital Assets Price Model);
- 2 кумулятивна модель оцінки премії за ризик;

- 3 моделі дисконтування дивідендів (їх ще
- 4 іноді називають моделями дисконтування грошового потоку дивідендів):
  - вартість акцій з нульовим зростання (по-стійні дивіденди);
  - дивіденди з постійним темпом зростання (модель Гордона);
  - дивіденди з постійними фазами росту;
- 5 модель прибутку на акцію [2].

Для визначення вартості власного капіталу українських акціонерних товариств найбільш придатною є модель оцінювання вартості власного капіталу, що базується на прибутку на акцію. Це обумовлено специфікою українського ринку, яка не дозволяє застосовувати інші моделі. Приміром, в Україні не можна ефективно застосувати моделі дисконтування дивідендів, оскільки для більшості компаній характерний непередбачуваний та хаотичний характер виплати дивідендів. Багато підприємств не мають сталої дивідендної політики, а виплати дивідендів, особливо у нафтогазовидобувній галузі, часто піддаються впливу політичних факторів, що унеможлиблює точне прогнозування їх розмірів на майбутнє за допомогою економічних методів [1].

Серед складнощів застосування моделі CAPM, зокрема є відсутність точних оцінок ринкової дохідності, безризикової ставки, а також недоступність коефіцієнтів β для певних цінних паперів. Значення β можна обчислити, проте це вимагає великого обсягу інформації, доступного лише для обмеженого кола інвесторів. Точність оцінки дохідності, здобутої таким способом, буде недостатньою для практичного використання [3].

Кумулятивна модель також не є практичною в Україні через відсутність достатньої кількості висококваліфікованих фінансових аналітиків та відповідних вітчизняних рекомендацій для оцінки окремих компонентів ризику [1].

Таким чином, на сьогодні найбільш прийнятним способом оцінювання вартості власного капіталу акціонерних товариств є використання моделі, яка базується на величині прибутку на акцію. Ця модель має перевагу у доступності даних та простоті розрахунків, не втрачаючи при цьому практичної цінності

результатів. Згідно з ПСБО 24, всі публічні акціонерні товариства зобов'язані розкривати інформацію про чистий та скоригований прибуток на акцію. При оцінюванні вартості власного капіталу важливо враховувати лише скоригований чистий прибуток на акцію.

Ця модель також корисна для оцінювання вартості власного капіталу акціонерних товариств, чиї акції не перебувають у відкритому обігу на фондовому ринку, як, наприклад, у великих компаніях типу ДАТ «Чорноморнафтогаз» чи НАК «Нафтогаз України». В таких випадках прибуток на акцію може бути розрахований шляхом ділення чистого прибутку на середньорічну кількість простих акцій. Оскільки такі акції не обертаються на ринку, у розрахунках використовується їх балансова вартість. Відтак, вартість власного капіталу цих підприємств визначається як співвідношення прибутку на акцію до балансової вартості простих акцій.

Список використаних джерел:

- 1 Корбутяк, А. Г., & Михайлюк, А. В. (2019). Методи розрахунку ставки дисконтування. *Молодий вчений*, (5 (2)), 543-546.
- 2 Miciuła, I., Kadłubek, M., & Stępień, P. (2020). Modern methods of Business Valuation—case study and new concepts. *Sustainability*, 12(7), 2699.
- 3 Zuhba, D. S., Vysotskyi, A. Y., & Popovich, H. S. (2012). The Capital Asset Pricing Model: Cross-Sectional Analysis. *ЕКОНОМІЧНИЙ*.

УДК 657.372.5

*Моїсеєв В.В.**аспірант кафедри**фінансового менеджменту та фондового ринку**Одеський національний економічний університет***ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах ринкової економіки важливо вчасно реагувати на зміни, які відбуваються на внутрішньому та світовому фінансових ринках. Військові дії в Україні суттєво вплинули на українську та світову економіку, зокрема, постала проблема зміни фінансової політики як на рівні держави, так і на рівні підприємств. Класичний концептуальний підхід щодо збалансування фінансових ресурсів має такі складові як: планування, формування та використання наявних та потенційних фінансових ресурсів в процесі здійснення підприємством фінансової політики. Фінансова політика як економічна категорія має певну об'єктивну основу: з одного боку це фінанси як система економічних відносин, з іншого – фінансовий менеджмент як система управління, яка визначає сутність категорії «політика» в зазначеному контексті, оскільки остання є інструментом реалізації фінансового менеджменту.

Фінансова політика організації складається з кількох етапів: визначення засновниками або вищим менеджментом підприємства, розробка керівництвом в сфері фінансів і реалізація виробничими структурами, фінансовими службами і іншими підрозділами підприємства. Фінансова політика є сукупністю заходів з приводу цілеспрямованого формування, організації та використання фінансів для досягнення головної цілі підприємства – підвищення вартості [1, с. 10].

Застосування ефективної фінансової політики управління вартістю підприємства потребує враховувати фактори за 3 групами показників: показники, що відображають ефективність операційної, фінансової та стратегічної ефективності діяльності підприємства. Результати основної

діяльності підприємства по зниженню витрат, збільшенню продажів, або підвищенню продуктивності визначаються ефективністю операційної діяльності. Фінансова діяльність є ефективною у випадку успішної роботи підприємства щодо розміщення вільних грошових коштів на фондовому ринку, залученню різних джерел фінансування, і управління оборотним капіталом [2, с. 38]. Ефективність інвестиційної діяльності відображає ефективність інвестиційних проектів, які здійснює підприємство. Це будь-які проекти, пов'язані з інвестуванням грошових коштів у реальні активи на строк більше 1 року. Інституціоналізація факторів вартості за рахунок приєднання їх до системи планування, матеріального стимулювання, алгоритму прийняття управлінських рішень дозволяє оцінити вартість підприємства та побудувати фінансову політику, напрямком якої забезпечить ефективний і сталий розвиток підприємства.

В сучасному стані перед підприємствами стоїть питання здійснення фінансової політики під впливом ризику та невизначеності економічних процесів. Комплексна фінансова політика має брати до уваги та враховувати усі фактори ризику. В умовах ринкової економіки підприємства стикаються з різними фінансовими проблемами, тому з'являється необхідність передбачення майбутнього стану підприємства, що можливо тільки за умов використання фінансової стратегії діяльності підприємства [3, с. 140]. Для вартості підприємства характерна підвищена чутливість до змін зовнішнього і внутрішнього середовищ його функціонування, які завжди знаходяться під впливом багатьох чинників. Детермінація цих факторів дозволить підприємству виявити пріоритети в управлінні з позицій максимізації вартості. Ці чинники можна згрупувати на такі складові — внутрішні і зовнішні фактори впливу. Що стосується факторів, на які підприємство може впливати безпосередньо, а саме внутрішні, то їх можна класифікувати за багатьма категоріями. Наприклад, на стимулюючі та дестимулюючі, регульовані або нерегульовані, короткострокові і довгострокові. Якщо визначати основні напрямки в рамках впливу на чинники

менеджерами та керівництвом підприємства, то можливе застосування подібного дроблення факторів — операційна діяльність, фінансові показники, інвестиційна стратегія і управління (таблиця 1).

Таблиця 1

Внутрішні фактори впливу на вартість компанії

Внутрішні фактори		
Операційна діяльність	Фінансові показники	Інвестиційна стратегія та управління
Доходи і операційні затрати	Політика розподілу прибутку	Можливість виходу до суміжних сегментів
Забезпеченість основними засобами	Вартість та структура капіталу	Цільова доля ринку
Необхідність здійснення капітальних витрат	Темпи зростання прибутку та грошового потоку	Розширення географії діяльності
Оборотність запасів	Рівень рентабельності	Стратегічні цілі
Прогноз попиту на продукцію/послуги	Можливості залучення фінансування	Використовувані технології
	Податкові пільги	Інвестиційна програма
	Фінансовий леверидж	Життєвий цикл

Джерело: побудовано автором

Вивірена фінансова політика, основана на вищеназваних факторах, допомагає визначити перспективний напрямок розвитку підприємства та побудувати механізм досягнення оперативних та стратегічних цілей за умов обмежених фінансових ресурсів. Фінансова політика не повинна бути непорушною, незмінною. Напроти, вона має бути гнучкою, і коректуватися згідно змін зовнішнього і внутрішнього середовища, орієнтуючись на актуальну та доступну внутрішню і зовнішню фінансову інформацію. Тільки за рахунок

передбачення майбутньої ситуації фінансова політика може бути успішною, а підприємство набуває стійкості та підвищує свою вартість.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2018. 408 с.
2. Вишневський В. Теорія вартості в економічній науці. *Економіст*. 2015. № 5. С. 35–46.
3. Домбровська С.О., Лапіна І.С. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Економічні науки*. 2017. № 25. С. 138-141.

УДК 336

Прохніцька Д. В.

Студентка факультету «Маркетинг», 3 курс

Науковий керівник - Куліш Г.П.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ ПРИ ВИХОДІ З РИНКУ РОСІЇ

Постановка проблеми. Після вторгнення Російської Федерації в Україну і впровадження західними країнами економічних санкцій, більш ніж 500 зарубіжних компаній, що працювали на російському ринку, вийшли з нього. В топ 9 найцінніших компаній у світі присутні такі компанії як apple, Microsoft, Auda Aramco, Alphabet, Amazon, Tesla, Meta, Taiwan Semiconductor, Tencent, з них ринок РФ покинули Apple, Audi, Amazon, Meta. Цей процес виходу з ринку супроводжується продажем акцій та активів компаній. Актуальним буде аналіз ризиків та вартості бізнесу в контексті виходу з російського ринку.

Прийняття рішення про вихід з ринку обумовлює проведення оцінки ризиків та вартості бізнесу, що передує рішенням продавати акції компанії чи її активи.

Розглянемо вихід з ринку Росії зарубіжних компаній, які оцінюють ризики, обумовлені присутністю на ринку та умов виходу з нього. Основними з них, на наш погляд, є такі ризики як *фінансові*; *юридичні*, а саме: розрив контрактів і зобов'язань з місцевими партнерами міг призвести до судових справ та втрат; *політичні*, а саме: запроваджені санкції майже унеможливають ведення бізнесу в Росії [1]; та *репутаційні*, а саме співпраця з країною-агресором впливає на репутацію компанії і спроби нівелювати це маркетинговою кампанією мали ризик тільки погіршити ситуацію.

Після оцінки ризиків та прийняття рішення щодо виходу з ринку, має проводитись оцінка вартості бізнесу.

Оцінка вартості бізнесу включає три основні підходи: дохідний, який оцінює майбутні доходи; витратний, що базується на принципі заміщення та балансування; і порівняльний, який враховує вартість схожих підприємств. Вибір підходу залежить від характеру бізнесу та його умов, зазвичай застосовуються дохідний для прибуткових підприємств, витратний для оцінки заміщення активів, і порівняльний для аналізу подібних підприємств на ринку. [3,4]

Також компанії при оцінці ризиків та прийнятті рішення чи покидати ринок враховують те, що Мінфін Росії встановив чотири критерії для реалізації активів іноземними компаніями з недружніх країн у разі виходу з ринку РФ. Це проведення незалежної оцінки активів; покупка на виплат для покупця на один-два роки або сплата "добровільного внеску" в федеральний бюджет Росії в розмірі не менше 10% від суми угоди; продаж активу з дисконтом не менше як 50%, тобто ціна продажу активу повинна бути не менше, ніж 50% нижчою від вартості цього активу; встановлення ключових показників ефективності для

нових акціонерів.[2] Що призвело до збільшення фінансових обмежень, обмеження можливостей продажу, підвищення складності угод.

В ситуації, що склалася, якщо б не було нововведення описаного вище, доцільно було б використовувати інтегрований підхід, об'єднуючи кілька методів оцінки вартості бізнесу.

Використання дохідного підходу дозволить оцінити поточну вартість майбутніх доходів, які компанія може отримати внаслідок використання своєї власності та можливого продажу активів в разі виходу з ринку. Використання витратного підходу, який базується на принципах заміщення та збалансованості, дозволить оцінити вартість активів та майна компанії, які будуть продані. Використання порівняльного підходу, де аналізуються вартості подібних підприємств на ринку, послужить додатковим джерелом інформації для оцінки вартості бізнесу компанії.

Висновки. Незважаючи на розглянуті ризики та нововведення, що передбачає значні фінансові втрати для бізнесу, ринок РФ на момент дослідження покидає все більше компаній, в середньому компанії, що покидають ринок РФ отримують за рік доходу менше на 2,6% менше, ніж у попередньому році.[5]. Так, компанія Ford покинула ринок Росії продавши свої акції (49%) за номінальну вартість та сплатила при цьому 122 мільйони доларів, проте компанія зберігає можливість викупити їх протягом 5 років. [1]

Список використаних джерел:

1. Shepardson D. Ford to exit Russia after joint venture stake sale. Reuters. URL: <http://surl.li/murfj> (date of access: 25.10.2023).
2. Серєда О. Росія проти західних компаній, що виходять з її ринку: тепер піти з РФ можна лише за «відкат» у бюджет. Зеркало недели |Дзеркало тижня| Mirror Weekly. URL: <http://surl.li/murfw> (дата звернення: 25.10.2023).
3. Августова О., Коломієць Д., Гнасько О. Міжнародна практика оцінки вартості бізнесу. Foreign trade: economics, finance, law. 2023. Т. 126, № 1. С. 94–107. URL: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)08](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)08) (дата звернення: 23.10.2023).

4. Корецька О., Жихарева В. Огляд міжнародних та відчизняних стандартів оцінки вартості бізнесу в системі правового регулювання оціночної діяльності. Економіка та суспільство. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-18> (дата звернення: 23.10.2023).

5. #LeaveRussia: The List of Companies that Stopped or Still Working in Russia. URL: <https://leave-russia.org/uk/leaving-companies> (date of access: 25.10.2023).

УДК 336.7

Руда В. Г.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Науковий керівник - Шевалдіна В.Г.

доцент кафедри банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Стабільне функціонування банківської системи є необхідною умовою для стійкого економічного розвитку в довгостроковій перспективі країни. Стабільну та ефективну діяльність банківської системи забезпечує фінансова стійкість кожного діючого банку.

Важливість дослідження фінансової стійкості банку та факторів впливу демонструє впровадження в 2018 р. НБУ щорічного оцінювання стійкості банків та банківської системи. У 2020 р. оцінювання не проводилося через пандемію COVID-19, у 2022р. – через розгортання воєнних дій. У 2023 р. НБУ повертається до оцінки стійкості банків, в якій братимуть участь 20 найбільших банків [1].

На сьогодні в економічній літературі представлені різні підходи науковців до визначення поняття фінансової стійкості банку. Так, Є.В.Склеповий [2] під фінансовою стійкістю банку розуміє його спроможність як системи трансформування ресурсів (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання

та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри вплив екзогенних та ендогенних факторів.

Р. Шіллер [3] вважає, що фінансова стійкість комерційного банку – це узагальнююча результативність усіх складових його стійкості, що вимірюється системою показників, насамперед, обсягом і структурою власних ресурсів, рівнем прибутковості, нормою прибутку на власний капітал, встановленими показниками ліквідності, мультиплікативною ефективністю власного капіталу, обсягом створеної доданої вартості.

Вважаємо, що фінансова стійкість комерційного банку – це стан банку, який характеризується достатнім рівнем забезпечення фінансовими ресурсами для підтримки платоспроможності та рентабельної діяльності, збалансованістю фінансових потоків та оптимальним рівнем ліквідності.

На досягнення банками стану фінансової стійкості має вплив значна кількість факторів, що поділяють на дві великі групи: зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) [4]. Інтенсивність проявів зовнішніх факторів, вагомість їх впливу не залежить безпосередньо від діяльності банків. До зовнішніх факторів, доволі неоднорідних за джерелами походження, відносять:

- економічні: інвестиційний клімат; стан платіжного балансу і економіки, податкова політика; рівень інфляції; бюджетний дефіцит або профіцит;
- ринкові: нестабільність валютного ринку, рівень інфляції, обсяги відпливу капіталу за кордон;
- соціально-політичні: політична та соціальна стабільність; довіра громадян до кредитно-фінансової системи країни;
- фінансові: процентна, кредитна та валютна політика НБУ, стан грошового ринку, величина валютних резервів НБУ;
- правові: законодавство, його повнота та несуперечність, дієздатність судової системи при відстроюванні інтересів банку.

Прояв внутрішніх факторів залежить від успішної діяльності банку, тобто управлінських рішень та дій менеджменту банку. До внутрішніх факторів, що забезпечують функціонування банку на достатньому рівні у конкурентному середовищі, відносять:

- економічні: достатність капіталу, якість активів та пасивів, рентабельність і ліквідність;
- фінансові: фінансова стратегія та структура активів;
- організаційні: стан банківського менеджменту, здатність до інновацій, змін, внутрішня структура управління, маркетинг та стратегії банку;
- технологічні: технічної оснащеності засобами автоматизації і обчислювальної техніки; орієнтація на розвиток сучасних банківських технологій; потреби ринку в нових банківських продуктах.

Для забезпечення фінансової стійкості банк повинен мати гнучку структуру капіталу, вміти організувати його кругообіг з постійним перевищенням доходів над витратами з метою збереження платоспроможності, кредитоспроможності та створення умов для свого розвитку. Саме тому ефективне управління та забезпечення власної фінансової стійкості в умовах фінансової кризи має бути обов'язком та основним стратегічним завданням кожного банку [5].

Висновки. Заходи із забезпечення фінансової стійкості банків у поточних нестабільних умовах в Україні включають: підтримання стійкості ресурсної бази банку, збалансоване управління активами, вчасне визнання, належне управління ризиками з метою їх усунення або обмеження є необхідними індикаторами утримання стабільної діяльності банку у воєнний період, враховуючи ризик його тривалості та повоєнної відбудови економіки України. Посиленню фінансової стійкості вітчизняних банків та банківської системи загалом, сприяють регуляторні заходи: стрес-тестування та широкий спектр інструментів макропруденційної політики НБУ.

Список використаних джерел:

1. Національний банк розпочинає оцінку стійкості банківської системи в умовах воєнного часу. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-rozpochinaye-otsinku-stiykosti-bankivskoyi-sistemi-v-umovah-voyennogo-chasu>
2. Склеповий Є.В. Складові стійкості комерційного банку. Фінанси України. 2002. № 5. С.138-143.
3. Шиллер Р. І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення. К. : Наукова думка, 2016. 158 с.
4. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. International scientific journal. 2015. № 2. С. 87-90.
5. Гарбар Є.С. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах нестабільного економічного середовища. Науковий вісник Ужгородського університету Серія "Економіка". 2015. Випуск 1 (45). Т.1 С. 184- 187. 2.

УДК 330.1

Семенюк І.О.

студентка 6-го курсу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

факультету фінансів групи ФІМ-606

Юркевич О.М.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЗРАХУНОК СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНОЇ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ:

СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ, МОДИФІКАЦІЇ МОДЕЛІ САРМ

Одним із ключових аспектів теорії капіталу є ідея оцінки його вартості. Ця концепція передбачає окрім визначення відсотків, які необхідно виплатити

власникам фінансових ресурсів, а й враховування норми рентабельності інвестованого капіталу (тобто норму, яку необхідно забезпечити підприємству, щоб забезпечити зростання його ринкової вартості). Це дає змогу унаочнити рівень ризику вкладення коштів у об'єкт оцінки. Іншими словами, концепція вартості капіталу визначає вартість залучення фінансових ресурсів для компанії, що є своєрідною винагородою для інвесторів, які готові вкладати свої кошти у ю компанію. Таким чином, визначення вартості капіталу та аналіз його структури є ключовими елементами фінансового менеджменту та оцінки вартості компанії.

Сучасні підходи у теорії та практиці фінансів рекомендують визначати вартість капіталу за допомогою моделі WACC (Weighted Average Cost of Capital). Цей показник розраховується як вартість власного та позикового капіталу, зважена на ринкову вартість їхньої частки в загальному капіталі:

$$WACC = C_e * \frac{E}{D + E} + C_d * (1 - t) * \frac{D}{D + E}, \quad (1)$$

де C_e – це вартість власного (акціонерного) капіталу, C_d – це вартість боргу, E – ринкова вартість власного (акціонерного) капіталу, D – ринкова вартість боргу, t – ставка податку на прибуток [1]. Орієнтовна та розширена схема розрахунку WACC представлена у Таблиця 1.

Таблиця 1 - Складові WACC

Складові WACC		Приклад джерела інформації	
1	Безризикова ставка	Доходність 10-річних ОВДП в місцевій валюті	Модель CAPM представлена у розширеному вигляді (розширена за рахунок показника «Премія за розмір компанії»). Також у певних випадках C_e можна розраховувати із використанням таких показників: Премія за валютний ризик, Премія за інвестування в країну, Премія
2	Премія за ринковий ризик	Премія за ризик на світовому ринку (дослідження ринку). Розраховується як очікувана ринкова доходність (ERP) мінус безризикова ставка	
3	Бета без урахування структури капіталу	Отримано на основі медіанного значення групи аналогів	

4	Бета з урахуванням структури капіталу	За формулою: Бета (з урахуванням структури капіталу) = бета (без урахування) * (1 + D/E)	за специфічний ризик підприємства.
5	Премія за розмір компанії	Премія за розмір	
C_e	Cost of equity	$=1+2*4+5$	
6	Безризикова ставка	Дохідність 10-річних ОВДП в місцевій валюті	
7	Кредитний спред	Кредитний спред	
C_d	Cost of debt	$=6+7$	
8	Частка власного капіталу	Структура капіталу, отримана на основі медіанного значення групи аналогів	
9	Частка боргу	Структура капіталу, отримана на основі медіанного значення групи аналогів	
10	Ставка податку на прибуток	Ставка податку на прибуток	
=	WACC	$=C_e*8+ C_d*(1-10)*9$	

Джерело: складено автором на основі [1],[2],[3], [4]

Особливий інтерес серед складових представляє елемент Cost of debt, який являє собою ефективну ставку після сплати податків, яку компанія сплачує за своїм довгостроковим боргом. Для компаній інвестиційного рівня у якості вартості боргу можна використовувати дохідність до погашення їхніх довгострокових облігацій. Для короткострокового або неліквідного боргу, вартість може визначатись на основі кредитний рейтингів, або дохідності до погашення портфеля облігацій з аналогічним рейтингом. Іншим альтернативним методом визначення вартості боргу є OAS (опціонно-коригований спред) для цінних паперів з фіксованим доходом, які містять опціони [3].

Наступним елементом, який вимагає теоретичного обґрунтування методичних підходів до визначення є Cost of equity, якій означає очікувану

загальну дохідність акцій компанії. Оціночна вартість власного капіталу не повинна бути нижчою за вартість позикового капіталу, оскільки борговий капітал має бути дешевшим джерелом фінансування компанії, з огляду на те, що, по-перше, підприємницька діяльність має сенс лише, за умови, що її рентабельність (від якої залежить дохідність власного капіталу), більше ніж вартість залученого капіталу, а також по-друге, діє ефект податкової економії, за якого певний відсоток витрат на сплату відсотків за боргом підлягає вирахуванню з податку. Для визначення вартості власного капіталу фінансові аналітики часто використовують модель CAPM (Capital Asset Pricing Model) [2]. Як вже згадувалось у Таблиця 1 модель CAPM може мати декілька модифікацій, залежно від об'єкту оцінки та середовища, у якому цей об'єкт функціонує. У Таблиця 2 наведено перелік та короткий опис модифікацій розрахунку ставки витрат на власний капітал.

Таблиця 2 – Модифікації CAPM при визначення вартості власного капіталу

Назва	Формула, сфера застосування та пояснення
Локальна CAPM (Л. Перейра)	Модель підходить для ринків, що розвиваються. У цій модифікації використовуються дані локального фондового ринку $C_e = r_{fL} + \beta_{LL} * (MR_L - r_{fL})$, $r_{fL} = r_{fg} + CRP$, де r_{fL} – локальна безризикова ставка, r_{fg} - глобальна безризикова ставка, MR_L – ринкова дохідність на локальному ринку, β_{LL} - локальний бета.
Адитивна модель (А. Дамодаран)	Припускається, що CRP має однаковий вплив на ставку витрат на капітал для всіх підприємств $C_e = r_{fg} + \beta_{LL} * MRP_g + CRP$, де MRP_g – глобальна ринкова премія за ризик
Бета-модель (А. Дамодаран)	Припускає, що CRP має індивідуальний вплив на ставку витрат на капітал, залежно від параметра β_{LL} : $C_e = r_{fg} + \beta_{LL} * (MRP_g + CRP)$
Лямбда-модель (А. Дамодаран)	Модифікація передбачає індивідуальний вплив ризиків країни на C_e , залежно від рівня ураженості підприємства локальними ризиками $C_e = r_{fg} + \beta_{LL} * MRP_g + \lambda * CRP$, де λ – це коефіцієнт, який показує рівень впливу ризиків країни на діяльність підприємства

Модель Лессард	Це гібридна модель, яка враховує як дані локального, так і дані глобального ринку (ринку США) $C_e = rf_g + CRP + \beta_{LG} * \beta_G * (MR_g - rf_g)$, де β_{LG} – локальна бета (взаємозв'язок доходності портфелю на локальному та глобальному ринках, β_G – бета порівнюваних активів у США, MR_g – доходність ринкового портфеля у США
Гібридна кризова модель	Ця модифікація використовується за відсутності довіри до локального фондового ринку та локальну фінансову кризу. Передбачається максимальне врахування глобальних даних $C_e = rf_g + \beta_{ga} * (MRP_g + CRP) + R_{id}$, де β_{ga} - адаптований до конкретного підприємства глобальний секторальний (аналоговий) бета, R_{id} - надбавка за специфічні ризики вкладень у конкретний актив

Джерело: Створено автором на основі [4]

В сучасній практиці існують різні напрямки застосування WACC, зокрема використання в якості ставки дисконтування для оцінки привабливості інвестиційних проєктів, для визначення ринкової вартості компанії, її активів тощо. Проте варто зазначити, що існує ряд проблем калькулювання цього показника: 1) проблема рециркуляції, а також 2) складність розрахунків у країнах, що розвиваються, а саме: відсутність фондового ринку, низькі кредитні рейтинги, висока локальна безризикова ставка тощо. На нашу думку, у країнах з високим ризиком, зокрема Україні, доцільно використовувати модифікації, по типу гібридної кризової моделі.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О. Ставка дисконтування: Проблеми розрахунку та шляхи їх вирішення. *Ринок фінансових послуг. Світ фінансів*. 2006. №4 (9). С. 144-150. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26136/1.pdf>
2. August 2022 Practitioner's guide to cost of capital & WACC calculation: EY Switzerland valuation best practice / EY Switzerland – Valuation, Modeling & Economics (VME). 2022. 26 p. URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_ch/topics/strategy/ey-2022-practitioner-cost-of-capital-wacc.pdf

3. Cost of Capital. A Practical Guide to Measuring Opportunity Cost. *Morgan Stanley Investment Management. Counterpoint Global Insights* / Michael J. Mauboussin, Dan Callahan, Morgan Stanley. 2023. 50 p. URL: https://www.morganstanley.com/im/publication/insights/articles/article_costofcapital.pdf
4. Терещенко О.О. Прагматика розрахунку ставки дисконтування в період фінансової кризи. *Ринок фінансових послуг. Фінанси України*, 2015. №6. С. 58-71. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_15_06_058_uk.pdf

УДК 658.14/.17:005.52

Сорокін Д.С.,

Яценко Д.В.

здобувачі освіти, 2 курс,

ОПП Корпоративні фінанси,

Науковий керівник – Романишин В.О.

к. е. н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ESG ПРИ ОЦІНЮВАННІ КОМПАНІЙ

ESG озшифровується як Environmental, Social and Governance. Інвестори все частіше застосовують ці нефінансові фактори як частину процесу аналізу для виявлення суттєвих ризиків і можливостей зростання. Показники ESG зазвичай не є частиною обов'язкової фінансової звітності, хоча компанії все частіше розкривають інформацію у своєму річному звіті або в окремому звіті про сталий розвиток. Численні установи, такі як Рада зі стандартів бухгалтерського обліку сталого розвитку (SASB), Глобальна ініціатива зі звітності (GRI) та Цільова група з розкриття фінансової інформації, пов'язаної зі зміною клімату (TCFD),

працюють над формуванням стандартів та визначенням суттєвості, щоб полегшити включення цих факторів в інвестиційний процес.

Інвестування на основі відбору за принципами ESG є одним із найпопулярніших підходів на сьогоднішній день. Багато інвесторів, включаючи інституціональних (такі як BlackRock, ARK Innovation та інші), використовують ці критерії для прийняття рішень щодо інвестицій.

На жаль, багато компаній не дотримуються екологічних, соціальних та управлінських принципів. Вони стверджують, що дотримуються цих принципів з метою збільшити свій прибуток та залучити більше попиту на свою продукцію і цінні папери, але, на жаль, це не завжди відповідає дійсності. У нашому дослідженні ми покажемо, що компанії, які кажуть, що вони використовують екологічні, соціальні та управлінські принципи, на жаль, не дотримуються їх.

Першим прикладом може бути Tesla, яка потрапила в расистський скандал і їй довелося сплатити штраф в розмірі 15 000 000 доларів [2; с.2.]. Також екологічна інспекція США виявила порушення в зберіганні відходів на їх фабриці [3].

Другим прикладом є Apple, де працівники скаржилися на перевантаженість і, в окремих випадках вчиняли суїцид [4,5,6]. Також слід зазначити штучне уповільнення роботи техніки Apple через їхнє програмне забезпечення [7; с.177-178.].

Третім прикладом є Samsung, яку у звіті Greenpeace відзначено на четвертому місці за забрудненням під час виробництва [8; с.5.]. Samsung обманювала своїх покупців в тому, що їхні телефони мають водонепроникність [9], а також їх оштрафували за фактом штучного уповільнення роботи їхнього обладнання [7; с.137-140], як і у випадку з Apple.

Останньою компанією в нашому дослідженні є Toyota, яку штрафували за маніпуляції з викидами у повітря в їхніх автомобілях [10], а також через відмову повертати нові автомобілі з дефектами [11].

Також, ми б хотіли розглянути той факт, що інвестування з урахуванням соціальних, екологічних та управлінських аспектів (ESG) може приносити менший дохід порівняно з класичним інвестуванням. На рисунку 1 ми бачимо порівняння доходності ESG ETF (ESGV та VSGX) зі звичайними ETF (GSPC, VGT та VXUS), де виділяється той факт, що класичне інвестування приносить або такий самий рівень прибутку, або навіть значно більший. Зауважимо також, що диверсифікація може бути більш ефективною в класичному підході до вибору інвестицій.

Рисунок 1. Порівняння доходності ESG ETF (ESGV та VSGX) зі звичайними ETF (GSPC, VGT та VXUS) [12,13,14,15 та 16]

Щоб підтвердити нашу думку на рисунку 2 ми порівнюємо доходність холдингової компанії "Berkshire Hathaway" (BRK-A) з ETF "ARK Innovation," (ARKK), яка дотримується стандартів ESG.

Рисунок 2. Порівняння доходності холдингової компанії "Berkshire Hathaway" (BRK-A) з ETF "ARK Innovation" (ARKK) [17, 18]

Отже, з огляду на наведені вище факти, ми б не рекомендували значною мірою брати до уваги ESG фактори при інвестуванні тому, що деякі компанії можуть використовувати ці фактори як стратегію для привертання інвесторів та підвищення цін на свої акції. Крім того, дослідження показують, що інвестування відповідно до принципів ESG може призводити до меншої доходності, в порівнянні з традиційними стратегіями інвестування.

Список використаних джерел:

1. ESG Investing and Analysis. URL: <https://www.cfainstitute.org/en/rpc-overview/esg-investing>
2. Tesla Exempt Solicitation. URL: <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1318605/000121465922008675/o76221px14a6g.htm>
3. Soledad Calvino. U.S. EPA settles with Tesla over hazardous waste violations at Fremont, Calif., facility. URL: <https://www.epa.gov/archive/epa/newsreleases/us-epa-settles-tesla-over-hazardous-waste-violations-fremont-calif-facility.html>

4. Tim Culpan. Foxconn Says Male Worker Found Dead at China Campus. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2010-11-05/foxconn-says-worker-found-dead-at-china-campus-first-since-august-rally>
5. David Barboza. After Suicides, Scrutiny of China's Grim Factories. URL: <https://www.nytimes.com/2010/06/07/business/global/07suicide.html>
6. Jonathan Watts. Foxconn offers pay rises and suicide nets as fears grow over wave of deaths. URL: <https://www.theguardian.com/world/2010/may/28/foxconn-plant-china-deaths-suicides#:~:text=To%20stem%20an%20epidemic%20of,to%20its%20420%2C000%20employees%20here.>
7. Bollettino Settimanale Anno XXVIII - n. 40. Autorita garante della concorrenza e del mercato. URL: <https://www.agcm.it/dotcmsdoc/bollettini/2018/40-18.pdf>
8. Gary Cook, Elizabeth Jardim. Guide to Greener Electronics 2017. URL: <https://www.greenpeace.org/usa/wp-content/uploads/2017/10/Guide-to-Greener-Electronics-2017.pdf>
9. Samsung Australia to pay \$14m penalty for misleading water resistance claims. URL: <https://www.accc.gov.au/media-release/samsung-australia-to-pay-14m-penalty-for-misleading-water-resistance-claims#:~:text=Samsung%20Electronics%20Australia%20Pty%20Ltd,proceedings%20brought%20by%20the%20ACCC.>
10. Toyota Motor Company to Pay \$180 Million in Settlement for Decade-Long Noncompliance with Clean Air Act Reporting Requirements. URL: <https://www.justice.gov/opa/pr/toyota-motor-company-pay-180-million-settlement-decade-long-noncompliance-clean-air-act>
11. Toyota's recalls and the government's response. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-111shrg66219/html/CHRG-111shrg66219.htm>
12. Vanguard ESG U.S. Stock ETF. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/ESGV?p=ESGV&.tsrc=fin-srch>

- 13.S&P 500. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/%5EGSPC?p=^GSPC&.tsrc=fin-srch>
- 14.Vanguard ESG International Stock ETF/ URL: <https://finance.yahoo.com/quote/VSGX?p=VSGX&.tsrc=fin-srch>
- 15.Vanguard Information Technology Index Fund. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/VGT?p=VGT&.tsrc=fin-srch>
- 16.Vanguard Total Intl Stock Idx Fund. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/VXUS?p=VXUS&.tsrc=fin-srch>
- 17.ARK Innovation ETF. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/ARKK?p=ARKK&.tsrc=fin-srch>
- 18.Berkshire Hathaway Inc. URL: <https://finance.yahoo.com/quote/BRK-A?p=BRK-A&.tsrc=fin-srch>

УДК 338.3.01

Стаднійчук А. В.

студент 62 групи

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Іоргачова М. І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

**ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА - ЗАПОРУКА МАКСИМІЗАЦІЇ ЙОГО ВАРТОСТІ**

Сьогодні одним з узагальнюючих показників діяльності підприємства є його вартість, збільшення якої свідчить про досягнення підприємством позитивних результатів, що задовольняють різні цілі груп інтересів. Крім того, ефективне управління оборотними активами підприємства призводить до

збільшення його доходів, вартості активів, що в кінцевому підсумку впливає на зростання вартості підприємства. Таким чином, вартість підприємства є не тільки метою різних груп інтересів, але також може використовуватися як критерій ефективності управління підприємством. На зростання вартості підприємства впливає підвищення його конкурентоспроможності. Набуття підприємством конкурентних переваг унаслідок результативного управління веде до збільшення вартості активів підприємства, зокрема нематеріальних, збільшення доходів від реалізації конкурентоспроможної продукції та внаслідок завоювання нових покупців.

Під системою управління оборотними активами слід розуміти сукупність елементів, які забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом виконання функцій управління через застосування комплексу методів управління для забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

Ефективне управління оборотними активами підприємства включає в себе раціональне використання ресурсів для забезпечення безперебійної роботи підприємства і максимізації рентабельності. [1]

Основні принципи ефективного управління оборотними активами підприємства включають:

1. Оптимізація запасів - необхідно забезпечити належний рівень запасів, щоб уникнути падіння виробництва або затримок в постачанні товарів. Запаси повинні бути належно забезпечені, але не надмірні.

2. Ефективне керування дебіторською заборгованістю - важливо забезпечити своєчасне отримання платежів від клієнтів. Для цього можна встановити відповідні процедури контролю над дебіторською заборгованістю та визначити строгі терміни платежу.

3. Раціональне використання грошових коштів - необхідно забезпечити ефективне управління грошовими потоками підприємства. Це включає

збереження рівня ліквідності, оптимізацію грошових резервів та мінімізацію витрат на залучення та обслуговування кредитів.

4. Ефективне управління запасами - належний контроль над розміром та якістю запасів є важливим аспектом ефективного управління оборотними активами. Підприємство повинно мати належний рівень запасів, щоб виконувати обов'язки перед клієнтами без затримок, але уникати надмірних запасів, які можуть займати зайві ресурси.

5. Ефективне управління короткостроковими зобов'язаннями - підприємство повинно мати оптимальний рівень короткострокових зобов'язань, які можна використовувати для фінансування діяльності. Важливо забезпечити своєчасну оплату постачальників, щоб уникнути проблем з постачанням.

6. Аналіз та контроль фінансових показників - для ефективного управління оборотними активами підприємства потрібно стежити за фінансовими показниками, такими як оборотність запасів, дебіторська заборгованість, коефіцієнт ліквідності та інші. Аналіз цих показників дозволяє виявляти проблемні ситуації і вживати відповідні заходи. [2, с.232]

Ефективне управління оборотними активами підприємства допомагає забезпечити оптимальне використання ресурсів та підвищити його фінансову стабільність. Це може забезпечити зростання рентабельності та конкурентоспроможності компанії.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності підприємства приводить до зростання його вартості. Збільшення вартості підприємства відповідає інтересам багатьох суб'єктів економічної діяльності, включаючи державу, оскільки зростання ринкової капіталізації компаній позитивно позначається на іміджі держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Баранова В.Г. Теоретичні засади управління оборотним капіталом В.Г. Баранова, С.М. Гоцуляк. Вісник соціально-економічних досліджень. Одеса: ОДЕУ, 2008. № 30. С. 32-36.

2. Чобіток В.І., Пятилокотова К.С. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект С. 230-234

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2013_41_59.

УДК 336.658.152:005.334

Ушеренко С.В.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Косько О.В.,

аспірант кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОСНОВНІ ТРЕНДИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ В СЕКТОРІ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема оцінки вартості бізнесу та на її основі запровадження управління корпоративним підприємством з метою його удосконалення привертає увагу як науковців, так і практиків у галузі аналізу бізнесу з позицій забезпечення його ефективності.

Управління підприємством, організацією за критерієм вартості (Value based management) – актуальний напрям корпоративного менеджменту, складова системи стратегічного управління, яка здійснює безперервний процес аналізу ефективності бізнесу і за цими результатами удосконалює бізнес-процеси, спрямовані на досягнення позитивної динаміки зростання вартості корпоративного підприємства.

Концепція вартісно-орієнтованого управління пов'язується з підпорядкуванням усіх процесів, які відбуваються у підприємстві, єдиній меті –

створенню доданої вартості для його власників (акціонерів). При цьому акціонери відчують факт створення доданої вартості у разі отримання дивідендів чи підвищення ринкового курсу корпоративних прав.

За теперішніх умов для корпоративних суб'єктів господарювання України вартісно-орієнтований підхід до удосконалення фінансового управління набуває особливої актуальності. Пройшовши етап консолідації активів, більшість українських компаній хоча й функціонують в умовах монополізації основних секторів вітчизняної економіки, а також відсутності розвиненого ліквідного ринку корпоративних прав, проте перебувають у стані значної недооцінки своїх активів і неможливості задоволення зростаючих фінансових потреб власними чи банківськими ресурсами.

На противагу цьому компанії, корпоративні права яких мають високу ціну на ринку капіталів, мають змогу на вигідних умовах залучати кошти на основі емісії цінних паперів, знижувати відсоткові ставки за користування позичковими ресурсами і поліпшувати структуру капіталу. Певна, хоча й не остаточна, практична завершеність системи вартісно-орієнтованого управління підприємствами корпоративного сектору економічно розвинених країн, наукове обґрунтування якої триває багато років, пов'язана з іменами іноземних дослідників А. Дамодарана, А. Раппапорта, Д. Стерна, Дж. Стюарта, Т. Колера, Т. Коупленда, Дж. Мурріна, К. Уолша. Серед українських науковців суттєвий внесок у розробку проблем вартісно-орієнтованого управління підприємством зробили О. Ареф'єва, І. Бланк, В. Лаврененко, В. Савчук, О. Терещенко, М. Чумаченко.

Об'єктивні процеси, пов'язані з впровадженням фінансових технологій, цифровізації бізнес-процесів, і як наслідок – загострення конкурентної боротьби, глобалізації фінансових і товарних ринків, потребують реформування підходів до управління корпоративним підприємством і пошуку найбільш ефективних практик корпоративного менеджменту. Вирішення цих завдань надає підприємству конкурентні переваги. Водночас для досягнення конкурентних

переваг на стратегічну перспективу виникає потреба у новій управлінській філософії: новітніх принципах, підходах, механізмах стратегічного управління фінансами підприємств корпоративного сектору національної економіки.

Вибудувати сучасну систему корпоративного управління неможливо без встановлення стратегічної мети чи стратегічних цілей корпоративного підприємства. У цьому контексті вірогідним вбачається застосування двох різних принципів до підходів корпоративного управління.

Перший підхід ґрунтується на визначенні головної цілі корпоративного підприємства – максимізації його цінності для власників. Це однокритеріальне завдання, теоретико-методологічною основою для вирішення якого є концепція ціннісно-орієнтованого управління корпоративним підприємством. Це пов'язано з іменем американського дослідника і практика А. Раппапорта. Кількісний вимір цієї концепції для практики її застосування розроблено у методиці доданої економічної цінності (Economic Value Added або скорочено EVA), застосування якої показує, скільки цінності для корпоративного суб'єкта створено за певний період часу [1].

Другий підхід базується на теорії заінтересованих осіб (stakeholders theory), яка припускає, що підприємство існує для того, щоб надавати вигоду не лише його власникам, а й усім заінтересованим у господарській діяльності підприємства суб'єктам (його працівникам, споживачам продукції, постачальникам, контрагентам, місцевій і державній владі). У цьому підході цільова функція підприємства визначається як багатокритеріальна. За такого всеосяжного підходу до формулювання цільової функції підприємства виникає багатовимірна проблема зі з'ясування значущості різних цілей і, відповідно, їх урахування з певними ваговими коефіцієнтами.

При цьому можливо виникнення ситуації, коли цілі суперечать одна одній. Наприклад, ціль максимізації доходу підприємства суперечить вимогам збереження екологічної рівноваги, а ці вимоги суперечать максимізації

ринкового сегмента споживання продукції підприємства. Вирішити це питання можна шляхом оптимізації за критерієм ефективності Парето, а також застосовуючи достатньо складну методологію агентного моделювання.

Агентне моделювання (agent-based model / АВМ) – це метод імітаційного моделювання, який досліджує поведінку децентралізованих агентів і як така поведінка визначає поведінку усєї системи у цілому [2].

Управлінський підхід, спрямований на утворення нової цінності для власників корпоративного підприємства як головної його цілі, дістав назву управління цінністю підприємства, або ціннісно-орієнтований менеджмент (value-based management / VBM). Ціннісно-орієнтований менеджмент являє собою системний підхід до управління корпоративним підприємством, спрямований на досягнення максимізації цінності для власників (акціонерів) корпоративного підприємства на довгострокову перспективу. При ціннісно-орієнтованому менеджменті загальні прагнення підприємства, аналітичні методи й управлінські процеси спрямовані на те, щоб допомогти підприємству максимізувати цінність, фокусуючи прийняття управлінських рішень за ключовими факторами чи драйверами формування цінності [3].

В основі ціннісно-орієнтованого підходу покладено проблематику виміру цінності та процесу її формування. Це передбачає вибір моделі і процедур визначення цінності підприємства для його власників, моніторинг виміру цінності, встановлення драйверів і механізмів формування нової цінності.

Цінність корпоративного підприємства можна визначити за оцінкою діяльності підприємства на реальному ринку, де формуються певні грошові потоки, які вимірюються агрегованими показниками і віддзеркалюються в бухгалтерській звітності за минулий період, у той же час розробляючи перспективні прогнози для майбутніх періодів. Це фундаментальна цінність підприємства.

За іншим підходом корпоративне підприємство оцінюється з позиції купівлі-продажу, що має відбуватися на фінансовому ринку (фондовому ринку). І це є ринкова вартість підприємства. До ринкової вартості зараз включено оцінку вартості інтелектуального капіталу (компетентність і професіоналізм менеджменту; програмні продукти, що використовуються; гудвіл підприємства; об'єкти інтелектуальної власності, що застосовуються у діяльності підприємства тощо).

Коефіцієнт Тобіна, який обраховується способом поділу ринкової вартості компанії на вартість її фізичних активів, дає загальне уявлення про величину інтелектуального капіталу підприємства. Для більшості сучасних підприємств коефіцієнт Тобіна коливається у межах 3–5, для наукоємних і високотехнологічних підприємств може бути і вище. Наприклад, для Microsoft коефіцієнт Тобіна дорівнює 9.

Оцінювання підприємства за його фундаментальною цінністю і ринковою цінністю будуть різними, а зв'язок між цими двома оцінюваннями слугує критерієм якості, прийнятої в оцінці аналітичної моделі. Звідси формується завдання з розробки моделі взаємозв'язку ринкової і фундаментальної цінностей з урахуванням ринкового ризику. Основою для розроблення такої моделі може бути взято модель оцінки дохідності фінансових активів (Capital Asset Pricing Model / CAPM), яку запропонував У. Шарп.

Фінансова діяльність підприємства не може обмежуватися лише завданнями фінансового забезпечення його поточних бізнес-процесів і виробничої діяльності. Успішність діяльності підприємства пов'язана з перспективами його розвитку. Отже, постає питання про необхідність опрацювання підприємством стратегії розвитку і відповідного фінансового забезпечення її реалізації, а також фінансового забезпечення стратегічного управління заходами розвитку. Інструментом забезпечення стратегічного управління виступає фінансова стратегія.

Фінансова стратегія підприємства – це спосіб реалізації підприємством довгострокових цілей фінансової діяльності, усунення суперечності між потребою у фінансових ресурсах і можливостями їх формування, забезпечення оптимізації розподілу фінансових ресурсів й ефективності їх використання упродовж довгострокового періоду.

Фактори вартості становлять основу формулювання місії організації, визначаючи стратегічні цілі, що мають практичне вираження у ключових показниках для кожного структурного підрозділу.

Управління підприємством за вартісним критерієм варто пов'язати з плануванням і координацією діяльності підприємства на базі вибору й ефективного впровадження у практику оперативного і стратегічного менеджменту сучасних контролінгових інструментів управління показниками / факторами вартості. Першочергово до згаданих інструментів слід віднести такі: система збалансованих показників (Balance Scorecard system / BSC); системи планування ресурсів підприємства (Enterprise resource planning systems / ERP-systems); методи реінжинірингу бізнес-процесів (Business process reengineering / BPR); системи управління витратами (ABC-costing, Target costing) і та ін.

Збалансована система показників (укр. ЗСП; англ. Balanced Score Card / BSC) – це інструментальний підхід до розробки стратегічних цілей організації з чотирьох значимих позицій: фінанси, клієнти, внутрішні процеси, навчання і розвиток. ЗСП заснована на встановленні причинно-наслідкових зв'язків між стратегічними цілями, параметрами, що їх віддзеркалюють, і чинниками отримання планових результатів. Особливу увагу розробники ЗСП – Р. Каплан і Д. Нортон – приділяють налагодженню зворотного зв'язку для перевірки правильності та життєздатності обраної стратегії [4].

Ключові індикатори ефективності (Крі-Key Performance Indicators) – для кожного ключового напрямку діяльності підприємства формується власна

комбінація ключових індикаторів для досягнення визначених цілей, завдань і процесів за цим напрямом.

Одержані у такий спосіб результати доцільно враховувати під час розробки методологічної моделі вартісно-орієнтованого управління підприємством в умовах національної економіки.

Це, на нашу думку, має реалізовуватись поетапно: 1) аналіз зовнішнього середовища; 2) аналіз внутрішніх можливостей та оцінка вартості бізнесу; 3) факторний аналіз вартості бізнесу; 4) формулювання місії, розробка бачення і визначення системи цілей; 5) впровадження системи управління, орієнтованого на вартість.

У цьому контексті важливим елементом управління виступає процес зіставлення величин поточних показників із плановими, виявлення відхилень, з'ясування характеру таких відхилень: частоти (вперше чи повторно); тенденції (бажане чи небажане); направленості (збільшення чи зменшення); суттєвості (суттєве чи несуттєве); можливості коригування (кориговане чи некориговане).

Так, на основі експертних досліджень встановлено, що відхилення до 5 % є несуттєвими і таким, що не вимагає від відповідальних осіб прийняття управлінського рішення щодо його усунення. Відхилення понад 5 % вважається суттєвим і таким, що потребує вжиття заходів на його коригування. Таке коригування має забезпечити сталий зворотний зв'язок між цілями організації та процесом їх досягнення. За потреби проводиться коригування величин цільових показників і розробка доцільних та обґрунтованих коригуючих заходів з підвищення вартості організації.

Результати вартісно-орієнтованих заходів мають відобразитися у довгостроковому прирості вартості корпоративних прав підприємства, передбачати створення системи мотивації персоналу, в якій узгоджуються особистісні та стратегічні цілі розвитку організації.

Перспективи подальших розвідок пов'язуємо з дослідженням питань проєкції сучасних вартісно-орієнтованих методологічних способів у контролінг підприємств корпоративного сектору національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Rapoport, Alfred. Creating shareholder value: The new standard for business performance. New York: Free Press, 1986.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу Дата звернення 7.11.2023.
3. Tom Copeland, Tim Koller, Jack Murrin. Valuation: measuring and managing the value of companies. – 3rd ed. New York: John Wiley & Sons, 2005.
4. Нивен Пол Р. Сбалансированная система показателей для государственных и неприбыльных организаций. Пер. с англ. ; под ред. О. Б. Максимовой. Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2005. 336 с.

УДК 316.33:338.3

Шеніло Д. В.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 2 курс,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Романишин В.О.,

к. е. н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Етика – вивчає моральні принципи відносин людини зі світом і іншими людьми. Етика також являє собою систему моральних та етичних норм

визначених для певних груп, професій та громад. Саме етика підприємництва розробляє важливий на сьогодні кодекс поведінки, показує гідність намірів підприємства, а також притаманні йому риси. Бізнес етика – це система норм ділової культури та поведінки, заснована на моральних засадах людської особистості та правових актах суспільства і виключає недобросовісні методи та прийоми ведення ділових взаємин [4]. Етика бізнесу визначає методи оцінювання дій і прийнятих рішень. Вона має бути залучена до всіх видів діяльності та бути інструментом досягнення успіху [2, с. 273-278].

Бізнес етика покликана виконувати роль регулятора взаємин, дотримуючись певного балансу інтересів на всіх рівнях суспільного життя. Вона допомагає скоординувати всю роботу підприємства з орієнтацією на кінцевий результат, яким є прибуток. Неетична ж поведінка найчастіше зумовлює збитки і навіть за умови короткострокового отримання прибутку, при сучасному розвитку інформаційного середовища така організація через деякий час отримає репутацію негідного партнера. Саме тому так важливо кожному підприємству відповідати за результати власного бізнесу та оцінювати ризики та наслідки всіх своїх дій. Отже етична поведінка є важливою складовою успіху бізнесу та довіри співробітників.

Етика бізнесу базується на чесності, відкритості, вірності даному слову, здатності ефективно функціонувати на ринку відповідно до чинного законодавства, встановлених правил і традицій. Етичні принципи ведення бізнесу включають набір цінностей і норм, які визначають, яким чином підприємство повинно діяти в сфері етики та моралі під час здійснення своєї діяльності. На нашу думку, найважливішими принципами є: чесність, дотримання законів і стандартів та дотримання соціальної відповідальності.

Чесність характеризує собою здатність підприємства діяти чесно та правдиво в усіх аспектах своєї діяльності. Вона передбачає не лише відповідність законам, а також виявлення високого рівня цілісності в усіх взаємодіях з клієнтами, партнерами, співробітниками та іншими зацікавленими

сторонами. Крім того, ми хочемо зазначити, що це означає ще відкритість у спілкуванні з клієнтами, чесне представлення продуктів і послуг, прозорість у фінансовій звітності і відсутність обманливої реклами.

Ми вважаємо, що будь яка організація з міцною моральною основою розвиває довіру та завойовує довіру клієнтів і співробітників. Адже сильна репутація формує базу лояльних клієнтів. Повага до закону один із найголовніших принципів бізнес етики так як, сам бізнес може нормально розвиватися лише у правовій державі. На додаток для стабільності, довіри та репутації бізнесу підприємство має дотримуватися етичних стандартів та активно відстоювати принципи справедливості перед клієнтами, співробітниками, партнерами та іншими зацікавленими сторонами. Таким чином досягнення успіху законним і етичним шляхом є більш стійким і стабільним підходом до довгострокового успіху.

Етичні принципи ведення бізнесу, пов'язані з соціальною відповідальністю, включають в себе дотримання прав людини, підтримку благодійних та соціальних ініціатив, створення безпечного та справедливого робочого середовища, та інші заходи, спрямовані на поліпшення якості життя співтовариства. Іншими словами, бізнес повинен відповідати соціальним цілям. Поділяємо думку Урбан Тетяни, що розвиваючи бізнес він повинен окрім матеріальних зобов'язань перед державою та суспільством створювати робочі місця, що сприятиме підвищенню добробуту громадян [6]. Завдяки цьому організація може досягти не лише комерційного успіху, але і відігравати позитивну роль у розвитку суспільства та покращенні довкілля.

Ми впевнені, що саме перераховані вище принципи бізнес етики є ключовими елементами успішного ведення підприємницької діяльності. Адже вони визначають систему цінностей, яка сприяє довірі співробітників та клієнтів, формує сильну репутацію підприємства та визначає стандарти етичної поведінки. Чесність, дотримання законів, соціальна відповідальність – є

принципами, що дозволяють досягати успіху у сучасному бізнес-середовищі, а також сприяють сталому розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. 15 Ethical Principles in Business. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/ethical-principles-in-business>
2. Бігняк О. В. Ділова етика суб'єктів підприємництва. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 273-278. URL: <http://www.apdp.in.ua/v38/54.pdf>
3. Бізнес-етика: конспект лекцій: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» освітньою програмою «Управління персоналом та економіка праці» / М. М. Дученко, О. А. Шевчук; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. С. 9. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39693/1/Posibnyk_Biznes-etyka.pdf
4. Бойко О. М. Правила бізнес етики: проблеми застосування. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Випуск 32. С. 92-98. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/526/487>
5. Кочмар О. Етика в підприємницькій діяльності. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46988/1/%D0%9A%D0%BE%D1%87%D0%BC%D0%B0%D1%80%20%D0%9E%D0%BB%D1%8F.pdf>
6. Урбан Тетяна. Етика бізнесу. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47411/1/%D0%A3%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD%20%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0.pdf>

УДК 330.322

Якубовська В.Т.,

студентка III курсу факультету маркетингу,

Науковий керівник - Куліш Г. П.

к .е. н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ

Основною проблемою, з якою ми стикаємося, є оцінка вартості підприємств. Ця оцінка є важливим інструментом успішного управління підприємством і важливим параметром, що відображає його економічний потенціал. Динамічність зміни вартості визначає ефективність і конкурентоспроможність підприємства та його майбутні перспективи. У зв'язку з новими викликами, що постали перед Україною, та необхідністю трансформації бізнес-середовища, питання підвищення вартості компаній набуло надзвичайної актуальності.

В Україні оціночна діяльність підприємств здійснюється відповідно до Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" та чотирьох національних стандартів, але проблема полягає в тому, що ці національні стандарти не переглядалися понад 15 років [1]. Оцінювачі та судові експерти працюють на основі застарілих методичних даних, які не відповідають міжнародним вимогам.[4].

У 2022 році, коли почалося повномасштабне вторгнення, були внесені зміни щодо компенсації за окремі категорії майна, пошкодженого або зруйнованого внаслідок воєнних дій, терористичних актів та диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України [2].

10 травня стартувала програма "єВідновлення", яка дозволяє українцям отримати кошти на ремонт пошкодженого війною житла. Максимальна сума — 200 тисяч гривень.[5]

Організації, проекти та ініціативи, які ініціювали процес відновлення та розбудови деокупованих міст в Україні: Добробат, SaveUkraine, Repair Together, Будуємо Україну Разом, Districtone.Foundation, Ro3kvit. [6]

За даними Київського університету економіки (KSE), станом на січень 2023 року загальний прямий задокументований збиток, завданий українській інфраструктурі внаслідок російської агресії, оцінювався у 137,8 млрд доларів США [7]. Руїнування житлового фонду оцінюються у 54 млрд доларів, загалом пошкоджено або зруйновано близько 150 тисяч житлових будинків, серед яких 131.4 тис. - це приватні будинки, а 17.5 тис. — багатоквартирні, підраховали у KSE. [7]

Сьогодні в законодавстві України закріплено такі методичні підходи: - дохідний (прибутковий); - витратний (майновий); - порівняльний (ринковий). Ці три підходи до оцінки вартості майна та майнових прав застосовує Американська громада оцінщиків (ASA). Українське законодавство уособлює досвід розвинених країн і також визначило ці підходи основними.[3, ст.4]

Дохідний підхід оцінки підходить тільки для прибуткового бізнесу, адже він передбачає, що вартість підприємства це вартість його очікуваних доходів.[3, ст.4]

Витратний підхід оцінки визначає вартість підприємства як фактичну вартість його майна та акцентує увагу на можливих витратах в майбутньому, в тому числі знос.[3, ст.4]

Головний недолік використання витратного підходу в Україні є суттєва відмінність бухгалтерської вартості активів та їх фактичної ринкової вартості.[3, ст.5]

Порівняльний(ринковий) підхід оцінки визначає вартість підприємства на основі його зіставлення з бізнес-аналогами та може використовуватись для експрес-оцінки.[3, ст.4]

Характерний для України нестабільний фондовий ринок, відсутність загальної довіри та ставлення до ринку акцій як до найризикованішого з фондових ринків є перешкодою для застосування порівняльного підходу оцінки.[3, ст.7]

Застосування ринкового підходу в Україні є недоцільним, адже важко отримати достовірну та об'єктивну інформацію про угоду, неупереджені чинники, які її сформували, приховані взаємні зобов'язання сторін, тощо.[3, ст.8]

Однією з найголовніших проблем в оціночній діяльності в Україні є невідповідність вітчизняної правової системи до термінології та методології професійної оцінки. [3, ст.7]

Відсутність в Україні на законодавчому рівні єдиної відомості для методичного регулювання оцінки нерухомості створює додаткові труднощі для оцінки підприємств. Різна відомча підлеглисть для різних компонентів одного й того самого об'єкта нерухомості викликає безліч труднощів.[4]

Оціночна система в Україні знаходиться на етапі становлення та має значні недоліки, які ускладнюють процес оцінки як для експертів, так і для власників бізнесу. Використання витратного та доходного методів дають можливість оцінювати як прибуткові, стабільні підприємства, так і більш ризикові. В цілому, ця система потребує введення змін та наближення до міжнародних стандартів, це стосується також нововведень в Законодавстві. Отже, Україна має значні перспективи для розвитку в цій галузі, хоч і стикається з певними викликами та труднощами.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12.07.2001р № 2658-III Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>

2. Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23.02.2023. № 2923-IX Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#n323>

3. Кириченко Г.В. Основні підходи до оцінювання вартості та можливість їх застосування на підприємствах транспорту. 2019 р. Режим доступу: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/dec/20447/kyrychenko_0.pdf

4. Алла Косарева, Микола Косий. Наша мета — привернути увагу законодавців до проблем оціночної діяльності., 17.05.2023.

Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/303013>

5. "єВідновлення": хто може розраховувати на допомогу від держави за пошкоджене майно?. 11.05.2023. Режим доступу:

<http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=101411>

6. 6 волонтерських будівельних проєктів, які можна підтримати сьогодні., 13.01.2023. Режим доступу:

<https://www.builditlab.org/news/6-volonterskih-budivelnih-proekti>

7. Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах., 25.02.2023. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>

Платформа IV
Фінансовий контролінг у бізнесі

UDC 336

Gernego Iuliia Oleksandrivna

*Academic supervisor - Doctor of Economic Sciences,
Associate professor of Corporate Finance and Controlling
Department Kyiv, National University of Economics named after
Vadym Hetman*

Yurkova Vladyslava Anatolyivna,

*3rd-year student of Faculty of Finance,
Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman*

**ENTERPRISE RESOURCE PLANNING (ERP) AS ONE OF THE MODERN
CORPORATE FINANCE MANAGEMENT TOOL**

Currently, the relevance of implementing ERP systems in enterprises is increasing due to the constant development of information systems. The number of companies implementing ERP systems is increasing. An excellent indicator of the development of this market sector is the growth of organizations supplying ERP systems and companies involved in their implementation. The development of the ERP systems market will continue for at least 20 years. Every year more and more companies make their choice in favor of corporate information systems, because it becomes obvious that without systems of this kind, an enterprise cannot be considered competitive in the age of information technology. An ERP software system is sometimes described as the "central nervous system of an enterprise" and provides the automation, integration, and intelligence needed to efficiently run all day-to-day business operations. Most or all of an organization's data should be stored in an ERP system to provide a single source of truth throughout the company. The finance

department requires an ERP system to quickly close the books. Sales require an ERP system to manage all customer orders. To deliver the right products and services to customers on time, logistics uses a well-performing ERP solution. Accounts payable requires an ERP system to ensure accurate and timely payments to suppliers. Management needs instant visibility into the company's performance to make timely decisions. And banks and shareholders require accurate financial records, so they rely on reliable data and analysis provided by an ERP system. According to G2, “the global ERP solutions market is projected to reach \$78.4 billion by 2026; the average annual growth rate from 2019 to 2026 will be 10.2%.”[1] The main tasks of this work are providing a comprehensive understanding of what ERP systems are and how they function; exploring the use and significance of ERP systems in the context of corporate finance management; highlighting how ERP systems assist in managing financial risks; demonstrating how ERP systems contribute to strategic financial decision-making by providing timely and accurate financial data.

Enterprise resource planning (ERP) is a software system that helps manage your entire business, supporting automation and processes in areas such as finance, human resources, manufacturing, supply chain, services, purchasing, and more. An ERP system, or packaged ERP solution, consists of integrated modules or business applications that interact with each other and share the same database. Each ERP module typically focuses on one business area, but they share the same data according to the company's needs. The most popular starting points are finance, accounting, human resources, sales, purchasing, logistics and supply chain. Companies can select the module they need and add and scale it as needed. ERP systems also support industry requirements, either within the core functionality of the system or through application extensions that are easily integrated into the package.

Today's ERP systems are anything but basic and bear little resemblance to the ERP systems of decades ago. Now delivered in the cloud, they leverage the latest technologies such as artificial intelligence (AI) and machine learning to deliver intelligent automation, increased efficiency, and instant insight across the entire

company. A modern cloud ERP solution also connects internal operations with business partners and networks around the world, giving companies the collaboration, flexibility and speed they need to be more competitive today. Oracle and SAP offer comprehensive, large-scale solutions for business digitalization based on ERP systems, which should integrate the system of production planning, purchasing and sales organization [2], [3]. The importance of ERP solutions for business is illustrated by the growing pace of their implementation. One of the most notable benefits of an ERP system is financial risk management modules which help organizations manage assets, control expenses, and produce accurate financial statements. The financial module provides quick access to all financial data needed to manage and monitor your business. With the help of a few clicks, you can get a complete overview of all financial functions. ERP business analytics can also be used to identify and monitor key accounting performance indicators to monitor each process, person or task. Automatic alerts report events that may lead to deviations of these indicators. Implementation of the ERP system provides access to data in real-time. This allows for a proactive approach to business needs. Moreover, a complete overview of the information provides a background for conducting the following activities: make quick and reasonable business decisions; increase the accuracy of business calculations, goals and future forecasts; evaluate business performance from any angle (location, project, department, client, supplier, etc.); view financial performance results (eg, cash flow, earnings, net income, assets and expenses); detect fraud and fix errors faster; generate complete and up-to-date reports.

Therefore, implementing an ERP system with accounting capabilities is a profitable move from a financial point of view, as it provides the basis for the company's financial stability and growth.

References:

1. 60 must-know ERP statistics before making a buying decision. Resource: <https://learn.g2.com/erp-statistics>
2. Khonina E. A. Features and similarities of “1C” and SAP ERP. Prospects for the development of SAP HANA / E.A. Khonina // Information technologies in education. – 2020. – Т.3. – No. 1. – pp. 278–284.
3. Khonina E. A. Problems of implementation and use of SAP MDG using the example of ChMPZ JSC / E. A. Khonina // Information technologies in education. – 2020. – Т.3. – No. 1. – pp. 284–291.

УДК 339.477

Андросова М.О.

студентка 41 групи

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник:

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

Лапін І.С.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Контролінг – це сукупність економічних цілей, завдань, інструментів, суб'єктів і організаційних структур підприємства. Він також може бути розгляданий як інформаційне забезпечення для процесів планування, регулювання і моніторингу витрат на підприємстві. Контролінг є новим явищем в управлінні, і його сутність залишається об'єктом дискусій, відзначаються різними підходами у роботах науковців. Це призводить до відсутності чітких

рекомендацій щодо формування концептуальних основ фінансового контролінгу у стратегічному управлінні економічними процесами на підприємстві.

Існують два наукових визначення щодо сутності поняття контролінгу. Англо-американське визначення говорить, що підтримка процесу ведення внутрішнього обліку є основним завданням контролінгу, а європейський або німецький підхід (зокрема, Й. Вебер, Г. Кюппер, Д. Хан, П. Хорвач, К. Штайнле та ін.) до контролінгу розглядає це явище як систему, що координує планування і контроль або забезпечує інформаційну підтримку управління [1,с.1].

Метою фінансового контролю є забезпечення та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, перевірка відповідності показників складеної фінансової звітності стратегічному та тактичному плану підприємства. Його об'єктом є результати планування та використання фінансових ресурсів, а предметом - різноманітні фінансові показники: доходи та витрати, розміри податкових платежів, собівартість та прибуток підприємства. Переважна більшість контрольованих показників є розрахунковими, що обумовлює необхідність перевірки достовірності та правильності виконаних обчислень.

На мою думку, на сьогоднішній день для сучасних компаній впровадження фінансового контролінгу є ключовим та необхідним інструментом для ведення свого бізнесу. Підприємства, перетворившись у складні системи, розподіляють управління та опрацьовують великі обсяги застарілої інформації. Це вимагає координації між різними відділами, для чого необхідні нові технології чи методи управління. Впровадження контролінгу допомагає координувати функціональні служби та забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку для управлінських рішень [2,с.4-5].

Не дивлячись на те, що фінансовий контролінг надає можливість управлінцям систематично моніторити та контролювати фінансові операції та й взагалі є важливим кроком для забезпечення ефективності та стійкості фінансової системи компанії, він, як і будь-яка система, не є відділеною від

недоліків та перешкод. Впровадження фінансового контролінгу на підприємстві – це важливий крок для забезпечення ефективності та стійкості фінансової системи компанії. Фінансовий контролінг надає можливість управлінцям систематично моніторити та контролювати фінансові операції, але, як і будь-яка система, він не є відділеною від недоліків та перешкод.

Однією з ключових переваг впровадження фінансового контролінгу є підвищення точності та надійності фінансової звітності. Це дозволяє керівництву приймати інформовані рішення на основі об'єктивних даних. Крім того, контролінг сприяє попередженню шахрайства та недостовірності фінансової інформації, що може серйозно пошкодити репутацію підприємства.

Важливим аспектом фінансового контролінгу є ефективний моніторинг витрат. Це допомагає уникнути перевищення бюджетів, оптимізувати витрати та забезпечити ефективне використання ресурсів. Контроль над фінансовими потоками є необхідною умовою для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Проте, фінансовий контролінг також супроводжується своїми недоліками та перешкодами. Однією з можливих негативних сторін є високі витрати на впровадження та обслуговування систем контролю. Для багатьох підприємств це може стати фінансовим бременем, особливо на початковому етапі. Ще однією проблемою є можливість виникнення конфліктів та опору серед персоналу підприємства. Нові вимоги та системи контролю можуть спричинити опір з боку співробітників, які вважають це додатковими труднощами та обмеженнями у їхній роботі.

Також, важливо враховувати можливість втрати гнучкості та інноваційності через надмірні обмеження, які можуть супроводжувати фінансовий контролінг. Забезпечення балансу між контролем та збереженням рухливості є ключовим завданням для успішного впровадження контрольної системи.

Отже, впровадження фінансового контролінгу на підприємстві варто розглядати як стратегічний крок для покращення управління фінансами та забезпечення стійкості. Проте, необхідно урахувати його недоліки, такі як високі витрати, можливість конфліктів та обмеження гнучкості. Ефективне впровадження контролінгу передбачає не лише технічну підготовку, але й уважне управління змінами та взаємодію з персоналом.

Список використаних джерел:

1. Гузар Б.С. Фінансовий контролінг в системі управління підприємствами України. Гармонізація фінансово-економічного середовища України в комунікативному просторі : монографія / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021.С.133-157. URL: <https://lib.udau.edu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/ba182045-d236-40e4-aec3-76b3cd887f47/content> (дата звернення 16.11.23)
2. Ефективне управління підприємством на засадах фінансового контролінгу // Наукова робота. Полтавський державний аграрний університет - URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/7174/finansovyykontroling.pdf> (дата звернення 16.11.23)

УДК 657.1

Білик О. С.

*Студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

ВАЖЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ ТА ЇХ АУДИТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

У сучасному світі фінансова інформація є найціннішим ресурсом для прийняття стратегічних рішень у сфері бізнесу, фінансів та інвестицій. Всі суб'єкти

господарювання, починаючи від інвесторів і кредиторів до управлінців підприємств та регулюючих органів, спираються на інформацію, що міститься в фінансових звітах, для оцінки фінансового стану та результатів діяльності суб'єктів господарювання.

Однак, важливість самої інформації не обмежується лише її наявністю. Забезпечення достовірності, надійності та об'єктивності цієї інформації виступає ключовим завданням. У цьому контексті виникає необхідність створення фінансових звітів та проведення їх аудиту. Ці інструменти не тільки забезпечують цілісність даних, але також гарантують, що вона відображає дійсний фінансовий стан підприємства без спотворень чи маніпуляцій.

Для забезпечення об'єктивності фінансового аналізу, потрібно розкрити основні поняття, а саме: фінансова звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб. Форми та правила формування фінансової звітності встановлюються на законодавчому рівні [1].

У бухгалтерському балансі групуються активи та пасиви установи в грошовому виразі. За його допомогою можна оцінити структуру ресурсів установи та їх ліквідність, можна спрогнозувати зміни економічних ресурсів, які установа ймовірно буде контролювати у майбутньому.

Звіт про фінансові результати групує дані про доходи, видатки та фінансові результати підсумком, що наростає з початку року до звітної дати. Також, допомагає у прогнозуванні прибутковості та оцінці структури доходів і видатків.

У звіті про рух грошових коштів наведено інформацію про різницю між вхідними та вихідними грошовими потоками на звітну дату. Надає обґрунтування при оцінці та прогнозуванні операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про власний капітал розкриває інформацію про рух уставного капіталу, резервного капіталу та дані про зміни в обсязі нерозподіленого прибутку або непокритого збитку організації.

У Примітках групується вся інформація, яка пояснює дані, наведені у формах та допомагає при прогнозуванні та оцінці облікової політики ризиків, які впливають на установу чи організацію [2, с. 24].

Інформація за сегментами – розкриває і деталізує інформацію за звітними сегментами.

Виходячи із вищезазначеного, фінансова звітність має бути:

об'єктивна – це означає, що інформація не повинна спотворюватися або перекручуватися в інтересах певних сторін;

надійна - це полягає в тому, щоб інформація відображала фактичний фінансовий стан підприємства без приховування негативних аспектів або надмірного позитивного вигляду.

Водночас, аудит фінансових звітів відіграє ключову роль у забезпеченні цієї об'єктивності та надійності. Аудит фінансової звітності - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання задля висловлення незалежної думки аудитора про її вірогідність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [3].

За допомогою аудиторів проводиться експертиза для виявлення потенційних проблем та надають підприємствам рекомендації щодо покращення контрольних процедур та звітності.

Однак, важливість аудиту фінансових звітів не обмежується лише забезпеченням об'єктивності для інвесторів і кредиторів. Він також допомагає запобігти фінансовим шахрайствам і маніпуляціям, що може значно пошкодити

підприємство та його репутацію. Аудит стимулює створення внутрішніх контрольних процедур, які допомагають підприємствам уникнути помилок і фінансових ризиків.

Крім того, фінансова звітність та їх аудит є важливими для розвитку ринку капіталу та приваблення інвестицій. Інвестори та трейдери повинні мати впевненість в тому, що інформація, на основі якої вони приймають рішення, є достовірною.

Таким чином, аналізуючи вище наведене можна дійти до висновку, що важливість створення фінансової звітності та їх аудиту для забезпечення об'єктивності фінансового аналізу визнається як у сфері бізнесу, так і в суспільстві загалом. Ця практика сприяє довірі стейкхолдерів, забезпечує стабільність фінансової системи та сприяє розвитку економіки. Тому важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати стандарти фінансової звітності та аудиту, щоб забезпечити чесність та об'єктивність у фінансовій сфері суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Подання фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 груд. 2009 р. № 1541. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11>.

2. Боденчук Л. Б., Сікорська Л. О. Використання державного контролю фінансової звітності для обґрунтування ефективності прийнятих управлінських рішень. *Modern Economics*. 2022. № 34 (2022). С. 21 – 27. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-03).

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018, № 9, ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

УДК 658

Бондаренко В. Ю.*Студент факультету маркетингу, 3 курс**КНЕУ імені Вадима Гетьмана***Науковий керівник – Куліш Г. П.***к.е.н., професор кафедри**корпоративних фінансів і контролінгу**КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасні умови економіки країни та ринкові зміни вимагають від підприємств змін в стратегічному плануванні. Додатково, умови інформаційної інноваційної економіки ускладнюють управління бізнесом та скорочують час для прийняття управлінських рішень. Тож виходячи з вищесказаного, управління економічною безпекою та впровадження фінансового контролінгу є ключовими стратегіями для забезпечення стабільності підприємства, забезпечення його антикризового стану та прийняття ефективних управлінських рішень.

Головне в умовах ринкової економіки будь якої країни - ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства, а ключовою роллю у цьому відіграє фінансовий контролінг [1]. Важливими аспектами фінансового контролінгу – є оцінка інвестицій, спрощений рух грошових коштів та оптимізація витрат. Основні принципи фінансового контролінгу - спрямованість на фінансові стратегії, багатофункціональність, простота та цільова спрямованість, а принципи управління при фінансовому контролінгу включають інтеграцію, системність, можливість альтернативних рішень та розробку стратегії управління. [2]

Стратегічний фінансовий контролінг, виниклий у зв'язку з фінансовою інтеграцією, глобалізацією і новими стратегіями управління, сприяє оптимальним управлінським рішенням та балансу між розвитком підприємства

та його економікою. З огляду на стратегічний курс України та глибоку інтеграцію у світову спільноту, вивчення принципів фінансово-економічної безпеки підприємства набуває важливості.

Методи фінансового контролінгу включають: Activity Based Costing, стандарти фінансової звітності (РСФО, IFRS, GAAP), модель оцінки фінансових активів (Capital Asset Pricing Model), грошовий потік від операційної діяльності (Cash Flow from Operations), прибутковість інвестицій на основі грошового потоку (Cash Flow Return on Investment), коефіцієнт грошової ліквідності (Cash Ratio), грошова додана вартість (Cash Value Added), дисконтований грошовий потік (Discounted Cash Flow). [3]

У ринкових умовах контролінг визначається показниками зовнішнього середовища та забезпечує управлінцям необхідну інформацію. Система управління розподілена на три рівні: операційне управління, тактичний менеджмент і стратегічне планування з контролінгом.[4] Виділення рівнів управління акцентує увагу на специфічних видах робіт для кожного рівня. Фінансовий контролінг важливого використовувати під час кризового стану самого підприємства, яке виникає, коли його фінансовий результат погіршується, призводячи до нездатності отримувати прибуток і можливості банкрутства.

Банкрутство та неплатоспроможність визначається як головна проблема для багатьох підприємств і для економіки держави в цілому. Це є наслідком економічної кризи в країні. Існує багато причин для виникнення банкрутства, як внутрішні (низька ефективність формування цін, нестача оборотних активів, бездіяльність юридичних служб, невідповідне управління ресурсами, нерентабельність, велику частку неефективних витрат, інше.), так і зовнішні (високі податки, політична нестабільність, недосконалість законодавства, зменшення виробництва, спад платоспроможного попиту, рівень доходів населення, структуру споживання, міжнародна конкуренція, інше).

Система фінансового контролінгу, як важливий інструмент стратегічного управління, виявляється складною формою контролю на підприємствах,

потребуючи значних фінансових витрат. Цей підхід може активно застосовуватися на великих та середніх, що мають розгалужені філії та дочірні компанії.

Загалом вважається, що впровадження систем контролінгу є доцільним для підприємств, які мають проблеми з обмеженими ресурсами та великими обсягами діяльності. Ці підприємства, які пережили період активного зростання, шукають нові джерела ресурсів та розглядають впровадження контролінгу.[5]

Навпаки, на малих підприємствах, які мають обмежені ресурси та невеликий обсяг діяльності, контролінг реалізується в основному через управлінські функції. Система контролінгу функціонує в рамках інтегрованої системи управління, де виконання контролерських обов'язків може бути покладено на керівника або вповноваженого працівника. Тому що створення служб контролінгу та проведення спеціальних процедур вимагають додаткових витрат, які для них можуть бути недосяжними. Тож, малим підприємствам в Україні можна розглядати контролінг як сервісну функцію, що надає обслуговування.

Висновок: Фінансовий контролінг спрямований на реалізацію фінансової стратегії компанії, враховуючи ефективний аналіз та планування. Ключовими компонентами ефективного фінансового контролінгу є розробка методів аналізу фінансової звітності, діагностика середовища підприємства та інтегрована підсистема ризик-менеджменту. Моніторинг у фінансовому контролінгу забезпечує постійне спостереження за середовищем та внутрішніми показниками об'єкта.[6]

Таким чином, з розвитком підприємства та зростанням конкуренції важливішим стає впровадження систем фінансового контролінгу, що обумовлено ускладненням управлінських систем, високими вимогами до точності і достовірності інформації, а також необхідністю переходу до активних форм контролю.

Для українських компаній більш доцільним є традиційний підхід до антикризового контролінгу, який акцентує увагу на оперативному фінансовому

контролінгу. Впровадження такої системи контролінгу на підприємствах дозволить підвищити якість управлінських рішень в умовах ринкової нестабільності, відстежувати зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі, формувати релевантну інформацію для прийняття управлінських рішень, інтегрувати різні аспекти управлінської діяльності та підвищити гнучкість підприємства.

Список використаних джерел:

1. Вінницька О. А. Фінансовий контролінг як складова інансової стійкості підприємства Міжнародний науковий журнал *Інтернаука*. Серія: «Економічні науки» № 4 (60), 2022. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/pdf>
2. Скрипник Г.О.. Фінансовий контролінг як невід’ємна складова системи управління *Економічна студія* 69-74с. URL: [http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2020/3\(29\)_2020.pdf](http://www.lef.lviv.ua/files/archive/journal/2020/3(29)_2020.pdf)
3. Жарікова К.Ю.. Система фінансового контролінгу на підприємстві. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15866/1/DOMIN2020_P253-255.pdf
4. Семчишин Євгенія. Фінансовий контролінг як основний інструмент управління фінансовими ресурсами підприємствами. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/31451/2/FMZKP_2020_Semchyshyn_Y-Financial_controlling_70-71.pdf
5. Коваль Н. О. Особливості стратегічного фінансового контролінгу в сучасних умовах. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11505/1/koval.pdf>
6. Скрипник Г. Фінансовий контролінг як система ефективного управління підприємством. URL: <https://www.confcontact.com/2021-kolektyvna-monographiya/skrypnyk.pdf>

УДК 658

Громадський К. О.

Студент факультету маркетингу, 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ І ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ

У сучасних умовах бізнесу, що характеризуються високою невизначеністю, динамічним розвитком технологій і зростанням конкуренції, ефективне управління фінансовими ресурсами є одним з ключових факторів успіху компанії. Фінансовий контролінг, як система управління фінансовою діяльністю підприємства, відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності бізнесу. Впровадження цифрових технологій у фінансовий контролінг може суттєво підвищити його ефективність. Цифрові технології дозволяють автоматизувати процеси фінансового планування, аналізу та контролю, що дозволяє скоротити час і витрати на їх виконання, а також підвищити точність та своєчасність отримання інформації.

Фінансовий контролінг - це система управління фінансовою діяльністю підприємства, яка забезпечує своєчасне отримання, обробку та аналіз фінансової інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Слід уточнити, що контролінг орієнтований насамперед на майбутнє. Минуле цікавить тільки тією мірою, як воно впливає на майбутнє, сприяє кращій реалізації цілей майбутнього. Необхідністю цього є можливість вчитися на минулих помилках, шукати реальні причини відхилень, які існували в той час. [1]

Рис. 1. Головні принципи системи контролінгу на підприємстві [2]

Вплив цифрових технологій на ефективність фінансового контролінгу може мати наступні наслідки

Позитивні:

- Покращення якості і своєчасності фінансової інформації. Цифрові технології дозволяють отримувати фінансову інформацію в режимі реального часу, що дозволяє менеджерам приймати більш ефективні рішення.
- Зменшення витрат на фінансовий контроль. Автоматизація процесів фінансового планування, аналізу та контролю дозволяє скоротити витрати на персонал і обладнання.
- Підвищення ефективності управління фінансовими ризиками. Цифрові технології дозволяють використовувати для управління фінансовими ризиками більш ефективні методи, що дозволяє зменшити ризики для підприємства.

Негативні:

- Збільшення складності системи. Впровадження цифрових технологій може призвести до збільшення складності системи фінансового контролінгу, що може ускладнити її використання і розуміння.

- Залежність від технологій. Впровадження цифрових технологій може призвести до збільшення залежності підприємства від них. У разі збоїв у роботі технологій це може призвести до порушення роботи системи фінансового контролінгу.

- Ризик кібератак. Цифрові технології є більш вразливими до кібератак, ніж традиційні системи. У разі кібератаки це може призвести до крадіжки фінансової інформації або порушення роботи системи фінансового контролінгу.

Приклади використання цифрових технологій у фінансовому контролінгу:

- Компанія «Amazon» використовує технологію машинного навчання для прогнозування продажів. Це дозволяє компанії оптимізувати запаси і витрати. [3]

- Компанія «Microsoft» використовує технологію блокчейн для забезпечення безпеки фінансових операцій. Це дозволяє компанії зменшити ризик шахрайства. [4]

- Компанія «Coca-Cola» використовує технологію штучного інтелекту для управління витратами. Це дозволяє компанії зменшити витрати на виробництво і маркетинг. [5]

Згідно з дослідженням, впровадження цифрових технологій в фінансовий контролінг виявляється корисним на декількох рівнях. Перш за все, автоматизація процесів фінансового планування та прогнозування дозволяє значно скоротити час і витрати на ці завдання, а також підвищити точність прогнозів. Використання цифрових технологій також підвищує якість фінансового аналізу, дозволяючи використовувати більш широкий спектр показників та методів. Однак, разом із позитивним впливом, важливо враховувати і потенційні негативні аспекти використання цифрових технологій у фінансовому контролінгу. Збільшення складності системи та залежність від технологій може викликати проблеми, а також зростання ризику кібератак. Тому, при впровадженні цифрових рішень, підприємства повинні уважно аналізувати їхні переваги та ризики.

Список використаних джерел:

1. Н. В. Сабліна Т. Б. Кузенко. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ. 2019. URL: <http://surl.li/ndghc>(дата звернення 13.11.2023)
2. С. В. Адонін, Ю. М. Калашнікова. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/99.pdf (дата звернення 13.11.2023)
3. Machine Learning, ML. URL: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/machine-learning>(дата звернення 13.11.2023)
4. Способи забезпечення захисту інформації від несанкціонованого доступу на основі сучасних технологій Blockchain. 2021. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/45919/1/Smiun_magistr.pdf(дата звернення 13.11.2023)
5. Як компанія Coca-Cola використовує ChatGPT і DALL-E. URL: <https://terazus.com/uk/896-jak-kompanija-coca-cola-vikoristovue-chatgpt-i-dall-e>(дата звернення 13.11.2023)

УДК 658.14/.17-047.72(477)

*Козел П.В.,
студентка 6 курсу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – Бабяк Н.Д.,
професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

**ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ
ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

За останні роки економіка України зазнала багато випробувань та викликів. Сучасна економічна нестабільність супроводжується введенням воєнного стану по всій території країни, що призводить до зростання ризиків та труднощів для деяких підприємств. Прогнозування грошових потоків підприємства є важливою частиною фінансового управління, оскільки воно дозволяє компанії ретельно

планувати свою фінансову діяльність та уникати можливих проблем з нестачею коштів. Проте збільшення витрат, які можуть бути викликані макроекономічними ризиками можуть суттєво вплинути на фінансовий стан підприємств.

Державний борг. Боргова ситуація в Україні залишається серед найскладніших, і є підстави стверджувати, що зовнішній держборг країни на початок 2024 р. перевищить фінансово-критичний рівень 60% ВВП. З моменту повномасштабного вторгнення обсяг держборгу зріс майже вдвічі – до 4,4 трлн грн. 67% цієї суми становить зовнішній борг, а 33% – внутрішній[1].

Для підприємств існує ризик збільшення податкового навантаження. Наразі Верховна Рада підтримала законопроект про додаткове оподаткування доходів банків. Законопроектом передбачено збільшення для банків ставки податку на прибуток з 18% до 36% без права зарахування збитків минулих періодів протягом 2024-2025 року[2].

Інфляційний тиск та девальвація валюти. Режим воєнного стану так чи інакше впливає на показники інфляції та девальвації. Ці фактори ускладнюють прогнозування грошових потоків, оскільки компанії повинні враховувати коливання цін і обмінних курсів при прогнозуванні майбутніх доходів і витрат. За підсумками інфляційного звіту НБУ за жовтень 2023 року інфляція сповільнилась до 5,8% й залишатиметься помірною на прогнозному горизонті, попри певне прискорення в наступному році. Фахівці Національного банку пояснюють, що таке зниження зумовлюється більшою пропозицією продуктів харчування на тлі вищих врожаїв, нарощуванням виробництва та складнощами з експортом. Проте надалі вплив цього чинника поступово вичерпуватиметься призведе до певного прискорення інфляції – до 9,8% за підсумками 2024 року[3].

Політична нестабільність і соціальні хвилювання, пов'язані з війною, також впливають на поведінку споживачів. Люди схильні віддавати перевагу товарам першої необхідності над витратами на власний розсуд у невизначені

часи, що призводить до зниження попиту на товари чи послуги не першої необхідності, які пропонують українські підприємства[4].

Монетарна підтримка. Тут також варто врахувати регулювання валюти. Національний банк зробив сміливий і довгоочікуваний крок – нарешті публічно відмовився від політики інфляційного таргетування та оголосив про перехід від режиму фіксованого курсу до так званого режиму «керованої курсової гнучкості»[5].

Підсумовуючи, не можна недооцінювати вплив повномасштабного вторгнення на прогнозування грошових потоків. Розглянуті вище фактори – держаний борг, можливість збільшення податкової ставки, інфляційний тиск і девальвація валюти, хвилювання населення впливають першочергово на діяльність підприємства і його можливості спланувати всі необхідні покриття витрат. Щоб пом'якшити ці наслідки, компанії повинні прийняти гнучкі стратегії, які враховують потенційні ризики та забезпечити свою довгострокову життєздатність.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України, Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2024–2026 роки, затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1117 від 27 жовтня 2023 р.
<https://mof.gov.ua/storage/files/MTDS2024-2026.pdf>
2. Жарикова А., Мінфін хоче збільшити податок для банків вже з цього року: ставка може перевищити 50%. Економічна правда. 14.11.2023.
<https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/14/706559/>
3. Інфляційний звіт НБУ. Жовтень 2023
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q4.pdf?v=5
4. Харламов П., Гроші на бюджетний дефіцит і відновлення після війни: що передбачає нова стратегія з управління держборгом, 1.11.2023.

https://mind.ua/publications/20264837-groshi-na-byudzhetnij-deficit-i-vidnovlennya-pislya-vijni-shcho-peredbachae-nova-strategiya-z-upravlinnya-derzh?utm_source=eSputnikpromo&utm_medium=email&utm_campaign=Newsletter_3%2F11&utm_content=835332989

5. Ільченко Л., НБУ з 3 жовтня скасовує фіксований курс. Економічна правда. 2.11.2023 <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/2/704991/>

УДК 336

Куліш Г.П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Берча А.В.

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий менеджмент та контролінг»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних економічних та політичних умовах, які призводять до нестабільності у функціонуванні вітчизняних підприємств, виникає нагальна потреба у прийнятті нових, оперативних та ефективних управлінських рішень щодо фінансування суб'єктів господарювання та відновлення їхньої фінансової стійкості та платоспроможності. Проблема надходження фінансових ресурсів та управління фінансовою діяльністю для підприємств стає особливо актуальною в умовах введення в Україні воєнного стану та окупації її території іноземними військами.

Для ефективного управління фінансовими ресурсами та діяльністю на підприємстві необхідна науково обґрунтована перебудова методів та стратегій

формування фінансових ресурсів, їхнього розподілу та використання. Недостатність фінансових ресурсів має суттєвий негативний вплив на господарську діяльність суб'єктів господарювання і призводить до збільшення заборгованостей перед підприємствами і невиклати податків. Це, в свою чергу, обмежує можливості фінансування подальшого розвитку підприємств і призводить до зменшення надходжень до бюджету[1].

Аналіз поточного стану, фінансової стабільності та динаміки розвитку підприємства під час війни проводиться з використанням інструментів антикризової діагностики. Оскільки війна активно впливає на підприємство, основна мета та завдання діагностики полягають у оцінці поточної ситуації на підприємстві, виявленні причин відхилень та запобіганні появі нових, додаткових кризових ситуацій у його діяльності.

Діагностику в умовах війни слід проводити, враховуючи масштаби діяльності суб'єктів підприємництва згідно з наступними рекомендаціями:

Для мікро-суб'єктів підприємництва рекомендується аналізувати такі показники: темп зміни обсягу виручки, рентабельність продажів, точку беззбитковості, наявність власних оборотних коштів. Для малих суб'єктів підприємництва використовуються показники, аналогічні мікро-суб'єктам підприємництва, додавши також: коефіцієнт поточної ліквідності, питому вагу дебіторської заборгованості в оборотних активах. Для середніх суб'єктів підприємництва рекомендується проводити комплексний аналіз фінансово-господарського стану з використанням показників: аналізу майнового стану, ліквідності і платоспроможності, ділової активності та рентабельності. Для великих суб'єктів підприємництва: комплексний аналіз фінансово-господарського стану, доповнений моделями оцінки ймовірності банкрутства, зокрема авторською logit-моделлю, та аналізом вартісно-орієнтованих показників [2].

В умовах воєнного стану багато підприємств зазнали проблем з ліквідністю і період погашення кредиторської заборгованості значно

збільшився. Разом з тим, за статистичними даними Національного банку України щодо депозитів підприємств, ми бачимо, суттєве зростання обсягів депозитів саме в іноземній валюті — більше ніж на 50 млрд гривень (або ж 20 %) від довоєнного рівня у період з березня до липня 2022 року. Депозити і в іноземній валюті, і в гривні на початку 2023 року перевищили відповідні показники на початок 2022 року. Не варто забувати, що «стрибок» обсягів валютних депозитів у липні може бути спричинений не стільки збільшенням обсягів депозитних коштів на рахунках у банках, а й переоцінкою валютних депозитів банками у зв'язку зі зміною курсу.

Найімовірніше бізнес також скоротив інвестиційні плани, що дозволяє акумулювати більше валютних коштів на рахунках. Але в довгостроковій перспективі відсутність або скорочення інвестицій може призвести до негативних наслідків, хоча свою роль тут відіграють більше воєнні ризики [3].

У контексті платіжних зобов'язань підприємства, фінансова політика в першу чергу спрямовувалася на накопичення коштів для виплати кредиторської заборгованості перед постачальниками. Це стало основою для забезпечення логістики і, відповідно, безперервних ділових процесів. Відсутність товарних кредитів та обмежена можливість отримання доступних кредитів у банківських установах призвело до виникнення нових фінансових моделей, які передбачають ведення бізнесу за рахунок власних коштів. В таких умовах показники ліквідності стають найвищими і спрямовані на мінімізацію ризиків неплатоспроможності.

Управління фінансовою незалежністю в умовах війни обумовлює нові виклики для підприємств, особливо у контексті класичної економіки, де залучені кошти розглядаються як двигун розвитку. Умови війни призвели до того, що підприємства стикаються з обмеженнями у використанні залучених коштів. Практика показала, що постачальники готові працювати лише з тими компаніями, які гарантують повний розрахунок за товар. Компанії, що раніше надавали товарні кредити, змінили свої бізнес-моделі, щоб забезпечити

повернення коштів постачальникам негайно після отримання товарів або матеріалів. Це логічний підхід в сучасних умовах, спрямований на зниження фінансових ризиків для обох сторін.

Управління оборотністю підприємства також зазнало значних змін. Підприємства, які спеціалізуються на товарах необхідних для життя, таких як побутова техніка, обладнання, меблі, втратили частину обсягів збуту через скорочення витрат населення в умовах панічного стану на початку воєнних дій. Однак ця ситуація є тимчасовою, виникла внаслідок паніки серед покупців, коли населення оптимізує свої фінансові ресурси.

Управління рентабельністю підприємства стає ключовим аспектом у фінансовій моделі в умовах війни. Багато підприємств розуміють, що припинення діяльності призведе до втрати ринку, який вони будували протягом багатьох років. Така ситуація неприпустима для бізнесу, тому значна частина підприємств вирішила продовжувати працювати, зосереджуючись на забезпеченні власної життєдіяльності. Життєдіяльність бізнесу в умовах війни передбачає здатність утримувати штат і забезпечувати платоспроможність щодо оплати податків та постачальників.

Основна мета аналізу фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах - забезпечення фінансової можливості його розвитку в непередбачуваних умовах. На нашу думку, фінансова модель повинна базуватися на чотирьох компонентах успішної роботи бізнесу в умовах війни. Формування готівкових резервів передбачає суттєве збільшення абсолютної ліквідності. Ці кошти повинні допомагати підприємству відмовитися від товарних кредитів та своєчасно користуватися можливістю придбати товари (ресурси) за більш доступними цінами або інвестувати у розвиток.

Ефективна політика управління фінансовою стійкістю передбачає активність інноваційної та інвестиційної політики, яка потребує додаткових фінансових вкладень. Це підтверджує необхідність формування фінансової

подушки безпеки, яка дозволяє залишатися ліквідним та платоспроможним, а при цьому накопичувати кошти для розвитку [4].

Отже, в умовах воєнного стану, ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства має критичне значення і повинно бути спрямоване на зменшення фінансових ризиків з метою:

- уникнення банкрутства, збільшення фінансової стійкості,
- зменшення збитків внаслідок негативних впливів на фінансову діяльність суб'єктів господарювання,
- підтримання їх вартості,
- забезпечення зростання прибутку та рентабельності підприємства,
- підтримки інвестиційної привабливості бізнесу.

Ефективність антикризового управління під час війни визначається досягненням змін найважливіших показників фінансово-господарської діяльності підприємства, швидкістю отримання позитивних змін, швидкістю прийняття управлінських рішень, стабілізацією діяльності підприємства, швидкістю адаптації до війни, економічністю отримання позитивних результатів та виживанням підприємства під час війни.

Список використаних джерел:

1. Савчук, А., & Стащук, О. (2022). Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах воєнного стану. *Матеріали конференцій МНЛ*, <https://archive.liga.science/index.php/conferenceproceedings/article/view/171>
2. Ватченко, Б., & Шаранов, Р. (2022). Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*, (182), 38-43. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-5>
3. Проект “Дія.Бізнес”. (2023). Дослідження обсягів залучених кредитів та депозитів юридичними особами та ФОП. <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-obsagiv-zalucenih-kreditiv-ta-depozitiv-uridicnimi-osobami-ta-fop>

4. Костенко, Ю., Короленко, О., & Гузь, М. (2022). Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>

УДК 336.6

Куц В.В.,

*здобувач вищої освіти ступеня бакалавр
Харківського національного університету
імені Семена Кузнеця*

Тищенко В.Ф.,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів
Харківського національного університету
імені Семена Кузнеця*

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних економічних умовах виникнення кризових ситуацій на підприємстві зумовлене низьким рівнем розвитку менеджменту через обмежену обізнаність працівників та керівництва. Також значний вплив справляє світова криза, спричинена пандемією COVID-19. Відсутність реагування керівників на проблеми часто веде до майбутнього банкрутства. У таких умовах підприємствам слід адаптуватися до кризових обставин та розглядати нові шляхи покращення фінансового стану.

Один інструмент, який може допомогти передбачити негативні економічні процеси, це контролінг. Для стійкого розвитку ринкової економіки в Україні важливо активно розробляти та впроваджувати нові підходи у фінансовому управлінні підприємствами, враховуючи умови їх функціонування на ринку. Щоб підприємства могли виживати, необхідно правильно визначати свою

фінансову стратегію та тактику на ринку, а також систематично здійснювати управління діяльністю з метою підвищення ефективності та оптимізації фінансового контролінгу. На жаль, дана проблема поки що залишається невирішеною, і її вирішення вимагає подальших досліджень та розвитку відповідних стратегій [2].

Питання, пов'язані із фінансовим контролінгом на підприємстві, є вкрай суттєвими та вимагають докладного вивчення. Цим питанням займаються науковці, такі як І.О. Бондар, К.О. Варфоломеєва, І.В. Басанцов, А.Ю. Скляр, Г.О. Партин, О.М. Савицька, О.О. Терещенко, А.В. Криворотько, А.В. Дмитренко, І.Є. Давидович, С.М. Петренко та інші. Незважаючи на значний внесок цих вчених, деякі аспекти все ще залишаються недостатньо дослідженими [1].

На сучасний момент використання контролінгу на підприємстві дозволяє керівникам та акціонерам мати необхідну інформацію. Контролінг є релятивно новим явищем у сучасному управлінні, що піднімає менеджмент на новий рівень за допомогою координації, інтеграції та направлення діяльності різних підрозділів та служб для прийняття ефективних управлінських рішень з метою досягнення стратегічних цілей. Фінансовий контролінг сприяє досягненню фінансових мет цілей, дозволяючи аналізувати відмінності між фактичними та прогнозованими результатами, коригувати напрямок розвитку підприємства відповідно до цілей та задач, поставлених керівництвом. За напрямками фінансовий контролінг може бути операційним та стратегічним. Операційний контролінг пов'язаний з досягненням короткострокових цілей, які зазвичай визначаються під час розроблення стратегічного плану. При проведенні цього виду фінансового контролінгу особлива увага приділяється показникам "доходи" та "витрати" та звіту про рух грошових коштів.

Стратегічний фінансовий контролінг характеризується досягненням довгострокових цілей, забезпечуючи при цьому ефективність діяльності підприємства. Він базується на вивченні ризиків, розробленні перспектив,

виявленні сильних та слабких сторін суб'єкта господарювання. Таким чином, фінансовий контролінг спрямований на оптимізацію фінансових результатів підприємства за забезпечення високого рівня ліквідності, стійкості та платоспроможності. На сьогодні існує безліч методів фінансового контролінгу, які полегшують процес контролю на підприємстві. Серед них: CVP-аналіз, SWOT-аналіз, вартісний аналіз, бенчмаркінг, коефіцієнтний аналіз, система раннього реагування. При здійсненні операційного контролінгу зазвичай використовують коефіцієнтний аналіз, а при стратегічному – вдаються до аналізу SWOT. У сучасних умовах ведення діяльності процес впровадження системи фінансового контролінгу поділяється на дві фази: організаційну та експлуатаційну. Причинами використання фінансового контролінгу на підприємстві є розпочаток масштабного проекту, важливих дрібних проектів та розробка програми реального інвестування. Розглянемо на прикладі ТОВ "Нова Пошта" можливість впровадження фінансового контролінгу. Як відомо, дане підприємство є лідером серед користувачів в Україні. Особливо популярні запити з логістичних послуг, якими користуються понад 3,8 млн. користувачів [3]. Тому даному підприємству слід впровадити систему фінансового контролінгу для підвищення ефективності діяльності, збереження репутації та запобігання можливих збитків, поліпшення оперативності та якості управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Григораш І. О. Контролінг як сучасна система управління підприємством. Актуальні проблеми економіки. 2017. № 11(113). 107 с.
2. Загорудько В. Л., Давиденко О. Р., Смаль О. В. Дослідження перспектив впровадження контролінгу на підприємствах України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 5(05). 120 с.
3. Соціальний звіт / Офіційний сайт «Нова пошта». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://svb.ua/sites/default/files/social_report_0.pdf.

УДК 336.6

Ніколаєва Т.О.

Одеський національний економічний університет

студентка 3 курсу, спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: Бондаренко П. В.

ст. викл. кафедри ФМФР

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ, ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ситуація на ринку, що склалася на даний момент, вимагає від підприємств впровадження та використання нових методів ведення бізнесу. Одним з таких методів, що наразі активно використовуються суб'єктами господарювання є контролінг. Саме цей метод допомагає визначити проблемні аспекти бізнесу та інструменти, за допомогою яких, ці аспекти можуть бути усунені.

Для розгляду фінансової діяльності та встановлення стійкості, підприємства все частіше зустрічаються саме з фінансовим контролінгом.

В політичній та економічній ситуації, яка склалася на сьогодні внаслідок російської агресії, підприємства, що працювали весь час з 24.02.2022 або відновили свою роботу все більше потребують посилення та вдосконалення контролю за фінансовою діяльністю, адже добре сформована система дає можливість досягти та реалізувати стратегічні цілі, раціонально використовувати залучені та власні кошти для максимізації позитивного фінансового результату.

Основним завданням фінансового контролінгу є регулювання фінансових потоків, що виникають у процесі функціонування підприємства та їх напрямку.

Фінансовий контролінг включає в себе такі функції, як:

- Регулювання розподілу фінансових джерел та їх акумуляція ;

- Визначення ефективності залучення та використання фінансових джерел;
- Адміністрування фінансовими джерелами.

Внаслідок правильно сформованої системи фінансового контролінгу суб'єкт господарювання має змогу не лише ефективно використовувати ресурси, а й здійснювати поточні необхідні для функціонування підприємства процеси, наприклад, прийняття адміністративних рішень, що прямо впливають на його діяльність.

Наразі науковці виділяють фінансовому контролінгу різну роль в формуванні фінансової стійкості підприємства, але серед усіх існуючих підходів є одна спільна риса притаманна усім – кожний з підходів, у будь-якому випадку покращує фінансову діяльність підприємства і дає змогу більш раціонально використовувати ресурси.

Отже, фінансовий контролінг важлива складова у функціонуванні підприємств, що допомагає не лише оптимізувати неефективне використання грошових коштів, а й максимізувати фінансовий результат від їх використання. Серед підприємств України, впровадження такого методу регулювання фінансової діяльності стає все актуальнішим, що дозволяє суб'єктам господарювання функціонувати у нестабільних ситуаціях, таких як ми маємо на сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Пінті А. В. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики : Зб. наук. пр., м. Одеса, 9 жовт. 2022 р. Одеса, 2022. С. 185–187.
2. Сукач О., Сарана Л. Фінансовий контролінг у системі управління бізнесом. Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики : Зб. наук. пр., м. Одеса, 9 жовт. 2022 р. Одеса, 2022. С. 194–196.

УДК: 657

Писарчук Л.М.

магістрантка, освітня програма

«Фінансовий менеджмент і контролінг»

Науковий керівник: Бабяк Н.Д.,

к.е.н., професор

кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бюджетування є ключовим елементом управління фінансовими ресурсами підприємства. В сучасному бізнес-середовищі, де зростає конкуренція та нестабільність ринку, ефективний фінансовий контролінг стає невід'ємною частиною успішного ведення бізнесу. У цьому контексті бюджетування є не лише інструментом планування та ресурсорієнтованого управління, але й ключовим елементом оперативного фінансового контролінгу на підприємстві.

Важливість бюджетування на підприємствах під час воєнного стану важко переоцінити, оскільки у таких умовах бізнес-середовище є надзвичайно складним і непередбачуваним.

У воєнний час, бюджетування стає стратегічним інструментом для виживання та успіху підприємств. Правильно побудований бюджет може стати ключовим фактором, що дозволить підприємствам вижити та вирости в умовах воєнного конфлікту.

Бюджетування є системним процесом, який включає розробку, реалізацію, моніторинг та аналіз фінансового плану, охоплюючи всі аспекти діяльності організації або підприємства. Цей процес включає в себе встановлення планових

показників для доходів та витрат, а також систематичний контроль їх виконання протягом певного періоду [1].

Процес бюджетування на підприємстві складається із послідовного набору етапів, кожен з яких відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного фінансового управління та планування. Нижче подано обґрунтоване узагальнення цих етапів [2]:

1. Узгодження деталей бюджетної політики є важливою вступною стадією, де проводиться аналіз та узгодження стратегічних планів, зокрема враховуючи будь-які зміни у стратегії підприємства. Інтеграція стратегічних планів та політичних рішень створює фундамент для подальших бюджетних процесів.
2. Визначення факторів, що можуть обмежити ефективність підприємства, включає аналіз обмежуючих факторів, таких як попит на продукцію, виробнича потужність, та ресурсні обмеження. Цей етап допомагає враховувати зовнішні та внутрішні чинники, які можуть вплинути на досягнення поставлених цілей.
3. Оновлення бюджетних припущень включає перегляд та оновлення припущень, які лягли в основу бюджету. Це необхідно для того, щоб враховувати актуальні умови та зміни в бізнес-середовищі.
4. Складання бюджету продажів визначає ключові показники доходів від продажів і є центральним пунктом бюджетного процесу. Величина доходів від продажів залежить від багатьох чинників, включаючи вибір споживачів та конкурентну ситуацію.
5. Початкова підготовка інших бюджетів передбачає активну участь менеджерів та відповідальних осіб у підготовці бюджетів для своїх відділів та структур. Ця стадія дозволяє враховувати специфіку різних ділянок підприємства.

6. Обговорення бюджетів використовується для досягнення консенсусу та згоди між різними відділами та рівнями управління. Цей процес допомагає вирішувати можливі розбіжності і суперечності в бюджетах.
7. Координація та огляд бюджетів включає в себе перевірку взаємозалежності та відповідність бюджетів загальній стратегії компанії. Цей етап сприяє інтеграції всіх аспектів бюджетного процесу.
8. Схвалення бюджету передбачає остаточне схвалення бюджету вищим керівництвом. Це важлива стадія, на якій визначається остаточний фінансовий план підприємства.
9. Публікація бюджету включає офіційне оприлюднення бюджету та його виконання, що робить бюджетний процес відкритим і доступним для всіх стейкхолдерів.

Ці етапи становлять невід'ємну частину бюджетного процесу, допомагаючи підприємству досягнути стратегічних цілей та забезпечити ефективне управління фінансами та ресурсами.

В підсумку, бюджетування є важливим інструментом управління фінансами та ресурсами на підприємстві. Цей процес набуває ще більшої значущості, а особливо в умовах воєнного стану. Воєнна нестабільність вимагає від підприємств стратегічного планування та ефективного управління ресурсами для забезпечення виживання та успіху. Бюджетування, як системний процес, допомагає досягати цих цілей і забезпечує ефективне управління фінансами та ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Засадний Б. А., Ткаченко А. В. Система бюджетування як провідна ланка фінансового планування бізнес-процесів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. № (8). С. 33-37.

2. Nwosu Moses. C., Aguh Patrick. S., Okechukwu C. Multidimensional Budgeting Concepts and Budget Control Modeling For Production Systems Performance Efficiency. *International Journal of Engineering and Management Research*. 2020. No 4. P. 200-224.

УДК 658

Приймачук А. Р.

Студент факультету маркетингу, 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У БІЗНЕСІ

Постановка проблеми: Основною метою будь-якого бізнесу є збільшення своєї вартості, конкурентоспроможності та рентабельності, шляхом отримання чистого прибутку, розширення своєї діяльності на нові ринки, збільшення обсягів продажів тощо. Але зазвичай більшість підприємств стикаються з проблемою того, що не можуть досягти бажаних результатів через неправильно реалізовані контрольно-аналітичні заходи щодо прийняття рішень, які безпосередньо пов'язані з тактичними та стратегічними цілями компанії. Це є основним викликом, який стоїть перед сучасними методами та концепціями фінансового контролінгу, і саме його впровадження може забезпечити максимальну ефективність та успіх бізнесу у сучасних умовах посиленої конкуренції на ринках.

Українські компанії зараз перебувають в ненайкращому становищі. Згідно даних Державної служби статистики України, близько 41% вітчизняних підприємств понесли збитки протягом 2022 року[1]. Вони втрачають інвесторів та ринки збуту, мають ускладнений доступ до ресурсів та проблеми з ланцюгами

постачань. І якщо, враховуючи вищезазначені фактори, компанія буде приймати неефективні фінансові рішення, то в певний момент її діяльність буде під загрозою. Тому менеджменту основну увагу потрібно зосередити на прийнятті антикризових заходів.

Як свідчить світовий досвід, фінансовий контролінг є дієвою системою координації, яка відповідає за взаємозв'язок між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням та внутрішнім фінансовим контролем. Він орієнтується на забезпечення концентрації контрольних дій у найбільш пріоритетних сферах фінансової діяльності підприємства. Головним завданням контролінгу є виявлення відхилень фактичних результатів діяльності підприємства від запланованих та оперативне прийняття управлінських рішень на основі виявлених змін[4].

Також варто відзначити, що контролінг ґрунтується на ряді принципів: своєчасність, документування, рух та стійкість, інтегрованість, регулярність.

Виходячи з цього стає зрозуміло, що така система координації здатна допомогти бізнесу зберегти платоспроможність, забезпечити достатню ліквідність та досягти оптимального рівня рентабельності[5].

Багато науковців розкривали тему концепцій фінансового контролінгу у своїх працях і кожен виділяв різні їхні види. Найбільш популярними є наступні концепції:

- Концепція орієнтована на облікову систему – передбачає створення інформаційної системи на базі облікових даних, яка буде забезпечувати підтримку управлінських рішень, пов'язаних з плануванням і контролем діяльності підприємства;
- Концепція орієнтована на управлінську інформаційну систему – передбачає створення інформаційної системи, яка має забезпечувати прийняття стратегічних й оперативних управлінських рішень;

- Концепція орієнтована на систему управління з акцентом на планування і контроль – передбачає поділ контролінгу на стратегічний і оперативний. Інформаційно забезпечує процес планування та контролю для досягнення довгострокових та короткострокових цілей компанії;
- Концепція орієнтована на систему управління з акцентом на координацію – передбачає упорядкування діяльності системи управління[2];
- Координаційно-навігаційна концепція – передбачає розроблення й реалізацію стратегії розвитку підприємства на основі запровадження системи збалансованих показників[3].

Саме розробці і впровадженню системи збалансованих показників приділяють увагу корпорації. Найпоширенішими збалансованими показниками є Cash Flow та EBITDA. Їх використовують для аналізу фінансового стану підприємства такі відомі компанії, як «Amazon», «Microsoft», «Apple», «Coca-Cola». Серед Українських компаній, координаційно-навігаційну концепцію активно використовує компанія «ДТЕК».

Висновки: Враховуючи умови в яких зараз перебуває наша країна, пошук нових методів удосконалення системи контролінгу є дуже актуальним. Оскільки події розвиваються дуже швидко, компаніям необхідно реагувати та адаптуватись до них також швидко. Щоб досягти цього, доцільним би була розробка та введення підприємствами нових ключових показників ефективності. Але в умовах непередбаченості досить важко розробити індикатори, які були б універсальними для багатьох компаній. Тому їм доведеться власноруч їх створювати, проте тут можна дати декілька порад: показники обов'язково повинні враховувати фінансові резерви та ліквідність підприємства; показники мають давати змогу оперативно оцінювати рентабельність проектів, щоб за потреби оптимізувати їх; показники мають допомагати визначати способи зменшення витрат та передбачати негативні зміни у бізнес-середовищі. Також доцільно буде запровадити постійний моніторинг ситуації і зосередити сили на забезпеченні оперативної комунікації всередині підприємства. Так можна буде

скоротити час на передачу інформації і прийняття управлінських рішень до мінімуму. Очевидно, що для цього потрібно буде залучити немалу кількість грошових та людських ресурсів.

Впровадження фінансового контролінгу у бізнесі набирає все більшої актуальності в умовах постійних ризиків та зростаючої конкуренції на ринку. Завдяки йому компанії зможуть зберегти конкурентоспроможність, забезпечити фінансову стабільність та можливо навіть знайти нові можливості для розвитку.

Список використаних джерел:

1. Звіт про Чистий прибуток (збиток) великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності. 2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/arh_chp_ved_u.htm (дата звернення: 04.11.2023).
2. Л. О. Меренкова. Фінансовий контролінг як система ефективного управління підприємством. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5147> (дата звернення: 28.10.2023).
3. М. М. Бердар. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства. 2017. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf (дата звернення: 28.10.2023).
4. Н. О. Коваль, О. В. Буряченко, Л. М. Ткачук. Стратегічний фінансовий контролінг як інструмент запобігання банкрутства. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/75.pdf (дата звернення: 28.10.2023).
5. С. В. Адонін, Ю. М. Калашнікова. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/99.pdf (дата звернення: 28.10.2023).

УДК 631.1

Слободян Т. А.,

здобувач вищої освіти групи БЗ/І,

Науковий керівник – Мікуляк К. А.

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Враховуючи сучасний стан економіки нашої країни, необхідно створювати інформаційні системи, які дозволять керівникам підприємства приймати управлінські рішення на основі якісних, достовірних і своєчасних даних. Контролінг є елементом системи управління, який забезпечує керівництво підприємства такою інформацією.

Питанням фінансового контролінгу на підприємстві займалися Л. Птащенко [1], В. Сержанов [1], Н. Сабліна [2]. Підходами до оцінки інноваційного потенціалу як засобу вдосконалення управління підприємством вивчали: І. Гнатенко [3], О. Орлова-Курілова [3], І. Штулер [3], В. Рубежанська [3]. Систему управління у високотехнологічних стартапах досліджували: А. Самагайо [4], Н. Креспо [4], Р. Родрігес [4] та ін.

Контролінг допомагає передбачити всі можливі несприятливі економічні ситуації та уникнути їх, а фінансовий контролінг зорієнтований на спостереження реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів; вимірювання рівня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених; розроблення оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених завдань і показників; коригування, за потреби,

певних завдань і показників фінансового розвитку через зміну зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарських операцій підприємства.

До головних принципів системи контролінгу можна віднести: своєчасність, документування, рух та стійкість, інтегрованість, регулярність.

Згідно з наведеними принципами, можна виділити основні цілі фінансового контролінгу, які полягають у забезпеченні достатнього рівня ліквідності, збереженні платоспроможності в довгостроковій перспективі, досягненні оптимального рівня рентабельності.

Одним із ключових способів підвищення ефективності фінансового управління на підприємстві вважається вдосконалення внутрішньо фірмового фінансового планування і контролінгу. Фінансовий контролінг здійснюється у вигляді організованого адміністрацією підприємства процесу перевірки виконання абсолютно всіх управлінських рішень у фінансовій сфері з метою реалізації фінансової стратегії й тактики та запобігання кризових ситуацій, що призводять до банкрутства [1].

Кожне підприємство самостійно формує службу фінансового контролінгу, визначає склад та структуру. Стандартний та найбільш раціональний склад служби контролінгу можна представити так [2]: начальник служби, контролер з управлінського обліку, контролер-куратор центрів відповідальності, контролер-фахівець з інформаційних систем.

Таким чином, всі з перелічених фахівців, що входять до служби фінансового контролінгу, мають свої певні обов'язки та навички, якими мають володіти. Головна мета фінансового контролера – формувати та підтримувати інформаційні потоки підприємства, контролювати діяльність підрозділів.

Загалом, фінансовий контролінг являє собою систему, яка об'єднує методи обліку, аналізу, планування та контролю, вона є спрямованою на

досягнення мети підприємства, а також забезпечує ефективне управління підрозділами та підприємством у цілому. У сучасних умовах фінансовий контролінг є найбільш пріоритетним у системі управління підприємствами.

Однією зі складових системи управління є контролінг, який являє собою комплекс відповідних заходів, спрямованих на координацію оптимального розподілу та використання власних і залучених грошових коштів. Контролінг сприяє трансформації планових показників шляхом модифікації їх у кінцеві результати, яких необхідно досягти за певний період часу, забезпечуючи тим самим оптимальну реалізацію стратегічних цілей та оперативних управлінських рішень у відповідній діяльності [3, 4]. Тобто за допомогою контролінгу здійснюється фінансове узгодження та взаємодія планових і фактичних показників господарської діяльності в контексті повного інформаційного забезпечення управлінських рішень.

Отже, фінансовий контролінг взаємопов'язаний між підсистемами управління підприємством через аудит, аналіз, планування тощо. Реалізація цього взаємозв'язку забезпечує вироблення альтернативних підходів під час здійснення оперативного та стратегічного управління процесом досягнення мети та результатів діяльності підприємства.

Завдяки ефективній системі фінансового контролінгу можна досягти максимально оперативного реагування на зовнішні та внутрішні зміни, що впливають на сталий розвиток підприємства. Фінансовий контролінг під час запровадження його на підприємстві допоможе запобігти виникненню кризових економічних ситуацій, ідентифікувати причини фінансових проблем та ефективно їх усунути.

Список використаних джерел:

1. Птащенко Л. О., Сержанов В. В. Фінансовий контролінг : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2016. 344 с.

2. Сабліна Н. В. Фінансовий контролінг : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 161 с

3. Гнатенко І., Орлова-Курілова О., Штулер І., Сержанов В., Рубежанська В. Підхід до оцінки інноваційного потенціалу як засобу вдосконалення управління підприємством. *Міжнародний журнал постачання та управління операціями*. 2020. № 7(1), С. 112-118.

4. Самагайо, А., Креспо, Н. Ф., Родрігес, Р. Системи управління у високотехнологічних стартапах: Емпіричне дослідження. *Журнал бізнес-досліджень*. 2018. № 89. С. 351-360.

УДК: 657.633

Супруненко А. О.

Студентка факультету маркетингу, 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Коли компанія вже створена, капітал сформований, цілі та завдання суб'єкта господарювання визначені, виникає потреба в організації внутрішнього контролю. Внутрішній контроль виявляє слабкі сторони підприємницької діяльності, оптимізує використання ресурсів, а також дозволяє уникати банкрутства та кризових ситуацій. Контроль на підприємстві включається в процес управління, допомагаючи у постановці цілей, розробці бізнес-планів, складанні бюджету, моніторингу, виявленні відхилень від намічених цілей на всіх етапах життєвого циклу продукту (від створення до впровадження). Тому, в

сучасних умовах мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища в країні, раціональним є скоріше впровадження всебічного внутрішнього контролю у фірмах та підприємствах [1].

Враховуючи, що завданням внутрішнього контролю є не тільки виявлення і виправлення помилок, а й проведення заходів із коригування шляхів досягнення поставлених завдань. Внутрішній контроль – це система заходів, визначених керівництвом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій [2].

В даний час внутрішній контроль, за словами Н.І. Петракова - це ефективний інструмент корпоративного управління, який забезпечує захист економічних інтересів компаній і сприяє досягненню ними своїх стратегічних цілей. Правильно організований внутрішній контроль сприяє збереженню та раціональному використанню ресурсів підприємства, визначає ступінь довіри користувачів звітності, допомагає підвищити рентабельність діяльності підприємства та зміцнити позиції організації на ринку [3].

З досліджень М.Т. Білухи, можна визначити, що метою внутрішнього контролю підприємств є встановлення достовірності даних первинних документів щодо визначення доходів, витрат і фінансових результатів; повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах; достовірності відображення доходів, витрат і фінансових результатів у звітності підприємства, відповідності методики обліку доходів, витрат і фінансових результатів чинним нормативним документам України [4].

Сучасний бізнес оточений складними викликами та змінами, які вимагають від підприємств адаптуватися та ефективно функціонувати в сучасних умовах. В цьому контексті, внутрішній контроль на підприємствах є необхідним інструментом для забезпечення стійкості та ефективності підприємств у сучасних умовах.

Важливо відзначити, що сучасні умови бізнесу вимагають більшої уваги до внутрішнього контролю з різних причин. По перше, в сучасних умовах

конкуренція серед підприємств стає все більшою і жорсткою. Внутрішній контроль допомагає забезпечити ефективність та надійність підприємств, зменшуючи ризики помилок та втрат. По друге, законодавство в сфері корпоративного управління та фінансової звітності постійно змінюється. Внутрішній контроль допомагає підприємствам відповідати новим вимогам та уникати санкцій чи покарань за порушення законодавства. По третє, зростання глобальної торгівлі та міжнародних операцій робить важливим контроль над операціями та ризиками, пов'язаними з міжнародними партнерами та ринками [5].

Отже, в умовах військового стану підприємства можуть стикатися з рядом проблем в управлінні та організації внутрішнього контролю. Загальний підхід до управління підприємством в умовах військового стану передбачає готовність до адаптації, стратегічне планування, збалансований підхід до ризиків та пошук нових можливостей у невизначеному середовищі.

Військовий стан призводить до зменшення економічної активності, що впливає на фінансовий стан підприємств. Щодо шляхів вирішення цієї проблеми, підходить розробка та впровадження антикризових стратегій, диверсифікацію виробництва, пошук нових ринків збуту або партнерів. Також в умовах військового стану погіршується безпека праці та життя працівників. Вирішити цю проблему можна вдосконаленням системи охорони праці, наданням додаткових засобів індивідуального захисту, проведенням навчань з безпеки тощо.

Одна з найважливіших проблем внутрішнього контролю на підприємствах в сучасних умовах стосується обмеженого доступу до ресурсів. Зміни в політичних та економічних умовах можуть обмежити доступ до ключових ресурсів, таких як енергія, сировина тощо. Але диверсифікація джерел постачання, пошук альтернативних ресурсів, укладення довгострокових угод з постачальниками можуть поліпшити ситуацію.

Зниження виробничої потужності та обсягів продажу. Пояснення полягає у змінах в економічному кліматі, що тим самим спричиняє зменшення попиту на

продукцію підприємства. Шляхом вирішення цієї проблеми може бути оптимізація виробничих процесів, впровадження ефективних маркетингових стратегій, розширення пошуку нових сегментів ринку.

Виходячи з зазначеного, можна зробити висновки, що внутрішній контроль на підприємствах є критично важливим елементом у сучасних умовах бізнесу. Він допомагає підприємствам забезпечувати відповідність стандартам та вимогам, уникати ризиків і забезпечувати ефективність операцій. Це особливо важливо в умовах зростання конкуренції, змін в законодавстві та технологічного прогресу. Усвідомлення ролі внутрішнього контролю та впровадження його ефективних складових може допомогти підприємствам досягати стабільності та успіху в непередбачуваному бізнес-середовищі та політичній ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Р. О. Савченко, Н. М. Савченко, І. В. Дем'янюк. Внутрішній контроль: проблеми та перспективи. 2019. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7288> (дата звернення 13.11.2023)
2. LOGICA. Практичний посібник «Внутрішній контроль: від теорії до практики» 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/524/12.2019.3.pdf> (дата звернення 13.11.2023)
3. Петракова Н. И. Проблеми та перспективи розвитку внутрішнього контролю на підприємствах // Молодий вчений. 2018. (дата звернення 13.11.2023)
4. Білуха М. Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія і аудит : підруч. / М. Т. Білуха, Т. В. Микитенко. К. : Укр. акад. оригінальних ідей, 2005.
5. Оцінка системи внутрішнього контролю (<https://buklib.net/books/32052/>) (дата звернення 13.11.2023)

УДК 33:334.02

Тутов В. О.

аспірант кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку,

Одеський національний економічний університет

МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Страхові компанії, як і будь які підприємства, що функціонують у несприятливих реаліях, потребують особливої реорганізації економічних процесів та побудови ефективної системи фінансового менеджменту з метою забезпечити можливість впливу на динаміку розвитку та діяльність підприємства. Основним інструментом управління будь-яким підприємством, фінансовим станом підприємства і платоспроможністю підприємства виступає фінансовий контролінг.

Фінансовий контролінг є ефективним, тому що дозволяє встановити контроль за досягненням як стратегічних так і тактичних цілей діяльності фірми. Він створює таку систему управління, яка дозволила б відслідковувати рух підприємства до наміченої стратегічної мети свого розвитку. Для цього фіксуються якісні запобігання кризових ситуацій і кількісні (обсяг і структура обороту, структура і величина витрат, відношення прибутку до капіталу, обсяг програми інвестицій і фінансування, обсяг позикових коштів, платоспроможність, конкурентоспроможність товарів і послуг, чисельність персоналу, число партнерів, цілі підприємства. Координуючи, інтегруючи і направляючи діяльність всієї системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей фінансовий контролінг є механізмом саморегулювання на підприємстві [1].

Упродовж діяльності страхової компанії, виникає об'єктивна необхідність у підвищенні ефективності страхової діяльності на основі її інноваційного розвитку, що враховує особливості локального (національного, регіонального) страхового ринку і дозволяє підвищити якість організації страхового бізнесу, оптимально використовувати інструменти менеджменту, джерела інвестування та раціонально взаємодіяти із зовнішніми організаціями для реалізації інноваційних проектів у сфері страхування. Існує необхідність такого нововведення, як контролінг, в існуючу систему страхування, що призведе до підвищення ефективності роботи персоналу і покращення результатів діяльності (підвищить обсяг зібраних страхових премій та чистий прибуток) страхової компанії.

Страхування належить до групи найбільш рентабельних та найбільш динамічних галузей національної економіки, а страховий ринок є важливим сегментом фінансового ринку, що впливає на всі соціально-економічні процеси в державі. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних страхових продуктів – основа введення страхового ринку України у процес глобалізації страхових відносин [2, с. 58, 62].

Фінансовий контролінг виступає складним, синтезованим поняттям, що включає багато різноманітних інтерпретацій. Саме слово “контролінг” має англійське коріння та означає процес здійснення контролю (нагляду).

Контролінг є синтезом планування, обліку, контролю, економічного аналізу та організації інформаційних потоків, здійснює інформаційне забезпечення прийняття рішень на всіх рівнях управлінської ієрархії [3, с. 70].

На сьогоднішній день, опановують нові сфери застосування фінансового контролінгу, зміцнюються взаємозв'язки контролінгу з інформаційним менеджментом, фінансовою звітністю, з бухгалтерським обліком в цілому. Покращення результатів діяльності підприємства, що впровадило контролінг, залежить також від уміння налагодити взаємодію з зовнішніми контрагентами

підприємства та його управлінським персоналом (менеджментом). Також, що є логічним, контролінг стає інструментом не тільки покращення результатів діяльності підприємства, але і залучення додаткових джерел фінансування.

Щодо методів фінансування проектів, до них доцільно віднести самофінансування, акціонування та інші форми часткового фінансування, кредитне фінансування, лізинг, бюджетне фінансування, змішане фінансування та проектне фінансування [4, с. 140-142].

При традиційному банківському кредитуванні значна увага приділяється основним фінансово-економічним показникам діяльності позичальника, на противагу цьому, за проектного фінансування вирішальне значення віддається аналізу власно проекту [5, с. 68].

Таким чином, фінансовий контролінг є системою сервісу для менеджменту у страхуванні, що використовує керівний склад підприємства під час розроблення планів діяльності страхової компанії й отримує із системи контролінгу інформацію, яка використовується під час ухвалення рішень. Ці рішення набувають конструктивну форму стратегічних та поточних планів. Система внутрішнього (фінансового) контролінгу страхової організації відрізняється від аналогів на інших підприємствах через специфіку формування елементів потенціалу компанії. Упровадження збалансованої системи контролінгу в страховій компанії дозволить досягти більш ефективного управління підприємством, що збільшить конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Лапіна, І. С. Місце фінансового контролінгу в системі фінансового менеджменту промислових підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. (ISSN 2313-4569). Одеса: Одеський національний економічний університет. 2016. № 2 (61). С. 194–202.

2. Вовчак О. Страхова справа: підручник. Київ: Пульсари, 2009. С. 58–62.
3. Шешукова Т., Гуляйва Е. Теорія и практика контролінгу. Київ: ІНФРА-К, 2008. 176 с.
4. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи : колективна монографія / за ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків : «Діса плюс», 2019. 370 с.
5. Домбровська С. О. Актуальні проблеми банківського кредитування для підприємств України. *Європейський журнал економіки та менеджменту*. 2018. Т.4. Вип. 1. С. 65-71.

Платформа V

Антикризове управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України

УДК 338.45

Бондар А. В.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О. О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ СТАН МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Повномасштабна війна в Україні сформувала якісно нову ситуацію в національному економічному просторі — різке скорочення грошового потоку від експорту сировинних ресурсів, відтік дешевих кредитних ресурсів з фінансових ринків, що призвело до радикальної зміни обсягу і структури попиту на продукцію промислових підприємств, у тому числі металопродукції. Виробничі потужності підприємств металургійної промисловості на сьогодні є обмеженими, а перехід до розвитку фінансового потенціалу здійснюється досить повільними темпами. Варто зазначити, що це не ставить під сумнів подальші перспективи ефективного розвитку металургійного бізнесу.

До повномасштабного вторгнення, металургія була провідною галуззю промисловості України, обсяги виробництва якої забезпечували вагому частку

валового внутрішнього продукту країни. За даними Інституту економіки та прогнозування НАН України, у 2007 році металургійна галузь, у якій було задіяно близько 13% працездатного населення, виробляла більше ніж 10% промислової продукції країни, забезпечуючи тим самим 5,8% ВВП та близько 42% валютних надходжень у країну. Наразі, у 2023 році, промисловий комплекс України, виробляючи близько 7% продукції, забезпечував 6,5% ВВП і лише 5% експорту [1].

За оцінками Мінекономіки України, збитки металургійної галузі України у 2022 році можуть досягти 10 млрд доларів США. Це становить близько 10% від ВВП України. Збитки металургійних підприємств України розподіляються наступним чином: зниження виробництва - 6 млрд доларів США; зростання витрат - 3 млрд доларів США; зниження цін - 1 млрд доларів США [2].

Частина металургійних комбінатів повністю фізично зруйнована під час відкритої агресії РФ. Зменшення вироблення продукту на таких підприємствах можемо розглянути на прикладі чавуну (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка обсягів виплавки чавуну в Україні 2017-2022 р.р., млн. т.

Рік	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг виплавки чавуну	20,04	20,56	20,06	20,42	21,17	6,39

Джерело: розроблено автором на основі [1,2].

Виробництво чавуну впало з 20,04 млн т. у 2017 році до 6,4 млн т. у 2022 році, що становить 68%. У 2022 році Україна виплавил майже 6,3 млн тонн сталі – лише третина від результату 2021 року. Причому більшу частину цих обсягів (58%) виготовили у I кварталі. Зазнало втрат і виробництво прокату, яке скоротилось на 72% до 5,4 млн тонн. Як наслідок, за підсумками минулого року у світовому рейтингу Україна вибула із топ-15 найбільших сталевиробників, впавши з 14-го на 25-те місце [3].

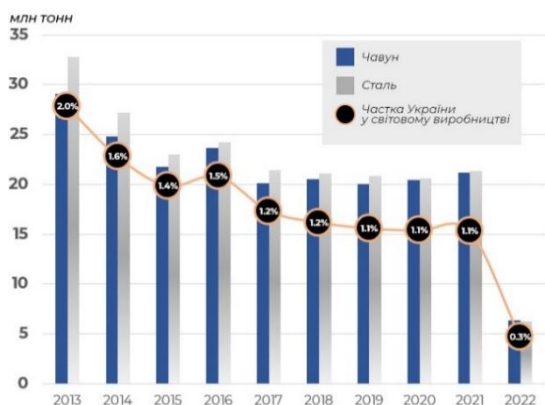

Рисунок 1. Обсяги виплавки чавуну і сталі в Україні

Джерело: [3].

Військові дії призвели до зростання витрат металургійних підприємств, зокрема на енергоносії, сировину та логістику. Дані позиції є одними з найважливіших статей витрат для металургійних підприємств. Війна призвела до зростання цін на енергоносії, сировину та логістичні послуги на світовому ринку, що в свою чергу призвело до зростання витрат металургійних підприємств та негативно вплинуло на фінансовий стан України.

Підтримка фінансового стану металургійної галузі України під час війни є надзвичайно важливим завданням. Зменшення залежності від одного ринку або одного клієнта може допомогти зменшити ризики впливу глобальних коливань цін на металопродукцію. Також зменшення витрат та підвищення продуктивності може допомогти зберегти фінансову стабільність галузі. Інвестиції в сучасні технології та процеси можуть підвищити конкурентоспроможність, адже впровадження нових технологій та розробка інноваційних рішень може допомогти галузі залишатися конкурентоспроможною і відкривати нові можливості для розвитку. Уряд може надавати підтримку металургійній галузі через різні інструменти, такі як фінансові допомоги, податкові пільги, стимулювання інвестицій, поліпшення умов для бізнесу та інше.

Таким чином, можна зробити висновок, що фінансовий стан металургійної галузі у воєнний час знаходиться на досить низькому рівні, є складним та

вразливим. Умови воєнного конфлікту створюють низку викликів для цієї галузі, яка має велике значення для економіки країни. І саме ефективне управління ним, прийняття правильних стратегічних рішень та співпраця між урядом, галуззю та іншими зацікавленими сторонами допоможе підтримати та у майбутньому розвинути металургійну галузь.

Список використаних джерел:

1. Інститут економіки та прогнозування НАН України. URL: <http://ief.org.ua>
2. Економіка України під час війни. URL: <https://ces.org.ua/ukrainian-economy-in-war-times-july/>
3. Українські металурги у 2022 році виробили 5,35 млн т прокату. URL: <https://gmk.center/ua/news/ukrainski-metalurgi-u-2022-roci-virobili-5-35-mln-t-prokatu/>

УДК. 336.71

Боровська О. В.

студентка 62Ф групи ФФБС

Одеського національного економічного університету

Баранова В. Г.

д. е. н., професор кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

В умовах постійних змін в економічному середовищі банківський сектор стає невіддільною складовою національної фінансової системи. Відсутність стабільності у фінансовому секторі може миттєво вразити економіку країни та викликати серйозні соціально-економічні наслідки. Саме тому антикризове

управління банківською установою є дуже важливим для окремого банку та для всієї банківської системи в цілому.

Антикризове управління банком представляє собою сукупність управлінських форм, інструментів і заходів, спрямованих на створення відповідних передумов для якнайшвидшого виявлення і своєчасного подолання ознак кризи з метою забезпечення виживання і життєздатності комерційного банку та запобігання виникненню ситуації банкрутства. Тому метою антикризового управління на мікрорівні є забезпечення фінансової стабільності окремого комерційного банку [1, с. 336]. Антикризове управління також може реалізовуватись на макрорівні, тобто на рівні держави.

Створення системи антикризового управління у банку визначається як комплекс взаємопов'язаних засобів та інструментів, що базуються на принципах та механізмах управління. Цей комплекс спрямований на досягнення кінцевого результату впровадження антикризових заходів. Важливо, щоб система антикризового управління в банку ґрунтувалася на певних принципах (рис. 1).

Рис. 1. Основні принципи антикризового управління банком [2, с. 667]

Дотримання принципів, зображених на рис. 1 дозволяє побудувати ефективну систему протидії кризовим ситуаціям та явищам у банку, а також вчасно попереджати їхній розвиток. Слід зазначити, що антикризове управління буває різним і залежить від стану банківської установи:

1. Антикризове управління при нормальному функціонуванні банку. Проводиться при стабільному стані банківської установи. Передбачає постійний моніторинг показників банку, аналіз їх відхилень від норми та підтримку стабільності.

2. Антикризове управління при нестійкому розвитку. Проводиться при виникненні певних проблем з прибутковістю, ліквідністю і т. д. Передбачає стабілізацію шляхом зменшення витрат, перегляд стратегії управління, проведення реструктуризації тощо.

3. Антикризове управління під час кризового стану. Проводиться при неплатоспроможності банку, нестачі власних коштів. Передбачає направлення великої кількості ресурсів на погашення заборгованостей, реструктуризацію, санацію тощо.

4. Антикризове управління після подолання кризи. Проводиться після подолання банком кризи. Передбачає глибокий аналіз та оцінювання результатів подолання кризи. Впровадження заходів з недопущення повтору кризової ситуації на основі аналізу минулої кризи [2, с. 668]

Отже система антикризового управління в банку є комплексною системою, яка враховує різні фази кризи та відповідні стратегії для кожної з них. Ефективно сформована система антикризового управління дозволяє банку ефективно протистояти викликам та забезпечити стійкість у найрізноманітніших умовах економічного середовища. Разом з тим, кожний банк маючи специфіку діяльності повинен самостійно будувати систему антикризового управління залежно від тактичних цілей загальної стратегії (агресивна, помірна, консервативна), а також визначати міру допустимого ризику. Залежно від цього певні складові системи будуть посилені функціоналом, а певні можуть бути відсутні. Антикризове управління в банку виявляється критично важливим для

виявлення, подолання ознак кризи та забезпечення виживання банківської установи.

Список використаних джерел:

1. Мельник В., Колесник О. Теоретичні аспекти дослідження сутності антикризового менеджменту банківських установ. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 4 (20). С. 334–341. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/204622/204504> (дата звернення: 14.11.2023).

2. Тохтамиш Т. О., Буканова О. С. Теоретичні аспекти антикризового управління в банку. *Гроші , фінанси , кредит*. 2019. № 37. С. 665–671. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/98.pdf (дата звернення: 14.11.2023).

УДК 330.14

Василенко І. А.

*Магістрант 2 року навчання
факультету фінансів і обліку*

*Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЗАДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Відомо, що розвиток підприємства тільки шляхом реінвестування прибутку, тобто за рахунок використання власного капіталу, істотно зменшує фінансові ризики, забезпечує автономію та можливість вільного розпорядження коштами. Проте, в такому випадку швидкість зростання обсягів бізнесу, особливо чистого доходу від реалізації продукції, вагомо знижується. При наявності коректної фінансової стратегії та вмілого фінансового менеджменту залучення додаткових фінансових ресурсів із зовнішніх джерел можливе стрімке

та значне зростання виручки підприємства відносно вкладеного власниками підприємства капіталу.

Це спричинено тим, що збільшення обсягів фінансових ресурсів за якісного управління дозволить підприємству досягти пропорційного зростання обсягу реалізації та чистого прибутку. Такий результат можливо отримати тільки за умови, що структура капіталу оптимізована відповідно до усіх критеріїв, цілей та факторів [1].

Впровадження оптимальної структури капіталу дозволяє досягти найвищої ефективності діяльності підприємства, бо під час його виконання головними завданнями виступають формування такого співвідношення між власними та позиковими коштами та створення таких умов, які забезпечують оптимальне поєднання ризику і доходності суб'єкта господарювання, гідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості, отримання максимального прибутку та загальний розвиток підприємства [2].

Оптимізація структура капіталу дозволяє забезпечувати та зберігати кредитоспроможність підприємства не тільки за рахунок збалансованості фінансового ризику та прибутковості й фінансової стійкості та можливостей розвитку, а також через те, що підприємствам з рівномірною структурою легше досягти довіри інвесторів та кредиторів, бо оптимальна структури капіталу є індикатором ефективного використання ресурсів та можливості відповідати на зобов'язання перед кредиторами.

До того ж, володіння різними джерелами фінансування робить структуру капіталу гнучкою та дозволяє підприємству швидше реагувати на зміни на ринку – залучати додаткові кошти або реструктурувати існуючі зобов'язання, що є важливим для адаптації до мінливих умов сучасного економічного середовища.

Процес пошуку та формування оптимальної структури капіталу позичальника можливо здійснити за допомогою визначення показника цільової структури фінансових ресурсів за кожним з варіантів, який розраховується наступним чином: сума квадратів різниці між кожним необхідним відносним показником та його нормативним значенням. До них відносяться рентабельність

активів, рентабельність реалізації, коефіцієнти фінансового ризику, автономії, загальної ліквідності та самофінансування. Також до розрахунків був залучений показник середньозваженої вартості капіталу. Чим нижче значення показника цільової структури – тим більш оптимальним є результат моделювання структури капіталу [3]. Нормативи показників встановлюються таким чином, щоб їх значення були середніми у межах допустимого інтервалу, а також реальними та досяжними в сучасних умовах.

Змодельовані варіанти структури капіталу наводяться у вигляді таблиці, де кожен варіант матиме відмінне від інших співвідношення власних та позикових коштів, яке залежить від обраного напрямку моделювання. До них відносяться: збільшення довгострокових зобов'язань для реалізації проекту щодо оновлення або придбання основних фондів, зменшення кредиторської заборгованості за рахунок оборотних активів, збільшення власного капіталу шляхом емісії акцій або реінвестування прибутку тощо.

Залежно від обсягів та сум структура капіталу у варіантах відрізняється в рамках одного обраного напрямку щодо покращення управління фінансовим потенціалом позичальника та збереження кредитоспроможності позичальника. Використання підходів до оптимізації структури капіталу також за потреби використовується комплексно задля визначення найбільш оптимального шляху зміни структури, та в яких обсягах ці зміни повинні відбуватися.

В процесі розрахунків моделювання варіантів відбувається у вигляді прогнозу або переносу досвіду минулих років. Другий варіант дає більш чітку уяву про зміну не тільки в структурі капіталу, а й про можливі суми доходів та фінансових результатів.

Підсумуємо, що оптимізація структури капіталу є важливим інструментом для забезпечення кредитоспроможності підприємства. Шляхом ретельного балансування між власним та позиковим капіталом, позичальник не лише знижує фінансові ризики, але й забезпечує довіру кредиторів. Оптимальна структура капіталу не лише підвищує ефективність діяльності за рахунок покращеного розподілу фінансових ресурсів, але й забезпечує легку адаптованість до

зовнішніх факторів, що є ключовим аспектом для забезпечення сталої кредитоспроможності в сучасному економічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Беренда Н. І., Редзюк Т. Ю., Ворона К. В. Управління структурою капіталу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. № 19, частина 1. С. 14–18.
2. Роганова Г. О., Котлярова М. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 27(2021). С. 166-175.
3. Дропа Я. Б. Оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. *Бізнес Інформ*. 2016. № 12. С. 169-175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_12_28.

УДК 658:005.332.4](477-651.2:470-651.1)

Галагуз А.В.

Студентка, 5 курс,

ОПП «Інвестиційний менеджмент»

КНЕУ імені В. Гетьмана

Науковий керівник – Романишин В.О.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Конкурентоспроможність підприємства є основою засадою його позиціонування на ринку поряд з головними конкурентами, а також ключовою

передумовою забезпечення достатнього рівня ефективності його функціонування як в економічному, так і в соціальному та екологічному аспектах. Як зазначають Фатхутдінов Р. та Осовська Г., конкурентоспроможність – це властивість об'єкта, що характеризується, ступенем реального чи потенційного задоволення ним конкретних споживачів порівняно з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку [1].

Глобалізація економічних відносин, зростання рівня відкритості споживчих ринків і невідпинний розвиток науково-технічного прогресу посилюють конкурентну боротьбу між учасниками суспільно-економічного обміну в процесі їх господарювання [2]. Для вітчизняних підприємств ситуація додатково ускладнюється введенням на території України правового режиму воєнного стану, внаслідок широкомасштабної збройної агресії росії проти України.

Від початку повномасштабного вторгнення країни агресора на території України за попередніми даними було пошкоджено та зруйновано більше 120 підприємств, 30% підприємств припинили свою діяльність, а 45% – частково розпочинають налагоджувати свою діяльність [3]. Частина підприємств, які налаштовані на діяльність за будь-яких умов, використали стратегію «релокації» [3], тобто перенесли частково або повністю свої потужності в безпечніші регіони країни. Такий крок є достатньо складним та ризиковим, оскільки чимало труднощів виникає з пошуками нової локації, логістикою, розміщенням відходів, вартістю оренди, підбором працівників та ін., в той же час, це може мати позитивний вплив на імідж підприємства, дозволить виокремитись серед конкурентів і якомога швидше відновити логістичні ланцюги.

Загалом, в умовах воєнного стану в Україні, можна виділити такі основні проблеми забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств [4]:

1) обмеженість джерел наповнення ресурсного базису підприємств, з огляду на високі ризики їх кредитування комерційними банками, що формалізується у високих відсоткових ставках і темпах інфляції; 2) проблеми підприємств із гарантуванням базового рівня ліквідності та поповнення обігових коштів; 3) нестабільність курсу національної валюти гривні через надмірні валютні котирування; 4) руйнація традиційних ланцюгів постачань сировини і збуту продукції підприємств, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках; 5) обмеженість державних бюджетних фондів та надання логічної пріоритетності фінансування військових потреб, що стримує процеси реалізації державної підтримки функціонування вітчизняних підприємств; 6) погіршення платоспроможного попиту населення, що зменшує параметри його споживчої активності та погіршує прогноз ринкових очікувань, що, як наслідок, посилює невизначеність портфельного позиціонування підприємств на ринку; 7) погіршення кадрового персоналу вітчизняних підприємств через високі темпи вимушеної зовнішньої міграції в Україні; 8) проблеми з енергетичним забезпеченням виробничо-технологічних процесів підприємств, насамперед, у осінньо-зимовий період через систематичні ракетні атаки країни-агресора по вітчизняних енергетичних об'єктах; 9) поглиблення ризиків макроекономічної нестабільності ведення господарської діяльності в Україні.

З огляду на ці та інші проблеми, пропонуємо наступні інструменти підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств [2,4]:

- інституційно-правові (усунення бюрократичних перепон розвитку підприємницької діяльності та формування сприятливого середовища);
- фіскально-податкові (проведення податкової реформи та впровадження можливих дисконтів на податки);
- фінансово-інвестиційні (стимулювання фінансового забезпечення підприємств та активізація інвестиційної діяльності);

- маркетинго-ринкові (покращення маркетингової політики та відносин із контрагентами);
- техніко-технологічні (інноваційна модернізація основних фондів підприємств);
- інтелектуально-кадрові (розвиток кадрового персоналу та стимулювання інноваційно-інтелектуальних ініціатив серед працівників) та ін.

Комплексне провадження зазначених інструментів створить необхідні передумови для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та зменшення негативного впливу війни на їх діяльність.

Список використаних джерел:

1. Фатхутдінов Р. А. & Осовська, Г. В. (2009). Управління конкурентоздатністю організації.(Підручник). Київ : Кондор. 470.
2. Бойко, В., Зарічний, М. (2023). Інструменти підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, (54). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-39>
3. Тимошик Н., Василюк Ю. Конкурентоспроможність в умовах воєнного стану.URL:https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38530/2/FMZKPNES_2022_Vasyliuk_J-Competitiveness_in_conditions_166-167.pdf (дата звернення: 11.11.2023).
4. Сапотніцька, Н., Козак, В. (2023). Стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства та їх синергія в умовах війни. Трансформаційна економіка, (2 (02), 49-52. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-9>

УДК 330.16:316.62

Гречанна О.А.

*здобувачка освіти, ОПП «Психологія», 1 курс,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Науковий керівник – Романишин В.О.

*к. е. н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана,

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОВЕДІНКИ ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Нині в умовах повномасштабної війни для власників своєї справи надзвичайно важливим став аналіз та врахування психологічних особливостей поведінки споживачів. Науково доведеним фактом є те, що зміни поведінки суб'єктів економічної системи, а саме фізичних і юридичних осіб, в умовах трансформації економіки є неминучими, проте причиною цього далеко не завжди стають обґрунтовані мотиви та економічні фактори [1; с.2]. Викликані воєнним станом емоції, почуття, страхи та прагнення українських громадян змінюють їх поведінку, і, внаслідок цього, змінюють прийняті ними економічні рішення. Вивченням таких рішень та їх безпосереднього впливу на економічну ситуацію в країні займається поведінкова економіка.

Кожного дня людина стикається з потребою прийняти те чи інше економічне рішення, що зумовлює усвідомлення проблеми чи потреби, яка викликає мотив. Прийняття економічного рішення може бути раціональним, прагматичним або інтуїтивним.[2; с.54]

Раціональне рішення ґрунтується на аналітичному мисленні індивіда, що не орієнтується на власний попередній досвід. Проте за останніми даними така поведінка не є поширеною серед споживачів, адже на прийняття рішення впливають багато інших факторів(вплив візуальних, ароматичних, звукових та інших подразників, що провокують нейронну активність у мозку людини, яка, в

свою чергу, впливає на рішення). Прийняття прагматично орієнтованого рішення орієнтоване на минулий досвід та знання людини. Інтуїтивне рішення спирається виключно на емоційну складову, відчуття правильності, без участі раціонального аналізу переваг та недоліків.

Від початку повномасштабного вторгнення українці щоденно стикаються зі стресом, страхом за себе та близьких та з відчуттям повної невизначеності. За екстремальних умов емоційний аспект у свідомості споживачів повністю переважає над раціональним мисленням. Саме в ситуації постійної потенційної небезпеки, в умовах війни поведінка особи є ірраціональною, хаотичною та не передбачає аналізу прогнозів і результатів, що можуть бути отримані в разі реалізації певних економічних рішень. Доведено, що такі прояви є індивідуальними, адже залежать від рівня контролю емоцій особою та її схильністю до розташування власних цілей та свідомих інтересів вище ніж імпульсивні емоційно спричинені відчуття [1; с.3].

Додатковий вплив на прийняття економічних рішень особою має ефект «натовпу», коли люди приймають економічне рішення інтуїтивно, керуючись подіями, що відбуваються у суспільстві і очікують на отримання такого ж результату, як у іншої людини, проте не враховують об'єктивну різницю між індивідуальними можливостями, цілями і засобами, унікальності економічних рішень окремих людей. На думку французького соціолога Г. Лебона, рішення людини у натовпі є підсвідомими, в натовпі зникає свідомість особистість [3; с.84]. Під час режиму воєнного стану ефект “натовпу” лише посилюється, адже при постійній напрузі та страху за своє життя люди здебільшого ігнорують логічні аргументи щодо ірраціональності прийняття рішення та інстинктивно надають перевагу “колективному розуму”.

За даними опитувань найпоширеніші емоції, якими керувались українці при прийнятті економічних рішень за час повномасштабного вторгнення, були: надія, тривога, розгубленість, страх, оптимізм, упевненість, інтерес, безвихідь, радість, песимізм, задоволеність, байдужість [4; с. 178].

Однозначно яскравим прикладом емоційного впливу на поведінку споживачів є ставлення населення до продовольчих товарів упродовж перших місяців повномасштабної війни. Масова паніка українського суспільства спричинила масштабний попит на продукти довготривалого та короткотривалого зберігання, що не могло бути компенсовано своєчасними поставками, тому спричинило штучний дефіцит товарів першої необхідності та інших категорій. Ефект натовпу лише гіперболізував такий прояв.

Однак нині кожне ірраціонально прийняте рішення матиме вплив не тільки на особисту ситуацію споживача, а й на загальний економічний стан в державі, може призвести до дисбалансу та дефіциту у системі.

З початком повномасштабного вторгнення росії до України актуалізувалася потреба у вивченні та розумінні психології, а саме поведінкового напрямку споживача та причин прийняття ним рішень про купівлю, оскільки без таких навиків підприємства та самі споживачі можуть зазнати значних труднощів.

Загалом, у часи невизначеності, спричиненої початком повномасштабної війни та введенням режиму воєнного стану, спостерігається тенденція до інтуїтивного прийняття рішень серед українців. Важливим для підтримання стабільності економічної системи є урахування особливостей поведінки людей у критичних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Гудзь М.В. Поведінкова економіка в умовах війни: вплив емоцій на економічні рішення громадян. *Економіка та суспільство*. 2023. №50.
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2384>

2. Базецька Г. І. Економічна поведінка в умовах невизначеності. *Економічна теорія та право*. 2021. №4 (47). С. 53-68. URL:
<http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/53-68.pdf>
3. Лебон Г. Психология народов и масс. К.: Издательский союз «Андронум», 2020. 210 с.
4. Пищуліна О., Юрчишин В., Маркевич К., Міщенко М., Добровольський Д. Соціально-економічні та гуманітарні наслідки російської агресії для українського суспільства. Київ : Центр Разумкова, 2022. 277 с. URL:
https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_Gum.pdf

УДК 332.13

*Дмитренко О. С.,
студентка 3-го курсу факультету фінансів
ОПП «Корпоративні фінанси»
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Ляхова О.О.,
к.е.н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ПЕРСПЕКТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Ліси є важливим природним ресурсом, який відіграє важливу роль у житті суспільства. Розвиток лісового господарства в Україні є пріоритетним завданням, оскільки ліси в нашій країні займають значні площі і мають високий потенціал для сталого використання.

Для забезпечення ефективного розвитку лісового господарства необхідно забезпечити належне фінансування. Традиційними джерелами фінансування

лісового господарства є державний бюджет і власний капітал лісогосподарських підприємств. Однак, цих джерел недостатньо для забезпечення потреб лісового господарства [2].

У зв'язку з цим виникає необхідність розгляду нових шляхів та методів фінансування розвитку лісового господарства.

Традиційно, державний бюджет є основним джерелом фінансування лісового господарства в Україні. У 2022 році на ці цілі було спрямовано 11,2 мільярдів гривень з державного бюджету, що становить приблизно 1,5% від загального обсягу державних видатків. Проте, слід враховувати, що державний бюджет є нестабільним джерелом фінансування, оскільки його обсяг для лісового господарства може змінюватися в залежності від економічної кон'юнктури в країні [2].

У сфері фінансування лісового господарства важливу роль відіграє власний капітал лісогосподарських підприємств. У 2022 році власні кошти цих підприємств становили приблизно 3,0 мільярди гривень. Тривале обмеження власного капіталу обґрунтовується тим, що лісо-питомі господарські підприємства не завжди мають достатні ресурси для ефективного управління лісовими масивами.

Одним із перспективних напрямків фінансування лісового господарства є залучення місцевих бюджетів, оскільки ліси є важливим ресурсом для місцевого розвитку. У 2022 році було виділено приблизно 1,0 мільярда гривень з місцевих бюджетів на ці цілі. Важливо відзначити, що місцеві бюджети є більш стабільним джерелом фінансування порівняно з державним бюджетом [3].

Потенційно важливим інструментом фінансування лісового господарства є приватні інвестиції. Це може відбуватися через різноманітні механізми, такі як лісові сертифікації, лісові інвестиційні фонди та використання лісових екосистемних послуг [1].

Таблиця 1 – Інструменти фінансування лісового господарства

Джерело фінансування	Механізм	Переваги	Недоліки
Приватні інвестиції	Лісові сертифікації	Створення стимулів для приватних інвесторів	Необхідність дотримання міжнародних стандартів
Приватні інвестиції	Лісові інвестиційні фонди	Доступність для інвесторів без досвіду в лісовому господарстві	Висока вартість послуг лісових інвестиційних фондів
Приватні інвестиції	Лісові екосистемні послуги	Можливість оцінки вартості екосистемних послуг	Необхідність розробки методів оцінки вартості екосистемних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [1,2,3]

У контексті розвитку лісового господарства та відтворення його у повоєнний період в Україні виникає можливість використання приватних інвестицій як додаткового ресурсу для забезпечення сталого розвитку цього сектору. Для ефективного впровадження цього підходу пропонуються наступні науково-обґрунтовані рекомендації:

- ✓ підвищення пріоритетності лісової галузі в бюджетному процесі шляхом забезпечення належного фінансування лісового господарства з державного бюджету;
- ✓ розробка механізмів залучення коштів місцевих бюджетів до фінансування лісового господарства, включаючи створення відповідного законодавчого та нормативно-правового фундаменту для регулювання цього процесу;
- ✓ створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій до лісового господарства, включаючи розробку механізмів оцінки

вартості лісових екосистемних послуг та розроблення стимулів для залучення приватного капіталу в цей сектор.

В цілому, для забезпечення ефективного розвитку лісового господарства у повоєнний період та задля відновлення та відтворення лісового фонду після руйнівного впливу під час військової агресії необхідно забезпечити належне фінансування. Традиційні джерела фінансування лісового господарства в Україні, такі як державний бюджет і власний капітал лісогосподарських підприємств, є недостатніми для забезпечення потреб лісового господарства у такі часи. Впровадження перспективних джерел та інструментів фінансування розвитку лісового господарства в Україні дозволить забезпечити стале та ефективне управління лісами та відновлення лісового фонду.

Список використаних джерел:

1. Кравченко Ю.М. Фінансове забезпечення ведення лісового господарства: диверсифікація пріоритетів та інструментів. – Наукові праці Лісівничої академії наук України. – 2019. – Вип. 29. – С. 29-34.
2. Зінкевич О.В. Сутність та особливості фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в Україні. – Наукові праці Лісівничої академії наук України. – 2020. – Вип. 30. – С. 124-131.
3. Ринок лісових послуг в Україні: стан та перспективи розвитку. Аналітичний звіт. – Київ: Державне агентство лісових ресурсів України, 2022. – 60 с.

УДК 338.2; 658.15

Дягілева І.В.,

студентка

Харківський національний університет ім. С.Кузнеця

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Якість задоволення потреб в управлінні фінансовою безпекою підприємства значною мірою визначає як результат бізнесу, так і вибір методів їх досягнення. Метод управління фінансовою безпекою підприємства – це спосіб впливу на джерела і чинники загроз (небезпек) підприємству з метою їх мінімізації або навіть нейтралізації.

Серед науковців та практиків не існує єдиної думки відносно сукупності показників, що характеризують діяльність підприємства і відповідають певному рівню його фінансової безпеки. Однак, практично всі вказують на те, що існує зв'язок фінансової безпеки підприємства з фінансовою забезпеченістю його діяльності, тобто з його забезпеченістю фінансовими ресурсами.

Аналіз літературних джерел показав, що існують наступні основні методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства .

Найбільш використований метод оцінки рівня фінансової безпеки розглядається в межах ресурсно-функціонального підходу. Він характеризується станом ефективного використання корпоративних ресурсів за спеціальними критеріями з метою попередження ризиків та забезпечення стабільного функціонування підприємства. При цьому в якості корпоративних ресурсів розглядаються фактори бізнесу, що використовуються керівниками підприємства з метою досягнення кінцевих цілей.

Ресурсно-функціональний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства є дуже широким, оскільки процес забезпечення фінансової безпеки

ототожнюється безпосередньо із забезпеченням усієї діяльності підприємства і зводиться до оцінки використання фінансових ресурсів [1].

Для оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства [2] пропонується використовувати метод, який відображає принципи та умови програмно-цільового розвитку та управління, а саме, програмно-цільовий метод. Відповідно до цього підходу оцінка фінансової безпеки підприємства базується на інтегруванні сукупності показників, що визначають фінансову безпеку. При цьому використовується декілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний і багатовимірний аналіз. Такий підхід відрізняється високим ступенем складності аналізу, що проводиться з використанням методів математичного аналізу. Цей підхід передбачає: формулювання проблемної ситуації; визначення фінансової безпеки, а саме, мети та завдань; розробка програми реалізації сформульованої політики [3].

Ще одним методом оцінки фінансової безпеки підприємства є метод ранжування [4]. Його сутність полягає в тому, що оцінка фінансової безпеки підприємства розраховується в балах як сума добутків рейтингу кожного показника на клас, який визначається в залежності від значення нормативного показника, тобто оцінка рівня фінансової безпеки підприємства базується на використанні рангових ознак. Ускладнює процес оцінки фінансової безпеки підприємства за даним методом суб'єктивізм при здійсненні відбору індикаторів фінансової безпеки та невизначеність процесу формування діапазону нормативних значень показників. Також цей метод не дає змогу отримати інформацію про загальний рівень фінансової безпеки підприємства.

Сучасним методом управління фінансовою безпекою підприємства є реінжиніринг, який становить поєднання економічних та організаційних методів. Реінжиніринг передбачає перегляд тих чи інших бізнес-процесів або всієї структури підприємства в цілому та їх оптимізацію шляхом скорочення непродуктивних і громіздких операцій та ланок.

Отже, економічні методи ґрунтуються на використанні мотивації і стимулів для управлінців, які заохочують їх вирішувати поставлені завдання без невиправданих витрат.

В управлінні фінансовою безпекою підприємства, а особливо великого і середнього, нині не можна обійтися без застосування математичних методів. Чим складніша внутрішня структура підприємства і система її внутрішніх взаємозв'язків, чим більше філій і контрагентів, видів діяльності, найменувань продукції, то важче здійснити загальне управління приватним підприємством і управління фінансовою безпекою підприємства зокрема. Для того щоб прийняти рішення в умовах невизначеності, оптимізувати процеси, точно врахувати динаміку великої кількості зовнішніх умов, повинні бути використані математичні методи і, зокрема, кореляційний аналіз; регресійний аналіз; математичне програмування; математичне моделювання; мережне планування; теорія ігор; графічні методи та ін.

Використання цих методів дозволить досягати поставлених цілей із максимальним використанням існуючих ресурсів і потенціалу, краще відстежувати ринкові зміни і приймати оптимальні рішення, забезпечувати для підприємств максимальний фінансовий результат.

Отже, на якість та ефективність управління фінансовою безпекою підприємства впливає наявність і вмiле використання традиційного та сучасного методичного інструментарію, який під впливом зростання потреби в безпечному бізнесі розвивається та вдосконалюється.

Список використаних джерел:

1.Гарячева К. С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3159/1/Gorjacheva.pdf>. (дата звернення: 08.11.2023).

2. Рета М. В., Іванова А. О. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Вісник НТУ «ХП». 2013. № 21 (994). С. 29-37.

3. Матвійчук Л. О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства. Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». 2010. № 4(54). С. 330–332.

4. Савицька О. І. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємницької діяльності в Україні. Бізнес інформ. 2012. № 8. С. 47-50.

УДК 658.152:336.774.5

Зайцева В. В.

Магістрант 2 року навчання

факультету фінансів і обліку

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

**АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ
ПОТОКАМИ НА ОСНОВІ ВСТАНОВЛЕННЯ ЛІМІТІВ
КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА**

Управління грошовими потоками є ключовим аспектом фінансової діяльності будь-якого підприємства. Це означає ефективне управління потоками грошей, які надходять та виходять з компанії. Вірно спрямована стратегія управління грошовими потоками дозволяє забезпечити фінансову стійкість та зростання підприємства. Стратегічний розвиток є важливим елементом успішного функціонування будь-якого підприємства.

Значний внесок у дослідженні аналітичного забезпечення управління грошовими потоками на основі встановлення лімітів кредитування внесли: Кремень В. М., Мельника Т. М., Мордовцев. О., Науменкова С. В. Науменкова С. В., Хребтов, М.. Однак і зараз з'являються нові методи дослідження аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, що мають важливу роль у даному процесі. Ефективне управління грошима забезпечує стабільність фінансів у нестабільних умовах, що є важливим для благополуччя будь-якої

компанії. Вибір найкращого банку для кредиту вимагає ретельного аналізу умов кредиту, таких як відсоткова ставка, термін і графік амортизації, а також аналізу платоспроможності, кредитоспроможності та репутації банку.

Проведення оцінки банку перед отриманням кредиту є критичним етапом у процесі управління грошовими потоками, оскільки впливає на фінансову стійкість та можливість подальшого розвитку підприємства. Так за допомогою офіційних джерел аналізу банківського сектору, такого як Мінфін, можна розглянути ефективність та стабільність кожної банківської установи та обрати перспективний варіант.

Після вибору банку необхідно провести оцінку кредитоспроможності компанії, що має значний вплив на фінансову угоду та загальну діяльність. Аналіз основних фінансових показників, таких як саме коефіцієнт покриття, коефіцієнт автономії, коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами, коефіцієнт маневрування власним капіталом, коефіцієнт фінансової стійкості, рентабельність активів та власного капіталу, власні обігові кошти, є необхідним для визначення кредитоспроможності та здатності компанії отримати необхідні фінансові ресурси.

Другий важливий етап оцінки кредитоспроможності включає розрахунок інтегрального показника за методологією відповідної до Постанови «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [3] Цей показник визначається за формулою, що враховує фінансові показники та вид діяльності підприємства, встановлюючи його клас та оцінку ефективності, його можливість розраховувати за своїми зобов'язаннями.

Для точного аналізу важливо подумати про спосіб визначення кредитного ліміту. Встановлення індивідуального кредитного ліміту або максимальної позики для позичальника є важливим етапом у фінансуванні комерційних підприємств. Ліміт кредитування — це максимальна сума, яку банк може надати

в кредитній угоді. Цей ліміт встановлюється на підставі різних критеріїв, включаючи фінансовий стан позичальника, його кредитну історію, вид кредиту, його призначення та інші фактори.

За методом встановлення лімітів кредитування розраховуються та аналізуються такі показники: базовий ліміт короткострокового кредитування, що демонструє визначену максимальну суму, яку банк готовий надати позичальнику без додаткових умов чи забезпечень; базовий ліміт довгострокового кредитування. Враховуючи той факт, що все більше компаній потребують позикових коштів на більш тривалий період часу, ліміт довгострокового кредитування можна розрахувати за допомогою величин грошового потоку та довгострокових зобов'язань; індивідуальний ліміт кредитування (Індивідуальний ліміт визначається шляхом коригування базового ліміту на синтетичний коефіцієнт, що враховує вірогідність дефолту підприємства).

Завдяки даним результатам банк та підприємство можуть вибрати найперспективніші умови кредитування з врахуванням недоліків у функціонуванні компанії.

Таким чином, управління грошовими потоками є важливим компонентом фінансової стратегії, яка спрямована на досягнення ефективного управління грошовими потоками бізнесу. Аналіз кредитних лімітів та інша аналітична допомога показує, що методи управління грошовими потоками постійно змінюються. Процес вибору найкращого банку та оцінка кредитоспроможності мають вирішальне значення для досягнення фінансової стійкості та зростання. Вивчення банку перед подачею заявки на отримання кредиту має важливе значення, оскільки це дозволяє визначити кредитоспроможність банку та його здатність до розширення. Використання таких методів, як визначення кредитного ліміту, розкриває різні аспекти як короткострокового, так і довгострокового кредитування, а також персоналізовану стратегію для кожного позичальника.

Список використаних джерел:

1. Мельника Т. М., Кремень В. М. Розробка методичних підходів до розрахунку ліміту кредитування корпоративних клієнтів. *Вісник Української академії банківської справи*. 2006. №1. С. 25-36.
2. Науменкова С. В. Оцінка впливу галузевої приналежності на рівень перспективної платоспроможності позичальника. *Вісник Національного банку України*. 2005. №7. С.14-21.
3. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

УДК 657:336

Капустинська В.В.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний торговельно-економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансова стабільність будь-якої держави є основою її розвитку та нормального функціонування. Вітчизняний фінансовий ринок останні роки перебуває у стані нестабільності через проведення бойових дій. Тому всі учасники фінансового ринку, зокрема банківські установи, змушені були підлаштовуватися до таких умов функціонування та все ж намагались ефективно вести свою діяльність.

Фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1].

Складання фінансової звітності банками в умовах воєнного стану вимагає особливого підходу через непередбачуваність та ризики, пов'язані з воєнними діями. До особливостей складання фінансової звітності в умовах воєнного стану можна віднести:

1. Значна нестабільність і підвищені ризики. Військовий стан може призвести до значних змін у фінансовій структурі та ризиках банку. Фінансова звітність повинна відображати ці зміни та ризики.

2. Значні втрати. Банки можуть втрачати активи у воєнний період через руйнування майна, неплатоспроможність клієнтів та інші причини. Фінансова звітність має відображати ці втрати відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

3. Зміни в оцінці активів. В умовах воєнного стану можуть виникати зміни в оцінці активів, зокрема, нерухомості та інших майнових активів, через зниження їхньої ринкової вартості. Банки повинні відображати ці зміни при складанні фінансової звітності.

4. Резерви на покриття можливих кредитних втрат. Банки можуть потребувати формування додаткових резервів на покриття потенційних кредитних збитків у воєнний період, щоб забезпечити фінансову стійкість.

У довоєнний період складання та подання фінансової звітності банківськими установами здійснювалося згідно Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України[2]. Відповідно до якої виокремлювалися наступні правила подання фінансової звітності:

- банківські установи повинні оприлюднювати проміжну фінансову звітність не пізніше 30-го числа місяця, наступного за звітним періодом;

- банківські установи повинні оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність не пізніше 30 квітня, наступного за звітним роком.

Однак для полегшення банкам ведення професійної діяльності та забезпечення стабільності функціонування банківської системи в умовах

воєнного стану, Національний банк України запровадив низку змін та нових законодавчих актів, зокрема Постанову Правління Національного банку України «Про складання та подання фінансової звітності в період запровадження воєнного стану», якою він встановив порядок складання та подання фінансової звітності банками в умовах воєнного стану [3]. Дана Постанова встановила нові правила:

- банки, які у зазначені терміни не змогли подати річну фінансову звітність та консолідовану річну звітність за 2021 можуть це зробити після припинення або скасування дії воєнного стану;

- банки України за можливості подають та оприлюднюють на власному веб-сайті річну фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за 2021, 2022 роки разом з аудиторським звітом, а також проміжну фінансову звітність та консолідовану проміжну фінансову звітність за 2022, 2023 роки і подають фінансову звітність, складену на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі, до центру збору фінансової звітності, операційне управління яким здійснює НКЦПФР [1].

Національний банк України не застосовує до банків України заходів впливу за порушення ними строків подання та оприлюднення фінансової звітності в період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його припинення чи скасування.

Отже, здійснивши дослідження особливостей формування фінансової звітності банків в умовах воєнного стану, можна зауважити, що Національний банк України займає ключову роль в управлінні даною ситуацією. Регулятором банківського ринку проводиться ряд заходів, задля збереження стабільності та ефективного функціонування банківської системи. Деструктивні наслідки ведення війни російською федерацією в Україні охоплюють усі сфери життя, економічні наслідки війни мають значний вплив на облік та звітність банків, сучасний стан змінюється і є необхідність у постійному і регулярному перегляді облікових оцінок, відповідних моделей і підходів для відображення релевантної,

актуальної та правдивої інформації в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV (станом на 10.08.2022р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова НБУ від 24.10.2011р. № 373 (станом на 13.05.2021р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
3. Про складання та подання фінансової звітності в період запровадження воєнного стану: Постанова НБУ від 07.03.2022р. №41 (станом на 22.03.2023р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041500-22#Text>

УДК 338.45

Карцева Д. Ю.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»,

Урванцева С. В.,

к. е. н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОБОТА ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Гірничо-металургійний комплекс (далі – ГМК) є однією з головних галузей економіки України й об'єднує підприємства добувної та металургійної промисловості. Підприємства ГМК забезпечували роботою майже 600 тис.

людей – кожний 13 найманий працівник в Україні був залучений у галузі. Кожна восьма гривня вітчизняного ВВП – був результат праці металургів.

Найпотужніші металокombінати України були розміщені в Маріуполі – Азовсталь і ММК ім. Ілліча, які забезпечували близько 40% довоєнного виробництва металопродукції та давали 70% експорту сталі [1].

Сьогодні опора української економіки перебуває у вкрай складній ситуації, оскільки більшість металургійних підприємств були сконцентровані на сході та півдні України.

У 2022 році Україна виплавила 6,3 млн тон сталі, що становило лише третину від результату 2021 року. Причому більшу частину – 58% виготовлено у I кварталі. Зазнало втрат і виробництво прокату, яке скоротилось на 72% до 5,4 млн тон. У світовому рейтингу Україна вибула із топ-15 найбільших сталевиробників, впавши з 14 у 2021 на 25 місце [2].

Одразу після початку військової агресії росії 24 лютого ключові українські сталеплавильні компанії оголосили про консервацію виробництва в Маріуполі, Запоріжжі, Кривому Розі та Дніпропетровській області. Упродовж другої половини минулого року вцілілі підприємства продовжували роботу на знижених оборотах.

Виробництво залізорудної продукції також зазнало суттєвих змін через логістичні труднощі, скорочення попиту і зростання собівартості виробництва, що змушувало компанії тимчасово зупиняти видобуток залізної руди. Зокрема ГЗК групи «Метінвест» зазнали втрат в майже 66%.

Удари росії по залізничній інфраструктурі, а головне, блокада морських портів, стали одним із найсерйозніших випробувань для ГМК України, оскільки близько 65% експорту металопродукції здійснювалось саме через порти. За оцінками галузевих експертів, блокада портів Чорного моря обходиться Україні в \$ 420 млн щомісяця [2].

Масовані ракетні атаки росії на об'єкти критичної інфраструктури наблизили енергосистему України до ситуації повного blackout у листопаді

2022 р. Вдруге після початку повномасштабної війни українські металургійні компанії заявили про вимушену зупинку основних виробничих процесів.

Зазначимо, що однією з найбільших міжнародних груп компаній ГМК в Україні є «Метінвест». До повномасштабного вторгнення портфель активів групи «Метінвест» налічував три сталеплавильні активи: Маріупольський МК ім. Ілліча та «Азовсталь» у Маріуполі, «Каметсталь» у Дніпропетровській області. Наразі працює лише «Каметсталь». Компанія втратила контроль над Маріупольським МК ім. Ілліча та «Азовсталлю», які у 2021 році забезпечили 40% виробництва сталі в країні.

У 2022 році виробництво чавуну та сталі Групи становило 2 743 тис. тон і 2 918 тис. тон, відповідно, що менше за показники попереднього року на 72% і 69%. Зупинка виробництва на маріупольських комбінатах з кінця лютого 2022 року була частково компенсована обсягами виробництва на Каметсталі.

Балансовий звіт підприємства «Метінвест» відображає значне зменшення у 2022 році активів компанії на 45% порівняно з 2021 роком – до \$ 8 785 млн та акціонерного капіталу – на 64%. Незначне зменшення відбулось в обсягах зобов'язань, так у 2022 році вони становили \$ 5 915 млн. Майже не змінився обсяг загального боргу у порівнянні з 2021 роком, а чистий борг зріс на 60,6% [3].

Загальний дохід у 2022 р. склав \$ 8 288 млн (на 54% менше порівняно з аналогічним періодом минулого року): на металургійний сегмент припадає 69% загальних доходів, а на гірничодобувний сегмент – 31% (рис. 1).

Показник EBITDA становив \$ 1 873 млн (зниження на 73% порівняно з аналогічним періодом 2021 року): обидва сегменти показали прибуткові результати; внесок у валову EBITDA склав 85% для гірничодобувного сегменту та 15% для металургійного сегменту.

Негативні тенденції спостерігались у зниженні капітальних вкладень на 72% порівняно з аналогічним періодом 2021 року (вони склали \$ 354 млн): мінімізовано інвестиції в українські активи, на металургійний сегмент припадало 28%, а на гірничодобувний сегмент – 69% від загального обсягу інвестицій.

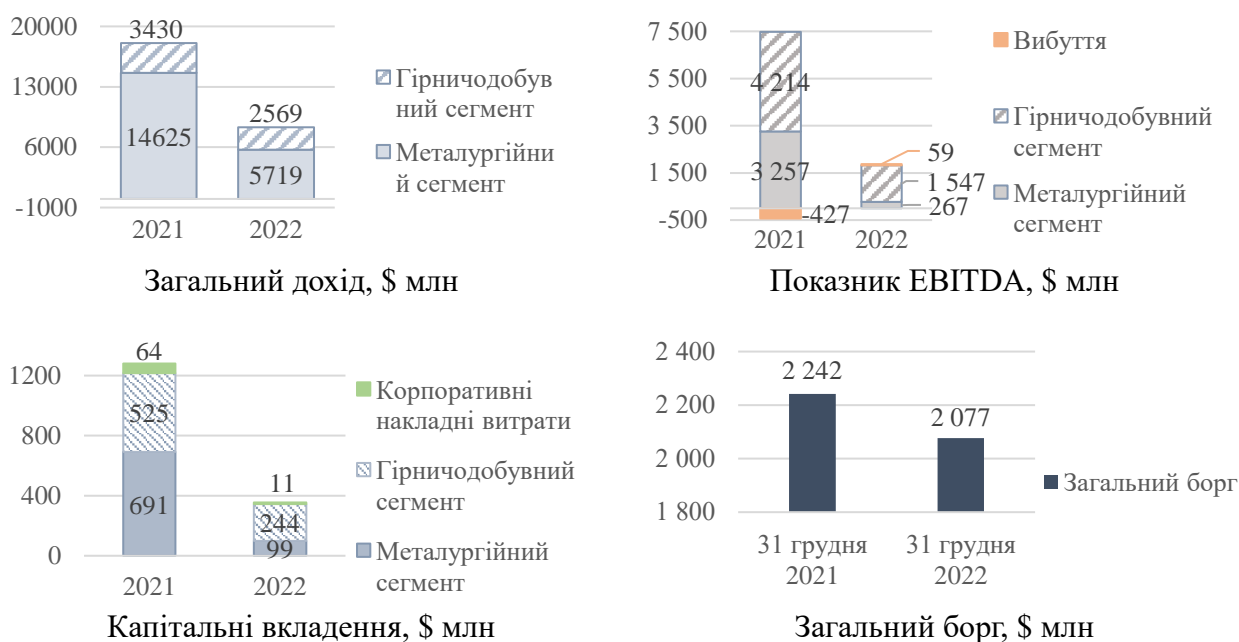

Рисунок 1 – Базові показники роботи групи «Метінвест» у 2021-2022 рр.
Джерело: складено на основі [4, с. 8]

Метінвест продовжив обслуговування своїх кредитів і позик, включаючи планові виплати за облігаціями. Загальний борг становив \$ 2 077 мільйонів, що на 7% менше за аналогічний період 2021 року, головним чином через: викуп приблизно \$ 48 млн різних облігацій, скорочення використання фінансування торгівлі, оптимізацію орендованих активів.

Від початку війни компанія спрямувала на підтримку держави та її громадян майже 4 млрд грн. Метінвест став одним із найбільших серед українського приватного бізнесу постачальників амуніції, обладнання та техніки для ЗСУ. Компанія також налагодила виробництво сталевих виробів для потреб фронту. Зокрема, це пластини для бронежилетів, мобільні укриття, броньовані щити для автомобілів, макети артилерійських систем, а також «ловці ланцетів» для захисту техніки від ворожих дронів.

Таким чином, після повномасштабного вторгнення українському ГМК вдалося вистояти, за різними оцінками на рівні 15-30% потужностей. Незважаючи на втрату двох комбінатів-гігантів, Метінвест продовжує свою діяльність, відновлює виробництво, залучає капітальні інвестиції у власні потужності. Більш того, компанія є активним учасником підтримки держави і громадян.

Стратегічні інвестори бачать потенціал в українській металургії, а індустрія зеленої металургії після війни буде здатна залучити десятки мільярдів доларів інвестицій. Підприємства галузі можуть відновити виробництво, що автоматично збільшить валютну виручку й надходження до бюджетів, сприятиме зміцненню курсу гривні та зростання зайнятості, створить позитивний мультиплікативний ефект для інших сфер економіки.

Список використаних джерел:

1. Що відбувається з українською металургією. URL: <https://finance.ua/ua/saving/shcho-vidbuvaetsia-z-ukrainskou-metalurgieiu>
2. Українська металургія після 24 лютого: хто підставить плече атлантові? URL: <https://voxukraine.org/ukrayinska-metalurgiya-pislya-24-lyutogo-hto-pidstavyt-pleche-atlantovi>
3. Статистичні матеріали офіційного сайту «Метінвест». Фінансові показники. URL: <https://metinvestholding.com/ua/investor/keydata>
Презентація річних результатів ТОВ «Метінвест Холдинг» 2022 р. URL: [https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/en/finreleases_Metinvest Presentation on IFRS 12M2022.pdf](https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/en/finreleases_Metinvest_Presentation_IFRS_12M2022.pdf)
4. Презентація річних результатів ТОВ «Метінвест Холдинг» 2022 р. URL: [https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/en/finreleases_Metinvest Presentation on IFRS 12M2022.pdf](https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/en/finreleases_Metinvest_Presentation_IFRS_12M2022.pdf)

УДК 336.6

Кириленко А. О.,

Руда В. Г.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Науковий керівник - Алексін Г. О.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Вторгнення Росії в Україну має значний вплив на зайнятість, виробництво, експорт та бізнес в Україні. З огляду на ці різні аспекти впливу, економіка

України значно ослаблена. За оцінками Світового банку, економіка України цього року зросте на 0,5% після падіння на 29,2% у 2022 році [1]. На додаток до економічних проблем, Україна стикається з проблемами втрати населення та зменшенням кількості робочої сили. Станом на березень 2023 року в Європі було зареєстровано понад 5,8 мільйона біженців з України [2]. Така ситуація є величезним бар'єром для держави, фірм та домогосподарств.

Основою української економіки є бізнес та підприємці, які здатні особливо стабільно працювати в умовах війни, незважаючи на ракетні обстріли та обмеження з електроенергією.

Для розвитку економіки під час війни головним завданням має бути відновлення та налагодження роботи бізнесу в усіх можливих формах. Для цього кожен суб'єкт підприємництва повинен забезпечити безперебійну роботу підприємства в умовах війни. [4]

Подолати непередбачувані ситуації та забезпечити ефективне функціонування підприємства у тяжких економічних умовах здатний комплексний механізм антикризового управління підприємством, адаптований до умов військового часу [4]. Адже запорукою наповнення державного бюджету є налагодження роботи національного бізнесу, зберігаючи при цьому платоспроможність населення.

Щоб запобігти кризі, корпораціям необхідно налагодити процес, який складається з чотирьох етапів: запобігання кризі, підготовка до кризи, реагування на кризу з боку бізнесу та оцінка [3]. На етапі запобігання кризі менеджери повинні мати здатність відчувати кризу заздалегідь. Крім того, менеджери повинні координувати та комунікувати з усіма відділами, щоб підготуватися до протистояння кризі та допомогти пом'якшити перші ознаки кризи.

Другий етап - підготовка до кризи - є найбільш важливим і складним етапом, який стосується переважно стратегій і підходів до запобігання кризовим ситуаціям, що більш детально пояснюється в наступних частинах цієї статті.

Наступним етапом є реагування на кризу, на цьому етапі корпорації повинні застосовувати методи попереднього етапу відповідно до фактичного прояву кризи. Менеджери повинні оцінити кризу, якщо вона настала, і керувати підрозділами, щоб реалізувати найбільш ефективну і відповідну реакцію.

На останньому етапі оцінки є дві фази. Перша стосується оцінки заходів, вжитих до настання кризи. Менеджери можуть будувати моделі, щоб перевірити, як корпорація працюватиме в умовах кризи. Друга фаза - це оцінка загальних втрат корпорації та фактична реакція після кризи. В обох випадках керівникам необхідно зробити висновки та проаналізувати діяльність всього процесу.

У воєнний час основними проблемами, з якими стикаються власники бізнесу, є нестача коштів, дисбаланс позицій, втрата клієнтів та висока інфляція. Вивчаючи питання антикризового фінансового управління підприємств в умовах воєнного часу, у цій статті ми хочемо запропонувати рішення наступних питань:

- нестача коштів;
- незбалансованість позицій;
- втрата клієнтів;
- висока інфляція.

Таким чином, для подолання дефіциту коштів необхідно проаналізувати витрати підприємства та скоротити деякі з них, наприклад, зменшити витрати на рекламу, відмовитися від закупівлі непотрібних матеріалів, відмовитися від оренди офісів для відділів, які можуть працювати віддалено, а також звільнити частину працівників або зменшити їхню заробітну плату. Керівники повинні приймати рішення про скорочення статей та обсягів витрат, виходячи з реальної ситуації.

Незбалансованість позицій зумовлена тим, що виїзд населення з України під час війни призвів до значної втрати робочої сили за короткий проміжок часу. По-перше, керівники повинні ліквідувати зайві посади відповідно до ситуації в кожному відділі. По-друге, керівництву необхідно зрозуміти, чи звільнилися працівники, які зараз не перебувають на службі, чи вони можуть працювати віддалено. Перепланування та адаптація посад працівників необхідні для того,

щоб забезпечити нормальну роботу корпорації з мінімальною зайнятістю. Менеджери також повинні заспокоювати працівників, щоб уникнути надмірних негативних емоцій, які ускладнюють роботу корпорації.

Під час війни корпораціям, можливо, доведеться відмовитися від деяких проєктів, які більше не є потенційними клієнтами, відповідним чином скоротивши масштаби бізнесу на внутрішньому ринку. Корпораціям варто шукати більше можливостей для розвитку бізнесу з іноземними клієнтами, адже багато інших країн мають пільги та привілеї для українських компаній у воєнний час.

Висока інфляція є неминучою проблемою у воєнний час для всієї країни. Є кілька ідей, які компанії можуть розглянути, а саме: підвищення цін на товари та послуги, розширення міжнародної співпраці та відмова від малоприбуткових проєктів.

Отже, в умовах воєнного конфлікту підприємствам рекомендується вживати низку заходів та стратегій для запобігання можливій фінансовій кризі. Запорукою виживання та адаптації підприємств в умовах воєнного стану є гнучкість та впровадження комплексних заходів антикризового фінансового управління. Корпорації повинні мати плани запобігання кризі, підготовки до неї, реагування та оцінки. Особливий акцент робиться на необхідності вчасного виявлення кризових ознак та спільної координації всіх відділів. Заходи, запропоновані в статті, включають в себе аналіз та скорочення витрат, ліквідацію зайвих посад, пошук нових ринків для розвитку бізнесу та прийняття стратегій проти високої інфляції.

Таким чином, викладений науковий матеріал підкреслює важливість активного управління кризовою ситуацією в умовах воєнного конфлікту та надає конкретні рекомендації для підприємств у забезпеченні їх стабільності та витривалості.

Список використаних джерел:

1. Олексій Павлиш. Світовий банк погіршив прогноз росту економіки України цього річ. Економічна правда. 06.04.2023. [Електронний ресурс]. –

Режим

доступу:

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/04/6/698844/#:~:text=%D0%97%D0%B0%20%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%83,%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%203%2C5%25.>

2. Кількість українських біженців зі статусом тимчасового захисту в Європі: веб-сайт. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/901520.html>.

3. Starosta A. Anti-crisis Management strategeis. The case of companies in the Greater Poland Voivodeship. De Gruyter. 2014. Vol. 18. №1. p. 255-257. DOI: <https://doi.org/10.2478/manment-2014-0019>

4. Ватченко Б.С., Шаранов Р.С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. Економічний простір. 2022. №182. С. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-5>

УДК: 336.6

Кондратюк І.С.

*здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня,
освітня програма «Корпоративні фінанси».*

Науковий керівник: Бабяк Н. Д.

*к.е.н., професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ВІЙНА В УКРАЇНІ: УДАР ПО РЕАЛЬНОМУ ТА ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ

Фінансовий сектор забезпечує рух фінансових ресурсів у суспільстві, а реальний сектор – виробництво товарів і послуг. Фінансовий і реальний сектори

є базовими складовими функціонування економіки, тому вплив на них війни в Україні є доволі актуальною темою.

Російська агресія проти України завдала значної шкоди реальному сектору країни. Ці втрати призвели до знищення та вивезення промислового потенціалу на непідконтрольні території, скорочення промислового експорту, ослаблення позицій українських виробників на внутрішньому ринку та посилення ризиків, пов'язаних з прихованою присутністю російського капіталу в українській промисловості.

За оцінками експертів, через окупацію Донбасу та Криму Україна втратила близько 30 % промислового потенціалу. У 2014–2019 рр. частка РФ у українському експорті металургійної продукції зменшилася з 21,8 % до 6,9 %. У 2020 р. частка РФ у українському експорті добрив становила 0,8 % [1].

Для відновлення промислового сектору України необхідні значні інвестиції та здійснення реформ, спрямованих на диверсифікацію економіки та зменшення залежності від російського ринку.

Звичайно, війна в Україні призвела до глибокої економічної та фінансової кризи. Реальний ВВП України в 2022 році впав на 29,1%, що стало найглибшим річним падінням в історії країни. Перші місяці війни принесли найзначніші економічні втрати: падіння на 14,9% у I кварталі 2022 року [2].

Фінансовий сектор України також зазнав значних втрат, бо збитки банків від знищення нерухомості сягнули 750 млн грн уже на кінець 2022 року. За очікуваннями НБУ, втрати банків унаслідок війни можуть зрости до 20% довоєнного працюючого портфеля, але банківська система України успішно протистояла викликам війни завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та багаторічній спільній роботі над реформою банківського сектору.

Банки безперебійно надають послуги, підтримують роботу мережі, зберігають операційну ефективність, прибутковість та нарощують капітал. Банківська мережа працювала навіть попри перебої з електропостачанням. Накопичений запас міцності сприяє фінансовій стабільності, посилює стійкість

банків до подальших викликів тривалої війни та готує до повноцінного відновлення кредитування.

Для відновлення економіки України та фінансового сектору необхідні значні інвестиції та міжнародна підтримка. Україна потребує значних коштів для відновлення зруйнованих інфраструктури та підприємств. За оцінками Міжнародного валютного фонду, загальна вартість відновлення України може сягнути 600-750 млрд доларів. Україна також отримала значну міжнародну допомогу, у тому числі від Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, МВФ та інших міжнародних організацій.

Війна в Україні завдала значних економічних та фінансових втрат. Фінансовий сектор України успішно протистояв викликам війни, завдяки значному запасу міцності, своєчасній реакції НБУ та багаторічній спільній роботі над реформою банківського сектору.

Фінансовий та реальний сектор є взаємозалежним, тому в умовах війни економіка України, потребує їй взаємодії, бо трансформація форм власності, становлення ринкових відносин і необхідність оновлення виробничого потенціалу українських підприємств вимагають значних інвестицій. Інститути фінансового сектору мають відігравати провідну роль у забезпеченні розвитку інвестиційних процесів в Україні. Важливим є забезпечення відповідності інвестиційних і кредитних можливостей фінансових установ необхідним обсягам фінансування реального сектору. Від цього залежить швидкість технологічного відновлення виробництва, темпи нарощування випуску конкурентоспроможної продукції та, в кінцевому підсумку, подальший економічний розвиток країни [3].

Отже, фінансовий та реальний сектори України взаємозалежні і повинні взаємодіяти для підтримки економічної стабільності. Війна створила складну ситуацію, але реформи, міжнародна підтримка та інвестиції є важливими кроками для відновлення економіки та фінансового сектору.

Список використаних джерел:

1. Реальний сектор економіки України в умовах системних викликів : аналіт. доп. / Собкевич О. В., Шевченко А. В., Русан В. М. та ін. : за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2021. 83 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2021.14>.
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini> (дата зведення: 29.08.2023).
3. Пшик Б. І. Взаємодія фінансового і реального секторів економіки: теоретико-методологічні аспекти. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 3 (18). С. 2-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_3_3.

УДК 338.1

Львович М.І.,

Здобувач вищої освіти факультету

фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Бондаренко П.В.

старший викладач кафедри фінансового

менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ БЕЗРИЗИКОВОЇ СТАВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Модель оцінки капітальних активів (САРМ) продовжує бути однією з найбільш використовуваних методик для визначення очікуваної дохідності портфелів цінних паперів та власного капіталу, а також як основа для визначення ризикових премій і ставок дисконтування, завдяки її простоті, доступності даних та можливості порівняння результатів в різних країнах і в різний час. Близько 75% фінансових директорів у США та майже 30% у інших країнах використовують цю модель. Однак, на українському ринку застосування САРМ ускладнюється через недостатність репрезентативних даних від фондового

ринку для проведення точних оцінок, що робить необхідним індивідуальний та творчий підхід до використання цієї моделі в кожному окремому випадку [2].

Згідно з визначенням А. Дамодарана, безризикова ставка визначається як очікувана дохідність від активу, яка відома заздалегідь і відповідає терміну планування, а також гарантована до отримання [1]. Іншими словами, очікувана дохідність від безризикового активу має співпадати з фактичною. Основні вимоги до безризикового активу включають мінімальний ризик дефолту та стабільність генерування грошових потоків активом. Додаткові вимоги, які пропонує CAPM, полягають у регулярній доступності безризикового активу на ринку для всіх учасників у фактично необмежених кількостях.

Як було зазначено вище, оцінювання безризикової ставки - це процес, який вимагає творчого підходу, та його точність залежить від досвіду фахівця, який проводить цей аналіз. Метод "безризикова ставка плюс ризик країни", що використовується А. Дамодараном, найточніше відображає середнє значення. Однак цей метод дозволяє робити оцінки лише в доларах, тому для перекладу їх у гривні потрібно вносити корективи, залежно від зміни валютних курсів чи інфляції. Такі корективи за інфляцією будуть істотно вищими, ніж оцінки безризикової ставки в гривнях, отримані іншими методами, а корективи за валютними курсами - нижчими. Можливо, це через фактично фіксований валютний курс гривні.

Найвища оцінка безризикової ставки в гривнях можлива при використанні методу, що базується на дохідності державних цінних паперів на первинному ринку [2]. Використання дохідності цих паперів на вторинному ринку не є доцільним через значне викривлення середніх значень через угоди з високою та низькою дохідністю. Найнижча оцінка отримується шляхом коригування безризикової ставки в доларах США на зміни в валютних курсах або, якщо виключити цей метод як нерепрезентативний, за допомогою накопичувального підходу.

Для оцінки безризикової ставки в доларах США найвищі показники можна отримати, коригуючи високі оцінки гривневої дохідності на зміни в валютних курсах, або, виключивши цей підхід, за допомогою методу "безризикова ставка плюс премія за ризик країни" із використанням оцінок спреду дохідності через суверенний кредитний рейтинг. Найнижчу оцінку можна отримати, використовуючи методіку, яка базується на ставках депозитів в українських банках [1].

Список використаних джерел:

- 1 *Damodaran A.* Applied corporate finance: a user's manual. 2nd ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2006. XIII, 658 p.
- 2 *Кушнір С. О.* Використання моделей CAPM під час визначення прибутковості акцій вітчизняних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: міжнародні економічні відносини і світове господарство.* 2017. Вип. 12. Ч. 1. С. 179–182.

УДК 658.14/.17

Люліна Ю.П.

*магістрант 2 року навчання
факультету фінансів і обліку*

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ДІАГНОСТИКА РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ОСНОВІ ДИСКРИМІНАНТНИХ МОДЕЛЕЙ

Криза на підприємствах агропромислового комплексу є популярним явищем, що негативно впливає на життєдіяльність даного сектору економіки. У боротьбі з тенденцією втрати платоспроможності виступає антикризове фінансове управління. Попередження кризи на ранніх етапах традиційно

виявляється за допомогою використання дискримінантних моделей ймовірності банкрутства та неплатоспроможності. Вони ґрунтуються на емпіричному дослідженні фінансових показників, розрахункове значення інтегрального показника дає можливість присвоїти підприємству відповідний ступінь ризику та інтерпретувати як: глибокий кризовий стан, потенційний банкрут, фінансово нестійкий чи фінансово стабільний.

Метою даної роботи є своєчасне виявлення ознак порушення платоспроможності та розробка рішень щодо оздоровлення фінансового стану підприємств при визначені факторів кризи.

Актуальність роботи полягає у своєчасному виявленні ймовірності банкрутства підприємств, формуванні відповідної фінансової політики на підприємстві, розробці ряду заходів щодо уникнення краху підприємства.

Виникнення кризового стану у 2022 році через зміну політичного середовища країни, а саме початок повномасштабної війни, спричинило ряд ризиків для функціонування сектору АПК. Найбільш вагомими ударами на функціонування господарюючих суб'єктів є зменшення посівних площ, руйнування устаткування та інфраструктури, логістичні проблеми, недотримання технологій виготовлення продукції, проблеми з експортом, та зростання інфляції. Враховуючи велику ризиковість даного сектору актуальним є своєчасне виявлення процесів неплатоспроможності з використанням загальновідомих дискримінантних моделей, за якими розраховується інтегральний показник Z . За отриманими результатами інтегрального показника Z можна відокремити слабкі та сильні сторони підприємства, оцінити ризик до загрози банкрутства та приділити увагу подальшому дослідженні підприємства.

Найбільш відомими вітчизняними моделями дослідження ймовірності банкрутства є модель О.О. Терещенка та А.В. Матвійчука. Серед зарубіжних моделей можна виділити наступні: модель Г. Спрінгейта, Р. Таффлера і Г. Тішоу, Р. Ліса, Р. Сайфуллін, тощо [1]. Використання інтегрального підходу значно

збільшує якість аналізу та надає достовірні висновки. Застосування різних моделей при проведенні діагностики необхідне для комплексного оцінювання ймовірності банкрутства підприємства та можливості порівняти результати [2].

Серед підприємств АПК було відібрано три для аналізу їх фінансового стану та виявлення ризику розвитку кризових процесів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Оцінка ймовірності банкрутства на основі вітчизняних та зарубіжних моделей діагностики.

Назва компанії	Рік	Модель				
		О.О.Терещенко	А.В.Матвійчука	Г. Спрінгейта	Таффлера і Тішоу	Р. Ліса
ТОВ «СПЕКТР-АГРО»	2020	1.08	2.03	0.97	0.675	0.074
	2021	1.48	1.99	1.12	0.663	0.073
	2022	1.33	2.27	1.49	0.844	0.079
ТОВ «КЕРНЕЛ-ТРЕЙД»	2020	0.998	1.54	1.04	0.677	0.074
	2021	0.91	1.52	1.08	0.608	0.057
	2022	1.80	1.25	1.09	0.676	0.085
ТОВ СП «НІБУЛОН»	2020	1.14	0.87	0.26	0.283	0.021
	2021	0.77	1.23	0.57	0.384	0.034
	2022	0.98	0.46	-0.19	0.307	0.010

Результати розрахунку інтегрального показника Z підприємств за період 2020-2022 років порівнюються з нормативами для кожної дискримінантної моделі. Зазвичай, якщо значення Z перевищує встановлені нормативи, то це може свідчити про високий ризик банкрутства. Якщо значення Z знаходиться в межах нормативів, то ризик може бути визнаний середнім, і якщо значення Z менше встановлених нормативів, ризик банкрутства вважається низьким [2].

Отже, ТОВ «Спектр-Агро» за моделлю Терещенко О.О. має середній ризик розвитку кризи, за іншими дискримінантними моделями ризик оцінюється як низький. ТОВ «Кернел-Трейд» за вітчизняною моделлю Терещенка О.О. у 2020 та 2021 роках має високий ризик банкрутства, станом на 2022 рік фінансовий стан покращився та ризик знизився до середнього, за іншими моделями ймовірність банкрутства є низькою. ТОВ СП «Нібулон» є найменш фінансово стійким підприємством порівняно з попередніми. За дискримінантною моделлю Р. Ліса, Г. Спрінгейта та О.О. Терещенка ризик банкрутства є високим, при цьому за моделлю Тафлера і Тішоу та А. В. Матвійчука ймовірність визначається як середня. Відповідно до отриманих результатів розрахунку за дискримінантними моделями вітчизняних та зарубіжних вчених підприємства ТОВ «Спектр-Агро», ТОВ «Кернел-Трейд», є фінансово стабільними та не мають загрозу банкрутства за досліджений період. ТОВ СП «Нібулон» має значний ризик до розвитку кризи та банкрутства.

Можемо зробити висновок, що існує необхідність постійного контролю фінансових показників підприємств агропромислового комплексу, який чутливий до великої кількості зовнішніх чинників, що не дають можливості нівелювати ризики. Використання вітчизняних моделей дискримінантного аналізу надало можливість зробити порівняльну оцінку фінансової стабільності та ризику банкрутства підприємств АПК.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. Київ :КНЕУ, 2004. 560 с.
2. Тимошенко О. В., Буцька О. Ю., Сафарі Ф. Х. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства. Економічний аналіз. 2016. № 2. С.187-192.

УДК 338.242

Марчук Д.О.

студентка 3 курсу ОПП “Корпоративні фінанси”,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О.О.

к.е.н, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ФІНАНСОВИМ КРИЗАМ

Фінансова криза віддзеркалює протиріччя між фактичним станом фінансового потенціалу підприємства, тобто спроможністю залучення фінансових ресурсів та необхідним обсягом фінансування. Закономірним результатом розвитку симптомів фінансової кризи є надмірна кредиторська заборгованість, неплатоспроможність та банкрутство підприємства [1].

Переборення кризи зумовлює перехід системи до нового стану, який більше відповідає ринковій ситуації. Спочатку кризові явища реалізують себе у вигляді локальної кризи, подальше їх поширення веде до системної кризи. Щоб подолати кризу, необхідно змінити те, як система працює, щоб вона могла краще відповідати новим вимогам.

Причини фінансової кризи можуть бути різноманітними: загальний економічний спад ринку, погіршення якості управління, бюрократизація і надмірне збільшення масштабів управління, проблеми у своєчасній оплаті праці та зменшення продуктивності працівників, загроза безробіття, спад у реалізації продукції і послуг, погіршення становища підприємства на ринку.

Виявивши причини кризи слід вжити заходів, щоб їй запобігти. З метою подолання та запобігання фінансової кризи країни розробляють антикризову політику.

Антикризове регулювання національної економіки – це процес цілеспрямованого впливу органів державного управління на упередження, недопущення та мінімізацію негативних наслідків кризових явищ з метою забезпечення сталого економічного розвитку [2].

Загалом, механізми антикризового регулювання можна поділити на три основні групи, а саме [3]:

- Управління ризиками
- Підвищення прозорості
- Міжнародне співробітництво

Найважливішим механізмом запобігання фінансовим кризам є управління ризиками. Фінансові установи повинні мати достатньо капіталу, щоб покрити потенційні збитки, а також повинні бути впроваджені ефективні системи управління ризиками.

Розглядаючи міжнародне співробітництво, як механізм запобігання фінансової кризи, варто розділити його на дві підскладові:

- Міжнародні угоди про фінансову стабільність
- Співробітництво між центральними банками

Міжнародні угоди про фінансову стабільність - це угоди між країнами, які встановлюють спільні правила та стандарти для фінансової системи. Ці угоди можуть допомогти запобігти поширенню фінансових криз з однієї країни на іншу.

Співробітництво між центральними банками спрямоване на забезпечення того, щоб центральні банки різних країн співпрацювали для запобігання фінансовим кризам. Це співробітництво може включати обмін інформацією, проведення спільних стрес-тестів та розробку спільних заходів реагування на фінансові кризи.

Крім вищезазначених механізмів, слід запропонувати нові механізми запобігання фінансовим кризам.

- Використання штучного інтелекту для виявлення потенційних проблем у фінансовій системі. ШІ може бути використаний для моніторингу фінансових ринків та фінансових установ на предмет ознак можливих криз, а також для аналізу великих обсягів даних, які неможливо опрацювати вручну.
- Розробка нових інструментів страхування від фінансових криз. Ці інструменти можуть допомогти захистити економіку від збитків у разі виникнення фінансової кризи. До них можуть відноситися державні гарантії для банківських депозитів або страхові продукти, які покривають ці збитки.
- Запровадження нових правил та стандартів для фінансової системи. Ці правила та стандарти можуть бути спрямовані на підвищення прозорості та ефективності фінансової системи.

Підсумовуючи, варто наголосити, що використання вищезгаданих механізмів запобігання фінансової кризи, може значно підвищити ефективність економіки країни, полегшити перебіг кризи та скоротити можливі наслідки та процес післякризового відновлення економіки. Саме тому питання механізмів запобігання кризам є дуже важливим і актуальним в розрізі економіки та фінансового стану держави.

Список використаних джерел:

1. Бойко Є. І. Фінансова криза на підприємстві та методи її оцінки / Є. І. Бойко, Т. Л. Луцишин; Науковий вісник, випуск 16.6. – Львів, 2006. – стр. 187–190. УДК 339.94
2. Олешко А.А. Антикризове регулювання національної економіки: теорія і практика: [монографія] Національний університет ДПС України. — Ірпінь: Видавництво НУДПСУ, 2012. 350 с

3. Олешко А.А. Антикризисні програми і плани національних господарств: особливості реалізації та перші результати / А.А. Олешко // Економіка та держава. — 2010. — № 1. — С. 23—29.

УДК 658.1

Мулько А.С.,

студентка

Харківський національний університет ім. С.Кузнеця

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємства в умовах ринкової невизначеності та нестабільності зовнішнього середовища вимагає високоефективних способів та методів управління його виробничою та фінансовою діяльністю.

Для повсякденного управління підприємством необхідно постійно проводити аналіз факторів, що впливають на його фінансову стійкість та оперативно реагувати на них. Це вимагає застосування ефективних методів управління та організації діяльності підприємства, що дозволяють досягти високих кінцевих результатів діяльності за рахунок ефективної організації бізнес-процесів. Тому доцільним є застосування комплексного підходу до процесу управління фінансовою стійкістю підприємства на основі побудови структурно-функціональної моделі.

Для забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві, а також з метою оптимізації управління фінансовою стійкістю підприємства використовуються структурно-функціональні моделі, орієнтовані на розкриття цілісності процесу управління фінансовою стійкістю та механізмів, що його забезпечують, а також на реалізацію уявлення процесу управління у вигляді ієрархічної моделі, що відображає не тільки поточний стан процесу управління фінансовою стійкістю, а й процеси, які його формують; забезпечує узгодженість результатів.

Метою побудови функціональних моделей є виявлення найбільш слабких і вразливих місць діяльності підприємства, аналіз переваг нових процесів бізнесу і міри зміни існуючої структури організації бізнесу [1].

Суттєвою перевагою застосування структурно-функціональної моделі є можливість відслідковувати фінансовими аналітиками процесу виконання робіт щодо управління фінансовою стійкістю підприємства, вчасно вносити необхідні корективи, та, на цієї основі, підвищити ефективність управлінських рішень [1].

Методичний підхід до забезпечення фінансової стійкості розкривається через низку гармонізованих у просторі й часі етапів. В основі методичного підходу до забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства лежить модель ієрархічної діагностики потенційних станів підприємства, що включає діагностику потенціалу виживання підприємства, діагностику потенціалу стійкості та діагностику потенціалу фінансово стійкого розвитку підприємства.

За такого методичного підходу дослідження поточного стану підприємства, що включає аналіз факторів впливу зовнішнього й внутрішнього середовища, результатом якого є побудова SWOT-матриці, та експрес-діагностика основних показників фінансово-господарської діяльності.

Побудова моделі ієрархічної діагностики потенційних станів (ІДПС-модель) базована на тому, що поняття розвитку підприємства нерозривно пов'язане з його потенціалом, оскільки при управлінні стійким економічним розвитком мають бути враховані не тільки наявні можливості зміни якісного стану, а й потенційні, викликані певною сукупністю факторів внутрішнього й зовнішнього оточення [2].

Такий методичний підхід надає змогу проводити управління окремими підсистемами розвитку підприємства, які становлять цілісну систему, що дозволяє ефективно реалізувати визначену стратегію управління фінансовою стійкістю та економічним розвитком підприємства, проводити моніторинг дотримання підприємством обраної траєкторії розвитку та запобігати «виходу» підприємства за межі стійкого простору.

Одним з методів ефективного управління фінансовою стійкістю

підприємства є стратегічне управління. Стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою створення механізму який конкретизується комплексними програмами, напрямками дій щодо зниження ризиків та досягнення належного рівня стратегічної стійкості підприємства.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю здійснюється шляхом проведення аналізу фінансової стійкості підприємства, проведення стратегічного аналізу факторів впливу на фінансову стійкість, розробки стратегії та прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій з урахуванням особливостей функціонування підприємства, вибір найбільш ефективної стратегії, її реалізація, моніторинг за досягненням цілей обраної стратегії [3].

Для управління фінансовою стійкістю підприємства та при цьому забезпечення вирішення таких проблем як, вплив організаційних, економічних і технологічних заходів на рівень фінансової стійкості вітчизняні науковці пропонують використовувати сценарний аналіз на базі застосування імітаційних моделей[4].

Імітаційне моделювання дозволяє розглядати процеси, що відбуваються в системі на будь-якому рівні деталізації. При цьому в імітаційній моделі можна реалізувати будь-який алгоритм управлінської діяльності або поведіння системи. Все це є причиною того, що імітаційні методи моделювання на основі сценарного аналізу в даний час стають основними методами дослідження складних систем.

Основною перевагою когнітивного моделювання є можливість виявляти взаємозв'язки між процесами, а також урахування кількісних та якісних факторів при оцінці рівня фінансовою стійкості, для прийняття відповідних управлінських рішень щодо її управління.

Список використаних джерел:

1. Готра В. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення / В. В. Готра, В. В. Ріпич, А. В. Дячок // Економіка і суспільство. – 2018. №8. С. 219 -223.
2. Груб'як С. В. Аналіз фінансово-економічного стану промислового

підприємства / С. В. Груб'як // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. №5. С. 268 – 271.

3. Азаренкова Г. М. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства. Монографія / Г. М. Азаренкова, О. М. Брадул. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 172 с.

4. Верхоглядова Н. І. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану / Н. І. Верхоглядова // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11), Науковий вісник Класичного приватного університету, м. Запоріжжя – 2018. – № 11. – С. 55-60.

УДК 658.338.245

Николишин Д. І.,

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня освіти,

спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування,

факультет управління фінансами та бізнесу,

Львівський національний університет імені Івана Франка

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Пріоритетність державного регулювання та підтримки підприємництва в умовах війни зумовлює необхідність переходу від прямого адміністративного сприяння до формування сприятливого економічного і соціального середовища щодо удосконалення механізмів та інструментів стимулювання розвитку суб'єктів бізнесу.

Аналізуючи сучасний стан економіки нашої країни, можна зазначити, що лише зараз вона починає «приходити до тями» і «ставати на воєнні рейки». Цьому суттєво сприяє політика дерегуляції та лібералізації бізнесу, обрана державою для стимулювання економіки в особливий період. Зараз Уряд нашої держави вже запусив декілька програм підтримки бізнесу під час війни. Так

одним із найважливіших кроків держави є зміни в податковій сфері, що покликані підтримати економіку суб'єктів бізнесу в умовах воєнного стану [1]. Основними змінами, які було запроваджено зазначеним вище законом щодо сплати єдиного податку, слід відзначити наступні, зокрема, на період з 1 квітня 2022 р. до припинення / скасування дії воєнного стану право на використання спрощеної системи оподаткування надано платникам єдиного податку 3 групи, а саме фізичним особам- підприємцям та юридичним особам будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 10 мільярдів гривень. До цього обсяг обороту для 3 групи складав до 1167 мінімальних зарплат (що з 1 січня 2022 р. становило 7585,5 тис. грн). При цьому ставка єдиного податку буде становитиме всього 2 % від обороту без ПДВ, а не 3 % з ПДВ чи 5 % без ПДВ, як в довоєнний час. Відповідно подавати звітність з ПДВ по операціям постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, не потрібно буде (про це прямо вказано у нормативному документі). На період переходу на спрощену систему оподаткування за ставкою єдиного податку 2 % реєстрація платником ПДВ не анулюється, а призупиняється.

Отже, більшість суб'єктів бізнесу (законом передбачено виключення для окремих видів діяльності та осіб) зможуть сплачувати замість податку на прибуток та ПДВ єдиний податок з обороту у розмірі 2 %. Необхідно зазначити, що для обрання або переходу на спрощену систему оподаткування із наведеними особливостями суб'єкт господарювання до останнього числа місяця, що передує періоду переходу на спрощену систему оподаткування, має подати до контролюючого органу за місцем податкової адреси відповідну заяву, тобто автоматичного переходу не передбачено. Новоутворені суб'єкти господарювання, які бажають обрати спрощену систему оподаткування з урахуванням особливостей оподаткування, зазначених вище, подають заяву за загальною процедурою - звільнення від сплати єдиного податку платників 1 та 2 груп. Такі платники матимуть право не сплачувати єдиний податок, а декларацію за період несплати податку їм не потрібно буде заповнювати.

Відповідні норми теж діятимуть тимчасово з 1 квітня 2022 р. до припинення / скасування воєнного стану.

На даному етапі війна виснажила в економічному плані більшість суб'єктів бізнесу і для відновлення платоспроможності та повернення на довоєнний рівень розвитку потрібен буде час. У зв'язку з цим постає питання необхідності пролонгування податкових реформ щодо нарахування та сплати єдиного податку і на певний період у післявоєнний час.

Також Законом України були внесені певні зміни щодо сплати єдиного соціального внеску для фізичних осіб-підприємців. Тимчасово, з 1 березня 2022 р. до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом дванадцяти місяців після припинення або скасування воєнного стану, фізичні особи-підприємці (в т. ч. ФОП на єдиному податку) та особи, які провадять незалежну професійну діяльність (адвокати, нотаріуси та ін.) мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе. Але треба враховувати, що ФОП та особи, які провадять незалежну професійну діяльність, не сплачуючи єдиний соціальний внесок за такі періоди, втрачатимуть право на страховий стаж для цілей призначення пенсії. Крім того, вони втрачатимуть статус застрахованих осіб та не зможуть скористатися соціальним страхуванням на період тимчасової втрати працездатності.

У зв'язку зі змінами в сфері оподаткування бізнесу в умовах воєнного стану, нагальним є питання надання роз'яснень та проведення консультацій щодо вирішення питань, які виникають у платників податків.

Наступним кроком українського Уряду, який був розроблений з метою підтримки та стимулювання розвитку вітчизняного бізнесу, є запровадження програми щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів. Програма з релокації українських виробництв за підтримки держави спрямована на збереження виробничого і трудового потенціалу та орієнтована на усі підприємства, які бажають перемістити виробництво на території західних областей України. За офіційними даними, за два місяці війни 1171 українське підприємство розпочали процес евакуації своїх виробництв.

Понад 400 суб'єктів бізнесу частково або повністю перевезли свої потужності, з них 216 відновили роботу. Ще близько 500 підприємців шукають майданчики для розміщення. Місцем релокації стали вісім областей у Центральній та Західній Україні: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Рівненська.

У процесах переміщення підприємств, які переїжджають з епіцентрів бойових дій, лідирує Львівщина. До цього регіону станом на 29 квітня було переміщено 115 підприємств, понад пів сотні з них вже відновили роботу. Також на Хмельниччину із зони бойових дій переїхало 25 підприємств; до Вінницької громади переїхало 13 підприємств; два десятки підприємств перевезли своє виробництво на Тернопільщину.

Вагомим є державне сприяння розвитку кредитних відносин між бізнесом та комерційними банками. З метою реалізації цього напряму державної політики 18 березня 2022 р. рішенням Уряду внесено зміни до Державної програми «Доступні кредити 5–9 %» [2], які полягають у наступному:

- Програма поширена на середні підприємства з річним доходом до 50 млн євро (раніше було 20 млн євро) та на великі підприємства з річним доходом більше 50 млн євро незалежно від кількості працюючих робітників;
- максимальна сума кредиту для всіх суб'єктів підприємництва збільшена з 50 до 60 млн грн з урахуванням групи пов'язаних компаній;
- процента ставка: 0 % річних протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його припинення; 5 % річних після завершення вказаного вище періоду і до кінця строку кредиту;
- цілі кредитування: інвестиційний кредит на придбання основних засобів; кредит на поповнення обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності;
- строк кредитування: інвестиційні кредити – 5 років; кредити на поповнення обігових коштів – 3 роки; 6. Термін подачі заявки на участь у програмі – у період дії воєнного стану;

- розмір кредитної гарантії – 50 % від суми кредиту суб'єкта мікро-, малого та середнього підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва).

Таким чином, створено більш сприятливі умови для новостворених фірм, підприємств певної галузі, залежно від загальнонаціональної стратегії розвитку економіки чи задля розвитку певних місцевих ресурсів. Проблема необхідності стимулювання та забезпечення подальшого розвитку підприємництва актуальна сьогодні в Україні на усіх рівнях: державному, регіональному та безпосередньо у сфері самого бізнесу. Вирішення цієї проблеми відкриває можливості для прискорення процесу відновлення та модернізації економіки й переведення її на інноваційний шлях розвитку, базується на знаходженні найбільш ефективних моделей підтримки підприємств будь-яких розмірів у сучасних реаліях.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану, Закон України № 2120-IX. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 20.10. 2023).

2. Доступні кредити 5–9 %. Державна Програма. URL:

<https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/15/704375/> (дата звернення: 12.10. 2023).

УДК 336.64

Ольховський Д. О.,

студент

Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних економічно нестійких умовах функціонування підприємств, виникають різні фактори, які дестабілізують їхню управлінську політику,

виробничо-комерційну діяльність, а також викликають фінансові ускладнення. Проблеми, що виникають на підприємствах, спровоковані як зовнішніми загальнодержавними проблемами, а саме нестабільністю політичної ситуації, недосконалістю законодавчої бази, спадом виробництва, так і внутрішніми: неефективним використанням коштів, відсутністю виробничого та фінансового менеджменту, незбалансованістю фінансових потоків, зумовили потребу в антикризовому фінансовому управлінні підприємством.

Отже, сьогодні актуальності набуває антикризове фінансове управління діяльністю підприємства, що передбачає запобігання розвитку кризових явищ, реальну оцінку діяльності суб'єкта господарювання та оцінку перспектив його подальшого розвитку.

Що до сутності антикризового фінансового управління, то на сьогодні є різні наукові підходи. Так, Біломістна І. І., Біломістний О. М., Крамська М. С. поняття «антикризове фінансовк управління» розглядають як систему принципів та методів управління фінансами підприємства, що спрямована на проведення діагностики загрози банкрутства, в разі настання виведення підприємства з кризи та її подолання з метою забезпечення безперервної діяльності підприємства на всіх стадіях його розвитку [1].

Запорожец А.В., Федоренко А.Е., Якименко О.В., Воронина О.О., Рибак А.И. стверджують, що антикризове фінансове управління – це комплексна система дій, спрямованих на запобігання або усунення негативних явищ для комерційної діяльності та бізнесу [2].

Тож, антикризове фінансове управління підприємством тісно пов'язане з фінансовими кризами, які є видом кризових явищ, що можуть виникати на підприємстві. Саме вони завдають найбільшої шкоди економіці підприємства і спричиняють банкрутства.

Погоджуючи з Костаковою Л.Д. зазначимо, що антикризове фінансове управління є невід'ємною частиною фінансової структури суб'єкта

господарювання, яка у свою чергу виступає основою для успішної управлінської діяльності у динамічному економічному середовищі [3].

Таким чином, антикризове фінансове управління необхідно розглядати як підсистему загальної системи управління підприємствами, головним завданням якого є своєчасне діагностування передкризового стану підприємства і прийняття необхідних заходів щодо попередження кризи.

Необхідність антикризового фінансового управління на підприємстві обумовлена наступними причинами: кризові явища можна передбачати, прискорювати, відсувати, пом'якшувати; до криз можна і необхідно готуватися; управління в умовах кризи вимагає основних підходів, спеціальних знань, досвіду і мистецтва; кризові процеси до певного моменту можуть бути керованими [2].

Необхідною умовою функціонування будь-якої системи управління є наявність адекватного механізму впливу керуючої підсистеми на керовану підсистему. Суб'єкти антикризового фінансового управління – це фізичні та юридичні особи, які за рішенням відповідних органів уповноважені здійснювати комплекс робіт з антикризового управління фінансами підприємств і чинять вплив на об'єкт управління через застосування фінансового механізму антикризового управління. Об'єктом антикризового фінансового управління є сукупність усіх фінансовоекономічних ризиків, активи, капітал, фінансові потоки та вартість підприємства, що перебуває у режимі антикризового управління [4].

Головна мета антикризового фінансового управління – встановлення управління, яке здатне передбачати, попередити, подолати та знизити ймовірність виникнення фінансової кризи й одночасно утримувати фінансову стійкість та стабільний розвиток підприємства. Антикризове фінансове управління підприємства є стратегічним і будується на основі збалансованих та обґрунтованих стратегій. Це дозволяє підприємству більш виважено визначати

стратегічні орієнтири та виділяти ключові показники діяльності підприємства на основі організаційної структури. Зазначене забезпечить функціонування системи раннього попередження та реагування.

Таким чином, в умовах світової фінансової кризи, зростання платоспроможності й інших економічних проблем антикризове фінансове управління, зорієнтоване як на запобігання проблемам, так і на їх подолання стає необхідним для ефективної діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Біловол Р.І. Діагностика кризи як основа забезпечення розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2019. № 20. С. 123–127. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/20_ukr/17.pdf
2. Єпіфанова І., Болотнов Д. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 335–338. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/09/2022-306-51.pdf>
3. Костакова Л. Д., Тесленко О. С. Антикризове управління – основа забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 1. С. 5–9.
4. Бавико О. Є., Бавико О. О., Козаков І. О. Організаційна оптимізація антикризового управління бізнес-процесами підприємства в умовах пандемії covid-19. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8477> (дата звернення: 29.10.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.11

УДК 658.15/.16:005.334.4-047.44"364"

Островська О.А.,

к.е.н., доцент.,

доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

Васькова А.М.,

здобувач освітнього ступеню магістр,

ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ САНАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

Стабільне функціонування підприємств в Україні, в умовах воєнного стану та перманентної політичної й економічної нестабільності, є надскладним завданням та надзвичайним викликом. Платоспроможний суб'єкт господарювання внаслідок дії непередбачуваних екзогенних (зовнішніх) факторів в будь-який момент може набути ознак неплатоспроможного, і навіть опинитися на межі банкрутства. Такі коливання не/стійкості фінансів підприємств може бути спричинено багатьма факторами, включаючи скорочення обсягів реалізації внаслідок втрати контрагентів (які здійснювали господарську діяльність у зоні (наразі) активних бойових дій), та ринків збуту, дефіцит / важка доступність / висока вартість кредитних ресурсів, невідпрацьована стратегія реагування на події, до яких суспільство виявилось не готовим на початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну, руйнування або повне знищення об'єктів нерухомості, засобів виробництва, оборотних активів (запасів) суб'єкта господарювання унаслідок ракетних обстрілів, тощо.

Отже, наразі актуалізується завдання своєчасного виявлення ознак неплатоспроможності компаній, зважене на ризик настання подій, пов'язаних із новою реальністю – військовими діями, а також дослідження комплексу заходів і процедур запобігання банкрутству, оцінки можливості/доцільності

упровадження оздоровчих заходів у сучасних умовах воєнного стану. Таким комплексом дій на підприємстві є санація, яка вважається найбільш ефективним напрямом фінансового оздоровлення за наявності фінансової кризи.

Чинним законодавчим актом, що регулює процедуру санації, є Кодекс України з процедур банкрутства, який було прийнято 18.10.2018 року. [1]

За результатами досліджень вітчизняних науковців щодо визначення терміну «санація», найбільш цілісним вважаємо визначення О. О. Терещенка. Відомий фахівець у галузі корпоративних фінансів трактує санацію, як систему фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді [2, с.39]. О. О. Терещенко виділяє чотири типи санаційних заходів, які слід впроваджувати суб'єктам господарювання для обрання правильної та ефективної стратегії поліпшення життєдіяльності: організаційно-правового спрямування (удосконалення організаційної структури підприємства, зміна організаційно-правової форми, підвищення якості менеджменту, ін.); виробничо-технічні (модернізація основних засобів, підвищення якості продукції, зменшення собівартості продукції, ін.); соціальні (скорочення персоналу, який не задіяний в основних процесах, надання звільненим працівникам позик, ін.); фінансово-економічні (перетворення короткострокової заборгованості в довгострокову, випуск нових акцій або облігацій, ін.) [2, с.40-41].

За допомогою запровадження санаційних заходів, підприємство має можливість виходу з кризового стану, та набути потенціал підвищення платоспроможності та прибутковості. Авторами дослідження визначено певні перешкоди щодо впровадження санаційних заходів, серед яких вагому негативну роль відіграє недостатня кваліфікація персоналу з ігноруванням необхідності підвищення кваліфікації працівників, наслідком чого може стати: несвоєчасне виявлення симптомів фінансової кризи на підприємстві, запізніле реагування на проблему, несвоєчасність реалізації плану санації, неналежне виконання заходів,

хибна оцінка фінансового стану компанії, обрання невірної стратегії та неадекватних ситуації заходів антикризового фінансового управління, тощо.

Вказані вище проблеми відносяться як до мирного часу, так і до воєнного. Однак, війна внесла нові виклики щодо впровадження санаційних заходів, такі як: дефіцит бюджету, інфляція, валютні коливання; повне знищення або руйнування об'єктів інфраструктури; зупинка або скорочення компаніями виробничої діяльності, спричинене дефіцитом електроенергії, блекаутами, обстрілами, скорочення робочих місць, зниження технологічного потенціалу. Міграція значної частки населення України спричинила зміни в динаміці та структурі попиту на продукцію та послуги, зменшила кадровий та інтелектуальний потенціал. Змінилися також пріоритети споживачів та купівельна спроможність населення України.

Отже, при впровадженні санаційних заходів на підприємстві в сучасних умовах воєнного стану, керівництву необхідно аналізувати ситуацію з виявленням ознак неплатоспроможності, зважаючи на ризик настання подій, пов'язаних із військовою агресією РФ проти України. Розробивши ефективний та адекватний сучасній ситуації план фінансового оздоровлення, на основі якого буде прийматися рішення щодо обрання стратегії та каталогу санаційних заходів, підприємство має шанси на отримання позитивного ефекту та повне фінансове оздоровлення, а також на повноцінне подальше функціонування в період повоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з питань банкрутства: за станом на 18 жовтня 2018 року Офіц. вид. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
2. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник - Вид. 2-ге, без змін. - Київ : КНЕУ, 2009. - 550 с.

УДК 336.144.2

Павленко О. В.,

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансове планування є важливою складовою будь-якого підприємства, оскільки воно забезпечує стабільність і процвітання бізнесу. Саме це планування передбачає глибокий аналіз фінансового стану компанії, створення бюджетів для різних витрат, прогнозування прибутків і збитків і встановлення фінансових цілей на майбутнє. Значення фінансового планування неможливо переоцінити, оскільки воно дозволяє ефективно приймати рішення та розподіляти ресурси, а також допомагає компанії справлятися з будь-якими потенційними фінансовими проблемами та ризиками, які можуть виникнути [1].

Успіх бізнесу значною мірою залежить від того, як співпрацюють функції виробництва та розподілу. Фінансове планування - це узгодження та узгодження багатьох рішень всередині компанії з урахуванням фінансових цілей та обмежень. Це сфера, де фінансовий менеджер повинен взяти на себе ключову роль. За відсутності координації окремі працівники та відділи можуть віддавати перевагу власним інтересам над цілями організації, що призводить до втрати їхніх ролей у компанії.

Фінансове планування в сучасну епоху відіграє вирішальну роль у виживанні компаній під час кризи. Пандемія COVID-19, запроваджені урядом обмеження та запровадження воєнного стану призвели до значних фінансових проблем для бізнесу. Тривалість економічного відновлення є непередбачуваною, що спричиняє велику невизначеність для компаній щодо їхнього фінансового планування.

Одним з найважливіших аспектів стратегічного планування підприємства є система фінансового планування. Основною метою фінансового планування є оптимізація використання як довгострокового, так і короткострокового грошового капіталу. На етапі планування підприємство встановлює методи підвищення прибутковості капіталу, зміцнення стабільності та зниження ризиків. Роль фінансового планування в системі планування підприємства є вирішальною, оскільки воно гарантує економічну обґрунтованість і ефективність заходів, розроблених для досягнення його стратегічних цілей і завдань.

Дослідження показали, що існують декілька методик, які застосовуються в процесі фінансового планування [2]. Однак ці методики не враховують умов, необхідних для забезпечення фінансової стабільності бізнесу та мінімізації ризиків. Основна мета фінансового планування як інструменту мінімізації ризиків – захистити бізнес від несприятливого впливу зовнішніх сил, дозволяючи йому швидко долати загрози та адаптуватися до мінливих економічних умов без шкоди для майбутніх результатів. Фінансова безпека бізнесу спрямована на створення умов для стабільної та продуктивної економічної діяльності не лише на поточному етапі діяльності, але й у майбутні періоди. Точна оцінка фінансової безпеки підприємства вимагає оцінки його платоспроможності, ефективності мобілізації капіталу для господарської діяльності та різних інших аспектів фінансово-економічного стану.

Щоб забезпечити процвітання бізнесу, вкрай важливо, щоб система фінансового планування постійно вдосконалювалася з урахуванням можливих ризиків в рамках системи фінансової безпеки компанії. Цього можна досягти шляхом акумулювання як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду та розробки інноваційних концепцій, методів і підходів, що враховують сучасні умови ведення бізнесу.

Роль фінансового планування в системі управління підприємством є дуже важливою. Без системного та планомірного управління господарською діяльністю прискореними темпами можуть відбуватися банкрутство, зниження

платоспроможності, втрата конкурентоспроможності. Таким чином, фінансове планування є надзвичайно важливим для забезпечення успіху підприємства.

При здійсненні фінансового планування основна увага приділяється річній фінансовій звітності та виділенню коштів на розширення та модернізацію виробництва. Перспективні плани є основою для розробки фінансових планів, які надалі уточнюються та конкретизуються. Також здійснюється координація всіх ресурсів підприємства з відповідними джерелами фінансування.

Ефективний фінансовий менеджмент має вирішальне значення в системі фінансового планування підприємства, оскільки веде до здобуття конкурентної переваги на ринку та підвищення фінансової стійкості. Для досягнення цих цілей вкрай важливо створити ефективну систему фінансового планування, здатну швидко реагувати на зовнішні фактори та існуючі ризики, розробити комплексну систему фінансового аналізу та запровадити постійний фінансовий моніторинг.

Список використаних джерел:

1. Вовк В. М. Планування як важливий елемент системи фінансового менеджменту на підприємстві. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. 2016. №5. С. 168-178.
2. Гринчук Т.П., Ціхановська А.М., Чичкалюк Д.О. Удосконалення методик фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Приазовський економічний вісник*. Випуск 1(24). 2021. С. 73 – 77.

УДК 338.3

Пушкарьова А. Ю.

Студентка 2 курсу магістратури, факультету фінансів і обліку

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Управління фінансовою стійкістю підприємств є одним з найважливіших функціональних напрямів системи фінансового менеджменту і тісно пов'язане з

іншими системами управління. У загальному розумінні, управління фінансовою стійкістю підприємства – це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням, формуванням і розподілом фінансових ресурсів таким чином, щоб підприємство мало можливість розвиватися на основі зростання прибутку і капіталу, підтримувати платоспроможність і кредитоспроможність, забезпечувати і підтримувати фінансову рівновагу підприємства [1]. В умовах дії воєнного стану процесу управління фінансовою стійкістю суттєво ускладнюється, оскільки діяльність підприємства є більш ризикованою, а доступ до капіталу обмежений. Відповідно, в таких складних умовах виникає необхідність розробки ефективного механізму управління фінансовою стійкістю.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах дії воєнного стану можна представити як низку взаємопов'язаних блоків:

1. Блок фінансування – включає систему мобілізації фінансових активів.
2. Блок розміщення фінансових активів – включає систему використання фінансових активів суб'єкта господарювання.

Сукупність елементів, що координують процес залучення, розподілу та використання фінансових активів, враховує оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємств [2].

Розроблені в науковій літературі механізми управління враховують певні організаційні структури, принципи, методи, фінансові інструменти та правові норми і залучають фінансові активи з різних джерел та різними способами для формування оптимальних параметрів структури та обсягу фінансових активів, підтримуючи при цьому певний рівень фінансової стійкості та конкурентоспроможності промислового підприємства, що функціонує для розвитку інноваційної діяльності. Однак вони не дозволяють враховувати ризики втрати фінансової стійкості, що характерні для дії воєнного стану. Відповідно,

було розроблено механізм управління фінансовою стійкістю в умовах дії воєнного стану (рис. 1).

Рис. 1. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах дії воєнного стану

Крім того, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як систему суб'єктів та їх взаємозв'язків, які здійснюють управління фінансовою стійкістю підприємства.

Механізми управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах воєнного стану є невід'ємною частиною фінансових механізмів підприємств. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства встановлює окремі фінансові відносини з країнами, організаціями, працівниками та іншими діловими партнерами щодо вилучення, розподілу, використання та сплати фінансових активів [3]. Цей механізм не тільки допомагає мобілізувати та

розподіляти фінансові активи, необхідні для основної діяльності підприємства, але й сприяє забезпеченню стабільності в умовах високого ризику та високої вартості капіталу. Елементами механізму управління фінансовою стійкістю є умови та джерела мобілізації фінансових активів, що використовуються при визначенні доходів і витрат підприємства, а також методи, що застосовуються при їх формуванні.

Список використаних джерел:

1. Пігуль Н.Г., Клименко А.В., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. Класичний приватний університет. 2019. № 1(12). С.186–190. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/35.pdf

2. Кравченко М.О., Леонтовська М.А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційноактивних підприємств. «Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інституту». 2022 р. № 24. С. 93-98. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/274831/269977>

3. Сподіна А.О., Тарасенко І.О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2022 р. № 12(131). С. 24-31. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20530/1/20221111_304.pdf

УДК 658.1

Радужан Д. І.

Студентка 2 курсу магістратури

факультету фінансів і обліку

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

СКЛАДОВІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному бізнес-середовищі всі підприємства в Україні працюють в умовах постійних змін економічного середовища, і ризик втрати фінансової

безпеки є значним. Однак, не тільки вплив факторів зовнішнього середовища, але й відсутність належного рівня фінансової безпеки має негативний вплив на діяльність підприємств. Позитивні значення індикаторів фінансової безпеки є основою для нормального функціонування підприємства та поступового зростання його економічного потенціалу. Управління фінансовою безпекою є одним з основних елементів фінансового менеджменту підприємств та необхідною умовою їх стабільного розвитку.

Управління фінансовою безпекою підприємства є складним бізнес-процесом, який потребує значної уваги з боку керівництва підприємства. Також керівництву необхідно приділяти значну увагу стратегічним аспектам управління фінансовою безпекою [1].

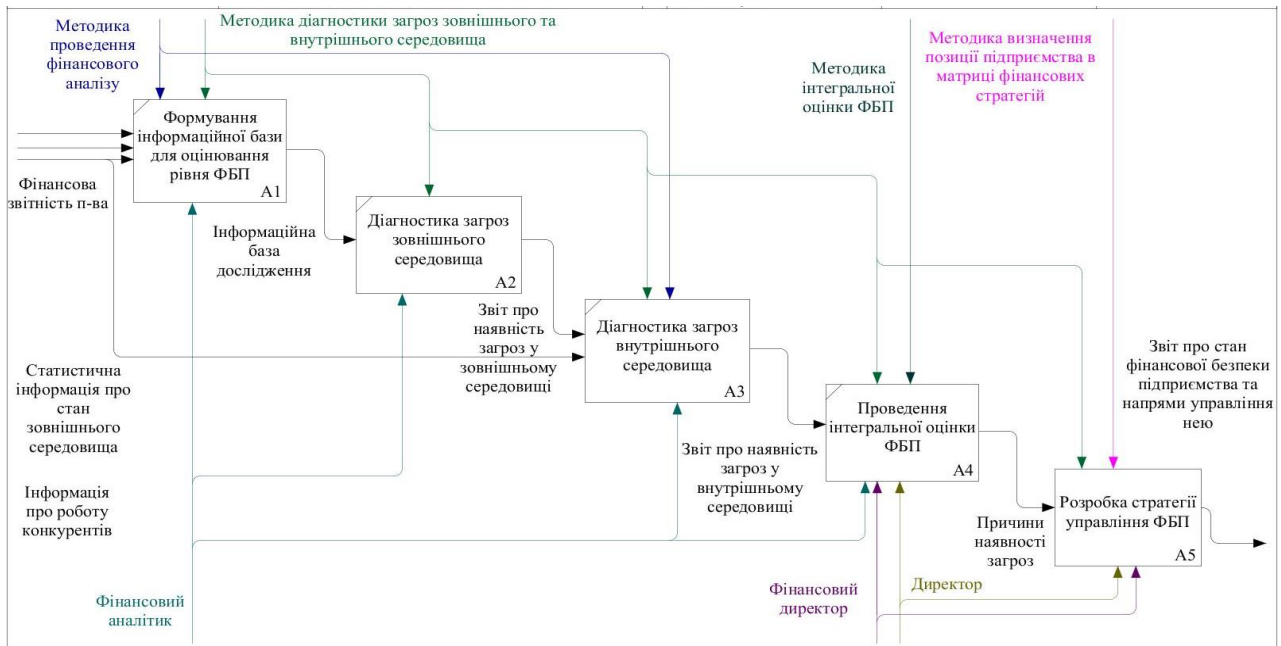
Першим етапом процесу управління фінансовою безпекою підприємства є створення бази даних. Основою інформаційного забезпечення є інформаційна база, що характеризує ресурси конкретного об'єкта управління. Зібрані дані є однорідними, достовірними та об'єктивно необхідними для різних користувачів [2].

Наступним етапом запропонованого процесу управління фінансовою безпекою підприємства є визначення плану управління фінансовою безпекою підприємства.

Модель управління фінансовою безпекою підприємства базується на оцінці загроз зовнішнього та внутрішнього середовища [3]. Цей процес здійснюється шляхом визначення часткових індикаторів складових фінансової безпеки підприємства, а завершальним етапом є визначення напрямів покращення ситуації.

На рис. 1 наведено модель бізнес-процесу управління фінансовою безпекою підприємства.

Рис. 1. Модель бізнес-процесу управління фінансовою безпекою підприємства

При якісній оцінці загроз фінансовій безпеці підприємства використовуються наступні методи: аналіз наслідків - дослідження фінансово-господарської діяльності та визначення впливу на неї загроз; імовірнісний аналіз (пов'язаний з втратами) - аналіз ймовірності настання події у певній пропорції протягом певного періоду часу; імовірнісний аналіз (пов'язаний з можливостями) - дослідження ймовірності настання події у відсотках ймовірності настання протягом певного періоду часу з урахуванням методів нейтралізації; експертні методи - засновані на дослідженнях.

В цілому варто зазначити, що запропонований підхід до управління фінансовою безпекою підприємства дозволяє формалізувати процес управління фінансовою безпекою, а також підвищити якість прийняття управлінських рішень в процесі господарської діяльності підприємства на основі чіткої стратегії розвитку підприємства.

Важливою перевагою запропонованого методичного підходу до управління фінансовою безпекою підприємств є те, що він деталізує дії в процесі досягнення необхідного рівня фінансової безпеки на основі реалізації послідовних етапів, орієнтованих на стратегічний розвиток підприємства. Це дозволяє своєчасно виявляти ознаки загроз та вживати превентивних заходів

щодо їх усунення, забезпечуючи збереження фінансової стійкості, конкурентоспроможності та фінансових інтересів, необхідних для ефективного функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Правдюк Н. Л. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.
2. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти : доповідь / за керівництва О. Пищуліна. Київ : Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт», 2020. 274 с.
3. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

УДК: 336.64

Свідерська І. М.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Пономаренко Н.С.,

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

освітня програма Фінансовий менеджмент і контролінг

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ ЯК ДРАЙВЕР ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Повоєнне відновлення та модернізація економіки України після вторгнення 24 лютого 2022 року потребує значних інвестицій. Саме страхування є основним інструментом захисту бізнесу від ризиків. Інвестиції у повоєнне відновлення України з боку міжнародних фінансових інституцій та фондів обов'язково мають вимогу страхування від воєнних ризиків та тероризму.

Впровадження системи страхування воєнних ризиків визначається як стратегічно важливий інструмент для ефективної повоєнної відбудови України. Запровадження механізмів страхування ризиків війни націлене на забезпечення фінансової безпеки, відновлення інфраструктури, залучення інвестицій та підтримку соціальної стабільності країни.

Система страхування воєнних ризиків націлена на фінансовий захист різних секторів економіки та інфраструктури. Страхові поліси охоплюють будівлі, підприємства, транспорт та інші об'єкти, які піддаються ризику під час війни. Виплати від страхових компаній можуть стати критичним фінансовим резервом для відновлення пошкоджених об'єктів та відбудови інфраструктури.

Перші проекти в цій сфері вже почали реалізовуватись завдяки співробітництву з міжнародними фінансовими організаціями та національними Експортно-кредитними агентствами країн партнерів.

Як приклад, польська корпорація страхування експортних кредитів КУКЕ страхуватиме інвесторів, які зацікавлені у відбудові України. КУКЕ сприяла експорту Польщі до України і зростання відбулося на 55%, а також є єдиною страховою організацією в ЄС, яка давала гарантії продажу товарів в Україну. Американська корпорація з фінансування міжнародного розвитку (DFC) готова розглядати страхування інвестицій українських інвесторів. На розгляді декілька заявок на страхування українських проєктів на суму близько 200 млн доларів. Надавати підтримку у сфері страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні готові також Уряди країн G7, G19, Європейська комісія, Світовий банк та експортно-кредитні агентства інших держав. Участь у страхуванні політичних ризиків для роботи своїх компаній в Україні вже підтвердили експортно-кредитні агентства Німеччини, Франції, Італії, Великої Британії, Швеції, Японії [1].

Цілі та завдання впровадження страхування воєнних ризиків є багатогранними та систематизовані в табл. 1.

Таблиця 1. – Цілі та завдання впровадження страхування воєнних ризиків в повоєнній відбудові України

№	Цілі	Завдання
1	Фінансовий захист	Забезпечити фінансовий захист для підприємств, інфраструктури та інших об'єктів в разі можливих втрат чи знищення під час конфлікту. Страхування може допомогти забезпечити необхідні кошти для відновлення та відбудови.
2	Залучення інвестицій	Створити сприятливі умови для привертання інвестицій, зменшуючи ризики для бізнесу та інвесторів. Інвестори можуть бути більш схильні вкладати свої кошти в країну, де є страхове покриття на випадок воєнних ризиків
3	Соціальна стабільність	Забезпечити соціальну стабільність через підтримку населення та підприємств в умовах конфлікту. Страхування може допомогти запобігти економічним кризам та зберегти робочі місця
4	Управління ризиками	Страхування може бути частиною комплексного підходу до зменшення ризиків
5	Підтримка економіки	Захищати ключові галузі економіки від втрат та забезпечувати їхню стабільність. Це може включати сільське господарство, промисловість, транспорт і інші

*джерело: складено авторами на основі [2]

Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA), яке входить до групи Світового банку, є найбільшим постачальником страхування політичних ризиків, що покриває ризики, пов'язані з політичною нестабільністю, державною експропріацією та конфліктами в країнах, де приватні андеррайтери не наважуються працювати. У вересні 2022 р. Мінекономіки України уклало угоду з MIGA про впровадження механізму страхування інвестицій під час воєнних дій [3].

Вітчизняні страхові компанії відгукнулися на запит громадян і бізнесу та розробили нові продукти, які страхують життя, здоров'я, нерухоме й рухоме майно від ризиків, що пов'язані саме з воєнними подіями. Але страхові компанії наразі не можуть перестраховувати такі ризики за кордоном, адже ніхто з іноземних компаній не хоче братися за нетипову ситуацію. Тому українські компанії страхують воєнні ризики виключно під власні кошти, через що суми

виплат мають обмеження. Включати воєнні ризики до договору страхування можливо в залежності від географічного розміщення оскільки можливість страхових виплат тим, хто розташований занадто близько до лінії фронту, де щодня працює ворожа артилерія, надзвичайно складно. Страховики можуть аналізувати тільки ту статистику, що стосується обстрілів, зокрема ракетами та БПЛА, тилкових регіонів.

Ризики війни є надто високими для приватних страховиків, тому відповідальність за забезпечення страхового покриття інвестицій має бути розподілена між державою, інвесторами та міжнародними донорами.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки для України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) / ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», Інститут вищої освіти НАПН України. – Електрон. дані. – К., 2023. – 125 с. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/wpcontent/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-reonstrukcii-uroku-dla-Ukrainy.pdf> (Дата звернення 07.11.2023)
2. Страхування воєнних ризиків в Україні розблокує приватні інвестиції: перші кейси URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a8eb0a8d-5c05-4534-8f60-6bd8d67564d7&title=StrakhuvanniaVonnikh> (Дата звернення 07.11.2023)
3. Страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/strakhuvannya-investytsiy-vid-voyennykh-ryzykiv-v-ukrayini> (Дата звернення 07.11.2023)

УДК 336.6

Смаліцька О.А.

здобувачка вищої освіти

факультету управління та економіки

Хмельницький університет управління та права

імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник: Самарічева Т.А.

к.е.н., доцентка кафедри фінансів,

банківської справи,

страхування та фондового ринку

Хмельницький університет управління та права

імені Леоніда Юзькова

ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І ЇЇ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Фінансова глобалізація - це процес, який охоплює глобальну інтеграцію фінансових ринків та інституцій. Це означає, що гроші, інвестиції, капітал і фінансові послуги пересуваються між країнами зі значною легкістю. Ключовими елементами фінансової глобалізації є міжнародні фінансові ринки, транснаціональні банки, інвестиції і міжнародні фінансові інституції, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Всесвітня банк. [1]

Слід зазначити, що фінансова глобалізація є актуальною темою для досліджень через свою складність, вплив на світову економіку та суспільство, а також потенційні можливості та ризики, які вона вносить у сучасний світ. Вивчення цієї теми є важливим для розвитку стратегій та політики, спрямованих на досягнення сталого економічного зростання та стабільності.

Насамперед однією з основних переваг фінансової глобалізації є збільшення доступу до капіталу для компаній та країн. Це допомагає залучити інвестиції для розвитку інфраструктури, створення нових робочих місць та зростання економіки. Крім того, фінансова глобалізація розширює інвестиційні можливості, дозволяючи компаніям розширювати свою діяльність за кордоном.

Проте, разом з перевагами, існують і недоліки фінансової глобалізації. Наприклад, вона може сприяти фінансовій нестабільності, оскільки країни стають більш вразливими до глобальних фінансових криз. Волатильність обмінних курсів може негативно впливати на міжнародну торгівлю та бізнес-операції. Економічні кризи, такі як фінансова криза 2008 року, нагадують про ризики фінансової глобалізації. [3]

Ця криза виникла внаслідок краху ринку нерухомості в США. Велика кількість субпримernih іпотек була видана особам з низькими доходами, і ці позики виявилися несплатоспроможними. Послідовно, це спричинило колапс ринку іпотек та фінансових установ, які були в ньому залучені. Багато банків та фінансових установ втратили значну частину свого капіталу через обвал ринку іпотек. Деякі з них опинилися на межі банкрутства і потребували втручання уряду для свого врятування. Криза швидко розповсюдилася на інші країни через глобальну фінансову систему. Багато банків і фінансових установ у всьому світі зазнали великих втрат через взаємозалежність фінансових ринків.

Глобальна фінансова криза викликала сильний занепокоєний економічний зрив. Багато країн потрапили в рецесію, або глибокий економічний спад. Ріст безробіття, скорочення виробництва та погіршення умов життя стали наслідками цієї кризи. Уряди ряду країн вжили рішучих заходів для врятування фінансових установ та підтримки економіки. Міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд, надали фінансову допомогу країнам, що зазнали серйозних фінансових проблем. Вона викликала обговорення про регулювання фінансового сектора. Були прийняті нові закони та регуляторні заходи для зменшення ризиків і збільшення нагляду над фінансовими установами.

Фінансова криза 2008 року залишається важливою подією в історії світової економіки, яка надихнула обговорення щодо стійкості та сталості фінансової системи та дала поштовх до подальших досліджень у галузі економіки та фінансів. [2]

На прикладі цієї кризи, можна зазначити, що для країн фінансова глобалізація може мати суттєвий вплив на їхній економічний розвиток. З одного

боку, вона може забезпечити доступ до іноземного капіталу для розвитку, а з іншого - призвести до втрати суверенітету в управлінні власною економікою та бюджетами.

Для компаній фінансова глобалізація відкриває нові можливості для збільшення обсягу міжнародної торгівлі та інвестицій. Однак конкуренція на глобальних ринках також зростає, і компанії повинні бути конкурентоспроможними, щоб вижити і процвітати.

Уряди та міжнародні організації відіграють важливу роль у регулюванні фінансової глобалізації та зменшенні її ризиків. Це включає в себе прийняття відповідних політичних заходів, контроль обмінних курсів, створення фінансових регуляторів та співпрацю між країнами для забезпечення стабільності. [3]

Завдяки правильному підходу та співпраці, фінансова глобалізація може стати інструментом для досягнення сталого економічного росту та підвищення життєвого рівня населення. Однак важливо не забувати про ризики і знаходити рішення для їхнього вирішення.

Список використаних джерел:

1. Д'яконова І.І. Міжнародні фінанси. за ред. М.І. Макаренка та І.І. Д'яконової. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 548 с
2. Глобальна фінансова криза 2008 року. Вікіпедія. За 15 вересня 2023 року. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0_2008_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83
3. Харун О.А., Матюх І.А. Особливості та наслідки фінансової глобалізації в сучасних умовах. Економіка і суспільство. Випуск №19. 2018. С. 69-73. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/11.pdf

УДК 658.8:336.64

Страхов А. О.

Магістрант 2 року навчання

факультету фінансів і обліку

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

**СТРАТЕГІЧНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА-
ПОЗИЧАЛЬНИКА КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ
МАТРИЦІ ФРАНШОНА-РОМАНЕ**

Однією з фундаментальних складових процесу антикризового фінансового управління підприємством-позичальником кредитних ресурсів є побудова комплексної стратегії щодо протидії та попередженню виникнення кризових явищ. Для забезпечення побудови якісної і обґрунтованої стратегії антикризового фінансового управління неабиякого значення набуває комплексне розуміння поточного стану господарської і фінансової діяльності, а також усвідомлення усіх можливих напрямів подальших заходів. Одним з інструментів аналізу фінансового стану підприємства і перспектив його подальшого розвитку є стратегічне позиціонування підприємства методом побудови матриці Франсона-Романе.

Значний вклад у вивчення і удосконалення методів стратегічного планування в рамках антикризового фінансового управління зробили такі науковці як І. В. Журавльова, С. В. Лелюк, К. Ф. Забаріна, І. А. Нечаєва, Г. О. Роганова, В. В. Ярина та інші. Проте досі не було розглянуто стратегічне позиціонування підприємств як позичальників кредитних ресурсів.

Створення фінансової стратегії ґрунтується на принципах стратегічного управління, які почали активно використовуватись у 70-х роках минулого століття американськими та європейськими корпораціями. Один з найпоширеніших методів розробки стратегії - це матричний аналіз, який

допомагає визначити поточне положення компанії та вибрати напрямок її розвитку. Відома FR-матриця фінансових стратегій, розроблена французькими вченими Ж. Франшоном та І. Романе, є однією з найвизначніших і вважається найоптимальнішою для об'єктивної оцінки фінансового стану компанії та прогнозування її перспектив.

При розробці FR-матриці Ж. Франсона та І. Романе враховуються три показники: економічні результати, фінансові результати і фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Господарська діяльність підприємства охоплює будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом продукції, інвестиціями в виробництво або реалізацією майна. Фінансова діяльність включає отримання власних коштів (наприклад, емісію акцій), залучення позикових коштів і витрати, пов'язані з вартістю отриманого позикового капіталу. Проведені розрахунки щодо економічних, фінансових і фінансово-економічних результатів діяльності дозволяють об'єктивно оцінити поточний стан підприємства і обрати найбільш підходящий тип стратегії на найближчі періоди. Значення перших двох показників – економічних і фінансових результатів діяльності – характеризують ступінь залучення позикових коштів і ефективність їх використання, що безпосередньо впливає на третій показник – фінансово-економічні результати, що відображають наявність або нестачу вільних коштів. Усі ці показники впливають на загальну ліквідність підприємства. Після розрахунку цих основних показників можна віднести підприємство до однієї з чотирьох категорій в матриці і визначити, на якому етапі фінансового розвитку знаходиться підприємство. При цьому рекомендується порівнювати показники за останні 3 роки для аналізу змін і причин їх виникнення, переходу між категоріями і т.д.

Квадранти матриці пронумеровані і мають такі назви: 1 – батько сімейства, 2 – стійка рівновага, 3 – хитка рівновага, 4 – рантьє, 5 – атака, 6 – материнське товариство, 7 – епізодичний дефіцит, 8 – дилема, 9 – кризовий стан. Відповідно квадранти 1-3 відображають рівноважний, стабільний стан діяльності підприємства. Квадранти 4-6 характеризують розвиток підприємства. Це може

характеризуватися збільшенням ліквідних коштів підприємства, позитивним потоком коштів хоча б від одного виду діяльності. У квадранти 7-9 зазвичай потрапляють підприємства підчас періодів, коли спостерігаються проблеми з ліквідністю та від'ємним грошовим потоком.

Таким чином, стратегічне позиціонування підприємства-позичальника кредитних коштів методом побудови матриці Франшона-Романе на основі оцінки того, як позичальник історично керував фінансовими ресурсами, дозволяє обрати оптимальний варіант подальших дій для максимізації ефективності фінансового менеджменту підприємства, надання консультацій щодо забезпечення його сталого розвитку, недопущення, або вивід суб'єкта господарювання з кризового стану та розробки стратегії подальшої співпраці банку з даним підприємством як позичальником.

Список використаних джерел:

1. Журавльова І. В., Лелюк С. В. Фінансова стратегія : методичні рекомендації до лабораторних робіт та самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 76 с.

2. Забаріна К. Ф., Нечаєва І. А. Особливості використання інструментів стратегічного менеджменту з метою комплексної оцінки фінансової діяльності підприємства. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2014. Т. 15, № 3. С. 37–43.

3. Роганова Г. О., Ярина В. В. Визначення фінансової стратегії підприємства кондитерської промисловості в рамках аналізу його фінансової стійкості. Бізнесінформ. 2021. № 2. С. 286–292.

URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-286-292>.

УДК 338.3

*Чепеленко А. В.**Студент 2М курсу,**факультету фінансів і обліку**Харківського національного економічного університету**імені Семена Кузнеця*

**НАПРЯМИ ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ
АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Розвиток кризових явищ, з одного боку, і зацікавленість держави в максимальному збереженні підприємств, з іншого боку, обумовили виникнення і поширення нового для України, специфічного за своїми цілями і функціями виду управління – антикризового. Кризові явища на підприємстві часто мають загальносистемний характер і далеко не обмежуються фінансовою сферою. Реалії економіки України свідчать про відсутність масового поширення антикризового управління на підприємствах, на що вказує значна кількість підприємств, які опинилися в ситуації кризи за найменших негативних змін у загальноекономічній ситуації. У сучасних умовах жодне підприємство не може працювати стабільно та ефективно, якщо не активізує всі можливі механізми антикризового управління й не використовує їх із максимальною віддачою [1]. Таким чином, проблема формування системи антикризового управління підприємств як окремого специфічного виду управління потребує конкретного пояснення.

Обґрунтування економічної сутності антикризового управління підприємства сприяє використанню існуючих наукових розробок у зазначеній галузі, забезпечує побудову комплексу методів та заходів управління діяльністю суб'єкта господарювання, спрямованих на ефективне функціонування за умови запобігання та подолання виникнення кризових ситуацій. Класифікацію інструментів антикризового управління підприємства представлено на рис. 1.

Вибір інструментів антикризового фінансового управління залежить від поставленої мети та фінансового стану досліджуваного об'єкта [2]. Тому, використання системи інструментів антикризового управління досліджуваного об'єкта, дозволяє мінімізувати дію кризових ситуацій на фінансову стійкість і стабільність підприємств.

Рис. 1. Класифікація інструментів антикризового управління підприємством

Система антикризового фінансового управління суб'єктами економічної діяльності в умовах динамічної зміни зовнішнього середовища має базуватися на загальних властивостях, притаманних управлінській діяльності, але з урахуванням специфічних особливостей [3]. Вона повинна своєчасно виявляти ознаки настання фінансової кризи та виявляти її причини (це і є специфічні функції, притаманні антикризовому фінансовому управлінню), а також повинна бути здатною коригувати розвиток суб'єктів економічної діяльності без втрати керованості та зниження темпів зростання.

Виходячи з того, що система антикризового фінансового управління передбачає визначення певних підсистем, які дозволяють досягти поставлених цілей і завдань, необхідно обґрунтувати доцільність включення певних системоутворюючих складових до загальної системи антикризового фінансового управління суб'єктом економічної діяльності. А комплексне застосування різних складових дозволить повною мірою забезпечити досягнення цілей антикризового фінансового управління.

Список використаних джерел:

1. Гой В. В., Васильєв О. В. Антикризове управління корпоративними підприємствами: теоретичні аспекти. Ефективна економіка. 2018. № 8. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2018/157.pdf

2. Сподіна А.О., Тарасенко І.О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2022 р. № 12(131). С. 24-31. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/20530/1/20221111_304.pdf

3. Шатайло О. А. Змістовна характеристика системи антикризового управління. БізнесІнформ. 2019. № 5. С.217–226. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-217_226.pdf

Платформа VI

Інвестиційна діяльність підприємства в умовах підвищених ризиків

UDC 336.71:330.322

Pinti Anastasiia Valeriivna

Lecturer at the Department of Financial Management and Stock Market

Zavadskyi Vitalii Volodymyrovych

Student of the 33F group, Faculty of Finance and Banking,

Odessa National Economic University

RISK MANAGEMENT IN BANK INVESTMENT ACTIVITY

Banks are the fundamental basis of the economic system of every state. Investments are a prerequisite for structural transformations in Ukraine. Investments contribute to increasing the competitiveness of domestic producers and help address many socio-economic problems during the transformational period. In the context of constant economic dynamics and profound transformations in the financial sector, risk management becomes critically important for the banking investment activity.

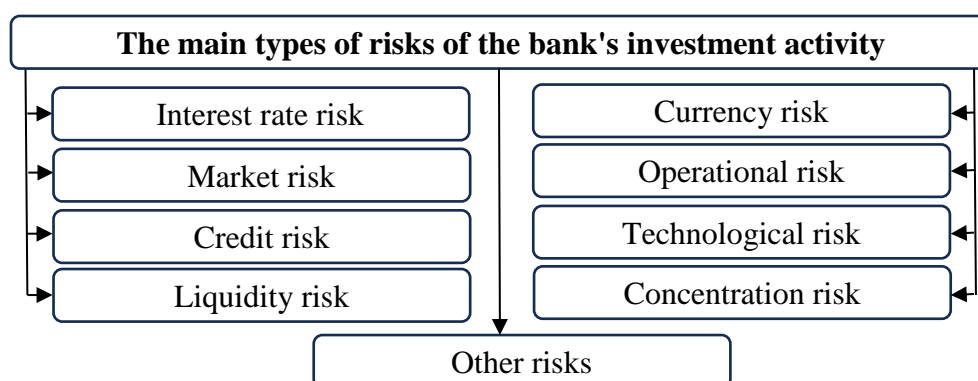
The purpose of these theses is to analyze key aspects of risk management in bank investment activities. The work aims to study strategies and methods that enable banks to reduce the impact of risks associated with investments and effectively control their consequences.

We shall start by examining the concept of “bank investment activity”. Bank investment activity is the process of placing financial resources with the aim of generating profit. Banking investment activity includes various operations, such as buying and selling securities, investing in corporate bonds, stocks, real estate, as well as providing loans to corporate clients for project implementation.

The goal of investment activity is to generate profit and optimize the distribution of risks. Risk management in investment activities is a key aspect for maintaining the financial stability of the bank.

The risk of bank investment activity is defined as the possibility of financial losses or failures due to market conditions fluctuation, changes in the economy, credit risks, political and regulatory changes, technical or operational malfunctions, and other factors that may negatively impact the value or profitability of the bank's investment portfolio.

The main types of risks inherent in the banking sector during the financing of investment processes are presented in Figure 1:

Figure 1 Main types of risks in bank investment activity

Factors that can lead to the occurrence of risks in the bank's investment activity include economic conditions, global events, political decisions, technological and innovative changes, and market competition.

As an example, we shall consider a risk of investment activity for banks in Ukraine, such as political decisions (changes in tax legislation or currency regulation). In 2022, the National Bank of Ukraine increased the discount rate to 25% due to inflationary risks. This led to an increase in the cost of servicing loans, negatively affecting the creditworthiness of enterprises and households.

As a result, banks became more cautious in their credit decisions, demanding higher guarantees from borrowers and increasing interest rates on loans. This led to a decrease in demand for loans, negatively impacting the investment activity of banks.

It is further noted that the risk management of a bank's investment activity is a process aimed at reducing risks associated with the bank's investment operations. To minimize the occurrence of risks and their potential impact on investment activities,

banks employ fundamental methods such as: *establishing an effective risk management system, applying internal control procedures; risk provisioning, diversification of investment portfolios, and risk hedging.*

The risk management process of a bank's investment activity is directed at lowering the overall risk level to a level acceptable to the bank's senior management and banking supervisory authorities. This process comprises the following stages: *1) risk identification; 2) qualitative assessment and quantitative measurement; 3) application of risk reduction and control methods; 4) monitoring and reporting on risks.*

To regulate potential losses and actively manage risks in the investment portfolio to ensure stability and profitability, banks utilize various strategies. Risk management strategies of a bank's investment activity can be divided into two main groups:

- *Proactive strategies*, aimed at preventing the occurrence of risks. They include measures such as risk identification and assessment, formation of risk management policies, and implementation of measures to reduce risks.
- *Reactive strategies*, aimed at mitigating the consequences of risk occurrence. They involve actions such as forming reserves for potential losses and engaging insurance companies.

In conclusion, risk management of a bank's investment activity is a crucial aspect for preserving the financial stability of the bank. Banks must continually assess and control risks associated with their investment activities, implement new measures to reduce these risks, and refine risk management strategies.

References:

1. Шульга, Н.П., Міщенко, В.І., Анісімова, Л.Л. та інші (2018). *Інтегрована система управління ризиками банку*. Загальний редактор Н.П. Шульга. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 440 с.
2. Огородник, В. О. (2020). Особливості здійснення банківської інвестиційної діяльності в Україні. *Економічний простір*, (156), 202-205. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-37>.

3. Шульга, О. (2023). Специфіка інвестиційної діяльності та фактори, що її формують. *Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи: теорії та пропозиції*. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-324-1-32>.
4. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України. № 64 від 11.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2023).

УДК 338.3

Безніс В. А.

студентка 4 курсу,

факультету фінансів і обліку

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УМОВАХ КРИЗИ

В умовах економічної кризи інвестиційна діяльність фінансових установ набуває особливого значення, ставши важливим інструментом вирішення економічних труднощів та сприяючи відновленню стійкості фінансово-економічної системи [1]. У цьому контексті, фінансові установи відіграють визначальну роль у формуванні стратегій інвестування, спрямованих на максимізацію результативності та зниження ризиків в умовах невизначеності та зменшення ліквідності. Розглядаючи такий складний період, фінансові компанії активізують свою інвестиційну діяльність, вибираючи оптимальні стратегії диверсифікації портфеля, а також вдосконалюючи механізми ризик-менеджменту.

Однією з ключових особливостей інвестування фінансових установ в період кризи є звернення до інноваційних підходів та нових інвестиційних інструментів з метою забезпечення стійкості та відновлення фінансового благополуччя [2]. Використання аналітичних технологій, штучного інтелекту та блокчейн-технологій стає необхідністю для прогнозування ринкових тенденцій та швидкого реагування на зміни у фінансовому середовищі.

Крім того, важливою складовою ефективної інвестиційної стратегії фінансових установ в умовах кризи є співпраця з державними структурами та участь у реалізації програм підтримки економіки [3]. Це включає в себе інвестування в проекти реструктуризації, соціально-економічні програми та інфраструктурні проекти, спрямовані на стимулювання розвитку важливих галузей.

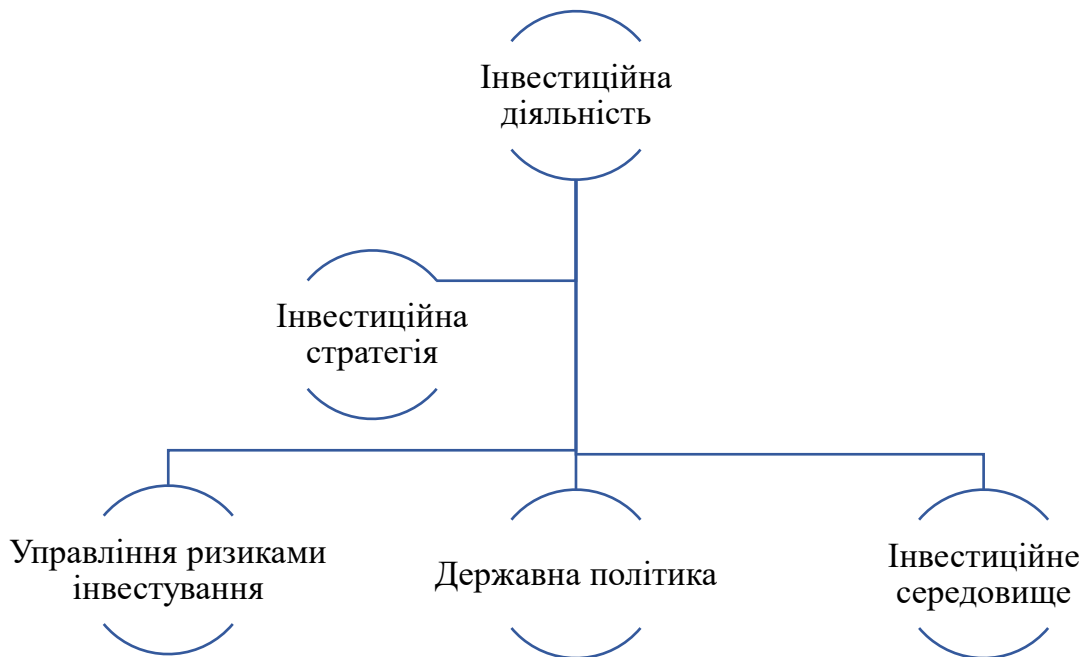

Рис. 1. Ключові складові інвестиційної діяльності.

Отже, інвестиційна діяльність фінансових установ в умовах кризи є складною та відповідальною задачею, що вимагає не лише глибокого аналізу ринкових умов, але й гнучкості в управлінні портфелем, вдосконалення стратегій

ризик-менеджменту та постійного пошуку інноваційних можливостей для забезпечення стійкого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Боднар О.А., Паламарчук В.С., Гаврилов А.О. Аналіз стану ринку банківських послуг України в умовах пандемії. *Modern Economics*. 2020. № 23(2020). С. 13–19. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-02.v](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-02.v)
2. Ніценко В., Семенцов Р. Вплив глобальної пандемії COVID-19 на фінансовий стан банків в Україні: визначення ймовірності дефолту в сучасних умовах. *Financial and credit systems: prospects for development*. 2021. № 2(2). С. 33–43.
3. Черкасова С. Регулювання діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів. *Економіка та суспільство*, 2023. №52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-93>

УДК 330.322

Бугай В.Б.,

студент-магістрант

*Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича*

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА У ВОЄННИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Визначення інвестиційної привабливості повинно базуватися на ефективності управління підприємством, перспективах розвитку підприємства, оцінці економічного та ринкового потенціалу підприємства, оцінці умов інвестування та перспективності галузі, в якій функціонує суб'єкт господарювання.

З огляду на це, важливо провести дослідження факторів впливу на інвестиційну привабливість підприємства.

Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик поділяють чинники, які впливають на інвестиційну привабливість України, на дві групи: позитивні та негативні чинники. До позитивних факторів можна віднести такі як: «...розвинута виробнича інфраструктура, сприятливі природні умови, місткий ринок, високий рівень кваліфікації кадрів, низький рівень конкуренції, велика чисельність населення». До категорії групи негативних чинників включають: «...низький рівень гарантій для іноземних інвесторів, нерозвинений фінансовий ринок, низькі темпи приватизації, низький рівень економічної безпеки, тривала процедура реєстрації підприємств, негативний міжнародний рейтинг» [1, с. 209].

Як можна помітити, перераховані чинники, більше стосуються макрорівня, тобто визначають інвестиційну привабливість галузі, країни, регіону. Але дані чинники безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання, які функціонують в певній галузі чи на певній території. Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість підприємства визначають фактори, які визначають:

- інвестиційний клімат країни, регіону, галузі;
- параметри діяльності підприємства.

Іншими словами, логічно фактори впливу на інвестиційну привабливість поділити на внутрішні і зовнішні. Схожу думку щодо класифікації факторів на зовнішні і внутрішні підтримують Ткачук І.І. та Спіцина Ю.Г. Відповідно до запропонованої ними класифікації фактори впливу на інвестиційну привабливість ділять на дві групи. До першої групи відносять фактори, які не піддаються впливу окремих підприємств, на них можна впливати лише на рівні держави, тобто фактори опосередкованого впливу або зовнішні. Фактори, на які підприємство саме може впливати, та змінювати їх належать до другої групи факторів впливу на інвестиційну привабливість та називаються внутрішніми факторами. [2, с. 126].

На думку авторів внутрішні фактори або фактори безпосереднього впливу є важливішими для підприємства, оскільки саме завдяки ним воно саме здатне самостійно впливати на свою інвестиційну привабливість, оцінка інвестиційної привабливості підприємства це перш за все достовірна оцінка внутрішніх факторів впливу. До внутрішніх чинників варто віднести: «...кадровий потенціал, витрати підприємства, стан майна, тривалість інвестиційної програми, структура фінансових ресурсів тощо».

Адаптуючи зазначені фактори до воєнних умов господарювання, на нашу думку, варто відмітити зростання ролі саме зовнішніх факторів інвестиційної привабливості. Війна вплинула на всі без винятку сфери суспільного життя та усю територію України (в більшій чи меншій мірі). Звичайно, що в цих умовах іноземні інвестори схиляються до рішення уникати фінансових ризиків, відхиляти інвестиційні проекти. Не варто недооцінювати роль прямих інвестицій, збільшення яких повинно бути наслідком посилення співпраці України з ЄС. Адже, залучення іноземного капіталу дозволить вирішити проблеми технологічного оновлення основних засобів підприємства, що є надзвичайно актуальним для підприємств України з високим рівнем зношуваності основних засобів.

Крім того, прямі іноземні інвестиції містять у собі потенціал збільшення експорту продукції та послуг підприємств, заснованими ними, можливості імпорту практичних навиків, технологій, управлінської майстерності, яка сприяє становленню ринкових механізмів та інтеграції української економіки у світове господарство[3].

Роль іноземних інвестицій зростає, оскільки зрозуміло, що дефіцит інвестиційних ресурсів всередині країни в умовах війни посилюється. Воєнні дії вплинули практично на усі макроекономічні показники, тому в сучасних умовах активно проявляється негативний вплив практично усіх зовнішніх чинників інвестиційної привабливості, а, особливо таких як економічна та політична нестабільність, соціальні чинники, спричинені зміною попиту, демографічної ситуації тощо.

Отже, у воєнних умовах господарювання посилюється вплив зовнішніх чинників інвестиційної привабливості підприємств України, що підкреслює значення управління інвестиційною привабливістю та дослідження механізмів управління внутрішніх чинниками підвищення привабливості підприємств для акціонерів.

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства: навч. посіб. / Горбонос Ф. В., Черевко Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О. К. : Знання, 2010. 463 с.

2. Ткачук І.Я., Спіцина Ю.Г. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Проблеми системного підходу в економіці. 2018. №5 (67). С. 124-129.

3. Ковальчук Н.О. Прямі іноземні інвестиції в Україну в умовах інтеграції до Європейського Союзу. Бізнес Інформ. 2023. №3. С. 38–42. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-3_0-pages-33_38.pdf (дата звернення: 3.11.2023)

УДК 330

Герасімова Д.А.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок

Нікольчук Ю.М.,

к.е.н., доц., завідувач кафедри

фінансів, обліку та аудиту,

Хмельницький кооперативний

торговельно-економічний інститут

ДО ПИТАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційні фінансові ризики відносяться до категорії ризиків, на які впливають як зовнішні причини – політичні умови, нестабільні економічні

ситуації, банківська криза, високий рівень конкуренції – так і внутрішні причини – підвищення рівня витрат, відсутність інвестиційної стратегії та системи контролінгу на підприємстві та інші. Якщо розглядати інвестиційну діяльність та її стратегію в цілому, то можна відокремити такі основні напрями діяльності з інвестиціями:

1. Інвестиційні депозити.
2. Інвестування в цінні папери.
3. Інвестування в інноваційні проекти.
4. Інвестування в нові технології.
5. Інвестування в навчання персоналу [1].

Кожен з представлених напрямів може бути розглянутий детально та має свої види ризиків. Так, інвестування в банківські депозити характеризується депозитним ризиком, який відображає неповернення депозитних вкладів і пов'язаний з невдалою оцінкою та вибором банку-партнера. Інфляційний ризик достатньо прогнозований, але в період кризи повинен щільно відслідковуватись.

Інвестування в цінні папери як правило розглядають як ризик повної або часткової втрати вкладеного капіталу та очікуваного доходу та поділяють на два види – систематичний (не диверсифікований) та несистематичний (диверсифікований). Вплив на систематичні ризики мають показники макроекономічної ситуації, рівня ділової активності на фінансових ринках. Це характеризує визначену групу цінних паперів в цілому. Аналогічно до депозитних ризиків аналізують політичний, інфляційний, процентний та валютний ризик. Крім того, серед групи ризиків з цінними паперами акцентують увагу на процедури моніторингу законодавчих змін для нейтралізації ризику змін в законодавстві. До несистематичних ризиків відносяться операційні, тимчасові, селективні ризики та ризик ліквідності. Найбільш поширеними методами зниження та нейтралізації наведених ризиків є диверсифікація, хеджування та страхування.

Три подальших відокремлених видів інвестиційних ризиків є подібними, і в першу чергу передбачають розробку детальної інвестиційної стратегії та системи контролінгу її реалізації [2].

Оцінка раціональності інвестиційного портфеля підприємства здійснюється шляхом аналізу проєкту та прогнозування показників його окупності. Кожен з напрямів інвестицій аналізується окремо та оцінюється щодо рівня ризику (визначається коефіцієнт ризику за напрямом). Якщо на підприємстві існує розвинута інформаційна система з елементами штучного інтелекту, то в її середовищі буде сформована карта ризиків інвестиційних напрямів та окремих проєктів з рекомендованими заходами щодо їх нейтралізації. Таке середовище дозволить сформуванню комплексний підхід до ризик-менеджменту. Відповідність інвестиційної діяльності підприємства принципам ліквідності, прибутковості і безпеки (ризиковості) визначається співвідношенням сум інвестицій за різними напрямами, зважених з урахуванням ризику кожного окремого проєкту.

Ризик-менеджмент на підприємстві включає в себе стратегію і тактику управління. Стратегія дозволяє сконцентрувати зусилля на варіантах рішення. Завданням тактики управління є вибір оптимального рішення і найбільш прийнятних у даній господарській ситуації методів і прийомів управління.

Об'єктом управління в ризик-менеджменті є ризик, ризикові вкладення капіталу і економічні відносини між господарюючими суб'єктами в процесі реалізації ризику. До цих економічних відносин відносяться відносини між страхувальником і страховиком, позичальником і кредитором, між підприємцями (партнерами, конкурентами). Тобто, фінансові ризики, це, в першу чергу, інвестиційні ризики. У ризик-менеджменті отримання надійної і достатньої в даних умовах інформації відіграє головну роль, так як воно дозволяє прийняти конкретне рішення по діях в умовах ризику. Будь-яке рішення щодо ризикованих проєктів ґрунтується на інформації, яка повинна бути структурована та динамічно візуалізуватись за допомогою інструментів інформаційного середовища [2].

Отже, сьогодні одним з ключових напрямів діяльності підприємств є інвестиційна діяльність, відповідно до якої підприємство повинно формувати власну інвестиційну стратегію та враховувати фінансові ризики інвестицій. Запропоновані інструменти нейтралізації інвестиційних ризиків дозволять одержати високі показники окупності інвестицій, нейтралізувати ризики в умовах невизначеності зовнішнього середовища, сформувати ефективний портфель інвестиційних проектів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Крамаренко К.М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 4. С. 246-250.

2. Паньков О.Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4(115). С. 90-93.

УДК 336.1

Гончаренко Я.І.

аспірант кафедри фінансів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

В умовах російського вторгнення та економічних труднощів, страхування виступає ключовим інструментом для фінансової стабільності в Україні. Страхові компанії відіграють важливу роль у компенсації ризиків, пов'язаних зі змінами на ринку та непередбачуваними обставинами, такими як війна. Забезпечуючи економічну "подушку" для громадян та підприємств, страхування гарантує захист в умовах невизначеності.

Майбутні інвестиції будуть передбачати страхування від воєнних ризиків та тероризму. Цей вид страхування може охоплювати не лише вартість втраченого майна, а й компенсацію втрат від призупинення діяльності. З такими умовами, страховики повинні відшкодувати не лише вартість майна, а й суму втраченого прибутку та збитки у постійних витратах протягом періоду простою. Концепція воєнного страхування розглядається як засіб залучення інвестицій до країни навіть до завершення війни [1].

До 2022 року страхові компанії в Україні, включаючи британський Ллойдс, страхували високоризикові об'єкти, такі як воєнні ризики, із тарифами від 0,1% до 0,2% вартості майна. Проте з листопада 2021 року, у зв'язку зі зростанням загостренням на кордоні України з Росією, тарифи стрімко зросли, практично подвоївшись протягом грудня та січня. Наприкінці січня мінімальний розмір страхового платежу становив близько 120-150 тис. доларів США, з обмеженням максимального розміру страхового відшкодування на рівні 10 млн. доларів [2].

Україна розглядає створення страхового фонду для відшкодування збитків інвесторів від військових ризиків, але зіткнулася із фінансовими обмеженнями. Розглядається залучення міжнародних страхових компаній. Ініціатива створення системи рейтингування ризиків може підвищити інвестиційний інтерес. Для фінансової стабільності та привертання інвестицій потрібно залучити міжнародних донорів та фінансові інституції. Уміле використання інструментів страхування може забезпечити захист для інвесторів і сприяти привертанню інвестицій в економіку України, сприяючи її відновленню та розвитку.

Міжнародне агентство з гарантування інвестицій (MIGA), що входить до структури Світового банку, відіграє важливу роль у наданні страхового захисту від політичних ризиків для міжнародних інвесторів в Україні [3, с.13-14]. Згідно угоди, укладеної у вересні 2022 року, Україна впроваджує програму страхування інвестицій під час військових дій. Хоча пілотний проєкт, спрямований на перевірку та удосконалення механізму страхування воєнних ризиків, був запланований на 30 мільйонів доларів до кінця 2022 року, його обробку зупинено через відсутність перестраховування. Важливо враховувати, що продукти MIGA

призначені для міжнародних інвесторів і не охоплюють ризики для українських компаній. У квітні 2023 року Японія надала 23 мільйони доларів для підтримки програм MIGA в Україні, а в лютому 2023 року MIGA гарантувала 100 мільйонів євро для Raiffeisen Bank Ukraine - найбільшого приватного банку в Україні з іноземним капіталом, щоб захистити його від ризиків експропріації обов'язкових резервів [4].

Також варто відзначити американську корпорацію з фінансування міжнародного розвитку (DFC), яка надає фінансову та технічну підтримку компаніям, які працюють у країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Її завдання полягає у сприянні інвестиціям приватного сектору, сталому розвитку та зменшенні бідності через фінансування та партнерські ініціативи. DFC активно залучає іноземні інвестиції у проєкти розвитку інфраструктури, енергетики, охорони здоров'я, сільського господарства та інших галузей. Зазвичай, DFC надає підтримку лише американським інвесторам, однак, на відміну від MIGA, вона вже розглядає можливість страхування проєктів, ініційованих українськими інвесторами [5].

У квітні 2023 року DFC та Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) підписали Меморандум про взаєморозуміння з урядом України щодо підтримки залучення інвестицій в Україну та сприяння економічному відновленню країни. Цей меморандум визначає партнерство між Міністерством економіки України, USAID та DFC. USAID допомагатиме Міністерству економіки у визначенні та розвитку проєктів приватного сектору, які можуть потенційно отримати підтримку від DFC [6].

Враховуючи обмежені фінансові ресурси та високі ризики війни, Україні слід ретельно розглядати створення страхового фонду для компенсації збитків інвесторів. Залучення міжнародних страхових компаній може бути ефективним рішенням, але вимагає обґрунтування та узгодження з усіма зацікавленими сторонами. Водночас, слід звернути увагу на те, що застосування окремих інструментів ускладнюється в умовах України через існуючі обмеження [7, с. 64] Система рейтингування ризиків та залучення міжнародних донорів та

фінансових інституцій є додатковими ініціативами для залучення інвестицій та підтримки економічного відновлення. Угода з MIGA та фінансова підтримка від Японії є конкретними кроками у напрямку зменшення ризиків для інвесторів в Україні в умовах воєнного конфлікту. Розумне використання інструментів страхування та співпраця з міжнародними партнерами можуть забезпечити захист для інвесторів, сприяти повертанню інвестицій та сприяти відновленню та розвитку економіки України в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Страхування військових ризиків – основа залучення інвестицій для відновлення України. Forinsurer. URL: <https://forinsurer.com/news/22/06/22/41416>
2. Марфін І. Три особливі ризики. Чи можна застрахуватись від війни, тероризму та громадянських заворушень? URL: <http://brit-mark.com/ua/press-centre/brit-mark-media/2013/3-special-risks-can-companies-buyinsurance-against-war-terrorism-and-civil-strife>.
3. Науменкова С., Міщенко С., Тіщенко Є. Фінансові інструменти убезпечення від політичних ризиків у проектному фінансуванні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2016. №10 (187). С. 6 – 17. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2016/187-10/1>.
4. Гарантія MIGA на 100 млн євро допоможе Райфу підтримувати український бізнес, в т. ч. за рахунок кредитування клієнтів. URL: <https://raiffeisen.ua/news/garantiya-miga-na-100-mln-yevro-dopomozhe-raifu-pidtrimuvati-ukranskiy-biznes-v-tch-za-rahunok-kredituvannya-kliyentiv-1835>
5. Advantage Ukraine скерувала до DFC перші інвестиційні проекти щодо фінансування та страхування воєнних ризиків. URL: https://biz.ligazakon.net/news/218317_advantage-ukraine-skeruvala-do-dfc-persh-nvestitsyn-proekti-shchodo-fnansuvannya-ta-strakhuvannya-vonnikh-riziky
6. DFC and USAID Plan to Galvanize Private Investment in Ukraine. URL: <https://www.dfc.gov/media/press-releases/dfc-and-usaid-plan-galvanize-private-investment-ukraine>

7. Науменкова С.В. Підходи до вибору інструментів забезпечення від системних ризиків. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2017. №1(22). С.60–70. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i22.109928>

УДК 330.322:338.24

Греміт К. С.,

студентка 21 групи

факультету фінансів та банківської справи

Добриніна Л. В.,

к.е.н. ст. викладач кафедри ФМ та ФР

Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ: НЕРУХОМІСТЬ ЧИ ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Інвестиції відіграють ключову роль у розвитку економіки країни, підприємства та інших учасників інвестиційного процесу, оскільки вони сприяють оновленню виробничих активів, впровадженню інновацій та підвищенню конкурентоспроможності національної продукції на світовому ринку. Наявність інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, надають можливості подолання технічної та технологічної відсталості в різних галузях підприємств. Тому питання інвестицій є важливим джерелом сучасного розвитку країни[4].

Інвестиційні пріоритети - це галузі або сектори економіки, в які інвестори вважають за краще вкладати свої гроші. Вони визначаються багатьма факторами, включаючи економічні тенденції, політичний клімат і особисті цілі інвестора.

Інвестори часто розглядають вкладення коштів в нерухомість або природні ресурси як один із способів отримати стабільний дохід. Проте кожен з цих напрямків має свої особливості. Розглянемо їх детальніше.

Нерухомість – це фізичний актив, який не можна легко перемістити або замінити. Це може включати такі активи, як житлові будинки, комерційна нерухомість, складські приміщення та землі.

Інвестиції в нерухомість, зокрема в житлову і комерційну, традиційно вважаються надійним довгостроковим вкладенням коштів. Здача в оренду нерухомості дозволяє отримувати пасивний дохід у вигляді орендної плати. За умови вдалого вибору об'єкта рентабельність може становити 5-15% річних. Ризики відносно невеликі і пов'язані насамперед із коливаннями цін та попиту на ринку нерухомості [3].

Проте інвестиції в нерухомість мають і свої мінуси:

1. Висока початкова вартість: придбання нерухомості, особливо елітної, вимагає значних стартових інвестицій від кількох сотень тисяч доларів. Це ускладнює диверсифікацію і обмежує коло потенційних інвесторів.

2. Низька ліквідність: на відміну від цінних паперів, нерухомість не можна швидко продати. Пошук покупця і оформлення угоди може зайняти від кількох місяців до року.

3. Юридичні ризики: існує ймовірність проблем з оформленням прав власності, що може викликати судові розгляди та затримки операцій.

4. Ризик зростання податків і тарифів на утримання та комунальні послуги, що зменшує чистий дохід від здачі в оренду.

5. Ризик знецінення через знос та старіння будівлі, особливо без належного обслуговування та вкладень у ремонт.

6. Складнощі з пошуком надійних орендарів та ризики неплатежів чи нанесення збитків майну.

7. Неможливість оперативного управління і контролю, якщо об'єкт здається в оренду через агентство.

Природні ресурси – це активи, які утворюються в природі і мають економічну цінність. Це може включати такі активи, як нафта, газ, руда, ліси та вода.

Інвестиції у видобуток природних ресурсів, таких як нафта, газ, метали, дорогоцінне каміння, мають значно вищий потенціал доходності, що може сягати 15-30% річних. Проте такі вкладення пов'язані зі значними ризиками. По-перше, існує геологічний ризик незнаходження або вичерпання запасів на родовищі. По-друге, коливання світових цін на ресурси можуть істотно вплинути на прибутковість. З точки зору ліквідності, природні ресурси мають перевагу, оскільки їх легше продати в разі потреби [1].

Терміни інвестицій також різняться. Вкладення в нерухомість розраховані на довгострокову перспективу і можуть приносити регулярний дохід роками. Інвестиції у видобуток швидше окуповуються, але і терміни обмежені вичерпністю родовищ [2].

Нерухомість і природні ресурси мають різні характеристики, які впливають на їхню прибутковість. Нерухомість зазвичай має більш низьку волатильність цін, ніж природні ресурси. Це означає, що нерухомість є менш ризикованою інвестицією, ніж природні ресурси.

Однак, нерухомість також має нижчу потенційну прибутковість, ніж природні ресурси, але є більш безпечною інвестицією, ніж природні ресурси. Природні ресурси зазвичай мають більш високу волатильність цін, що може призвести до більш високих доходів, але також і до більших втрат. Однак, природні ресурси мають більш високий потенціал для приросту капіталу.

Отже, вибір між цими напрямками залежить від схильності інвестора до ризиків, бажаної швидкості отримання доходу та можливості диверсифікувати вкладення між різними активами. А зважене поєднання нерухомості та ресурсів у портфелі дозволить оптимізувати прибутковість і ризиковість інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Арутюнян С. С., Добриніна Л.В. та інші. Навчальний посібник: «Фінансовий ринок» Київська обл., Обухів, мкрн. Сосновий, 2: Вид-во «Друкарник», 2018. С. 484

2. Варіант антикризових інвестицій. Чи варто вкладати гроші в родовища корисних копалин?. *Новости бизнеса, экономики, финансов, рынков и компаний* – НВ Бизнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/investiciji-v-korisni-kopalini-perspektivi-dlya-investoriv-v-ukrajini-ostanni-novini-50151471.html> (дата звернення: 17.11.2023).
3. Економічна правда. У що вкладати гроші, аби їх не з'їла інфляція. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/3/689938/> (дата звернення: 17.11.2023).
4. Чи варто інвестувати в нерухомість. Блог про новобудови Києва і області, форум та відгуки. Де у Києві добре живеться?. URL: <https://gdevkievezhithorosh.com/2023/03/чи-варто-інвестувати-в-нерухомість/> (дата звернення: 17.11.2023).

УДК 336.2

Дуба М. В.

магістр фінансів,

аспірант кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПОТЕНЦІАЛ ФІНАНСУВАННЯ ВЕНЧУРНИХ СТАРТАПІВ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У 2022-му році у Швейцарському місті Лугано було запропоновано план відновлення економіки України. Відповідно, з-поміж пріоритетів повоєнного відновлення визначено трансформацію пріоритетних секторів економіки, розбудову міцного людського капіталу та ефективної інфраструктури. В основу змін покладено принципи діджиталізації та сталого розвитку [1]. На наступній Міжнародній конференції з питань реформ в Україні, яка відбулася у Лондоні у

2023-му році, де в основу відбудови покладено принципи єдності, різноманітності та результатів [2].

Зокрема, у вказаному контексті, зростає актуалізація залучення фінансових ресурсів для розвитку венчурних стартапів. Адже, в основі розвитку венчурних стартапів лежать інновації та технології, які здатні сформувати суттєвий вклад задля забезпечення додаткових можливостей для бізнесу та зміцнення економіки. Додатково, інноваційні проекти, які реалізуються зусиллями стартапів, дають змогу сприяти залученню іноземних інвестицій, що дозволяє покращити імідж національної економіки на міжнародних ринках. На галузевому рівні венчурні стартапи створюють основу для модернізації традиційних сфер економіки, формування відповідного синергетичного ефекту міжгалузевої взаємодії. Одночасно, поряд із економічним ефектом, розвиток стартапів зумовив також міцний соціальний ефект. Адже, венчурні стартапи формують додаткові можливості для створення нових робочих місць та розвитку талантів. Крім того, в умовах сьогодення в Україні зростає роль розв'язання суспільних проблем, зокрема вирішення проблем у сфері охорони здоров'я та екологічних проблем.

Відповідно, актуальності набуває питання розбудови екосистеми венчурних стартапів на національному, регіональному та місцевому рівні з використанням зарубіжного досвіду з метою підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних стартапів на національному та міжнародному рівнях. У вказаному контексті сформулюються можливості для реалізації потенціалу фінансування венчурних стартапів.

Одним із успішних прикладів розбудови системи стартапів є Берлінська інноваційна екосистема, яка насамперед характеризується високорозвиненим дослідницьким ландшафтом. Відповідно, особливого значення набуває розвиток науково-дослідних установ, що фінансуються державою. Водночас, все ще існує потреба розширення функціоналу великих дослідницьких компаній, а також диверсифікація малого та середнього бізнесу. Відзначається деякий брак масштабування інноваційного бізнесу, що призводить до певних недоліків

наявного патентного захисту. У фінансовому розумінні це пов'язано із потребою розвитку приватного фінансування стартапів. Водночас, успіх екосистеми венчурних стартапів Берліну здебільшого пов'язують із сприятливим соціальним, політичним та культурним середовищем, наявністю відповідних програм підтримки. Стимулом для посилення інвестиційної привабливості слугує розвиток інкубаторів та становлення центрів досліджень та розробок. Відповідно, наука та інновації роблять вирішальний внесок у розбудову потенціалу зовнішнього фінансування стартапів.

Успішним міжнародним інноваційним виробничим та фінансовим центром є Нью-Йорк, який займає центральне місце в секторах творчих і прикладних технологій. Щороку Нью-Йорк залучає понад 70 мільярдів доларів США до оцінки стартапів і винаходів, володіючи більшим ризиковим капіталом, ніж будь-яке інше місто у світі, і з притаманною культурою відкритості, різноманітності та досконалості. Нью Йорку вдалося зайняти лідируючі позиції не лише на місцевому та національному рівні, але й в контексті розбудови міжнародної екосистеми інновацій. Відповідно, експерти вважають Нью Йорк другою за величиною екосистемою стартапів і венчурних компаній у світі.

Враховуючи те, що для розвитку інновацій потрібен капітал, близькість Нью-Йорка до капіталу є сильною стороною, з якою можуть зрівнятися лише деякі екосистеми. Хвилі IPO з 2019 року до сьогодні лише сприятимуть інноваціям, оскільки таланти з компаній стають новими засновниками та інвесторами, які зміцнюють екосистему Нью-Йорка. Відповідно, згідно із існуючими прогнозами Нью-Йорк продовжить зміцнювати свої позиції лідера в інноваційному просторі [3].

В контексті відновлення економіки України, до 2032-го року щорічний темп зростання ВВП планується на рівні щонайменше 7 % із понад 750 млрд. накопичених інвестицій. У контексті збалансування соціальних та економічних цілей планується досягнення рейтингу TOP 25 Індексу Економічної Складності та TOP 25 Індексу Людського Капіталу Світового банку, скорочення викидів CO₂ планується на 65 % у порівнянні із 1990-м роком [1].

Відповідно, розвиток потенціалу фінансування венчурних стартапів для повоєнної відбудови економіки України можливий за рахунок поєднання державного фінансування стартапів із залученням ресурсів із приватних джерел та міжнародних фондів. Це дасть змогу розбудувати багаторівневу систему венчурних стартапів в Україні.

Список використаних джерел:

1. План Відновлення України. Національна рада відновлення. Електронний ресурс. Режим доступу: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf
2. Міжнародна конференція з питань реформ в Україні (Ukraine Reform Conference). Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ua.urc-international.com/urc-2023-info>
3. Garzik L. Successful Innovation Systems. A Resource-oriented and Regional Perspective for Policy and Practice. Springer, 2022. 351 p.

УДК 005.52:005.334]303.442.3(043.2)

Ємець О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

Зарічний А.Б.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

за спеціальністю 051 Економіка (Прикладна економіка)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

ПІДПРИЄМСТВА

Управління ризиками підприємства як фактор підвищення його конкурентоспроможності надзвичайно актуальна в сучасному бізнес-середовищі, де нестабільність і невизначеність стали невід'ємною частиною

економічного ландшафту. Нами зроблено аспект на розгляді важливості стратегічного планування та управління ризиками для забезпечення ефективної діяльності підприємства в умовах невизначеності.

Проаналізувавши сучасні джерела [2], науковці та практики виокремлюють 5 видів бізнес-ризиків, які впливають на підприємницьку діяльність: 1. Фінансові ризики (Financial Risks), 2. Ризики дотримання вимог (відповідності) і законності (Compliance and Legal Risks), 3. Ризики кібербезпеки, 4. Операційні ризики, 5. Репутаційні ризики, 6. Стратегічний ризик.

Аналітичні аспекти відграють важливу роль в управлінні ризиками підприємства. Вони не зможуть збирати, аналізувати та використовувати інформацію для ефективного управління ризиками. Окреслимо ключові аспекти аналітичного підходу до управління ризиками:

1. Ідентифікація ризиків. Аналітика допомагає в ідентифікації деяких ризиків, враховуючи історичні дані, тренди галузі, аналіз витрат і т.д. Вона дозволяє повністю проаналізувати всі аспекти діяльності підприємства для виявлення можливих загроз.

2. Оцінка ймовірності та впливу: Аналітичні інструменти використовують для більшої оцінки ймовірності виникнення ризиків та їх впливу на діяльність підприємства. Це взаємодія, яка показує, які ризики є найбільш значущими для підприємства.

3. Створення ризик-матриці. Аналітичний підхід дозволяє побудувати ризик-матрицю, яка візуалізує різні ризики в залежності від їхньої ймовірності та впливу. Це дозволяє прийняти обґрунтоване рішення щодо пріоритетів управління ризиками.

4. Сценарний аналіз. Аналітичні інструменти дозволяють побудувати різні сценарії розвитку подій і визначити, як різні ризики можуть впливати на підприємство. Це дозволить керівництву підприємства готуватися до можливих варіантів подій.

5. Виявлення ключових показників ризиків (KRI): Аналітичні інструменти допомагають змінювати KRI, які вказують на можливості застосовувати ті

аспекти діяльності підприємства, які є найбільш чутливими до ризиків. Це можуть бути фінансові показники, операційні параметри, аспекти безпеки чи репутаційні аспекти.

Нами доведено, що підприємства можуть враховувати ці ризики при прийнятті управлінських рішень, а також застосовувати ефективні методи зниження та управління цими ризиками.

Аналітика даних не може бути ефективною без організаційної підтримки як на вертикальному, так і на горизонтальному рівні організації [1, С.174].

Розвиваючи гнучкі та адаптивні стратегії, які дозволяють пристосовуватися до змін у середовищі; використовуючи інструменти та методи аналізу ризиків, що можуть бути застосовані в контексті інвестиційної діяльності ми прагнемо запропонувати керівництву підприємства наступні рішення.

Керівництву підприємства допоможуть глибше розуміти можливі наслідки та розробляти ефективні стратегії управління ризиками, аналізуючи сценарії, методи оцінки ймовірності та впливу, а також стрес-тести. Не залишимо поза увагою застосування штучного інтелекту, як потужного інструменту в управлінні ризиками на підприємстві.

Звернемо увагу на важливість постійного моніторингу та оновлення стратегій управління ризиками в умовах постійної зміни. Лідери підприємств повинні бути готові до адаптації та швидкого реагування на нові виклики.

Таким чином, акцентуючи на необхідності застосування: аналітичних аспектів, а також сучасних та потужних інструментів, таких як штучний інтелект (ШІ), прагнемо забезпечити успішну діяльність а також підвищити конкурентоспроможність підприємства в умовах підвищених ризиків.

Список використаних джерел:

1. Тростянська К.М., Овсяннікова Д.О. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління ризиками в умовах глобалізації // XI Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційно-аналітичне

забезпечення безпеко-орієнтованого управління в умовах глобалізації», 17-18 листопада 2022 р., м. Харків. С.172-175.

2. Що таке бізнес-ризик? Визначення, фактори та приклади URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/businessrisk.asp> (дата звернення 14.11.2023 р.).

УДК 336.76:005.3

Іванов І.О.

Аспірант кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЮ В УМОВАХ КРАХУ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Як відомо, диверсифікація, в контексті інвестиційного управління, є ключовою стратегією для зменшення ризику та оптимізації доходності інвестиційного портфеля. Ця стратегія передбачає розподіл інвестицій між різними видами активів та ринків з метою створення збалансованого та стійкого портфеля. Основні принципи диверсифікації включають розподіл за класами активів, географічними регіонами, секторами господарства та іншими параметрами.

Як відомо, ризики поділяються на систематичні та несистематичні. Систематичні ризики, також відомі як ризики ринку чи загальні ризики, є тісно пов'язаними з економічними та фінансовими змінами, які впливають на всій ринок. Ці ризики неможливо уникнути і включають фактори, такі як економічна рецесія, політична нестабільність, зміни валютних курсів та загальна стан ринку. Систематичні ризики мають потенційний вплив на всі види активів у портфелі. Вважається, що їх можна зменшити лише за допомогою диверсифікації та стратегічного розподілу інвестицій. Однак вчені, дослідники, представники

регуляторних органів та інші зацікавлені сторони досі не змогли прийти до остаточної згоди стосовно причин, наслідків, методів регулювання та інших аспектів системних ризиків [1, с. 145].

Несистематичні ризики, відомі також як специфічні чи унікальні ризики, пов'язані з конкретними компаніями, галузями чи активами у портфелі. Ці ризики можуть виникнути через внутрішні проблеми компанії, зміни у керівництві, конкурентний тиск тощо. Несистематичні ризики можуть бути диверсифіковані за допомогою ефективного вибору та аналізу окремих активів, а також диверсифікації в рамках конкретних галузей чи секторів.

Таким чином, достатньо диверсифікований портфель усуває несистематичний ризик, і залишиться лише систематичний ризиком. Згодом портфель можна додатково оптимізувати для балансу між очікуваною прибутковістю і ризиком відповідно до переваг інвестора.

Диверсифікація, однак, працює лише за звичайних ринкових умов, де фінансові активи слабо пов'язані і коли ціни на деякі активи падають, деякі зростають, а треті залишаються незмінними. При цьому, в екстремальних ринкових умовах, таких як крах ринку, де ціни майже на всі активи раптово падають, і диверсифікація більше не працює, оскільки динаміка майже всіх активів раптово сильно корелює між один одним. Коли трапляється крах ринку, традиційні способи вимірювання ризику, включаючи дисперсію та VaR (value-at-risk), більше не є ефективними. Ризик портфеля в умовах краху ринку називається ризиком краху [2].

Таким чином, хоча диверсифікація може бути дієвою стратегією для зменшення ризику в звичайних ринкових умовах, у краху ринку, коли динаміка майже всіх активів раптово сильно корелює між собою, ця стратегія може втратити свою ефективність. Оцінювання ризику портфеля в умовах краху ринку потребує нових підходів та вдосконалення існуючих методів вимірювання ризику.

У контексті краху ринку, де ефективність диверсифікації обмежена, інвесторам слід активно розвивати та адаптувати стратегії управління ризиком,

які є резистентними до крахів ринку. Розробка інноваційних методів вимірювання ризику та вдосконалення існуючих аналітичних інструментів стає завданням пріоритетним. Додатково, розгляд нових класів активів, які можуть проявляти меншу кореляцію в умовах кризи, може виявитися важливим для покращення стійкості портфеля. В цьому розумінні, розгляд нових стратегій може породжувати новий виклик – недостатня ефективність портфеля, його «відставання» від середньоринкових показників за рахунок адаптації більш «захисних» підходів і відповідно, приймаючи на себе новий ризик – ризик пропустити значне зростання ціни активів та «недоотримати» прибуток, який можливо було б отримати у випадку звичайної диверсифікації. Таким чином, урахування краху ринку при диверсифікації є нетривіальним завданням, що вимагає пошуку оптимального підходу між різними підходами до диверсифікації.

Вивчення диверсифікації в умовах невизначеності та краху ринку відкриває шлях для подальших досліджень та інновацій в інвестиційному менеджменті. Попри виклики, що виникають у складних ринкових умовах, наголос на пошуку нових стратегій управління ризиками визначає новий етап у розвитку та адаптації портфельних стратегій для інвесторів у пошуках стійкості та ефективності. Застосування моделей машинного навчання та інших інноваційних інструментів для визначення періодів з підвищеним ризиком краху, і адаптація підходу до диверсифікації відповідно до актуальної кон'юнктури фінансових ринків може бути одним із шляхів вирішення проблеми диверсифікації інвестиційного портфелю в умовах краху фінансових ринків.

Список використаних джерел:

1. В. Карп, Ш. Кирил. Системні ризики для інвестиційної діяльності в умовах глобальної невизначеності. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2020. Вип. 12. С. 140-148.
2. Zhu, S., Zhu, W., Pei, X., & Cui, X. (2020). Hedging crash risk in optimal portfolio selection. *Journal of Banking & Finance*, 119, 105905.

УДК 336.77.631.15

Карцева Д. Ю.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: О. О. Ляхова,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АГРАРНІ РОЗПИСКИ ЯК НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Ефективний фінансовий механізм є ключовою умовою конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах обмежених фінансових ресурсів, адже від обсягів залучених та використаних фінансових ресурсів залежить фінансовий та виробничий потенціал аграрних підприємств.

За останні роки спостерігається зростання потреби сільськогосподарських виробників у додаткових джерелах фінансування. Умови повномасштабної війни та блокування російськими силами українських портів призвели до скорочення надходжень до аграрних підприємств. Наразі отримання фінансування для збереження, відновлення та розвитку виробництва є головною проблемою українських аграріїв.

Денис Марчук, заступник голови Всеукраїнської аграрної ради, вказав на складність отримання банківських кредитів в деокупованих регіонах після повномасштабного вторгнення. Наразі, з урахуванням знищених ресурсів та непридатності деяких земель для сівозміни, аграрії потребують нового кредиту, але банки виявляють схильність відмовляти в його наданні. Розширення фінансування для аграріїв, зокрема на деокупованих територіях, може бути реалізоване через використання аграрних розписок [1].

Аграрна розписка є товаророзпорядчим документом, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти кредитору на визначених у розписці умовах [2].

Аграрні розписки дозволяють отримувати фінансування з різних джерел, не обмежуючись традиційним банківським кредитуванням. Вони вигідно відрізняються від банківських кредитів тим, що швидко та легко оформлюються, не вимагають застав нерухомості та техніки, а дозволяють використовувати основний актив господарств – майбутній врожай. Аграрні розписки є особливо актуальними для малих і середніх агропідприємств, які шукають короткострокове фінансування в умовах підвищеного ризику сьогодення. Аграрні розписки відкривають можливість надання вчасного доступу до необхідних виробничих запасів та сприяють розширенню агробізнесу без збільшення площ оброблюваних земель, що є значущим через непридатність частки земель для посівання через воєнні дії.

Незважаючи на вагомі переваги цього інструменту, важливо врахувати можливі ризики, пов'язані з його використанням. Аграрна розписка є інструментом застави майбутнього урожаю, який формується після укладення угоди. Це створює ризики для кредитора, пов'язані з можливими втратами від невідповідності урожаю запланованим обсягам чи якісним характеристикам під впливом природних факторів. Закон враховує специфіку предмету застави і забезпечує захист прав обох сторін.

Станом на 1 липня 2022 року, за даними Аграрного реєстру, в Україні було видано 146 товарних та 334 фінансових розписок за участю 327 агровиробників та 67 кредиторів. Загальна сума коштів в операціях з аграрними розписками становила 3,662 млрд грн, а обсяг врожаю в заставі склав 330,064 тис. тонн. Лідирують за кількістю виданих розписок Вінницька (50 аграрних розписок на 27 404 тонн) та Одеська (47 розписок на 22 976 тонн) області. Найменша активність зафіксована в Ужгородській (7 розписок на 3277 тонн) та Донецькій (5 розписок на 2 419 тонн) областях [3].

Для вирішення проблеми обмеженого фінансування АПК в умовах воєнного стану 13 липня 2023 року було ухвалено законопроект №9266 «Про електронні аграрні розписки», спрямований на впровадження електронних аграрних розписок як неемісійних цінних паперів для кредитування агропідприємств [4].

Як неемісійний цінний папір, електронні аграрні розписки стають самостійним предметом обігу на ринках капіталу, що дає можливість кредиторів легко її продати та використати отримані кошти для нового кредитування аграріїв. Законопроект розширює коло суб'єктів, які можуть видавати електронні аграрні розписки, включаючи сільськогосподарські кооперативи, та включає нові види застав: продукцію тваринництва та первинної переробки.

Таким чином, аграрні розписки як сучасний інструмент фінансування є вигідною альтернативою банківському кредитуванню агропідприємств. Їх використання має потенціал до вирішення кризи у виробництві та збуті сільськогосподарської продукції. Адаптовані до умов сьогодення, аграрні розписки набувають актуальності для агропідприємств, які відчують значні наслідки воєнного конфлікту та потребують фінансування. Цей інструмент відкриває можливості для будь-яких аграрних підприємств, незалежно від розміру та спеціалізації, та сприяє виробництву та збуту продукції. Більш того, аграрні розписки поєднують в собі конкурентні переваги інших інструментів фінансування агробізнесу, забезпечуючи швидкий доступ до ресурсів від агровиробників, що стає ключовим для прискорення відновлення економіки країни в повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Денис Марчук: Є речі, які за всіх знань та умінь фермер ніяк не зробить без грошей. URL: <https://agroportal.ua/publishing/intervyu/denis-marchuk-ye-rechi-yaki-za-vsih-znan-ta-umin-fermer-niyak-ne-zrobit-bez-groshey>
2. Закон України «Про аграрні розписки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17#Text>

3. Аграрний реєстр. URL: <https://www.agroregisters.com.ua/statystyka-2022/>

4. Проект Закону про електронні аграрні розписки. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41844>

УДК 330.322

Козинець Н.В.

студент VI курсу

факультету фінансів

Науковий керівник: Шуплат О.М.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ РИЗИКІВ

Інвестиції є ключовою складовою для успішної діяльності будь-якого підприємства. Вони дозволяють розвивати бізнес, впроваджувати нові технології та продукти, забезпечують зростання прибутку та конкурентну перевагу [1].

Проте, сучасний бізнес оточений різноманітними ризиками, такими як політична нестабільність, війна, економічні коливання, технологічні зміни, зміни в регуляторному середовищі та інші чинники. До того ж глобалізація ринків та швидкі зміни в світовій економіці роблять ці ризики ще більш значущими. Саме зовнішні фактори негативно впливають на інвестиційну діяльність підприємства та є передумовою до збитків і втрат, тому актуальність управління інвестиціями в таких умовах очевидна. Підприємства повинні впроваджувати та розвивати стратегії, які дозволяють зменшити вплив зовнішніх ризиків та максимізувати вигоди від інвестиційної діяльності.

Реалізація стратегії з управління інвестиціями при підвищених ризиках включає низку головних викликів. По-перше, неспроможність передбачити та контролювати всі можливі ризики. Багато з них є непрогнозованими для підприємства, і це ускладнює завдання з мінімізації їх впливу. По-друге, достатньо поширеною є проблема наївної диверсифікації інвестиційного портфеля. Така стратегія є зовсім неефективною, адже підприємство інвестує

свої ресурси в кілька однотипних активів/один регіон/одну галузь і в разі виникнення тих чи інших глобальних проблем виявляється, що портфель інвестицій насправді не був диверсифікований належним чином і підприємство може понести збитки. По-третє, гальмування інноваційних проєктів підприємства. Розуміючи, що в наш час інновації виступають однією з головних рушійних сил розвитку підприємства та фактором набуття ним конкурентних переваг, підприємства в період підвищених ризиків можуть опинитися перед вибором між збереженням ресурсів для підтримки життєдіяльності та інноваціями, які ризикують бути невдалими через зовнішні обставини.

Саме для подолання наведених вище викликів необхідна стратегія управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах підвищених зовнішніх ризиків [2]. Вона має базуватися на абсолютно чіткому ризик-менеджменті; розподілі інвестицій між різними видами активів, ринків та проєктами різної направленості; аналізі потреб споживачів і внутрішніх потреб та можливостей підприємства з метою адаптації інвестиційно-інноваційної стратегії відповідно до змін на ринку. Розглянемо кожен з цих пунктів більш детально:

- система ризик-менеджменту допомагає підприємству краще розуміти, які саме ризики пов'язані з їх інвестиціями та розробляти заходи для зменшення цих ризиків, навіть якщо вони важкопрогнозовані. Вона включає в себе безпосередній аналіз ризиків, визначення інвестиційних цілей, вибір найбільш вдалих інвестиційних інструментів (страхування, опціони, форвардні контракти тощо) та контроль ризиків протягом усього інвестиційного циклу. Метою даної системи є забезпечення збалансованого співвідношення між можливими розвитком, прибутками та втратами підприємства;
- розподіляючи частки загальних інвестицій між різними об'єктами та сферами інвестування, підприємство створює передумови стабільного фінансового стану всього портфеля, адже ризики у кожному напрямі різні. Правильно

реалізована диверсифікація може допомогти досягти більшого балансу між ризиком та доходом в інвестиційному портфелі;

- серед інновацій, які розробляються та втілюються на підприємстві можна виділити: продуктову, маркетингову, процесну та організаційну інновації [3]. Окрім того, що інвестування в інновації може надати підприємству конкурентну перевагу на ринку, цей процес також може допомогти впоратися із зовнішніми подразниками. Наприклад, можна змінити підхід та інвестувати кошти у короткострокові інноваційні проекти, які матимуть більшу прогнозованість та підлаштуються під поточні потреби ринку. Додатковим прикладом є впровадження інноваційних методів маркетингу, які дозволять залучати нових споживачів навіть у складних ринкових умовах.

Таким чином, управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах підвищених зовнішніх ризиків є багаторівневою задачею задля вирішення якої підприємство має сформувати системну, адаптивну стратегію. Стратегію, яка включає ризик-менеджмент, диверсифікацію інвестицій, сучасні методи аналізу та інвестиції у інноваційну діяльність. Тільки такий структурований багатокomпонентний підхід дозволить не тільки підтримувати життєдіяльність підприємства, а й збільшити вартість інвестицій та забезпечити стійкість бізнесу в непередбачуваних умовах.

Список використаних джерел:

1. Белянська Ю.В. Економічна сутність та значення інновацій в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/209406/228223>
2. Крилов Д. В. Інноваційна діяльність підприємства: місія, завдання та особливості організації. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 1(33). С. 10-11. [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/281988/276204>

3. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності, с.11 [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48941/1/Invest_GSM_2022.pdf

УДК 330.322:657

Коховська Т. С.

Студентка факультету «БРО3 Маркетинг», 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ХЕДЖУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Постановка проблеми: Українська економіка потребує значних інвестиційних вкладень, але занадто високі ризики для інвесторів знижують привабливість вітчизняних підприємств, тому необхідно досліджувати різні інструменти, що дозволяють знижувати ризик інвестицій в українську економіку. В останні роки, поширюється поняття як економічний ризик, яке несе в собі невизначеність. Розвиток економічної системи потребує вдосконалення інструментів регулювання інвестиційного розвитку та ризиків загалом. Ризики необхідно досліджувати та навчитися ним запобігати. Дана робота буде направлена на дослідження хеджування інвестиційних ризиків.

Хеджування – це угода, метою якої є зменшення ризику несприятливих коливань цін на інший актив. Можна сказати, що хеджування інвестиційних ризиків — це стратегія, яку інвестори беруть в роботу для мінімізації або компенсації потенційних втрат у своїх інвестиційних портфелях. Задачею хеджування є прийняття протилежної позиції у пов'язаному цінному папері на

основі активу, що хеджується. Основна мета хеджування – це цілеспрямовані дії з управління ціновими ризиками[1].

Хеджування передбачає декілька етапів підготовки і виконання страхування цінових ризиків. До основних етапів хеджування відносяться:

- Виявлення ризиків
- Підготовка до хеджування
- Виконання хеджування
- Оцінка результатів хеджування

Основні погляди на механізм хеджування складаються в безкінечному взаємозв'язку хеджування ризиків, механізму страхування та механізму мінімізації. Вони переходять один від одного і не можуть існувати окремо один від одного[2]. (рис.1)

Рис.1 Основні погляди на механізм хеджування

Існує кілька методів і фінансових інструментів, які інвестори використовують для цілей хеджування і їх розуміння можна трактувати так:

1. Диверсифікація: Є однією з основних стратегій хеджування. Розподіляючи інвестиції, інвестори можуть зменшити вплив неефективних інвестицій на загальний портфель. Ця стратегія допомагає розподілити ці ризики та збільшити шанси на позитивні прибутки.

2. Похідні: Опціони та ф'ючерсні контракти. Опціони надають інвесторам право купувати чи продавати актив за заздалегідь визначеною ціною протягом визначеного періоду часу. Ф'ючерсні контракти, з іншого боку, зобов'язують покупця придбати або продавця продати актив за заздалегідь визначеною майбутньою датою та ціною. Такі інструменти більше підходять для страхування від несприятливих коливань на ринку.

3. Форварди та свопи: Це угоди між двома сторонами щодо обміну активами або грошовими потоками в майбутньому. Вони допомагають

інвесторам зафіксувати ціни, відсоткові ставки, пом'якшуючи ризики, пов'язані з ринковими коливаннями[3].

Окрім самого поняття хеджування, на ринку є спеціальні хедж-фонди, які збирають(об'єднують) гроші вкладників(інвесторів) для покупки інших інвестицій або ж цінних паперів. Можна вважати, що дані фонди виглядають як біржові та використовують у своїй діяльності більш ризиковані та агресивні стратегії для отримання більшого прибутку і саме це приваблює інвесторів. Більше ризику – більше віддачі та прибутку.

Хеджування має позитивні аспекти. Добре продумане та складене хеджування дозволяє виокремити інвестора від конкретного ризику, що дозволяє вільно вести свою діяльність та не боятися за наслідки. Але ніхто не застрахований від мінусів, які можуть бути присутні при хеджуванні. Хеджування угод на біржовому ринку може бути дуже дорогим або ж неефективним, що залежить напряду від розвитку ринку. Але в будь-якому випадку хеджування знижуватиме очікувану прибутковість базового активу за рахунок зменшення ризикованості[3].

Висновки: Хеджування надає інвесторам можливість планувати довгострокову перспективу з більшою впевненістю, знаючи, що потенційні втрати мінімальні. Ефективні стратегії хеджування можуть підвищити прибутковість, дозволяючи інвесторам досягати кращих результатів відносно рівня прийнятого ризику. Також інвестори можуть створити стабільне середовище на ринку та зменшити сам вплив нестабільності. Управління інвестиційною діяльністю підприємства слід розуміти як систему економічних відносин, які налаштовані на розроблення політики та визначення ризиків для збалансування інтересів інвесторів [4]. Зауважимо, що хеджування інвестиційних ризиків є важливою складовою сучасного управління підприємства. Для ефективного керування ризиками необхідно розуміти методи хеджування, так як захищає інвестора від різних видів ризику та робить ринок більш ефективним. Можна сказати, що хеджування спрямоване на зниження ризику фінансових активів. Найбільш поширеним і ефективним хеджуванням є

використання похідних інструментів, як ф'ючерсний форвард або опціонний контракт.

Список використаних джерел:

1. Визначення хеджування: що це таке і як воно працює в інвестуванні. Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/h/hedge.asp>
2. Хеджування: теорія і практика. Види хеджування. Режим доступу: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/book/tool/print/index.php?id=323690>
3. Хеджування: що це таке і як застосовується на біржі. Режим доступу: <https://daliz.finance/blog/khedzhuvannya-shcho-tse-take-i-yak-zastosovuyetsya-na-birzhi>
4. Паньков О.Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4(115). С. 90–93. Режим доступу: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/18.pdf

УДК 336.77:339.72

Кузьменко А. О.

аспірант кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана,

фахівець по роботі з агро-клієнтами

АТ «ПроКредит Банк»

МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

З початком повномасштабного вторгнення в Україну більшість запланованих інвестиційних проектів в різних галузях економіки стали на паузу, в тому числі і в аграрному секторі. В сільському господарстві оголилась низка

проблем, вирішення яких потребує суттєвих інвестицій в розвиток, проте через військові дії на приплив прямих іноземних інвестицій до закінчення війни не слід очікувати. Наразі аграрні підприємства у проведенні інвестиційної діяльності можуть розраховувати лише на власні ресурси, державну грантову підтримку та кредитну підтримку з боку банківських установ. Банки і Уряд України в свою чергу намагаються залучити міжнародні організації для стимулювання інвестиційної діяльності аграрних підприємств в умовах підвищених ризиків. Пріоритетними напрямками вкладення коштів аграрними підприємствами у 2022-2023 роках стали: розвиток елеваторних потужностей, переробка і доробка сільськогосподарської продукції, оновлення основних засобів, збільшення власного автопарку для транспортування зерна.

Міжнародні фінансові організації надають власну підтримку у формі виданих гарантій, які покривають ризики банків при кредитуванні аграрних підприємств під час військового стану. Першим в цьому напрямку проявив себе Європейський Банк Реконструкції і Розвитку, який у травні 2022 року підписав перші угоди з АТ «ПроКредит Банк», АТ «ОТП Банк» і АТ «ОТП Лізинг» [1]. За даною угодою ЄБРР покривав 60% ризиків нового кредитування і цим стимулював банки не припиняти кредитування підприємств під час активних військових дій в Україні. Дана гарантія виступала у формі забезпечення за виданими кредитами, тож підприємствам було необхідно надавати в банк менше ліквідної застави.

Інвестиційну діяльність слід розглядати в комплексі, підприємство не буде оновлювати основні засоби чи реалізовувати проекти, якщо в нього буде дефіцит обігових коштів для проведення операційної діяльності. Таким чином залучення даних гарантій на покриття ризиків за кредитами виданими на поповнення обігових коштів має позитивний вплив і на прийняття рішень власниками підприємств щодо проведення інвестицій.

Позитивним моментом для підприємств було й те, що цю програму можна було поєднувати з Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9», яка компенсувала вартість відсоткової ставки за кредитами. Протягом року було

розширено співпрацю ЄБРР з Україною і з банками підписана вже третя за рахунком угода, розміри лімітів за якою можна переглянути в табл. 1.

Таблиця 1 – Розмір ліміту гарантій ЄБРР-III виданий банкам і фінансовим організаціям в Україні за період 2022-2023 рр.

Учасник	Розмір ліміту по гарантії, млн євро	Суб-ліміт по інвестиційним ініціативам 20-30%, млн євро	Ліміт угод по інвестиційним ініціативам 10-15%, млн євро	Ліміт гарантій по попереднім програмам, млн євро	Загальний ліміт по гарантіям ЄБРР, млн євро
АТ «ПроКредит Банк»	30	4,5	25	65	95
АТ «Приват Банк»	240	48	0	0	240
АТ «ОТП Банк» та АТ «ОТП Лізинг»	80	40	25	99,5	179,5
АТ «Кредобанк»	100	15	0	35	135
АТ «Банк Львів»	30	4,5	0	0	30
АТ «Креді Агріколь Банк»	0	0	0	50	50

Джерело: складено автором на основі [1]

Протягом 2023 року ці програми були розширені і додані аспекти, які прямо впливають на інвестиційну діяльність аграрних підприємств, а саме грантова програма EBRD Investment Incentives.

За цією програмою підприємство може відшкодувати від 10 до 30% суми отриманого кредиту виданого на купівлю обладнання чи сільськогосподарської техніки або реалізацію інвестиційного проекту. Пріоритет надається «зеленим» проектам та проектам, які мають позитивний вплив на розвиток сільського господарства та харчової промисловості. Ліміт виданих кредитів на одну групу підприємств не може перевищувати 3 млн євро. Цю програму можна також поєднувати з Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9» та залучати гарантії ЄБРР для покриття забезпечення за кредитами.

При реалізації даної програми підприємства, які вирішили продовжити власну інвестиційну діяльність навіть під час військового стану і суттєвого зниження ліквідності агровиробництва, змогли одночасно отримати 3 стимули:

- а) компенсацію вартості купленого обладнання;
- б) компенсацію відсоткової ставки за залученими кредитними коштами;
- в) зменшені вимоги до надання забезпечення за довгостроковими кредитами.

У травні 2023 р. запрацювала програма АТ «ПроКредит Банка» з фондом DCFTA, який покривав понад 70% від загального обсягу виданого кредиту [2]. Цю гарантію можна було використати як для фінансування потреб в обігових коштах, так і для кредитування інвестиційної діяльності. Таким чином аграрні підприємства могли брати кредити надаючи мінімум необхідного забезпечення, а при поповненні обігових коштів і зовсім обійтися без надання застави.

Уряд України та банківський сектор продовжують активно домовлятися щодо отримання підтримки міжнародних організацій для забезпечення кредитування інвестиційної та операційної діяльності аграрних підприємств. 7 листопада 2023 р. Україна та Світовий Банк підписали угоду на \$700 млн про підтримку сільського господарства в Україні (Грантова угода мультидонорського Цільового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України (URTF) та Угода про позику (Екстрений проект надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)).

Кошти спрямують на реалізацію двох компонентів проекту ARISE – на держпрограму «Доступні кредити 5-7-9» для сільськогосподарського виробництва та харчової переробки, а також на надання грантової допомоги малим аграрним підприємствам, які спеціалізуються на розведенні корів, кіз або овець [3]. Якщо перша програма має непрямий вплив на здійснення інвестиційної діяльності, оскільки ці кошти будуть надані Фонду Розвитку підприємництва, який компенсує підприємствам відсоткову ставку за залученими кредитами по держпрограмі «Доступні кредити 5-7-9», то друга прямо стимулюватиме аграрні підприємства у здійсненні інвестицій в розвиток тваринництва.

Також активно набирає обертів грантова підтримка від Уряду США, яка проходить через ініціативу USAID Agro [4]. Кошти в рамках цих програм спрямовані на проведення інвестицій в розширення потужностей для зберігання зерна, вітамінізації борошна (надання грантів на розвиток переробки пшениці), розвиток меліоративних систем. Загальний ліміт для України в рамках цих програм в 2023 році склав понад 200 млн грн.

Підсумовуючи сказане можна дійти висновку, що йде процес залучення нових, збільшення і розширення наявних міжнародних програм підтримки інвестиційної діяльності аграрних підприємств в Україні. Реалізація цих проектів має позитивний вплив на діяльність вітчизняного аграрного сектору і на економіку в цілому. Міжнародні партнери України в черговий раз переконалися, що дані інвестиції йдуть за цільовим використанням і відповідають цілям сталого розвитку ООН і тому з покращенням загально-економічної ситуації та безпекової складової в Україні будуть збільшувати дані програми підтримки, адже ці ініціативи мають прямий вплив на продовольчу безпеку у всьому світі.

Список використаних джерел:

1. Report of the board of directors to the board of governors EBRD support for resilience and reconstruction in Ukraine: The way forward – EBRD Annual Meeting Report. - 2023 URL: <https://www.ebrd.com/documents/comms-and-bis/report-of-the-board-of-directors-ebdrs-support-for-resilience-and-reconstruction-in-ukraine-the-way-forward.pdf?blobnocache=true>
2. DCFTA for business. URL: <https://dcfta.gov.ge/en/international-support/167/EU4Business%2C+EIB+and+EIF+with+the+involvement+of+and+through+ProCredit+Holding+are+going+to+support+small+and+medium-size+enterprises+%28SMEs%29+in+Georgia%2C+Moldova+and+Ukraine>
3. Мінагрополітики та Світовий банк підписали Угоду про підтримку та відновлення сільського господарства України – Урядовий портал Кабінету Міністрів України – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minahropolityky-ta->

svitovyi-bank-pidpysaly-uhodu-pro-pidtrymku-ta-vidnovlennia-silskoho-hospodarstva-ukrainy

4. Грантові конкурси – Платформа granty.org.ua. URL: <https://granty.org.ua/granty#programy>

УДК 330.322

Липко Д. В.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РИЗИКИ ІНВЕСТУВАННЯ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Ризики – є однією із найважливіших перешкод, яка може стати на шляху інвестора. Незважаючи на напрям вкладання коштів, завжди треба оцінювати перспективи інвестиції в майбутньому враховуючи різноманітні фактори – в т.ч. їх ризикованість.

Ризики при вкладенні коштів поділять на систематичний та несистематичний. Систематичний ризик, також відомий як ринковий ризик, неможливо зменшити шляхом диверсифікації на фондовому ринку. Коріння систематичного ризику включає: інфляцію, процентні ставки, війну, зміни валютних курсів, ринкові крахи та спади, а також рецесії. Оскільки фондовий ринок є непередбачуваним, систематичний ризик існує завжди [1]. В той час, як до несистематичних ризиків відносять фінансовий, операційний, стратегічний ризики, які є специфічними для підприємства.

Україна з початком воєнних дій зіштовхнулась із одним із найбільших системних ризиків. Проте, можливість і потреба в інвестуванні не зменшується.

Модель Гаррі Марковіца показує взаємозв'язок між ризиками та дохідністю. За його теорією, несистематичні ризики можна зменшити тільки шляхом диверсифікації портфеля. Він припускає, що інвестори приймають раціональні рішення, але намагаються уникати ризику, при цьому максимізуючи дохід. Диверсифікація портфеля – можливість зменшення ризику шляхом інвестування в декілька активів різних галузей.

Іншою можливістю уникнення несистематичних ризиків є процес хеджування. Сутність цієї операції полягає в перенесенні цінних ризиків з однієї особи (хеджера) на іншу (спекулянта). Хеджер має на меті тільки мінімізувати ризик, а спекулянт бере на себе ризик хеджера і прагне отримати прибуток від різниці між ціною купівлі та продажу.

Для підприємств хеджування виступає не тільки можливістю мінімізації ризику, а і основною функцією для грамотного ведення фінансової діяльності. До інших шляхів уникнення ризиків відносять якісні методи, які є складовою ризик-менеджменту.

Згідно із дослідженням Європейської бізнес-асоціації у другій половині 2021 року інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості в Україні знизився до 2,73 балів з 5-ти можливих (порівняно з 2,84 балів у першому півріччі) [2].

Один із способів інвестування коштів в країні – є владення на депозити. З початком війни, банківська система – одна з небагатьох сфер, яка постраждала найменше. Це свідчить про те, що даний вид ризику не є високим. При вкладенні грошей, слід обирати правильний шлях інвестування в депозитні вклади: або ж у гривневі, або у валютні. Для уникнення ризиків, краще інвестувати у валютні, а для максимізації доходу у гривневі депозити [3].

Інший спосіб вкладення коштів – є облігації внутрішньої державної позики або ОВДП. ОВДП – це цінні папери, які розміщує Міністерство фінансів України на фондовому ринку. Загалом з початку повномасштабної війни до 30 вересня 2023 року (включно) урядом на первинних аукціонах було залучено 430 201,4 млн грн, 4 454,8 млн дол. США та 1 686,7 млн євро. Станом на вересень 2023

року максимальна дохідність ОВДП, що розміщуються на аукціонах, становила у гривні 19,20% річних, у доларах США – 4,80% річних, в євро – 3,25% річних [4].

Крім того, ринок землі стає все більш популярним у 2023 році, а деякі інвестори оцінюють цей вид інвестицій – найвигіднішим. Ризиком на земельному ринку є його ліквідність. Адже цей вид інвестицій відноситься до довгострокових інструментів капіталовкладень.

Станом на вересень 2023 року середня вартість земельної ділянки складає 55 тисяч 510 гривень за гектар залежно від місця розташування та якості ґрунту. На територіях бойових дій відповідно ціна нижча. Найбільш привабливими районами є центр та захід України [5].

Forbes опитав українських аналітиків та сформував приклад інвестиційного портфеля вкладників з різними фінансовими можливостями. Так, чим менша сума, тим менш ризикові активи мають бути. Загалом, рекомендований розподіл на кінець 2023 року виглядає так:

20-35% - ОВДП;

35%-25% - акції іноземних компаній;

5-20% - депозити у доларах;

5-10% - депозити у гривні;

5% - активи з високим ризиком, такі як криптовалюта, акції українських компаній, ф'ючерси тощо. Зокрема, за рекомендаціями аналітиків, інвестувати у нерухомість під час війни бажано лише вкладникам, які мають понад 1 млн доларів [6].

Загалом, найбільшими ризиками при вкладенні коштів зараз є корупція, тіньова економіка та слабка судова система. Втім, основним ризиком та перешкодою для інвесторів залишається війна.

Враховуючі наявні виклики Верховна Рада Україна працює над покращенням законодавства в інвестиційній сфері. Зокрема було внесено зміни до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків [7]. Ідея

цього закону полягає у привертанні уваги інвесторів до вкладення коштів у державну інфраструктуру, як один із кроків до відновлення країни. Його суть – це страхування даного виду інвестицій експортно-кредитним агентством.

Узагальнюючи, оцінка інвестиційної діяльності включає аналіз прибутковості, ліквідності та врахування ризиків, які впливають на прийняття рішення, щодо раціональності вкладення коштів. До шляхів мінімізації ризиків слід віднести диверсифікацію портфеля, хеджування, страхування та врахування якісних методів попередження ризиків. Інвестиційний клімат України має тенденції до покращення, враховуючи реалії сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Institute of Business and Finance. Articles for Financial Advisors. Systematic and Unsystematic Risks. URL: <https://icfs.com/financial-knowledge-center/systematic-and-unsystematic-risk>
2. LB.ua. Блог Богдана Данилишина. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. 2022. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/503439_shchodo_stanu_investitsiynih_protsesiv.html
3. LB.ua. Блог Олексія Соболева : Інвестиції під час війни: як змінилися та у що вкладатися. 2022. URL: https://lb.ua/blog/oleksii_sobolev/515556_investitsii_pid_chas_viyni_yak.html
4. Національний Банк України. Статистика щодо продажу та погашення ОВДП. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-pochatku-2023-roku-uryad-zaluchiv-vid-prodaju-ovdp-na-auktsionah-mayje-400-mlrd-grn-v-ekvivalenti-a-zagalom-uprodovj-voyennogo-stanu---ponad-650-mlrd-grn>
5. Економічна правда. Інвестиції в землю під час війни: якою є стратегія, що принесе прибуток. 2023. URL: https://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2023/investytsii_v_zemliu_pid_chas_viiny/

6. Kyivstar Business Hub. Особливості інвестицій в Україні під час війни. 2023. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/investycziyi-v-ukrayini-pid-chas-vijny-yak-i-kudy-vkladaty-groshi-pidpryyemczyam>

7. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41349>

УДК 330.322

Макарчук В. Є.,

студентка III курсу факультету маркетингу,

Науковий керівник - Куліш Г. П.

к .е. н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Внаслідок військової агресії росії багато підприємств України зазнало збитків. За даними аналітичного центру Київської школи економіки (КСЕ) за підсумками 2022 року збитки підприємств оцінювалися в 13 млрд доларів, з них 9 млрд доларів – це частка великих та середніх підприємств [1]. Деякі підприємства були знищені ракетними обстрілами росії, а інші – потребували термінового перевезення у більш безпечні регіони України. Український бізнес втратив працівників, які звільнилися і стали біженцями переважно в країнах Європейського Союзу. Компанії України потребували налагодження логістики, ринку збуту. Основне завдання українського бізнесу – адаптуватись до воєнного стану, цьому сприяє:

1. Державна Програма релокації, яка передбачає допомогу держави у перевезенні підприємств з небезпечних регіонів у більш безпечні (у Вінницьку, Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську, Тернопільську, Хмельницьку або Чернівецьку область). *Це робиться безоплатно, за рахунок державних коштів. Перевезення здійснює «Укрпошта» та «Укрзалізниця». Обмежень щодо виду бізнесу, що перевозиться, немає. Просто треба подати заявку на перевезення. Крім перевезення, підприємство отримує допомогу держави в розселенні працівників компанії та, за потреби, у пошуку нових співробітників, у відновленні логістики (закупівля сировини, пошук ринків збуту) [2].*

Завдяки цій програмі в Україні за перший рік війни з допомогою держави було перевезено 800 підприємств. Найбільше підприємств було перевезено до Львівської і Закарпатської областей (разом 38,5%) [3].

2. Державну програму «Доступні кредити 5-7-9%» створили за ініціативою Президента України та Кабміну для підтримки малого бізнесу. ФОП (фізична особа підприємець) або юридична особа можуть отримати позику до 50 млн гривень на строк 3–5 років. Ставки 7 та 9% річних можна зменшити, якщо створити нові робочі місця (за кожного найнятого працівника – знижка 0,5% річних). Проте ставка не може бути нижчою за 5% річних [4]. Станом на червень 2023 року було видано пільгових кредитів на 117,4 млрд гривень [5].

3. Безкоштовна та пільгова оренда державного та комунального майна у період воєнного стану є суттєвою підтримкою українському бізнесу (до 30 вересня 2022 року орендарів державного та комунального майна було звільнено від орендної плати, а після 30 вересня 2022 року встановлено 50% оплати) [6].

4. Державна підтримка великих інвестиційних проектів. З метою залучення великих інвесторів в Україну їх звільнено від сплати податку на прибуток підприємства та мита при ввезенні на митну територію України нового устаткування (обладнання). Інвесторам надається право на користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проекту зі сплатою орендної плати за спеціальними умовами. Підприємства забезпечуються об'єктами

суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо) завдяки будівництву/реконструкції такої інфраструктури за кошти держави. А ще з 10 серпня 2023 року зменшено межі розміру значних інвестицій з 20 млн євро до 12 млн євро [7, 8].

5. Страхування інвестицій. Нині українські компанії мають можливість застрахувати свої інвестиції. Цю послугу надає державна структура – Експортно-кредитне агентство (ЕКА). Це позитивний сигнал для міжнародних інвесторів [9].

6. Програми фінансової підтримки ЄС. 23 червня 2022 р. Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС [10]. Це дає нашій країні доступ до таких програм фінансової підтримки ЄС:

1. Єдиний передвступний інструмент фінансової допомоги – ІРА (Instrument for Pre-Accession Assistance).

2. Програма «Єдиний ринок».

3. Проєкти макрофінансової допомоги (МФД).

4. Міжвідомча координаційна платформа донорів для України.

До речі, у 2022 р. за проєктами МФД Україні надано 11,6 млрд євро у вигляді кредитів і грантів, а на 2023 р. виділено 18 млрд євро [11].

Враховуючи, що промисловість відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості економіки України в умовах війни та у повоєнному відновленні країни, пріоритетним напрямом держави є всебічна підтримка українського бізнесу. Завдяки державній політиці підтримки та фінансовій допомозі західних партнерів створюється сприятливий фон для інвестиційної діяльності підприємств, а це, в свою чергу, сприяє створенню нових робочих місць і підняття економіки України.

Список використаних джерел:

1. Збитки, завдані українському бізнесу внаслідок російської агресії, оцінюються в \$13 млрд. *Київська школа економіки*. URL: <https://kse.ua/ua/about->

the-school/news/zbitki-zavdani-ukrayinskomu-biznesu-vnaslidok-rosiyskoyi-agresiyi-otsinyuyutsya-v-13-mlrd/ (дата звернення: 26.10.2023)

2. Програма релокації підприємств. *Міністерство економіки України*. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> (дата звернення: 26.10.2023)

3. За рік війни в більш безпечні регіони релоковано 800 підприємств, - Тетяна Бережна. *Кабінет міністрів України*. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh> (дата звернення: 26.10.2023)

4. Кредити 5-7-9% для бізнесу: умови державної програми. *Приватбанк*. URL: <https://privatbank.ua/business/5-7-9> (дата звернення: 26.10.2023)

5. Мінфін: За час дії воєнного стану в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 29 302 пільгових кредитів на 117,4 млрд грн. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-za-chas-dii-voiennoho-stanu-v-mezhakh-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9-vydano-29-302-pilhovyykh-kredytiv-na-1174-mlrd-hrn> (дата звернення: 26.10.2023)

6. Про особливості оренди державного та комунального майна у період воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.05.2022 № 634. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-osoblivosti-orendi-derzhavnogo-ta-komunalnogo-majna-u-period-voyennogo-stanu-634-270522> (дата звернення: 26.10.2023)

7. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20> (дата звернення: 26.10.2023)

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями : Закон України від 09.08.2023 № 3311-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20> (дата звернення: 26.10.2023)

9. Міністерство економіки підтримує ініціативу парламенту дозволити ЕКА страхувати внутрішні інвестиції від воєнних ризиків. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=e34e4c05-6635-420a-baf3-f49761251d34> (дата звернення: 26.10.2023)

10. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 26.10.2023)

11. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta> (дата звернення: 26.10.2023)

УДК 336.64

Максименко О. Р.

«Фінансовий менеджмент та контролінг», 6 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Алексін Г. О.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Зростання геополітичних конфліктів, економічні труднощі, технологічні зміни та природні катастрофи створюють високі ризики для підприємств. Додатково, зміни в законодавстві, зростання конкуренції та увага до сталого розвитку вимагають від компаній ефективних стратегій управління ризиками. В умовах постійних змін у бізнес-середовищі та необхідності адаптації підприємство повинно постійно переглядати та оновлювати свої фінансові стратегії для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності [4].

Імплементация фінансової стратегії в умовах підвищених ризиків вимагає ефективного моніторингу та оновлення стратегій відповідно до змін в економічному та соціальному середовищі [5]. Підприємство повинно визначити всі можливі ризики, які можуть вплинути на його діяльність, і розробити стратегії для їх управління. Це включає в себе не лише фінансові ризики, але й ризики, пов'язані з оперативною діяльністю, ринковими умовами, конкуренцією та іншими аспектами діяльності компанії [1]. Більш детально про ризики наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація основних ризиків для підприємства та їх сутність

№ п/п	Вид ризику	Суть ризику
1	Економічна нестабільність	Виникає внаслідок коливань на фінансових ринках та змін в економічному середовищі. Організація може стикатися з зменшенням попиту на товари чи послуги, збільшенням вартості кредитів та змінами в обсягах інвестицій.
2	Політична нестабільність	Політичні ризики можуть включати зміни в урядовій політиці, податкові реформи та інші регуляторні зміни, які можуть вплинути на бізнес-процеси та призвести до фінансових втрат.
3	Природні катастрофи	Організація стикається з фінансовими та операційними викликами, спричиненими природними подіями, такими як повені, землетруси, урагани та інші. Це включає втрати виробничих потужностей, працівників та складів.
4	Зміни в законодавстві	Виникає внаслідок нових законів та нормативів, що можуть впливати на оподаткування, звітність та загальний режим функціонування підприємства. Організації повинні адаптуватися до нових правил та визначати їх вплив на фінансові показники.
5	Оперативні ризики	Пов'язані з можливістю технічних невдач, втрат персоналу, проблемами у постачанні та іншими негараздами, які можуть призвести до призупинення діяльності або втрат.
6	Ринкові умови та конкуренція	Організація стикається з ризиками, пов'язаними зі змінами в попиті на ринку, ціновою конкуренцією та стратегічними рішеннями конкурентів, що може вплинути на прибутковість та ринкову позицію.

Джерело: власний аналіз.

Отже, в умовах прогресивного економічного, технологічного та соціального середовища підприємства стикаються з різноманітними видами ризиків, які можуть впливати на їхню діяльність та навіть існування. Це можуть бути як зовнішні види ризиків (економічна, політична, екологічна нестабільність, зміни в законодавстві та ринковому середовищі), так і внутрішні (оперативні ризики). Управління ризиками є невід'ємною частиною ефективного

управління підприємством, це допомагає забезпечити стійкість та гнучкість в умовах невизначеності.

Для того, аби попередити настання певних ризиків або мінімізувати несприятливі від них наслідки, спеціалісти розробляють конкретні стратегії для їх управління. Розробка стратегій для управління ризиками дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у середовищі, зменшувати ймовірність виникнення ризиків та мінімізувати їхні наслідки. Найчастіше це створення фінансових резервів, диверсифікація портфеля, застосування фінансових інструментів для зменшення експозиції до ризиків тощо [2]. Важливо наголосити, що стратегії управління ризиками повинні бути гнучкими і адаптованими до різних змін. Необхідним елементом успішної імплементації фінансової стратегії також є внутрішня комунікація і залучення всіх відділів та рівнів управління у процес управління ризиками [3]. Керівництво і співробітники мають розуміти фінансові цілі компанії та свою роль у досягненні цих цілей. Чітка комунікація та залучення персоналу допоможуть забезпечити виконання стратегій та підтримати фінансову стійкість підприємства в умовах нестабільності.

У заключенні слід зазначити, що імплементація фінансової стратегії в умовах підвищених ризиків є складним та важливим завданням для будь-якого підприємства. Вона вимагає глибокого аналізу, чіткого визначення стратегій управління ризиками, постійного моніторингу та ефективної комунікації всередині компанії. Тільки за умови правильного впровадження цих елементів підприємство може досягти фінансової стабільності та успіху навіть у невизначених умовах ринку.

Список використаних джерел:

1. Dvorsky J., Belas J., Gavurova B. Business risk management in the context of small and medium-sized enterprises. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. 2021. №34. С. 1690–1708.

2. Fraser J.R.S., Quail R., Simkins B. Enterprise risk management: Today's leading research and best practices for tomorrow's executives. John Wiley & Sons, 2021. С. 98–112.

3. Melecky M., Podpiera A.M. Financial sector strategies and financial sector outcomes: Do the strategies perform? *Economic Systems*. 2020. №44(2). С. 100757.

4. Moffett M., Stonehill A., Eiteman D. Fundamentals of multinational finance. Pearson, 2021. С. 17–21.

5. Palepu K. Business analysis and valuation: Using financial statements. Cengage AU, 2020. С. 57–65.

УДК 339.13

Мартінова К.О.,

Лазаренко І.І.,

студенти 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О. О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЦІНОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ

В умовах сьогодення, існує безліч факторів, котрі напряду впливають на кінцеву ціну продукту. Але все більшого розвитку набуває практика диференціації цін виробниками та продавцями товарів в залежності від цінової дискримінації.

Для детального розуміння даного економічного процесу критично важливо в визначити поняття цінової дискримінації. Цінова дискримінація це економічне поняття, що характеризується розмежуванням цінової політики на продаж

ідентичних товарів і послуг, незважаючи на незмінні витрати виробництва та збуту даного виду продукції.

Розрізняють такі види цінової дискримінації: просторова (продаж у місті та селі, місця в театрі); часова (ціни на денні та вечірні сеанси, телефонні тарифи); по доходах споживачів (послуги для багатих і бідних); по обсягу споживання блага (мінімально необхідна кількість та надлишок); по соціальному статусу споживача (проїзні квитки). [1]

Цінова дискримінація може мати як позитивний, так і негативний вплив на економічні процеси. Позитивний вплив цінової дискримінації проявляється в підвищенні ефективності виробництва, збільшенні обсягів виробництва та зростанні споживання.

Цінова дискримінація може призвести до підвищення ефективності виробництва, що дозволяє виробникам отримувати більший прибуток.

Цінова дискримінація може призвести до збільшення обсягів виробництва, оскільки виробники можуть продавати товар або послугу більшій кількості споживачів.

Цінова дискримінація може призвести до зростання споживання, оскільки товари або послуги стають доступнішими для більшої кількості покупців.

Негативний вплив цінової дискримінації проявляється в зниженні конкурентоспроможності, зростанні цін та зниженні ефективності розподілу.

Цінова дискримінація може призвести до зниження конкурентоспроможності, оскільки виробники, які не можуть здійснювати цінову дискримінацію, можуть втрачати ринкову частку.

Цінова дискримінація може призвести до зростання цін для тих покупців, які не можуть отримати знижку.

Цінова дискримінація може призвести до зниження ефективності розподілу, оскільки товари або послуги не завжди розподіляються тим покупцям, які готові заплатити за них найбільшу ціну.

Найчастіше таким видом ціноутворення займаються великі компанії з великою владою над ринком. Також важливим фактором є можливість виявляти

споживчий попит та його коливання між різними сегментами, розуміти причини та передбачати майбутні тенденції. По-третє, слід остерігатися перепродажу і завжди стежити за своїми товарами.

Яскравим прикладом використання цінової дискримінації є фармацевтична промисловість. Виробники ліків встановлюють вищі ціни для багатих країн і, відповідно, нижчі для бідних. [2]

Позитивний вплив цінової дискримінації в Україні проявляється в наступному:

Підвищенні ефективності виробництва, оскільки виробники можуть продавати товар або послугу тим покупцям, які готові заплатити за нього найбільшу ціну.

Збільшення обсягів виробництва, оскільки виробники можуть продавати товар або послугу більшій кількості покупців.

Зростанні споживання, оскільки товари або послуги стають доступнішими для більшої кількості покупців.

Негативний вплив цінової дискримінації в Україні проявляється в наступному:

Зниженні конкурентоспроможності, оскільки виробники, які не можуть здійснювати цінову дискримінацію, можуть втрачати ринкову частку.

Зростання цін для тих покупців, які не можуть отримати знижку.

Зниження ефективності розподілу, оскільки товари або послуги не завжди розподіляються тим покупцям, які готові заплатити за них найбільшу ціну.

Для зменшення негативного впливу цінової дискримінації в Україні необхідно вжити таких заходів: створення конкурентного середовища в економіці, розвиток ринкових інститутів, які сприятимуть захисту прав споживачів та впровадження антимонопольного законодавства, яке буде спрямоване на запобігання зловживанням монопольною владою.

Список використаних джерел:

1. Цінова дискримінація. URL:
https://www.wikidata.ukua.nina.az/%D0%A6%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.html
2. Що таке цінова дискримінація та для чого її використовують? URL:
<https://7-price.com/blog/what-is-price-discrimination-what-is-it-used-for/>

УДК 368.03:330.322

Павленко А. А.

студентка 4 курсу ОП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Демченко В.О.

к.е.н., доцент кафедри

банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СТРАХОВІ КОМПАНІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах інтенсивного економічного розвитку в майбутньому, з формуванням фінансового, технологічного, соціального, катастрофічного та інших видів страхування роль страхування в суспільстві активно відіграє свою роль. Фінансова компанія повинна мати достатні фінансові ресурси для покриття витрат і здійснення господарської діяльності, виконання фінансових та інших зобов'язань, формування доцентрових і ексцентричних барабанних перетинок і інвестування тимчасово вільних коштів.

Діяльність страхових компаній принципово відрізняється від інших видів підприємництва, тому фінансові основи страхових компаній слабкі. Пояснення цього полягає в тому, що позикодавець насправді просуває бізнес продавця, оскільки позика виплачується наперед, а продаж кредитного продукту з якоїсь причини створює розрив, і несподіване може статися, а може й не статися взагалі.

Страхова інвестиційна діяльність - діяльність страхових компаній, в яку вкладаються власні та позикові кошти з метою збереження та отримання доходу. Така діяльність підпадає під дію Закону України «Про інвестиційну діяльність»[1], який регламентує здійснення інвестиційної діяльності в цілому на території України всіх суб'єктів господарювання, а також вимогам Закону «Про страхування» та іншим нормативним актам, які регулюють правила укладання договорів страхування [2].

Більшу частину інвестиційного плану складають позикові кошти, представлені страховими внесками, призначеними для майбутніх виплат високодохідних інвестицій. Кошти страхових компаній мають повертатися із забезпеченням, прибутковістю, ліквідністю, диверсифікацією (ст. 31 Закону України «Про страхування») [3].

Український страховий ринок характеризується ситуацією, за якої страхові компанії здійснюють переважно страхову діяльність, а значно менше – інвестиції, на це впливає ряд обмежуючих факторів, динаміка яких наведена на рис. 1.

Рис. 1. Фактори, що стримують розвиток інвестиційної діяльності українських страхових компаній [4]

Дослідження показали, що політична та економічна нестабільність в країні негативно впливає (близько 70%) на розвиток інвестиційної діяльності страхових компаній, про що свідчить загальна невизначеність і непослідовність регулювання місця та ролі страхування в Україні. Українське суспільство утвердилося в політиці. Також обмежений перелік інвестиційних інструментів, у які можуть інвестувати страховики (47,1% експертів), уповільнили зростання інвестиційної активності страховиків. Надмірне регулювання ринку (35,3%), високий інвестиційний ризик, низька прибутковість (35,3%), корупція (29,4%) також мають значний вплив на інвестиційні результати інвестиційних компаній. Однак збільшення частки цих факторів вимагає більшої уваги на цьому етапі. Низька ліквідність інвестиційної нерухомості (11,8%) та вплив судових спорів (близько 6%) є відносно низькими. За останні вісім років через певні негативні події в країні страховий ринок майже одночасно загострив кілька серйозних ризиків: революційна зміна влади, окупація частини території та АТО на сході, де більше неможливо вести страхову діяльність (близько 25% страхового бізнесу), девальвація гривні (понад 300%), інфляція (понад 25%), відтік близько 30% вкладів фізичних осіб з банків і загальне погіршення ділової активності компаній.

Зазначені вище проблеми та обмеження зумовлюють необхідність подолання наявних проблем та створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності з метою підвищення якості страхових послуг та інвестиційного потенціалу страхових компаній. Це дає змогу стабілізувати галузь, створити конкуренцію банківським установам та забезпечити довгострокове інвестування економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Стаття 31 Закону України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_strahuvannya/statja-31.htm
4. Василенко А. Інвестиційна діяльність страхових компаній України: стратегії та пріоритети / А. Василенко, В. Тринчук // Страхова справа. – 2018. – № 3(23).

УДК 338.434

Перебийніс Ю.В.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: О.О. Ляхова,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РИНОК ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Відкриття ринку сільськогосподарської землі в Україні є важливим кроком на шляху до економічного розвитку країни. Воно має потенціал стимулювати інвестиції в сільське господарство, підвищити ефективність використання землі та сприяти зростанню продуктивності праці.

Земля сільгосппризначення – такий же інвестиційний актив, як і нерухомість, яка давно знайома приватним інвесторам в Україні. Земельна ділянка може давати як пасивний дохід, так і заробіток на своїй капіталізації.

Зараз для приватних інвесторів доступні більш прибуткові торгові можливості. З 1 липня 2021 року до 1 січня 2024 року фізичним особам можна продати лише до 100 га землі. Проте у цей період нерезиденти та юридичні особи поки неможуть купувати землю. Крім того, забороняється укладати попередні договори купівлі-продажу землі з юридичними особами. Це означає, що поки у

приватних інвесторів менше конкурентів і більше можливостей для успішних угод.

Згідно із оцінками міністра аграрної політики та продовольства України Романа Лещенка, угоди, що вже пройшли на ринку землі, призвели до зростання цін у середньому на 6%. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 12 листопада 2021 року, а ринку землі сільгосппризначення було укладено понад 42,7 тис. угод. Загальна площа проданої внаслідок цих угод землі становила понад 106 тис. гектарів.

За даними Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу», орендна плата за користування землею сільгосппризначення в Україні у 2020 році зросла у середньому на 6,5%, порівнюючи з 2019 роком – до 3,38 тис. грн/га на рік [1]. Фахівці передбачають, що на далі спостерігатиметься тенденція на збільшення орендної плати, зокрема виділяють декілька причин:

- Починаючи з 2013-2014 рр. орендна плата за землю сільськогосподарського призначення поступово зростала, оскільки попит сільгоспвиробників на землю продовжував зростати.
- Конкуренція за земельні паї зростає, на ринок виходить все більше і більше власників паїв, які розуміють, що земля – це актив, який коштує грошей, користується попитом і приносить дохід.
- Зростання пасивних доходів збережеться в довгостроковій перспективі, оскільки за законом термін оренди землі сільськогосподарського призначення становить не менше 7 років. Також багато земельних ділянок з терміном оренди на 8, 10 і навіть 15 років.

Фактично, сьогодні вартість оренди є одним із основних показників, які впливають на формування ціни продажу землі. З цього випливає важливий для інвесторів висновок – чим більше зростає орендна плата, тим дорожчає земля, і навпаки. Тому найкраще інвестувати в землю, коли орендна плата за багато ділянок ще не зросла [2].

Статус України як кандидата в ЄС і подальша євроінтеграція сприятимуть зростанню цін на землю. Наприклад, у Польщі ціни на землю зросли в шість разів з урахуванням заявок. За час відкриття ринку землі ціни на землю в Польщі та Болгарії зросли на 822% і 414% відповідно [3].

Війна продемонструвала вразливість сільськогосподарського співвідношення лише до морського експорту. Зараз держава, приватні компанії та європейські партнери працюють над новими каналами збуту сільськогосподарської продукції, які продовжать існувати після війни та значно диверсифікують український аграрний ринок.

Україна та міжнародні партнери зацікавлені в розвитку та розширенні нашого аграрного сектору, що має відношення до глобальної аграрної безпеки. Доступ до західного та внутрішнього фінансування можна передбачити. Це означає, що капіталізація та продуктивність у галузі зростатимуть.

Список використаної джерел:

1. «Два роки ринку землі в Україні – досягнення та провали і як його змінили війна»

[URL:https://agropolit.com/spetsproekty/1018-dva-roki-rinku-zemli-v-ukrayini--dosyagnennya-ta-provali-i-yak-yogo-zminili-viyna](https://agropolit.com/spetsproekty/1018-dva-roki-rinku-zemli-v-ukrayini--dosyagnennya-ta-provali-i-yak-yogo-zminili-viyna)

2. «Інвестиції на ринку землі: як подвоїти свій капітал»

[URL :https://special.minfin.com.ua/ua/zeminvest/investicii-na-rynke-zemli](https://special.minfin.com.ua/ua/zeminvest/investicii-na-rynke-zemli)

3. «Земля в бронежилеті. Чому інвестувати в землю вигідніше, ніж у нерухомість?»

[URL :https://forbes.ua/company/zemlya-v-bronezhileti-chomu-investuvati-v-zemlyu-vigidnishe-nizh-u-nerukhomist-19072022-6963](https://forbes.ua/company/zemlya-v-bronezhileti-chomu-investuvati-v-zemlyu-vigidnishe-nizh-u-nerukhomist-19072022-6963)

УДК 336.712

*Пінті А.В.**Викладач кафедри фінансового
менеджменту та фондового ринку ОНЕУ**Грамати́к А.О.**Студентка 22 групи**Факультету фінансів та банківської справи**Одеського національного економічного університету*

ІНВЕСТИЦІЇ В ЗЕМЛЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Інвестування — це вкладення фінансів в актив, який через деякий час може дати прибуток (регулярний чи одноразовий). Після зняття мораторію на продаж землі та відкриття ринку у липні 2021 року земельні ділянки сільськогосподарського призначення стали одним з найвигідніших інвестиційних інструментів українців. За відсотком дохідності вони не надто поступаються нерухомості, але початківцю достатньо кількох тисяч доларів, аби почати інвестувати. До того ж земля є одним з найнадійніших інструментів для інвестицій. Український ринок землі вважається одним із найбільш перспективних інструментів для інвестування. Відкритий два роки тому, сьогодні він пропонує вкладатись за самою вигідною ціною [1].

Багато кого хвилює питання від якої суми можна почати інвестувати в землю. На сьогоднішній день сума з якої ви можете почати інвестувати на ринку землі дорівнює вартості одного паю. Це умовно кажучи 2 Га і вище, і ціна на них близько 4 тис доларів. Додайте суміжні витрати і виходить достатньо низький поріг входу в районі 4250 доларів. Якщо ми кажемо про рівень доходу, то на початку інвестування я все ж рекомендую вкладати в землю 20-25% від свого портфелю, тому що в такому випадку буде легко прорахувати ризики та рівень достатку [2].

Питання чи вигідно інвестувати у ринок землі під час війни дуже актуальний. Навіть попри війну, ринок землі в Україні стрімко розвивається. Про

це свідчить динаміка запитів на купівлю та продаж ділянок. Ціна на земельні ділянки в Україні також зростає. Передусім це пов'язано зі зростанням курсу долара, адже більшість пайщиків оцінюють свої ділянки саме у валюті. Також впливає зростання конкуренції серед інвесторів, які прагнуть залучити якомога більше активів перед відкриттям ринку для юридичних осіб, яке заплановане на 2024-й рік.

Враховуючи війну та погіршення економічної ситуації в країні, зараз є достатня кількість людей, що бажають продати свої ділянки. Їх можна умовно поділити на дві групи. Перша – люди, яким терміново потрібні гроші, вони готові продавати свої ділянки за більш-менш ринковою ціною. Друга група – ті, хто хоче заробити на продажі і, орієнтуючись на європейські ціни, виставляє завищені побажання. Утім, попри це, ціна за 1 гектар рідко перевищує 100 тис. грн. Попри війну, кількість покупців земельних ділянок також зростають, що також свідчить про інвестиційну привабливість цього активу. Купуючи землю, люди планують отримувати дохід, подібний до орендної плати, але також розраховують на здорожчання ділянки в майбутньому.

Готовність інвесторів вкладати гроші у землю суперечлива. Ситуація на ринку сільськогосподарської землі залишається неоднозначною. Є низка інвесторів, які готові вкладати кошти в цей актив, тому що розраховують на подальше зростання його капіталізації – у довгостроковій перспективі. Візьмемо до прикладу інвестиційне об'єднання «Land Club». Протягом вересня до інвестиційного об'єднання Land Club долучилося вісім нових інвесторів. За цей же місяць була проведена 61 угода з купівлі земельних ділянок. Із понад 80 членів клубу активно купують землю не більше двадцяти. Втім, саме на прикладі цих інвесторів ми можемо прослідкувати як зміну настрою та вподобань покупців, так і мотивацію вкладати кошти у землю під час війни [3].

Ціна залишається одним із головних критеріїв вибору ділянок для інвесторів. Багато хто враховує рівень орендної плати та потенціал її зростання, наявність пошкоджень після окупації, термін дії договорів оренди, наявність прямого під'їзду до ділянки. Яка ціна є прийнятною? Інвестори готові купувати

в діапазоні 900-1200 доларів за гектар [2]. Але далеко не всі пайовики погоджуються продавати за такою ціною. В основному ті, хто через війну опинився у безвиході. Загалом же власники паїв у Полтавській області, що є одним із найзатребуваніших нині напрямків для інвесторів, виставляють ціну не менше 1500, а частіше 2000 доларів за гектар. Інвестори хочуть бачити ціни, зафіксовані по довоєнному курсу долара. У продавців же зафіксовано в голові, що ціна на землю фігурує виключно в доларах. І якщо долар зростає, то і ціна землі зростає.

Ми дійшли висновку, що обираючи земельну ділянку, слід звертати увагу на три фактори: місце розташування ділянки, властивості ґрунту та ціну за гектар. Основний показник зараз – віддаленість ділянки від зони бойових дій. Деякі покупці принципово не інвестують в землю у прикордонних областях, тож земля на Заході та в центрі України має більший попит.

Список використаної джерел:

1. Мораторій скасовано: що далі? - Юридична Газета. Юридична газета – онлайн версія. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/moratoriy-skasovano-shcho-dali.html> .
2. Служба новин. Ціна га землі зросла на 12%. Агрополіт - гаряча агрополітика. URL: <https://agropolit.com/news/25990-rezultati-roboti-rinku-zemli-yak-zminilasya-serednozvajena-tsina-1-ga> (дата звернення: 16.11.2023).
3. Економічна правда. Чи готові інвестори купувати землю під час війни. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/11/692475/> (дата звернення: 17.11.2023).

УДК 336.7

Рагуліна А.О.

здобувач вищої освіти

Науковий керівник – Мікуляк К.А.

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

СТРАТЕГІЇ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційна діяльність підприємства є важливою складовою стратегічного управління, спрямованого на забезпечення стабільності та прибутковості підприємств. Однак інвестиції несуть із собою і ризики, які можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

Дослідження даної теми можна знайти у працях Шепиленко В. [1], Крамаренко К. [2], Дуброва О., Іваненко А. [6] тощо.

Під інвестиційним ризиком [3] розуміється можливість отримання запланованого прибутку не в повній мірі під час реалізації інвестиційних проєктів. Об'єктом ризику в даному випадку виступають майнові інтереси особи – інвестора, що вкладає у проєкт у тій чи іншій формі свою власність.

Розрізняють наступні види інвестиційного ризику підприємств:

1. Ринковий ризик – ризик зниження вартості інвестицій через розвиток економіки чи інших подій, які впливають на весь ринок.
2. Ризик ліквідності – ризик неможливості продати свої інвестиції за справедливою ціною та отримати грошові кошти, коли захочеться.
3. Ризик концентрації – ризик втрати, оскільки грошові кошти зосереджені в одній або декількох інвестиціях.
4. Кредитний ризик – ризик підприємства, яке випустило облігацію зіткнутися з фінансовими труднощами і не мати можливості сплатити відсотки чи погасити основну суму.

5. Ризик реінвестування – ризик втрати від реінвестування основної суми або доходу за нижчою процентною ставкою.

6. Інфляційний ризик – ризик втрати купівельної спроможності через те, що вартість інвестицій «з’їдає» інфляція.

7. Інвестиційний горизонт – ризик того, що інвестиційний горизонт може бути скорочений через непередбачену подію [4].

Управління ризиками підприємства – це методологія, яка стратегічно розглядає управління ризиками з точки зору всієї фірми чи організації. Це низхідна стратегія, яка спрямована на виявлення, оцінку та підготовку до потенційних втрат, небезпек та інших потенційних можливостей заподіяння шкоди, які можуть перешкоджати діяльності та цілям організації та/або призвести до збитків [5].

До методів управління ризиками інвестиційної діяльності можна віднести способи її нейтралізації (рис.1):

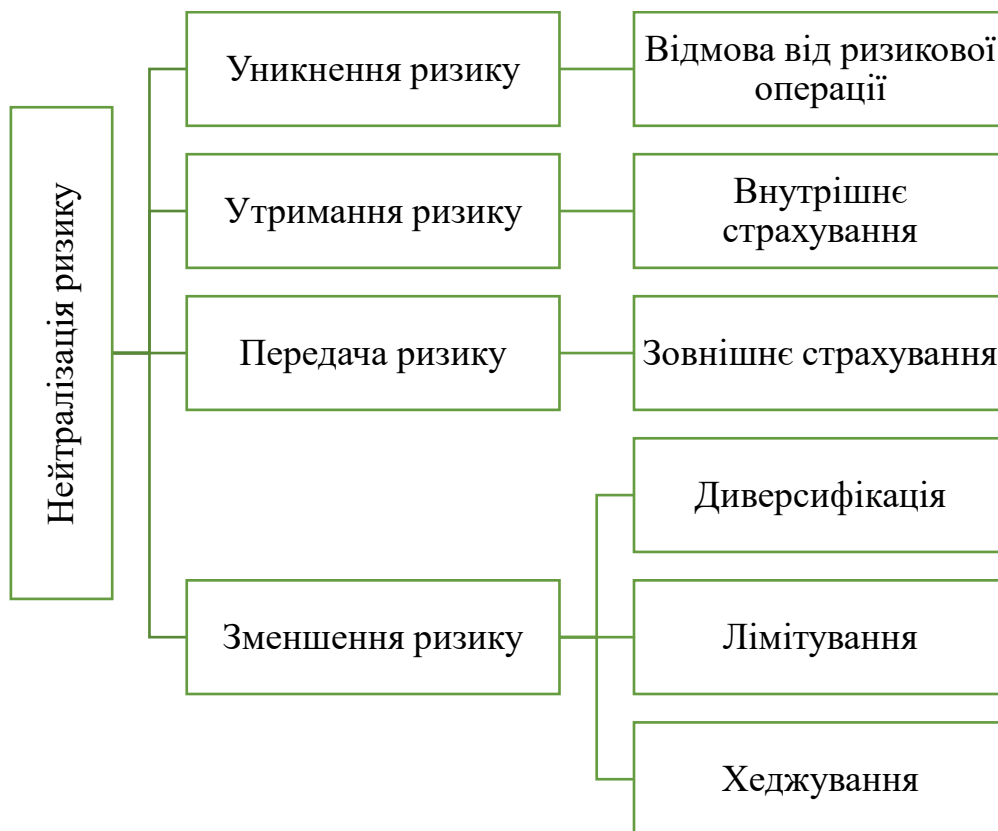

Рисунок 1. Способи нейтралізації інвестиційних ризиків

Джерело: побудовано автором з використанням джерел [1, с.26; 6, с.113]

Серед методів зменшення ризику розрізняють диверсифікацію, лімітування та хеджування [7]. Суть диверсифікації полягає у зменшенні рівня їх концентрації, хеджування передбачає зменшення ймовірності виникнення ризиків за допомогою деривативів або похідних цінних паперів, лімітування здійснюється впровадженням певних обмежень в даній діяльності.

Отже, інвестиції відіграють ключову роль в розвитку підприємств, а ефективна мінімізація можливих ризиків стає вирішальним фактором для досягнення стабільності та прибутковості. Запровадження дієвих стратегій, які охоплюють аспекти внутрішнього та зовнішнього страхування, диверсифікації, лімітування та хеджування, ефективного управлінського контролю та відмову від ризикової операції взагалі, є кроком до мінімізації ризиків в інвестиційній діяльності підприємства. Підприємства, які успішно впроваджують ці стратегії, можуть зміцнити свою конкурентоспроможність та витримати випробування різноманітних економічних випробувань.

Список використаних джерел:

1. Шепиленко В. Інвестиційні ризики в діяльності підприємств. *Bulletin of sumy national agrarian university*. 2022. № 2 (92). С. 24–29. URL: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.2.3> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Крамаренко К. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=tCWxBpkAAAAJ&citation_for_view=tCWxBpkAAAAJ:vV6vV6tmYwMC (дата звернення: 14.11.2023).
3. Chen J. Risk: what it means in investing, how to measure and manage it. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/r/risk.asp> (дата звернення: 10.11.2023).

4. Types of investment risk. GetSmarterAboutMoney.ca. URL: <https://www.getsmarteraboutmoney.ca/learning-path/understanding-risk/types-of-investment-risk/> (дата звернення: 10.11.2023).
5. Hayes A. Enterprise risk management (ERM): what is it and how it works. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/enterprise-risk-management.asp> (дата звернення: 10.11.2023).
6. Іваненко А. Механізми управління ризиками в інвестиційній діяльності. Чорноморський національний університет імені Петра Могили. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Ivanenkov-A.M.-Grabovskij-I.S..pdf> (дата звернення: 10.11.2023).
7. Методи нейтралізації фінансових ризиків. Бібліотека економіста. URL: <https://library.if.ua/book/52/3814.html> (дата звернення: 10.11.2023).

УДК 330.3

Ратушна А. І.

Студентка факультету «Маркетинг», 3 курс

Науковий керівник: Куліш Г. П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПОВНОМАШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІСЛЯ НЕЇ

Інвестиційна діяльність потребує розробки дієвих регулюючих механізмів. Крім того, інвестиції мають визначальний вплив на розвиток національної економіки. Обґрунтована стратегія інвестиційної політики дозволяє створити ефективну структуру національного економічного комплексу, що сприяє оптимальному використанню ресурсів в різних галузях. Залучення іноземного капіталу є важливою проблемою для урядів, особливо в умовах післявоєнного відновлення, коли зменшуються фінансові надходження від

ключових галузей економіки. Багато країн висловлюють намір підтримати реконструкцію України та фінансування її господарства, що розширює перспективи членства в ЄС. Однак це вимагає працездатної моделі внутрішньої економіки. Таким чином, залучення іноземного капіталу стає ключовим завданням для української влади.

Сучасна ситуація в Україні вимагає виваженої стратегії залучення інвестиційного капіталу. Ключовим аспектом є забезпечення привабливості для іноземних інвесторів, враховуючи їхні фінансові інтереси в порівнянні з власною країною. Факторами визначення інвестиційної привабливості є умови для іноземних інвесторів, стабільність політико-економічного середовища та експортний потенціал.

Дослідження вказує на позитивну динаміку зростання рівня інвестицій до 2019 року, але пандемія COVID-19 призвела до їхнього скорочення у 2020 році. Відновлення у 2021 році свідчить про позитивний вплив здійснених реформ та підтримки з боку ЄС. Проте події 2022 року, пов'язані з вторгненням, призвели до нових викликів для економічного розвитку.

Графік інвестицій до України свідчить про нестабільну тенденцію скорочення обсягів інвестицій. Важливо правильно формувати стратегію залучення іноземного капіталу для забезпечення стабільності.

Розділ про перспективні галузі визначає основні напрямки інвестицій до 2022 року: промисловість (40%), оптова та роздрібна торгівля (17%), операції з нерухомим майном (15%), фінансова та страхова діяльність (11%), ІТ-сфера (9%), професійна та науково-дослідна діяльність (8%) [3]. Умови війни змінили розподіл інвестицій, особливо для металургії, нерухомого майна та торгівлі.

Важливо розглядати механізми гарантування інвестицій в умовах війни. Міжнародні організації, такі як MIGA, можуть надавати страхування ризиків для мінімізації фінансових та інвестиційних ризиків для іноземних інвесторів. Гарантії від держав-партнерів бізнесу можуть сприяти збереженню інвестицій.

Використання арештованих російських активів для компенсації гарантій може бути перспективним. Розробка механізму використання цих гарантій в разі

збитків від російської агресії [4]. Перспективні галузі для інвесторів – ті, що створюють високу додану вартість та конкурентоспроможні продукти.

Україна визначила такі галузі зі значним інвестиційним потенціалом:

- Оборонно-промисловий комплекс (\$43 млрд): Забезпечить безпеку та підсилить експорт.
- Металургія та металообробка (\$26 млрд): Досвід високотехнологічних процесів для збереження конкурентоспроможності [7].
- Енергетика (\$177 млрд): Потенціал виробництва зеленої енергії та водню, може стати альтернативою для Європи на протипагу інвестицій в Росію.
- Природні ресурси (\$5,6 млрд): Багата на корисні копалини у високій концентрації і в безпосередній близькості родовищ, також наявні значні запаси вугілля, залізняку, природного газу, марганцю, нафти тощо;
- Агропромисловий комплекс (\$34 млрд): З розвитком переробних потужностей та галузей з високою доданою вартістю.
- Логістика та інфраструктура (\$123 млрд): Ключовий транзитний коридор для торгівлі [7].
- Деревообробка та виробництво меблів (\$5 млрд): Зручна логістика та ресурсна база.
- Фармацевтика (\$19 млрд): Українські фармацевтичні компанії відзначаються високим рівнем інвестицій, вже відповідають міжнародним стандартам, включаючи Good Manufacturing Practice (GMP).
- Інноваційні технології (\$11 млрд): У світі Україна визначається як четверта за обсягами фінансових транзакцій через мобільні пристрої, за кількістю користувачів криптовалюти, а також за розробкою програмного забезпечення та мобільних додатків. В області наукових досліджень та ІТ-аутсорсингу Україна посідає лідируюче положення серед країн Центральної та Східної Європи. ІТ-сектор виявився стійким, зберігши 90% контрактних обсягів. Інвестиції в цей сектор дозволять перейти від ІТ-аутсорсингу до розробки продуктів, що підвищить капіталізацію і зробить ІТ-галузь більш конкурентоспроможною на міжнародних ринках.

Отже, можливо стверджувати, що динаміка інвестицій в Україну була позитивною до 2019 року, враховуючи різке скорочення в 2020 році через пандемію. 2021 рік відзначається відродженням іноземних інвестицій, але в 2022 році через військові дії вони максимально скоротилися через нестабільну ситуацію в країні. До 2022 року основними напрямками інвестицій в Україну були промисловість, торгівля, нерухомість, фінанси, страхування, ІТ та наукова діяльність. Після вторгнення відбулися зміни, при чому ІТ сфера зазнала менших збитків, а металургія - найбільших. Основною метою інвестицій в Україну є стимулювання економіки, ефективне використання державного майна, відновлення інфраструктури та покращення послуг для споживачів.

Найважливіше завдання наразі - гарантувати збереження інвестицій у воєнний та повоєнний час. Для цього потрібно страхування ризиків міжнародними організаціями, які мають відповідну міжнародну практику.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>. (дата звернення: 08.11.2023)
2. Вініченко, І. І., Самілик, Т. М., Олексюк, В. О. (2021). Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. №18, 22–27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf. (дата звернення: 09.11.2023)
3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi>. (дата звернення: 9.11.2023)
4. Караван, Н. А. (2019). Класифікація інвестицій та обґрунтування вибору критеріїв їх ефективності. Інвестиції: практика та досвід. №1, 13–17. (дата звернення: 9.11.2023)
5. Гук, О. В., Мохонько, Г. А., Шендерівська, Л. П. (2021). Тенденції інвестування в Україні. Економіка та суспільство. № 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/577>. (дата звернення: 10.11.2023)

6. Удосконалення статистики прямих іноземних інвестицій (ПІІ): передавання Національному банку функції публікації даних та врахування реінвестованих доходів реального сектору. (2020). Департамент статистики та звітності. Київ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/JWsfbiduZsXxMfa>. (дата звернення: 10.11.2023)
7. Шендерівська, Л. П., Гук, О. В., Мохонько, Г. А. (2022). Трансформація бізнес-моделей в умовах війни та пандемії. Економічний простір. No 179, 79–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-12>. (дата звернення: 10.11.2023)
8. Хмельюк, А. В., Гук, О. В. (2021) Перспективи використання альтернативної енергетики: тенденції інвестування в Україні. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. II Міжнар. наук.практ. конф. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Політехніка, 242–243. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/download/231813/230740>. (дата звернення: 10.11.2023)

УДК 330.322

Редька М. І.,

Мартінова К. О.

студентки 3 курсу, ОП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Оцінка ефективності інвестиційних проєктів є одним з найбільш важливих етапів в процесі управління інвестиціями. Тому, наскільки якісно виконана така оцінка, залежить правильність ухвалення остаточного рішення.

Ефективність інвестицій оцінюється шляхом порівняння грошового потоку (cash flow), який формується в процесі експлуатації інвестиційного проекту і початкової інвестиції. Проект визнають прибутковим, якщо забезпечується повернення всіх інвестицій при прийнятній для всіх інвесторів нормі прибутковості.

В процесі здійснення оцінки ефективності для отримання об'єктивних результатів необхідно враховувати наступні моменти:

- ♦ оцінка ефективності інвестиційних проектів повинна здійснюватися на основі зіставлення об'єму інвестиційних витрат, а також сум планованого прибутку і термінів окупності інвестованого капіталу;

- ♦ оцінка об'єму інвестиційних витрат повинна охоплювати всі використовувані ресурси, задіяні при реалізації проекту;

- ♦ оцінка окупності засобів, що інвестуються, повинна здійснюватися на основі показника чистого грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку і амортизаційних відрахувань в процесі експлуатації інвестиційного проекту;

- ♦ в процесі оцінки суми інвестиційних витрат і чистого грошового потоку повинні бути приведені до теперішньої вартості за допомогою дисконтної ставки, яка повинна бути диференційована для різних інвестиційних проектів.

Основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів умовно можна поділити на такі, у розрахунках яких використовується дисконтування, та ті, у розрахунках яких дисконтування не використовується.

До методів, в яких використовується дисконтування відносять [2]:

- метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV) – метод аналізу інвестицій, який базується на визначенні величини, отриманої шляхом дисконтування різниці між річними відтоками і притоками реальних грошей, які накопичуються впродовж всього життя проекту;

- метод визначення індексу рентабельності інвестицій (PI) – є продовженням попереднього. Проте, на відміну від показника NPV, показник PI є відносною величиною, яка характеризує рівень прибутковості інвестицій;

- метод визначення внутрішньої норми доходності інвестицій (IRR) – характеризує максимально допустимий відносний рівень витрат, які мають місце при реалізації інвестиційного проєкту, та відображує верхню межу процентної ставки, за якою фірма може окупити вкладені в проєкт кошти.

До методів, які не передбачають використання концепції дисконтування відносять [2]:

- метод визначення строку окупності інвестицій (PP) – це тривалість часу, впродовж якого прогностні надходження грошових коштів перевищують суму інвестицій, тобто це число років, необхідних для відшкодування інвестицій;

- метод визначення середньої норми прибутку на інвестиції (ARR) – відношення середньої величини прибутку, отриманою з бухгалтерської звітності, до середньої величини інвестицій.

Оцінка інвестиційних проєктів є важливим етапом інвестиційного процесу. Правильний вибір методу оцінки та урахування всіх факторів, що впливають на ефективність проєкту, допоможе інвестору прийняти обґрунтоване рішення про його реалізацію.

Інвестиційна діяльність завжди пов'язана з ризиком. Інвестор може не отримати очікуваного доходу або навіть втратити частину або весь вкладений капітал. Тому інвестори повинні бути обізнані про потенційні ризики перед тим, як приймати рішення щодо інвестування.

В інвестуванні ризик розраховується кількісно з урахуванням інвестиційної невизначеності, пов'язаної з можливістю виникнення в ході реалізації проєкту несприятливих подій і їх наслідків у вигляді певних фінансових втрат (втрата доходів, збільшення витрат, втрата прибутку тощо). Таким чином, основні елементи природи інвестиційного ризику як економічної категорії є наступні: невизначеність ринкових чинників в сьогоденні і в майбутньому; наявність декількох альтернативних сценаріїв; можливість несприятливих подій, ймовірність втрати активів, неотримання очікуваного прибутку або інших відхилень від планованих, прогнозованих показників [3].

В умовах війни ризику при оцінці інвестиційних проєктів значно зростають. Основні фактори ризику включають політичні, економічні, фінансові, технологічні та екологічні ризику.

На думку Богдана Данилишина основними проблемами, які турбують інвестора при вкладанні коштів у воєнну економіку є [4]:

- наявність гарантій щодо захисту його інвестицій, які забезпечували б повернення коштів у випадку непередбачуваних воєнних подій;
- наявність адекватного попиту на продукцію інвестиційного проєкту, що забезпечував би прийнятний рівень рентабельності бізнесу.

Розв'язання обох завдань вимагає відповідної державної політики, підкріпленої достатніми та надійними фінансовими ресурсами.

Наявність чіткої програми відбудови економіки, з визначеними ресурсами на підтримку відновлення тих чи інших галузей економіки – важлива передумова та орієнтир для стратегічних інвесторів. Допомога держави (в т.ч. коштом міжнародних партнерів) буде важливою складовою підтримки економічної ефективності бізнес-проєктів в умовах низького попиту на початковому етапі відновлення.

Відтак, комплекс дій спрямованих на зміцнення правового поля, страхування інвестицій, посилення контролю за виконанням договірних зобов'язань у рамках інвестиційних угод, підвищення прозорості й доступності інформації, покращить бізнес-клімат та сприятиме залученню інвестицій у відбудову економіки країни.

При оцінці інвестиційних проєктів в умовах війни необхідно враховувати всі фактори ризику. Інвестори повинні бути готові до того, що ризику можуть реалізуватися, і повинні мати план дій на випадок непередбачених обставин.

Список використаних джерел:

1. Дерев'янко Д. Г., Колодяжна А. О., Ницун Ю. Г. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2021. No 2. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahU>

[KEwiNse7_8LiCAxVcSvEDHThLDAYQFnoECCkQAQ&url=http%3A%2F%2Fenergy.kpi.ua%2Farticle%2Fview%2F247412%2F245495&usg=AOvVaw0E2MdR89-AWG6EO4BqA2Hv&opi=89978449](http://kpi.ua/article/view/247412/245495&usg=AOvVaw0E2MdR89-AWG6EO4BqA2Hv&opi=89978449)

2. Інвестиційний аналіз: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. / А.А. Пересада, Т.В. Майорова, С.В. Онікієнко та ін.; кер. авт.. кол. в наук. ред.. А.А. Пересада – К.: КНЕУ, 2008. 544 с.

3. Загоровська В. В. Методи оцінювання інвестиційних ризиків. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/94-2.pdf>

4. Данилишин Б. Як залучити інвестора під час війни та забезпечити його захист URL: <https://espresso.tv/yak-zaluchiti-investora-pid-chas-viyni-ta-zabezpechiti-yogo-zakhist>

УДК 36:368.81

Ріяко А. Р.

студентка 4 курсу

факультету фінансів і обліку

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ "ФІНАНСОВИЙ РИЗИК"

Фінансовий ризик залишається актуальною категорією в умовах сучасної економіки, оскільки компанії стикаються зі значними фінансовими викликами: зростаюча глобалізація фінансових ринків; регулятивні зміни вимагають від компанії дотримання нових стандартів і нормативів, що може призвести до фінансових ризиків у разі невиконання; волатильність фінансових ринків та зміни у світовому економічному середовищі підсилюють фінансовий ризик для підприємств. Тобто, відмінне розуміння та управління фінансовими ризиками залишаються важливими завданнями для успішних організацій у сучасному світі.

Мета дослідження полягає в огляді та аналізі різних підходів до змісту категорії «фінансовий ризик» для кращого розуміння сутності цього поняття.

Категорія "фінансовий ризик" має довгу історію, але незважаючи на багато наукових досліджень у галузі ризикології, питання визначення та класифікації ризику залишаються предметом різних поглядів і дискусій. Одним із особливо суперечливих аспектів є розробка типології фінансових ризиків. Вітчизняні вчені характеризують поняття "фінансовий ризик" різними способами, враховуючи різні підходи та аспекти цього поняття. Декілька характеристик фінансового ризику в їх визначеннях включають ймовірність виникнення фінансових труднощів, можливість збитків або втрати фінансових ресурсів, а також невизначеність щодо фінансових результатів (Журавльова І. В. [3], Шишкіна О. В. [5], Балдін К. В.). Деякі вчені розглядають фінансовий ризик як результат несприятливих змін у фінансовому стані підприємства або можливість невиконання фінансових зобов'язань. Вони підкреслюють важливість аналізу та оцінки фінансового ризику для прийняття раціональних управлінських рішень (Алексєнко І. І. [1], Литовченко О. Ю. [4], Камінський А. Б.). Інші вчені розглядають фінансовий ризик у контексті імовірності невдачі у досягненні фінансових цілей та відображають його у різних фінансових показниках, таких як кредитний ризик, ліквідний ризик, ринковий ризик тощо (Бездітко О. Є. [2], Бородіна Є. І., Шапкін О. С.).

Зарубіжні вчені також надають різні визначення фінансового ризику та характеризують його різними способами. Деякі іноземні вчені розглядають фінансовий ризик як вірогідність виникнення збитків або невдач у фінансових справах підприємства. Вони підкреслюють важливість ефективного управління цим ризиком та виявлення його джерел (Пітер Т. Лінч, Джон К. Гітінс). Інші дослідники розглядають фінансовий ризик у контексті імовірності невиконання фінансових зобов'язань або зменшення прибутковості. Вони акцентують увагу на аналізі фінансової стійкості підприємства та розвитку методів управління фінансовим ризиком (Дональд Р. Чемберлін, Річард Пайкс). Деякі зарубіжні вчені визначають фінансовий ризик як можливість втрати або невдачі у

досягненні фінансових цілей і розглядають його у відношенні до різних аспектів, таких як курсовий ризик, кредитний ризик, операційний ризик тощо (Джордж С. Цукерман, Кеннет Л. Грант).

Отже, базуючись на проведеному дослідженні, можна виділити кілька суттєвих особливостей, які визначають сутність і зміст поняття:

фінансові ризики характеризуються наявністю невизначеності;

вони завжди пов'язані з можливістю вибору того чи іншого варіанту розвитку подій, тобто з поняттям альтернативності;

вони призводять до негативних фінансових наслідків, таких як втрати прибутку, доходу, частини чи всього капіталу підприємства.

Таким чином, на погляд автора, фінансовий ризик доцільно розглядати як можливу загрозу ймовірних втрат ресурсів або невиправданого недоотримання коштів у порівнянні з альтернативним сценарієм, де ресурси раціонально використовуються у конкретній галузі діяльності.

Таким чином, узагальнення змісту поняття «фінансовий ризик» дозволяє уточнити його розуміння, а отже, поглибити теоретичний базис управління фінансовими ризиками суб'єктів господарювання. Напрямами подальших досліджень може бути удосконалення методичних підходів до оцінювання фінансового ризику на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Алексеєнко І. І. Стан прояву системних ризиків в економіці України. Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали Міжнар. наукової інтернет-конф., м. Тернопіль, 8-9 груд. 2022 р. Тернопіль, 2022. Вип. 73. С. 104-107. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29766>.

2. Бездітко О. Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. Таврійський науковий вісник. Економіка. 2020. № 3. С. 43-49.

3. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 207 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/>

123456789/21093/1/2017%20-%20%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86%20%D0%92.pdf.

4. Литовченко О. Ю. Підходи до ідентифікації та оцінки фінансових ризиків підприємства. Економіка і суспільство: електронне наукове видання. 2018. № 16. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-16-2018.pdf#page=398>.

5. Шишкіна О. В. Механізм управління фінансовими ризиками промислових підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 318 с.

УДК 336.6

Саврей К. М.

студентка факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Бондаренко П. В.

ст. викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Платоспроможність страхових компаній є одним з показників надійності та стабільності страхової компанії на фінансовому ринку. Цей показник дає змогу зрозуміти чи здатна страхова компанія виконувати свої зобов'язання перед клієнтами у разі настання страхового випадку та компенсувати збитки. Тобто, страховик формує страховий фонд, який утворюється зі страхових внесків, які сплачують страхувальники, який призначається для покриття витрат які можуть виникнути у разі настання страхового випадку. З цієї точки зору страховик є посередником в системі страхування, який є відповідальним тривалий період часу за велику кількість грошових ресурсів. Саме тому є важливим забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній.

Щоб виконувати свої зобов'язання страхова компанія повинна дотримуватись певних вимог, які забезпечують її платоспроможність. Такі умови наведені у Законі України «Про страхування» (30 ст.). А саме: наявності сплаченого статутного фонду; створення страхових резервів; перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності[1].

Таким чином яким можна побачити, що при оцінці платоспроможності страхової компанії розглядається структура та склад капіталу страхової компанії.

Також цим законом встановлена методика визначення платоспроможності страхових компаній базуючись на порівняння фактичного та нормативного запасу платоспроможності.

Страхова компанія може вважатися платоспроможною та виконувати свої зобов'язання у разі якщо на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика перевищує розрахунковий нормативний запас платоспроможності [1]. За формулою це виглядає так: $\text{ФЗН} > \text{НЗП}$

Для страховика який здійснює страхування життя нормативний запас платоспроможності, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05. [1]

Нормативний запас платоспроможності для страховиків які займаються іншою діяльністю, дорівнює більшій з наведених величин на будь-яку дату:

$$1) \text{ розраховується: } \text{НЗП} = 0,18 \times (\text{СП} - 0,5 \times \text{СПп})$$

де СП – премії за попередні 12 календарних місяців;
СПп – премії, що перераховані перестраховикам;

$$2) \text{ розраховується: } \text{НЗП} = 0,26 \times (\text{СВ} - 0,5 \text{СВп})$$

де СВ – страхові виплати за попередні 12 календарних місяців;
СВп – виплати, сплачені перестраховиками;

Фактичний запас платоспроможності визначається як:

$$\text{ФЗП} = \sum A - \sum \text{НА} - \sum Z$$

де ΣA – загальна сума активів,
 ΣHA – загальна сума нематеріальних активів,
 ΣZ – загальна сума зобов'язань.

Ще страхова компанія має певні обмеження щодо обсягів власного утримання ризику за окремими об'єктами страхування у межах не більше 10% від суми статутного капіталу страхової компанії. Дане обмеження визначено для забезпечення платоспроможності, яка своєю чергою залежить від співвідношення між обсягом зобов'язань, які вона приймає та розміром ресурсів страхової компанії.

Для оцінки платоспроможності страхової компанії можна використовувати різні системи аналітичних показників, які дозволяють відстежувати вплив широкого спектра факторів. Найважливішим у процесі оцінки є визначення основних факторів, що впливають на платоспроможність страховика.

Необхідність і важливість оцінки платоспроможності страхової компанії обумовлена потребою в систематичному аналізі та ретельній роботі на ринкових відносин, необхідністю підвищення використання фінансових ресурсів, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності.

Таким чином, необхідність своєчасної оцінки платоспроможності очевидна, тому успішне функціонування страхової компанії можливе лише за умови своєчасної та об'єктивної оцінки фінансової надійності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Страхування» від 7.03.1996р. № 85/96-ВР.
2. Т. А. Кладницька, Т. М. Аксьонова, А. А. Береза. Сутність платоспроможності страхової організації та її значення для страхування.// Т. А. Кладницька, Т. М. Аксьонова, А. А. Береза// Вісник Хмельницького національного університету – 2009., - № 6., Том 2. – С. 38-43.
3. Т.А. Мельник, М.В. Коваленко. Оцінка платоспроможності страхової компанії// Т.А. Мельник, М.В. Коваленко.// Наукові записки – 2017., - вип.21., - С. 15-21.

УДК 336.7

Соломатіна О.А.,

студентка 6-го курсу факультету фінансів

ОПП «Інвестиційний менеджмент»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О. О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Розбудова успішної фінансової системи та економіки будь-якої країни в цілому потребує постійних вкладень капіталу та механізмів їх ефективного використання. Слово «інвестиції», що походить з латинського «invest» та означає вкладання коштів вперше почало з'являтися в українському науковому та практичному викладі лише після 90-х років та спершу замінило термін «капітальні вкладення» [1]. Під час реалізації інвестиційного процесу використовуються різноманітні фінансові інструменти: акції, облігації, цінні папери НПФ, безпосередня участь інвесторів в капіталі підприємств, похідні цінні папери тощо. Виконавцем та посередником цієї діяльності найчастіше виступають інститути спільного інвестування (ІСІ).

Розглядаючи інститути спільного інвестування як пайові чи корпоративні фонди, які являють собою фінансову структуру, що спеціалізується лише на інвестуванні коштів, що надходять внаслідок продажу власних акцій або інвестиційних сертифікатів фізичним та юридичним особам, у визначені законом фінансові інструменти, з метою задоволення інтересів інвесторів, їх діяльність можна визначити як послідовність взаємозалежних кроків та дій, які передбачають формування інвестиційного портфелю відповідно до вимог поточного законодавства з урахуванням встановленої структури.

Фінансові ресурси (пасиви) інститутів спільного інвестування утворюються шляхом випуску їх власних акцій та інвестиційних сертифікатів на ринку, тоді як активи інститутів спільного інвестування складаються з придбаних пайових та боргових цінних паперів інших емітентів. Склад і структура активів інститутів спільного інвестування визначаються відповідно до вимог Закону України "Про інститути спільного інвестування" [2], а також регулюються Положеннями НКЦПФР "Про склад та структуру активів інституту спільного інвестування" та іншими законами України.

Інститути спільного інвестування в Україні провадять інвестиційну діяльність за допомогою компаній з управління активами. КУА можна визначити як юридичну особу, яка має ліцензію для професійного управління активами на підставі укладеного договору та отримує відповідну винагороду за цю діяльність. Згідно з рішенням НКЦПФР «Про затвердження Положення про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів» КУА має право здійснювати управління активами двох або більше ІСІ, проте не може одночасно здійснювати інші види діяльності на фондовому ринку.

Управління інвестиційними фондами залежить від їхньої структури, типу та цілей. КУА відповідають за прийняття рішень щодо інвестування коштів фонду відповідно до обраної стратегії та інтересів інвесторів. Так, наприклад КУА, які управляють корпоративними інвестиційними фондами, зазвичай мають більше відповідальностей щодо управління активами фонду, оскільки акціонери фонду є їх клієнтами. Управління такими фондами включає в себе рішення щодо вибору активів, в які інвестувати, стратегію управління інвестиціями та забезпечення зростання вартості акцій фонду для користувачів.

Управління ПФФ передбачає менше власницького впливу з боку інвесторів, оскільки вони придбають пайові сертифікати, які дають їм право на частку в активах фонду, але не на акції фонду. КУА вирішують, в які активи інвестувати кошти ПФФ, відповідно до стратегії фонду та вимог інвесторів.

Діяльність інститутів спільного інвестування базується на обов'язковому виконанні певних умов. ІСІ повинні бути готові реагувати на зміни на фінансовому ринку та активно вибирати інвестиції таким чином, аби прийти до оптимального інвестиційного рішення. Процес підбору інвестиційних можливостей має відповідати стратегії та цілям інвесторів та втілюватись у місії та інвестиційній політиці фонду. ІСІ діють згідно з принципом інвестиційної вибірковості та комунікабельності: він ставить у центр уваги пошук ефективних інвестиційних можливостей та їх відсів залежно від напрямків та форм інвестиційної діяльності фонду. Інститути спільного інвестування мають провадити діяльність ставлячи за мету максимізацію прибутку для інвесторів при мінімізації інвестиційного ризику, користуючись для цього різноматнітними інструментами диверсифікації. Однією з ключових умов ефективного функціонування ІСІ є необхідність залучення висококваліфікованих інвестиційних менеджерів для розробки та реалізації інвестиційних рішень. Інвестиційний процес повинен бути впроваджений кваліфікованими фахівцями з розумінням ринку та фінансових інструментів [3].

Таким чином, інститути спільного інвестування відзначаються своєю здатністю до диверсифікації інвестиційного портфелю та високою професійною ефективністю в управлінні активами. Ці особливості роблять їх особливо привабливими для інвесторів, спрямованих на досягнення балансу між ризиком та можливим прибутком на фондовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Бульба Ю.М. "Теоретичні основи інвестування та капітальні інвестиції в Україні" Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/download/138/132/>
2. Про інститути спільного інвестування: закон України від 05.07.2012 № 5080- VI. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
3. Петик Л. О. Діяльність інститутів спільного інвестування в Україні: стан та перспективи. Молодий вчений. 2019. № 11(2). С. 587-590.

УДК 330.322:330.4

*Тимошенко О. В.**аспірант кафедри**корпоративних фінансів і контролінгу**КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Для кращого розуміння проблем отримання інвестиційних ресурсів проведемо оцінку зв'язку основних макроекономічних показників та капітальних інвестицій за наявною інформацією з Державної служби статистики України за період 2010-2021 роки.

З табл. 1 видно, що найбільший обсяг капітальних інвестицій у гривневому еквіваленті припадає на 2019 рік, в той час як у доларовому на 2013 рік. Прослідковується негативний вплив російської агресії з 2014 р. на інвестиційну діяльність, через що обсяг капітальних інвестицій у доларовому еквіваленті за 2015-2021 рр. не відновився до рівня 2013 року.

Таблиця 1 – Капітальні інвестиції у гривневому та доларовому еквівалентах за 2010-2021 рр.

Роки	Капітальні інвестиції, млн грн	До попереднього року, %	Середній курс гривні за період, дол США	Капітальні інвестиції, млн дол США	До попереднього року, %	Індекс споживчих цін, %
2010	55384,4	-	7,9	6979,2	-	109,4
2011	78725,8	42,14%	7,97	9880,8	41,57%	108
2012	91598,4	16,35%	7,99	11462,7	16,01%	100,6
2013	97574,1	6,52%	7,99	12207,4	6,50%	99,7
2014	86242	-11,61%	11,89	7255,4	-40,57%	112,1
2015	87656	1,64%	21,84	4012,7	-44,69%	148,7
2016	117753,6	34,34%	25,55	4608,5	14,85%	113,9
2017	143300	21,69%	26,6	5387,9	16,91%	114,4
2018	199896	39,49%	27,2	7349	36,40%	110,9
2019	254196,2	27,16%	25,85	9835,2	33,83%	107,9
2020	180537,4	-28,98%	26,96	6697,1	-31,91%	102,7
2021	242922,9	34,56%	27,29	8901,5	32,92%	109,4

Джерело: розроблено автором на основі [1, 2, 3]

Індикатором цінової стабільності в країні є індекс споживчих цін. Дослідивши зв'язок зміни капітальних інвестицій та індексу споживчих цін

встановлено, що квадрат коефіцієнта кореляції (R^2) становить 0,0289, тобто варіація капітальних інвестицій не зумовлена варіацією інфляції.

Порівнявши обсяги кредитів, наданих у національній та іноземних валютах з обсягами капітальних інвестицій встановлено, що квадрат коефіцієнта кореляції (R^2) становить 0,7769 в національній та 0,676 в іноземній валютах при поліноміальній функції 6 степеня, тобто варіація капітальних інвестицій на 78% зумовлена варіацією кредитів в національній та 68% в іноземній валютах (рис. 1). Відсутність лінійної залежності ускладнює прогнозування впливу зміни обсягів наданих кредитів на капітальні інвестиції.

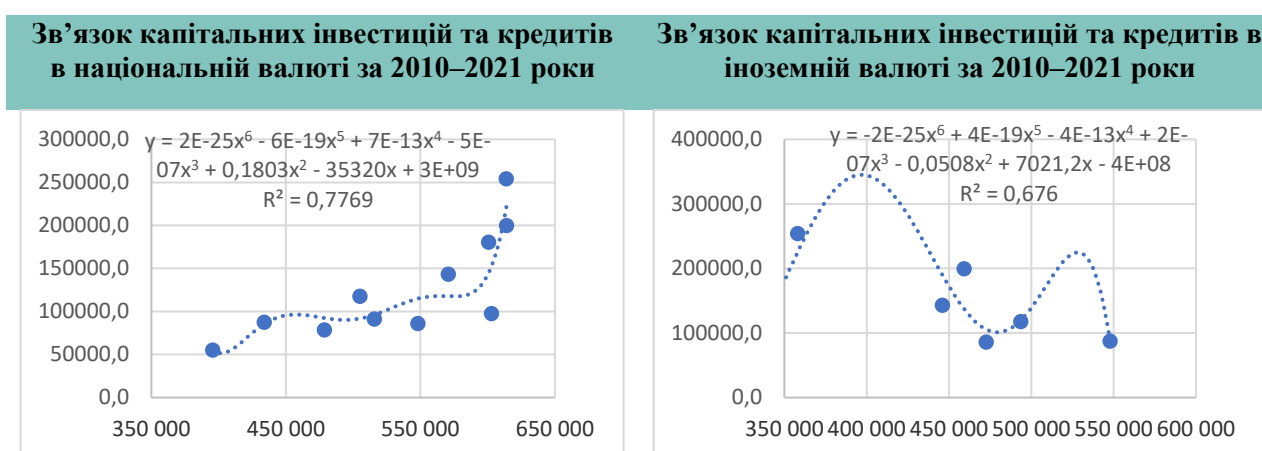

Рисунок 1 – Зв'язок капітальних інвестицій та кредитів за 2010-2021 роки

Джерело: розроблено автором самостійно

Гроші стають капіталом переважно при їх нагромадженні, зберіганні та продажу на грошовому ринку, оскільки це дає їх власникові додатковий дохід у вигляді процента, тому важливе значення для стимулювання інвестиційної діяльності має вартість кредитів і депозитів.

Дослідивши зв'язок капітальних інвестицій з середньозваженими ставками в річному обчисленні за кредитами та депозитами встановлено, що варіація залежної змінної не зумовлена варіацією фактора, тому відсутність лінійної залежності ускладнює прогнозування впливу зміни середньозваженої ставки за кредитами та депозитами на капітальні інвестиції.

Важливими макроекономічними показниками грошові агрегати (M0, M1, M2, M3), тому доцільно визначити їхній вплив на капітальні інвестиції. Дослідивши зв'язок капітальних інвестицій та грошового агрегату M3

встановили, що квадрат коефіцієнта кореляції становить 0,7669, при лінійній функції, тобто варіація капітальних інвестицій на 76,7% зумовлена варіацією грошової маси (рис. 2).

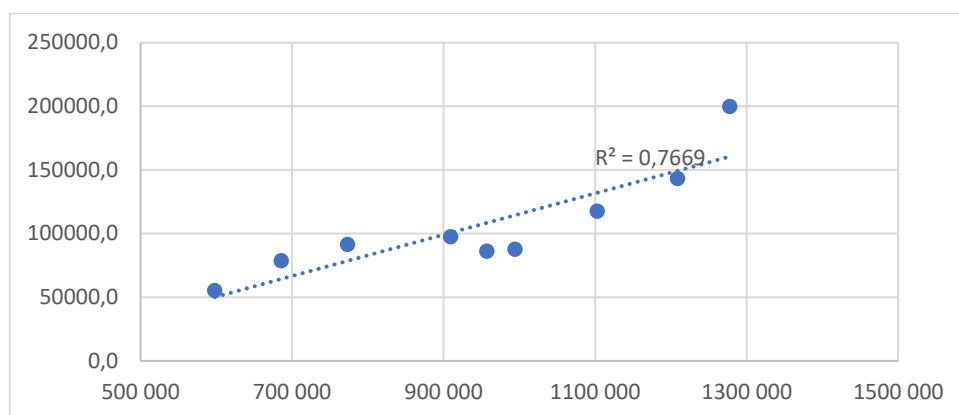

Рисунок 2 – Зв'язок капітальних інвестицій та грошової маси за 2010–2021 роки

Джерело: розроблено автором самостійно

Дослідження показало, що динаміка капітальних інвестицій майже не зумовлена варіацією індексу споживчих цін, а прогнозування впливу обсягів кредитування та середньозважених процентних ставок ускладнюється через відсутність лінійної залежності. Варіація капітальних інвестицій на 76,7% зумовлена варіацією грошової маси. Тому достатнє забезпечення економіки грошима дуже важливе і від цього буде залежати обсяг подальших інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Індекси споживчих цін на товари та послуги (до відповідного періоду попереднього року). *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart>
4. Грошово-кредитна статистика. Кредити надані депозитними корпораціями. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>

УДК 336.531.2 : 658.152 (043.2)

Трунько В.С.,

студентка 21 групи

факультету фінансів та банківської справи

Добриніна Л.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

В сучасних умовах підприємства стикаються з низкою викликів, які можуть стимулювати підвищення рівня інвестиційних ризиків. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах підвищених ризиків є складним і відповідальним завданням. Воно вимагає від підприємств наявності ефективної системи управління ризиками, яка дозволяє своєчасно ідентифікувати, оцінити та мінімізувати ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю.

«Підвищені ризики» ми розуміємо як умови, при яких підприємство стикається з вищим рівнем невизначеності та можливості виникнення негативних подій, ніж у звичайних умовах[1]. У таких умовах важливо враховувати всі можливі фактори ризику та розробляти ефективні заходи щодо їх мінімізації.

До основних факторів ризику, що впливають на інвестиційну діяльність підприємств в умовах підвищених ризиків, можна віднести:

- Політичний ризик, пов'язаний з непередбачуваними змінами в політичній ситуації в країні або регіоні.
- Економічний ризик, пов'язаний з нестійкою економічною ситуацією в країні або регіоні.
- Фінансовий ризик, пов'язаний з непередбачуваними змінами на фінансових ринках.

- Технологічний ризик, пов'язаний з непередбачуваними змінами в технологічній сфері.
- Екологічний ризик, пов'язаний з несприятливими наслідками для навколишнього середовища.

Управління інвестиційними ризиками в умовах підвищених ризиків передбачає комплекс заходів, які можна розділити на три основні групи:

Заходи з попередження ризиків. Ці заходи спрямовані на запобігання виникненню ризиків або їх зниження. До таких заходів можна віднести:

- ретельний аналіз інвестиційного проекту на предмет можливих ризиків;
- розробку плану дій на випадок виникнення ризиків;
- застосування методів страхування та хеджування ризиків.

Заходи з пом'якшення ризиків. Ці заходи спрямовані на зниження негативних наслідків від виникнення ризиків. До таких заходів можна віднести:

- диверсифікацію інвестиційного портфеля;
- використання методів страхування та хеджування ризиків;
- розробку плану реструктуризації бізнесу в разі виникнення ризиків.

Заходи з прийняття ризиків. Ці заходи передбачають готовність підприємства до виникнення ризиків і їх негативних наслідків. До таких заходів можна віднести:

- формування резерву на випадок виникнення ризиків;
- розробку плану реструктуризації бізнесу в разі виникнення ризиків.

Вибір конкретних заходів з управління інвестиційними ризиками в умовах підвищених ризиків залежить від конкретних обставин і особливостей інвестиційного проекту[2].

Управління інвестиційними ризиками в умовах підвищених ризиків є складним завданням, але його успішне виконання є запорукою успіху інвестиційного проекту.

На сьогоднішній день для інвестора важливим питанням залишається гарантія збереження інвестицій у воєнний та повоєнний час. Саме цей фактор

є одним із найбільших стримувальних факторів, тому на сьогоднішній день уряд України та міжнародні організації працюють над мінімізацією ймовірних фінансових та інвестиційних ризиків [3].

Управління інвестиційною діяльністю в умовах підвищених ризиків має бути системним і комплексним. Воно повинно включати в себе не тільки заходи щодо зниження ризиків, але і заходи щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Підприємства повинні ретельно вивчати всі можливі ризики, пов'язані з інвестиційними проектами шляхом прийняття більш обґрунтованих рішень і регулярно переглядати свою систему управління ризиками, щоб враховувати зміни в економічній ситуації та інших факторах, що впливають на ризик інвестиційних проектів.

Управління інвестиційною діяльністю в умовах підвищених ризиків — це складний процес, що постійно змінюється. Але, завдяки аналізу, ефективним стратегіям та використанню інноваційних інструментів, підприємства можуть досягти стійкості та зберегти конкурентну перевагу в умовах невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Васюта В.Б., Ладно Д.С. Методи оцінки підприємських ризиків. *Eurasian scientific discussions : Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Barcelona : Barca Academy Publishing. 2022. с. 462-465. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/11029> (дата звернення 13.11.2023).*

2. Ляшенко К. С. Особливості інвестиційної діяльності підприємств в умовах глобалізації. In *The IX International Scientific and Practical Conference «Promising ways of solving scientific problems», December 26–28, Belgium, Brussels. 2022. с.50-53. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2022/12/Promising-ways-of-solving-scientific-problems.pdf#page=51> (дата звернення 11.11.2023).*

3. Різник Д. В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. *Економіка та суспільство. 2023. № 48. URL:*

<https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2244/2167>

(дата звернення 14.11.2023)

УДК 336.658.152:005.334

Ушеренко С.В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

Грищук А.С.,

*аспірант кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Руйнування національної економіки, спричинене агресією РФ, охопило житлово-комунальний сектор, промисловий і агропромисловий комплекси, енергетичну і транспортну інфраструктуру тощо, викликало кризовий стан багатьох підприємств, що провадили діяльність у найважливіших галузях української економіки. Також загострились хронічні проблеми, які були притаманні національній економіці в довоєнний період. У цьому контексті невідкладними постали проблеми відновлення та модернізації економіки. При цьому перевагу маємо надавати саме модернізації, реконструкції національної економіки, як переходу її до нового кількісного та якісного вимірів, відмічених прогресивними змінами, націлених на підвищення прибутковості, конкурентоспроможності, забезпечення екологічної рівноваги, енергоефективності тощо в усіх сферах національної економіки – від підприємства і до галузі, регіону, країни. Модернізація пов'язана з ускладненням та удосконаленням виробничих процесів, використанням новітніх технологій, підвищенням рівня спеціалізації чи посиленням інтеграції, запровадженням ефективних організаційних інноваційних рішень. Відновлення, модернізація, реконструкція національної економіки, спричинених воєнною агресією РФ, потребують залучення великих за обсягом матеріально-технічних, інвестиційних, фінансових, кадрових ресурсів. За оцінкою експертів, фінансові витрати на відновлення, реконструкцію господарського комплексу України варіюються від 411 млрд дол. США до 750 млрд дол. США [1, 2]. Залучення

інвестицій в економіку України було дуже ускладненим ще до початку повномасштабної війни через значні вади інвестиційного клімату в Україні, пов'язаного з високим рівнем корупції, структурними перекосами в національному господарстві, інституціональній неспроможності забезпечити реалізацію невідкладних реформ. Для подолання цих викликів і залучення приватних інвестицій Україні треба здійснити значні економічні та регуляторні реформи. Водночас процеси модернізації мають починатися з окремих підприємств, а далі поширюватися на галузь, регіон, країну. Це повинно стати підґрунтям для модернізації економіки України в її повоєнному стані. Проте на цьому етапі російсько-української війни, що триває, коли навіть надто важливими є воєнні ризики, не слід виключати з розгляду інші види ризиків, які виявляють себе на підприємствах, розміщених на підконтрольних Україні територіях. Ці ризики також стримують інвестування іноземних і вітчизняних капіталів. У цьому контексті актуальності набуває прогнозування ризиків і створення механізмів їх розподілу і зниження для інвесторів, а також розроблення і впровадження певних управлінських рішень.

У загальному розумінні змістом реалізації ризику є можливе відхилення інвестиційного процесу від наміченої цілі під впливом невизначених випадкових чи прогнозованих із певною ймовірністю факторів, дія яких призводить до втрат прибутку, продукції, капіталу, фондів внаслідок змін виробництва, кон'юнктури ринку та ін. Ризик слугує показником неминучих витрат цілеспрямованої діяльності. Ці витрати зростають під дією дії різних суб'єктивних причин, що виявляються під час прийняття управлінських рішень будь-якого характеру, зокрема інвестиційних.

Ризики інвестування розглядаються у макроекономічному, регіональному, галузевому рівнях, а також на рівні підприємства. Макроекономічні ризики пов'язані перш за все зі збереженням воєнного стану, військовими діями РФ, новими руйнуваннями, логістичними обмеженнями, зростанням цін на енергоресурси, дефіцитом кваліфікованої робочої сили. Індикатором цих ризиків є індекс очікувань ділової активності, який є важливим суб'єктивним

показником стану економіки за оцінкою опитаних підприємців, і його динаміка свідчить про поступове відновлення активності бізнесу чи, навпаки, її зниження. Так, НБУ наводить за жовтень 2023 р. значення індексу ділової активності НБУ, що становило 49,6 пунктів (нейтральний рівень 50 пунктів), і це свідчить про очікування ризиковості активації підприємницької діяльності [3].

До найбільших ризиків, які впливають на інвестиційну діяльність (крім воєнних ризиків), слід віднести такі:

- інституціональні ризики, що пов'язані з нестабільністю законодавства (податкового, митного, регуляторного), очікуваннями економічної активності, умовами інвестування та використання прибутку;

- невизначеність політичної та економічної ситуації, ризик несприятливих соціально-економічних змін на рівні країни і регіону;

- коливання ринкової кон'юнктури цін;

- невизначеність природно-кліматичних умов, пов'язаних зі стихійними лихами (повінь, дощі, землетруси);

- невизначеність цілей, інтересів і поведінки бізнес-партнерів;

- брак інформації або її нерелевантність про фінансовий стан контрагентів щодо реалізації виробництва чи просування продукції на ринок споживання;

- невідповідність управлінського і виробничого персоналу до виконання намічених бізнес-планом інвестицій планів виробництва;

- зовнішньоекономічні ризики (введення квот, санкцій на постачання продукції (послуг), блокування кордонів тощо);

- екологічні ризики, які пов'язані як зі шкодами виробництва довкілля, так і з впливом несприятливого довкілля виробництву (наприклад, забруднення водопостачання, повітря);

- валютні ризики як імовірність несприятливої дії зміни обмінного курсу на економічний стан підприємства, компанії, що може проявлятися не лише для експортерів чи імпортерів, а й для підприємств, які не займаються зовнішньоекономічною діяльністю, через подорожчання сировини, комплектуючих, енергоресурсів тощо.

Наведений перелік найбільш частотних ризиків в інвестиційній діяльності підприємств не є вичерпним. Має бути встановлено ризики з урахуванням характерних особливостей суб'єкта інвестиційної діяльності.

Прогнозування, кваліфікація й оцінювання як імовірності реалізації ризиків, так і оцінювання збитків від їх реалізації, а також управління заходами елімінації чи послаблення ризиків є змістом науково-практичної дисципліни – ризик-менеджменту.

Ризик-менеджмент – невід'ємна складова системи управління інвестиціями, проектами, підприємством для уникнення входження їх у кризовий стан. Звідси слідує, що має бути приділена увага застосуванню ризик-менеджменту як в інвестиційній діяльності підприємств, так і під час вироблення та впровадження державної політики модернізації післявоєнної України.

Одним із поширених механізмів управління ризиками є страхування наслідків їх реалізації. Зважаючи на спровоковані російсько-українською війною фінансові бюджетні обмеження, Україна має незначні внутрішні можливості для розподілу ризиків між підприємствами і державними органами, організаціями у форматі державно-приватного (публічно-приватного) партнерства для реалізації суспільно значущих національних проектів модернізації повоєнної України. Страхування воєнних ризиків є однією з основних передумов залучення прямих іноземних інвестицій та мобілізації всієї екосистеми фінансових інструментів, доступних для України. У цьому контексті вважаємо, що слід розширювати спільноту міжнародних донорів, які можуть взяти на себе значну частину ризиків для інвесторів через запровадження відповідних механізмів страхування і гарантування інвестицій в Україні [4].

Подальші наукові розвідки в руслі заявленої теми вбачаються в дослідженні кваліфікації ризиків у контексті розроблення пропозицій конкретних заходів їх елімінації чи ослаблення їх дії.

Список використаних джерел:

1. Допомога міжнародних фінансових інститутів : аналітична записка / НІСД. URL: <https://www.niss.gov.ua>
2. Міжнародна допомога для України. URL: <https://minre.gov.ua/2023/06/29/mizhnarodna-dopomoga-dlya>
3. Огляд інструментів фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (вересень – жовтень 2023 року) / НІСД. URL: <https://www.niss.gov.ua>
4. Страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні: аналітична записка / НІСД. URL: <https://www.niss.gov.ua>

УДК 330.322

Шуплат О.М.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СТАН ІНВЕСТИВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВКЛАДЕНЬ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Україна – територія з величезним ринком і населенням– потенційно приваблива країна практично для будь-якого бізнесу. Україна має великий інвестиційний потенціал завдяки низці конкурентних переваг. Країна постійно вдосконалює інвестиційне середовище, щоб конкурувати на глобальному рівні, створювати нові можливості для бізнесу та збільшувати ПІІ.

Починаючи з 2014 р. Україна протидіє російській агресії. 24 лютого 2022 р. росія розпочала повномасштабне вторгнення, спричинивши величезні втрати серед мирного населення та значні збитки по всій Україні. В 2022 р. відбулося різке скорочення інвестицій в Україну через повномасштабне вторгнення і частина інвесторів, що вклали свій капітал в економіку країни почали зменшувати, а часто і припинили співпрацю.

Не зважаючи на негативну динаміку, слід відзначити, що індекс ділових очікувань підприємств (ІДО) у 2023 р. є досить високим і становить 104,5%. Значний вплив на стан економіки у воєнний період мають іноземні держави та міжнародні організації. Так, станом на липень 2023 р. держбюджет України отримав фінансування від міжнародних партнерів у розмірі 23,6 млрд. дол. США [1]. Багато країн цивілізованого світу оголосили про намір приєднатися до відбудови України та фінансування галузей народного господарства.

Нині інвестиційними можливостями в Україні цікавляться представники таких країн, як США, Німеччина, Великобританія, Польща, Бельгія, Австралія, Туреччина та ін. Особливу увагу іноземних інвесторів в Україні привертають такі сфери: оборонна промисловість, альтернативна енергетика, інноваційні та ІТ-технології, АПК, фінансовий сектор, інфраструктура і логістика.

У 2022 р. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) і держави-члени ЄС створили фонд Ukraine Trust Fund з капіталом 400 млн. євро, кошти з якого будуть спрямовані на відновлення економіки України.

Представництво International Finance Corporation (IFC) в Україні з 24 лютого 2022 р. інвестувала в український приватний сектор 400 млн. дол. США, переважно – за рахунок власних коштів.

У Британії репрезентовано ідею створення інвестиційних фондів для інвестування виключно в Україну. Близько 10 стратегічних інвесторів розглядають проекти у сфері оборонно-промислового комплексу, суднобудування, ІТ-технології, енергетики та інфраструктури [2].

Королівство Бельгії також планує створення спеціального фонду для підтримки України у розмірі 1,7 млрд. євро за рахунок оподаткування заморожених російських активів на території країни.

Під час Конференції з відновлення України – 2023 австралійська інвестиційна компанія Tattarang оголосили про свої наміри інвестувати 500 млн. дол. США у Фонд розвитку України (UDF).

Крім того, майже 20 міжнародних організацій на чолі з Європейським банком реконструкції та розвитку 21 червня 2023 р. підписали Меморандум про взаєморозуміння, який створює основу для співпраці при здійсненні спільних інвестицій в Україні, передусім у приватному секторі. У листопаді 2023 р. ЄБРР збільшило свій капітал на 4 млрд. євро з метою забезпечення значного та стабільного обсягу інвестицій в Україну.

Отже, інтерес та бажання іноземних інвесторів очевидний. Проте, постає необхідність виокремлення пріоритетних напрямів інвестування. На Міжнародній конференції у м. Лугано було затверджено перелік пріоритетних національних програм щодо фінансування спільно з європейськими партнерами. До них увійшли:

1. **Енергетика.** Найбільша питома вага інвестиційного потенціалу 177 млрд. дол. США належить енергетиці [3]. Україна увійшла у ТОП-20 світового рейтингу держав за обсягами інвестицій у відновлювані джерела енергії (ВДЕ) [4]. На початок 2022 р. встановлена потужність ВДЕ склала 9,5 ГВт, а обсяг інвестицій у галузь сягнув 12 млрд. дол. США [2]. На сьогоднішній день, провідна енергетична компанія ДТЕК, оголосила про інвестиції у розмірі 145 млн. дол. США у проект Smart Grid, з метою побудови більш екологічної та стійкої енергетичної інфраструктури України.

Крім того, корпорація IFC, яка раніше не інвестувала в енергетику України через непрозорість ринку, його монополізацію та постійні зміни правил і тарифної політики, розглядає варіанти інвестицій у ВДЕ, видобуток та зберігання.

2. **Інфраструктура та логістика.** Наступний щабель за потужністю інвестиційного потенціалу (123 млрд. дол. США) належить логістиці та інфраструктурі [3]. Повноцінне відновлення української економіки неможливе без відбудови та модернізації логістичної інфраструктури. Сума прямих збитків, завданих росією українській інфраструктурі, промисловим об'єктам та виробничій логістиці, зросла майже до 50 мільярдів доларів. Враховуючі

теперішні тенденції у транспортно-логістичній галузі та вдале географічне розташування, Україна має великий потенціал обійняти перше місце в Європі.

3. Оборонний комплекс (інвестиційний потенціал 43 млрд. дол. США). Україна на сьогодні володіє однією із найбоєздатніших армій Європи [3]. На даний час, вже активно реалізуються інвестпроекти в цьому напрямі.

Так, триває стратегічна співпраця між Rheinmetall та "Українською оборонною промисловістю" (УОП) розпочата в травні 2023 р. Вона зосереджена на технічному обслуговуванні та ремонті машин, переданих Україні в межах багатосторонньої програми уряду Німеччини. Також, є намір спільно виробляти військову продукцію в Україні та спільне розроблення військових систем українськими та німецькими фахівцями.

Турецька компанія Baykar, також планує інвестувати 100 млн. дол. США у три ключові проекти в Україні: це завод з виробництва безпілотників, сервісний центр і головний офіс в Україні. Новий завод планує надати робочі місця щонайменше 300 людям.

4. АПК. 34 млрд. дол. США інвестиційного потенціалу припадає на агропромисловий комплекс [3]. Прогнози науковців, говорять що після перемоги у війні Україна зможе за 10 років наростити виробництво агропродукції до 200 млн. т. й годувати 600 млн. людей на планеті щороку. Мета України в АПК полягає у створенні інвестиційного портфелю в сумі 57 млн. дол. США. Незважаючи на ризики, спричинені війною та наявність проблем у агроінвестуванні, АПК має високу інвестиційну привабливість серед вітчизняних та іноземних інвесторів.

У 2023 р. ТОВ "МП Агроторговий дім" було проінвестовано 15 млн. дол. США інвесторами з Лівану та Йорданії. Слід зазначити, що розширення виробничих потужностей дозволить створити 300 додаткових робочих місць. TAS Group також, планує інвестувати 30-40 млн. дол. США у виробництво та банк землі в Україні у 2024 р. Агрохолдинг МХП та Desert Hills Veterinary Services Company Limited (DHV), дочірня компанія Tanmiah Food Company,

об'єднали зусилля для інвестування майже 53 млн. дол. США у фермерські господарства.

Крім того, USAID планує виділити 250 млн. дол. США для українських фермерів. Інвестиції в рамках ініціативи USAID, спрямовані на розвиток сільськогосподарської інфраструктури та розширення експортних маршрутів.

5. Металургія.(26 млрд. дол. США інвестиційний потенціал галузі) Важливою галуззю промисловості для України, яка посідає перше місце за обсягами виробленої продукції є чорна металургія [3]. Завдяки тому, що Україна має досвід металургійних високотехнологічних процесів і повного циклу виробництва титану та титановмісної продукції, існує значний інвестиційний потенціал. Як тільки військові ризики почнуть знижуватися, відновляться потужності металургійної галузі та з'явиться можливість експортувати українську сталь через вітчизняні морські порти.

6. Фармацевтика. Одним із лідерів інвестицій визначено галузь фармацевтики (19 млрд. дол. США інвестиційного потенціалу), яка вважається однією з найперспективніших та найбільш стійких галузей економіки [3]. Важливо, що КМУ ухвалив рішення внести фармацевтичну промисловість за напрямками виробництва лікарських засобів та медичних виробів до пріоритетних галузей економіки.

7. ІТ-сфера та інновації. Інвестиційний потенціал українського сектора інноваційних технологій становить 11 млрд. дол. США [3]. Протягом останніх кількох років в Україні просувається концепція побудови цифрової держави, послуги надаються за допомогою мобільних пристроїв, Україна перша перетворила більшість особистих офіційних та державних документів на діджитал-рішення. Україна посідає перше місце серед країн Центральної та Східної Європи за науково-дослідною діяльністю та ІТ-аутсорсингом. Водночас, сектор ІТ успішно адаптувався до надзвичайно складних умов воєнного стану, зазнав найменших втрат від війни й зберіг 95% обсягів контрактів.

В Україні, у ході триваючої війни, відбуваються колосальні руйнування. Одним із ключових пріоритетів для України є залучення прямих іноземних

інвестицій і тісна співпраця з приватним сектором, зокрема як основи сталого відновлення України після війни.. Інвестиції як українських, так і міжнародних стратегічних інвесторів підкреслюють впевненість у потенціалі України та віру в її здатність долати виклики і ставати сильнішою. Таким чином, міжнародна співпраця має бути довгостроковою з чітко визначеними цілями та напрямками.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України
[URL:https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi](https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi). (дата звернення: 10.11.2023).
2. Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». URL:
[https://www.ukrinform.ua/rubric - economy/3616732-ukraina-mae-blizko-10-potencijnih-strategicnih-investoriv-iz-britanii minekonomiki.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3616732-ukraina-mae-blizko-10-potencijnih-strategicnih-investoriv-iz-britanii-minekonomiki.html) (дата звернення: 09.11.2023).
3. Advantage Ukraine. URL: <https://advantageukraine.com/ua> (дата звернення: 10.11.2023).
4. Приб К. А. Інвестування в розвиток відновлюваних джерел енергії. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2021. № 6 (1). С. 11–116. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2021.6.1.111-116> (дата звернення: 13.11.2023).
5. Віблій П., Блавт А. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. Галицький економічний вісник. №3 (82). 2023
https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu (дата звернення: 14.11.2023).
6. Різник Д.В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. Економіка і суспільство. Вип. 48. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-60> (дата звернення: 10.11.2023).
7. <https://advantageukraine.com/ua/>

УДК 339.13.017

Щербак К.С.,

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О.О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАР'ЄРІВ ВХОДЖЕННЯ НА ТОВАРНІ РИНКИ УКРАЇНИ

Вперше термін „бар'єр входження в ринок” в науковий обіг ввів Дж. Бейн у 1956 році, визначивши його як міру, якою в довготривалій перспективі наявні фірми здатні підвищувати свої ціни продажу понад мінімальні середні витрати на виробництво і збут продукції, не викликаючи при цьому припливу в галузь нових конкурентів.

Державне регулювання бар'єрів зазвичай спирається на регулювання тих типів поведінки господарюючих суб'єктів та органів влади, що можуть створити нові або посилити існуючі перешкоди доступу до ринку нових учасників і в цьому контексті носить характер антимонопольного регулювання або регулювання, скерованого на підтримку конкуренції [3,6].

Встановлення бар'єрів може зумовлюватися такими цілями, як контроль якості та безпечності продукції, забезпечення доступу малозабезпечених верств населення до товарів та послуг першої необхідності, захист основних економічних та соціальних інтересів громадян, забезпечення інтересів національної безпеки, отримання політичної ренти, лобізм інтересів певного кола осіб та інше [4].

В Україні відсутність стандарту спілкування держави та бізнесу є першою з головних передумов корупції на низовому рівні державного апарату.

В процесі становлення ринкових відносин в Україні державне регулювання бар'єрів входження набуває цілого ряду особливостей порівняно з розвинутими країнами. По-перше, Україна зіштовхується з абсолютно новими для себе завданнями, що мають бути вирішені в контексті всіх інших економічних та соціальних змін. По-друге, в Україні ринкові інститути, конкурентна культура та інші чинники захисту конкуренції є набагато слабкішими, ніж у розвинутих країнах. По-третє, при переході до ринкової економіки більшість державних монополій залишилися у державній власності, інші ж були нераціонально приватизовані. По-четверте, спостерігається значне втручання державних органів в економічне життя і нав'язування своїх рішень господарюючим суб'єктам. По-п'яте, відбувається злиття бізнесу з політикою.

І в самому визначенні бар'єру, і в поясненні механізмів його впливу на ринкову рівновагу чітко ілюструє взаємозв'язок між бар'єром входження в товарний ринок та породжуваними ним ринковою владою й економічною рентою [1].

Не менш загрозливими за своєю висотою та негативним впливом на конкуренцію на внутрішньому ринку є бар'єри приєднання нового бізнесу до інфраструктурних мереж [4]. Перешкодою для розвитку підприємництва в Україні є проблема зовнішньої заборгованості. Очевидно, ця проблема – більша перешкода для входу на українські товарні ринки іноземних інвесторів, ніж вітчизняних підприємців. Заяви уряду про реструктуризацію боргу перед МВФ знижують привабливість нашої країни для іноземних інвесторів, що істотно позначилося на рівні кредитно-дефолтних свопів України. Цей фактор можна розглядати як бар'єр входу на ринок, оскільки в разі екстреної необхідності повернути борги українська влада повертатиме їх, як правило, через збільшення податкового тиску на підприємців [5].

В сучасних умовах інтенсифікації процесів глобалізації конкурентна політика окремих країн розробляється не локально, а з врахуванням інтересів країн-стратегічних партнерів та уніфікованих правил поведінки, встановлених міжнародними наднаціональними організаціями [3].

Оскільки вхідні бар'єри є складним явищем і не мають чіткого характеру, державне регулювання спрямоване на контроль за поведінкою двох груп ринкових учасників - господарюючих суб'єктів і органів державної влади. Це може призвести до створення або посилення перешкод для нових учасників ринку. Особливості розвитку українських ринків, молода законодавча база та недостатня методика контролю за вхідними бар'єрами призводять до зростання кількості товарних ринків із високими бар'єрами в Україні. У той же час, тенденція зменшення або ліквідації вхідних бар'єрів на інших ринках, а також зниження кількості бар'єрів, що були зменшені або ліквідовані, має негативний характер.

Список використаних джерел:

1. Герасименко А. Г. Стратегічні бар'єри входження в ринок як джерело ринкової влади, URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123278/20-Gerasymenko.pdf?sequence=1>
2. Грушко О. В. Адміністративні бар'єри як джерело політичної ренти, URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5666>
3. Малій О. В. Державне регулювання бар'єрів входження на ринки України, URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=429>
4. Масько А.М. Адміністративні бар'єри для розвитку конкуренції в Україні, URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/113/111>
5. Филюк Г.М. Адміністративні бар'єри входу на ринок в Україні та їх вплив на розвиток підприємництва // Економіка України. – 2013. – № 6.
6. Про затвердження Порядку проведення аналізу ринків певних телекомунікаційних послуг та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг . URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/RE33025?an=1&ed=2019_05_28

УДК 130.131

Щур В.В.

*Факультет фінансів та банківської справи 4 курс
Одеського національного економічного університету*

Науковий керівник - Лапіна І.С.

к.е.н., доцент кафедри ФМ та ФР

ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ПРИВЕРТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАЛУЧЕННЯ КАПІТАЛУ

Фінансові інвестиції – це активна форма ефективного використання вільного капіталу підприємства, особливості якої полягають у тому, що вона дає можливість здійснювати зовнішнє інвестування у країні та за її межами; дає підприємству змогу швидше й дешевше реалізувати конкретні стратегічні цілі свого розвитку; вимагає активного моніторингу й оперативності ухвалення рішень під час здійснення фінансових інвестицій, оскільки фінансовий ринок має високі коливання кон'юнктури. [1]

Капітал – це сукупність ресурсів, факторів виробництва й обігу, необхідних для створення та реалізації товарів і послуг; матеріальні ресурси або інші цінності, накопичені у результаті виробничої чи комерційної діяльності; гроші, інвестовані в активи, що приносять дохід. [2]

У світі, де швидкі зміни технологій і динамічний розвиток ринків вимагають найновіших підходів до залучення фінансових ресурсів, інноваційні фінансові інструменти стають ключовим фактором в успішній стратегії залучення інвестицій та капіталу.

Одним із ключових інноваційних інструментів у сучасному фінансовому ландшафті є краудфандинг, або масове фінансування, який надає можливість залучити капітал від широкого кола інвесторів, що дозволяє проектам та стартапам отримувати необхідні фінансові ресурси для розвитку.

Застосування технологій блокчейн та інвестиційних платформ у створенні інноваційних фінансових інструментів забезпечує ефективні та безпечні

механізми для проведення та відстеження операцій з інвестування та обміну активами. Їхніми основними перевагами є:

1. Забезпечення безпеки та прозорості транзакцій, легка торгівля на відкритих ринках, можливість глобального залучення капіталу.
2. Глобальний доступ до інвесторів, швидкий збір коштів, можливість привертати увагу великої кількості людей.
3. Зменшення витрат, швидкість та доступність кредитування, більш широкий доступ до фінансів.
4. Зниження бар'єрів до входу для інвесторів, підвищення ліквідності реальних активів.
5. Швидкість та точність виконання угод, уникнення конфліктів.

Криптовалюти та токенизація активів також входять до числа сучасних фінансових інновацій. Вони дозволяють створювати нові, легко обмінювані та доступні форми активів, що привертає увагу інвесторів і відкриває нові можливості для різносторонніх інвестиційних стратегій.

Також варто відзначити значний вплив на залучення капіталу використання штучного інтелекту та алгоритмічного трейдингу. Ці технології дозволяють прогнозувати ринкові тенденції та приймати швидкі та точні рішення щодо інвестицій, що сприяє привертанню фінансових ресурсів.

Роль "зелених" фінансових інструментів для залучення інвестицій є не менш важливою. Вони є новаторськими інвестиційними продуктами, спрямованими на фінансування проектів та ініціатив, які мають позитивний вплив на навколишнє середовище та сприяють сталому розвитку. Ці інструменти часто використовуються для залучення капіталу для проектів, спрямованих на збереження природи, відновлення екосистем, впровадження енергоефективних технологій та інших екологічно чистих ініціатив.

Отже, інноваційні фінансові інструменти не лише стимулюють зростання бізнесу та проектів, але й роблять фінансовий ринок більш доступним і демократичним. Використання цих інструментів може стати каталізатором для

нових можливостей у сфері інвестицій та забезпечити сталий розвиток економіки.

Однак, разом із всією своєю інноваційністю, ці фінансові інструменти не позбавлені викликів та ризиків. Регуляторний аспект, безпека та стійкість є ключовими питаннями, які вимагають уваги та вирішення для забезпечення стабільності ринку та захисту інвесторів.

Інноваційні фінансові інструменти визначають новий етап розвитку світових фінансів. Вони надають можливість підприємствам та інвесторам знаходити більш ефективні та динамічні шляхи взаємодії. Із врахуванням швидко змінюючогося фінансового ландшафту, ці інструменти стають необхідністю для тих, хто прагне відзначитися у сучасному світі бізнесу та інвестицій.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс] – URL: <https://buklib.net/books/22305/>
2. Енциклопедія сучасної України. СВІТ-СУСПІЛЬСТВО-КУЛЬТУРА. Том 12. Літера К.
URL: <https://esu.com.ua/article-9410>
3. [Електронний ресурс] – URL: <https://cd-platform.org/library/statti/2390-shcho-take-kraudfandynh>
4. Бахур Н.В. Краудфандинг та краудсорсинг як інструменти стимулювання розвитку регіонів та громад. Ефективна економіка. 2021. No 9.
5. Л.Л. Ведута. Вдосконалення фінансових інструментів країни в умовах інтеграції світових фінансових ринків. Збірник тез доповідей IV Міжнародної конференції. М. Київ, 20 квітня 2023 року

Платформа VII

Роль ефективної фінансової інфраструктури у повоєнному відновленні України

UDC 336.02

Kulikova Anna Volodymyrivna

3rd-year student of Faculty of Finance,

Kyiv National University of Economics named after Vadym

Hetman, Ukraine

Gernego Iuliia Oleksandrivna

Scientific supervisor: Doctor of Science, Associate Professor of Corporate Finance

and Controlling Department, Kyiv National University of Economics named after

Vadym Hetman

FINANCING OF AGRARIAN SECTOR IN UKRAINE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Traditionally, Ukrainian economy development is based on the agricultural sector. This is the reason why the agricultural sector is defined not only as a key branch of the economy, but also as the main pillar of the country's sustainable development. Guaranteeing nourishment security, making occupations and building trade potential are fair many viewpoints of the importance of the agrarian sector. The agrarian sector is one of the needs and deliberately vital branches of the national economy. The rural segment of Ukraine gives 10-12% of the net residential item, 22% of business and 38% of the esteem of sends out. [1] In any case, the current state of the agrarian sector is characterized by flimsiness of costs for rural items, inadequately venture engaging quality of the industry, the trouble of pulling in credit assets and, shockingly, war.

Within the conditions of constrained budgetary assets, the ought to enact the instrument of state direction of financial forms, which is executed by strategies of legitimate, regulatory and budgetary and financial impact, gets to be particularly

critical. A key put in state direction of the economy is possessed by strategies of monetary direction, which incorporate the utilize of budgetary, assess, traditions, financial and credit, cost and speculation approach instruments.

The study of modern trends in the financial sphere of the agricultural sector, the determination of the main sources of financing and their impact on the economic development of the industry, the analysis of factors that complicate the financial support of the agricultural sector, the study of various financing instruments, such as lending, investments, state support and international cooperation, with the aim of determining their impact on the sustainability of the agricultural sector, consideration of modern innovative methods and technologies in financing the agricultural sector, determination of their potential for improving the financial situation in the industry - these are all the main tasks of the work.

The agro-industrial complex, sector is an integral part of the economy, which combines the production of agricultural products, their agricultural processing, and material and technical maintenance of the village. Moreover, it is a multi-branch production system in which a certain branch fulfills its specific function.

State regulation of mechanisms for the development of the agrarian sector of the economy is characterized by the influence of the state's financial policy as the basis of the economic growth of society on their structure, levers and tools, using which the state determines the volume and structure of financial resources used by agrarian enterprises in carrying out agricultural activities. The formation and use of financial instruments and their effectiveness are largely determined by the specific features of the agricultural sector, and the action of mechanisms for stimulating the development of agricultural sector enterprises should be aimed at increasing their financial potential in order to solve urgent issues in the field of agro-industrial production during the period of martial law and in the future. [2]

The key challenges of today's agriculture sector, including financial regulation, are: decrease in cultivated areas and soil deterioration; deterioration of logistics; blocking of agricultural product sales markets; impossibility of functioning of seaports of Ukraine and low capacity of railway and other types of transport; import dependence

of the industry; destruction of the infrastructure of agro-industrial production, processing and storage of agricultural products. [3]

The mechanism of state financial support and the mechanism of bank lending contribute the most to financial support and regulation as the basis for the growth of the financial potential of agrarian enterprises. In the agricultural sector, the issues of low activity of attracting credit resources by agricultural enterprises are still problematic, especially this applies to small producers, whose share is significant in the total number of enterprises in the industry. As for the structure of lending to agricultural enterprises, they are mainly divided into: short-term (up to 1 year), the share of which is 49%; medium-term (from 1 to 5 years) loans with a share of 46%, respectively. In addition, long-term loans are distributed more evenly - 52% in national currency and 48% in foreign currency.

It should be noted that a positive trend has the ability of agricultural sector enterprises to apply for state subsidies, targeted, subsidized credit programs, loans and technical assistance from the EU and other international donors on the online platform of the State Agrarian Register. [4]

Ways to overcome the existing challenges of restraining the development of the agricultural sector, including financial regulation, are: creation of an alternative logistics network for the export of agricultural products through the seaports of other countries and modernization of railway communication and its wide use; regulation of the price policy regarding means of agro-industrial production; expansion of bank lending programs for small and medium-sized businesses under conditions acceptable to farmers; use of foreign investors' funds for the development and restoration of the agricultural sector. [1]

Making a conclusion, it can be said that despite a number of problems and challenges, agricultural business has a lot of prospects in Ukraine. The attraction of international investments and the development of alternative financial instruments, the implementation of digital solutions and innovative technologies in financial processes, the stimulation of the development of financial instruments are not only opportunities for solving problems, as well as recommendations for improving the financing of the

agricultural sector in Ukraine. Thus, their implementation can help improve the financial stability of the agricultural sector and contribute to its sustainable development.

References:

1. The National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War, Project of the Recovery Plan of Ukraine, Materials of the working group "New Agrarian Policy":
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf>
2. Ensuring the financial security of agriculture [Text] : monograph / O. V. Hryvkivska. - T.: Aston, 2012. - 337 p.
3. The agrarian sector of Ukraine: trends, subjects, prospects for reform / Institute of Strategic Studies "Nova Ukraine" [Electronic resource]. – Access mode:
<http://newukraineinstitute.org>
4. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine: official website. URL:
<https://minagro.gov.ua/>

UDC 336.6

Chernyak Roman,

*Postgraduate, Department of Corporate Finance and Controlling
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

FINTECH AND SOCIAL RESPONSIBILITY: A NEW LOOK AT FINANCIAL INFRASTRUCTURE IN THE POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE

The financial infrastructure of Ukraine plays a critical role in its post-war recovery process. Traditional financial systems often face challenges in delivering inclusive and sustainable solutions. In this context, FinTech emerges as a transformative force that can redefine financial infrastructure, foster economic growth, and promote social responsibility.

Financial institutions have a duty to act in the best interests of society, beyond their immediate profits and shareholder value. Social responsibility encompasses principles such as transparency, inclusivity, and environmental sustainability. By integrating social responsibility into their operations, financial institutions can positively impact communities and contribute to their post-war recovery.

FinTech leverages cutting-edge technologies such as blockchain, artificial intelligence, and digital payment systems to revolutionize the financial sector. Its transformative potential lies in enhancing access, speed, efficiency, and security of financial services. The adoption of FinTech solutions in post-war recovery efforts can accelerate economic development and promote financial inclusivity.

Ukraine has made significant strides in developing its FinTech ecosystem. Startups and established financial institutions are leveraging technology to address financial challenges and promote sustainable growth. For instance, mobile payment solutions have facilitated greater financial inclusivity, empowering individuals, and businesses. Such initiatives are crucial for the post-war recovery of Ukraine.

Based on the analysis of the global and domestic experience of successful FinTech projects, the following can be identified:

- Peer-to-peer lending platforms: Platforms have emerged to facilitate access to credit for individuals and small businesses, enabling them to rebuild their lives and contribute to their communities.
- The Rwandan Fintech Initiative: In the aftermath of the Rwandan genocide, the country embraced FinTech to promote financial inclusion and rebuild the economy. Initiatives like “Mobile Money” provided accessible banking services, contributing to economic growth and poverty reduction [1].
- The Estonian e-Residency Program: The program allowed individuals worldwide to establish and manage businesses remotely, driving economic growth and attracting foreign investment [2].

- Sustainable investing through FinTech: Globally, FinTech platforms like ImpactBase facilitate sustainable investment by connecting investors with projects that have social and environmental benefits.

- The “State in a Smartphone” initiative (Diia application): A comprehensive digitalization program aimed at simplifying government services and enabling citizens to access public services through mobile applications. This initiative improves financial inclusion by reducing bureaucracy and streamlining administrative processes. For example, on 03/10/2023, the Minister of Digital Transformation announced the release of an additional service called “Deposit Return”, which the Ministry worked on in cooperation with the Deposit Guarantee Fund. This service in Diia allows a depositor of a bank that has gone bankrupt to receive a refund to an existing card or open a new eSupport card at one of the Deposit Guarantee Fund's agent banks [3].

While the potential benefits of FinTech are significant, it is essential to address ethical considerations. Financial institutions and technology providers must prioritize data privacy, cybersecurity, and transparency to protect individuals and maintain public trust. A balanced approach is necessary to ensure that FinTech innovations align with social responsibility and sustainable development goals.

Harnessing the power of FinTech in the post-war recovery of Ukraine's financial infrastructure can lead to transformative change. By embracing social responsibility, financial institutions and technology providers can contribute to economic growth, financial inclusivity, and sustainable development. Drawing on lessons from both Ukraine and foreign experiences, the integration of FinTech in post-war recovery efforts can reshape the country's financial landscape and build a brighter future.

References:

1. Maniriho, Aristide, Mobile Money for Financial Inclusion in Rwanda: Application of Endogenous Switching Regression Model (August 13, 2021). Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3904897>. Accessed 15 November 2023.

2. Official website of e-Residency of Estonia. Available at: <https://www.e-resident.gov.ee>. Accessed 15 November 2023.

3. Мінцифра та Фонд гарантування вкладів запустили нову послугу в Дії: вкладники збанкрутілих банків можуть отримати відшкодування в кілька кліків. *Diia.gov.ua*, <https://www.diia.gov.ua/news/mintsyfra-ta-fond-harantuvannia-vkladiv-zapustyly-novu-posluhu-v-dii-vkladnyky-zbankrutilykh-bankiv-mozhut-otrymaty-vidshkoduvannia-v-kilka-klikiv>. Accessed 15 November 2023.

УДК 658.338

Алексін Г.О.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ФІНАНСУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН ОКРЕМИХ КРАЇН В ПІДТРИМЦІ ЗАДАЧ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ В УКРАЇНІ

Повоєнна відбудова в Україні є комплексним питанням, що потребує залучення нестандартних рішень. В рамках даної задачі доречним є застосування експертизи кросс-функціонального характеру [1-3]. Зокрема, дієвим бенчмарком може бути досвід фінансування досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) в ряді країн, що розвиваються, що мають ускладнений екзогенний або ендогенний контекст. В підтримку даного підходу маємо зауважити, що, по-перше, як повоєнна відбудова в Україні, так і досягнення ЦСР в окремих країнах є складною задачею, що потребує координації заходів мікро- та макро-рівня; по-друге, дана задача є капіталоемною, потребуючи всебічного залучення всіх форм капіталу, не обмежуючись виключно фізичним капіталом – натомість будучи залежною від інтелектуального та соціального капіталів; по-третє, обидві задачі є складними проектами з багатьма факторами, що реалізуються в умовах значної невизначеності. Відповідно успішна реалізація такої задачі потребує дієвої полісу-рамки, що:

1. узгоджуватиме задачі різного рівня в розрізі досягнення стратегічної цілі (тобто стабільного ефективного відновлення національної економіки України);
2. надасть чітке розуміння потреб у фінансуванні, джерел коштів і конкретних напрямів їх використання;
3. виокремить траєкторію розвитку національної економіки в контексті стратегічної цілі відновлення та регіонального, світового контекстів економічного розвитку;
4. змоделює траєкторію економічного розвитку країни в розрізі груп економічних агентів (домогосподарств, корпорацій, держави, інших), а також блоків фіскальної та монетарної політики;
5. надасть чітку комунікаційну рамку для ефективної взаємодії з різними групами стейкхолдерів – громадськістю, бізнесом, місцевим самоврядуванням, донорами, міжнародними фінансовими інституціями.

Даний досвід вже присутній в світовій практиці в площині моніторингу досягнення ЦСР в ряді країн, що розвиваються. Аналітики МВФ в дослідженні [4] виокремили кейси країн, що зазнали певних ускладнень під впливом несприятливої екзогенної та ендогенної кон'юнктури в досягненні цілей ЦСР з подальшим виходом з даної ускладненої ситуації завдяки грамотному підходу, що охоплював секторальні та фінансові рішення на мікро- та макро-рівні. Наприклад, Руанда мала доволі високі показники з досягнення ЦСР, навіть інтегрувавши їх до своєї стратегії національного розвитку (NST1) [4]. При цьому, пандемія коронавірусної хвороби погіршила стан публічних фінансів країни та поглибила розрив у розвитку, розширивши дефіцит фінансування ЦСР до 21,3% ВВП на рік [4]. В свою чергу, контр-заходи, що передбачалися для подолання розриву фінансування ЦСР країни мали вияв комбінації фіскальних заходів середньострокового спрямування зі збільшення доходів державного бюджету та активної політики залучення приватних інвестицій у виконання ЦСР. До того ж, наголошується [4] на необхідності подолання довгострокових економічних диспропорцій в моделі розвитку національної економіки та пристосування її до нових пост-пандемічних реалій світового економічного механізму.

Відповідно підхід в Україні до задачі поствоєнної відбудови на засадах стабільності та ефективності має базуватися на кросс-функціональному підході, що має поєднати збалансовану модель національної економіки з обґрунтованим виокремленням специфічного місця в світовому економічному механізмі, зважаючи на сучасний міжнародний поділ праці. Крім того, має бути створений контекст для залучення та утримання приватних інвестицій, зокрема, підтримки національного бізнесу. В результаті, це вимагає формування адекватної та дієвої полісу-рамки, що має врахувати наявний контекст, поставлені стратегічні задачі, операційні спроможності та адекватність фінансування сформованої програми повоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел:

1. Алексін Г. Стейкхолдерський підхід до повоєнного відновлення економіки України. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього* (26-27 квітня 2023 р.). НДІ ПУДС КНУ. 2023. С. 157–158.
2. Aleksin G. Cross-functional methodology for assessing the loss for Ukraine's corporate sector due to russian armed aggression in Ukraine. *Interdisciplinary research: Scientific Horizons and Perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, April 21, 2023. Vilnius, Republic of Lithuania: European Scientific Platform.* С. 17–19.
3. Paudel D., Rankin K.N., Billon P.L. Lucrative Disaster: Financialization, Accumulation and Postearthquake Reconstruction in Nepal. *Economic Geography.* 2020. №96(2). С. 137–160.
4. Akanbi O., Bartolini D., Cerovic S. A Post-Pandemic Assessment of the Sustainable Development Goals: Background Notes: Country Case Studies, Macroeconomic Framework, Tax Capacity Estimates. *IMF Staff Discussion Note.* 2021. №SDN/2021/003BN. С. 1–64.

УДК: 336.71

Андрусенко Н.О.

Магістр 2-го року навчання

факультету фінансів і обліку

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Банківська ліквідність відіграє вирішальну роль як в операціях окремих банків, так і у фінансовій системі країни. Від ліквідності банку залежить якість та безперебійність обслуговування клієнтів. Банк з низькою ліквідністю не може виконувати свої функції та операції з обслуговування клієнтів, його рейтинг знижується, стає дуже складно запозичувати кошти із зовнішніх джерел, і банк втрачає потенційні прибутки. Тому вирішення проблем ліквідності має бути головним пріоритетом банківської діяльності, а моніторинг ліквідності та вжиття відповідних заходів для підтримання достатнього рівня ліквідності є необхідною умовою для самозбереження та виживання кожного банку.

Оскільки ліквідність відіграє вирішальну роль у підтримці збалансованості операцій банків та банківської системи в цілому, доцільно, щоб орган банківського нагляду встановлював обов'язкові нормативи ліквідності та централізовано регулював ліквідність. Нормативи ліквідності встановлюються на основі накопиченого досвіду та конкретних національних економічних умов і є обов'язковими для виконання банками. Такі умови в Україні набули актуальності ще у 2019 р., коли НБУ розпочало поетапну процедуру скасування діючого до цього часу економічного нормативу короткострокової ліквідності (Н6) та запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування або NSFR (англ. Net Stable Funding Ratio), з набуттям чинності у березні 2022 р. Цей норматив ґрунтується на нормах європейського законодавства і Базельських рекомендаціях та визначає мінімальний необхідний рівень ліквідності банку на горизонті один рік. Оскільки запроваджений норматив NSFR є сучасним показником ліквідності, розрахунок

якого базується не лише на статистичних даних, а й на реальних обсягах наявного та необхідного стабільного фінансування [1]. До цього моменту вже був запроваджений обов'язковий до виконання норматив коефіцієнта покриття ліквідності (LCR, англ. Liquidity Coverage Ratio) замість нормативів миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5). Головними перевагами переходу на європейські стандарти вимірювання рівня ліквідності вітчизняних банків стала їх відповідність загальноприйнятим у світі підходам оцінки ліквідності, що надає можливість отримання міжнародними інвесторами об'єктивної оцінки її стану.

Нові стандарти забезпечення ліквідності, кризові явища в економіці країни, пов'язані з сучасними подіями, починаючи від пандемії COVID-19 та проявом російської агресії, створюють все нові проблеми для забезпечення сталості функціонування банківського сектору України, а тому вимагають детального їх дослідження та визначення механізмів подолання. Тому метою роботи є аналіз сучасних проблем забезпечення ліквідності вітчизняних банків. Не залишаються осторонь в дослідженні цих питань і провідні українські науковці, серед яких: Коваленко В. В., Крухмаль О. В., Павленко Л. Д., Тищенко О. І., Тищенко В. В. та інші.

Узагальнюючи здобутки авторів [2 – 4] , щодо проблем забезпечення ліквідності банків можна виділити наступні:

недостатність ліквідних активів: банк може мати недостатню кількість готівки або інших ліквідних активів для виконання поточних зобов'язань перед клієнтами;

погана якість активів: якщо значна частина активів банку є неліквідною або має високий ризик неповернення;

зростання витрат на залучення ресурсів: якщо банк має проблеми з привабленням депозитів або інших джерел фінансування, це може призвести до додаткових витрат на залучення ліквідності;

ризик втрати довіри клієнтів: якщо клієнти втрачають довіру до банку через його проблеми з ліквідністю, це може призвести до зниження вкладень та збитків для банку;

недостатній управлінський контроль: недостатнє управління ризиками та недостатня контрольна система можуть призвести до проблем з ліквідністю банку.

Щоб подолати проблеми забезпечення ліквідності, банк може вжити ряд заходів, таких як раціоналізація активів та пасивів, покращення управління ризиками, залучення додаткових джерел фінансування, включаючи кредитування від інших банків або центрального банку, а також реформування своєї стратегії та ділової моделі. Крім того, банк може також звернутися до регуляторних органів для отримання допомоги та підтримки в складних ситуаціях з ліквідністю.

Під час кризи банківської системи НБУ завжди виступає основним кредитором банків. Його метою є надання кредитів банкам у кризовій ситуації. Таким чином НБУ вирішує завдання стабілізації банківської системи. Сьогодні вітчизняний банківський сектор стикається з багатьма викликами, і для забезпечення сталого економічного розвитку в Україні необхідна ефективна система рефінансування. Цього можна досягти шляхом розширення переліку неринкових активів, які можуть бути використані як застава для рефінансування (кредитні портфелі МСП, основні засоби банків та портфелі споживчих кредитів).

Список використаних джерел:

1. Національний банк скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-skasuvav-rozrahunok-bankami-normativu-korotkostrokovoyi-likvidnosti>.

2. Коваленко В. В. Регулювання ліквідності банків України: проблеми та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 7. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1702>.

3. Павленко Л. Д., Крухмаль О. В., Заріцька А. І. Інструменти управління ліквідності банку в умовах трансформації міжнародних правових норм у національне законодавство. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8500>.

4. Тищенко О. І., Тищенко В. В. Напрями регулювання банківської ліквідності за новими стандартам. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С. 188 – 194. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/53_2020/31.pdf.

УДК: 006.032 : 657.15

Бабій В. О.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри публічного
адміністрування та управління бізнесу,
ЛНУ імені Івана Франка*

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Запровадження Міжнародних Стандартів Фінансової Звітності (МСФЗ) в Україні є важливою реформою для покращення фінансової звітності та прозорості в бізнесі. Використання МСФЗ дозволяє прискорити процес удосконалення вітчизняного обліку та його адаптацію до сучасних бізнес умов. Складання фінансової звітності у відповідності з МСФЗ – необхідна умова виходу компаній на західні ринки капіталу. Якщо українська компанія бажає пройти процедуру допуску цінних паперів до торгів, щоб її акції фіксувались на міжнародних фондових біржах, вона має надавати звітність у відповідності з МСФЗ.

Глобалізація ринків товарів, капіталів останнім часом суттєво підвищила вимоги до якості публічної фінансової звітності. Стала очевидною потреба всіх учасників ринку у прозорій (відкритій) інформації про фінансовий стан і результати діяльності кожного учасника ринку. Звітність складена у відповідності з МСФЗ, як складена на єдиних принципах і регламентах, більш прозора, інформативна, а отже більш корисна для користувачів. Така звітність дає можливість інвесторам і кредиторам отримати об'єктивну оцінку діяльності

підприємства та прийняти обґрунтоване управлінське рішення. Прозора звітність стане корисною учасникам ринку за умови, що вона зрозуміла або може бути зрозуміла всіма зацікавленими користувачами, а обов'язковою умовою прозорості звітності є її складання за єдиними, прийнятними і застосовуваними всіма учасниками ринку правилами.

Учасники ринку зацікавлені отримувати повну та відкриту інформацію про діяльність інших. Ринкові відносини породжують зацікавленість позичальників і кредиторів, емітентів і інвесторів, банків і вкладників, директорів і акціонерів. На основі прозорої фінансової звітності можна бачити ефективність рішень і відповідальність тих, хто приймає рішення. Все вищезгадане дає нам чітке розуміння про важливість впровадження МСФЗ [1, с. 9].

На сьогодні міжнародні стандарти представлені власне міжнародними стандартами фінансової звітності, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та трактуваннями. Поступово, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку будуть замінені міжнародними стандартами фінансової звітності. Отож, "правила гри" для вказаних вище суб'єктів господарювання змінено. Решта суб'єктів господарювання також на власний розсуд зможуть застосовувати або національні стандарти, або ж міжнародні. Тобто, відбулися зміни на рівні формальних інститутів.

Проте, слід погодитися з В.М. Жуком, що розвиток системи бухгалтерського обліку формується під впливом не лише формальних інститутів. Вони є лише одним із рівнів, і причому найнижчим в ієрархії інституційного забезпечення розвитку бухгалтерського обліку [2, с. 62]. Інші рівні інституційного забезпечення потребують адекватних змін. І саме на зміни в цих інститутах має бути направлено найбільше зусиль.

Однією з суттєвих проблем запровадження МСФЗ є вчасний та адекватний їх переклад. Для вирішення даної проблеми Меморандумом про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності передбачено ряд заходів по здійсненню оперативного перекладу змін та доповнень до МСФЗ, до виконання яких завдяки

зусиллям Міністерства фінансів України залучені практично всі професійні організації бухгалтерів і аудиторів України. Для виконання даного завдання необхідна також тісна співпраця з Міжнародною федерацією бухгалтерів (МФБ) та РМСБО, де на сьогодні втілюються проекти з розробки необхідного інструментарію для достовірного і однозначного перекладу міжнародних стандартів, що базуватиметься на єдиному термінологічному словнику та спеціальному програмному забезпеченню[3].

Щодо практичного запровадження МСФЗ безпосередньо на підприємствах, то його можна здійснити лише за умови наявності спеціалістів із відповідними знаннями. Це ж стосується і спеціалістів державних і незалежних контролюючих органів, на яких покладатиметься контроль правильності застосування стандартів та достовірності даних фінансової звітності.

На сьогодні формування професійних бухгалтерів і аудиторів здійснюється під впливом кількох інститутів: вищої освіти, професійної освіти та професійних ЗМІ. Якщо професійні організації та ЗМІ достатньою мірою долучені до питань впровадження МСФЗ і необхідно лише посилення їх ролі і активності для більш успішного переходу на застосування МСФЗ, то інститут вищої освіти потребує більш суттєвих змін на вимогу успішного запровадження МСФЗ. Вища школа не забезпечує в повній мірі відповідність підготовки фахівців з бухгалтерського обліку вимогам застосовувати МСФЗ для складання та подання фінансової звітності. Прикрим фактом є те, що навчальний курс з МСФЗ у вищих навчальних закладах для відповідної спеціальності є необов'язковим, таким що вивчається на вибір студента, і фактично є оглядовим. Крім цього, в даному напрямку не передбачено жодних заходів Меморандумом. Основою підготовки спеціалістів у будь-якій галузі завжди була і буде вища освіта. Тому, Міністерству освіти й науки, молоді та спорту необхідно долучитися до Меморандуму та передбачити заходи щодо перегляду програм підготовки спеціалістів з бухгалтерського обліку і аудиту і привести їх у відповідність із сучасними вимогами.

Дуже гостро в плані запровадження МСФЗ також стоїть проблема контролюючих інститутів. На сьогодні ще чітко не визначено, який орган відповідатиме за контроль щодо дотриманням МСФЗ. Якщо відповідальність за методологію несе Міністерство фінансів, то який же орган відповідатиме за контроль за дотриманням даної методології. Це питання на сьогодні відкрите. Можливі кілька варіантів вирішення даної проблеми: створення спеціального органу, або делегування даних повноважень Національній комісії з цінних паперів і фондового ринку. Звичайно в даному питанні важлива роль відводиться аудиту, який є незалежним інститутом, який діє в інтересах суспільства щодо підтвердження достовірності інформації наведеної у фінансовій звітності.

Реалізація заходів щодо змін на нижчих рівнях ієрархії інституціонального забезпечення запровадження МСФЗ поступово сприятиме успішним реформам "в головах людей", тобто реформуванню неформальних інститутів бухгалтера, аудитора, власника, менеджера і користувача інформації (звітності). Даний рівень інституційної ієрархії в бухгалтерському обліку є найвищим і найбільш стійким (консервативним), і лише позитивні зміни на цьому рівні засвідчать успішність реалізації заходів із запровадження МСФЗ в Україні.

Отже, потенціал використання МСФЗ як стимулу розвитку бізнесу може бути реалізований лише у разі проведення інституційних реформ, які допоможуть подолати формальне ставлення більшості власників і керівників підприємств до МСФЗ. На нашу думку, такі заходи мають спрямовуватися, в першу чергу, на підвищення інвестиційної привабливості вітчизняного бізнесу, зокрема, на подолання корупції та забезпечення відкритості і прозорості ринку цінних паперів, а також на удосконалення нормативного та методичного забезпечення з організації системи обліку на МСФЗ.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) URL:
<https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlya-MSP.pdf>

2. Бухгалтерський облік : підруч. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 480 с. URL: <http://surl.li/lppmr>
3. Фонд МСФЗ URL: <https://www.ifrs.org/>

УДК 336.71

Білошанка В.С.,

*к.е.н., доцент, професор кафедри
банківської справи та страхування КНЕУ*

Охрименко І.Б.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
банківської справи та страхування КНЕУ*

ПРИЗНАЧЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ ТА МІСЦЕ БІРЖ В ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

Інфраструктура ринку фінансових послуг відіграє важливу роль у забезпеченні ринкової ефективності та стабільності, а також у забезпеченні доступності та безпеки фінансових послуг для всіх учасників ринку. Вона включає банківські установи, фондові біржі, платіжні системи, інвестиційні фонди, страхові компанії, рейтингові агентства, регуляторів, а також відповідні правові, технічні та інформаційні системи [1].

Інфраструктура ринку фінансових послуг є важливим компонентом економіки, оскільки забезпечує функціонування фінансових систем та інструментів, які необхідні для фінансування економічної діяльності. Вона включає: банківську систему, яка надає кредити та зберігає гроші для окремих осіб та підприємств; фінансові ринки, які забезпечують доступ до капіталу для компаній, держави та інших учасників економіки; фондові та товарні біржі – майданчики, на яких здійснюється торгівля цінними паперами, товарними та фінансовими інструментами; системи страхування та пенсійні фонди – організації, які надають послуги із захисту від ризиків, пов'язаних із життям,

здоров'ям, майном, а також накопичення та інвестування пенсійних заощаджень; системи платежів, які полегшують передачу коштів між учасниками економіки; інструменти управління ризиками, які допомагають захистити індивідуальні та корпоративні активи від потенційних збитків; регуляторні органи, що контролюють фінансові ринки та забезпечують їхнє стабільне функціонування.

Всі ці елементи інфраструктури ринку фінансових послуг сприяють розвитку економіки, а в певні періоди, коли економіка обтяжена війною, не тільки забезпечують доступ до капіталу та полегшують економічні транзакції, а й створюють імпульси для майбутнього повоєнного відновлення. Без них економіка не зможе ефективно функціонувати та розвиватися.

Призначення інфраструктури ринку фінансових послуг у відновленні та розвитку економіки реалізується через її функції. Так, серед основних функцій інфраструктури ринку фінансових послуг можна виділити надання доступу до фінансових ресурсів. Фінансові інститути надають кредити, інвестиційні продукти та інші фінансові послуги і це дозволяє компаніям та індивідуальним інвесторам отримувати доступ до капіталу для реалізації фінансових потреб. Основна мета надання доступу до фінансових ресурсів полягає в тому, щоб полегшити розвиток економіки та покращити якість життя населення країни [2]. Без доступу до фінансових ресурсів населення і компанії не зможуть реалізувати свої можливості та потенціал, що може призвести до економічного збіднення та соціальної нерівності.

Створення та підтримка фінансових ринків це друга по значимості функція інфраструктури ринку фінансових послуг. Фінансова інфраструктура включає біржі цінних паперів, валютні ринки та інші фінансові ринки, на яких компанії та інвестори можуть купити і продати фінансові інструменти.

У ринковій економіці за відсутності прямого директивного втручання у підприємницьку діяльність саме біржі є інструментом непрямого, але дуже суттєвого впливу на бізнес [3]. Незважаючи на те, що біржами контролюється відносно невелика кількість товарів, більшість з них має стратегічний характер. Тому ті ціни, які на біржі в умовах вільного ціноутворення відображають рух

ринку того чи іншого товару, служать своєрідним індикатором стану економіки країни. Сьогодні між найбільшими товарними біржами налагоджено інформаційні зв'язки. Це сприяє вирівнюванню цін і формуванню єдиного світового ринку. За комп'ютерною революцією, яка відбулася, прийшла революція біржової справи. Учасники вступають в угоди з більшою часткою незалежності, перетинаючи кордони країн, економічних союзів та солідних у минулому бірж. Учасник доступної віртуальної біржі стає сильнішим ринковим гравцем.

Біржова торгівля має майбутнє, однак її розвиток залежить від створення ефективного інструментарію та органів її регулювання. Зробимо висновок, що електронізація біржової діяльності – це один з етапів розвитку цієї сфери. На сьогодні зміни, які відбуваються у світовій економіці та економіці воєнного часу в Україні, породжують абсолютно нові явища та процеси. Саме вони трансформують біржову торгівлю, та спричинюють появу нових форм та інструментів, посилюючи вплив бірж на потенціал відновлення економіки в повоєнний час та її подальший розвиток.

Отже, інфраструктура ринку фінансових послуг відіграє важливу роль у підтримці здорової та стабільної економіки в мирний час і забезпечує рух до ефективного ринкового функціонування під час повоєнного відновлення. Можна з упевненістю сказати, що інфраструктура ринку фінансових послуг підвищує прозорість та доступність фінансових послуг, стимулює приплив інвестицій та сприяє стійкому економічному зростанню. Тому держави та бізнес-спільнота повинні приділяти особливу увагу розвитку фінансової інфраструктури, вкладаючи до неї достатні ресурси та забезпечуючи її належне регулювання та контроль.

Список використаних джерел:

1. Шпак Н.О., Ярошевич Н.Б., Побурко О.Я. Фінанси, гроші та кредит: Навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2018. 416 с.

2. M.M.Shokirov Problems in the development of the capital market of the republic of Uzbekistan Scientific progress, 2021. №2. p.22-25
3. Прокопець Л.В. Огляд сучасних електронних біржових систем. Innovations technologies in science and practice: The VI International Scientific and Practical Conference, February 15 – 18, 2022, Haifa, Israel. p.127-129.

УДК 336.7

Богачук М.І.

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.,

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від двох факторів: своєчасного поповнення оборотних коштів для фінансування операційної діяльності та наявності інвестиційних ресурсів для підтримки необхідного рівня відтворення основних засобів. На жаль, кредитування таких підприємств є особливо проблемним сектором банківської сфери. Це пояснюється тим, що оцінка платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників потребує застосування інструментів довгострокового прогнозування та аналізу динаміки товарного ринку, що ускладнює визначення спроможності позичальника погасити кредити. Через підвищення невизначеності довгострокового прогнозування внаслідок військових дій комерційні банки різко скоротили кредитування національної економіки, що суттєво вплинуло на аграрний сектор. У результаті галузь залишилася без зовнішніх джерел поповнення фінансових ресурсів, а також держава припинила фінансування програм підтримки сільського господарства,

перенаправивши кошти на оборону. Під час війни надзвичайно важливо знайти шляхи відновлення кредитування сільськогосподарського сектора, щоб забезпечити його належне функціонування та розробити шлях до відновлення в майбутньому.

Військові дії мали помітний вплив на фінансові ринки, що призвело до скорочення кількості банків, які можуть виступати кредиторами. Це зниження суттєво вплинуло на доступність і вартість кредиту для всіх підприємств. Крім того, численні банки, які раніше надавали кредити аграрному сектору, вивели з ринку свої кредитні продукти.

Через зменшення кількості доступних кредиторів та зростання ризиків платоспроможності відбулося зростання процентних ставок за кредитами. Таке підвищення відсоткових ставок зробило кредити ще менш доступними для більшості сільськогосподарських підприємств.

За останні кілька років спостерігалось помітне зростання експорту української сільськогосподарської продукції. Причиною цього, зокрема, було відкриття ринків Європейського Союзу для українського бізнесу в рамках євроінтеграційного процесу. Отриманий дохід давав українським товаровиробникам необхідні інвестиції та оборотний капітал для вдосконалення та розширення своїх виробничих можливостей. На жаль, триваючий військовий конфлікт та окупація частини України ускладнили логістику експортних поставок, спричинивши значне падіння експорту сільськогосподарської продукції у 2022 році [1].

Внаслідок цих тенденцій сільськогосподарські товаровиробники відчули зменшення наявних фінансових ресурсів. Це призвело до природного зростання потреби у фінансуванні, яка вже не могла бути задоволена за рахунок банківських кредитів через скорочення кредитних програм для фермерів і подальше зниження доступності кредитів для сільськогосподарських підприємств.

Вважаємо, що оптимальним вирішенням цього питання може стати використання державних гарантій як механізму зниження процентних ставок за

кредитами для сільськогосподарських підприємств. Однак такий курс дій потребує посилення регуляторних заходів з боку уряду разом із цілеспрямованою ініціативою щодо розширення міжбанківського кредитування з боку НБУ, який, зрештою, фінансуватиме кредитні програми сільського господарства. У широкому плані цей план передбачає гармонізацію обсягів кредитування як на національному, так і на регіональному рівнях, а також надання чітких інструкцій щодо компенсації витрат за кредитами комерційним банкам [2].

Для ефективної роботи схеми необхідний механізм забезпечення повернення кредиту, якого вимагає банківська система при створенні кредитних програм. Для задоволення цієї вимоги сільськогосподарські підприємства можуть передати в заставу своє майно, яке страхується за рахунок цільового державного фінансування. Така практика забезпечить додаткову впевненість банкам і не потребуватиме значних витрат з державного бюджету.

Проаналізувавши ситуацію, можна зробити висновок, що військові дії негативно вплинули на кредитний ринок, що призвело до проблем із забезпеченням сільськогосподарських підприємств кредитними ресурсами. Порушення інфраструктури та падіння надходжень від експорту збільшили потребу у фінансуванні операційної діяльності сільськогосподарських виробників через банківський капітал. Щоб вирішити цю проблему, необхідно впровадити низку рішень. Йдеться про державні гарантії щодо здешевлення кредитів для агросектору, а також формування кредитних ресурсів комерційних банків за рахунок розширення програми міжбанківського кредитування НБУ.

Список використаних джерел:

1. Негрей, М. В., Трофімцева, О. В. Аналіз функціонування аграрного сектору України в умовах війни. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2022. № 102. С. 49–56..
2. Шпанель-Юхта О. І. Особливості банківського кредитування в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45.

УДК 336.531.2(477)

Бондаренко В.А.

Студент 52 групи

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Добриніна Л.В.,

к. е. н. ст. викладач

ІНВЕСТИЦІЙНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Інвестиції відіграють ключову роль у економічному зростанні країни, оскільки вони дозволяють оновити основні засоби виробництва, впровадити інноваційні технології та підвищити конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку. Відсутність інвестицій, як вітчизняних, так і іноземних, ускладнює подолання технічної та технологічної відсталості у різних галузях економіки України. Тому питання інвестиційного клімату в країні є важливим аспектом її сучасної історії.

Для привертання інвестицій в Україну необхідно вивчити та поліпшити інвестиційний клімат. Існує п'ять груп чинників, які впливають на інвестиційний клімат:

- Рівень розвитку продуктивних сил і стан інвестиційного ринку.
- Політична воля влади та правове поле держави.
- Стан фінансово-кредитної системи.
- Статус іноземних інвесторів.
- Інвестиційна активність населення [2].

Вітчизняні вчені активно досліджують інвестиційний клімат і розробляють методики для його визначення на рівні країни, регіону та окремих підприємств. Одна з таких методик включає такі критерії:

- Рівень розвитку економіки регіону.

- Розвиток інвестиційної інфраструктури.
- Демографічні характеристики регіону.
- Розвиток ринкових відносин та ринкової інфраструктури.
- Оцінка ризиків, таких як екологічні, інвестиційні, політичні, кредитні, комерційні, валютні [1].

Позитивний інвестиційний клімат сприяє залученню інвестиційного капіталу. Для визначення сильних і слабких сторін інвестиційного клімату України проведено SWOT-аналіз, результати якого представлені в Таблиці 1. Для стимулювання інвестиційного клімату в Україні важливо зберегти сильні сторони, працювати над покращенням слабких аспектів та враховувати можливості та загрози.

Таблиця 1

SWOT – аналіз інвестиційного клімату економіки України

<p><i>S - Сильні сторони:</i></p> <p>Вигідне географічне положення.</p> <p>Наявність природних ресурсів.</p> <p>Родючість ґрунтів.</p> <p>Великий внутрішній ринок для збуту продукції.</p> <p>Доступ до ринка Європейського Союзу.</p> <p>Низькі витрати на робочу силу.</p> <p>Наявність кваліфікованих працівників.</p> <p>Розвинуті сільськогосподарський та промисловий сектори.</p>	<p><i>W - Слабкі сторони:</i></p> <p>Корупція в державних органах.</p> <p>Великий обсяг тіньової економіки.</p> <p>Політична та економічна нестабільність.</p> <p>Вразлива національна валюта.</p> <p>Дефіцит висококваліфікованих робочих сил.</p> <p>Застарілі основні засоби виробництва.</p> <p>Відсутність належного захисту прав інвесторів.</p>
<p><i>O - Можливості:</i></p>	<p><i>T - Загрози:</i></p>

Удосконалення законодавства щодо захисту прав інвесторів.	Перешкоди для проведення реформ.
Зменшення податкового та законодавчого тиску на бізнес.	Відсутність ринку землі.
Перехід до легальної сфери діяльності для тіньового бізнесу.	Еміграція робочої сили за кордон.
Співпраця з Міжнародним валютним фондом (МВФ).	Припинення співпраці з МВФ.
Введення ринку землі.	Відтік інвестицій з економіки.
Підтримка інвестицій в наукову та інноваційну сферу.	Політична нестабільність.
	Різне падіння національної валюти.
	Негативна демографічна ситуація.
	Ризики, пов'язані з кризою, такою як коронавірусна.

Джерело: розроблено автором на основі [1-3]

На основі цього аналізу можна зробити такі висновки і надати рекомендації:

- Залучення інвестицій в Україну може бути поліпшено шляхом збереження сильних сторін інвестиційного клімату, таких як доступ до ринків та низькі витрати на робочу силу.
- Необхідно активно працювати над поліпшенням слабких аспектів, таких як боротьба з корупцією та покращення стану національної валюти.
- Можливості, які надаються законодавством та реформами, повинні бути активно використані для стимулювання інвестицій.
- Для зменшення загроз нестабільності економіки, важливо продовжити роботу над реформами та залученням міжнародної підтримки, зокрема від МВФ.
- Підтримка наукової та інноваційної діяльності може сприяти розвитку високотехнологічних галузей та підвищити інвестиційну привабливість України.

Отже, для створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні, важливо долати проблемні питання, залучати інвестиції та сприяти економічному зростанню та розвитку країни.

Вчені активно досліджують інвестиційний клімат та розробляють методики для його оцінки на рівні країни, регіону та окремих підприємств. Для стимулювання інвестиційного клімату в Україні, важливо залишити сильні сторони, працювати над поліпшенням слабких аспектів та враховувати можливості та загрози.

Список використаних джерел:

1. Мордань Є. Ю., Гуца А. В. Інвестиційний клімат України та шляхи його поліпшення. Інвестиції: практика та досвід. 2017. №17. С. 33 – 38.
2. Момот В. Є., Іванова М. О. Кластерний аналіз інвестиційного клімату у різних регіонах України. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2013. №9.
3. Петренко К.В. Інвестиційний клімат України в умовах інтеграції: проблеми та напрямки покращення. Бізнесінформ. 2017. №7. С. 71 – 75.

УДК 336.71:330.322

Ботнаренко Ю. Ю.,

студент 5 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник – Добриніна Л.В.,

к.е.н., старший викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Інвестиційна діяльність є важливим аспектом діяльності комерційних банків, оскільки вона надає можливість отримати додатковий дохід, диверсифікувати свої активи та забезпечити належний рівень ліквідності. Тим не

менше, в процесі прийняття інвестиційних рішень банківські установи стикаються з постійною невизначеністю щодо кінцевих результатів, наявністю ризику недосягнення запланованого доходу чи, взагалі, втрати інвестованих коштів. Тому ефективне управління ризиками є невід'ємною частиною стратегії банківських установ які прагнуть до збільшення свого капіталу та здобуття провідних позицій на ринку.

Під поняттям "управління ризиками" або "ризик-менеджмент" Національний банк України розуміє комплексний процес, який охоплює ідентифікацію, оцінку величини, постійний моніторинг та контроль, а також врахування взаємозв'язків між різними категоріями ризиків[3]. Комерційні банки можуть здійснювати як реальні, так і фінансові інвестиції, проте в умовах розвитку фондового ринку переважають саме фінансові вкладення, що полягають у купівлі державних та корпоративних цінних паперів[1]. Серед стратегій, зниження ризику на фондовому ринку можна виділити наступні:

1. Диверсифікація портфеля є одним з найпопулярніших та ефективних методів управління ризиками на фондовому ринку. Сутність диверсифікації полягає в розподілі ризиків шляхом інвестування в різноманітні види діяльності, що дозволяє знизити залежність від коливань цін на окремі активи.

2. Слідкування за ринковими тенденціями: Аналіз макроекономічних показників, галузевих тенденцій, політичної ситуації дозволяє банкам прогнозувати можливі коливання цін на фінансові інструменти. Однак визначення довгострокових тенденцій є складним завданням через швидко змінювані умови на фондових ринках, тому банки повинні постійно слідкувати за поточною ситуацією.

3. Використання точок Stop-Loss та Take-Profit: Точка Stop-Loss визначає ціну, за якою трейдер готовий продати акції та погоджується з втратами в угоді. Це особливо актуально, коли угода розвивається не так, як очікувалося трейдером. Використання Stop-Loss і Take-Profit точок є двома ключовими стратегіями, які дозволяють трейдерам заздалегідь планувати свої операції з продажу. [2]

4. Страхування як метод управління ризиками включає два види дій:

– самострахування: полягає у створенні власних резервних фондів банку для компенсації можливих збитків. Це дозволяє розподілити фінансові ризики між учасниками ринку, які піддаються схожим ризикам.

– послуги страхової компанії: використовується у випадках, коли банк не може самостійно оцінити потенційні ризики або у нього недостатньо коштів для їх покриття. Передбачає сплату страхових премій, але дозволяє перекласти значні ризики на страховика.

Іншим способом управління інвестиційними та біржовими ризиками є хеджування - укладання угод, які дозволяють компенсувати можливі збитки на одних активах прибутком від операцій з іншими активами. Існують різні види хеджування:

1) Хеджування пут-опціонами. Пут-опціон надає право продати актив за фіксованою ціною в майбутньому, що дозволяє банку гарантувати мінімальну ціну реалізації активу і компенсувати можливі збитки від падіння ринкових цін.

2) Ф'ючерсне хеджування полягає в укладанні угод на ф'ючерсному ринку для фіксації ціни майбутньої покупки/продажу активів. Дозволяє хеджувати цінові ризики шляхом встановлення твердих зобов'язань на майбутнє та ефективно за умови коректного прогнозування цін..

3) Валютне хеджування - використання похідних валютних інструментів (форварди, свопи, опціони) для страхування валютних ризиків. Дає змогу фіксувати майбутній валютний курс і уникнути збитків від несприятливої динаміки валютних котирувань. Хеджування характеризується такими перевагами, як можливість запобігти значним збиткам за умови правильного прогнозування ринкової кон'юнктури, але також є недоліки у вигляді додаткових витрат та складності аналізу ринку. [4]

Комплексне застосування цих методів дозволяє оптимізувати співвідношення ризику та доходності інвестицій банку, а також уникнути значних збитків від несприятливих коливань кон'юнктури ринку. Крім того, необхідною умовою успішного управління інвестиційними ризиками та

досягнення запланованої дохідності є налагодження дієвої системи внутрішнього контролю, розмежування повноважень та відповідальності між підрозділами банку.

Список використаних джерел:

1. Іоргачова М.І. та інші. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с.
2. Казак О. О., Чистякова Д. С. Управління ризиками інвестиційної діяльності банків України в умовах розвитку інформаційної економіки. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». №3 2021. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8764>
3. Постанова Правління № 361 від 02.08.2004 «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>
4. Ушакова О. А. Банківські операції: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 226 с.

УДК 336.71

Валько Я. І.

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВІДБУДОВУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Україна зазнала значних втрат і руйнувань в економіці й проходить складний шлях політичних та економічних змін. З цієї причини зміцнення

банківського сектору та розвиток ринку капіталу стають критичними для успішного її відновлення.

Для досягнення цих змін, необхідно провести всебічну перевірку якості активів банків та рекапіталізацію банківського сектора, розробити плани приватизації для деяких великих державних банків та врегулювати розміри непрацюючих кредитів. Однак, варто починати підготовку до цих змін ще під час війни, щоб забезпечити ефективний і швидкий перехід до реконструкції після її закінчення.

Дослідження "Rebuilding Ukraine: Principles and Policies" [2] наголошує на тому, що фінансовий сектор є ключовим для успішної реконструкції економіки України. Україна повинна мобілізувати великі обсяги внутрішніх та зовнішніх коштів та спрямувати їх на реконструкцію країни. Однак, необхідно знайти правильний баланс між швидкістю відновлення економіки та збереженням фінансової стабільності, щоб уникнути втрати довіри до ринкової економічної системи серед населення [3].

Для успішної реконструкції України після війни, необхідно вирішити проблему корупції, забезпечити правову стабільність та підвищити ефективність державного управління. Також важливо розвивати інфраструктуру та підтримувати підприємництво та інновації. Всі ці заходи допоможуть створити стійку та конкурентоспроможну економіку, яка зможе приваблювати інвестиції та забезпечити розвиток країни в майбутньому.

Довоєнний фінансовий сектор України був недостатньо розвинутим і переважно базувався на банках. Травматичний перехідний досвід країни – у поєднанні зі слабкими інституціями та високою нерівністю (і, отже, слабкою базою місцевих інвесторів) – стримував розвиток фінансового ринку [4]. Незважаючи на те, що фінансовий сектор України переважно заснований на банках, загальний обсяг банківського кредитування приватного сектора становив лише 17,6% ВВП у 2021 році. Депозитна база країни також залишалася низькою – 27,3% ВВП (рис. 1).

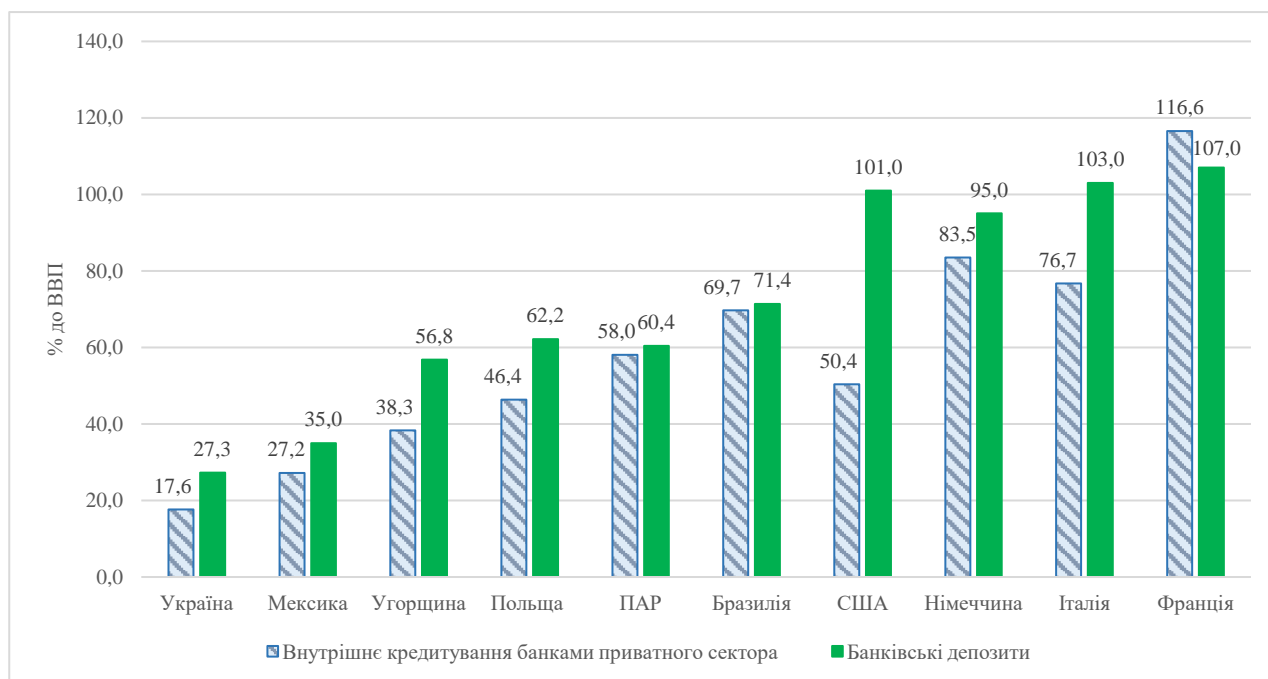

Рис.1 Банківська система України в міжнародному порівнянні за 2021 рік

Джерело: розроблено авторами на основі даних Світового банку [5], [6]

Банківське кредитування є важливим елементом фінансової системи країни і має суттєвий вплив на економічний розвиток. Останнім часом спостерігається позитивна динаміка в галузі банківського кредитування в Україні. Відзначається зростання обсягів кредитування бізнесу та населення. За даними НБУ, на початок 2023 року обсяги банківського кредитування суб'єктів господарювання збільшилися на 11% порівняно з аналогічним періодом 2022 року, а населення – на 13,5% [1].

Однак, на сьогоднішній день є чинники, що гальмують розвиток кредитування. Зокрема, високі кредитні ризики та недостатня фінансова стійкість окремих банків, а також нестабільність макроекономічної ситуації в країні. Крім того, важливим фактором є регулювання банківської діяльності з боку держави, яке може впливати на доступність кредитних ресурсів та їх вартість.

Згідно з попередніми даними НБУ, у 2022 році платоспроможні банки отримали значно менший «чистий» прибуток у порівнянні з довоєнним 2021

роком – 24,716 млрд грн проти 77,4 млрд грн відповідно. Окрім того, станом на 1 січня 2023 року, 46 з 67 платоспроможних банків, тобто трохи більше $\frac{2}{3}$ від загального числа, отримали чистий прибуток у розмірі 45,56 млрд грн, що перекрыло збитки 21 банку.

Причиною падіння прибутковості банківської системи стало значне збільшення відрахувань до резервів під очікувані збитки від війни. У 2022 році відрахування під резерви за кредитами склали 107,1 млрд грн, а ще 11,7 млрд грн було сформовано під інші активи та ризики. Ці резервні відрахування відображають банківську готовність до зменшення прибутків та можливості відновлення стійкості фінансової системи під час несприятливих умов, зокрема, через війну.

Отже, банківське кредитування може відіграти важливу роль у післявоєнній відбудові економіки. Проте, необхідно мати ефективні механізми контролю та регулювання банківської діяльності, щоб забезпечити стабільність фінансової системи та захистити споживачів фінансових послуг. Крім того, ефективне кредитування після війни може бути досягнуто за допомогою різноманітних інструментів, таких як спеціальні програми підтримки малого та середнього бізнесу, залучення експертів з фінансової сфери, та партнерство між державою і банками.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України URL: http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/SOB_strategy_01-15_11022016.pdf.
2. De Haas, R, M Djourelova and E Nikolova (2016), “The Great Recession and Social Preferences: Evidence from Ukraine”, *Journal of Comparative Economics* 44(1): 92-107.
3. Rebuilding Ukraine: Principles and Policies / Y. Gorodnichenko, I. Sologoub, B. Weder di Mauro., 2022. – (Paris Report 1).

4. Alexander Pivovarsky. Stuck in Transition: Successes and Failures of Economic Reform in Ukraine , in H E Hale and R W Ortung (eds), – 2016. – *Beyond the Euromaidan: Comparative Perspectives on Advancing Reform in Ukraine*, Stanford University Press.

5. Domestic credit to private sector by banks (% of GDP) URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FD.AST.PRVT.GD.ZS>

6. Bank Deposits To GDP By Country URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/bank-deposits-to-gdp-wb-data.html>

УДК 658.14/.17:334.78]:004.332

Веремієць М.Д.,

здобувач освітнього ступеню бакалавр,

ОПП «Корпоративні фінанси»,

Науковий керівник: Алексін Г.О.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

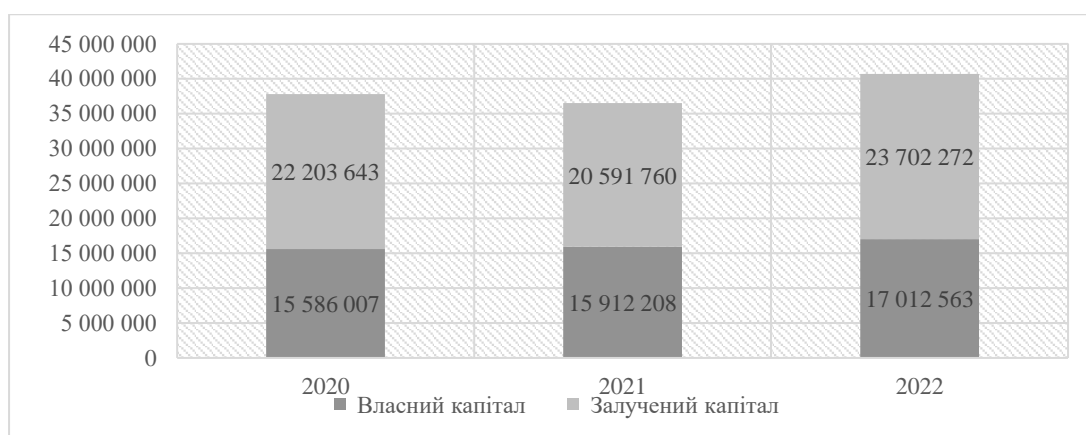
У сучасних умовах, коли конкуренція на ринку постійно зростає, питання ефективного використання капіталу є однією з ключових задач для будь-якого підприємства. Капітал є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази та продукції.

В умовах економічних потрясінь, викликаних пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням в Україну, спостерігаються труднощі у підприємств малого та середнього бізнесу. Це вимагає від них формування такої структури капіталу, яка забезпечить їхню фінансову стабільність та конкурентоспроможність у сучасних умовах.

Формується капітал підприємства як шляхом залучення власних (внутрішніх), так і шляхом позикових (зовнішніх) джерел. Капітал являє собою загальний обсяг наявних власних та позикових фінансових ресурсів підприємства, які необхідні для його фінансового забезпечення з метою реалізації головної мети підприємства [1].

Важливим етапом при проведенні аналізу капіталу є оцінка динаміки розміру власного та позикового капіталу підприємства. Розглянемо на прикладі ПрАТ «ВФ Україна» (Рис 1).

Рисунок .1. - Динаміка власного та позикового капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [2-4]

Згідно з даними рисунку 1 на підприємстві розмір позикового капіталу переважає над власним протягом аналізованого періоду. У 2022 році його сума становила 23 702 272 тис. грн., що на 3 110 512 тис. грн. більше за 2021 рік. Власний капітал на кінець періоду становив 17 012 563 тис. грн., що більше на 1 100 355 тис. грн. порівняно з 2020 роком.

Тому збільшення як власного, так і позикового капіталу може свідчити про активний розвиток та підвищення обсягів бізнес-операцій. З урахуванням збільшення позикового капіталу, підприємство може стикатися з більшим рівнем фінансового ризику та обов'язками. Важливим аспектом стає якісне управління цими ризиками.

З метою поглибленого дослідження капіталу доцільного провести аналіз показників структури капіталу підприємства, наочно показаний на Табл.1.

Таблиця 1 - Показники фінансової стійкості ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр.

Показники структури капіталу підприємства							
Показник	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,41	0,44	0,42	0,02	-0,018	5,69%	-4,14%
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансування)	1,42	1,29	1,39	-0,13	0,099	-9,16%	7,66%
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,00	0,86	0,77	-0,14	-0,089	-13,88%	-10,34%

Джерело: розроблено автором на основі [2-4]

За даними таблиці ми бачимо, що коефіцієнт автономії протягом 2020-2022 рр. має значення менше за 0.5, що є відхиленням від нормативного значення. Це свідчить про те, що підприємство стало більш залежне від позикових коштів.

Протягом останніх трьох років коефіцієнт фінансового левериджу перевищує норму, що означає надмірну залежність від довгострокових зобов'язань, що може бути пов'язано з не простим 2021 фінансовим роком через економіко-політичну ситуацію.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає, яка частина активу фінансується за рахунок стійких джерел, тобто долю тих джерел фінансування, котрі підприємство може використовувати довгий час у своїй діяльності. Нормативне значення знаходиться в межах 0,7-0,9 [6]. Коефіцієнт фінансової стійкості становить на кінець 2021 року 1,00. У 2021 та 2022 році досліджуваний показник дорівнює 0,86 та 0,77 відповідно, що є в межах норми.

Тож можемо зробити загальний висновок, що за 2021 – 2022 роки підприємство стало більш залежним від позикових коштів, оскільки їх частка в

капіталі зростає, але все одно підприємство продовжує нарощувати фінансову стійкість.

Оптимізація капіталу передбачає раціональне використання фінансових ресурсів для забезпечення максимального ефекту в інвестиційних проектах. Підприємство має визначити стратегії залучення та збільшення власного капіталу та зменшення частки позикових коштів для досягнення стратегічних цілей та забезпечення конкурентоспроможності на ринку.

Отже, використання капіталу є важливим елементом для забезпечення стабільності та зростання підприємства. Необхідність забезпечення фінансової стійкості, незалежності та економічної безпеки підприємства включаються в принципи оптимізації структури та ефективного управління капіталом підприємства. Доцільно є використання методу щодо критерію мінімізації вартості капіталу та максимізації ефекту фінансового левериджу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Капітал підприємства : формування та використання. Навчальний посібник / Г.О. Швиданенко, Н. В. Шевчук та інші. К. КНЕУ, 2012. 376 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4a7665a1-984b-40a5-a58c-3b00f21cf9b7/content>
2. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2020 року. URL: <https://www.vodafone.ua/storage/editor/files/vf-ukraine-conso-ukr.pdf>
3. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2021 року. URL: <https://www.vodafone.ua/storage/editor/files/konsolidovana-finansova-zvitnist-conso-vf-ukraine-ukr-2021-210422-with-add-forms-signed.pdf>
4. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2022 року. URL: https://www.vodafone.ua/storage/image-storage/2023/05/11/421/source/vf-ukraine-separate-fs-2022-ukr-signed-with-audit-report_1683817730.pdf

УДК 658.155:658.86/.87](477-651.2:470-651.1)

Веремієць М.Д.,

здобувач освітнього ступеню бакалавр,

ОПП «Корпоративні фінанси»,

Островська О.А.,

к.е.н., доцент., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Рентабельність підприємства є одним із ключових показників, що визначають ефективність його діяльності. Цей показник вказує на здатність підприємства генерувати прибуток від вкладених ресурсів/капіталу. Рентабельність є відносним показником економічної ефективності, що комплексно характеризує ступінь ефективного використання ресурсів [1], передумовою успішного функціонування компанії та її можливості забезпечити стійкий розвиток та конкурентоспроможність на ринку.

Вітчизняний сектор роздрібної торгівлі є висококонкурентним видом бізнесу. Суб'єкти підприємництва цієї сфери мають не лише постійно пристосовувати власну діяльність до вимог змін зовнішнього середовища, але й здійснювати певні трансформаційні заходи для збереження/покращення конкурентних позицій. Не зважаючи на несприятливі умови господарювання, торговельна галузь у 2020 р. та I-му півріччі 2021 р. отримувала прибутки. Так, якщо середній рівень рентабельності всієї діяльності підприємств в економіці країни у 2020 р. становив 1,1%, а рентабельності операційної діяльності – 6,5%, то у суб'єктів підприємництва в торгівлі – 3,0% та 16,3% відповідно, поступаючись лише сільському, лісовому та рибному господарству [2;4]. Такий стан спостерігався і в 2021 р., коли за обома вищезгаданими показниками торговельний сектор економіки переважав національні показники (за рівнем

рентабельності всієї діяльності 16,3% проти 11,8%, а операційної – 28,9% проти 15,1%) [3;4]. Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2022 році рентабельність всієї діяльності суб'єктів підприємництва в торгівлі становила 11,0%, а рентабельності операційної діяльності – 20,1% [4]. Вагомим фактором, що вплинув на зниження рентабельності в 2022 році, стало повномасштабне вторгнення РФ в Україну, і, як наслідок, зростання інфляції та перебої у постачанні товарів і послуг. Незважаючи на це, рентабельність торговельних підприємств залишалася на високому рівні, що свідчить про стійкість цієї галузі до кризових явищ. Наведені результати функціонування суб'єктів підприємництва в цьому секторі економіки свідчать про інвестиційну привабливість даного виду бізнесу, та переваги: низький фінансовий поріг входу в галузь, висока динаміка розвитку, стабільний дохід, достатня рентабельність.

Специфіка торгівлі як галузі вимагає від суб'єктів підприємництва застосовувати різноманітні інструменти та засоби збільшення прибутку та підвищення рентабельності операційної діяльності, які можна розділити на традиційні та інноваційні. До традиційних належать: грамотна викладка товарів; додатковий продаж на касі, регулярні пропозиції нових товарів і супутнього асортименту; організація промоакцій. Інноваційні інструменти використовують нові технології та підходи для збільшення прибутку та підвищення рівня рентабельності операційної діяльності: інтернет-магазини, електронна комерція; розумні торгові системи; штучний інтелект; ін. [5]. Вважаємо, перелічені методи доцільно впроваджувати як в чинних умовах воєнного стану, так і в період повоєнного відновлення України. Прагнення сучасного споживача до економії коштів і часу, максимізації зручності, комфорту, безпеки та позитивних емоцій підштовхують торгівлю до впровадження інноваційних технологій також у залучення покупців та поліпшення обслуговування: системи самообслуговування покупців (self checkout дає приріст товарообороту мінімум на 5%, сервіси Scan&Go – збільшення частоти покупок до 20%); штучний інтелект, блокчейн, інтернет речей, віртуальна та доповнена реальність; бізнес і відеоаналітика; динамічне ціноутворення; мультиформатність; персоналізація

споживання (збільшення витрат покупця до 40%, готовності до повторних покупок – понад 60%); автоматизація збирання, обробки та покращення клієнтського досвіду [6]. Ми переконані, що перелік засобів збільшення обороту, доходів і прибутків від операційної діяльності, і, як наслідок, зростання показників рентабельності й ефективності торговельного підприємства, не є вичерпним, а їх практичне використання як в сучасних умовах воєнного стану, так і в період після війни, багато в чому визначатиметься його інвестиційними можливостями.

Отже, рентабельність підприємства є індикатором його фінансової стійкості, конкурентоспроможності і здатності до розвитку. Незважаючи на складні умови господарювання, торговельна галузь в Україні є перспективною та інвестиційно привабливою як в умовах воєнного стану, так і в період повоєнного відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Investopedia. The Difference Between Profitability and Profit URL: <https://www.investopedia.com/ask/difference-between-profitability-and-profit.asp>
2. Держстат перерахував найрентабельніші галузі економіки за 2020 рік. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021//derzhstat-najrentabelnishi-haluzi-ekonomiky>
3. Держстат назвав найбільш рентабельні галузі економіки 2021 рік. URL: <https://finbalance.com.ua/derzhstat-rentabelni-haluzi-ekonomiki>
4. Державна служба статистики України. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2022) URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/rodp_ek_vsmm_2010_2020_ue.xlsx
5. Бублик О. В., Шовкошитний О. В., Куценко О. В. Інструменти та засоби збільшення прибутку в торгівлі // Економіка та управління підприємствами торгівлі та послуг. – 2022. – № 3. – С. 13-20.
6. Гонитва за рентабельністю: як магазинам заробляти більше. URL: <https://rau.ua/novyni/gonitva-za-rentabelnistju/>

Гайченя І. Ю.

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В АГРОБІЗНЕСІ

Сільське господарство є однією із головних складових національної економіки України. Це експортоутворююча галузь, яка забезпечує значні надходження до бюджету країни та забезпечує мільйони українців робочими місцями. Сільське господарство є сферою діяльності, яка піддається різним видам ризиків (рис. 1), дію яких, у багатьох випадках, контролювати неможливо.

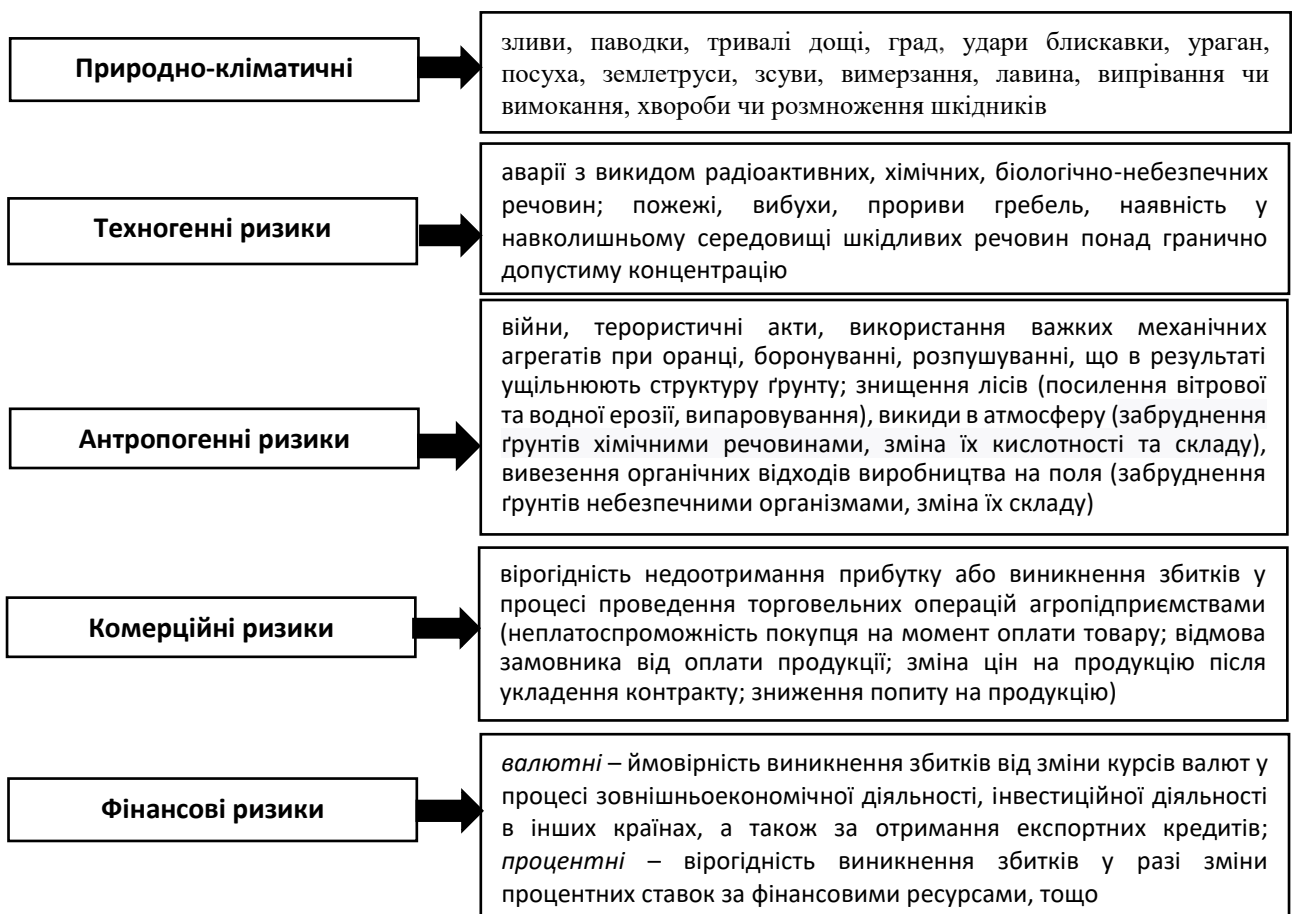

Рисунок 1 – Види ризиків в агробізнесі

Джерело: розроблено автором

Українське аграрне страхування проходить нелегкий шлях становлення, і це підтверджується тим, що сільськогосподарська галузь розвивається швидкими темпами, а обсяги застрахованої продукції не збільшуються (рівень агрострахування лишається мізерним – трохи більше ніж 5 %).

Малі і середні підприємства рідко використовують страхові продукти в процесі своєї діяльності, оскільки більш пріоритетними для них є витрати на обслуговування процесу виробництва. Державна підтримка страхування агробізнесу є невід'ємною складовою для стимулювання таких підприємств.

Станом на 2023 рік в Україні існує два основних нормативних акти, які регулюють страхування в агробізнесі: Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [1] та Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції» [2]. Якщо аграрій укладає договір про страхування врожаю, то в разі настання страхового випадку він отримає компенсацію до 60% вартості страхового платежу.

Основними причинами втрати врожаю є його загибель пов'язана з погодними умовами – понад 50% випадків; причиною є шкідники, хвороби, бур'яни – 10-20%. Використання можливостей страхування об'єктів агробізнесу (рис. 2) дає змогу стабілізувати сільськогосподарський сектор економіки, мінімізувати збитки та знизити витрати на відновлення цих об'єктів.

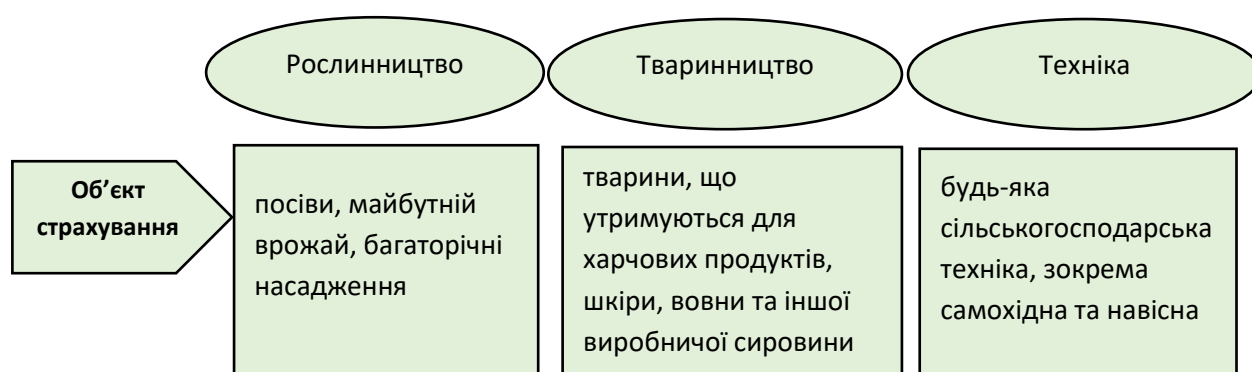

Рисунок 2 – Об'єкти страхування в агробізнесі

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Варто зазначити, що у випадку, якщо страховий випадок стався в період дії воєнного стану, то страхова компанія не звільняється від своїх зобов'язань перед клієнтом, але може бути застосований інститут форс-мажору.

Таким чином, агрострахування визнається найбільш надійним і результативним інструментом управління сільськогосподарськими ризиками. Поширення страхування в агробізнесі є важливою умовою для зростання ефективності сільськогосподарського виробництва та національної економіки загалом.

Список використаних джерел:

1. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 01.07.2021 р. № 1601-IX.
2. Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 р. № 1342.
3. Агрострахування. СК ИНГО. URL: <https://ingo.ua/dlya-bisnesu/agro-insurance> (дата звернення: 06.11.2023).

УДК 339.72

Дмитренко О. С.

студентка 3-го курсу факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси»

Науковий керівник: Урванцева С. В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄІБ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОЇ

СПІВПРАЦІ

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) є найбільшим банком розвитку у світі, який надає фінансову підтримку країнам-членам Європейського Союзу та за його межами. Діяльність ЄІБ в Україні розпочалася у 1993 році, коли було

укладено Угоду про співробітництво. З того часу ЄІБ надав Україні фінансову підтримку на загальну суму понад 7,5 млрд євро [1].

У період з 2004 року, коли Україна стала членом Світової організації торгівлі, до початку повномасштабної війни в 2022 році, ЄІБ реалізував у Україні понад 100 проектів у різних галузях економіки на загальну суму 7,5 млрд євро [1; 2]:

✓ найбільший обсяг фінансування ЄІБ в Україні отримав сектор інфраструктури, на який припадає понад 50% від загального обсягу. Зокрема, ЄІБ профінансував будівництво та реконструкцію автомобільних доріг, залізничних шляхів, електростанцій, водопровідних мереж та інших інфраструктурних об'єктів;

✓ на другому місці за обсягом фінансування знаходиться сектор енергетики, на який припадає близько 20%. ЄІБ профінансував будівництво та реконструкцію теплових електростанцій, розвиток відновлюваних джерел енергії, а також модернізацію енергетичних мереж;

✓ у галузі охорони навколишнього середовища ЄІБ профінансував проекти з поводження з відходами, очищення стічних вод та енергоефективності;

✓ у соціальній сфері ЄІБ профінансував проекти з освіти, охорони здоров'я та соціального житла;

✓ у галузі малого та середнього підприємництва ЄІБ профінансував проекти з підтримки підприємництва та інновацій.

Ці проекти сприяли розвитку економіки України, підвищенню її конкурентоспроможності та добробуту населення. Загальна кількість створених або модернізованих робочих місць в рамках реалізації проектів ЄІБ в Україні перевищує 200 тисяч [1].

Російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року стало серйозним викликом для світової економіки. Україна, як одна з найбільш постраждалих країн від війни, потребує значної зовнішньої допомоги для відновлення своєї економіки та інфраструктури.

Діяльність ЄІБ в Україні в період війни має важливе значення для підтримки української економіки та населення. Ці кошти допомагають українським підприємствам продовжувати свою діяльність, створювати робочі місця та забезпечувати населення необхідними товарами та послугами.

З початку російського вторгнення в Україну ЄІБ виділив країні понад 2,2 мільярди євро кредитів і грантів. Ці кошти спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу, енергетичного сектору, транспорту та інфраструктури, охорони здоров'я та соціальної допомоги [3, с. 35].

Малий та середній бізнес отримав найбільшу частку фінансування від ЄІБ — 780 мільйонів євро. Ці кошти спрямовані на підтримку підприємств, які продовжують свою діяльність в умовах війни. Енергетичний сектор отримав 540 мільйонів євро фінансування від ЄІБ – ці кошти спрямовані на підтримку енергетичної безпеки України. Транспорт та інфраструктура отримали 330 мільйонів євро фінансування від ЄІБ – ці кошти спрямовані на відновлення пошкодженої інфраструктури. Охорона здоров'я та соціальна допомога отримали 660 мільйонів євро фінансування від ЄІБ – кошти спрямовані на підтримку населення, яке постраждало від війни. Діяльність ЄІБ в Україні в період війни має важливий і комплексний вплив на економіку та суспільство країни (табл.1).

Таблиця 1 – Напрями діяльності ЄІБ в Україні в період війни

Напрямок діяльності ЄІБ	Приклад діяльності ЄІБ
Створення нових робочих місць	ЄІБ виділив кредит на будівництво нового заводу з виробництва електроенергії з відновлюваних джерел енергії. Цей проект створить понад 1000 нових робочих місць.
Підвищення конкурентоспроможності економіки	ЄІБ виділив грант на створення центру інновацій в Києві. Цей центр допоможе українським підприємствам розробляти та впроваджувати нові технології.
Сприяння зростанню економіки	ЄІБ виділив кредит на будівництво нового моста через Дніпро. Цей проект сприятиме розвитку торгівлі та транспорту в Україні.
Підтримка підприємств, які продовжують свою діяльність в умовах війни	ЄІБ виділив кредит на підтримку українського виробника харчових продуктів. Цей кредит дозволить підприємству продовжувати виробництво та забезпечувати населення необхідними товарами.
Забезпечення населення необхідними товарами та послугами	ЄІБ виділив грант на підтримку медичних закладів у регіонах України, які постраждали від війни. Цей грант дозволить забезпечити населення медичною допомогою.

Джерело: розроблено автором [4, 5]

ЄІБ планує продовжувати свою підтримку України в період війни та після її завершення. Банк має намір виділити Україні ще понад 5 мільярдів євро кредитів і грантів до кінця 2023 року. Ці кошти будуть спрямовані на відновлення інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу та інвестиції в стійкість економіки. Основними факторами, що будуть впливати на співпрацю ЄІБ та України, можна назвати наступні: тривалість та наслідки війни в Україні; стабільність політичної та економічної ситуації в Україні; відновлення міжнародної торгівлі та інвестицій в Україну [5].

В цілому, співпраця ЄІБ та України є важливою для обох сторін. ЄІБ допомагає Україні подолати наслідки війни та побудувати стійку економіку. Україна, в свою чергу, може стати важливим партнером ЄІБ у Європі.

Список використаних джерел:

1. Європейський інвестиційний банк. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/eib>
2. Європейський інвестиційний банк. Проекти в Україні. URL: <https://www.eib.org/en/projects/regions/eastern-neighbours/ukraine/index.htm>
3. Dudka, O., & Mykhailov, P. (2023). European Investment Bank's role in supporting Ukraine's economy during the war. *Problems and Perspectives in Management*, 21(2), 32-41. URL: <https://www.eib.org/en/projects/regions/easternneighbours/ukraine/index.htm>
4. Hrynevych, O., & Kravchuk, M. (2023). European Investment Bank's support for Ukraine's recovery after the war. *Journal of East European Economic Studies*, 11(2), 179-192. URL: <https://www.tandfonline.com/journals/meee20>
5. Klymenko, O., & Tsybul'ska, I. (2023). The role of the European Investment Bank in the recovery of Ukraine's economy after the war. *Post-Communist Economies*, 35(6), 991-1006. URL: <https://www.tandfonline.com/journals/CPCE20>

УДК 336.7

*Дроботенко В.Ю.**студент 4 курсу**факультету фінансів і обліку**Харківський національний економічний університет**імені Семена Кузнеця*

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Банки є важливим джерелом фінансування економічного розвитку у сучасному світі, а структура банківських кредитів за видами економічної діяльності позичальників відображає пріоритети розвитку економіки країни. В Україні, як і в інших країнах, структура банківських кредитів постійно змінюється, що пов'язано з такими факторами, як економічні умови, державна політика, розвиток фінансового ринку. Тому аналіз складу, структури та спрямованості банківських кредитів є актуальним та сучасним напрямом наукових досліджень.

У [1] наведено інформацію про кредити, які надані нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності, видами валют і строками погашення станом на кінець грудня 2022 року. Аналіз наведеної інформації показав, що за видами економічної діяльності найбільшу частку кредитів отримала галузь оптової та роздрібної торгівлі та ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 37,25% від загальної суми кредитів або 281 027 млн. грн, при цьому 80,84% було надано в національній валюті, тоді як 19,16% - в іноземній. Кредити, надані сільському, лісовому та рибному господарству, становлять 118 504 млн. грн (15,7%). Кредити, надані добувній промисловості і розробленню кар'єрів - 17 077 млн. грн (2,26%). Кредити, надані переробній промисловості - 126 236 млн. грн (16,73%). Загальна кількість кредитів, наданих компаніям зі сфери постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, становить 66 728 млн. грн. Підприємствам галузі водопостачання,

каналізації та поводження з відходами було надано кредитів на загальну суму 636 млн грн. Кредити, надані нефінансовим корпораціям в галузі будівництва склали 19 654 млн грн. З них 10 356 млн грн (52,69%) складають кредити на строк до 1 року, 5 441 млн грн (27,69%) - від 1 до 5 років та 3 857 млн грн (19,62%) - більше 5 років. Кредити найчастіше надаються в національній валюті, а саме 17 459 млн грн (88,83%). Кредити в іноземній валюті складають 2 195 млн грн (11,17%).

За видом діяльності «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» було надано кредитів у 25 422 млн. грн (3,37%). Більшість цих кредитів (67,74%) мають строк погашення від 1 до 5 років, тоді як 19,03% - менше 1 року і 13,23% - більше 5 років. 65,25% кредитів було надано в національній валюті, а 34,75% - в іноземній валюті. Загальна сума кредитів, наданих сектору "Тимчасове розміщування й організація харчування", склали 4 663 млн. грн. При цьому найбільша частка кредитів на строк більше 5 років (72,89%), тоді як кредити до 1 року складають лише 14,65%. Питома вага кредитів в національній валюті 83,6%. "Інформація та телекомунікації" отримали кредитів на суму 8 080 млн. грн. Найбільша частка цих кредитів була надана на строк від 1 до 5 років (76,33%), 18,98% - до 1 року і лише 4,69% - більше 5 років. Щодо валюти, 86,89% кредитів надано у національній валюті, а 13,11% - у іноземній. Вид діяльності «Фінансова та страхова діяльність» отримав кредитів на загальну суму 1 611 млн. грн, що становить 15,98% від загальної суми. З них 72,45% (1 167 млн. грн) було видано на строк від 1 до 5 років, 15,98% (186 млн. грн) - більше 5 років та 11,57% (186 млн. грн) - до 1 року. Також можна помітити, що питома вага кредитів у національній валюті становить 61,41% від загальної суми, тоді як в іноземній валюті - 38,59%. На діяльність «Операції з нерухомим майном» було видано кредитів на суму 56 348 млн грн, що складає 7,46% від загальної суми. З цієї суми 53,99% було надано у національній валюті, а 46,01% - в іноземній. Питома вага залежно від строку погашення була наступною: до 1 року - 20,96%, від 1 до 5 років - 27,61%, більше 5 років - 51,43%, тобто найбільша частина надавалась на тривалий термін. Сектор професійної, наукової та

технічної діяльності отримав кредитів на загальну суму 12 475 млн. грн.. З них 4 026 млн. грн. надано на строк до 1 року, 7 994 млн. грн. - від 1 до 5 років, і 455 млн. грн. - більше 5 років. Питома вага кредитів, наданих у національній валюті, становить 35,72%, а в іноземній валюті - 64,28%. На фінансування діяльності адміністративного та допоміжного обслуговування було видано кредитів на 11 542 млн. грн. З цієї суми 54,81% становлять кредити до 1 року, 36,08% - від 1 до 5 років і 9,10% - понад 5 років. Питома вага кредитів, наданих в національній валюті, складає 72,87%, а в іноземній валюті - 27,13%. На освіту було спрямовано кредитів на суму 206 млн. грн.. З них 204 млн. грн. (98,76%) мають строк погашення від 1 до 5 років, 2 млн. грн. (0,85%) - більше 5 років, а 1 млн. грн. (0,40%) - до 1 року. Кредити у національній валюті складають 28,30%, а кредити в іноземній валюті - 71,70%. На охорону здоров'я та надання соціальної допомоги, надали кредитів на суму 3 728 млн. грн, з яких 901 млн. грн. або 24,16%, на строк до 1 року, 2232 млн. грн. або 59,87%, від 1 до 5 років, та 595 млн. грн. або 15,97%, - більше 5 років. За видом валюти, більшість кредитів були надані в національній валюті (2 811 млн. грн. або 75,41%), тоді як 917 млн. грн. були надані в іноземній валюті. На фінансування діяльності мистецтва, спорту, розваг та відпочинку було спрямовано 101 млн. грн., з яких 2,19% були надані на строк до 1 року, 97,81% - на строк від 1 до 5 років. Всі кредити в цій галузі були надані в національній валюті. Надання кредитів за іншими видами послуг складає лише 0,04% від усіх кредитів. При цьому більшість таких кредитів (77,35%) мають строк погашення більше 5 років, що свідчить про довгостроковість проектів, які фінансуються.

Отже, в структурі кредитування банків лідирують окремі галузі, що отримують максимальну кількість кредитних ресурсів, представлених у вигляді короткострокових кредитів в національній валюті, а саме: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; переробна промисловість; сільське, лісове та рибне господарство. Однак для більш детального та глибокого аналізу, на наш погляд, доцільно також розглянути не

тільки кількісні, але і якісні показники, які б дозволили оцінити ефективність кредитних операцій, що здійснюються банками.

Список використаних джерел:

1. Статистика фінансового сектору / Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/elbul_dod_archiv_2021-.zip

УДК 336.02

Дудко Д.

магістр,

Одеський національний економічний університет

ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Фіскальна політика є одним із найважливіших інструментів втручання держави в економіку країни з метою її покращення та запобігання економічного спаду. Інструментами фіскальної політики є податки, державні закупівлі та трансфертні платежі тощо. Базовим важелем вважається стягнення податків та зборів з усіх фізичних та юридичних осіб, що отримують певний дохід. Фіскальна політика передбачає зміну структури податків, податкових ставок в залежності від стратегічних цілей держави, оскільки здійснює фіскальну функцію оподаткування. Податки являють собою обов'язкові платежі, що сплачуються фізичними та юридичними особами під час процесу розподілу та перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту та наповнюють дохідну частину відповідних бюджетів. За економічним змістом податки є фінансовими відносинами між суб'єктами господарювання та державою.

Основними контролюючими органами виступають: Державна податкова служба України; Державна Митна Служба; Пенсійний фонд України; Фонди соціального страхування (з 1 січня 2023 р. у складі Пенсійного фонду України).

Аналіз даних звітів про виконання бюджету дає можливість стверджувати, що у 2022 році спостерігається стрімке зростання ПДФО, яке обумовлене зростанням заробітної плати військовослужбовців. (Табл. 1) За 2022 рік значно зріс податок на додану вартість, що свідчить про зростання українського виробництва, і підвищує ВВП, що позитивно відображається на розвитку держави. Це може свідчити про те, що навіть під час війни люди мають змогу вести бізнес, винаходити нові ідеї для здійснення підприємницької діяльності, оскільки було надано певні пільги для бізнесу, такі як можливість не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ за себе (з 1 березня 2022 р. до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом 12 місяців після припинення/скасування воєнного стану), а також вигідна ставка оподаткування для ФОП 3 групи 2% (однак з 1 серпня 2023 р. це було скасовано).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця зростання ПДФО у складі державного та місцевого бюджетів [1]

Період, рр.	Місцеві бюджети, %	Державний бюджет, %	Абсолют. зміни, %	Темп приросту, %
2022/2021	28,3	7,9	20,4	258,23
2021/2020	19,4	17,3	2,1	12,14
2020/2019	7,4	6,7	0,7	10,45
2019/2018	19,9	19,8	0,1	0,51

Хоча більшість підприємців сплачувала, чим підтримувала економіку країни. Надання таких пільг створює умови та виступає певним поштовхом для розвитку підприємницької діяльності, що у свою чергу стимулює людей офіційно вести свою діяльність, сплачувати податки, створювати робочі місця, надавати людям необхідні їм товари, роботи та послуги. Цей механізм і регулює фіскальна політика держави, завдяки відповідному податковому інструментарію.

Малий та середній бізнес зараз є вагомим складовою у підтримці механізму функціонування держави. У зв'язку з військовим станом, кожен 100 тис. українців, що виїжджають за кордон, знижують ВВП на 0,5%. Станом на літо 2023 року, якщо хоча б частина з 2,8 млн. жінок працездатного віку не повернуться до України, це коштуватиме 10% довоєнного ВВП, при найгіршому сценарії, це близько \$20 млрд.

Доведеться розраховувати на допомогу іноземних партнерів.

Головною цінністю сучасної економіки є люди. Необхідно створити належні умови, щоб Україна посіла важливе місце у виробництві на міжнародному рівні. Це сприятиме поверненню українців додому та заохочуватиме людей з інших країн приїздити до України. На думку співзасновника аналітичного центру «Український інститут майбутнього», залучення іноземних партнерів дозволить отримати інвестиції, що тягне за собою зростання економіки на 7-10% протягом 10 років. Є позитивні дані стосовно ВВП, при цьому зростання на кінець року значно випереджає прогнози, оголошені владою на початку року – понад 3% проти 0,3% і 1% очікуваних НБУ в січні. прогноз Мінекономіки в березні 2023 року.[2]

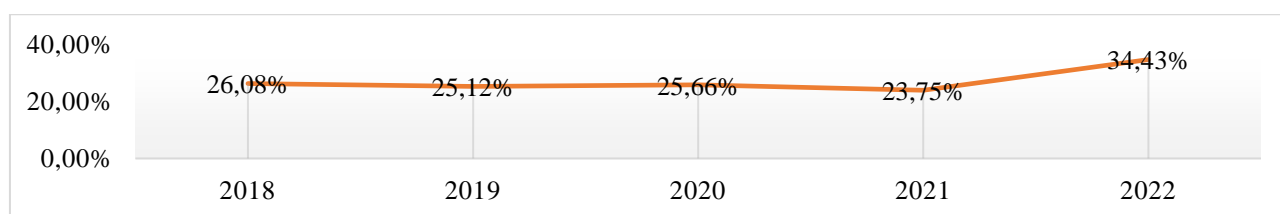

Рис. 1. Податкове навантаження 2018-2022 рр., млн. грн. [3]

Показник податкового навантаження надає можливість зрозуміти, як податки впливають на економіку держави. До 2022 р. показник тримався на одному рівні, але почав стрімко зростати. Оптимальним показником податкового навантаження є 30%. У 2022 р. він дорівнює 34,43% та потребує застосування нового інструментарію для стимулювання розвитку економіки. Зниження рівня податкового навантаження є базовою умовою для подолання Україною економічної кризи.

Загалом, застосування відповідних інструментів фіскальної політики забезпечить умови для сталого розвитку економіки у довгостроковій перспективі. Створення нових робочих місць, бізнесу, сприятиме сплаті податків та наповнюватиме бюджет країни, забезпечить виплати пенсій, соціальних виплат та ін. Україні необхідно збільшити надходження до бюджету та зменшити рівень податкового навантаження, що сприяє розширенню виробництва. В умовах ринкової економіки, слід розглядати виділення коштів на освіту задля збільшення інтелектуального капіталу населення, відповідний рівень освіти забезпечить гідні знання. Висококваліфіковані спеціалісти будуть підіймати економіку, виводити її на

новий рівень, оптимізуватимуть систему управління державним боргом, посилюватимуть контроль над видатками та ін. Усе це в сукупності сприятиме економічному зростанню української економіки в повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Open Budget – Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=7&year=2023&budgetType=LOCAL>
2. Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/inerczijnyj-sczenarij-ukrayiny-2023-2025/>
3. МінфінМедіа. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/>

УДК 338.1

Дядечко А.М.,

студентка III курсу факультету маркетингу,

Науковий керівник - Куліш Г. П.

к .е. н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Україна зіткнулася з низкою фінансових та економічних проблем під час відновлення після руйнувань, завданих війною на її території. Збитки, завдані Україні війною, становлять 252 млрд доларів США (станом на 1 червня 2022). Збитки від руйнування житлових та нежитлових будівель станом на вересень 2022 року становлять 127 мільярдів доларів США. Загальна кількість втрачених робочих місць в Україні з лютого становить 4,8 млн. Одним із найважливіших факторів, що визначають успіх цього відновлення, є ефективність фінансової інфраструктури. Надійна та розвинена фінансова система відіграє важливу роль

у підтримці стабільності, залученні інвестицій та забезпеченні економічного зростання. Однак проблеми та виклики, пов'язані з розвитком такої інфраструктури в Україні, є значною перешкодою для досягнення цих цілей [1]. Нижче розглянуті ключові аспекти, що визначають важливість фінансової інфраструктури в контексті різноманітних викликів та завдань, які стоять перед Україною.

Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні визначається ефективністю фінансової інфраструктури, яка повинна сприяти доступності фінансування для цих підприємств. Позики, фінансові консультації та інші фінансові послуги можуть допомогти цим підприємствам розвиватися, створювати робочі місця та підтримувати економічний розвиток [2 с.242].

Підвищення фінансової грамотності в Україні повинно бути нерозривно пов'язане з розвитком фінансової інфраструктури та має супроводжуватися навчанням та підвищенням рівня фінансової грамотності серед населення. Згідно з дослідженням Національного банку України, лише 17% дорослого населення має достатній рівень фінансової грамотності. Це дозволить суспільству краще розуміти фінансові ризики та можливості, що сприятиме більшій стабільності та економічному розвитку [2 с.247; 4].

Залежність від міжнародних фінансових організацій стає визначальним фактором для фінансового відновлення країни. Україна отримує фінансову підтримку від міжнародних кредиторів та фінансових установ для свого відновлення. За інформацією Міністерства фінансів України, від початку повномасштабної війни проти Росії Україна вже отримала від міжнародних партнерів 27,2 млрд дол. США допомоги. Це можливо завдяки співпраці з цими організаціями. Проте для ефективної взаємодії з ними, Україна повинна мати розвинену фінансову систему [1, 5].

Розвиток секторів економіки з доданою вартістю є стратегічно важливою складовою економічного відновлення України. Сектори з високим рівнем технологічної складності, такі як інформаційні технології, біотехнології та виробництво високоякісних товарів, можуть стати двигунами економічного

зростання та додавати значну вартість продуктам. Наприклад платформа INDUSTRY4UKRAINE об'єднує бізнес, владу, освіту та науку, розробників, агенції розвитку, консультантів, громадськість з метою створення умов для новітнього індустріального розвитку України [3, 6].

Підтримка внутрішнього виробництва шляхом захисту національних виробників на міжнародних ринках визначається як важливий стратегічний інструмент для уряду. Захист національних виробників на зовнішніх ринках дозволяє уряду забезпечити внутрішнє виробництво, що є ключовим для забезпечення робочих місць і зростання економіки. Це може включати в себе заходи, такі як митні бар'єри або тарифи, що захищають внутрішніх виробників від дешевих імпортованих товарів [2 с.66].

Забезпечення макрофінансової стабільності є важливим ключовим аспектом економічної політики, який включає контроль за валютною стійкістю, низькою інфляцією та стабільністю фінансової системи. У 2022 році базова інфляція зросла до 22,6%. За даними Національного банку України, збереження макрофінансової стабільності є ключовим завданням, щоб привабити інвестиції. Ця стабільність сприяє сталому економічному зростанню, залученню інвестицій та забезпеченню довіри як національних, так і міжнародних інвесторів [3, 7].

Стимулювання зовнішніх інвестицій в Україні є ключовим напрямком для забезпечення необхідного фінансування різних секторів економіки. Іноземні інвестиції – це потік капіталу з інших країн, який можна інвестувати в різні сектори економіки, такі як інфраструктура, виробництво, технології та інші. Це може допомогти забезпечити фінансування проектів відновлення. Прямі іноземні інвестиції в Україну в 2022 році становили 0,54 млрд дол. США, що є зниженням на 93,24% у порівнянні з 2021 роком [2 с.88; 8].

Розвиток фінансового ринку в Україні визначається комплексними заходами, спрямованими на розширення та покращення його функцій. Це включає в себе створення більш широкого доступу до різноманітних фінансових послуг та інструментів для різних сегментів населення та підприємств. Зокрема, підвищення ефективності та прозорості фінансових операцій сприяє

покращенню роботи ринку. Додатково, заходи, спрямовані на забезпечення стійкості та надійності фінансової системи, є важливими для створення сприятливого середовища для фінансових учасників та забезпечення стабільності економіки в цілому [2 с.12].

Отже, ефективна фінансова інфраструктура необхідна для післявоєнного відновлення України та забезпечення стабільності та зростання. Розвиток цієї інфраструктури потребує спільних зусиль уряду, фінансових установ та міжнародних партнерів. Вирішення проблем фінансової інфраструктури створює можливості для реалізації потенціалу України та забезпечення сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Повоєнна відбудова: дослідження досвіду та поточного стану. URL:<https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (дата звернення: 25.10.2023).
2. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/604/13e/648/60413e6481b69340709542.doc> (дата звернення: 25.10.2023).
3. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).
4. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf (дата звернення: 25.10.2023).
5. Інтерв'ю Романа Єрмоличева «Укрінформ». URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/navit_v_umovakh_viini_osvitniu_medichnu_i_sotsialnu_reformi_bude_finansovo_zabezpecheno_-_roman_iermolichev_v_interviu_ukrinform-3751?fbclid=IwAR2YQIpTLEwR6BYzUCgPtA4clE8ejcCv07cMus1AABp_pFiIL-WwUlX3sF8 (дата звернення: 25.10.2023).

6. Платформа промислових та хайтек секторів. URL: <https://www.industry4ukraine.net/> (дата звернення: 25.10.2023).
7. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2022 році. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodorigvnya-inflyatsiyi-u-2022-rotsi> (дата звернення: 25.10.2023).
8. Прямі іноземні інвестиції в Україну. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/UKR/ukraine/foreign-direct-investment> (дата звернення: 25.10.2023).

УДК 330:332

Єфанова Ю.В.

Студентка 3 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Пінті А.В.

викладач кафедри фінансового

менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕТОРАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Військова агресія Росії проти України створила проблеми за всіма напрямками економічного розвитку. Але , попри все , існують значні інвестиції, які надходять з усього світу. Компанії з Німеччини, Туреччини, США та Ізраїлю інвестують в українські проекти, демонструючи готовність відновлювати та розширювати виробництво в країні, незважаючи на труднощі.

У 2022 році через війну Україна втратила 29,1% ВВП [1]. Деякі підприємства перебувають під окупацією, тоді як ті, що знаходяться на контрольованих урядом територіях, стикаються з такими проблемами, як часткове знищення та порушення ланцюжків поставок. Щоб зміцнити економіку,

Україна потребує значного відновлення промисловості. Вітчизняні компанії працюють над модернізацією виробництва, але обмежені ресурси потребують значних іноземних інвестицій для сталого відновлення.

Незважаючи на труднощі із залученням інвестицій, позитивні зрушення відбуваються з появою перших угод з іноземними партнерами в *секторі машинобудування*. Американська компанія Amsted Rail готується налагодити у Львові виробництво підшипників і вагонних комплектуючих. Компанія вивчає можливості співпраці з українськими виробниками та знаходиться в процесі визначення відповідної землі для нового заводу в регіоні. Наразі Amsted Rail закріплює складські приміщення на одному із заводів у Львівській області для транспортування обладнання. Згідно з повідомленням прес-служби, Amsted Rail прагне «відновити виробництво окремих залізничних комплектуючих на українському ринку, яке припинилося через російське вторгнення[2].

ArcelorMittal виділяється як важливий іноземний інвестор у *металургійний сектор* України, незважаючи на такі складні умови, як близькість до лінії зіткнення, нестабільність електропостачання через російські атаки на енергетичну інфраструктуру та проблеми з водою, спричинені руйнуванням російськими військами Каховської ГЕС. За словами Мауро Лонгобардо, генерального директора ArcelorMittal Кривий Ріг, у 2022 році компанія інвестувала 120 мільйонів доларів у свої українські підприємства, а у 2023 році планує додатково інвестувати 130 мільйонів доларів [2].

Енергетичний сектор зазнав значного впливу конфлікту, що призвело до втрати альтернативних генеруючих потужностей, сфери, де іноземні інвестиції були помітно поширені. Однак деякі компанії, яких не злякали виклики, продовжили свою діяльність.

Норвезька фірма Scates, наприклад, задовго до повномасштабної війни займалася розвитком сонячної енергетики в Україні. До 2021 року успішно запустили п'ять потужних сонячних електростанцій у Київській, Черкаській та Миколаївській областях. Співпрацюючи з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), Scates збирається представити Scates Release, комплексне

рішення для генерації та зберігання сонячної енергії в Україні, сприяючи диверсифікації виробництва енергії в країні.

В умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації ірландська компанія Kingspan Group стала значним інвестором в Україні. Компанія Kingspan, відома як світовий лідер у виробництві високотехнологічних та енергоефективних будівельних матеріалів, розпочинає значний інвестиційний проект, вартість якого перевищує 280 мільйонів доларів. Ініціатива передбачає створення у Львівській області будівельно-технологічного містечка, що складається з шести виробничих зон, присвячених передовим ізоляційним матеріалам і рішенням централізованого опалення. Віддаючи пріоритет високовартісній будівельній продукції, проект також наголошує на екологічно чистому виробництві з низьким вмістом вуглецю. Запуск виробництва запланований на 2024 рік.

У квітні 2023 року німецька *фармацевтична* компанія Bayer зобов'язалася інвестувати в Україну 60 млн євро у виробництво насіння, а ще 35 млн євро виділить у насінневий завод у Житомирській області. Цей крок узгоджується з новою інвестиційною політикою Німеччини, яка передбачає державні гарантії для компаній, які роблять внесок у розвиток України[2].

Незважаючи на триваючу війну, Україна продовжує залучати значні інвестиції від компаній з усього світу, починаючи від близьких партнерів, таких як Німеччина та Туреччина, до більш віддалених, таких як США та Ізраїль. Суми інвестицій варіюються в широких межах, коливаючись від десятків тисяч до сотень мільйонів доларів [3]. Примітно, що багато інвестиційних компаній були присутні в Україні до конфлікту, вирішуючи розвивати або розширювати існуюче виробництво. Незважаючи на притаманні ризики, інвестиції у виробництво виявляються більш прибутковими, ніж спостереження за знеціненням коштів. За поточного сценарію інвестори часто обирають менш шкідливий варіант для збереження своїх коштів. Однак у статті наголошується на необхідності більш сприятливого інвестиційного клімату для сталого динамічного зростання ВВП. Важливо, щоб інвестори розглядали Україну не просто як притулок, щоб

уникнути збитків, а як оптимальне місце для прибуткових підприємств. Визнаючи існуючі виклики, інвестиційний клімат в Україні все ще знаходиться в стадії розробки.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України (2023) URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Foreign Direct Investment in Ukraine: War and Peace — Dnipropetrovsk Regional Council. URL: <https://oblrada.dp.gov.ua/en/investors/foreign-direct-investment-in-ukraine-war-and-peace/>
3. Сергій Цивкач: Український інвестор, – UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/17-08-2023/>

УДК 338.14

Жечева О. І.

студентка 5зф8 групи

факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ФІНАНСУВАННІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Місцеві бюджети відіграють ключову роль у фінансуванні повоєнного відновлення України, забезпечуючи фінансові ресурси для розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших сфер.

Перші місяці війни виявились для місцевого самоврядування справжнім випробовуванням, яке вони пройшли та показали, що здатні гідно протистояти будь-яким загрозам та перешкодам. Реформа децентралізації показала справжній результат міцності фінансової основи територіальних громад та їхню здатність швидко адаптуватися до ситуації [1].

Через обласні бюджети здебільшого кошти перерозподіляються. Тобто

обласні бюджети значною мірою виконують функції за рахунок субвенцій з державного бюджету. Загалом тенденція показує певну залежність різних рівнів місцевого самоврядування від трансфертів з державного бюджету при виконанні ними повноважень. Звісно, левову частку в трансфертах займають саме цільові трансферти (субвенції) – 83%. Дотації становлять лише 17%. Це свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від цільових трансфертів з державного бюджету та низьку автономність щодо розпоряджання коштами, отриманими з державного бюджету, адже субвенції мають цільовий характер та не дають змоги ОМС вільно розпоряджатися такими коштами [4].

Це в свою чергу знижує самостійність місцевих бюджетів. Загалом за січень-грудень 2022 року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 398,1 млрд гривень, що становить +13,1% або +46,1 млрд грн приросту проти січня-грудня 2021 року. Це в основному зумовлено значним ростом податку з доходів фізичних осіб (+28,3%), адже втрати від надходжень плати за землю, в порівнянні із відповідним періодом минулого року складають -16,1% або -5,7 млрд грн [2].

Розширення доходної бази місцевих бюджетів через розвиток місцевих підприємств, приваблення інвестицій та зменшення тіньової економіки є важливими завданнями для забезпечення фінансової стабільності у контексті повоєнного відновлення [3].

Залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги для місцевих бюджетів сприятиме швидшому та ефективному відновленню інфраструктури та соціальних послуг на місцях.

Висновок: Ефективне управління місцевими бюджетами дозволяє забезпечити раціональний розподіл коштів на потреби повоєнного відновлення, сприяючи стабільності, розвитку та відновлення регіонів. Також важливе створення ефективної системи моніторингу та контролю за використанням коштів місцевих бюджетів у сферах повоєнного відновлення є важливим для запобігання корупції та недофінансування сфер.

Список використаних джерел:

1. Борщевський В., Куропась І., Микита О. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання. Громадська організація “Громадський простір”. URL: <http://surl.li/cdvgi> (дата звернення: 15.11.2023).
2. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua/ua-economy-in-war/> (дата звернення: 15.11.2023).
3. Іванов С.В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. Економіка України. 2019. № 1 (686). С. 75-89. URL: <https://cutt.ly/iJfwVqD> (дата звернення: 15.11.2023).
4. Напрями надання міжнародної фінансової та технічної допомоги в рамках плану Маршалла. URL: <https://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/.pdf> (дата звернення: 15.11.2023)

УДК 336.69

Загуровська В.А.,

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

факультету управління та економіки

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник: Самарічева Т.А.,

к. е. н., доцентка,

доцентка кафедри фінансів, банківської справи,

страхування та фондового ринку

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Міжнародні розрахунки є важливою частиною світової економіки, адже країни здійснюють обмін товарами та послугами. Вони допомагають

конвертувати гроші з однієї валюти в іншу та допомагають вирішити питання з оплатою за імпорт та експорт.

Золотовалютні резерви України в 2023 році зросли до 42,72 млрд доларів США завдяки фінансовій допомозі інших країн. За період повномасштабного вторгнення росії на територію України збільшився імпорт автівок та тракторів, що пояснюється збільшенням потреб військових та знищенням росією аграрного сектору, а от імпорт пального у 2023 році зменшився на 8% порівняно з 2022 роком, це пов'язано із тим, що росіяни розбомбили нафтопереробні заводи в полтавській та харківській областях. Якщо розглядати імпорт товарів з ЄС, то можна помітити, що значну частку займає закупівля газу та машинобудівної продукції. Через це Європа є лідером за імпортом товарів в Україні. Спостерігається високий імпорт з боку аграріїв на трактори з Німеччини і Франції, а також високий попит на добрива. В 2023 році з огляду на прогнозовану важку зиму імпорт електричних машин, зокрема генераторів, павербанків, трансформаторів збільшився на 40%, порівняно з 2022 роком. Також зросли обсяги імпорту товарів, які пов'язані з обороною країни. Імпорт літаків в 2023 році збільшився на 150%, порівняно з 2022, а закупівля пороху та вибухових речовин – на 180% [1].

Через війну частка експорту в структурі української економіки суттєво знизилась. В 2022 році Україна експортувала товарів на 44,1 млрд доларів. Найбільшу частку в структурі експорту займала аграрна продукція.

В 2023 році продовжили експортувати ті ж товари, що і в попередньому році. В товарній структурі найбільшу частку експорту займало зерно, олія та насіння. Найбільшим покупцем аграрної продукції Нідерланди – 15,5%, Польща – 14,5% та Італія – 13,8%. 90%. Експорт гірничо-металургійної промисловості після початку війни скоротився, порівняно з довоєнними роками. Експорт чорних металів складає лише 5,7%, руди – 4%. Такі зміни пов'язані із блокадою морських портів, а також із порушенням логістики залізничних перевезень [2].

Таким чином можна зробити висновок, що імпорتنі операції не зазнали таких суттєвих змін, як експортні після початку повномасштабного вторгнення на територію України. Це пояснюється тим, що купівля закордонних товарів зменшилась приблизно вчетверо, порівняно з довоєнними роками, а продажі вітчизняних товарів за кордон скоротились на третю частину, порівняно з довоєнним періодом.

Список використаних джерел:

1. Прихований імпорт на мільярди доларів. URL: <https://www.epravda.com.ua/weeklycharts/2023/08/24/703532/>
2. Що відбувається з українським експортом. URL: <https://forbes.ua/money/agrarii-ta-aytivtsi-prodovzhuyut-zabezpechuvati-krainu-valyutoyu-shcho-vidbuvaetsya-z-ukrainskim-eksportom-poyasnyue-ekonomist-vasil-povoroznik-27042023-13338>

УДК 336.71

Карамон Є.О.

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Ланіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Важливість інвестицій важко переоцінити, коли йдеться про зростання та функціонування економіки країни. Фінансова система є ключовим компонентом стимулювання інвестиційної діяльності, і комерційні банки є основними гравцями в цьому відношенні. Вони значно сприяють збільшенню інвестиційної

активності шляхом мобілізації заощаджень, тим самим створюючи інвестиційний капітал і полегшуючи його розподіл.

На організацію інвестиційної діяльності великий вплив робить кредитно-фінансова система держави. Зростає участь комерційних банків в інвестиційній діяльності, що сприяє розширенню банківської системи. Успішний розвиток як економіки, так і банківської системи спонукає банки брати участь в інвестиційному процесі. Стабільне функціонування комерційних банків залежить від стабільного економічного середовища, а процвітання економіки безпосередньо пов'язане з продуктивною роботою та стабільністю банківської системи [1].

Що стосується фінансових установ, їхня інвестиційна політика включає встановлення основних цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних методів їх досягнення. Організація та управління інвестиційною діяльністю - це комплекс дій, що здійснюються для підвищення прибутковості інвестиційних активів при збереженні прийняттого рівня ризику. Інвестиційна політика банку складається з двох основних складових: стратегічного та тактичного управління інвестиційними процесами.

Процес управління інвестиційною стратегією починається з формулювання довгострокових цілей і основних методів їх досягнення. Ця стратегія інвестиційної діяльності закладає основу для подальшого створення інвестиційної тактики, що враховує стратегічний напрям. Інвестиційна тактика диктує конкретний склад і розмір інвестиційних вкладень.

Комерційні банки мають кілька ключових сфер участі в інвестиційному процесі, включаючи[2]:

- збір коштів банками для досягнення цілей вкладення;
- надання кредитів інвестиційного характеру;
- інвестування грошових коштів у цінні папери (акції, паї) за рахунок коштів банку або за дорученням клієнта.

Військова агресія росії та введення воєнного стану в Україні в лютому 2022 року поставило банківську систему перед непередбаченими викликами її

функціональності. Головне занепокоєння викликає саме здатність комерційних банків здійснювати інвестиційну діяльність.

З початку конфлікту українські комерційні банки продовжували інвестувати власні кошти в державні цінні папери та депозитні сертифікати. Вони віддавали більшу перевагу депозитним сертифікатам НБУ, які пропонують вищу відсоткову ставку і таким чином дозволили банкам зберегти свою прибутковість і капіталізацію. І навпаки, комерційні банки спрямовували менше ресурсів на ОВДП, емітовані Міністерством фінансів України, оскільки ці цінні папери менш привабливі з точки зору прибутковості [3].

З червня 2022 року НБУ підвищив облікову ставку з 10% до 25% річних. В результаті ставки по облігаціях на рівні максимум 14-16%, які раніше були привабливими для багатьох потенційних інвесторів, втратили свою привабливість. Отже, фінансування дефіциту державного бюджету зміщене в бік використання коштів НБУ. Такий прямий підхід, як зазначається в наукових статтях, часто призводить до інфляції [3]. Але якщо прибутковість ОВДП становить 25-30%, а в короткостроковій перспективі від трьох до шести до дев'яти місяців вартість обслуговування цих паперів зростає до катастрофічного рівня. Тому міністерство фінансів не погоджується на ці умови.

Тобто, прослідковується конфлікт між НБУ та МФУ. Щоб уникнути випуску гривні для викупу ОВДП, НБУ запропонував МФУ підвищити відсоткову ставку. Однак міністерство фінансів відхилило цю пропозицію, посиляючись на відсутність в бюджеті фінансової можливості для підвищення процентних ставок. Отже, НБУ бере на себе тягар, і виникає занепокоєння щодо реструктуризації внутрішнього боргу України. Такий розвиток подій може призвести до збільшення кількості банків, які не вчасно виконують свої зобов'язання через несвоєчасне надходження коштів за облігаціями.

Водночас, є зрушення в даному напрямку. Про це свідчить той факт, що в жовтні 2022 року дохідність гривневих ОВДП зросла до 18,5%. Це вперше з початку повномасштабної війни, коли таке збільшення відбулося. Слід

зазначити, що це підвищення не є короткостроковим рішенням, оскільки прогнозується, що воно триватиме більше року.

Для поживлення інвестиційної діяльності комерційні банки повинні зосередитися на наступних конкретних напрямках:

– зменшення процентної ставки на депозитні сертифікати НБУ, що збільшить прибутки НБУ;

– спонукання комерційних банків інвестувати власні кошти в облігації державної позики (ОВДП), що є можливістю, яку можна використати для рефінансування в НБУ. Для сприяння цьому необхідно підвищити відсоткові ставки за цими облігаціями і випустити надкороткострокові ОВДП та розширити їх асортимент (житлові, освітні), щоб кошти комерційних банків спрямовувались більше на підтримку Уряду та економіки країни.

Отже, посилення інвестиційних зусиль комерційних банків не лише сприятиме безперебійній роботі банківської системи під час війни, але й відновленню України після війни.

Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків в Україні. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
2. Рац О.М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск 47. 2023. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29043/1/Rats.pdf>
3. Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Випуск 35/2022. С. 96 – 105.

УДК 334.716

*Карпов О.О.**Студент 6 курсу**ФФБС ОНЭУ*

ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ

Український ринок представлений великою кількістю вітчизняних компаній, які постачають населенню основні продукти харчування. Більшість продуктів харчування імпортується. Однак український ринок хліба та хлібобулочних виробів характеризується майже 100% внутрішньою пропозицією. Це пов'язано з коротким терміном зберігання хліба та хлібобулочних виробів, які повинні бути реалізовані протягом однієї доби. Хлібобулочні вироби швидко втрачають свої споживчі властивості і не можуть транспортуватися на великі відстані, що захищає внутрішній ринок від імпорту та дозволяє уникнути конкуренції з боку іноземних виробників. Водночас, якісні характеристики такої продукції обмежують діяльність хлібопекарських підприємств і змушують їх працювати в умовах, коли виробництво і споживання мають бути рівними. [1]

Висока соціальна значущість хліба та необхідність стабільного і своєчасного забезпечення населення якісною, свіжою продукцією вимагає аналізу фактичної ємності ринку та виявлення потенційних можливостей розвитку хлібопекарських підприємств відповідно до суспільних змін. Тому дослідження сучасного стану, проблем та перспектив розвитку українського ринку хліба та хлібобулочних виробів є і залишатиметься актуальним в контексті економічного розвитку країни.

Отже, дослідження доступної статистичної інформації про діяльність хлібопекарської галузі в Україні дає змогу проаналізувати стан і проблеми вітчизняного хлібопечення та ефективність виробничо-господарської діяльності підприємств галузі.

Таблиця 1

Кількість підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні у 2019-2021рр. (у таблиці не вказані ФОП)

Показник	Одиниці виміру	Рік		
		2019	2020	2021
Кількість підприємств з виробництва харчових продуктів	одиниць	5025	4918	4860
Кількість підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	одиниць	271	242	224
Частка підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів у межах підприємств з виробництва харчових продуктів	%	5,4	4,9	4,6
Темп росту кількості підприємств з виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	%	103,8	90,7	93,8

*Розраховано самостійно автором [2]

Таблиця 2

Обсяг реалізованої продукції хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні за червень 2023 р.

Показник	КВЕД	Обсяг виробництва, т	Питома вага, %
Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	10.7	1877,8	100
Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання	10.71	1184,3	63,1
Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання	10.72	631,2	33,6
Виробництво макаронних виробів і подібних борошняних виробів	10.73	58,3	3,3

*Розраховано самостійно автором [2]

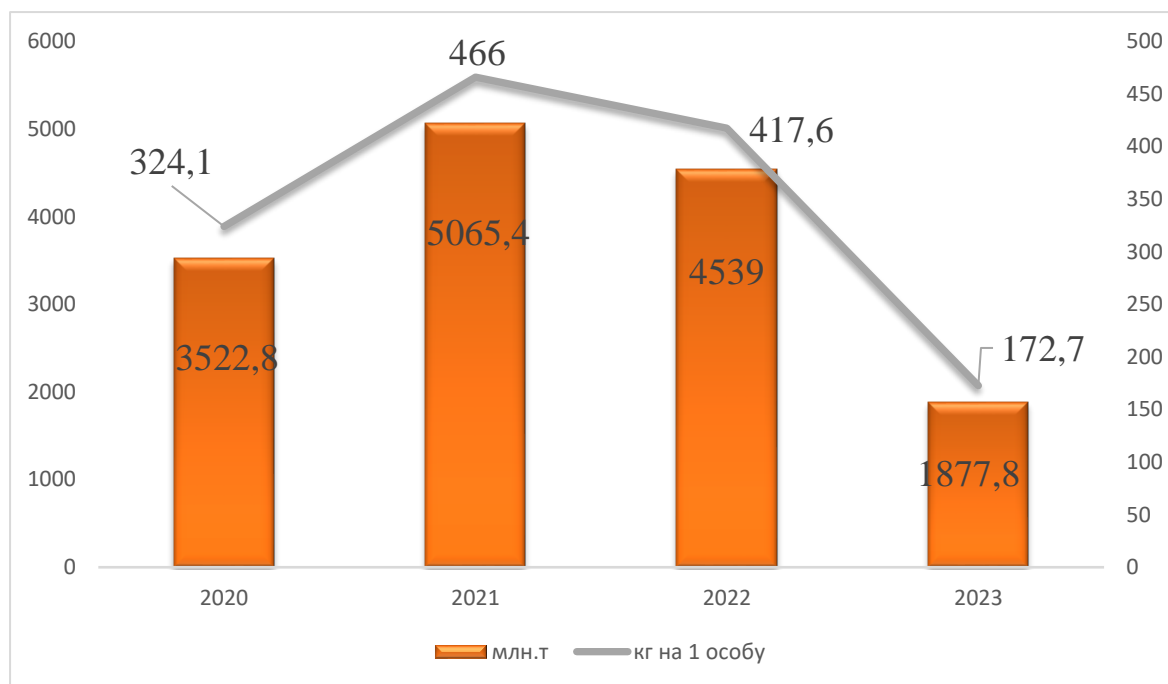

Рис.2.1 Виробництво хліба і хлібобулочних виробів в Україні у 2020-червень 2023рр. *Розраховано самостійно автором [2]

В Україні спостерігається спад обсягів промислового виробництва хліба і хлібобулочних виробів. Протягом останнього десятиліття відбулося скорочення виробництва та реалізації хліба та хлібобулочних виробів більше, ніж на 269% (рис. 1). Зокрема у 2021р. в Україні було вироблено 5065,4тис.т продукції, а у 2023р. обсяг випуску скоротився на 3187,6тис.т і становив 1877,7тис.т продукції.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко.П.В. Проблеми малого підприємства в Україні. *Збірник тез XIX міжнародної науково-практичної конференції «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо-, мікроекономічному рівнях»* 17-18 травня. Одеса. 2021р. (дата звернення: 01.11.2023).
2. Фінансові показники промислових підприємств Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> /(дата звернення: 03.11.2023).

УДК 368.1

*Кириленко А.О.,**Руда В.Г.,**здобувачі ОПП «Корпоративні фінанси»,**КНЕУ імені Вадима Гетьмана**Науковий керівник - Кривошилик Т.Д.,**к.е.н., доц., професор кафедри**банківської справи та страхування,**КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

СТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Початок повномасштабної війни і трансформація економіки України - ці події зумовили підвищення ролі страхового ринку, оскільки саме він дозволяє створити механізми гарантування захисту інтересів суб'єктів економічних відносин з метою підтримки сталого розвитку, підвищення добробуту життя населення та рівня захищеності від впливу негативних подій [1].

Зауважимо, що в умовах війни функціонування страхового ринку України супроводжується екзистенційними викликами та загрозами, які зумовлюють скорочення кількості страхових компаній, обсягу наданих страхових послуг, погіршення фінансової стійкості і надійності, зростання ризиків, які спричиняють зростання страхових виплат у сегментах особистого, майнового та соціального страхування [2].

Для промислових підприємств надзвичайно важливим є страхування майнових комплексів, оскільки вони найбільше піддаються впливу ризиків. Активізація розвитку страхування майна промислових підприємств має стати пріоритетною у післявоєнній відбудові економіки. Проте, у цей час є певні обмеження щодо його здійснення, зокрема:

–нині неможливо страхувати майно, яке знаходиться на тимчасово непідконтрольних територіях України. Це пов'язано з тим, що будь-які офіційні документи від компетентних органів можуть бути визнані незаконними. Крім

того, представник страхової компанії не зможе приїхати для огляду пошкодженого чи знищеного майна. Якщо у страхувальника вже була укладена страхова угода ще до втрати відповідної території, він має домовитись зі страховиком, що страхові випадки будуть зафіксовані і розглядатимуться після повернення контролю над цією територією. Проте, якщо страховик відмовляється це робити, договір страхування достроково припиняє свою дію;

–застосування часткового обсягу страхового покриття, навіть при поновленні страхового договору на новий термін. Нині із ускладненими глобальними логістичними процесами та блокадою морського транспорту в Україні, імпорт обладнання для заміни пошкодженого майна став значною проблемою. Якщо раніше важливі компоненти можна було доставити до України авіатранспортом всього за декілька днів, то зараз це обладнання проведе у дорозі, як мінімум, кілька тижнів, що стає великим викликом для бізнесу [3]. Крім того, навіть у тому випадку, коли нове обладнання вже знаходиться в межах країни, немає жодних гарантій щодо оперативної доставки та монтажу його на заміну пошкодженого. Кожен день затримки призводить до втрати потенційного доходу, який страховик повинен компенсувати. У таких умовах страховики здебільшого відмовляють у страхуванні втрат прибутку, спричинених перервою в діяльності, навіть через стихійні лиха;

–наявність глобальної програми перестрахування або факультативного розміщення ризику на міжнародному рівні, призведе до додаткового ризику. Як відомо, Національний банк України обмежує можливість виведення валюти за кордон. На жаль, це обмеження стосується і страхових компаній, які зіткнулися з труднощами у сплаті послуг перестраховикам. Якщо страховик (цедент) і перестраховик належать до однієї групи компаній, скоріше за все, вони зможуть домовитись один з одним [3]. Проте, у випадку унікальної страхової угоди із факультативним перестрахуванням або фронтінгу, існує значний ризик того, що перестраховик відмовиться надавати послуги після закінчення попередньої страхової угоди;

–традиційне страхування майна не надає захисту від воєнних подій, проте застрахувати майно від можливих пошкоджень внаслідок воєнних дій можна лише через спеціалізовані поліси синдикатів Ллойдс. Вартість таких полісів для українських споживачів на початку 2022 р. починалася від \$100-150 тис. [3]. Проте, після 24 лютого 2022 р. отримати такий вид страхового покриття для майна на території України стало неможливим.

Отже, значна частина страхувальників майна наразі перебуває у зоні, де ведуться активні бойові дії, тому обсяги страхових премій у портфелях страховиків значно скоротилися. Нині посилюються проблеми недостатнього рівня капіталізації страховиків, їх здатності відповідати вимогам нагляду і контролю з боку НБУ, зниження якості страхових портфелів, недостатності страхових резервів для покриття існуючих ризиків, транспарентності діяльності.

Кризові явища в умовах війни змусили страховиків України переглянути свої стратегії розвитку, оптимізувати організаційні структури та зменшити операційні витрати. Багато компаній зіткнулися з браком ліквідності через те, що в попередні роки, коли ринок страхування стрімко зростав, вони не приділяли достатньої уваги формуванню страхових резервів. Тепер, з урахуванням значного зменшення обсягів продажів, вони стикаються з нестачею коштів для виконання своїх фінансових зобов'язань. Зважаючи на те, що страхова діяльність у нових умовах, пов'язана з багатьма ризиками для бізнесу, тому покращення її ефективності можливе лише завдяки проведенню результативної державної політики, спрямованої на регулювання страхового ринку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Бовсуновська Г.С. Тенденції розвитку страхового ринку в контексті забезпечення економічної безпеки країни. *Економіка розвитку*. 2017. № 3. С. 53–58.

2. Копилюк О.І., Музичка О.М., Гап'як С.С. Механізм забезпечення безпеки страхового ринку України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 345–350.
<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-345-350>

3. Страховий захист бізнесу під час війни: веб-сайт. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/212132_strakhoviy-zakhist-bznesu-pd-chas-vyni-poradi-kervnikam#

УДК 658.15

Котенко О.М.

*Магістрант 2 року навчання
факультету фінансів та обліку*

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

**ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ
АКТИВАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА
ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЖЕРЕЛ
ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФГ «ЗЬОРНИШКО»)**

Для успішного управління запасами на фермерському господарстві потрібно створити належні умови для зберігання врожаю та контролювати вологість, сухість і провітрюваність зерна в складських приміщеннях. Проте, у зв'язку зі складними обставинами, такими як вторгнення російських військ на територію України, виникла проблема з постійним доступом до електроенергії. Для вирішення цієї проблеми запропоновано встановити сонячні панелі як автономне джерело електроенергії. Це дозволить знизити витрати, забезпечить стабільне постачання електроенергії та сприятиме екологічно чистому розвитку господарства.

Реалізація проекту по встановленню сонячних панелей починається з аналізу потреб підприємства господарства, включаючи споживання електроенергії для освітлення, обігріву та інших процесів. Оцінка площі та потужності сонячних панелей, необхідних для задоволення цих потреб. Аналіз цих показників дозволяє констатувати, що використання електроенергії протягом року варіюється в залежності від річного періоду. Річні показники

використаної електроенергії фермерського господарства «Зьорнишко» [1] та її вартість вказані в табл. 1.

Таблиця 1

Показники використаної електроенергії ФГ «Зьорнишко» за 2021 р.

Місяць	Показник, кВт/год.	Вартість, в грн.
Січень	295	2 065
Лютий	270	1 890
Березень	240	1 680
Квітень	230	1 610
Травень	225	1 575
Червень	210	1 470
Липень	230	1 610
Серпень	280	1 960
Вересень	360	2 520
Жовтень	420	2 940
Листопад	420	2 940
Грудень	420	2 940
Загалом за рік	3600	25 200

Відповідно до отриманих розрахунків, річне використання електроенергії становить 3600 кВт/год., тобто 25 200 грн. в рік.

Наступним етапом реалізації проекту є розробка технічного проекту, включаючи вибір місця розташування панелей, розрахунок потужності системи, проектування розподілу електроенергії. Для реалізації цього етапу, найбільш оптимальним варіантом для задоволення власних потреб та отримання прибутку з надлишку, буде використання мережевої електростанції потужністю в 30 кВт/год. Місцем розташування, буде земельна ділянка площею 165 м², яка стоїть на балансі фермерського господарства.

Після реалізації попереднього етапу, необхідно провести фінансовий аналіз, який полягає в оцінці вартості проекту, включаючи витрати на придбання та встановлення сонячних панелей, інверторів, кабелів, монтажних робіт та іншого обладнання. Розрахунок економічної вигоди, враховуючи зниження витрат на електроенергію та можливість продажу надлишкової електроенергії в електромережу. Для реалізації цього етапу, необхідно врахувати витрати на отримання відповідного дозволу від уповноваженого органу на встановлення

генеруючого обладнання в сільській місцевості; придбання лічильника електроенергії ACE 6000; супровідні послуги з підключення до мережі; купівля та встановлення необхідного обладнання для електростанції (сонячні панелі – 54 шт. «Longi Solar», мережевий інвертор – 1 шт. «Huawei SUN 2000», цільнометалева конструкція – 1 шт., конектори – 10 шт. , кабелі – 2 шт., система захисту – 1 комплект).

Відповідно до технічної документації сонячних панелей «Longi Solar» [2] та рівень сонячної активності в Харківській області [3], середньорічне вироблення електроенергії від їх використання, складає 36600 кВт/ год. Тобто, враховуючи це, підприємство може повністю забезпечувати свою діяльність і отримувати надлишок в кількості 33000 кВт/ год., який буде реалізований енергопостачальній компанії.

Також, необхідно врахувати, що ціна «зеленого тарифу», тобто ціну за якою буде реалізований надлишок виробленої продукції, яка становить 0,163 євро або 6,52 грн. за кВт [3]

Розрахунки окупності електростанції відображені в табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок окупності електростанції

Витрати		Прибуток	
Показник витрат	Сума, грн.	Показник прибутковості	Сума, грн.
Витрати на отримання відповідного дозволу	45 072	Економія від власного споживання	25200
Лічильник електроенергії	11 600	Прибуток від продажу електроенергії (з врахуванням податків ПДФО і ВЗ)	173 204
Супровідні послуги	11806		
Обладнання та встановлення електростанції	780 000		
Загалом	848 478	Загалом	198 404
Термін окупності: $848\,478/198\,404 = 4,3$			

Відповідно до проведеного аналізу, проєкт доцільно реалізовувати, бо це дозволить забезпечити постійне електропостачання в складські приміщення, що є критичним для зберігання врожаю та уникнення можливих збитків, зменшити витрати на власне споживання електроенергії та дозволить отримувати чистий додатковий дохід від продажу надлишкової електроенергії після періоду окупності.

Список використаних джерел:

1. Сайт для доступу до державних даних Оpendатабот. Звітність ФГ «Зьорнишко». URL: <https://opendatabot.ua/c/38340548> (дата звернення: 05.11.2023).
2. Технічний паспорт сонячних панелей «Longi Solar» URL: https://e-energy.in.ua/solar_panels/solnechnaja-panel-longi-solar-lr5-54htn-425m-hpbc-hi-mo-6.html (дата звернення: 05.11.2023).
3. Офіційний сайт Держенергоефективності. URL: <https://saee.gov.ua/uk> (дата звернення: 05.11.2023).

УДК 342.951:351.82:336.025

Кравченко С.С.

аспірант кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені В. Гетьмана

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ПОНЯТТЯ PEPs У ЧИННІЙ ПРАКТИЦІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Виклики та проблеми, спричинені операціями з відмивання коштів одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення є у нас час одними з найактуальніших для вирішення. Вони прямо чи опосередковано впливають на усі сфери нашого життя, перешкоджають швидкому розвитку, оскільки основним інструментом цих протиправних дій є корупція. На жаль, у нашій державі синонімами до слова корупція досить часто вживаються слова політика, політичні особи.

Політично значущі особи (politically exposed persons – PEPs) – це особлива категорія посадових осіб та членів їх сімей, повний перелік яких визначений у пунктах 28, 37 та 70 ч. 1 ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [1], які

виконують або виконували протягом останніх трьох років визначні публічні функції в Україні або іноземних державах.

Для зменшення незаконних дій, як зазначає М. Шевченко [2 с. 47], щодо публічних діячів як особливої категорії клієнтів суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) останнім має приділятися особлива увага у ході встановлення ділових відносин, перегляду доцільності їх підтримання та у разі відмови у підтриманні ділових відносин, шляхом запровадження спеціальних внутрішніх нормативних документів і процедур для ідентифікації та моніторингу фінансових операцій PEPs.

Зауважимо, що в Міжнародних стандартах боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення FATF [3 с.16,73,131] відсутні рекомендації щодо обмежень періоду часу, протягом якого за клієнтом закріплюється статус PEP. При цьому у світовій практиці, відповідно до рекомендацій МБРР та Світового банку [4, с. 31-32] чітко обумовлюється негласне правило якому слідують провідні країни світу «один раз PEP – назавжди PEP». Цьому є логічне пояснення, оскільки особа яка займає чи займала високі посади у державних структурах має доступ до різного роду інформації, яку можна використовувати для власного збагачення, у супереч нормам права та моралі. Тому підвищений рівень контролю за фінансовими операціями клієнтів категорії PEPs та пов'язаних з ними особами має логічне значення.

Донедавна прослідковувалась невідповідність чинних норм вітчизняного законодавства та світових практик щодо політично значущих осіб, оскільки згідно пунктів 28, 37 ч. 1 ст.1 ЗУ «Про ПВК/ФТ» [1] політично значущими особами в Україні вважалися ті особи, які виконують або виконували протягом останніх трьох років визначні публічні функції.

Варто відзначити, що 21.09.2023 р. парламент підтримав у першому читанні зміни у ЗУ «Про ПВК/ФТ» згідно концепції «один раз PEP – назавжди PEP» [5], подальше прийняття змін до Закону № 361-IX відповідатиме вищезгаданим світовим практикам та є однією з умов вступу України до ЄС та

отримання допомоги від Міжнародного валютного фонду. А вже 29.10.2023 р. Закон з прийнятими правками «один раз PEP – назавжди PEP» вступив у силу.

Для відповідності нормативно-правової бази України світовим еталонам у сфері протидії фінансовим злочинам також необхідно на державному рівні створити та підтримувати єдиний реєстр політично значущих та пов'язаних ними осіб. Дана вимога чітко визначена у ст. 20а Директиви Європейського Парламенту і Ради ЄС 2015/849 від 20 травня 2015 р. [6].

У свою чергу, інформація стосовно національних публічних діячів сьогодні міститься в окремих комерційних та безкоштовних інтернет-базах, а також офіційних вебсайтах органів державної влади України [7]. Одним із найуживаніших у банківській практиці приватних ресурсів для протидії фінансовим злочинам можемо виокремити сервіс Check√Lists FinAP [8], інші відкриті державні реєстри та сервіси описані у керівних настановах Державної служби фінансового моніторингу України «Управління діловими відносинами з політично значущими особами» [7, с. 109-113].

Узагальнюючи вищевикладений матеріал, можна сказати, що для поступового удосконалення чинних нормативно-правових актів та практики протидії фінансовим злочинам в Україні необхідно:

1. законодавчо закріпити та практично забезпечити створення єдиного реєстру публічно значущих та пов'язаних з ними осіб;

2. оновити керівні настанови Спеціально уповноваженого органу відповідно до прийнятих змін у законодавстві;

3. проводити роботи над імплементацією світового досвіду у сфері ПВК/ФТ.

Вирішення зазначених проблемних аспектів дозволить наблизити процеси фінансового моніторингу публічно значущих та пов'язаних з ними осіб до світових практик, зобов'яже суб'єктів первинного фінансового моніторингу до перегляду рівня ризику клієнтів, що втратили статус PEP у зв'язку з часовими обмеженнями та спричинить подальші актуалізаційні процеси розвитку вітчизняної системи фінансового моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 10.10.2023)
2. Шевченко М. В. Належна перевірка щодо публічних діячів: зарубіжний досвід. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2021. №2. С. 45–52. URL: <https://doi.org/10.54929/pmtl-issue2-2021-09> (дата звернення 10.10.2023)
3. The FATF Recommendations URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf> (дата звернення 10.10.2023)
4. Stolen Asset Recovery Politically Exposed Persons A Policy Paper on Strengthening Preventive Measures URL: https://www.amnet.co.il/attachments/STAR_PEPs-ful.pdf (дата звернення 10.10.2023)
5. Рада підтримала зміни в законі про політично значущих осіб в першому читанні. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-radal-zminy-zakon-politychno-znachushchi-osoby/32603255.html> (дата звернення 10.10.2023)
6. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2015/849 від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, про внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 648/2012 та про скасування Директиви Європейського Парламенту і Ради 2005/60/ЄС та Директиви Комісії 2006/70/ЄС. Європейський Союз; Директива, Міжнародний документ, Перелік від 20.05.2015 № 2015/849 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_037-15#Text (дата звернення 10.10.2023)

7. Керівні настанови ДСФМУ «Управління діловими відносинами з політично значущими особами» URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F/Kerivninastanovy%20new.pdf> (дата звернення 10.10.2023)

8. Офіційний сайт FinAP. URL: <https://finap.com.ua/> (дата звернення 10.10.2023)

УДК 336.717.3

Кривошеєва А. О.

магістрантка освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В основі депозитної діяльності банків лежить базова банківська функція: залучення коштів як фізичних, так і юридичних осіб, їх розміщення та обслуговування. У світлі широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну та несприятливих умов для банківської системи в країні вкрай важливо створити ефективну систему нагляду за депозитною політикою банків.

На думку Я. В. Колесніка та І. С. Землякової, на сучасний стан економіки впливає кілька факторів. Серед них відсутність загальновизнаної політики щодо монетарного, фінансового та фіскального секторів, темпи зростання ВВП, які залишаються нижчими за кризовий рівень, зниження рівня життя населення та скорочення доходів підприємств реального сектору. Крім того, суб'єкти господарювання мають високі інфляційні очікування, а також існує неефективне управління фінансовими ресурсами на рівні депозитних корпорацій, наприклад,

надмірне інвестування в державні цінні папери, зниження довгострокових кредитних операцій та надмірні транзакційні витрати, серед інших проблем [1, с. 152].

Питання залучення коштів клієнтів і розміщення їх на депозитних рахунках, за словами Ю. П. Макаренка та В. В. Хацька передбачають зниження процентних ставок за депозитами до запитання та депозитами в іноземній валюті. Крім того, банки часто надто агресивно рекламують такі ощадні послуги, як «скарбнички», що може призвести до продовження депозитних угод і труднощів із поверненням депозитів навіть після закінчення терміну дії договору. Крім того, встановлені жорсткі умови та штрафні санкції за дострокове розірвання депозитних договорів [2, с. 41].

Депозитна політика більшості банків стикається з дедалі більшими проблемами, насамперед через те, що українська банківська система обтяжена значним обсягом проблемних активів і простроченою кредитною заборгованістю клієнтів і підприємств. Триваюча війна ще більше загострила ситуацію, оскільки українські банки демонструють небажання видавати нові кредити, особливо на інвестиційні цілі. Хоча ця тенденція вже спостерігалася в попередні роки, масштаби конфлікту посилили його вплив. Сьогодні переважають кредитні програми під державні гарантії та короткострокові споживчі кредити для фізичних осіб [3].

Важливо визнати, що банки стабільно стикаються з жорсткою конкуренцією на ринку грошових ресурсів, зокрема, коли йдеться про залучення депозитів. Установи, які пропонують найбільш вигідні та практичні депозитні продукти, швидше за все, вийдуть переможцями в цій напруженій битві. Як наслідок, відсоткова ставка, призначена для певної форми депозиту, є вирішальним фактором, який надихає клієнтів інвестувати свої фінанси.

Приватні банки стикаються зі значними кредитними ризиками, коли вони спрямовують свої депозитні ресурси на кредитування з високим ризиком. Як наслідок, існує потреба забезпечити, щоб ці ресурси були спрямовані на більш безпечну практику кредитування.

Добре відомий факт, що державні банки, як правило, менш сприйнятливі до ризикованих підприємств. Однак важливо зазначити, що ставки за депозитами в державних банках часто є порівняно нижчими, ніж у приватних банках.

Порівняно з приватними банками державні банки демонструють вищий ступінь ліквідності. Насамперед це пов'язано з тим, що державні банки мають тенденцію інвестувати свої ресурси в державні цінні папери та надавати позики як підприємствам, так і населенню. Однак це робиться таким чином, щоб не призводити до надання значної суми кредитів порівняно з депозитами. З іншого боку, приватні банки намагаються забезпечити вищі процентні ставки за кредитами. Однак ресурсів, залучених цими банками через депозити, часто недостатньо для задоволення бажаних сум кредиту.

Державні банки вважаються більш надійними, і, як наслідок, населення схильне довіряти їм більші суми грошей. Це правда, незважаючи на те, що процентні ставки, які пропонують ці банки за депозитами, зазвичай нижчі, ніж ставки, які пропонують приватні банки.

Таким чином, депозитна політика банків, що розбита на категорії за формою власності, має ряд переваг і недоліків. І з саме з цього виникають проблеми, з якими стикаються банки. Зважаючи на це, вкрай важливо розробити пропозиції, які підвищать ефективність депозитної політики системно важливих банків України під час війни.

Список використаних джерел:

1. Колеснік Я. В., Землякова І. С. Сучасний стан та перспективи розвитку пасивних операцій банківського сектору економіки України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 150-153.
2. Макаренко Ю. П., Хацько В. В. Оцінка управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП банк». *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 39-45.
3. Підсумки роботи українських банків за 10 місяців воєнного року: громадяни та бізнес залишають гроші на депозитах, але кредити повертають

дедалі гірше. Mind.Ua. URL: <https://mind.ua/publications/20250017-pidsumki-roboti-ukrayinskih-bankiv-za-10-misyaciv-voennogo-roku-gromadyani-ta-biznes-zalishayut-groshi> (дата звернення: 15.11.2023)

УДК 336.27

Літвіченко Ю.В.,

здобувачка вищої освіти

Хмельницького університету управління та права

імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник: Самарічева Т. А.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

фінансів, банківської справи,

страхування та фондового ринку

Хмельницький університет управління та права

імені Леоніда Юзькова,

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІДНОСИН МВФ І УКРАЇНИ

Протягом усіх років співпраці України з Міжнародним валютним фондом (МВФ), ця міжнародна організація виявилася надійним партнером нашої держави. Навіть у скрутні економічні періоди МВФ завжди був готовий надати фінансову допомогу Україні, що сприяло забезпеченню стабільності національної валюти та фінансового стану країни в цілому. Історію співпраці України з МВФ можна розділити на 9 основних етапів, кожен з яких має свої унікальні особливості та умови. Кожен етап представляв собою програму за якою МВФ виділяло кошти Україні на різні цілі [1].

Як було повідомлено агентством Укрінформ, 31 березня 2023 року Рада виконавчих директорів МВФ схвалила чотирирічну програму в межах Механізму розширеного фінансування для України на суму 15,6 мільярда доларів США [2].

Слід визначити, що основними напрямками кредитування МВФ практично завжди були заходи, спрямовані передусім на стабілізацію національного валютного курсу, зокрема української гривні. Іншими словами, акцент робився не на покращення економічного становища населення, таких як підвищення заробітних плат, пенсій чи соціального забезпечення загалом. З останніх програм кредитування видно, що їх основною метою було поповнення резервів Національного банку з метою зміцнення курсу гривні та зниження рівня інфляції.

На рис. 1 зображені основні напрями фінансування МВФ України та їхні частки у загальній сумі траншів.

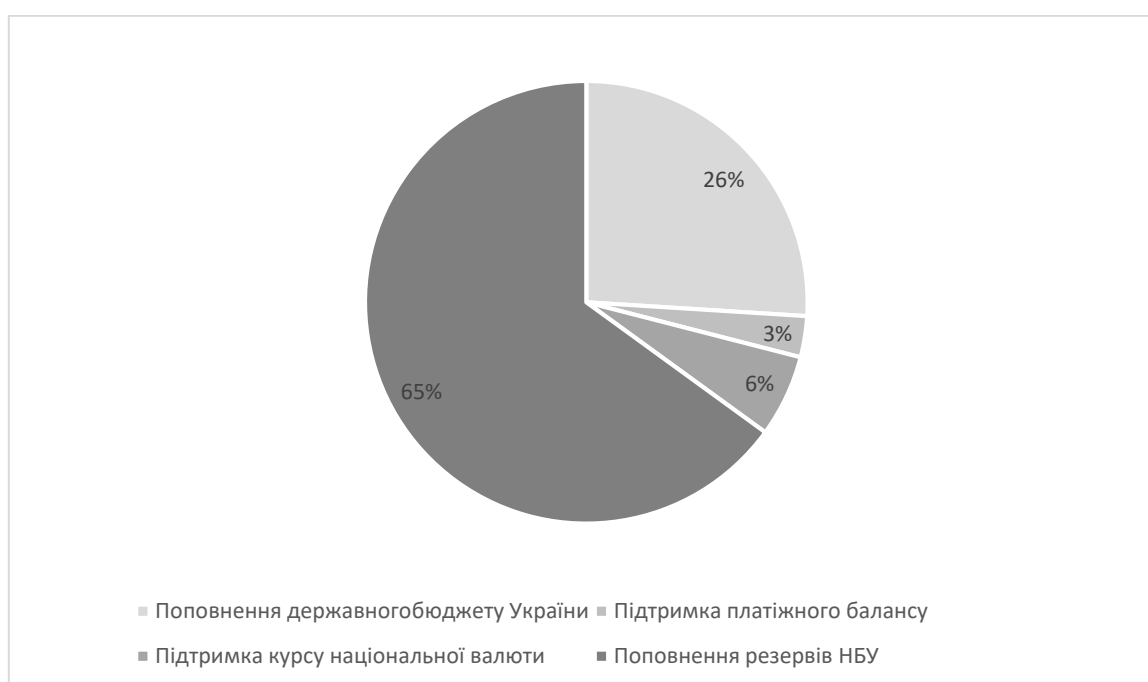

Рисунок 1. Основні цільові напрями фінансування МВФ України

Примітка. Побудовано автором за даними [3].

У сучасний час, так само, як і протягом всіх попередніх років існування нашої держави, співпраця з МВФ є необхідною складовою політики, яку повинен реалізовувати уряд для посилення цієї співпраці та отримання від неї користі. Проте ефективність та користь використання позичених коштів від МВФ залежить від їхнього цільового призначення. Ресурси, які Україна отримує від МВФ, не повинні використовуватися для покриття дефіциту бюджету, а мають спрямовуватися на довгострокові та збалансовані цілі, зокрема, на реалізацію реформ у конкретних галузях та проектах. Звісно, при наданні кредитів нашої

державі, МВФ має бути переконаним у їх поверненні, іншими словами, він повинен мати впевненість у нашій здатності до майбутніх фінансових зобов'язань [4].

Загалом, співпраця України з МВФ є позитивним явищем, оскільки вона може стати гарантією нових економічних реформ, зміцнення гривні відносно іноземної валюти та підвищення життєвого рівня громадян України. Проте необхідно пам'ятати, що кредити потрібно буде повертати, і це призводить до зростання державного боргу, що може негативно вплинути на соціально-економічну ситуацію та загострити фінансову кризу в країні. Тому головним завданням наразі є впровадження програми економічних перетворень, які сприятимуть економічному зростанню, підтримці розвитку бізнесу та збільшенню доходів, які надходять до бюджету. В майбутньому співпраця України з МВФ буде базуватися на привабленні додаткових інвестицій для їх вкладення в економіку та розвиток нових технологій, а не на використанні коштів для покриття дефіциту бюджету.

Список використаних джерел:

1. Михайлик О.М. Особливості міжнародного кредитування: МВФ та МБРР. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3962>
2. Рада директорів МВФ схвалила кредитну програму Україні на \$15,6 мільярдів. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/31/698666/>
3. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>
4. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhнародni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhнародnimi-finansovimi-instituciyami>

УДК 330.36

Лобода К.П.

Студентка 3 курсу

ОП «Корпоративні фінанси»,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Юркевич О. М.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА В УКРАЇНІ

Фінансовий сектор весь час знаходиться у стані змін, особливо в Україні, та не може бути абсолютно або постійно стабільним. Фінансовий сектор являє собою сукупність організацій, установ, компаній і учасників, які займаються фінансовою діяльністю і надають фінансові послуги. Фінансовий сектор включає в себе різноманітні інституції та підприємства, такі як банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, брокерські фірми, пенсійні фонди та інші учасники, які здійснюють різноманітні фінансові операції.

Під стабільністю фінансового сектора розуміють стан, за якого він працює ефективно, не викликаючи певних кризових ситуацій, які можуть загрожувати повноцінному функціонуванню економіки. Забезпечення стабільності фінансового сектора є важливою метою для кожної країни, оскільки нестабільність може мати серйозні негативні наслідки.

На нашу думку, ознаками нестабільності фінансового сектору є:

– зростання боргового навантаження: ситуація, за якої піднімається рівень боргів, особливо в неплатоспроможних позичальників, а також сюди може входити зростання кредитного ризику, коли суб'єкти не в змозі повернути свої позики;

– різка зміна цін активів, таких як акції, облігації чи нерухомість, що може сигналізувати про нестабільність фінансового сектору і викликає серйозні наслідки для інвесторів, компаній та економіки загалом. Це явище часто називають волатильністю ринків;

– серйозні порушення в роботі механізму переходу від заощаджень до інвестицій, які проявляються в різких коливаннях відсоткових ставок, різкому зниженні котирувань цінних паперів і скороченні масштабів фінансування нефінансового сектора України.

Неефективний розвиток та нестабільність фінансового сектора залежить від наявності наступних чинників [1]:

- неспроможність вчасно передбачити ризики через неефективність податкового законодавства, що оподатковує інвестиційний прибуток та учасників фінансового сектору, та низький рівень нагляду за банками та іншими фінансовими установами;

- недостатня або повна відсутність захисту прав на відстоювання інтересів споживачів фінансових послуг (у тому числі позичальників) та кредиторів та висока концентрація активів у системно важливих банках;

- відсутність належної інфраструктури ринку капіталу, а також обмежена кількість фінансових інструментів;

- наявність на ринку фінансових установ, які не виконують або не мають наміру виконувати функції фінансового посередництва та несуть значні системні ризики для галузі;

- низький рівень фінансової грамотності населення;

- обмежені повноваження та незалежність органів регулювання щодо вжиття заходів, які впливають на учасників фінансового сектора.

Розв'язана росією в лютому 2022 року повномасштабна війна призвела до окупації української території, руйнування інфраструктури, збоїв у ланцюжках поставок, масштабної міграції населення та серйозної економічної та фінансової кризи, яка триватиме ще довго та матиме довгостроковий негативний вплив на фінансовий сектор.

Тому, однією з ключових стратегічних цілей Стратегії розвитку фінансового сектору України (далі – Стратегія) є забезпечення фінансової стабільності [2]. Реалізація Стратегії створить умови для зміцнення потенціалу України на шляху до перемоги, сприятиме відновленню національної економіки від наслідків війни, забезпечить макроекономічну та фінансову стабільність, закладе підвалини для сталого і динамічного розвитку та конкурентоспроможності фінансового сектору України в умовах євроінтеграції та інтеграції у світовий фінансовий простір [3].

Фінансова стабільність досягається, передусім, шляхом комплексного аналізу системних ризиків, які можуть їй погрожувати, і при необхідності застосування макропруденційних заходів. Макропруденційна політика, яку Національний Банк України (далі – НБУ) здійснює для забезпечення фінансової стабільності, має на меті уникнення кризових ситуацій та зменшення можливих втрат шляхом ліквідації або обмеження системних ризиків [4].

Особлива увага повинна приділятися вчасному виявленню проблем у фінансових установах та ранньому втручанню, а також нагляду за фінансовими групами та оцінці ризиків відповідно до процедур наглядової перевірки та оцінки, крім того відповідно до пруденційних нормативів, які відповідають вимогам законодавства ЄС. Важливо також забезпечувати приведення регулювання фінансового сектору у відповідність до стандартів ЄС щодо ліцензування, нагляду, застосування заходів впливу, відновлення діяльності фінансових установ та врегулювання їх неплатоспроможності.

У системі фінансового сектора кожна інституція має виконувати своє унікальне призначення, ефективно співпрацювати з іншими для успішного виконання своїх завдань та забезпечення гармонійних відносин, цілісності та ефективності системи. У ситуації війни важливо гарантувати стабільне та надійне функціонування фінансової системи країни, задовольнити максимально потреби оборонного комплексу України, підтримати фінансову безперебійну роботу об'єктів критичної інфраструктури. [5]

Отже, механізм забезпечення стабільності фінансового сектора в Україні зазнає значних поліпшень завдяки реформам і сучасним регуляторним механізмам. Для досягнення повної стабільності важливо продовжувати реформи та забезпечувати відповідність міжнародним стандартам. Спільні зусилля уряду, державних регуляторів та фінансових інституцій вирішальні для зміцнення фінансової стабільності та економічного зростання України.

Список використаних джерел:

1. Вовчак, О. Д., І. А. Канцір. "Забезпечення стійкого розвитку фінансового сектора в контексті мінімізації системних ризиків." *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. №3 (2017): с. 104-107.
2. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектора України. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini> (Дата звернення: 05.11.2023).
3. Юркевич О.М., Смагін В.Л. Забезпечення фінансової стабільності України в умовах війни. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Зб. Матеріалів VI Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених URL: http://irbis.kneu.edu.ua/cgi-bin/ecgi64/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Z21ID=168928K4V34V8077312&Image_file_name=CONF_EL%5Csuchasni_inst rum_upravlin_korporat_finansamy%20_22.pdf
4. Перепьолкіна О. О. Ефективність забезпечення фінансової стабільності засобами макропруденційної політики НБУ. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2021. № 63. С. 57–63. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-63-09> (дата звернення: 05.11.2023).
5. Радіонов Ю. Державні фінанси в забезпеченні стабільності фінансової системи країни. *Економіка України*. 2022. №. 9. Р. 77–98. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.09.077> (дата звернення: 05.11.2023).

УДК 368.1 (043.2)

Марченко К.М.,

студентка 6 курсу ЦЗФН

Добриніна Л.В.,

к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ

Майнове страхування є важливим інструментом захисту майнових інтересів громадян і підприємств. Воно дозволяє забезпечити стабільність фінансового становища страхувальника в разі настання страхового випадку.

Сутність майнового страхування полягає в тому, що страховик, за умови сплати страхувальником страхової премії, зобов'язується відшкодувати страхувальнику збитки, завдані його майну внаслідок страхового випадку[1].

Війна в Україні значно вплинула на ринок майнового страхування. За даними Національного банку України, у 2022 році обсяги страхових премій з майнового страхування в Україні зросли на 13,5%, до 12,3 млрд грн. З одного боку, вона призвела до зростання попиту на страхові послуги, оскільки люди та підприємства прагнуть захистити своє майно від ризиків, пов'язаних з війною. З іншого боку, війна ускладнила діяльність страхових компаній, оскільки вони зіткнулися з такими проблемами, як:

- Зростання витрат на ведення страхового бізнесу.
- Зниження платоспроможності страхувальників.
- Ускладнення оцінки ризиків.

Подальший розвиток майнового страхування в умовах війни визначається такими факторами:

- Збільшення обсягів збитків від воєнних дій. Війна призводить до значних збитків від руйнування майна, втрати товарів, зупинки виробництва тощо. Це призведе до зростання попиту на страховий захист від воєнних ризиків.
- Розвиток цифрових технологій. Цифрові технології дозволяють автоматизувати процеси страхування, що здешевлює їх і робить більш доступними. Це призведе до зростання попиту на страхові послуги в цілому, в тому числі на майнове страхування[2].

Тому перспективні напрямки розвитку майнового страхування можна умовно розділити на дві групи:

1. Розвиток нових видів майнового страхування.
2. Вдосконалення існуючих видів майнового страхування.

До нових видів майнового страхування можна віднести, зокрема:

- Страхування даних. Страхування даних - це вид страхування, який передбачає відшкодування збитків, завданих втратою або псуванням даних. Страхування даних є актуальним у зв'язку з зростаючою цифровізацією економіки.
- Страхування від кібератак. Страхування від кібератак - це вид страхування, який передбачає відшкодування збитків, завданих кібератакою. Страхування від кібератак є актуальним у зв'язку з зростаючою загрозою кібератак.
- Страхування від стихійних лих. Страхування від стихійних лих - це вид страхування, який передбачає відшкодування збитків, завданих стихійним лихом. Страхування від стихійних лих є актуальним у зв'язку з посиленням зміни клімату[3].

Щодо вдосконалення існуючих видів майнового страхування передбачає, зокрема:

- Розширення страхових ризиків. Страхові компанії прагнуть розширити страхові ризики, які вони покривають. Це дозволяє задовольнити зростаючі потреби клієнтів.

- Впровадження нових технологій. Страхові компанії впроваджують нові технології, такі як штучний інтелект і машинне навчання, для підвищення ефективності своєї роботи.
- Розвиток цифрових каналів продажів. Страхові компанії розвивають цифрові канали продажів, такі як онлайн-поліси і мобільні додатки, для зручності клієнтів.

Це призведе в умовах війни до:

- Зростання обсягів страхових премій. Обсяги страхових премій з майнового страхування в Україні будуть продовжувати зростати в середньому на 15-20% щорічно.
- Розширення страхових продуктів. Страхові компанії будуть розвивати нові страхові продукти, які відповідають потребам страхувальників в умовах війни. Наприклад, все більш популярним стає страхування від воєнних ризиків, страхування від ризиків евакуації, страхування від ризиків перебоїв у постачанні товарів та послуг.
- Розвиток цифрових технологій. Цифрові технології стануть невід'ємною частиною страхового бізнесу. Наприклад, все більш популярним стає онлайн-страхування, використання штучного інтелекту для оцінки ризиків, мобільні додатки для страхувальників, також набирає популярність страхування від кіберзагроз, страхування від екологічних ризиків, страхування від втрати прибутку.

Розвиток майнового страхування в умовах війни сприятиме підвищенню рівня захисту майнових інтересів громадян і підприємств, стимулюватиме економічне зростання та сприятиме відновленню економіки України.

Список використаних джерел:

1. Йоргачова М.І. та інші. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с.
2. Фінансовий комітет парламенту схвалив новий вид страхування інвестицій від воєнних ризиків [URL:https://fintechinsider.com.ua/finansovyj-komitet-](https://fintechinsider.com.ua/finansovyj-komitet-)

[parlamentu-shvalyv-novyj-vyd-strahuvannya-investyvizacij-vid-voyennyh-ryzykiv/](#) (дата звернення: 14.11.2023).

3. Цифровізація як нова реальність України

URL:<https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyfrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny/> (дата звернення: 14.11.2023).

УДК: 336.02

Мацур С.М.,

аспірант 3 року,

Фінанси, банківська справа та страхування,

Економічний факультет,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНИЙ ОБМІН ФІНАНСОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ В МЕЖАХ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

19 серпня 2022 року Державна податкова служба України стала частиною Багатосторонньої угоди компетентних органів щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information) [1].

Україна, як член Глобального форуму ОЕСР з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей, має міжнародні зобов'язання щодо впровадження Загального стандарту звітності CRS.

Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information (CRS) або Загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (далі – Загальний стандарт звітності CRS або Стандарт CRS) – це міжнародний стандарт, схвалений Радою ОЕСР 15 липня 2014 року, що вимагає від країн, які його імплементують, здійснювати збір

інформації від фінансових установ про фінансові рахунки власників рахунків та щорічно на автоматичній основі обмінюватись такою інформацією з юрисдикціями-партнерами з обміну в рамках Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information (далі – Багатостороння угода МСAA CRS) [2].

CRS був розроблений організацією економічного співробітництва і розвитку (OECD – Organisation for Economic Co-Operation and Development) [3].

Доєднання України до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки в контексті трансфертного ціноутворення має велике значення з кількох причин:

1. Підвищення фіскальної ефективності: CRS допомагає боротися з ухиленням від податків та недекларованими фінансовими активами. Він дозволяє компетентним органам обмінюватися інформацією про фінансові рахунки громадян і компаній, що знаходяться за кордоном, з метою забезпечення відповідності податковому законодавству. Це допомагає збільшити надходження податків до бюджету та зменшити податкові обмеження.
2. Підвищення прозорості та адаптація до міжнародних стандартів: CRS впроваджує міжнародний стандарт обміну інформації про фінансові рахунки. Доєднання України до цієї угоди допомагає країні адаптуватися до світових стандартів у сфері оподаткування та фінансової прозорості.
3. Запобігання «оптимізації оподаткування» в межах трансфертного ціноутворення, а саме практики компаній переказувати прибуток в країни з низькими податковими ставками або маніпулювати цінами на торгівлю між пов'язаними компаніями. Доєднання до CRS допомагає уникнути цього, оскільки компетентні органи можуть отримувати інформацію про фінансові операції та рахунки компаній, що здійснюють міжнародну торгівлю.

4. Підвищення довіри і привабливості для іноземних інвесторів: Дотримання міжнародних стандартів та зобов'язань у галузі фінансової прозорості допомагає збільшити довіру іноземних інвесторів до економіки України. Це може призвести до збільшення іноземних інвестицій та розвитку економіки країни.
5. Збільшення податкових надходжень: Завдяки більш точній оцінці прибутку, отриманої від міжнародних операцій, Україна може очікувати збільшення податкових надходжень. Це може стати додатковим джерелом доходу для державного бюджету та допомогти фінансувати різні галузі, включаючи інфраструктуру та соціальні програми.
6. Співробітництво з іншими країнами: Україна, беручи участь в міжнародному обміні податковою інформацією, також сприяє співробітництву з іншими країнами. Це допомагає вирішувати спільні податкові проблеми та сприяє розвитку міжнародних відносин.
7. Отримання доказової бази для судових рішень щодо учасником яких є Державна податкова служба України (надалі - ДПС): інформація, отримана від іноземних компетентних органів, може використовуватись для створення доказової бази та якісної документації порушень податкового законодавства. Вона допомагає розробити типові кейси для підтримки позиції ДПС в судових процесах і, в кінцевому результаті, забезпечує надходження грошових зобов'язань до бюджету.

Отже, доєднання України до CRS є важливим чинником у зміцненні податкової дисципліни, підвищенні фіскальної ефективності та адаптації до міжнародних стандартів, що сприятиме як податковому сектору, так і економіці країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Офіційний портал Державної податкової служби України [Електронний ресурс]: <https://tax.gov.ua/baneryi/crs/povidomlennya/print-609052.html>

2. CRS (Загальний стандарт звітності) [Електронний ресурс]: <https://mof.gov.ua/uk/crs-578>
3. Про презентацію Загального стандарту звітності (Common Reporting Standart) [Електронний ресурс]: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/606248.html>

УДК 330:332

Мурашова Д. Р.

Студентка факультету «Маркетинг», 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.,

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНУ

Після вторгнення Російської Федерації в Україну обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну відчутно зменшилися, створюючи суттєві перешкоди для сталого економічного зростання та розвитку країни. Нинішнє несприятливе інвестиційне середовище потребує негайного покращення та систематичних реформ, щоб знову привернути увагу та довіру міжнародних інвесторів та створити умови для ефективного використання їх капіталу в господарстві України.

До 2020 року обсяги прямих іноземних інвестицій коливалися, але в 2021 році внаслідок пандемії COVID-19 вони знову стали від'ємними. У 2022 році через війну в Україні обсяги інвестицій склали всього 190 мільйонів доларів. Для порівняння в 2013 році прямі іноземні інвестиції в Україну склали 4499 мільйонів доларів[1].

З результатів опитування CEO найбільших міжнародних й українських компаній встановили, що російська агресія знаходиться на першому місці, як фактор, що негативно впливає на інвестиційний клімат. На другому місці знаходиться корупція, в той час як Covid-19 оцінили мінімальним фактором. Ще одним ваговим фактором є те, що станом до 24 лютого 2022 не існувало механізму страхування воєнних ризиків такого масштабу.

Водночас є перелік і позитивних факторів, які впливають на рішення інвесторів вкласти гроші. Статус кандидата ЄС є найвпливовішим фактором, як таким. На другому і третьому місці скасування мит і квот на український експорт та «транспортний безвіз» із ЄС[2].

Розглянемо як можна покращити інвестиційне середовище в Україні та залучити більшу кількість інвесторів.

Найважливішим завданням в сучасний час є встановлення позитивного прикладу щодо страхування воєнних ризиків. Це надзвичайно важливо, оскільки велика кількість потенційних інвесторів і фінансових установ виявляє зацікавленість у таких рішеннях[4].

Страхування інвестицій від воєнних ризиків запроваджене в багатьох країнах, таких як Великобританія, Німеччина, Японія, Канада та багато інших. У більшості із цих країн державні або незалежні організації, пов'язані з міністерствами фінансів, відповідають за надання страхових послуг в цій сфері [5].

Важливо не недооцінювати вітчизняний страховий ринок, який активно адаптується до сучасних реалій і розробляє відповідні страхові продукти. Спеціальна увага повинна приділятися майновому і особистому страхуванню.

Наявність ефективних засобів страхування також важлива для банківського сектору, який має інтерес до зменшення ризиків та забезпечення фінансової стабільності.

На сьогоднішній день банки повинні прощати кредити за майно, яке було знищене Росією. Однак, банки понесуть значні збитки, оскільки немає механізму компенсації від Росії. Вирішення цього питання вимагає розвитку системи

страхування в умовах війни. Також, очікується спрощення законодавчих механізмів і активної підтримки від міжнародних партнерів та місцевих страхових компаній[4].

Питання інвестицій в український бізнес залишається основним стратегічним пріоритетом у державній інвестиційній політиці, не менш важливим є врегулювання питання страхування ризиків в контексті війни. Водночас, важливо відзначити, що отримання статусу кандидата до Європейського Союзу є надзвичайно позитивним фактором, що впливає на привабливість України для інвестицій[5]. Проте, також важливо продовжувати працювати над боротьбою з корупцією, оскільки ця проблема залишається серйозною перешкодою для приваблення інвестицій та створення сприятливого інвестиційного середовища в країні.

Список використаних джерел:

1. Тимоць М.В. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах війни. Випуск #47 – 2023р.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2155/2084>

2. Кінах М. Чи можливі інвестиції під час війни – 2022 р.

URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/chi-mozhlivi-investiciyi-pid-chas-viyuni.html>

3. Скрипаль А. Інвестування в Україну під час війни. Advantage Ukraine. – 2022р.

URL: https://lb.ua/blog/olena_korobkova/563936_investitsii_ukrainu_strahuvannya.html

4. Коробкова О., Інвестиції в Україну та страхування ризиків під час війни: як це пов'язано і що з цим усім робити. – 2023 р.

URL: https://lb.ua/blog/olena_korobkova/563936_investitsii_ukrainu_strahuvannya.html

5. Жакун М.Ю. Захист іноземних інвестицій в умовах воєнного стану: міжнародний досвід для України – 2023р.

URL: <https://shorturl.at/eCRV1>

УДК 336:581

Нагорна О.В.,

доцентка кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ВИМОГИ ДО НИХ ТА ПРИНЦИПИ

Питання публічних інвестицій має суспільне значення, адже є вкрай важливе для багатьох сфер, секторів, галузей економіки та на різних рівнях врядування. Це інвестиції, які спрямовані в «м'яку» та «тверду» інфраструктуру, зокрема на створення та підтримку сучасної мережі інфраструктурних об'єктів (дороги, мости, транспортне сполучення, комунальні мережі, аеропорти, телекомунікації, тощо). Однак, не менш важливим є використання їх на розвиток освітньої сфери та галузі охорони здоров'я, забезпечення розвитку людського капіталу та покращення соціальних стандартів життя.

Основною метою публічних інвестицій є підвищення якості та рівня життя, тобто результатом їх реалізації є продуктивність людського капіталу, а відповідно й підвищення системи управлінського менеджменту на державному та місцевому рівнях.

Для того щоб публічні інвестиції були ефективними, вони повинні враховувати потреби:

- 1) наявність важливих, корисних та необхідних;
- 2) ранжування в порядку пріоритетності;
- 3) мати середньо та довгостроковий процес планування.

Можна виділити п'ять основних принципів публічних інвестицій, а саме:

- ✓ Принцип прозорості, підзвітності та доброчесності – відкритість даних про діяльність та звітність;
- ✓ Принцип координації та планування - узгодженість цілей та потреб та

- ✓ Принцип інформаційного забезпечення - інформування громадськості з питань об'єктів та напрямів публічного інвестування;
- ✓ Принцип обґрунтованості - формується на реалістичних показниках економічного та соціального розвитку;
- ✓ Принцип ефективності та результативності – прагнення досягнення поставлених цілей відповідно до планів та стратегій розвитку.

Система публічного інвестування є відносно новою для України сферою діяльності, тому варто зазначити, що виникають певні вимоги до них:

- Інвестиції мають забезпечувати досягнення цілей просторового та стратегічного розвитку громади.
- Інвестиції мають бути спрямовані на вирішення проблем жителів, які артикульовані самими жителями.
- Покращувати рівень та якість життя громади.
- Створювати умови для економічного/фінансового зростання та інвестиційного ефекту, а також зростанню доходів домогосподарств.
- Мати мінімальні негативні впливи на довкілля;
- Не створювати обмежень або переваг окремим групам населення за рахунок інших груп, що не стосується вирівнювання можливостей для розвитку та інтеграції у громаду вразливих груп;
- Саме публічні інвестиції дозволяють підвищити якість життя громадян, створюють інвестиційну привабливість держави, регіонів, громад та для приватних інвесторів й підвищують індекс фінансової спроможності.

Формування дієвої системи публічного інвестування потребує реалізації низки послідовних заходів, кроків, дій та дотримання вимог, узгоджених на різних рівнях врядування.

УДК 336.27

Ниник Я.В.,

здобувачка вищої освіти

Хмельницького університету управління та права

імені Леоніда Юзькова

Науковий керівник: Самарічева Т. А.,

к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів,

банківської справи, страхування та фондового ринку

Хмельницького університету управління та права

імені Леоніда Юзькова

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І СВІТОВОГО БАНКУ

Україна перебуває в усіх п'яти структурах Групи Світового банку: Міжнародного банку реконструкції та розвитку (IBRD), Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Міжнародної асоціації розвитку (IDA), Багатосторонньої агенції з гарантування інвестицій (MIGA), Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ICSID) [3].

Світовий банк виступає важливим співником Уряду України, надаючи фінансову підтримку та консультаційну допомогу у впровадженні, виконанні та моніторингу спільних інвестиційних та системних проектів, спрямованих на впровадження широкомасштабних макроекономічних і соціально-економічних реформ в Україні. Протягом спільної співпраці уряду та Світового банку були реалізовані реформи в сфері влади, фінансової і судової систем, демонополізації економіки та зміцнення антикорупційних інститутів завдяки фінансовій підтримці Банку. Крім цього, кошти, надані Банком, спрямовані на модернізацію та реформування муніципальної інфраструктури, енергетичного сектору, сільськогосподарського сектору, соціальної сфери, охорони здоров'я і освіти. Співпраця України і Світового банку часто допомагала країні у вирішенні масштабних економічних проблем.

Щодо сьогоднішнього дня, у березні 2022 року було ухвалено додатковий пакет допомоги для України на суму понад 500 млн євро, які були спрямовані на покриття нагальних соціальних і гуманітарних витрат у загальний фонд державного бюджету. Для підтримки України в умовах війни, Світовий банк розробив новий інноваційний фінансовий механізм на безвідшкодній основі - Цільовий фонд, який отримав гранти від різних донорів, таких як США, Велика Британія, Данія, Нідерланди, Австрія, Норвегія, Литва, Латвія та Ісландія [2].

Починаючи з початку російської агресії в Україні у лютому 2022 року, Група Світового банку активно співпрацює з міжнародними партнерами для залучення фінансових ресурсів, які швидко спрямовуються до українського бюджету та допомагають українському уряду надавати ключові державні послуги. На січень 2023 року Світовий банк мобілізував понад 18 млрд доларів США у вигляді надзвичайного фінансування, включаючи зобов'язання та гарантії донорів, щоб допомогти подолати руйнівні наслідки війни для населення України та її економіки. З цієї суми понад 16,4 млрд доларів США вже надійшли до України. На рис. 1 зображена фінансова підтримка джерел фінансування, яку забезпечив Світовий банк для України з 24 лютого 2022 року у млн дол. США.

Рисунок 1 - фінансова підтримка джерел фінансування, яку забезпечив Світовий банк для України з початку повномасштабного вторгнення у млн дол. США.

Примітка. Складено на основі джерела [2].

Отже, проаналізувавши дані, що наведені вище, можемо зазначити, що співпраця України зі Світовим банком є позитивним явищем. Він надає надзвичайну допомогу протягом всього співробітництва. Україна планує подальше розширення партнерських зв'язків із Світовим банком для спільних зусиль у покращенні якості життя громадян України.

Список використаних джерел:

1. 30 років співпраці зі Світовим банком. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/30_rokiv_spivpratsi_zi_svitovim_bankom-3587.
2. Допомога групи Світового банку Україні у період війни та відновлення країни. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/dopomoha-hrupy-svitovoho-banku-ukrayini-u-period-viyny-ta>
3. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobitnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami>

УДК 368.9.06

Омельченко Ю.С.,

Мащенко К.С.,

здобувачі ОПП «Корпоративні фінанси»,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Кривошлик Т.Д.,

к.е.н., доц., професор кафедри

банківської справи та страхування,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток соціальних відносин у цифрову епоху сприяв посиленню інтеграційних процесів на фінансовому ринку загалом і в страховому секторі

зокрема. Однак, зважаючи на сьогоднішні складні умови функціонування економіки України за умов пандемії COVID-19 та воєнного стану, страховий ринок потерпає від низки системних та специфічних проблем, що потребує додаткової уваги.

На початку воєнного вторгнення з боку країни-агресора на територію України страхові компанії втратили частину постійних клієнтів, які мігрували, емігрували чи загинули. Проте, незважаючи на всі ці виклики, реформування ринку страхування та його наближення до європейських стандартів тривають, навіть на тлі такого конфлікту.

Нині у суспільстві обговорюється ініціатива щодо запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, метою якого є:

- формування фінансування для медичного обслуговування громадян через збір цільових страхових внесків;

- встановлення правових відносин між усіма учасниками системи, включаючи страхувальників, страховиків, застрахованих осіб та заклади охорони здоров'я;

- підвищення якості медичних послуг через стимулювання конкуренції між закладами охорони здоров'я;

- забезпечення надання медичної допомоги за рахунок коштів, які накопичуються в системі загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування.

Наразі в Україні розглядається модель медичного страхування, яка діє у Великобританії, і передбачає фінансування страхової медицини за рахунок усіх податків, а не лише тих, які сплачують офіційно працевлаштовані особи. Така модель медичного страхування передбачає перелік медичних послуг і ліків, які оплачуються державою, а все, що виходить за межі цього переліку, пацієнти сплачують самостійно.

На наш погляд, орієнтирами для запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування можуть бути моделі фінансування медицини,

запроваджені в Нідерландах, Ізраїлі та Німеччині. Зокрема, у Нідерландах існують два види медичного страхування – базове та додаткове. Базове страхування покриває витрати на лікування захворювань, нещасних випадків та рецептурних препаратів. Малозабезпечені громадяни отримують державну знижку до 80 % вартості базового страхування [1].

В Ізраїлі використовується система обов'язкового медичного страхування через медичні каси. Працюючі громадяни сплачують відсоток від своєї зарплати, пенсіонери – від своєї пенсії, а інваліди – від виплати за інвалідність.

Отже, в умовах сучасної цифрової епохи розвиток соціальних відносин впливає на фінансовий ринок та страховий сектор, сприяючи їхньому удосконаленню. Проте український ринок медичного страхування стикається з численними викликами через складні умови, такі як пандемія COVID-19 та війна в Україні. Втрати клієнтів через війну та нестабільність геополітичної ситуації вимагають подальшого вдосконалення взаємовідносин між учасниками медичного страхування. Проте, на фоні реформування ринку страхування та наближення його до європейських стандартів, важливі зміни очікуються після запровадження нового Закону України «Про страхування» з початку 2024 р. Важливість доступного медичного страхування підкреслюється на тлі сучасних викликів, особливо щодо впровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, і при цьому важливо знайти ефективні моделі фінансування медицини, які враховуватимуть економічні та соціальні реалії України.

Список використаних джерел:

1. Медичне страхування: які моделі працюють у світі. Слово і діло. 2021. <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/13/infografika/suspilstvo/medychne-straxuvannya-yaki-modeli-pracyuyut-sviti>

УДК 336.71

*Палагін Є. А.**магістрант освітньої програми**«Фінансовий та страховий менеджмент»**Одеського національного економічного університету**Науковий керівник: Лапіна І.С.**к. е. н., доцент кафедри ФМФР ОНЕУ*

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У лютому 2022 року в Україні було введено воєнний стан через військову агресію росії, В результаті цієї дії банківська система та економіка в цілому зіткнулися з новими перешкодами та труднощами. Зараз банки вживають заходів для зменшення потенційної шкоди, яка може спіткати банківську сферу. Завдяки рішучим і ефективним заходам разом з іншими економічними стратегіями українські банки можуть отримати доступ до свого наявного капіталу та пропонувати основні фінансові послуги як фізичним, так і юридичним особам.

Вплив карантинних обмежень за часів пандемії та воєнкового стану на діяльність українських банків проявляється у зменшенні кредитних портфельів як для суспільства, так і для бізнесу.

В таблиці 1 подано динаміку обсягів кредитування банками України у розрізі суб'єктів господарювання у 2017-2022 роках. З інформації, наведеної в таблиці 1, можна зробити висновок, що з 2017 по 2022 рік було суттєве зниження кредитів, наданих суб'єктам господарювання. Особливо це стосується кредитування суб'єктів малого та мікропідприємництва.

Така ситуація пов'язана, перш за все з пандемією COVID-19 та воєнним станом в Україні. Це примусило призупинити або згорнути діяльність многих малих та мікропідприємств. І в результаті наслідком цього стало значне погіршення показників розвитку суб'єктів господарювання та зниження обсягів кредитування.

Таблиця 1

Динаміка обсягів кредитування банками України у розрізі суб'єктів господарювання у 2017-2022 роках, млн. грн. [1]

Показники	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Кредити, надані суб'єктам великого підприємництва	1387	1330	2382	503	737	347
Кредити, надані суб'єктам середнього підприємництва	955	1972	1314	1607	2921	3361
Кредити, надані суб'єктам малого підприємництва	2468	1998	1759	1320	1522	353
Кредити, надані суб'єктам мікропідприємництва	3896	2065	1823	934	861	848
Інші (розмір не визначено)	2231	1856	2300	1337	3602	1902
Всього	10937	9221	9578	5701	9643	6811

Банківський сектор зіткнувся з численними внутрішніми та зовнішніми ризиками через військову агресію, що змусило НБУ розробити стратегії підтримки банків. Програми кредитування, які надають перевагу певним позичальникам, які зараз впроваджуються банками разом з державними ініціативами, можуть стати вирішальним фактором у розвитку кредитування бізнесу. Варто зазначити, що схема «Доступні кредити 5-7-9%» є одним із заходів, який може допомогти компаніям розширити чи запустити свій бізнес, а також поповнити їхній оборотний капітал. Ця конкретна програма спрямована на спрощення процесу для малих і середніх підприємств, які шукають банківські позики, дозволяючи їм легше отримувати позики під низькі відсотки. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» має надзвичайно важливе значення для підтримки комерційної діяльності та гарантування економічної безпеки країни як необхідної передумови фінансової стабільності. Під час війни ця програма сприяла підтримці бізнесу шляхом надання йому кредитних ресурсів.

Для підвищення ефективності кредитування реального сектора економіки України важливо враховувати зовнішню експертизу щодо сприяння кредитуванню малого та середнього бізнесу. Це дозволить визначити основні

шляхи покращення кредитування в Україні. Хоча надання пільгових кредитів підприємствам під час війни має свої переваги, воно підриває ринкові механізми регулювання кредитної системи України. Це тому, що лише кілька банків мають доступ до державних програм, які пропонують пільгові кредити. Більш доцільним підходом було б створення нової моделі, яка б створювала сприятливі умови для малого та середнього бізнесу для отримання доступних кредитів [2].

Банківська система є стрижневою опорою економіки України, особливо після воєнного стану та післявоєнної відбудови країни. Для підвищення кредитоспроможності банківської системи необхідно розробити ефективний механізм [3]. Цей механізм сприятиме ефективному формуванню платіжних засобів, кредитних резервів, пошуку додаткових джерел фінансування та комплексному підходу до вирішення існуючих проблем. Таким чином, посилення грошово-кредитної політики, ефективне управління капіталізацією та банківською ліквідністю, впровадження системи моніторингу для нагляду за будь-якими потенційними ризиками та загрозами фінансової стабільності банків, оптимізація кредитної політики комерційних банків, створення високоякісних банківських послуг та цілеспрямоване підтвердження їх цінності для клієнтів, а також посилення інновацій не лише сприятимуть зростанню банківської системи, але й сприятимуть відновленню України.

Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків в Україні. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
2. Рац О.М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск 47. 2023. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29043/1/Rats.pdf>
3. Нянько В. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Випуск 35/2022. С. 96 – 105.

УДК 368.01

Петров Є. М.

магістрант освітньої програми

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Лапіна І.С.

к. е. н., доцент кафедри ФМФР

ВИКЛИКИ СТРАХОВИМ КОМПАНІЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Російська агресія стала нищівним ударом по економічній безпеці України. Це вторгнення призвело до безлічі криз, у тому числі тих, що вплинули на гуманітарні, демографічні, інфраструктурні та економічні аспекти національного життя країни. Вплив цього конфлікту також поширився на страховий ринок України, який значно постраждав від війни. Страхові компанії опинилися в безпрецедентно складних умовах, що також вплинуло на їх клієнтів. На початок 2022 року на страховому ринку України працювало 155 страхових компаній. Станом на 1 червня 2023 року кількість страховиків на страховому ринку України скоротилася до 115 установ [1].

В перші місяці повномасштабного вторгнення спостерігалось значне зниження обсягів продажів, особливо через традиційні роздрібні канали. Клієнти зверталися з проханням відстрочити платежі та скасувати страхові поліси. Більшість страховиків відчували зниження платежів на 50-90%. Очевидно, що український страховий ринок переживає найсуттєвішу кризу за роки незалежності України. Вплив війни на економіку, ВВП і страховий ринок зараз важко оцінити. За даними Національного банку України, сукупна сума валових страхових премій за 2022 рік скоротилася до 39,6 млрд грн. А саме відбулося зниження премій зі страхування життя на 17% і премій зі страхування ризиків на 21%. Проте за той самий період виплати власникам полісів страхування життя

зросли на 7%, тоді як виплати за страхуванням ризиків впали майже на 30%. За загальними виплатами цей показник склав 33% [1].

2023 рік стає роком відродження страхового ринку. Страховий ринок України за січень – червень 2023 року, за даними журналу Insurance TOP, показав зростання премій на 20% [2]. Загальний розмір валових страхових премій в 1 півріччі 2023 року зріс з 17,8 млрд грн до 21,36 млрд грн. Загальні зобов'язання українських страхових компаній перевищили 49 млрд грн. Кількість укладених договорів страхування за період 6 місяців 2023 року склала 40,8 млн. шт.

Неминуче, що страховий ринок у повоєнний період зазнає певних змін і буде мати певні закономірності. Переважатимуть обов'язкові види страхування, банківське страхування, каско та добровільне медичне страхування. Для розвитку майнового страхування страховим компаніям необхідно буде доопрацювати правила страхування з урахуванням ризиків втрати та пошкодження майна внаслідок вибухів військових снарядів на звільнених територіях, руйнування техніки, втрат або втрати працездатності громадян внаслідок розмінування полів і лісів та інших обставин.

Цілком ймовірно, що виникне необхідність у вузькоспеціалізованих видах страхування, орієнтованих на певні сфери, такі як ремонтно-відновлювальні, будівельно-монтажні роботи. Крім того, може виникнути необхідність страхування некапітальних будівель, які призначені для переселенців. Щоб задовольнити потреби страхувальників, може знадобитися запровадити щомісячну розстрочку страхових платежів, а загальну цінову політику, можливо, доведеться переглянути через зниження платоспроможного попиту.

Основним наслідком війни та ризику є значне зниження попиту на страхування серед усіх категорій, особливо серед фізичних осіб. Щоб забезпечити існування та відновлення страхової галузі під час війни та після неї, а також щоб українці могли отримати страховий захист у відповідь на виклики сьогодення, необхідно впроваджувати системні рішення на державному рівні. До таких рішень можна віднести [3]:

1. Пом'якшення діючих вимог та скорочення та перегляд нормативів. Ці зміни стосуються саме перегляду вимог до розрахунку резервів, зокрема щодо резерву незароблених премій, а також платоспроможності, структури активів та їх диверсифікації.
2. Створення та реалізація системи фінансової допомоги у зворотному напрямку страховим компаніям за участю світових фінансових організацій.
3. Заохочення внутрішнього перестраховання.
4. Запровадження нових видів страхування.

Таким чином, страхова галузь зацікавлена у впровадженні комплексної та методичної стратегії відновлення, спрямованої на сприяння післявоєнному зростанню через викорінення дискримінації на ринку, дерегуляцію та заходи, які стимулюють попит на страхові послуги. В умовах воєнного часу регулятор – НБУ – має зробити пріоритетом розробку прагматичного та ефективного плану допомоги страховому сектору. Нинішня мета держави полягає не лише у забезпеченні та підтримці військових зусиль, але й у визначенні пріоритетів фінансових та економічних проблем, пропонуючи широку підтримку всім секторам економіки, включаючи страхування. Це передбачає підтримання відкритого діалогу з гравцями ринку та швидке реагування на їхні потреби.

Список використаних джерел:

1. Огляд небанківського фінансового сектору, серпень 2023 року. Національний банк України: [сайт]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nebankivskiy-finsektor-vidnovlyuyetsya-povilno-kreditni-spilki-vpershe-za-dva-roki-narostili-aktivi--oglyad-za-ii-kvartal>
2. Огляд страхового ринку України за 1 півріччя 2023 року. Журнал Insurance TOP №3(95)2023. URL: https://forinsurer.com/insurancetop_95
3. Черняхівський В. План Маршала для українського страхового ринку. URL: <http://www.insurancebiz.org>.

УДК 336.71

Пензова Ю. О.

*Студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ БАНКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Діяльність банків є однією із найважливіших складових економіки країни, через опосередкований вплив на виробничу, фінансову та інвестиційну сфери економіки. Ці процеси зумовлені впливом зовнішніх чинників, які сьогодні характеризуються воєнним станом в країні та внутрішніми чинниками, зокрема конкуренції між банками.

Розгляд питання формування та використання прибутку банку під час воєнного стану важливий завжди, оскільки війни та конфлікти можуть спалахувати у будь-який момент, і банки повинні бути готові до ефективного функціонування в умовах нестабільності. Проактивний підхід до цього питання допомагає банкам забезпечити свою стійкість та здатність служити клієнтам в будь-яких умовах. Ось деякі причини, чому розгляд цього питання зараз є важливим:

непередбачуваність подій: війни та конфлікти можуть спалахнути, і немає можливості передбачити, коли це станеться. Підготовка банків до можливих негативних наслідків є ключовою для їхньої стабільності;

фінансова стабільність банку важлива для збереження довіри клієнтів і фінансових ринків. Готовність до управління ризиками та надання фінансових послуг в умовах воєнного стану допомагає зберегти стійкість банку;

захист інтересів клієнтів банків відіграють важливу роль у збереженні та забезпеченні доступу до фінансових ресурсів для своїх клієнтів. Готовність банку до управління ризиками та забезпечення послуг в умовах воєнного стану важлива для захисту інтересів клієнтів;

законодавча та регуляторна вимоги, щодо фінансової стійкості банків під час воєнного стану. Банки повинні відповідати цим вимогам, і вони повинні бути готові до їх виконання.

Прибуток у банку формується і використовується за допомогою складного процесу, який включає різноманітні операції та стратегії. Останні 10 років функціонування вітчизняного банківського сектору стикався з багатьма викликами, які прямопропорційно відбивались на фінансових результатах діяльності українських банків (рис. 1).

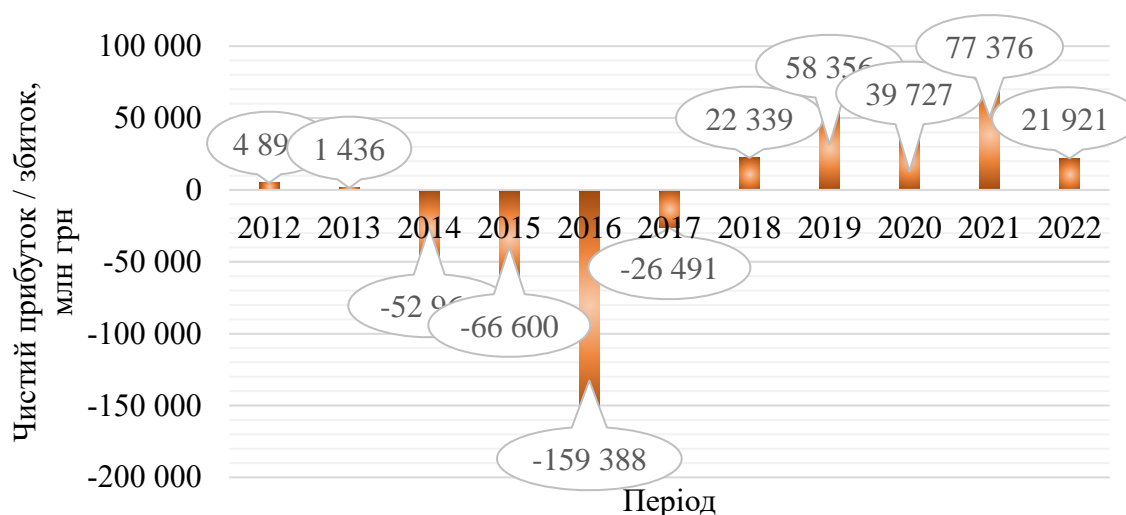

Рис.
1.

Динаміка формуванні фінансових результатів діяльності української банківської системи у 2012 – 2022 рр. [1]

Дані статистики підтверджують фактичними показниками глобальних змін у формуванні прибутку банків України із початком воєнних дій у 2014 р. Надалі довгі чотири роки боротьби із наслідками, подолання політичної кризи, зміцнили позиції банківської системи, яка виклики 2022 р. прийняла із потужним багажем антикризових заходів. Результати збереженого прибутку банків у 2022 р. на рівні майже 22 млрд грн стали тому підтвердженням і мають потенціал до нарощення. Платоспроможні банки за дев'ять місяців 2023 року отримали 109,9 млрд грн чистого прибутку порівняно з 7,4 млрд грн за аналогічний період минулого року [1].

Специфіка формування та використання прибутку банку в умовах війни в Україні банки полягає у наступному: у банках спостерігається збільшений попит на кредити військовим та оборонним підприємствам для забезпечення потреби в обладнанні та інфраструктурі; умови війни можуть призвести до збільшення попиту на послуги зберігання та інвестування грошей в банках з боку населення, яке шукає безпеку для своїх фінансових активів; в умовах війни збільшується ризик невиконання кредитів, особливо в областях з конфліктом, що вимагає проведення ретельного кредитного моніторингу і формування резервів, в тому числі і готівки, для створення запасів в надзвичайних ситуаціях.

Банки можуть відігравати важливу роль у фінансовій підтримці підприємств та регіонів, які постраждали внаслідок війни. Це може включати фінансування відновлювальних проєктів та робочі програми. Загалом, в умовах війни в Україні банки повинні бути готові до надзвичайних обставин та враховувати ризики та можливості, пов'язані з конфліктом, у своїй стратегії формування прибутку.

Під час воєнного стану банки можуть стикатися з численними фінансовими та економічними викликами, і їх прибутковість може бути серйозно під загрозою. Це може бути спричинено різними факторами, такими як економічна нестабільність, зменшення платоспроможності клієнтів, збільшення кредитного ризику тощо. Щоб зберегти прибутковість та стійкість банку під час воєнного стану, слід розглянути наступні кроки: під час воєнного стану банк повинен мати достатню кількість ліквідних активів (готівка, еквіваленти готівки тощо), щоб забезпечити доступ до неї в разі потреби; мінімізувати кредитні ризики шляхом підвищення вимог до стану платоспроможності позичальника; зменшення операційних витрат; дотримання вимог регулятора до забезпечення нормативів ліквідності, достатності капіталу та кредитних ризиків; оперативний моніторинг змін в економіці країни та своєчасне адаптування стратегії збереження фінансової стабільності; використання можливості створення нових фінансових продуктів, які можуть відповідати потребам клієнтів в умовах воєнного стану тощо.

Заздалегідь розглядаючи це питання та приймаючи необхідні заходи, банки можуть підвищити свою готовність до негативних впливів війни або конфлікту та максимально зберегти прибутковність та стабільність.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Коваленко В. В., Сергєєва О. С., Лисянський С. М. Проблеми формування прибутку банками з державною часткою в умовах воєнного стану. Науковий вісник. 2023. №3-4 С. 304-305. URL: [63-69.pdf \(oneu.edu.ua\)](#).
4. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Оцінка фінансових результатів банківської діяльності. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 41. С. 297-301. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/50.pdf

УДК 336.7:368

Петкова К.М.

студентка гр. ФФБС-22

Науковий керівник: Кир`язова Т.О.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

Страховий ринок України розвивається і проходить через процес формування, поступово адаптуючись до нових умов. Проблема ринку передусім полягала в обмеженій поширеності та недостатній розгалуженості страхування. У розвинених країнах страховий сектор активно сприяє інвестиційним процесам у різних галузях економіки, оскільки, залучаючи значні ресурси, він здатен задовольнити великі потреби в капіталі на довгостроковий період. Останнім

часом розвиток страхового ринку України обмежувався рядом негативних факторів, які мали внутрішнє та глобальне походження. Серед них можна відзначити політичну нестабільність в країні, анексію східних територій і Криму, що призвело до втрати частини ринку, а також вплив пандемії COVID-19, нестабільності на світовому ринку капіталів та сукупність інших аналогічних чинників.

Ринок страхування в Україні розвивається нині досить повільно. На ньому функціонує 128 страхових компаній зі сукупними активами на суму 70 338 мільйонів гривень. З 2017 по 2022 роки кількість таких компаній скоротилася в 2,3 рази, що свідчить про посилення контролю з боку регулятора (починаючи з 2019 року, цим регулятором став Національний банк України) та наявність високої конкуренції [1.,120 с.].

Таблиця 1

Основні показники розвитку страхового ринку України в 2017-2022 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна за 2017-2022 рр.
Кількість укладених договорів страхування (тис. од.)	70658	77495	80271	120577	131562	88102	17444
Валові страхові премії, млн грн	43432	49367	53001	45176	49708	39616	-3816
Валові страхові премії на 1 договір страхування, грн	615	637	660	375	378	450	-165
Валові страхові виплати, млн грн	10537	12863	14338	14854	17958	13001	2464
Валові страхові виплати на 1 договір страхування, тис. грн	149	166	179	123	137	148	-2
Рівень валових виплат, %	24,26	26,06	27,05	32,88	36,13	32,82	8,56

Джерело: розраховано за даними [2]

З 2017 по 2021 роки кількість укладених страхових договорів значно зросла (+17 444 тисячі угод). Проте вартість кожного окремого договору майже вдвічі зменшилася. Схожа тенденція властива і загальним виплатам за страховими випадками: при зростанні загального обсягу виплат до 17 958 мільйонів гривень, у 2021 році припадало 137 тисяч гривень на кожний договір, що на 12 тисяч гривень менше, ніж у 2017 році. У 2022 році через воєнний стан на території України спостерігалось порушення загальних тенденцій розвитку страхового ринку: кількість укладених страхових угод зменшилася вдвічі порівняно з 2021 роком, і обсяг валових страхових премій скоротився на 10,1 мільярда гривень. Як наслідок, обсяг страхових премій на кожний окремий страховий договір збільшився на 72 гривні, досягнувши 450 гривень.

Під час початкових етапів вторгнення країни-агресора на територію України страховий ринок втратив певну частину своїх постійних клієнтів, які або емігрували, або покинули країну, або навіть загинули. Поступове відновлення та розширення стосунків допомогли частково відновити ринок, але ці відносини потребують подальшого поліпшення. Зокрема, страхові компанії мають розробити та впровадити програми страхування ризиків в тих галузях, які наразі є пріоритетними, такими як будівництво, енергетика, інфраструктура, сільське господарство та інші сфери, що сприяють відновленню економіки країни [3.,87 с.].

Додаткова увага має бути приділена розробці проектів державно-приватного партнерства, зокрема щодо створення організацій для вирішення ризиків, пов'язаних із післявоєнними подіями. Такі проекти можуть допомогти вирішити питання щодо часткової компенсації завданих країною-агресором збитків, при цьому не завдаючи значних збитків окремим страховим компаніям. Поступове впровадження страхування ризиків, пов'язаних із військовими конфліктами, сприятиме створенню спеціалізованих страхових продуктів, які включатимуть в себе покриття для післявоєнних ризиків, таких як вибухи мін, неконтрольовані вибухи боєприпасів та інші події.

Отже, страховий ринок України наразі знаходиться в процесі послаблення від шокового впливу військової агресії, але водночас він активно працює над впровадженням різноманітних інструментів і має значні потенційні можливості, які можуть позитивно вплинути на розвиток не лише самого страхового ринку, але і загальної економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Хропонюк Дар'я Олександрівна, Длугопольський Олександр Володимирович. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. Інновації та стійкість. №1. 2023. С. 118-127.
2. Наглядова статистика НБУ. Показники діяльності страхових компаній. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
3. Мінфін. Фінансові показники страхових компаній. <https://minfin.com.ua/ua/insurance/rating/funds/>
4. Полторац А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резильєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. «Modern Economics», 2022. № 34. 82-89.

УДК 336.761

Петкова К.М.

Студентка факультету

фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

Науковий керівник: Пінті А. В.

викладач кафедри фінансового

менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В сучасних умовах економічної глобалізації та швидкого технологічного розвитку фондові ринки стають ключовими компонентами фінансової системи

кожної країни. Цінні папери є унікальними товарами, що легко обертаються на фондовому та позабіржовому ринках між фізичними та юридичними особами.

Фондовий ринок України пройшов істотні зміни з часів кінця 20 ст., і порівняно з тим періодом відзначається певними позитивними тенденціями. Внаслідок ваучерної приватизації виникли кілька великих промислово-фінансових груп (ПФГ), які, використовуючи обмежену активність Антимонопольного комітету, зосередили у себе більшість прибуткових активів. Умови гіперінфляції, великих процентних ставок і слабого контролю над фінансовими ринками призвели до розмиття та знецінення часток власності міноритарних акціонерів приватизованих підприємств, що перешкоджало розвитку реального фондового ринку. Водночас, зростала кількість учасників біржових торгів, а контракти з цінними паперами слугували інструментом розподілу капіталу між олігархічними групами [1.,104 с.].

Два важливих чинника - воєнні події на сході та укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом - взяли під свій вплив економіку України і, відповідно, активність на фондовому ринку. Формально відзначається скорочення всіх показників фондового ринку на 10–20% щорічно за період 2018–2022 років. Однак це насправді вказує на покращення фінансового сектора України. Кількість учасників біржових торгів зменшилася з 10 до 3 (на даний момент працюють ПрАТ "Фондова біржа "Перспектива", АТ "Фондова біржа ПФТС", ПАТ "Українська біржа") [2.,148 с.].

Таблиця 1

**Обсяг та кількість випусків акцій, зареєстрованих НКЦПФР
протягом 2018-2023 роках**

Період	Обсяг випуску акцій, млн. грн	Кількість випусків, шт
2018	22263,97	93
2019	63539,38	78
2020	32982,80	71
2021	42884,28	28
2022	2973,22	16
2023(січень –листопад)	6911,9	20

Джерело: розраховано за даними [3]

У період з 2018 по 2023 роки відзначається значуще зменшення кількості емісій акцій з 93 до 20, при цьому їх загальний обсяг зменшився із 22,2 млрд грн до 6,9 млрд грн. Можна відзначити низьку активність на первинному ринку, що свідчить про те, що ринок перебуває на етапі оздоровлення та "очікування": попередні практики розмивання часток власності поступово усуваються, нові учасники ринку з'являються рідко, а ділова активність низька через вплив пандемії коронавірусу, нестабільну економічну ситуацію, воєнні дії та окупацію східних територій. Загалом, з урахуванням усіх факторів, можна описати стан розвитку фондового ринку України як задовільний [4.,18 с.].

Реформування фондового ринку є довгостроковим процесом і вимагає значних зусиль, особливо у забезпеченні ефективної діяльності органів державного нагляду за обігом цінних паперів. Таким чином, важливо провести дослідження реакції фондового ринку на окремі зміни та розробляти економіко-математичні моделі, які дозволять аналізувати вплив конкретних інструментів регулювання на фондові індекси, показники активності великих корпорацій та економіку держави в цілому.

Отже, дослідження поточного стану розвитку фондового ринку України вказує на його низьку ефективність, що в основному обумовлено конфліктом інтересів між олігархічними групами та органами державного регулювання ринку цінних паперів. Хоча на рівні законодавства відбувається поступове адаптування до стандартів регулювання фондових ринків Європейського Союзу, вітчизняний ринок насправді дуже обмежений через небажання власників великих підприємств допускати зовнішніх інвесторів до придбання емітованих ними цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 103–107.
2. Н. П. Індикатори розвитку фондових ринків та виклики для України. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2019. Вип. 3. С.144–154.
3. Рішення НКЦПФР «Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж» від 22.11.2012 р. № 1688 зі змінами № 937 від

29.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12#Text> (дата звернення 15.11.2023). URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/informatsiina_dovidka_za_veresen_2023.pdf

4. Ємельянова Л. О. Кореляційний аналіз динаміки фондових індексів країн світу та України. Економічний простір. 2020. № 153. С. 11–17.

УДК 338.3

Самусевич О. В.

*Студентка 2М курсу, факультету фінансів і обліку
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВ

В умовах економічної глобалізації, коли у певній країні час від часу відбуваються валютні, банківські та фінансові кризи, особливої уваги набуває питання щодо забезпечення стабільного економічного розвитку, який найбільшою мірою залежить від надійності банківського сектору. Визначальними факторами при формуванні довіри з боку вкладників, партнерів, інвесторів до банків є їх фінансова стійкість та стабільний розвиток. Зокрема, фінансова стійкість та стабільний розвиток повинні бути не лише короткочасними досягненнями банків, а їх стратегічними завданнями, від чого, в свою чергу, залежатиме динамічність ринкових перетворень та підвищення соціальних стандартів. Проблема контролю фінансової стійкості комерційних банків сьогодні є одним із важливих науково-практичних завдань, якому присвячено багато досліджень та методик [2].

Управління фінансовою стійкістю комерційних банків являє собою об'єктивне визначення її поточного й бажаного стану, скоординоване управління фінансовими ресурсами банківської установи, вибір таких управлінських рішень, котрі сприяли б забезпеченню фінансової стійкості [1]. Найкращим способом це може бути впорядковано і відображено у сформованому цілісному механізмі. Саме таким механізмом є механізм управління фінансовою стійкістю банків як форма її практичного забезпечення.

Однією з важливих умов ефективного функціонування механізму управління фінансовою стійкістю банків є визначення його основних складових (рис. 1).

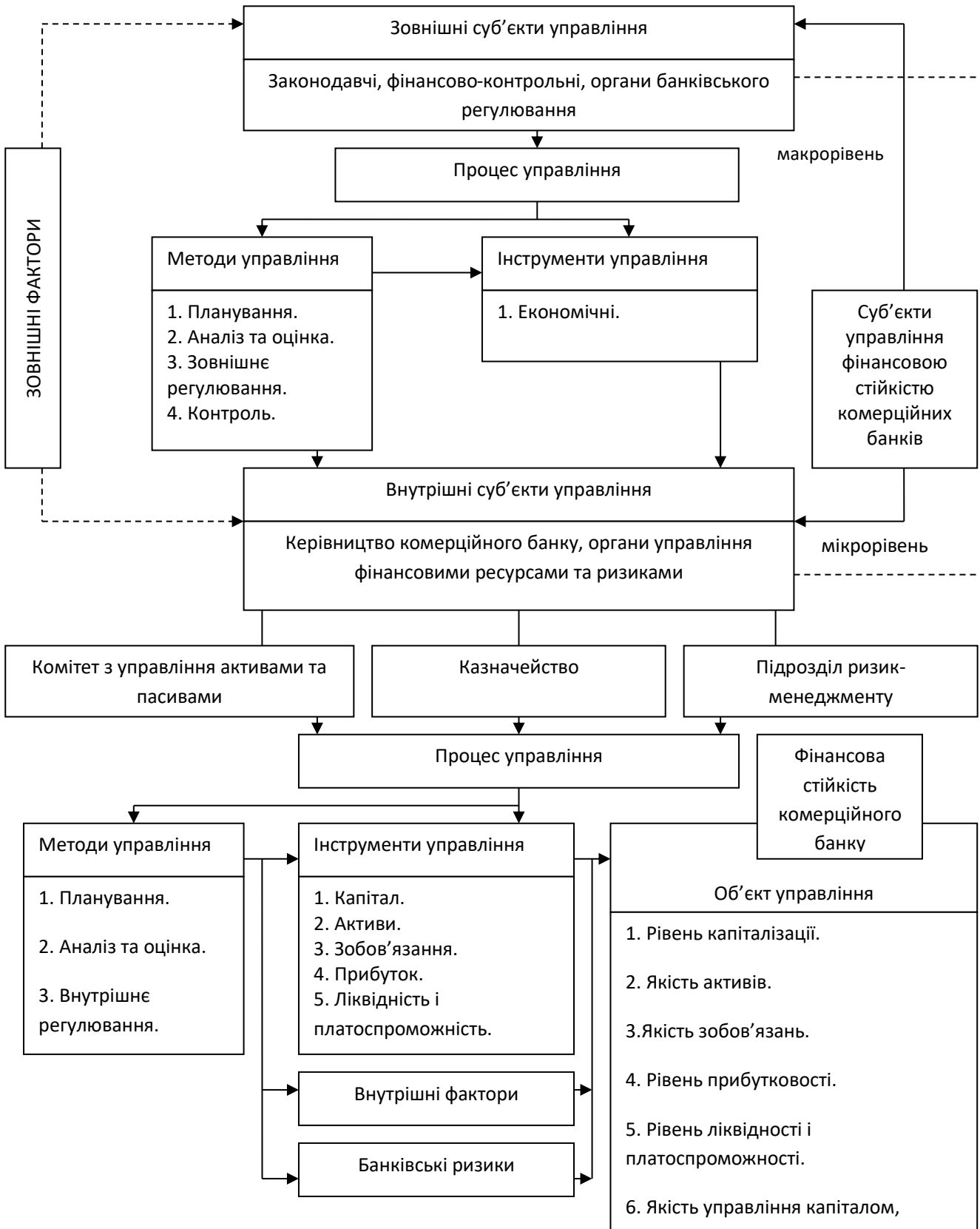

Рис. 1. Механізм управління фінансовою стійкістю банку

Важливими характеристиками фінансової стійкості банку є якість активів і якість зобов'язань банку. Якість активів можна характеризувати по різному, зокрема, визначати дохідність активів, рівень ризику, частку працюючих активів, рівень диверсифікованості, частку непрацюючих та неприбуткових активів.

Якість зобов'язань оцінюють стабільністю поповнення ресурсної бази, вартістю залучених коштів, чутливістю до змін процентних ставок та рівнем залежності від позичок на міжбанківському ринку кредитних ресурсів. Зауважимо, що зобов'язання банку аналізують відповідно до термінів залучення та розмірів зобов'язань [3]. Завдяки аналізу можна визначити динаміку кожного з елементів сукупності зобов'язань банку.

Отже, можемо сказати, що механізм управління фінансовою стійкістю банку передбачає планування, аналіз та оцінку, регулювання і контроль. Ефективне функціонування визначеного механізму управління фінансовою стійкістю комерційного банку, за допомогою узгодження управлінських рішень і досягнення певних відповідностей між усіма складовими компонентами, забезпечить досягнення стратегічних і тактичних цілей банку, буде сприяти підвищенню рівня прибутковості, зниженню ризиків, контролю та підтриманню ліквідності й платоспроможності на достатньому рівні, що в кінцевому результаті, безумовно, має позитивний вплив на забезпечення фінансової стійкості банківської установи.

Список використаних джерел:

1. Волкова Н. І., Бойко В. М. Управління фінансовою стійкістю банківської системи в контексті волатильності фінансового ринку. *Modern Economics*. 2021. № 27(2021). С. 21-28. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-03)
2. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динаміки стабільної діяльності банку. *Актуальні проблеми економіки: Науковий економічний журнал*. 2018. №9. С. 43-50.
3. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 87-90.

УДК: 336.64

Свідерська І.М.

*к.е.н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Джунь А.Д.

*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
Освітня програма Фінансовий менеджмент і контролінг*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ТІНЬОВІ КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ:

ПРИЧИНИ І ФОРМИ ПРОЯВУ

Тіньові корпоративні фінанси представляють собою складний та актуальний аспект у сучасному економічному світі. Це явище віддзеркалює високий рівень складності у використанні різноманітних фінансових інструментів та стратегій компаніями з метою маскуванню своїх дій та оптимізації податкових зобов'язань. Його вплив може виявити серйозний вплив на стабільність економічної системи, справедливість розподілу податкових навантажень та рівень довіри до корпоративного сектора.

Причини виникнення тіньових корпоративних фінансів можна класифікувати як загальні та часткові, що впливають з різних факторів взаємодії. До загальних причин відносяться обмеження та заборони, які впливають на операції компаній. Часткові фактори охоплюють високий рівень оподаткування та недоліки в адмініструванні податків, важкі бюрократичні процедури, недовіра до органів влади і судової системи, а також корупція серед посадовців на різних рівнях. [1, с.14]

У сучасному фінансовому середовищі з'явилися нові технологічні можливості та інструменти, які можуть впливати на появу тіньових корпоративних фінансів. Одним з таких аспектів є тінізація, яка може відбуватися за допомогою віртуальних активів. У контексті тіньових корпоративних фінансів, використання віртуальних активів, криптобірж,

технології блокчейну та забезпечення анонімності відкриває нові перспективи для компаній у оптимізації своїх фінансових операцій поза офіційними каналами. Проте це також вносить нові ризики, пов'язані з недостатнім контролем, відсутністю регулювання та гарантуванням анонімності. Розуміння цих аспектів є ключовим для розробки ефективних стратегій контролю та регулювання тіньових фінансових операцій. [2];

У галузі корпоративних фінансів виявлено різноманітні форми тіньової діяльності, які можуть приймати форму оптимізації, будь то легальна чи нелегальна, етична або аморальна.

Протягом останнього десятиліття в Україні, так само як і в численних інших країнах світу, зростає увага до питань корпоративних фінансів та їх впливу на економічний розвиток. Для дослідження проблеми тіньових корпоративних фінансів в Україні необхідно визначити загальний рівень тіньової економіки України.

Визначимо рівень тіньової економіки в Україні (рис.1).

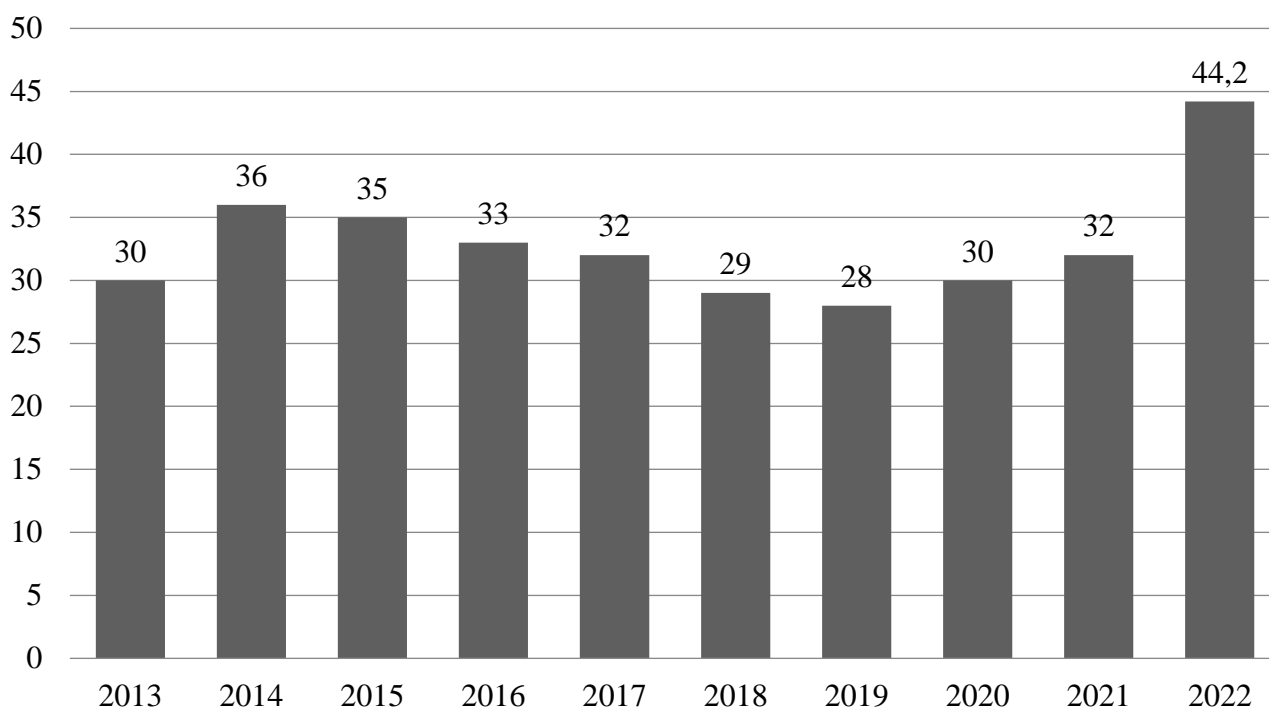

Рисунок 1– Рівень тіньової економіки в Україні за 2013-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [3]

За даними рис.1 Протягом аналізованого періоду було відзначено певні тенденції та патерни, що вказують на різноманітні фактори, які впливають на розмір тіньової економіки в країні. З 2013 до 2015 року рівень тіньової економіки був стабільний на рівні 30-36% ВВП. У 2016 році відбулося зниження до 33%, а в 2017 – до 32% через зміни в податковому законодавстві та заходи держави. В 2018 та 2019 роках відбулася стабілізація та зниження до 29% та 28% від ВВП відповідно, під впливом реформ. Проте у 2020 та 2021 роках рівень зріс до 30% і 32% через економічні труднощі внаслідок COVID-19. Найбільше зростання відзначено у 2022 році – до 44,2% ВВП, вплив на нього мають економічні, політичні та соціальні чинники. Постійний моніторинг та ефективні заходи залишаються важливим завданням для економічної політики в Україні.

Список використаних джерел:

1. Мазур І.І., Шишак А. Соціально-економічна природа тіньової економіки та причини її розвитку в підприємстві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 1 (190). С. 13-20.
<http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2017/03/190-13-20.pdf>
2. Auer R. Banking in the Shadow of Bitcoin? The Institutional Adoption of Cryptocurrencies. 2023. URL:
https://www.cesifo.org/DocDL/cesifo1_wp10355.pdf (дата звернення 02.09.2023).
3. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні. URL:
<https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> (дата звернення 03.09.2023).

УДК 368.212(477)

Семенюк І.А.,

Пшеничний В.В.,

здобувачі ОПП «Корпоративні фінанси»,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Кривошлик Т.Д.,

к.е.н., доц., професор кафедри

банківської справи та страхування,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АВТОТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛADOVA ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Утвердження України як незалежної та демократичної країни із ринковою економікою відкрило двері на міжнародний ринок страхових послуг. Головною метою розвитку цього сектору є підвищення рівня захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб, скорочення державних видатків на подолання наслідків природних катастроф та техногенних аварій, а також створення ефективних механізмів для залучення інвестиційних ресурсів у національну економіку. Ця мета досягається шляхом використання міжнародного досвіду, сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів.

Особливий акцент при розвитку страхового ринку в Україні приділяється автотранспортному страхуванню. За статистикою, рівень тяжкості наслідків автотранспортних аварій в Україні є надзвичайно високим, де кількість загиблих на 100 потерпілих перевищує цей показник в інших європейських країнах у 7-10 разів. Крім цього, щорічно в Україні реєструється понад 200 тисяч аварій, які призводять до матеріальних збитків на автотранспорті, дорожньої інфраструктури та будівель. Понад 2 тисячі аварій стаються з водіями незареєстрованих транспортних засобів щорічно [1]. Суди розглядають сотні тисяч цивільних і кримінальних справ, а винуватці аварій виплачують компенсації потерпілим особам упродовж багатьох років, що призводить до

погіршення фінансового стану обох сторін. Зазначені негативні «наслідки у певній мірі пом'якшуються шляхом страхування, а саме здійснення автотранспортного страхування. У сучасних умовах автотранспортне страхування є одним із найбільших сегментів ринку страхових послуг у світі та в Україні» [2].

Наразі автотранспортне страхування потерпає від зростання шахрайства, яке завдає значних збитків страховикам. Часто трапляються випадки фальсифікації ДТП, викрадення автомобілів, куплених в кредит, приховування важливих відомостей, які мають велике значення для оцінки ризику та урегулюванні страхової виплати. Багато проблем виникає через фінансову неосвіченість і низьку страхову культуру клієнтів, які часто не звертають увагу на важливі аспекти договорів. Так, страхувальники, які купують автомобіль у кредит, не усвідомлюють, що в разі настання страхового випадку вигодонабувачем за договором страхування буде банк, і сума відшкодування буде сплачена банку на зняття боргу, а не на ремонт автомобіля. Крім того, частина власників автомобілів не розуміють сутності франшизи, яка включається в умови більшості договорів автотранспортного страхування.

Серед факторів, що гальмують розвиток автотранспортного страхування в Україні виділимо такі:

- порушення строків страхових виплат постраждалим страхувальникам;
- суми виплат нижчі у порівнянні з іншими європейськими країнами;
- низький півень страхової культури та довіри фізичних і юридичних осіб до послуг страховиків.

З метою активізації розвитку автотранспортного страхування в Україні пропонуємо ряд таких заходів:

- здійснення інвестицій у безпеку дорожнього руху, включаючи угоди та партнерства між страховими компаніями та урядовими органами для фінансування проєктів щодо покращення інфраструктури доріг та безпеки на них. Це важливо для зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод (ДТП) та загиблих;

– проведення превентивних заходів та навчання для забезпечення безпеки на дорогах. Інформаційні кампанії та освітні програми можуть підвищити обізнаність громадськості щодо правил дорожнього руху та безпеки на дорогах. Зниження страхових тарифів для водіїв, які не порушують правила дорожнього руху, може стимулювати безпечну експлуатацію автомобілів;

– модифікація франшизи. Замість стандартної «безумовної франшизи» використовувати «умовну франшизу», розмір якої буде залежати від кількості ДТП, скоєних за участю страхувальника;

– використання сучасних технологій, у т.ч. супутникової навігації на автомобілі для об'єктивного визначення страхових тарифів на основі даних про ефективність водіння автотранспорту;

– прозорість та інформаційна доступність до послуг страховика, його діяльності та інформування споживачів страхових послуг про їх права та можливості страхового захисту.

Таким чином, автотранспортне страхування в Україні має великий потенціал для поліпшення безпеки на дорогах та захисту інтересів громадян. Забезпечуючи страховий і фінансовий захист учасників дорожнього руху, автотранспортне страхування стимулює водіїв дотримуватися правил дорожнього руху, бути більш відповідальними на дорозі. Розвиток та конкуренція страховиків на ринку автотранспортного страхування буде сприяє зниженню цін (тарифів) на страхові послуги та покращенню обслуговування споживачів. Використання сучасних технологій та інновацій у сфері автостраховання спростить процеси видачі полісів та розгляду заяв на виплати.

Список використаних джерел:

1. Аналіз стану безпеки руху та аварійності на наземному транспорті в Україні за 2021 рік. URL:

https://dsbt.gov.ua/sites/default/files/imce/Bezpeka_DTP/2022/analiz_avariynosti_2021.pdf

2. Кривошлик Т.Д. Економічна сутність та особливості класифікації автотранспортного страхування. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 1(15). С. 256-268. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1\(15\)-256-268](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1(15)-256-268)

УДК 336.761

Тихоплав А.М.

студентка 6 курсу

факультету фінансів

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Юркевич О.М.

к.е.н. доц. кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Створення повноцінного фондового ринку є важливим завданням для повоєнного відновлення України. Це сприятиме залученню інвестицій всередині країни та іноземних інвестицій, розвитку бізнесу та економічному зростанню. Також дасть змогу розвивати ринки недержавних пенсійних фондів, інвестиційних та страхових фондів.

На даний час в Україні не має повноцінного ринку цінних паперів. Директор з розвитку Української біржі Олексій Сухоруков називає сам ринок "не просто недорозвиненим, а деградуєчим"[1]. Формувати інвестиційний портфель з цінних паперів вітчизняних компаній майже неможливо. Якщо до війни активно оберталися принаймні муніципальні облігації та бонди трьох-чотирьох великих компаній, то зараз кількість цінних паперів в обороті значно скоротилась. Не кажучи про вихід українських компаній на IPO на західні фондові біржі для залучення капіталу [2].

До початку воєнного стану ринку цінних паперів катастрофічно не вистачало фінансових інструментів та інвесторів. «Український фондовий ринок на кінець 2021 року в цифрах майже становив 4 млн. відкритих рахунків власників цінних паперів. Загальний обсяг торгів на ринках капіталу був 1,10 трлн грн. На ньому були присутні 408 випусків корпоративних облігацій загальним обсягом розміщення 70,55 млрд грн, і крім того 91 цінний папір іноземних емітентів»[3]. Проте, якщо порівнювати ці дані з європейськими країнами та США, то український ринок капіталу значно відстає, вимагає ефективного регулювання для створення умов щодо активізації операцій на ньому.

З лютого 2022 року через початок повномасштабного вторгнення Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі - НКЦПФР) призупинила діяльність на українському фондовому ринку (окрім облігацій внутрішньої державної позики). Як наслідок, корпоративні емітенти не мають змоги виплачувати доходи за своїми борговими цінними паперами через форс-мажорні обставини. Вітчизняні емітенти зазнають збитків, у результаті їхні акції втрачають вартість.

Активність фондового ринку підтримується за рахунок облігацій внутрішньої державної позики (далі-ОВДП). Даний інструмент має потужну підтримку з боку держави. ОВДП можна купити за спрощеною процедурою ідентифікації та підтвердження джерела походження коштів. Термін погашення – від 2 місяців до 1,5 року; дохідність – до 11,5% у гривні, 3,7% у доларах та 2,5% у євро. Через такі переваги цінний папір є таким популярним. З одного боку, це убезпечення заощаджень інвесторів, з іншого – підтримка української армії. Так, з початку воєнного стану уряд залучив від продажу ОВДП 612 млрд. грн. в еквіваленті [4].

Проте, поки в обігу в Україні перебувають військові облігації з річною ставкою 20%, корпоративні облігації не будуть популярними серед населення, оскільки з доходу військових ОВДП не треба сплачувати ПДФО та військовий збір, на відміну від корпоративних.

Ринок цінних паперів в Україні почне розвиватися з початком активізації економічних процесів в країні. Тому необхідно ще до завершення військових дій почати розробляти та впроваджувати механізми спрощення доступу та забезпечення захисту вітчизняним й міжнародним інвесторам до проєктів відбудови національної економіки. Наприклад, забезпечити повноцінну торгівлю українськими цінними паперами, дозволити розрахунки у валюті на організованому фондовому ринку (біржі), спростити процедури для емітентів та організувати «народне IPO» перспективної державної компанії. Для розвитку українського IPO на думку фінансових аналітиків необхідно забезпечити:

- повноцінний захист прав власності та покращити умови діяльності компаній;
- забезпечити зручність та простоту виходу на ринок (наприклад, максимально спростити процедуру реєстрації проспекту емісії акцій);
- запровадити податкові пільги для компаній та учасників IPO (наприклад, податкові канікули до 3 місяців для компаній, які вийшли на IPO, або однорічне скасування оподаткування інвестиційного доходу учасників первинного аукціону);
- доносити до українських інвесторів інформацію про IPO, принципи роботи фондового ринку, ризики та потенціал інвестування [3].

Активна розбудова повноцінно функціонуючого ринку цінних паперів під час військового стану та після нього є вкрай важливим та відповідальним завданням на сучасному етапі розвитку української економіки, зважаючи на важливість її інтегрування у європейську та світову економічну спільноту.

Список використаних джерел:

1. Михальчук Н. Як відбувається розвиток фондового ринку в Україні під час війни. URL: <https://finance.liga.net/ua/stock/article/kogda-budet-sozdan-polnotsennyu-fondovyy-rynok> . (Дата звернення 12.11.2023)
2. Бондаренко О. 6 головних складових економічної незалежності України. URL: <https://mind.ua/openmind/20261650-6-golovnih-skladovih-ekonomichnoyi-nezalezhnosti-ukrayini>. (Дата звернення 12.11.2023)

3. Економіка війни: як утримати економічний фронт. URL:
<https://voxukraine.org/ekonomika-vijny-yak-utrymaty-ekonomichnyj-front>.
(Дата звернення 12.11.2023)
4. З початку 2023 року уряд залучив від продажу ОВДП на аукціонах понад 360 млрд грн в еквіваленті, а загалом упродовж воєнного стану – 612 млрд грн. Національний Банк України. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-pochatku-2023-roku-uryad-zaluchiv-vid-prodaju-ovdp-na-auksionah-ponad-360-mlrd-grn-v-ekvivalenti-a-zagalom-uprodovj-voyennogo-stanu--612-mlrd-grn>. (Дата звернення 12.11.2023)

УДК 336.71

Ткаченко Є.О.

студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку

Харківський національний економічний

університет імені Семена Кузнеця

Науковий керівник: Берест М.М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ»

В сучасному світі банки відіграють ключову роль у фінансовій системі, адже вони є невід’ємною складовою фінансового ринку та економіки в цілому. Фінансова стійкість банків як важливий аспект їх функціонування залишається питанням великого інтересу для фахівців та дослідників фінансової сфери. Розширення розуміння сутності та змісту цього поняття сприятиме розвитку ефективних стратегій для забезпечення стабільності банківської системи в сучасних умовах глобальних фінансових ризиків.

Для ретельного вивчення економічного змісту концепції «фінансова стійкість банку», слід звернути увагу на кілька різних інтерпретацій цього поняття, представлених у різних наукових роботах вітчизняних вчених.

Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. розглядають фінансову стійкість банку як здатність банку протистояти негативним факторам, як зовнішнім, так і внутрішнім, з метою зниження можливих ризиків забезпечуючи тим самим максимальну ефективність його банківської діяльності, особливо в умовах циклічності, впливу фінансової глобалізації, збільшення взаємозалежності між банками та іншими фінансовими посередниками, а також швидкого розвитку нових технологій та банківських продуктів [3]. Це трактування можна охарактеризувати як комплексний погляд на поняття, яке враховує різноманітні фактори та виклики, з якими стикаються банки в сучасному фінансовому середовищі. Але за таким підходом складніше на практиці оцінити фінансову стійкість через широкий спектр врахованих аспектів.

На думку Довгань Ж. М., це поняття можна розкрити як «спроможність банківської системи подолати кризові ситуації у різних сферах і подовжувати функціонування, не викликаючи при цьому необхідності в економічних агентів радикально змінювати свої цілі і завдання щодо клієнтів навіть в умовах істотно негативних наслідків» [2]. Такий погляд на фінансову стійкість банку підкреслює необхідність для банку зберігати стабільність та надійність в умовах кризи, не втрачаючи здатності виконувати свої основні функції. Проте цей підхід не враховує багато можливих чинників впливу на фінансову стійкість банку.

Трактування, яке пропонують Коваленко В. В., Крухмаль О. В., що фінансова стійкість банку є основою розвитку банку, що базується на стабільності, здатності протистояти внутрішньому та зовнішньому впливу, підкреслює важливість цих аспектів. Однак термін не дає детальної інформації про підходи оцінювання фінансової стійкості банку, тож є некоректним для практичного застосування [4].

Святко С.А. стверджує, що фінансова стійкість банку є складовою характеристикою фінансової стабільності, його надійності, показниками якої є

капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик банку [4]. Такий зміст поняття є коректним і чітким, вказані показники для оцінки досліджуваного поняття. Проте, на наш погляд, таке трактування є спрощеним та не враховує всіх чинників фінансової стійкості банку.

Існує багато підходів визначення сутності та змісту поняття «фінансова стійкість банку», де зустрічаються відмінності та схожості. Однак більшість вчених трактують досить вузько та не вказують багатьох важливих аспектів, які мають вагомий вплив, або наводять недостатньо інформації для практичного проведення оцінки фінансової стійкості банку. На наш погляд, обґрунтованим є підхід Дзюблюка О. В. та Михайлюка Р. В., що визначають у своїх працях фінансову стійкість як «якісну характеристику фінансового стану банку, котрий відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і котрий здатний витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування» [1]. Їхній погляд надає конкретне та деталізоване визначення, враховуючи різні складові, що може бути ґрунтовною основою для проведення оцінювання фінансової стійкості банку. Проте такі критерії як «достатність», «збалансованість» та «оптимальне співвідношення» можна розуміти в різних контекстах, що слід уточнити для практичного застосування.

Таким чином, в дослідженні наведено ключові підходи, описано їхні переваги та недоліки, розглянуто різні аспекти фінансової стійкості банку та створено підґрунтя для подальших досліджень, розробки методики оцінки фінансової стійкості банків та для формулювання стратегій на підвищення ефективності діяльності банківських установ, а також для визначення їхньої придатності для інвестицій та укладення угод.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 316 с.

2. Довгань Ж. М. «Базель III» у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи. *Вісник університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1. С. 224 - 229.

3. Зверяков М.І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. Київ, 2016. 520 с.

4. Коваленко В. В., Крухмаль В. О. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. 197 с.

5. Святко С. А., Міллер Р. І. Аналіз і оцінка фінансової стійкості банку як необхідна умова ефективного банківського менеджменту. *Фінанси України*. 2001. № 8. С. 48 - 54.

УДК 330.3

Триндик А. М.

Студентка факультету маркетингу, 3 курс

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Куліш Г. П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Пройшло вже більше року з моменту, як Україна втратила актуальність сталого розвитку у своєму порядку денному. Країна опинилася в умовах війни та спрямована на відновлення частково зруйнованої війною економіки. Тому доволі слушними є дослідження різних підходів та практик, які можуть застосовуватися для відновлення після воєн і катастроф.

З 24 лютого 2022 року російська агресія проти України розпочалася без попередження. У цих бойових діях Росія використовує весь спектр зброї, що

призводить до серйозних руйнувань цивільної інфраструктури, включаючи житло, адміністративні будівлі, медичні та транспортні заклади, енергетичну інфраструктуру, державні підприємства і приватний сектор.

Бюджет відновлення повинен базуватися на результатах оцінки потреб після катастрофи, що надає початкову оцінку необхідних заходів, або на швидкій оцінці збитків від катастрофи. Світовий банк рекомендує цей підхід як кращу практику відновлення після катастроф і підкреслює важливість використання міжнародно визнаних методологій для оцінки збитків.

Уникнення помилок та корупційних ризиків на цьому етапі має важливе значення, оскільки ця оцінка служить початковою основою для визначення потреб та відповідних бюджетних та інших ресурсів, які потрібно мобілізувати для відновлення, а також для координації місцевої та міжнародної допомоги. Тому важливо, щоб оцінка відбувалася за методологією Світового банку та не справляла підозри у донорів і партнерів.

Основні тези:

- Існує два види міжнародних інтервенцій (international aid and UN peacekeeping missions), всі вони або невдалі або малопродуктивні – свідчать дослідження WorldBank (країни з кращою політикою (вищий CPIA) мають вищі темпи зростання) [1].
- Органи влади країни-реципієнта повинні самостійно керувати процесом реконструкції, встановлюючи найбільш нагальні пріоритети та координуючи відповідну політику [2].
- Грошова допомога сприяє, а не замінює економічне відновлення [1].
- Належне врядування та безпекові питання здійснюють найбільший вплив на економічне відновлення після військових конфліктів [3].
- Уряд має концентрувати зусилля на відновленні підприємств і економічних зв'язків, а не на відновленні зруйнованого житла [4].
- Громадянське суспільство і місцева влада їх залученість (через дорадчі органи) до процесів відбудови відіграють велику роль у успішному відновленні після війни. Важливо, щоб місцева влада відіграла провідну

роль в реконструкції (досвід Боснії), не можна її підміняти (досвід Афганістан, Боснія, Камбоджа, Східний Тимор та Ірак) [5].

- Необхідно впроваджувати системи “Моніторингу і оцінки” [6].
  - Важлива ефективна боротьба із корупцією – за рахунок створення відповідної інфраструктури і електронних сервісів [6].
  - Важлива сталість, відсутність короткого планування і створення місцевої експертизи [6].
  - Треба залучати місцевий персонал та експертизу. НГО та донори не мають конкурувати за таланти і кадри із місцевою владою [6].
  - Гроші і контракти мають йти через державні канали (тому, що часто вони навіть не витрачаються всередині відповідних країн, кому призначена допомога, натомість велика частка витрачається в країні-донорі) [2].
- Виходячи з цього, для України варто не тільки шукати й впроваджувати рецепти вдалих відновлень і кращих практик, але й уникнути помилок, які були в інших країнах, які проходили схожий чи подібний шлях. Це надасть можливість досягти більш високого результату, сприятиме успішному відновленню та дозволить бути готовими відповісти на питання донорів/партнерів, які будуть звертатись до неуспішних кейсів, щоб попередити подібні помилки в Україні в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Disaster Recovery Framework Guide. 2020. URL: <https://www.gfdrr.org/sites/default/files/publication/DRF%20Guide.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).
2. Nikolaos Tzifakis. Post-Conflict Economic Reconstruction. 2023. URL: <https://pesd.princeton.edu/node/586> (дата звернення: 13.11.2023).
3. Recovery from war. Conceptual framework for a model of post-war reconstruction and industrial hazard recovery. 2021. URL: <https://archive.unu.edu/unupress/unupbooks/uu21le/uu21le0f.htm> (дата звернення: 13.11.2023).

4. Tymofii Brik and Jennifer Brick Murtazashvili. The Source of Ukraine's Resilience. 2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-06-28/source-ukraines-resilience> (дата звернення: 13.11.2023).
5. What we need to learn: lessons from twenty years of afghanistan reconstruction. 2021. URL: <https://www.sigar.mil/pdf/lessonslearned/SIGAR-21-46-LL.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).
6. Holly Schofield, Emma Lovell, Bill Flinn and John Twigg. Disaster Rehabilitation and Recovery Planning Guide Workbook Philippines. 2022. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/407991642694502665/pdf/Ready-to-Rebuild-Disaster-Rehabilitationand-Recovery-Planning-Guide-Workbook-Philippines.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).

УДК 336.027:338.246.8

Ушеренко С.В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

Мазур В.В.,

*аспірантка кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана*

ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ

Воєнний стан в Україні, оголошений у зв'язку з широкомасштабним вторгненням РФ як країни-агресора проти України і спричинені військовими діями руйнації національної економіки, ставлять питання про підхід до подолання викликаних руйнувань, що охопили житлово-комунальний сектор,

промисловий і агропромисловий комплекси, енергетичну і транспортну інфраструктури тощо.

У поняття «повоєнна Україна» вкладаємо зміст як поточного, так і післявоєнного часу. Це означає, що політика і державне управління відновленням України має відбуватися як у поточному часі – тепер, так і у післявоєнний період. Потребує осмислення і поняття «відновлення». Відновлення розкривається через такі дії, як надавати попереднього вигляду чому-небудь пошкодженому, зіпсованому, зруйнованому і приводити до попереднього стану [1]. Ураховуючи, що відновлювати після руйнації об'єкти до попереднього стану з консервацією застарілих технологій і збереженням інженерних рішень, які не відповідають сучасним вимогам, не має сенсу. Отже, потрібно впроваджувати оновлення на новітній технологічній базі з сучасними інженерними рішеннями з урахуванням теперішніх вимог до енергоефективності, екологічності, раціональної експлуатації на оновлених об'єктах.

У цьому контексті релевантним напрямом оновлення має стати модернізація. За усталеним розумінням, модернізація асоціюється з переходом стану об'єкта до нового кількісного й якісного вимірів, позначеного прогресивними змінами, але без перетворень певних базових характеристик об'єкта, його структурно-функціональних зв'язків чи природи.

Концепції модернізації (*upgrading*) розробляються з метою обґрунтування руху від одного типу економічної активності до іншого й вибудовуються на основі різних критеріїв – підвищення прибутковості, конкурентоспроможності, утвердження соціальної справедливості, забезпечення екологічної рівноваги, енергоефективності та ін. Модернізація пов'язана з ускладненням та удосконаленням виробничих процесів, використанням нових технологій, підвищенням рівня спеціалізації чи поглибленням інтеграції, запровадженням ефективних організаційних інноваційних рішень. Історичний досвід країн (Ірландія, Китай, Південна Корея, Малайзія), які у поствоєнний період здійснили не відновлення, а модернізацію національних економік з утворенням сучасних

високотехнологічних галузей виробництва, досягли як конкурентоспроможності вітчизняних економік, так і суспільного розвитку з утвердженням високих соціальних стандартів. Досвід згаданих країн потверджує, що це відбулося шляхом прийняття стратегії інноваційного розвитку і залученням із різних джерел великих за обсягами інвестиційних і фінансових ресурсів.

У цьому контексті відновлення зруйнованих об'єктів в Україні потребує значних матеріально-технічних, людських і фінансових ресурсів. Модернізація цих об'єктів потребує ще більших за обсягами ресурсів, зокрема фінансових. Це формує завдання управління залученням, освоєнням, контролінгу фінансових ресурсів модернізації зруйнованих об'єктів. Саме вирішення цих завдань покладається на фінансову інфраструктуру. Фінансова інфраструктура містить спеціальні організації, компанії, фірми, агентства та установи, які надають фінансові послуги з управління фінансовими активами, і навіть надає такі послуги, як консалтингові та аудиторські, обслуговування всіх угод із фінансовими активами, проведення контролю і розрахунків по таких операціях, як облік і перехід прав на фінансові активи, збір, збереження і надання інформації про ефективність функціонування фінансового ринку. До інфраструктури фінансового ринку входять банківські установи, фондові і валютні біржі, брокерські та страхові компанії, рейтингові агентства, венчурні та інноваційні фонди, а також інші небанківські фінансово-кредитні установи (компанії). Модернізація і відновлення національного господарства неможливе без розвиненої фінансової інфраструктури, інституціонально спроможної до забезпечення релевантних фінансових та інвестиційних процесів, спрямованих як на відновлення, так і модернізацію економіки.

Водночас саме фінансова інфраструктура підлягає модернізації на вимогу вирішення проблем, які виникають у практиці функціонування фінансового ринку. Це на тепер пов'язано з широким впровадженням фінансових технологій, які суттєво розширюють діапазон фінансових послуг, підвищують їх якість та оперативність реалізації.

В основу фінансових технологій покладено інформаційні технології, використання яких допомагають забезпечити або підтримати банківські чи фінансові послуги усіх видів.

Втім використання фінтех дає змогу створити не лише сучасні фінансові моделі діяльності фінансових інституцій, а й новітні фінансові продукти. Фінансові технології є високоефективними інноваціями, які можуть суттєво змінити сферу фінансів в цілому [2].

Звідси до традиційних суб'єктів ринку фінансових послуг приєднуються фінтех-компанії, які розробляють, впроваджують і підтримують фінансові технології.

Цілями функціонування фінансової інфраструктури є забезпечення:

- сталого розвитку національної економіки;
- стабільності функціонування фінансового ринку, зокрема ринку цінних паперів;
- підтримка інвестиційної активності;
- впровадження і використання інноваційних технологій;
- підтримка і розвиток малого підприємництва.

В умовах повоєнної України найважливішим завданням фінансової інфраструктури стає забезпечення фінансовими, інвестиційними ресурсами модернізації національної економіки.

Відповідно до зазначених цілей вибудовується конструкція фінансової інфраструктури, впроваджуються й удосконалюються фінансові технології, зокрема, хеджування фінансових і нефінансових ризиків, пов'язаних із забезпеченням фінансово-інвестиційними ресурсами модернізації національної економіки, що передбачає утворення спеціалізованих фінансових інституцій, підвищення інституціональної спроможності фінансової інфраструктури. Саме це має стати предметом подальших наукових розвідок [3].

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 т. Т. 1, 1970. С. 611.
2. НБУ. Стратегія розвитку фінансових технологій в Україні до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finteh2025.pdf?v=4 (дата звернення: 13.04.2023)
3. Ушеренко С.В. Інституціональні ризики впровадження фінансових технологій в Україні / С.В. Ушеренко // Discussion and development of modern scientific research: Зб. Матеріалів IV міжнародна науково-практична конференція: [Електронний ресурс]. —18-21 жовтня 2022 р., Гельсінкі. — С. 109-115.

УДК 336.663

Чалий А. В.

*Студент 4 курсу факультету фінансів і обліку
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

УМОВИ КРЕДИТУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ

Розуміння впливу воєнного часу на життєдіяльність країни не залишає сумнівів про наявні труднощі, які виникають та порушують стабільність як кожного окремого суб'єкта, так і загальних національних систем. Коли ця, система, а саме банківська, є одним із джерел формування ресурсної бази функціонування окремих суб'єктів, то такі труднощі лише посилюються. Умови кредитування в воєнний період можуть вплинути на багато соціальних аспектів, включаючи доступність фінансових послуг для населення та підтримку важливих галузей економіки. Розв'язання цих проблем вимагає ретельного аналізу ризиків, гнучкості у стратегіях кредитування, ефективного управління ліквідністю та активну співпрацю банків з

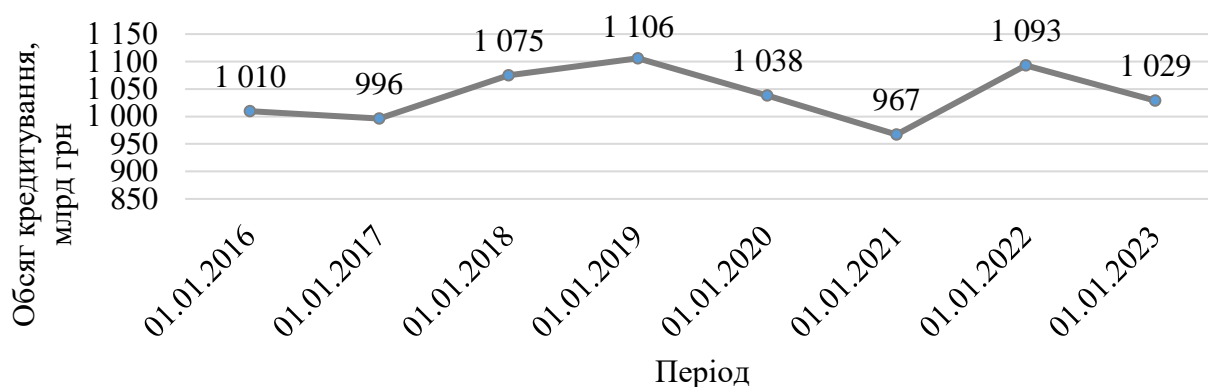
урядовими органами та регуляторами для забезпечення стійкості банківської системи в умовах воєнного конфлікту.

Актуалізують питання дослідження роботи банківських установ в умовах дії воєнного часу наукові роботи провідних науковців, серед яких: І. Конєвої [1], М. Ляпішко [2], О. Рац [3] та багатьох практиків та експертів. Фахівці наголошують, що умови кредитування вітчизняних банків в умовах дії воєнного часу полягає в аналізі та визначенні специфічних умов та стратегій, які вимагаються для забезпечення стабільності фінансової системи та підтримки економічних та оборонних потреб держави в період воєнного конфлікту.

Умови кредитування вітчизняних банків в умовах дії воєнного часу є критичними для забезпечення життєвоважливої фінансової підтримки держави та господарства. В цьому контексті, вони вимагають розробки та впровадження комплексної стратегії, яка не лише враховує геополітичні ризики і економічні виклики, але також сприяє збереженню фінансової стійкості, активної соціальної відповідальності банків, та забезпеченню національної безпеки в умовах надзвичайних обставин.

Незважаючи на суттєві проблеми в сфері кредитування, зростання кількості проблемних кредитів, відбулось нарощення обсягів кредитного портфеля вітчизняних банків на 27 636 млн грн або 2,56%. Це пов'язано з тим, що в 2022 р. державні банки продовжували кредитування окремих програм та проєктів. Обсяг чистого роздрібного гривневого кредитного портфеля скоротився за 2022 р. на 32,7%, питома вага непрацюючих кредитів зросла до 38,1%, в основному за рахунок кредитів фізичним особам [3]. Динаміка обсягів кредитування банками України у 2016-2023 рр. підтверджує стійку позицію банківського сектору, щодо наявної спроможності подолання кризових явищ (рис. 1). Незначне коливання обсягів кредитування під час пандемії та із початком повномасштабного російського вторгнення тому підтвердження.

Рис. 1. Обсяги кредитування банками України у 2016-2023 рр. [4]

Важелі, які провідні банки запровадили для послаблення кредитного тиску на позичальників стали: надання кредитних канікул (тимчасову відстрочку від сплати платежів за кредитом, яка надається кредитором позичальнику з власної ініціативи, зі збереженням зобов'язань щодо їх погашення в майбутньому) та скасування штрафних санкцій (не застосовуються будь-які штрафні санкції за невиконання або неповне виконання діючих кредитних договорів); відновлено програми видачі кредитів. Яд на період воєнного стану суттєво пом'якшив умови отримання пільгових кредитів в рамках програм "Доступні кредити 5-7-9%" та портфельних гарантій. За період з моменту російського вторгнення до 01.05.2022 було видано 13 млрд грн пільгових кредитів, що дозволило призупинити падіння рівня банківського кредитування бізнесу. Обсяг проблемних кредитів у банківській системі за шість місяців 2022 року становила 35,5%, що навіть менше, ніж за попередні пів року [1]. Оновились і умови програми "Доступні кредити 5-7-9%", тепер отримати пільгове кредитування під 0% річних на період воєнного стану зможе будь-яке діюче підприємство. Після його завершення відсоткова ставка для позичальників становитиме 5%. Попит на такі кредити за попередніми заявками, що надійшли банкам, значний. Також держава збільшила забезпечення позичальників державними гарантіями.

Таким чином, ринок кредитування залишається активним, не зважаючи на складні умови дії воєнного стану. Підтримка уряду, запровадження спеціальних умови для кредитування під час воєнного стану, включаючи зменшення відсоткових ставок, зняття обмежень на видачу кредитів на певні види діяльності, зняття санкцій

та запровадження податкових канікул створили умови для подальшого функціонування та розвитку цього напрямку діяльності банків. Отримуючи від банку спеціальні програми підтримки клієнти банку, які не суттєво постраждали внаслідок воєнного стану, мають дотримуватись фінансової дисципліни та виконувати зобов'язання перед банками задля подальших можливостей їх стабільної роботи.

Список використаних джерел:

1. Конєва І. І. Особливості банківського кредитування в умовах воєнного стану. URL: <http://surl.li/nditl>.
2. Ляпішко М., Винник А. Проблеми ринку кредитування України в умовах воєнного стану. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 3 (31). С. 180 – 189. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/276675/271548>.
3. Рац О. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2153/2082>.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.

УДК336.531.2:368.03(477)

Чудновець С. О.

Студентка 52Ф групи

Факультету Фінансів та банківської справи

Науковий керівник – Добриніна Л.В.,

к.е.н., старший викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Інвестиції завжди були одним з ефективних інструментів розвитку економіки, подолання негативних процесів, стимулювання діяльності підприємств та бізнесу в цілому.

Активними учасниками інвестиційного процесу можуть бути страхові компанії, що мають можливості до інвестування через економічну природу страхування, а саме через можливість певний проміжок часу розпоряджатися коштами страхувальників[1].

В умовах воєнного стану багатьом страховим компаніям вдалося втримати оптимальний розмір прибутків і навіть збільшити їх (рис. 1), що свідчить про те, що у страхових компаній є вільні кошти для інвестування їх у напрямки та галузі, які є критично важливими на сьогоднішній день.

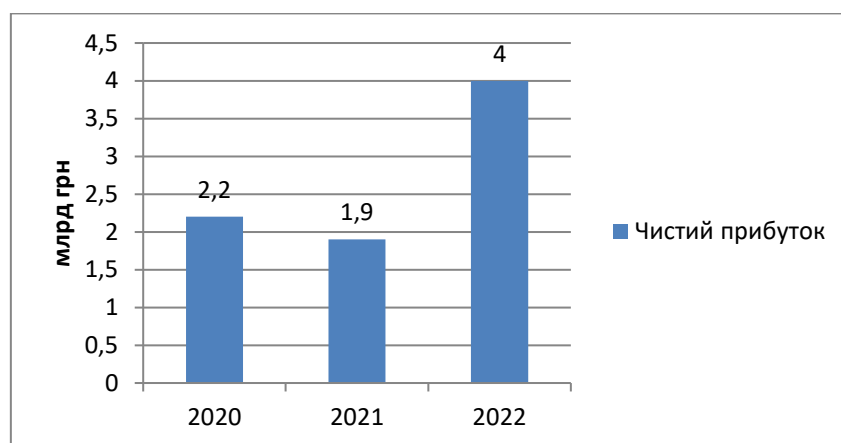

Рис. 2. Чисті прибутки страхових компаній України за 2020-2022 рр.

Джерело: створено автором на основі [4].

Одним з важливих джерел інвестицій для страхових компаній є страхові резерви – тимчасово вільні кошти, що залучені компанією від страхувальників.

Протягом останніх трьох років страхові резерви страховиків також мають тенденцію до зростання, що наведено на рис. 2.

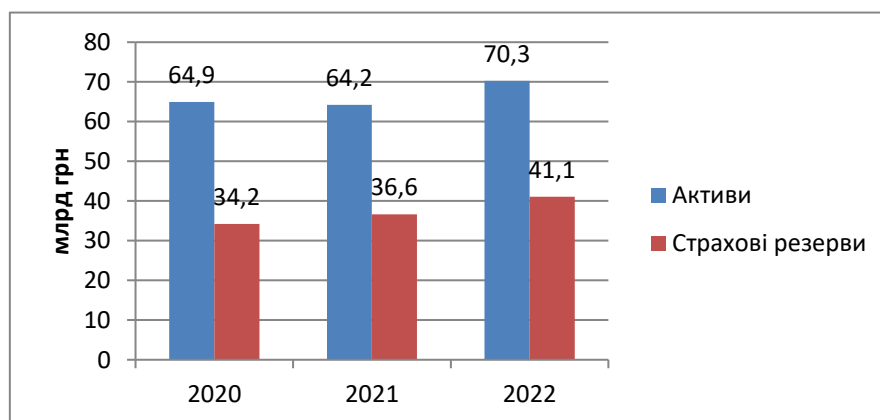

Рис. 3. Динаміка активів та страхових резервів страхових компаній України у 2020-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [4].

Інвестиційна діяльність на основі страхових резервів чітко регламентується законодавством. Кошти, що відносяться до цих резервів повинні бути розміщені з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості, так як саме зі страхових резервів виплачуються у майбутньому страхові суми та страхові відшкодування.

В залежності від видів страхування будуть відрізнятися і інвестиційні можливості страховика. Так у випадку страхування життя через заключення довгострокових договорів страхування, у страхової компанії є можливість інвестувати у довгострокові проекти, в той час як non-life страхування передбачає, що договори можуть бути укладені на різні терміни, тому і інвестиції нестимуть короткостроковий характер. Обсяг інвестицій у першому випадку може бути досить значним, у другому ж випадку обсяги будуть змінними і залежатимуть від договорів[2].

Відповідно до законодавства страховики можуть здійснювати тільки капітальні інвестиції, у вигляді купівлі нерухомого майна, та фінансові інвестиції у вигляді вкладів у цінні папери [3].

Інвестиційні можливості страховиків залежать не тільки від їх фінансових можливостей та наявності вільних ресурсів, а і від загального рівня розвитку страхового ринку в країні. Протягом останніх років спостерігається скорочення страхових компаній, що призводить до зменшення інвестиційних вкладень від страхової діяльності.

Проблемами, що гальмують інвестиційну діяльність страховиків також є недоліки нормативної бази, політична та економічна нестабільність в країні та відсутність гарантій з боку держави для інвестиційних проектів.

За умов покращення ефективності страхової діяльності та інвестиційної політики держави, страхові компанії можуть стати впливовою ланкою фінансового ринку та позитивно впливати на економічний розвиток країни.

Список використаних джерел:

1. Добриніна Л.В. Управління інвестиційними процесами на фінансовому ринку в циркулярній економіці. Монографія: Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти. Сумський державний університет.
2. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР станом на 06.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Мілошевич Н. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск №16. С. 758-763.
4. Наглядова статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 20.11.2023).

Платформа VIII
Диджиталізація фінансового сектору економіки

УДК 336.71

Ivanova T.

*Ph.D in Economics with a major in Money, Finance and Credit,
Assistant professors,
student WAES of London*

TRENDS IN THE UK DIGITAL BANKING SECTOR EXPERIENCE

Banking and financial services are undergoing tremendous transformations as a result of technological breakthroughs, changing customer demands, and expanding regulatory frameworks. As we get closer to 2024, it's critical to keep an eye on the developing trends that are transforming the digital banking industry. The last 24 months have seen big shifts in customer behavior and expectations around digital experience in many sectors of UK, including financial services.

In 2023, the MagiClick Digital company, together with YouGov, conducted a survey of the opinion of the British regarding the change in their attitude and behavior towards digital banking. Some of the key findings from this research are below:

- 81 per cent of adults say the quality of online experience determines who they bank with.
- Use of online web banking overall from 2020 to 2022 rose significantly, with half (50 per cent) of those who have used digital banking services more since the pandemic began stating they have used online web banking more often.
- The highest rise in usage for online web banking was amongst the 55+ age group (60 per cent used this service more often).
- Among those who have used digital banking services more since the pandemic began, 35 per cent of 18-24 year olds increased their usage, followed by 32 per cent of 25-34 year olds and 31 per cent of 35-44 year olds.

- The 55+ age group remain more reluctant to embrace making payments via smartphones and smartwatches, with only 16 per cent of this age group increasing their usage.

- The importance of online experience between different age groups was illuminating, with 46 per cent of those in the 55+ age group stating that it was? very important? compared to only 26 per cent of 18-24 year olds.

- Use of all digital banking services has grown since the start of the pandemic, with the largest increases being for use of mobile banking apps, with two-thirds (66 per cent) of those who have used digital banking services more since the pandemic began stating they have used mobile banking apps more often.

- This growth in the use of mobile banking apps is led by the under35s, with 85 per cent of 18-24 year olds and 79 per cent of 25 to 34 year olds using mobile banking apps more often. Use of mobile banking apps within the 55+ age group has also seen a significant increase (52 per cent).

- The use of both website chat facilities and automated chatbots only saw overall rises of 14 per cent and ten per cent respectively [1].

That is, the research clearly shows that the adoption of digital banking services by consumers of various ages is accelerating. However, although the quality and ease of use of the digital experience is clearly now of high importance to a large majority of users when choosing who to bank with, interestingly, this was of highest importance to the over 55s. There's a lot of talk about the often-predicted demise of web-based banking services in favour of mobile banking apps, but this research indicates that this has been overstated and that customers are choosing to use both facilities more, with little to separate them in terms of how much their usage has increased.

Also, since 2022, the UK government has legislated for an FMI Sandbox in the Financial Services and Markets Bill [2]. An FMI Sandbox allows financial market infrastructures and other designated persons to test and adopt new technologies and practices by temporarily disapplying, modifying or even applying certain legislation for specific purposes. This can include experiments in combining trading and settlement on a distributed ledger [3].

In summary, product and technology innovation are constantly pushing the boundaries of what we would consider traditional banking. Recent examples include the maturity of digitalisation of instalment payment providers (buy now pay later) and banking as a digital experience that seeks to create stronger relationships between bank and customer. 'Banking as a Service' (in which licensed banks integrate their digital banking services directly into the products of other non-bank businesses) has broadened the competitive landscape.

Looking ahead to 2024, the digital banking sector is expected to grow and innovate. Personalization, the rise of neobanks, the incorporation of AI and machine learning, blockchain exploration, cybersecurity advancements, open banking ecosystems, sustainability efforts, digital identity solutions, and a focus on regulatory compliance and data privacy are all contributing to the evolution of digital banking. These trends demonstrate the industry's dedication to addressing customers' evolving demands and expectations in an increasingly digital and interconnected environment. Financial institutions may position themselves to flourish in the developing world of digital banking by staying on top of these changes.

References:

1. Digital banking experience trends for 2022.
URL:<https://europeansting.com/2023/02/24/digitizing-the-city-how-the-uks-financial-system-is-scrapping-paper/#>
2. Financial Services and Markets Bill.
URL:<https://bills.parliament.uk/publications/49063/documents/2625>
3. Digitizing the City: How the UK's financial system is scrapping paper.
URL:<https://www.ukfinance.org.uk/news-and-insight/blogs/digital-banking-experience-trends-2022>

УДК 336:338.2

Білокінь І.В.

студентка групи ЕБК-602, 6 курсу,

спец. «Бізнес економіка»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник — Шкода Т. Н.

д. е. н., професор кафедри

бізнес-економіки та підприємництва,

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ: ВПЛИВ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В ЕКОНОМІЦІ 4.0

У дослідженні розглядаються проблеми цифрової трансформації фінансового сектору економіки та виклики, які стоять перед світовою спільнотою в найближчій перспективі.

В сучасному світі фінансовий сектор відіграє ключову роль у забезпеченні сталого економічного розвитку. Зі стрімким технологічним прогресом фінансові установи все частіше звертаються до цифрових платформ, щоб задовольнити потреби сучасних компаній і споживачів. Це призводить до значних змін у діяльності фінансового сектору і вибудовує нові принципи взаємовідносин і сприйняття сьогодення, включаючи методи фінансування, управління ризиками, обслуговування клієнтів тощо, а також забезпечує збільшення рівня конкурентоспроможності фінансового сектору.

Ключові слова: цифрова трансформація фінансового сектору; цифровізація; цифрова трансформація; штучний інтелект.

Постановка проблеми: важливим в дослідженні є вплив фінансової трансформації на фінансовий сектор, виклики, які виникають під час цифрової трансформації та перспективи, які вона відкриває для Економіки 4.0.

Метою цієї статті є аналіз та окреслення проблемних елементів, які виникають в епоху економіки 4.0, цифрової трансформації фінансового сектору економіки та використання інноваційних технологій, зокрема штучного

інтелекту, які постають перед сучасною економікою в найближчій перспективі і вже сьогодні.

Виклад основного матеріалу: Цифрова трансформація фінансового сектору в епоху економіки 4.0 призводить до глибоких і швидких змін, які впливають на всі сфери фінансових послуг. Використання інноваційних технологій відкриває нові можливості для розвитку продуктів, оптимізації процесів та забезпечення кращої взаємодії з клієнтами.

Економіка 4.0 відноситься до концепції нової економічної ери, яка базується на широкому використанні цифрових технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей, аналітика даних, автоматизація та інші передові технології. Цей термін походить від концепції "промисловості 4.0", яка спочатку використовувалася для опису нової ери у виробничому секторі, але пізніше була розширена на весь спектр економіки. [1].

Економіка 4.0 відзначається цифровою трансформацією усіх галузей економіки, включаючи виробництво, фінанси, торгівлю, послуги та інші сектори. Вона вимагає широкого застосування цифрових технологій для оптимізації процесів, підвищення продуктивності та створення нових цифрових продуктів і послуг. Ця економічна концепція орієнтована на підвищення ефективності та конкурентоспроможності за допомогою використання передових технологій, що дозволяє підприємствам та економіці загалом адаптуватися до швидкоплинного світу і створювати нові можливості для розвитку.

Основними аспектами Економіки 4.0 є використання штучного інтелекту, великих даних, Інтернету речей, автоматизації та цифрових платформ для оптимізації виробництва та управління бізнесом.

Перехід до економіки 4.0, що також відома як четверта промислова революція, характеризується глибокою цифровізацією і з'єднанням фізичних, цифрових та біологічних систем. У фінансовому секторі це передбачає широке впровадження штучного інтелекту (ШІ), автоматизації процесів, машинного навчання, блокчейну та Інтернету речей (ІоТ), які разом формують новітній спосіб надання та використання фінансових послуг [1].

Вплив цифровізації на фінансовий сектор. Інтеграція новітніх технологій, як-от блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання, та біг дані, вже змінила підхід фінансових інституцій до ведення бізнесу. Банки та страхові компанії використовують ці технології для створення персоналізованих продуктів, зниження операційних ризиків та підвищення ефективності внутрішніх процесів. Наприклад, використання чат-ботів та віртуальних помічників забезпечує цілодобову підтримку клієнтів без потреби в значних людських ресурсах [2].

Виклики цифрової трансформації. Із поширенням цифровізації зростає і кількість викликів, особливо у сфері безпеки даних. Згідно з дослідженням Ponemon Institute, вартість порушення даних продовжує зростати, а кіберзлочинці стають все більш винахідливими у своїх атаках. Банки та інші фінансові організації повинні інвестувати значні ресурси у заходи кібербезпеки, щоб захистити свої системи та дані клієнтів [3].

Перспективи економіки 4.0. Цифрова ера пропонує фінансовому сектору можливості для інноваційних змін, які можуть призвести до виникнення нових бізнес-моделей, таких як децентралізоване фінансування (DeFi), яке використовує криптовалюти та блокчейн для створення альтернатив традиційному банківському сектору. Наприклад, 60% банків використовують штучний інтелект для аналізу даних, а 59% - для підвищення продуктивності. У більш ніж половини банків використання штучного інтелекту спрямоване на скорочення витрат на персонал. [4]. Такі технології, як IoT, дозволяють створювати "розумні" фінансові продукти, що адаптуються до змін у поведінці та потребах клієнтів [5].

Перспективи економіки 4.0 для фінансового сектору виглядають обнадійливо, але водночас вимагають від фінансових установ готовності до постійного інноваційного розвитку, адаптації до швидких змін та впровадження стратегій, спрямованих на використання нових технологій для покращення якості та доступності своїх послуг.

Висновки. Цифрова трансформація у фінансовому секторі є необхідним кроком для розвитку сучасної економіки. Це відкриває нові можливості для підвищення ефективності, забезпечення високоякісного обслуговування клієнтів та створення інноваційних рішень у фінансовому секторі. Однак успішна цифрова трансформація вимагає ретельного аналізу викликів і прийняття стратегічних рішень для забезпечення сталого та безпечного розвитку фінансового сектору. Для використання потенціалу цифрової трансформації фінансові установи повинні не тільки адаптувати нові технології, але й розвивати культуру інновацій та неперервного навчання. Враховуючи швидкість змін в технологічному ландшафті, фінансові установи мають бути готові до швидкого реагування на нові виклики, щоб забезпечити безпеку, прозорість та високий рівень обслуговування клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Bai C., Dallasega P., Orzec G., Sarkis J., Industry 4.0 technologies assessment: A sustainability perspective. International Journal of Production Economics. 2020. Vol. 229, URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925527320301559?via%3Dihub>. (Дата звернення: 09.11.2023)
2. Шелудько С.А., Браткевич П.П., Вплив цифровізації на банківський бізнес в Україні. Класичний приватний університет. 2019. № 5(16). С. 336
3. Cézanne C., Lorenz E., Saglietto L. Exploring the economic and social impacts of Industry 4.0. Industry 4.0: Current Issues and Future Challenges. URL : <https://journals.openedition.org/rei/8643?lang=en>.
4. Malashniak M. , Lesniak O. Digitalization in financial services: top technologies and strategies URL: <https://www.n-ix.com/digitalization-in-financial-services/>
5. Kolluru M., Gupta S. The Prospects and Risks of Industry 4.0: Issues and Implications. Fourth Industrial Revolution and Business Dynamics. — 2021. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-3250-1_11.

УДК 336.6

Волковська А.І.

Одеський національний економічний університет

Студентка 3 курсу, 31 групи,

спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: Бондаренко П.В.

ст. викл. кафедри ФМФР

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Процес діджиталізації активно впроваджується в розвинених країнах світу. В Україні також з'явилась тенденція розвитку діджиталізації, що допомагає зробити фінансові та банківські послуги більш доступними для населення. Все більше на ринку набирають популярність такі послуги як системи онлайн-платежів, мобільні банківські додатки та онлайн кредитування та інше, так як вони є зручними та мало витратними для населення за часом.

Діджиталізація на ринку фінансових послуг в Україні має дуже важливе значення, особливо в умовах мінливого середовища країни. Перш за все, перехід до цифрових технологій забезпечить покращення зручності та якості фінансових послуг, що в свою чергу підвищуючи створення нових можливостей для розвитку бізнесу та рівень задоволеності клієнтів. Також діджиталізація допомагає мінімізувати витрати – перехід підприємствами до цифрових технологій допомагає зменшити витрати на проведення операцій, а отже зменшити ціну послуг. Окрім того, цифровізація зменшує вплив негативних факторів, наприклад таких як пандемія, що виникають у зв'язку з соціально-економічною ситуацією в країні. Слід також зазначити, що діджиталізація дає поштовх розвитку інновацій в економіці країни в цілому.

Загалом діджиталізація на ринку фінансових послуг має важливий вплив на економіку України, так як допомагає зробити її прозорою, інноваційною, а послуги – легкими та зручними у доступі для будь-кого.

Діджиталізація внесла значимі корективи в економічні відносини держави. Саме завдяки діджиталізації на фінансовому ринку почав зростати рівень автоматизації, орієнтованості і персоніфікації на споживачів. Впровадження в економіку новітніх технологій та глобальна цифровізація фінансових ринків багатьох країн ведуть до посилення конкуренції на ринку, а також підвищують рівень фінансової доступності. В наслідок цього, з'являються нові методи обслуговування споживачів, покращується якість та швидкість обслуговування клієнтів, стираються територіальні і часові бар'єри.

Впровадження в Україні воєнного стану показало важливість для населення мати змогу отримувати віддалено фінансові послуги у будь-який час. Зараз в наших умовах бажання мати змогу отримувати фінансові послуги онлайн є не просто забаганкою, а питанням безпеки клієнтів і робітників загалом. Саме тому оптимальним вирішенням цього питання слід вважати можливість споживачів отримувати всі необхідні їм послуги дистанційно, щоб звести до мінімуму потребу відвідування різного роду фінансових установ.

Список використаних джерел:

1. Гнидюк І.В., Складанюк М.С. Розвиток Digital-технологій на ринку фінансових послуг України в умовах воєнного стану. Електронне фахове видання «Економіка та суспільство». 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1642>
2. Лазоренко Т., Шолом І. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнесу. Збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи». 2020. № 1. С. 50–51. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201186>

3. Соколова Г.Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки України. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 1(51). С. 92–96. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/130475>

УДК 336.7

Капустинська В.В.

Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Державний торговельно-економічний університет

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ

Сучасний світ переживає неймовірні технологічні зміни, які суттєво впливають на всі сфери життя, включаючи фінансову сферу. Діджиталізація, тобто перехід до використання цифрових технологій, стає поштовхом до розвитку платіжних систем. Цей процес змінює способи, якими люди здійснюють фінансові транзакції і керують своїми грошима.

Діджиталізація – це використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі та створення нових можливостей для отримання прибутку [1]. Маючи закономірно позитивний вплив на розвиток багатьох сфер життєдіяльності, цифровізація супроводжується і низкою нових загроз: кіберзагрози, зміни в економіці, соціальні ризики, тощо. Для успішного функціонування систем в умовах діджиталізації потрібно розробити шляхи запобігання даних проблем.

Діджиталізація робить фінансові послуги більш доступними і зручними. Завдяки мобільним додаткам та інтернет-банкінгу клієнти можуть використовувати платежі, переказувати гроші та використовувати інші фінансові послуги у зручному для них форматі, за допомогою свого смартфона чи комп'ютера. Це особливо важливо для тих, хто мешкає у віддалених регіонах або не має доступу до традиційних банківських послуг. Цифровізація фінансові послуги робить їх більш інклюзивними, зменшуючи бар'єри доступності.

Діджиталізація підвищує ефективність платіжних систем. Традиційні методи обробки платежів, такі як готівка, є більш витратними, порівняно із

безготівковими розрахунками. У той час як цифрові платіжні системи автоматизовані та швидкі, що дозволяє знизити витрати та підвищити продуктивність. Багато компаній і державних установ вже перейшли до використання цифрових платіжних систем для оптимізації своїх операцій.

Цифровізація стимулює інновації у сфері платіжних систем. Запуск нових технологій, таких як криптовалюти та блокчейн, удосконалюють та розвивають способи, за допомогою яких гроші переміщуються та зберігаються. Це відкриває нові можливості для розвитку платіжних систем та створення більшої кількості інноваційних фінансових продуктів.

Однак інноваційність технологій одночасно наражає користувача платіжних послуг й на нові ризики. Один із головних ризиків діджиталізації платіжних систем – це загроза кібербезпеці. Оскільки всі операції здійснюються в цифровій формі, вони можуть піддаватися кібератакам. Хакери можуть спробувати отримати несанкціонований доступ до фінансових даних користувачів або спробувати вкрати гроші. Це може призвести до великих фінансових втрат як для користувачів, так і для провайдерів цифрових платіжних систем. Тому в усіх платіжних системах повинна бути ефективна система кіберзахисту, а регулятор ринку платіжних послуг повинен створювати надійні механізми тестування систем безпеки.

Значний ризик також пов'язаний із змінами в економіці. Цифровізація платіжних систем може призвести до зміни ролі традиційних фінансових установ, таких як банки. Це може вплинути на стабільність фінансової системи та призвести до появи нових ризиків для фінансової стійкості.

Безперечним прикладом інноваційного застосування діджиталізації є динамічний розвиток Системи електронних платежів Національного банку України. У своїй еволюції платіжна система пройшла багато етапів: від платежів, які здійснювалися на основі паперових платіжних документів, до електронного документообігу, з використанням якого можна здійснити платіж за лічені хвилини у будь-якому місці. На сьогодні, під впливом цифровізації, СЕП працює цілодобово без перерв, що дозволяє здійснювати перекази у будь-який час доби,

а також отримувати їх. Це надзвичайно позитивно як для користувачів, так і для самих банків, оскільки дозволяє значно пришвидшити обіг коштів та, відповідно, товарів в середині країни [2].

Діджиталізація є причиною розвитку платіжних систем, вона сприяє більшій доступності фінансових послуг, підвищує рівень їх безпеки, ефективності та інноваційності. Проте виникає необхідність у розробці системи протидії і новим ризиками, що супроводжують процеси цифровізації. Кібербезпека, приватність користувачів, зміни в економіці та соціальні ризики – це лише деякі з аспектів, які потребують уваги та вдосконалення при запровадженні технічних та технологічних інновацій у платіжній сфері.

Список використаних джерел:

1. Що таке діджиталізація та які переваги вона надає бізнесу. *GigaCloud: Хмарні технології та хмарний сервіс для бізнесу.*

URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/scho-take-didzhitalizacija-ta-jaki-perevagi-vona-nadae-biznesu> (дата звернення: 19.10.2023).

2. Запрацювало нове покоління СЕП – на базі стандарту ISO 20022 в цілодобовому режимі. *Національний банк України.*

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zapratsyuvalo-nove-pokolinnja-sep--na-bazi-standartu-iso-20022-v-tsilodobovomu-rejimi> (дата звернення: 19.10.2023).

УДК 336

Колісник Р.О.

Студентка 4 курсу ОС «Бакалавр»

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця

АНАЛІЗ РІВНЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ РИНКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ УКРАЇНИ

Впровадження цифрових технологій – один з ключових драйверів економічного зростання. У структурі витрат секторів вітчизняної економіки

продукти і послуги сектора інформаційно-комунікаційних технологій вже зараз займають значну частку [8], а саме – 10,8% від загальних витрат секторів вітчизняної економіки. Це на 2,6% більше, ніж у 2022 році. Аналіз рівня діджиталізації ринку кредитування фізичних осіб має велике значення в сучасному світі, адже цифровізація послуг банку підвищує лояльність його клієнтів. Використання сучасних цифрових технологій дозволяє спрощувати та прискорювати процес отримання кредитів, забезпечуючи більш зручний доступ до фінансових послуг.

Науковий інтерес до аналізу стану кредитування фізичних осіб та діджиталізації ринку кредитування в Україні останнім часом значно посилюється. Різноманітними дослідженнями цієї проблеми займалися і зробили вагомий внесок у її розвиток такі вчені, як І. Брітченко, В. Василенко, В. Мамутов, Н. Меджибовська, В. Новіков, та ін. Однак, незважаючи на значні наукові здобутки вчених у дослідженні зазначеної проблеми, актуальними залишаються питання щодо шляхів подальшого розвитку споживчого кредитування в Україні з урахуванням сучасних тенденцій розвитку галузі Фінтеху. Метою дослідження є аналіз стану діджиталізації ринку кредитування фізичних осіб України.

Кредитування фізичних осіб – це вагома складова частина економіки та фінансового сектора держави. Установи банків надають кредити тільки повнолітнім дієздатним громадянам України, які мають постійне джерело доходу: одержують заробітну плату, пенсію та інші грошові доходи через установи банку, є акціонерами банку або мають депозитний рахунок в установі банку. За даними НБУ станом на кінець жовтня 2023 року зростає рівень схвалених заявок на роздрібні кредити, більшою мірою на споживчі, а також банки планують і надалі пом'якшувати стандарти для споживчих кредитів [5]. При видачі кредиту обов'язково перевіряється кредитна історія – інформація про всі кредити позичальника та про дисципліну їх погашення, що Українське бюро кредитних історій (УБКІ) отримує від банків, страхових і лізингових компаній, кредитних союзів та інших фінансових інститутів [7]. Окрім того, НБУ запроваджує онлайн-сервіс з надання інформації з власного Кредитного реєстру

(далі – Кредитний реєстр НБУ). За допомогою цього сервісу фізичні особи мають можливість отримати інформацію про свої кредити в банках у розмірі від 100 мінімальних заробітних плат (зараз – 670 тис. грн). Відповідно до чинного законодавства України послуга надається фізичним особам безкоштовно [1].

За результатами проведеного аналізу показників банківського сектору упродовж квітня – червня 2023 року кварталу ставки за кредитами фізичних осіб дещо знизилися – до 28.5% річних [4]. Вперше від запровадження воєнного стану чисті гривневі кредити фізичним особам у II кварталі збільшилися на 4.5% через відновлення карткового кредитування. Таке зростання спостерігалось в усіх групах банків, крім іноземних [4]. Частка непрацюючих кредитів фізичним особам у II кварталі вперше з початку воєнного стану знизилася – на 2.0 % (зокрема за рахунок списання непрацюючих кредитів) [4].

Для фізичних осіб особливо популярним та зручним є використання застосунків інтернет-банкінгу, які надають широко коло цифрових можливостей для віддаленого виконання фінансових операцій в режимі реального часу. Відповідно до рейтингу FinAwards-2023 [3] переможцями у категорії «Найкращий мобільний банк» здобули продукти АТ «Універсал Банк», АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та АТ "СЕНС БАНК". Так АТ КБ «ПРИВАТБАНК» надає велику кількість цифрових рішень, якими може скористатися кожен клієнт банку, таких як: «Приват24», «Скарбничка», «Приват24 для бізнесу», «Мої вклади», «Оплата частинами», «Приватагент», «Кредитна історія» та «Термінал» [6]. За допомогою застосунку «Приват24» у фізичних осіб є можливість укласти кредитний договір на миттєву розстрочку, оплату частинами, встановити кредитний ліміт на послугу банку «Картка «Універсальна», оформити послугу «Кредит готівкою» з можливістю отримання коштів на карту клієнта тощо. Цільові кредити включають в себе послуги «Авто з пробігом», «Нові авто», «єОселя». Цілковита цифровізація процесів надання кредитних послуг є характерною тільки для мікрофінансових організації, які в основному видають кредити онлайн і можуть дистанційно підтримувати спілкування з клієнтами в будь-який час доби [2]. До подібних кредитних продуктів належать «SelfieCredit»

(ТОВ «СЕЛФІ КРЕДИТ»), «Miloan» і «Тенго» (ТОВ «Мілоан»), «ШвидкоГроші» (ТОВ «Споживчий центр»), «Credit7» (ТОВ «ЛІНЕУРА Україна») та інші.

Отже, кредитні організації активно розвивають нові цифрові технології, які можуть бути використані для вдосконалення ринку кредитування фізичних осіб, у тому числі за допомогою таких заходів, як: впровадження штучного інтелекту для оцінки кредитоспроможності позичальників, застосування блокчейну для автоматизації процесів кредитування, розробка програмних агентів для консультування та обслуговування позичальників. Реалізація цих заходів дозволить продовжити розвиток і підвищити рівень діджиталізації ринку кредитування фізичних осіб України.

Список використаних джерел:

1. Кредитний реєстр НБУ. URL : <http://surl.li/matov> (дата звернення 01.11.2023).
2. Кредити онлайн. URL : <https://minfin.com.ua/ua/credits/online/> (дата звернення 01.11.2023).
3. Нагородження переможців FinAwards 2023 року. URL : <https://www.finawards.com.ua/> (дата звернення 01.11.2023).
4. Огляд банківського сектору. URL : <http://surl.li/ndsfc> (дата звернення 01.11.2023).
5. Опитування про умови банківського кредитування. URL : <http://surl.li/ndsdo> (дата звернення 01.11.2023).
6. Офіційний сайт АТ КБ «ПРИВАТБАНК» [Електронний ресурс]. URL : <https://privatbank.ua/> (дата звернення 01.11.2023).
7. Просяник І.В. Кредитування фізичних осіб та його особливості в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск 2. С. 594-598.
8. Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. К. : НАУ, 2022. 200 с.

УДК: 33.338.1

Кореновська В.О.

*Студентка 4 курсу кафедри обліку та фінансів
Державного університету економіки і технологій*

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Завдяки стрімкому розвитку технологій діджиталізація стає дедалі важливішою частиною нашого життя. У фінансовому секторі діджиталізація дає низку переваг як фінансовим установам, так і їхнім клієнтам. В першу чергу, для фінансових установ цифровізація означає вищу ефективність, нижчі витрати та більше можливостей для інновацій, що дозволяє банкам та іншим фінансовим установам надавати кращі та зручніші послуги, одночасно підвищуючи задоволеність клієнтів. З іншого боку, цифровізація також означає, що клієнти мають легкий доступ до фінансових послуг.

Сьогодні існують сприятливі умови для впровадження нових цифрових рішень у фінансовому секторі, які трансформують сучасний світ і вимагають переосмислення архітектури глобальної фінансової системи. Технологічні інновації призвели до швидкого зростання фінансових потоків унаслідок комерціалізації цих інноваційних рішень. Усе це впливає на сектор фінансових послуг, і FinTech входить у наш світ з вражаючою швидкістю[1].

Існує кілька основних причин швидкої цифровізації:

1. Посилення конкуренції на ринку фінансових послуг, де конкурентоспроможність кожного фінансового інституту залежить, зокрема, від його здатності швидко впроваджувати інформаційні технології у свою діяльність.

2. Глобалізація, в результаті якої посилюється конкуренція через вихід на вітчизняний ринок сильних іноземних фінансових установ, оснащених новітньою комп'ютерною технікою та інформаційно-комунікаційними технологіями.

3. Потреби нового покоління споживачів, що характеризуються високим ступенем інноваційної сприйнятливості та схильністю до оволодіння новітніми цифровими технологіями [2].

Технологічний прогрес приносить як величезні переваги, так і величезні недоліки. Зі збільшенням кількості цифрових транзакцій обміну конфіденційною інформацією зростає ймовірність зловживання персональними даними.

Таблиця 1

Основні переваги та недоліки діджиталізації фінансового сектору

Переваги діджиталізації	Недоліки діджиталізації
<ul style="list-style-type: none"> – високий рівень конкурентоздатності, що підвищує імідж підприємства; – якісна, швидка обробка та формування звітів; – наявність чат-ботів для дистанційної комунікації працівників; – зростання продуктивності та зменшення витрат; – кваліфіковані працівники у сфері ІТ-технологій; – прозорість бізнес-процесів на підприємстві; – підвищення конкурентоспроможності підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> – проблеми з конфіденційністю можуть призвести до обурення користувачів; – необхідність висококваліфікованих працівників; – забезпечення висококваліфікованого ІТ-персоналу; – потреба у якісному технічному оснащенні та своєчасному оновленні даних; – переваги не є постійними.

Пандемія COVID-19 вважається ключовим моментом у визначенні “до” та “після” діджиталізації. Поширення пандемії змусило компанії не лише переосмислити свої стратегічні плани, а й впроваджувати технології, які вони не планували. Виклики, з якими ми стикаємося, можна вирішити за допомогою цифрової трансформації [3].

Багато компаній усвідомлюють, що для досягнення успіху в цифровому середовищі вони повинні бути готові швидко адаптуватися та впроваджувати інновації. Оскільки діджиталізація є досить новим процесом і немає точних правил для її впровадження, компанії повинні визнати свої помилки та переглянути свої цілі.

Таким чином, світ визнає важливість цифрових технологій. У майбутньому фінансовий сектор повинен буде зосередитися на цифровізації, що сприятиме розширенню доступу та покращить якість фінансових послуг завдяки впровадженню цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи [колективна монографія]/за заг.ред. В.Г. Барановой, О.М.Гончаренко. – Харків: «Діса плюс», 2019.С. 315-316. [Електронний ресурс]. URL:<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>
2. Холявко, Н., Тарасенко, А. ., &Колоток, М. . (2022). Тенденції діджиталізації світового ринку фінансових послуг. *Науковий вісник Полісся*, (1(24), 124–142. [Електронний ресурс]. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1\(24\)-124-142](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1(24)-124-142)
3. Діджиталізація бізнесу: сьогодення і майбутнє. Збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 28 січня 2021 року). К.: «Хай-Тек Прес», 2021. 88 с. [Електронний ресурс]. URL:<http://kumr.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/DIDZHITALIZATSIYA-BIZNESU-SOGODENNYA-TA-MAJBUTNYE.pdf>

УДК 336.6

Куліш Г.П.,

к.е.н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Круш В.В.,

ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Бур'янов В.О.,

аспірант кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ (МСБ) У ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

На сьогодні переважна більшість українських компаній вже використовують цифрові технології у своїй діяльності, комбінуючи їх між собою і використовуючи для досягнення своїх тактичних та стратегічних цілей. Інформаційні системи для управління бізнес-процесами та сучасні засоби зв'язку з клієнтами та контрагентами на фінансовому ринку є ефективними інструментами для інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва.

Диджиталізація на вітчизняному ринку цифрових трансформацій виводить її на новий рівень інформатизації суспільства. Тому для більш ефективного впровадження нових видів диджиталізації компаніям доцільно інвестувати кошти у цифровізацію власного бізнесу і переймати прогресивні світові практики функціонування бізнесу в контексті реалізації Національної стратегії розвитку Індустрії 4.0 в Україні.[1]

Проте варто зазначити, що успішна диджиталізація бізнесу починається із правильного підходу до підбору сучасних технологій з урахуванням сфери діяльності суб'єктів підприємництва, належності до певної категорії підприємств за обсягами їх діяльності та з урахуванням індивідуальних особливостей ведення бізнесу. Саме тому, важливим є поетапне впровадження цифровізації, особливо суб'єктами малого і середнього бізнесу, з розумінням цілей цього процесу на всіх рівнях підприємства. На нашу думку, саме таке впровадження цифровізації

бізнес-діяльності з використання ІТ-продуктів для трансформації підприємств має позитивно впливати на результати діяльності суб'єктів малого і середнього бізнесу.

Диджиталізація малого і середнього бізнесу в Україні відіграє ключову роль у процесі економічного відновлення країни, оскільки забезпечує наступні конкурентні переваги:

1. *Підвищення конкурентоспроможності.* Диджиталізація дозволяє МСБ ефективніше конкурувати на ринку, зокрема з великими компаніями, за допомогою притаманній МСБ мобільності, оптимізації процесів та підвищення якості обслуговування.
2. *Розширення ринку збуту продукції (робіт, послуг).* Цифрові канали збуту відкривають нові можливості для малого і середнього бізнесу, дозволяючи їм досягти ширшої аудиторії, в тому числі на міжнародному рівні.
3. *Ефективність управління фінансовими ресурсами.* Автоматизація бізнес-процесів сприяє оптимізації витрат та більш ефективному управлінню фінансовими ресурсами, що є критично важливим у період економічного відновлення.
4. *Підвищення якості обслуговування.* Впровадження та застосування ІТ-рішень дозволяє малому і середньому бізнесу надавати більш персоналізовані та ефективні послуги, підвищуючи задоволеність клієнтів.
5. *Стимулювання інновацій.* Впровадження новітніх інформаційних технологій спонукає до інновацій у продуктах та послугах, що сприяє розвитку конкретного бізнесу та загалом економіки країни.
6. *Підвищення прозорості діяльності.* Цифрові інструменти забезпечують більш ефективний поточний контроль та аналіз діяльності бізнесу, що сприяє боротьбі з корупцією та неефективним використанням ресурсів.

7. *Адаптація до змін у ринкових умовах.* Цифрова гнучкість дозволяє малому і середньому бізнесу швидко адаптуватися до змін у ринкових умовах, що є важливим для виживання та розвитку в часи кризи.

У сучасних умовах ведення бізнесу саме диджиталізація є передумовою для ефективного впровадження інновацій та досягнення сталого зростання. Також варто зазначити, що для новоствореного бізнесу саме диджиталізація дозволяє розпочати свою діяльність з мінімальними витратами часу, інтелектуальних і фінансових ресурсів. Наразі існують конструктори сайтів, які дозволяють створювати лендинги, корпоративні сторінки й інтернет-магазини взагалі без програмування. Цифрові технології також дозволяють запустити бізнес взагалі без складів, служб доставки тощо. Підключившись до програми дропшипінгу, суб'єкти бізнесу мають можливість виступати у ролі комісіонерів, просуваючи товари іншої компанії й отримуючи свій відсоток від продажів. [2] Для імплементації процесу диджиталізації МСБ необхідно зрозуміти потенціал використання цифрових можливостей. Впровадження ІТ-рішень надає можливість бути клієнтоорієнтованими; ефективно працювати з різними масивами даних; вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища та проводити адоптацію власних бізнес-процесів до таких змін; інвестувати у людський капітал; розробити власні дорожні карти цифрової трансформації.

Незважаючи на безперечні переваги, що надає диджиталізація бізнес-процесів підприємства, цей процес також має ряд недоліків [3]:

- диджиталізація МСБ потребує витрат на забезпечення цифрової інфраструктури, а саме на закупівлю необхідного обладнання: програмне забезпечення, мережі, бази даних, комп'ютерне обладнання, безпекові заходи, тощо. Даний фактор може стати певним обмеженням для малих суб'єктів бізнесу, адже вони найчастіше мають обмежені фінансові ресурси;
- цифровізація бізнесу є тривалим, багатоетапним та безперервним процесом, особливо складною може бути імплементація для підприємств,

які мають неактуальну систему управління та застарілу технічно-матеріальну базу;

- оцифрування бізнесу потребує наявності кваліфікованих співробітників для впровадження ІТ-рішень.

Отже, впровадження та активне використання суб'єктами малого і середнього бізнесу сучасних електронних комунікативних технологій на основі сучасних інструментів діджиталізації забезпечують суб'єктам бізнесу наступні конкурентні переваги: можливість розширення та освоєння нових ринків; розширення мережі для залучення нових клієнтів та контрагентів, які вже не обмежуються територією; використання електронного документообігу, що сприятиме скороченню часу для здійснення комунікації з іншими суб'єктами ринку; оперативне інформаційне забезпечення для прийняття оптимальних управлінських рішень з урахування швидкоплинних змін ринкового середовища.

Список використаних джерел:

1. Савицька О. М., Салабай В. О. Діджиталізація управління бізнесом підприємства в контексті розвитку Індустрії 4.0 в Україні / Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. І Міжнародної наук.-практ. конф., 23 квіт. 2020 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. – С. 62-63. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201202>
2. Мальчевський В. Що таке діджиталізація бізнесу та які конкурентні переваги вона надає? СМО Вуду Єком, 21 серпня, 2023, URL: <https://voodooecom.com/business-digitization-e-commerce/>
3. Kovbych T. Potential advantages and disadvantages of digitalization processes. Market Infrastructure. 2020. No. 48. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct48-6> (date of access: 14.11.2023)

УДК 339.5

*Кучер Р.О.**аспірант кафедри Фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнський національний університет***ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ В УКРАЇНІ:
СУТНІСТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ**

Сучасні виклики глобальної світової мінливості вимагають зміни до організації митних процедур, шляхом переходу від паперової та ручної обробки інформації до технічної, яка полягає не тільки у механізації окремих процесів діяльності працівників митної служби, а діджиталізацію усіх потоків, ділянок роботи, процесів передачі інформації. Для реалізації такого напрямку необхідним є трансформування української митниці у електронну, доєднання до світових електронних мереж та митних режимів, міжнародних програм співпраці.

Електронна митниця завдяки спрощеному процесу обміну товарами міжнародної торгівлі сприяє покращенню безпеки зовнішніх вітчизняних кордонів та кордонів Європейського Союзу. Прямими результатами функціональності електронної митниці є: ефективна організація митного контролю, вільний потік та обмін інформацією, швидше митне оформлення товарів, галузеве адміністрування, ефективна діяльність проти організованої злочинності та тероризму, захист фіскальних інтересів нашої країни, захист культурної спадщини, товари безпека та якість у міжнародній торгівлі, покращення здоров'я людини та захист навколишнього середовища [2].

Діджиталізація митниці – це систематичний та автоматичний обмін митною інформацією (наприклад, обмін інформацією про порожні транспортні засоби, оцінка ризиків, звірення даних, результати митного контролю) між економічними операторами та митними органами.

Митна політика України формується та реалізується під впливом глобалізаційних процесів та світових тенденцій інституційних реформ і водночас

має важливу національну специфіку, яка вимагає врахування національних інтересів (збалансування інтересів бізнесу та держави).

Міністерство цифрової трансформації України визначило створення електронної митної системи одним зі своїх пріоритетів. ЄС оголосив про аналогічний план: Митний кодекс ЄС та Ініціатива "Електронна митниця" чітко визначають перелік із 17 ІТ-систем та суворий графік їх впровадження, який є обов'язковим для кожної країни-члена ЄС. Україна має унікальну можливість розпочати програму швидкої синхронізації власної митної системи з митною системою ЄС. Для цього потрібно прийняти рішення про включення в якості необхідного елемента в розробку власної митної ІТ-системи плану розвитку митних ІТ-систем усіх країн ЄС. Цей план називається MASP-C (Багаторічний стратегічний план для митниці) і є робочим документом для країн ЄС. План визначає, які ІТ-системи повинні бути впроваджені митницями ЄС і в які терміни [1].

За даними українських компаній, митне оформлення може зайняти до 80 годин, а відбір зразків-до 336 годин, якщо потрібна додаткова документація. Для порівняння, в країнах ЄС митне оформлення 63% імпорту займає менше п'яти хвилин, 28% – менше однієї години, і лише 9% випадків перевищує одну годину (в межах 48 годин)

Проблеми сучасної митної політики визначають сучасну та майбутню стратегію розвитку митної справи, що зумовлено об'єктивними та суб'єктивними чинниками. З одного боку, формування та реалізація митної політики в Україні об'єктивно зумовлені закономірностями і тенденціями розвитку міжнародних відносин і зв'язків, а з іншого - умовами, закономірностями і тенденціями соціально-економічного розвитку світового співтовариства. Водночас наявність суб'єктивних чинників, наприклад, політика конкретної держави в певний історичний період її існування або чинники, що діють у конкретній митниці цієї держави, можуть суттєво впливати на перебіг і результат цього процесу. Передбачуваність та ефективність митних операцій має вирішальне значення для того, щоб Україна могла скористатися всіма перевагами свого географічного

розташування, розгалуженої мережі угод про вільну торгівлю та іншими факторами. Уряд України має вжити заходів для забезпечення того, щоб митні процедури в Україні були сучасними, швидкими та ефективними в майбутньому [3].

Отже, враховуючи вище сказане, можна констатувати, що діджиталізація електронної митниці позитивно вплине на суб'єктів внутрішньоекономічної та зовнішньоекономічної діяльності, основними цілями яких є відмова від паперових документів, боротьба з шахрайством, організованою злочинністю і тероризмом, підвищення якості товарів і безпеки торгівлі, стандартизація митних функцій. Це дозволить підприємцям вести бізнес на всій території Європейського Союзу за допомогою технологій та координації митних служб ЄС.

Список використаних джерел:

1. Алішаускас В. Чому для побудови Е-Митниці Україна має керуватися європейським планом “МАСP-С”? . Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3534462>.

2. Європейська правда. Як ЄС впроваджує “е-Митницю” і що тут треба врахувати Україні. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2021/12/22/7131845/>.

3. Що таке електронна митниця і які її переваги? - EU4Digital. EU4Digital. URL: <https://eufordigital.eu/uk/e-card/what-is-what-are-the-benefits/>.

УДК 336.717

*Лісова Р. М.**доктор філософії (PhD)**асистент кафедри економіки підприємства**Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

**ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВОЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ (DIGITAL
PROCESS AUTOMATION) У ПЕРЕТВОРЕННІ ФІНАНСОВОГО
СЕКТОРУ**

Фінансовий сектор наразі піддається глибокій цифровій трансформації, що зумовлена необхідністю збільшити власну ефективність, оптимізувати клієнтський досвід та посилити операційну стійкість. І хоча сам процес є складним, діджиталізація має важливе значення для фінансових установ, які хочуть досягти успіху в майбутньому. Від прогресивних технологій, таких як програмна аналітика, штучний інтелект та аналіз великих даних, до стратегічних підходів до кібербезпеки, захисту даних та управління екосистемами, компанії використовують різні інструменти для впровадження інновацій та підвищення ефективності.

Поширеною є думка, що пандемія COVID-19 стала каталізатором процесів цифровізації фінансової індустрії. Втім, це лише частково вірна думка. Діджиталізація фінансового сектору розпочалася задовго до пандемії. Її рушійною силою, здебільшого, були нові фінтех-компанії, які підходили до фінансових послуг з більш високотехнологічної перспективи. Вони застосовували найновіші тенденції FinTech, що в результаті дало змогу людям отримати кращий цифровий досвід, доступність, швидкість та нижчу вартість продуктів і послуг[1]. В цілому, низка чинників, зокрема, нові фінтех-компанії та великі технологічні гравці кинули виклик більшості фінансових установ, змусивши їх трансформувати не лише свої цифрові стратегії та основні бізнес-моделі, а й здійснити цифровізацію бізнес-процесів, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Останні дослідження доводять, що 4 з 5 банківських клієнтів вважають за краще здійснювати банківські операції в цифровому форматі, а не особисто, а 89% використовують онлайн-банкінг для управління своїми рахунками [2]. Автоматизація цифрових процесів (Digital Process Automation, DPA) - це технологія, яку все більше фінансових установ використовують для переходу на цифрові технології. Технологія DPA забезпечує інтеграцію та адаптацію бізнес-процесів в існуючому системному ландшафті[2]. Завдяки цьому фінансові установи та страховики можуть оперативніше та гнучкіше адаптуватися до мінливих вимог ринку, приймати рішення, що ґрунтуються на реальних даних, і зосередитися на потребах та очікуваннях своїх клієнтів.

Автоматизація, в цілому ряді випадків, здатна вирішити досить складні завдання, з якими стикається фінансовий сектор. Одним із прикладів є збір даних для ESG-рейтингу в процесі розгляду кредитних заявок. DPA може бути задіяний для визначення параметрів ESG-рейтингу та отримання їх з різних джерел. Крім того, можна використовувати додаткові технології, такі як роботизована автоматизація процесів (RPA) або штучний інтелект (AI). RPA використовується для автоматичного отримання даних з існуючих систем або Інтернету, водночас AI аналізує наявні текстові документи, такі як річні звіти[3] Також, фінансові інституції вдаються до DPA, щоб спростити взаємодію з клієнтами. Зокрема, це можна розглянути у випадку зі складними кредитними заявками. За допомогою цифрової автоматизації процесів, клієнти проходять всі етапи заповнення заявки. Також, за з використанням даного інструменту, можна координувати та здійснювати взаємодію, яка безпосередньо не пов'язана зі збором даних. Як-от залучення податкових консультантів чи архівування документів.

Класичним прикладом є процес подання заявки на кредит, який до цього часу не є повністю цифровізованим у багатьох фінансових установах. Існує безліч ситуацій, де цифрова автоматизація процесів може бути застосована для оптимізації цього бізнес-процесу. Від автоматизованого збору даних з різноманітних джерел до виконання інтелектуальних розрахунків (наприклад, для попереднього кредитного рейтингу) та використання цифрових підписів -

практично кожен етап можна виконати в цифровому та автоматизованому режимі [4].

Отже, цифровізація надає можливість фінансовому сектору зменшити витрати, оптимізувати процеси, забезпечити кращу якість послуг та вивільнити людські ресурси. У цьому контексті ДРА може стати наріжним каменем цифрової трансформації для фінансових установ. Відтак, провідні компанії зараз зосереджуються на оцифруванні своїх операцій за допомогою ДРА - як і з релевантності клієнтським очікуванням, так і при виведенні нових продуктів на ринок.

Список використаних джерел:

1. Malashniak M., Lesniak O. Digitalization in financial services: top technologies and strategies. N-iX LTD. 2023. URL: <https://www.n-ix.com/digitalization-in-financial-services/>
2. Shkuropat L. Digital Transformation in Financial Services: How the Industry Is Changing. MindK. URL: <https://www.mindk.com/blog/digital-transformation-in-financial-services/>
3. Schöneberger R., Wilken R. Digitalization in the financial sector. Smart.automated.processes. 2021. URL: <https://www.jobrouter.com/en/digitalization-in-the-financial-sector-why-dpa-has-potential/>
4. The impact of Digitalization in the Finance Sector. International labor organization. 2022. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/meetingdocument/wcms_851905.pdf

УДК 336

*Марченко О.В.**Студента 4 курсу ОС «Бакалавр»**Харківський національний економічний університет**імені Семена Кузнеця*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сучасний світ характеризується інтенсивним впровадженням інноваційних технологій у практичну діяльність. В умовах сталого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій широко поширені процеси діджиталізації. Компанії, для забезпечення конкурентних позицій, намагаються систематично впроваджувати новітні цифрові технології, особливо для фінансових бізнес-процесів.

Д. Тапскотт, С. Волосович, Н. Огден, Р. Гертнер, В. Опарін, Т. Паєнтко, Н. Савчук, М. Сігал, О. Сущенко, А. Антонопулос, Ф. Трелівен, Ш. Калл, В. Федосов та ін. досліджують питання впровадження діджитал-інновацій у фінансовій сфері. Проте подальшого розвитку потребує питання застосування цифрових інструментів для виконання бізнес-процесів фінансового менеджменту.

Діджиталізація фінансів – це не просто перехід до використання електронних платіжних систем та банківських послуг через Інтернет. Це глибока трансформація фінансового сектору за допомогою сучасних технологій, яка впливає на усі аспекти фінансового управління. Замість традиційних паперових документів та ручного обліку, діджиталізація використовує цифрові технології для забезпечення швидкості, ефективності та точності у фінансових операціях [2].

Однією із ключових тенденцій, що формує цю ландшафтну перспективу, є розширення використання блокчейн-технологій. Спочатку асоційований з криптовалютами, блокчейн став інструментом для зміни управління

фінансовими операціями. Використання розподіленої бази даних у фінансах гарантує безпеку та прозорість транзакцій, забезпечує створення "розумних контрактів" та підвищує швидкість операцій.

Переваги діджиталізації для корпоративних фінансів сьогодні визначають новий стандарт управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, відкриваючи безліч можливостей для ефективності, зростання та сталості бізнесу [3]. Однією з ключових переваг є поліпшення ефективності операцій. Діджиталізація дозволяє автоматизувати рутинні фінансові процеси, такі як облік, звітність та оподаткування. Це не тільки збільшує швидкість виконання завдань, але й знижує ймовірність помилок, покращуючи точність та достовірність фінансової інформації. Однією значущою перевагою діджиталізації є підвищення рівня безпеки фінансових операцій. Технології шифрування, аутентифікації та моніторингу дозволяють зменшити ризик шахрайства та неправомірного доступу до фінансових даних.

На прикладі компанії EPAM Systems можна детально розглянути, як впровадження цифрових технологій впливає на управління фінансами та призводить до покращень у бізнес-процесах. EPAM Systems, як глобальна ІТ-компанія, визначає цифрові технології як стратегічний інструмент для підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Одним з ключових позитивних аспектів впровадження цифрових технологій є їх вплив на управління фінансами в контексті проектної діяльності. Компанія успішно використовує цифрові інструменти для моніторингу та управління фінансами проектів, що призводить до оптимізації бюджетів та збільшення ефективності управління проектами. Автоматизовані системи дозволяють точно визначити витрати, враховувати ресурси та прогнозувати результати, що сприяє оптимальному розподілу фінансових ресурсів та забезпечує підвищення ефективності фінансового управління. Однак, разом з позитивними аспектами, існують викликові аспекти в контексті цифрової трансформації. Великі витрати на інтеграцію цифрових систем можуть виявитися значущим фінансовим викликом, особливо на початковому етапі впровадження. Крім того, важливим

викликом є питання кібербезпеки, оскільки компанія працює з конфіденційною інформацією клієнтів. Забезпечення безпеки даних стає пріоритетним завданням, що вимагає великих зусиль та інвестицій для уникнення ризиків порушення безпеки та збереження довіри клієнтів.

EPAM Systems підкреслює, що цифрова трансформація вимагає уважного розгляду всіх аспектів, включаючи фінансові, кібербезпеку та ризикові чинники [1]. Ця детальна аналітика допомагає компаніям враховувати всі переваги та виклики цифрового шляху, щоб досягти стійкого та успішного розвитку.

У висновку можна сказати, що діджиталізація бізнес-процесів управління корпоративними фінансами – це не лише необхідність, але і стратегічний крок для підтримки конкурентоспроможності та стійкості у сучасному бізнес-середовищі. Інтеграція новітніх технологій у фінансові практики відкриває нові можливості та формує основу для більш прогресивного, ефективного та узгодженого управління фінансами в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Блог для IT-спеціалістів | Новини, інтерв'ю, думки експертів. URL: <https://careers.epam.ua/blog> (дата звернення: 11.11.2023).
2. Digital Economy Report 2019. URL : https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_en.pdf (дата звернення: 12.11.2023).
3. Гуренко А.В., Гашутіна О.Е. Напрями розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/113.pdf (дата звернення 12.11.2023).

УДК: 336.64

Олійник А.А.

*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
освітня програма Фінансовий менеджмент і контролінг*

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

NFT: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Розвиток потенціалу технології блокчейн [1] здійснив революційний вплив на авторське право в цифровому середовищі, надавши власникам авторських прав більше ініціативи, зручності та стабільності в реалізації економічної цінності творів. Однак поява NFT також спричинила виникнення правових питань, пов'язаних з авторським правом, зокрема, хто має право на NFT вже існуючих творів, захищених авторським правом, і в якій мірі ці права можуть бути передані [2].

Правові питання цифрових творів NFT пов'язані з правом власності на них. Плагіат в епоху NFT поділяється на два етапи: перший етап - це завантаження цифрових творів на платформу без дозволу, а другий етап - перезапис "плагіату" в NFT та їх розповсюдження.

Якщо процес переведення цифрових творів у NFT - це процес генерації сертифікату прав і складання торгового контракту в технічній формі, то перетворення твору, що порушує права, в цифрові твори NFT, по суті, є процес генерування свідоцтва про права з дефектами в технічній формі. Якщо власники авторських прав на оригінальні твори вважають, що їхній твір був розповсюджений у формі NFT без дозволу, то спосіб захисту прав також повинен здійснюватися двома шляхами: по-перше, при передачі творів інформаційною мережею вони вимагають видалити відповідні посилання, що порушують їхні права; по-друге, слід також вимагати "знищення" творів, що порушують авторські права. Проте, знищення цифрових творів NFT може призвести до іншого наслідку, а саме, до проблеми легітимності власності на віртуальну власність.

По-друге, торгівля цифровими творами NFT є високотехнічною сферою з широким спектром інтересів. Технології блокчейн та смарт-контрактів застосовуються в торгівлі цифровими творами NFT. NFT, як сценарій застосування технології блокчейн, не тільки вирішує проблему ліквідності та дефіциту (неоднорідності) цифрових творів як товарів, але також вирішує проблему нестачі довіри та безпеки між суб'єктами торгівлі[3].

Обсяг торгів NFT у першому кварталі 2023 року різко зріс, а потім значно знизився. Це пояснюється тим, що стимули Blur та airdrop, а також війна за роялті з OpenSea збільшили обсяг торгівлі NFT, який досяг піку в 74 550 ETH 22 лютого 2023 року та поступово знизився після березня 2023 року.

Однак можна зробити припущення, що спад на ринку NFT- це рання стадія його другого великого циклу, який відстає від загального крипторинку. Середній коефіцієнт кореляції між ринками Ethereum (ETH) та ринками NFT становить 0,76. Це показує, що ринок NFT не такий мінливий, як традиційний ринок криптовалют. У більшості випадків, ринок NFT не відразу реагує на велику волатильність. Наприклад, коли ціна на ETH впала, у багатьох NFT блакитних фішок спостерігалось відносно невелике зниження цін, деномінованих у доларах[4].

За 2020-2022 роки ринкова капіталізація NFT та кількість власників NFT зросла в 10 разів. Незважаючи на таке значне зростання, ринок NFT все ще відносно невеликий, на нього припадає приблизно одна десята від загальної ринкової капіталізації ETH. Тим не менш, продовження розширення ринку NFT свідчить про значний потенціал для майбутнього зростання та впровадження.

Список використаних джерел:

1. Satoshi N. Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system, Feb. 2008, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. Bod_o B, Gervais D and Quintais JP, Blockchain and smart contracts: The missing link in copyright licensing? Int J Law Inf Technol 2018; 10: 311{36.

3. Gilder G. Post Google Era: The Decline of Big Data and the Rise of Blockchain. Beijing: Modern Press, 2018, 28{57.
4. Жибуртович Євген. NFT: Правові питання сучасного тренду. 2022.
URL: <https://vc.ru/crypto/343524-nft-pravovye-voprosysovremennogo-trenda> (дата звернення: 12.10.2023).

УДК 004.8 – 336

Росоха Я.І.,

студентка, 3 курс

ОП «Управління фінансовим бізнесом»,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Круш В.В.

ст. викладач кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин цифрові технології дедалі більше впроваджуються в кожну галузь, зокрема у сферу фінансів та банківської справи. На сьогодні штучний інтелект став невід'ємною складовою сучасного світу та має достатньо високий потенціал впровадження у різні сфери в тому числі і банківську.

Можемо виокремити такі напрями використання штучного інтелекту:

1. **Кібербезпека.** Найголовніше, що може бути для всіх людей це безпека. Зараз шахраї мають безліч способів, які допомагають їм викрасти конфіденційну інформацію у банків. Тому банк має бути готовим протистояти хакерським атакам, які можуть зашкодити їхнім клієнтам. Для підприємств кібербезпека є дуже важливою, так як в них є

конкуренти, які можуть вдаватися до незаконних методів усунення суперника. Проте є багато ефективних методів як цьому запобігти, наприклад, американський банк «JP Morgan Chase» розробив систему раннього попередження на основі штучного інтелекту та методів глибокого навчання, що дає змогу одразу виявити потенційні шкідливі програми, трояни, фішингові компанії тощо [1]

2. **Кредитні рішення.** Для того щоб надати кредит банк оцінює кредитоспроможність клієнта. Штучний інтелект дозволяє автоматизувати процес прийняття рішень щодо кредиту для підприємств на основі аналізу кредитної історії та фінансового стану. Американська компанія «Zest Finance», яка займається фінансовими технологіями, які направлені на точність прийняття фінансових рішень іншими компаніями, шляхом використання машинного навчання, розробила платформу під назвою «ZAML», яка здатна збирати та аналізувати інформацію про клієнта банку, тим самим визначаючи, наскільки доцільно буде надання йому кредиту. [2]
3. **Чат-боти.** Банк має мільйони клієнтів на яких треба багато часу для фізичного обслуговування, але банки знайшли альтернативу це чат-боти. Для підприємства чат-боти банку є дуже потрібною технологією, так як може бути таке, що треба дізнатися якусь інформацію чи виконати дуже швидко якусь операцію, але банк не може виконати її фізично. Одним із яскравих прикладів технологічного чат-бота є «Erica », яку впровадив у свою діяльність американський банк «Bank of America». Цей віртуальний помічник здатний щорічно обробляти в середньому 50 млн запитів та здійснювати операції, серед яких: надсилати повідомлення у разі операцій по картам, шукати необхідні операції в історії транзакцій, перевіряти залишки по рахунках, надсилати нагадування про заплановані платежі тощо. [3]
4. **Персоналізовані пропозиції.** Штучний інтелект аналізує дані клієнтів та надає персоналізовані фінансові пропозиції. Цей напрям допомагає

не тільки банку розуміти, що хоче клієнт, а й клієнтам швидше шукати оптимальні для них пропозиції.

5. **Прогнозування фінансових ринків.** Штучний інтелект аналізує величезні обсяги даних для прогнозування фінансових ринків та допомагає підприємствам приймати стратегічні рішення. Він допоможе проаналізувати валюти, акції тощо, та запропонує вигідні варіанти для інвестування.
6. **Розробка нових фінансових продуктів.** За допомогою штучного інтелекту банк може розробити багато цікавих продуктів для різного сегменту клієнтів. Також штучний інтелект може одразу тестувати ці послуги і продукти на основі аналізу ринку потреб.
7. **Робота з документами.** Використання технологій обробки природної мови (NLP) дозволяє банкам автоматизувати обробку та аналіз текстової інформації, такої як контракти, заявки та звіти. Для підприємств цей напрям також дуже корисний, якщо в них є якісь контракти в банку, які треба розглянути, то за допомогою штучного інтелекту це займе менше часу.

Серед деяких перспектив подальшого впровадження технологій штучного інтелекту в банківських установах є робо-консультанти, керовані штучним інтелектом. Банкінг із доповненою реальністю (AR): AR може буквально змінити обличчя банківської справи. Можливо буде здійснити перевірку балансу свого рахунку або візуалізацію моделей витрат за допомогою окулярів AR. Генеративний штучний інтелект: окрім простого аналізу даних, штучний інтелект створюватиме нові набори даних і моделі для моделювання різних фінансових сценаріїв. Це може мати вирішальне значення для оцінки ризиків, дозволяючи банкам прогнозувати різні ринкові умови та готуватися до них.

Отже, використання технологій штучного інтелекту в банківських установах для підприємств є важливим кроком у розвитку сучасного банкінгу. Вони допомагають знизити витрати, поліпшити обслуговування клієнтів та збільшити безпеку фінансових операцій. Проте, важливо також враховувати

правові та етичні аспекти використання штучного інтелекту та забезпечити захист приватності даних клієнтів.

Список використаних джерел:

1. JP Morgan, HSBC, DBS: які світові банки використовують блокчейн і які можливості перед ними відкриваються, URL: <http://surl.li/ivwwt>.
2. Коваль П. Штучний інтелект, як рухливий фактор розвитку банківського сектору в умовах глобалізації / П. Коваль // Молодь, наука, бізнес: матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 176-178
3. Personalized. Proactive. Predictive. See what Erica can do, URL: <http://surl.li/ivwxf>.

УДК 004.056

Соловей О. І.,

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня,

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок»

Державний податковий університет

Науковий керівник: Баранов Р. О.,

к. держ. упр., заступник начальника відділу

з питань фінансового моніторингу

та протидії фінансовому шахрайству

Міністерство фінансів України

РОЗВИТОК КІБЕРБЕЗПЕКИ БАНКІВ, ЯК ЧАСТИНА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Кібербезпека стає головним пріоритетом для ризик-менеджменту банку, мінімальний недостатній рівень захисту від кіберзагроз може призвести до

серйозних фінансових втрат, витоку конфіденційної інформації, погіршення репутації та падіння конкурентоспроможності. Відтак, іншим завданням є знаходження шляхів для підвищення ефективності заходів з кібербезпеки в банку. У даній статті досліджено організаційні та технологічні аспекти розв'язання цієї проблеми, виділено слабкі сторони в області кіберзахисту банку. Детально проаналізовано взаємодію різних суб'єктів, які відповідають за кібербезпеку в банківському секторі, а також висвітлено особливості впровадження внутрішнього аудиту з питань кібербезпеки та зовнішньої незалежної оцінки його дій. Також актуально питання удосконалення політики інформаційної безпеки банку, до сфери утримання міжнародних стандартів управління інформаційною безпекою та використання інноваційних технологій у кіберзахисту.

В НБУ створено Центр кіберзахисту з командою реагування на кіберінциденти в банківській системі (CSIRT-NBU), який співпрацює з Державним центром кіберзахисту Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, підрозділом якого є урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України (CERT-UA). НБУ співпрацює також із Національним координаційним центром кібербезпеки, який є робочим органом РНБО, та Департаментом кіберполіції Національної поліції України [1].

Протягом останніх років кібератаки почастишали, а наслідки від їхнього впливу стали глобальнішими та більш витратними для фінансових установ, зокрема й комерційні банки. Кібератаки, такі як відключення платіжних систем вірусами Petya та WannaCry, продемонстрували здатність окремих осіб або їх груп здійснювати негативний вплив на роботу банківських установ, порушувати функціонування їхніх операційних систем, програмного забезпечення. Такі кібератаки були виявлені в понад 150 країн світу й завдали збитків на 12 млрд дол. Банківські установи різного масштабу та географічного розташування в усьому світі зазнали фінансових, репутаційних та регуляторних наслідків кіберзлочинності. Кібератаки повільно змінюють свої схеми нападу з метою

використання сторонніх партнерів та ланцюгів постачання, щоб отримати доступ до цільових систем [2].

Можна спрогнозувати, що попит на окреслені продукти страхових компаній, зокрема з боку банківських установ буде зростати, що зумовлено специфікою їхньої діяльності, вразливістю до кібератак різних типів. Для покращення захисту цих установ від окреслених загроз необхідно також: 1) підвищувати обізнаність працівників банківських установ щодо можливостей втручання в їх роботу ззовні, види кіберризиків та наслідки від їх впливу; 2) забезпечувати належний рівень збереження конфіденційності корпоративної інформації серед працівників, чітка регламентація тих даних, які не підлягають розголошенню; 3) підвищення ефективності роботи інформаційних систем у банківських установах, мінімізації взаємодії працівників із зовнішніми джерелами інформації в мережі Інтернет; 4) чітка регламентація доступу працівників до відкритих джерел даних у мережі Інтернет, визначення тих осіб, які цього не мають права робити; 5) роз'яснення серед працівників алгоритму дій, якщо вони запідозрили втручання в роботу інформаційної системи банку ззовні; 6) організація резервного копіювання даних про клієнтів, роботу банківських установ, що дозволяє провести її відновлення в разі втрати через кібератаки; 7) впровадження внутрішньої системи контролю за роботою працівників та дотримання ними протоколів безпеки банківської установи.

Більшість перерахованих заходів на сьогодні банківські установи вже впроваджують з метою запобігання різним загрозам та втраті власної репутації. Проте в багатьох таких установах такі заходи мають фрагментарний характер і не є систематичними [3, с. 192].

Отже, можемо зробити висновок, що кібербезпека стала надзвичайно актуальним питанням для банків та інших фінансових установ. Низький рівень захисту від кіберзагроз може привести до серйозних наслідків, таких як фінансові втрати, внаслідок конфіденційності інформації та зниження репутації, що негативно впливає на конкурентоспроможність банку. Важливо підвищити обізнаність працівників, забезпечити конфіденційність даних, оптимізувати

роботу інформаційних систем та удосконалювати контроль за доступом до інформації.

Список використаних джерел:

1. Гриценко К. Г. Шляхи підвищення ефективності забезпечення кібербезпеки банку // Інфраструктура ринку 2020. В.45. С. 274-279. ULR: <http://www.market-infr.od.ua/uk/45-2020> (дата звернення: 22.10.2023)
2. The Cost of Cybercrime: Ninth Annual Cost of Cybercrime Research (2019). Accenture. Retrieved from https://www.accenture.com/_acnmedia/pdf-96/accenture-2019-cost-of-cybercrime-study-final.pdf. (дата звернення: 22.10.2023)
3. Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів : ЧНТУ, 2020. – № 1 (21). – 336 с.

УДК: 33.338.1

Тарвердієв М.Е.

*Студент 2 курсу кафедри Інформатики
і прикладного програмного забезпечення*

Державного університету економіки і технологій

МОДЕРНІЗАЦІЯ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У світлі стрімкого прогресу технологій, цифровізація стає все більш важливим елементом нашого повсякденного життя. Це особливо відчутно в фінансовій сфері, де цифровізація пропонує ряд переваг як для фінансових установ, так і для їх клієнтів. Для фінансових установ, цифровізація приносить більшу ефективність, знижує витрати та відкриває нові можливості для інновацій. Це дозволяє банкам та іншим фінансовим установам надавати кращі та більш зручні послуги, що підвищує задоволеність клієнтів.

Цифровізація фінансового сектору відноситься до впровадження нових цифрових технологій фінансовими установами для вдосконалення своїх продуктів, послуг та операцій загалом. Ця тенденція швидко прискорилося за

останнє десятиліття завдяки досягненням в таких технологіях, як штучний інтелект, аналітика великих даних, Хмарні обчислення, блокчейн і багато іншого [5].

Основними факторами, що стимулюють цифровізацію у фінансах, є зростаючі очікування клієнтів щодо цифрових послуг, зростаюча конкуренція з боку стартапів у галузі фінансових технологій (fintech), нормативні вимоги та необхідність для співробітників підвищувати ефективність і скорочувати витрати [1].

Банки та інші компанії, що надають фінансові послуги, вкладають значні кошти в Ініціативи з цифрової трансформації, щоб пропонувати більше онлайн - і мобільних послуг, використовувати аналітику даних для управління ризиками і виявлення шахрайства, переносити операції в хмару і вивчати нові технології, такі як блокчейн [2].

Деякі ключові приклади цифровізації фінансів включають:

- Інтернет-банкінг та Мобільний банкінг - такі послуги, як онлайн-доступ до рахунку, поповнення рахунку мобільним чеком, однорангові перекази та оплата рахунків, стали повсюдними. Це забезпечує клієнтам більше зручності, одночасно надаючи банкам більш повне уявлення про клієнтські дані і моделі їх використання.

- Автоматизовані консультаційні послуги - також відомі як "роботи-консультанти", ці керовані алгоритмами сервіси надають рекомендації щодо інвестиційного портфеля та управління ним з мінімальним втручанням людини. Вони підвищують доступність фінансових консультацій при одночасному зниженні витрат [5].

- Чат - боти і віртуальні помічники-Банки впроваджують чат-ботів на базі штучного інтелекту і голосових помічників для обробки рутинних запитів клієнтів, надання інформації про обліковий запис і навіть пропонують персоналізовані поради щодо економії грошей [5].

- Технологія блокчейн-Блокчейн забезпечує більшу прозорість, безпеку та ефективність транскордонних платежів, торгового фінансування, розрахунків за

цінними паперами та інших функцій. Великі фінансові інститути інвестують в блокчейн-системи для майбутнього впровадження [5].

- Штучний інтелект і машинне навчання - Банки застосовують штучний інтелект і ML для таких процесів, як андеррайтинг кредитів, виявлення шахрайства, аналіз клієнтів і багато іншого. Це автоматизує рутинні завдання та генерує аналітичну інформацію на основі даних, покращуючи управління ризиками та персоналізацію.

- Ініціативи з відкритого банківського обслуговування-політичні заходи, такі як директива ЄС PSD2, забезпечують відкритий доступ до банківських API і клієнтських даних для стимулювання інновацій та обміну даними з третіми сторонами. Це стимулює появу нових бізнес-моделей.

- Аналітика великих даних-агрегація та аналіз величезних обсягів структурованих та неструктурованих даних дозволяє більш надійний аналіз у режимі реального часу для моніторингу шахрайства, прогнозування відтоку клієнтів тощо. Це покращує управління ризиками та маркетинг.

- Хмарна міграція-зберігання даних і розміщення додатків в хмарі забезпечує фінансовим фірмам велику гнучкість, масштабованість і економічну ефективність. Хмарні стратегії та API також спрощують інтеграцію з Фінтех-сервісами [2].

Пропонуючи потенційні переваги, цифровізація також створює проблеми, пов'язані з безпекою, конфіденційністю даних, автоматизацією роботи та доступом для менш технічно підкованих груп клієнтів [3].

Ключові сфери, на які слід звернути увагу, включають:

- розвиток блокчейна, штучного інтелекту / ML (машинне навчання) і відкритого банкінгу від доказів концепції до виробничих систем;

- зростання "вбудованих фінансів", що інтегрують фінансові послуги в нефінансові цифрові платформи;

- технологічні гіганти продовжують освоювати фінансові послуги;

- банки модернізують застарілі системи та інтегрують дані;

- криптовалюти та децентралізовані фінанси (DeFi) як альтернативи традиційним платформам;
- підвищена персоналізація послуг на основі розширеної аналітики;
- подальша автоматизація взаємодії з клієнтами та консультаційних послуг за допомогою штучного інтелекту [4].

Незважаючи на те, що передбачити майбутнє завжди складно, швидкість впровадження цифрових інновацій у фінансовій сфері продовжує зростати. Це вимагає неперервного фокусування на управлінні новими технологіями та активної участі в процесі цифрової трансформації.

Список використаних джерел:

1. Digital transformation of the banking system - overview of trends. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pwc.ru/ru/banking/publications/assets/banking-report-2022.pdf>
2. Fintech companies as drivers of digitalization of finance. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/digital-strategy-in-a-time-of-crisis>
3. Accenture, “Banking Technology Vision 2020”. [Електронний ресурс]. URL: https://www.accenture.com/_acnmedia/PDF-116/Accenture-Banking-Technology-Vision-2020.pdf
4. JPMorgan, “Transforming banking for the next decade”. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.jpmorgan.com/insights/research/transforming-banking-for-next-decade>
5. Deloitte, “Digital transformation reimagined”. [Електронний ресурс]. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/tech-trends/2020/digital-transformation-reimagined.html>

УДК 657

*Цимбал М.Ю.**Студентка факультету «Маркетинг», 3 курс**КНЕУ імені Вадима Гетьмана**Науковий керівник – Куліш Г. П.**к.е.н., професор кафедри**корпоративних фінансів і контролінгу*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ: БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЯ

Цифрова трансформація нашого суспільства і бізнесу надзвичайно швидкоплинна. Вона впливає на всі аспекти нашого життя, включаючи способи, якими ми ведемо бізнес і керуємо фінансами. Сьогодні діджиталізація та цифрування - це вже не просто тренд, а невід'ємний етап розвитку сучасного бізнесу. Зараз, більше ніж будь-коли, питання фінансового контролінгу набуває особливої ваги. Процеси цифрової трансформації призводять до зміни бізнес-моделей і підвищеної складності фінансових операцій. Основні складові швидкого росту технологій, такі як штучний інтелект, блокчейн та аналітика даних створюють нові можливості для бізнесу та їх розвитку.

Розвиток інформаційних технологій за останні десятиліття глибоко вплинув на більшість сфер нашого життя. Наразі однією з таких технологічних інновацій є блокчейн, який є ключовим досягненням цифрової ери та має потенціал кардинально змінити усталені підходи до управління бізнес-процесами.

Технологія блокчейн - це децентралізована технологія зберігання даних, яка забезпечує обмін інформацією в бізнес-мережі. База блокчейн зберігає дані у вигляді блоків, пов'язаних між собою ланцюжками. Дані є хронологічно послідовними, тому видалення або модифікація ланцюжка неможлива без консенсусу в мережі. Таким чином, технологія блокчейн може бути використана в корпоративному секторі для створення незмінного або постійного реєстру для відстеження замовлень, платежів, рахунків та інших транзакцій. Система

включає в себе механізми для запобігання несанкціонованому введенню транзакцій і забезпечення узгодженості в загальному представленні цих транзакцій.

Одні з перших сфер діяльності, де була застосована зазначена технологія - фінанси та криптовалюта. Блокчейн є основою криптовалют, таких як Bitcoin та Ethereum, дозволяючи безпосередні та безпечні транзакції без посередників.

Блокчейн навіть безпечніше, ніж зберігання грошей в банку. Якщо хакери зламують сервери банку, все, що їм потрібно зробити, це змінити один запис. Заміна інформації про транзакції в блокчейні вимагатиме втручання в сотні тисяч записів на різних пристроях.

Окрім цього криптовалютні системи вважаються більш чесними і прозорими, ніж традиційні фінанси. Всі учасники мережі підтверджують кількість коштів в обігу і контролюють транзакції в блокчейні. Потенціал для шахрайства та маніпуляцій зведений до мінімуму.

Якщо розглядати можливості технології на підприємстві, то блокчейн знадобиться для обліку руху активів всередині компанії. Якщо кожен факт господарського життя всередині компанії вважати операцією, то інформацію про рух всіх активів можна отримати в режимі реального часу. Завдання бухгалтера зводиться до того, щоб правильно класифікувати активи, що надходять, і формувати значення для цілей бухгалтерського обліку. Локальні блокчейни можуть бути організовані в межах однієї компанії або групи компаній. [1]

Щодо недоліків блокчейну, слід зазначити, що однією з проблем використання блокчейну є його масштабованість. Швидка та ефективна обробка великих обсягів даних може бути складним завданням для мереж блокчейн. Виникнення цієї проблеми вже можна побачити в мережі Біткоїн. Вони змушені встановлювати високі комісії, щоб обмежити кількість транзакцій. Цю проблему можна частково вирішити за допомогою блокчейну другого рівня - надбудови над мережею, розробленої спеціально для обробки транзакцій. Проте точного вирішення цієї проблеми поки немає. [2]

Ще одним вагомим недоліком є відсутність універсальних стандартів правового регулювання. Децентралізація влади означає, що не існує єдиного органу, який би забезпечував правопорядок у мережі. Немає ні модераторів, ні лідерів. Не кажучи вже про те, що контракти, укладені на блокчейні (смарт-контракти), юридично не визнаються в більшості країн. Для зміни правового статусу технології блокчейн та забезпечення дотримання законодавства про конфіденційність і обробку даних можна розробити відповідні нормативно-правові акти. [3]

В Україні були спроби юридично оформити вже наявні правовідносини у сфері використання технології блокчейн. Так, 6 жовтня 2017 р. у Парламенті був зареєстрований проект Закону «Про обіг криптовалюти в Україні», мета якого регулювання правовідносин щодо обігу, зберігання, володіння, використання та проведення операцій за допомогою криптовалюти в Україні. [4] Однак цей проект є загальним і містить лише визначення термінів. Він поверхнево визначає поточний статус та порядок здійснення транзакцій з використанням криптовалют, а не безпосередньо технології блокчейн.

Отже, блокчейн змінює способи зберігання та передачі даних у різних секторах, використовується у фінансовому секторі, логістиці, охороні здоров'я та багатьох інших галузях, а його переваги включають можливість створювати надійні та захищені від несанкціонованого доступу бази даних, що робить операції більш безпечними та прозорими.

Однак для того, щоб зробити цю технологію більш доступною та ефективною, потрібні подальші вдосконалення, зокрема, у сферах масштабування та продуктивності. Також важливо вирішити питання безпеки даних і розробити заходи для захисту від потенційних загроз. Хоча технологія блокчейн відкриває безліч можливостей, вона на сучасному етапі потребує правового врегулювання. Державні органи повинні активно співпрацювати з експертами, впроваджувати проекти та залучати зацікавлені сторони для просування інноваційних рішень з використанням блокчейну в роботі з державними даними. Це сприятиме зміцненню суспільної довіри та забезпечить

ефективне і прозоре управління даними. Незважаючи на це, блокчейн є перспективною технологією, яка може змінити світ в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Прохоров М. Як блокчейн змінить бухгалтерію. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012012 (дата звернення: 11.11.2023).
2. URL: <https://compх.ua/blokcheyn-shcho-tse-navishcho-vin-nam-potribniy-i-v-chomu-yogo-nebezpeka/>
(дата звернення: 11.11.2023)
3. Семченко-Ковальчук, О. Б. (2023). Використання блокчейну в публічному управлінні: трансформація технологічних можливостей. *Economic Synergy*, (2), 62–73. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-5> (дата звернення: 11.11.2023)
4. Правдюк Н., Лепетан І., Коваль Л. (2023). Технологія блокчейн в бухгалтерії: перспективи та наслідки впровадження. 7-20
URL: <http://efm.vsau.org/en/particles/blockchain-technology-in-accounting-prospects-and-consequences-of-implementation>
(дата звернення: 09.11.2023).

Наукове видання

Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами

Збірник матеріалів

**VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
студентів, аспірантів та молодих вчених**

15 листопада 2023 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 01.12.23. Формат 60×84/8
Друк. арк. 28,21. Зам. № 23-5805

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua